

MAŁOPOLSKA

WOJEWÓDZTWO
MAŁOPOLSKIE

2021

Województwo Małopolskie 2021

Urząd Marszałkowski
Województwa Małopolskiego
Kraków 2021

Opracował zespół pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego,
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie.

Opieka merytoryczna:

Joanna Urbanowicz – Dyrektor Departamentu Zrównoważonego Rozwoju
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Redakcja:

Joanna Dobrzańska

Adres redakcji:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Zrównoważonego Rozwoju
30-552 Kraków, ul. Wielicka 72
tel. (+48) 12 29 90 900
www.malopolska.pl

Skład publikacji:

Pracownia C&C, www.ccp.com.pl

Druk:

Agencja Wydawnicza ARGi

ISSN: 1730-9301

Nakład: 500 egz.

Przy publikowaniu danych z raportu *Województwo Małopolskie 2021* prosimy o podanie źródła.

Publikacja dostępna także w wersji elektronicznej
dla osób z niepełnosprawnościami pod adresem: www.malopolska.pl

Szanowni Państwo!

Zapraszam do lektury kolejnego raportu z cyklu *Województwo Małopolskie*, przedstawiającego aktualną sytuację społeczno-gospodarczą naszego regionu. Tegoroczna publikacja odnosi się do trudnego okresu, w którym przyszło nam się mierzyć z pandemią i jej skutkami, dotyczącymi niemal wszystkich dziedzin życia.

Negatywne zmiany wyjątkowo boleśnie odczuła branża turystyczna oraz powiązane z nią gastronomia i transport. Liczba osób odwiedzających region zmniejszyła się do poziomu sprzed 2017 roku – zabrakło przede wszystkim gości z zagranicy. Zmniejszyła się także wartość eksportu i importu. To wszystko odbiło się na sytuacji na małopolskim rynku pracy – stopa bezrobocia wzrosła we wszystkich powiatach, choć należy zaznaczyć, że wskaźnik ten miał w naszym regionie jedną z najniższych wartości w kraju i był niższy niż średnia dla Polski.

Odpowiedzią Zarządu Województwa Małopolskiego było uruchomienie pomocy finansowej w ramach Małopolskiej Tarczy Antykryzysowej, na realizację której – w ramach walki z COVID-19 oraz łagodzenia skutków pandemii – przeznaczono w 2020 roku ponad 1,5 mld zł pochodzących z Funduszy Europejskich oraz budżetu województwa.

Trzeba wspomnieć, że wartość projektów współfinansowanych ze środków unijnych w Małopolsce na koniec 2020 roku wyniosła blisko 40 mld zł, przy czym dofinansowanie wyniosło 23,9 mld zł, przekraczając tym samym wartości projektów zrealizowanych w poprzednim okresie programowania w latach 2007–2013.

Pomimo trudności związanych z pandemią udało się dokończyć wiele inwestycji w regionie, które poprawią komfort życia mieszkańców. Po Małopolsce łatwiej będzie podróżować, m.in. dzięki powstaniu obwodnicy Koszyc, węzła drogowego na autostradzie A4 (Węzeł Niepołomice) czy mostu na Wiśle w Borusowej. W ubiegłym roku udało się zakończyć budowę kolejnych dwóch etapów tras wzdłuż Popradu w ramach EuroVelo 11, co cieszy tym bardziej, że trasy i szlaki rowerowe cieszą się niesłabnącą popularnością zarówno wśród mieszkańców, jak i turystów.

Pozytywne zmiany należy odnotować w opiece nad dziećmi i w edukacji. W porównaniu z rokiem poprzednim w Małopolsce przybyło 31 przedszkoli. W roku akademickim 2020/2021 wzrosła liczba osób studiujących w regionie, a tym samym zahamowany został widoczny od 2010 roku trend spadkowy. Dobrze wykorzystujemy kapitał intelektualny. Województwo uplasowało się na 2. miejscu – po województwie mazowieckim – pod względem wielkości nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczo-rozwojową, nakładów poniesionych przez sektor przedsiębiorstw, a także w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Szanowni Państwo, mimo trudności spowodowanych pandemią Małopolska rozwija się wykorzystując potencjał swoich mieszkańców, co odzwierciedlają dane przedstawione w raporcie. Serdecznie zachęcam do jego lektury.

Witold Kozłowski

Marszałek Województwa Małopolskiego

Spis treści

PODSUMOWANIE	9
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	13
I. Zagrożenie, zasoby i stan środowiska przyrodniczego	15
1. Obszary chronione	15
2. Gospodarka wodno-ściekowa	17
3. Katastrofalne zjawiska atmosferyczne	18
4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	20
5. Gospodarka odpadami	24
6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	26
ZAGADNIENIA SPOŁECZNE	29
I. Ludność	31
1. Stan ludności	32
2. Procesy demograficzne	34
3. Struktura wieku i płci ludności	40
4. Migracje	44
II. Ochrona zdrowia	47
1. Polityka zdrowotna	47
2. Zasoby ochrony zdrowia	50
3. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami	56
4. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób niesamodzielnych	59
III. Włączenie społeczne	61
1. Beneficjenci pomocy społecznej	62
2. Dostęp mieszkańców do usług społecznych	66
3. Kadra jednostek pomocy i integracji społecznej	68
4. Wydatki na wybrane świadczenia	68
IV. Oświata i wychowanie	70
1. Małopolskie nauczanie w czasach pandemii	70
2. Opieka nad dziećmi do 3 roku życia	72
3. Wychowanie przedszkolne	73
4. Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe	74
5. Szkolnictwo zawodowe	80
6. Finansowanie oświaty	82
7. Projekty regionalne wspierające rozwój edukacji	83
V. Nauka	88
1. Badania i rozwój	88
2. Szkolnictwo wyższe	93
VI. Kultura	97
1. Stan kultury w regionie – infrastruktura, oferta, aktywność kulturalna	97
2. Dziedzictwo kulturowe – stan zachowania, zarządzanie i wykorzystanie potencjału dziedzictwa	103
3. Finansowanie kultury	107
VII. Kultura fizyczna	112
1. Znaczące wydarzenia sportowe	112
2. Organizacja i finansowanie kultury fizycznej	115
VIII. Bezpieczeństwo publiczne	121
1. Zagrożenie przestępczością	121
2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym	122
3. Ochrona przeciwpożarowa i zagrożenie pożarowe	124
4. Pomoc finansowa dla gmin	125
IX. Społeczeństwo obywatelskie	127
1. Trzeci sektor	127
2. Budżet Obywatelski Województwa Małopolskiego	135

GOSPODARKA	139
I. Potencjał gospodarczy	141
1. Produkt Krajowy Brutto	142
2. Przedsiębiorczość	144
3. Innowacyjność przedsiębiorstw	149
4. Handel zagraniczny	153
II. Rynek pracy	157
1. Poziom i struktura bezrobocia	157
2. Zwolnienia grupowe i upadłości	159
3. Zatrudnienie i wynagrodzenia	160
4. Aktywność zawodowa	160
5. Zapotrzebowanie na pracowników	163
6. Usługi informacji i poradnictwa zawodowego	164
7. Subsydiowane programy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	164
8. Wsparcie dla przedsiębiorców w ramach walki z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19	165
III. Rolnictwo	166
1. Ekstensywne rolnictwo i żywność wysokiej jakości	167
2. Zasoby rolnictwa	168
3. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych	170
4. Produkcja roślinna	171
5. Produkcja zwierzęca	173
6. Ochrona gruntów rolnych	174
7. Scalenia gruntów	174
8. Łowiectwo w Małopolsce	175
9. Rybactwo	176
10. Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej	176
11. Wojewódzki zasób geodezyjny i kartograficzny	179
IV. Przemysł	182
1. Produkcja sprzedana przemysłu	182
2. Podmioty prowadzące działalność przemysłową	184
3. Wyniki ekonomiczne przemysłu	185
4. Inwestycje w przemyśle	186
V. Budownictwo	188
1. Rynek budowlany	188
2. Budownictwo mieszkaniowe	190
3. Budownictwo niemieszkaniowe	193
VI. Turystyka	195
1. Ruch turystyczny w regionie	196
2. Baza hotelarska regionu	201
3. Organizatorzy turystyki i przewodnicy górscy	203
4. Trasy VeloMałopolska	205
ŚRODOWISKO GOSPODARCZE	207
I. Baza podatkowa	209
II. Budżety jednostek samorządu terytorialnego	210
1. Budżety gmin	217
2. Budżety powiatów	236
3. Budżety miast na prawach powiatu	240
4. Budżet Województwa Małopolskiego	240
III. Fundusze europejskie	245
1. Fundusze strukturalne i inwestycyjne	246
IV. Współpraca i promocja	253
1. Współpraca międzynarodowa	253
2. Współpraca regionalna i międzyregionalna	254
3. Promocja	256
4. Budowa silnej Marki Małopolska w Internecie	256
5. Kampanie promocyjne Województwa Małopolskiego	257
6. Projekty partnerskie jako narzędzia promocji regionu	259

SYSTEMY TECHNICZNE	261
I. Transport	263
1. Infrastruktura drogowa	263
2. Transport kolejowy	265
3. Transport lotniczy	268
II. Energetyka	269
1. Elektroenergetyka	269
2. Gazownictwo	272
3. Odnawialne źródła energii	273
III. Infrastruktura sanitarna	275
1. Sieć wodociągowa	275
2. Sieć kanalizacyjna	277
IV. Społeczeństwo informacyjne	281
1. Zatrudnienie i kompetencje w sektorze IT w Małopolsce	281
2. Infrastruktura ICT w Małopolsce	283
3. Łączność telefoniczna	289
4. Trendy w obszarze ICT	291
ANEKS	293
Tabela I. Pozycja Małopolski na tle kraju i wybranych województw	295
Mapa I. Gęstość zaludnienia w 2000 roku (ludność na km ²)	297
Mapa II. Gęstość zaludnienia w 2020 roku (ludność na km ²)	297
Mapa III. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2000 roku (w ‰)	298
Mapa IV. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2020 roku (w ‰)	298
Mapa V. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w 2000 roku (w ‰)	299
Mapa VI. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w 2020 roku (w ‰)	299
Mapa VII. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat w 2000 roku	300
Mapa VIII. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat w 2020 roku	300
Mapa IX. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2003 roku (w %)	301
Mapa X. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2020 roku (w %)	301
Mapa XI. Korzystający z kanalizacji w 2002 roku (w %)	302
Mapa XII. Korzystający z kanalizacji w 2020 roku (w %)	302
Mapa XIII. Korzystający z wodociągów w 2002 roku (w %)	303
Mapa XIV. Korzystający z wodociągów w 2020 roku (w %)	303
Mapa XV. Dochody gmin na 1 mieszkańca w 2000 roku (w zł)	304
Mapa XVI. Dochody gmin na 1 mieszkańca w 2020 roku (w zł)	304
Mapa XVII. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w 2000 roku (w zł)	305
Mapa XVIII. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w 2020 roku (w zł)	305
Mapa XIX. Zmiana liczby podatników podatku dochodowego od osób fizycznych zatrudnionych na umowie o pracę w 2020 roku w stosunku do 2019 roku	306
Mapa XX. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) pracujących w miejscowości zamieszkania w 2020 roku (w %)	306
Mapa XXI. Liczba podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) na 1000 osób w wieku produkcyjnym w 2020 roku (w osobach)	307
Mapa XXII. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) pracujących u płatników z Małopolski w 2020 roku (w %)	307
Mapa XXIII. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) pracujących u płatników z Podkarpacia w 2020 roku (w %)	308
Mapa XXIV. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) pracujących u płatników ze Śląska w 2020 roku (w %)	308
Mapa XXV. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) pracujących w sekcji I <i>Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi</i> w 2020 roku (w %)	309
Mapa XXVI. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) pracujących w sekcji R <i>Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją</i> w 2020 roku (w %)	309
Mapa XXVII. Liczba organizacji pozarządowych w 2021 roku	310
Mapa XXVIII. Liczba organizacji pożytku publicznego (OPP) w 2020 roku	310
Mapa XXIX. Przychody ogółem organizacji pożytku publicznego (OPP) w 2020 roku (w tys. zł)	311
Mapa XXX. Udział wpłat z tytułu odpisu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz OPP w przychodach ogółem tych organizacji w 2020 roku (w%)	311

Podsumowanie

Na koniec 2020 roku województwo małopolskie zamieszkiwało 3 410 441 osób. Stanowiło to 8,9% ludności kraju i lokowało Małopolskę na 4. miejscu pod względem liczby mieszkańców, po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Od początku bieżącego stulecia corocznie obserwowano systematyczny wzrost ludności w regionie, jednak jego tempo w ostatnich latach wyraźnie osłabło. W 2019 roku województwo małopolskie było jednym z czterech regionów, w których nastąpił wzrost liczby mieszkańców, jednak w 2020 roku wzrost zaliczyły tylko dwa województwa (pomorskie i mazowieckie), a w Małopolsce odnotowany został spadek mieszkańców. Średnioroczne tempo wzrostu ludności w 2020 roku w Małopolsce wynosiło $-0,01\%$ co oznaczało, że w województwie ubyło 460 osób.

W 2020 roku w małopolskich miastach mieszkało 1 639 776 osób. Współczynnik urbanizacji wynosił 48,1% i w stosunku do 2019 roku obniżył się o 0,1 p. proc. Małopolskie wsie zamieszkiwało w 2020 roku 1 770 665 osób, co stanowiło 51,9% ludności regionu oraz 11,5% ogółu ludności wiejskiej Polski. Dynamika zmian liczby ludności wiejskiej w 2020 roku w odniesieniu do roku poprzedniego wyniosła 100,2.

Niewielka dynamika zmian liczby ludności w województwie małopolskim w 2020 roku nie wywołała znaczącego wzrostu gęstości zaludnienia. Na 1 km² przypadła 225 osób, a więc wartość wskaźnika w porównaniu do 2019 roku nie zmieniła się. Dla Polski, niezmiennie od 2010 roku, wartość ta była równa 123 osoby na 1 km², jednak w 2020 roku zmniejszyła się do 122 osób. Pod względem gęstości zaludnienia województwo małopolskie zajęło więc drugą lokatę w kraju, po województwie śląskim. Pod względem gęstości zaludnienia na terenach wiejskich, Małopolska jest nieustannie na pierwszym miejscu w kraju.

Od roku 2018 liczba urodzeń żywych w Małopolsce spada. W 2020 roku zarejestrowano 35,4 tys. urodzeń żywych, czyli o 1586 mniej niż w roku poprzednim. Tak, jak to miało miejsce dotychczas, rodziło się więcej mężczyzn (18,2 tys.) niż kobiet (17,1 tys.). W 2020 roku różnica ta wynosiła 1062 osoby. Więcej urodzeń żywych obserwowanych było na terenach wiejskich – 18,6 tys., natomiast w miastach odnotowano 16,7 tys. urodzeń. Współczynnik urodzeń, obliczany jako liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców, w 2020 roku dla województwa małopolskiego był równy 10,4‰ (o 0,5 p. prom. mniej niż w 2019 roku), a tym samym wyższy niż średnia dla Polski (9,3‰).

Przyrost naturalny, określany jako różnica liczby urodzeń i liczby zgonów, w województwie małopolskim od wielu lat utrzymywał się na poziomie dodatnim, jednak w 2020 roku odnotowano jego ujemną wartość, co oznaczało, że ubyło 3447 osób. Rok 2020 był też pierwszym, kiedy w żadnym z regionów nie wystąpił dodatni przyrost naturalny. W Polsce przyrost naturalny wyniósł $-122\ 046$ osób, natomiast dla porównania w 2019 roku jego wartość wyniosła $-34\ 755$ osób. Zdecydowanie wyższe wartości współczynnika przyrostu naturalnego od wielu lat obserwowane są na obszarach wiejskich. W 2020 roku w województwie małopolskim wskaźnik ten osiągnął wartość $-0,2\text{‰}$ dla mieszkańców wsi i $-1,9\text{‰}$ dla mieszkańców miast. Dla porównania, w roku poprzednim był on równy odpowiednio 1,9‰ i 0,4‰, co oznacza, że z roku na rok wartości te spadają.

W ostatnich latach obserwowana jest poprawa ogólnej kondycji zdrowotnej Polaków, czego zasługą jest niewątpliwie rozwój nowoczesnych metod diagnostycznych i medycznych. Trend ten wpływa także na wydłużanie się przeciętnego dalszego trwania życia ludności, jednak w 2020 roku nie został on odzwierciedlony. Przyczyny można doszukiwać się w pandemii COVID-19, która bezpośrednio i pośrednio wpłynęła na pogorszenie się sytuacji zdrowotnej Polaków – z jednej strony ze względu na wysoką zachorowalność na koronawirusa, a z drugiej poprzez ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej. Zgodnie z danymi za 2020 rok, przeciętne dalsze trwanie życia w Polsce wyniosło dla mężczyzn 72,6 lat, natomiast dla kobiet 80,7 lat. Dla porównania w 2019 roku było to odpowiednio 74,1 lat i 81,8 lat, co oznacza, że trwanie życia skróciło się odpowiednio o 1,5 i 1,1 roku. W Małopolsce przeciętne trwanie życia mężczyzn w 2020 roku wynosiło 73,8 lat i w odniesieniu do 2019 roku zmniejszyło się o 0,1 roku.

Podsumowanie

Lokowało to województwo małopolskie na 1. miejscu w kraju. W przypadku kobiet nastąpił niewielki spadek długości trwania życia. Statystyczna Małopolanka dożywać ma 81,6 lat (w 2019 było to 82,7 lat), co okazało się trzecim najwyższym wynikiem w kraju (po województwie podlaskim i podkarpackim).

Jednym z ważniejszych czynników wpływających na stan zaludnienia danego obszaru są migracje. W ogólnym bilansie salda migracji ogółem na 1000 mieszkańców w 2020 roku Małopolska zajęła 4. miejsce w kraju (1,2‰), po województwie mazowieckim (2,6‰), pomorskim (1,7‰) i dolnośląskim (1,3‰). Wynik ten jest znacznie wyższy niż średni wskaźnik dla Polski, który w 2020 roku osiągnął wartość 0,1‰. Aż w 11 województwach wystąpiło ujemne saldo migracji, najniższe w lubelskim (-2,1‰) i świętokrzyskim (-1,6‰).

W 2020 roku po raz kolejny mniej Małopolan skorzystało z pomocy społecznej. W 2020 roku liczba osób korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o prawie 17 tys. w porównaniu do roku poprzedniego, a na przestrzeni lat 2012–2020 spadek ten objął 102 tys. Małopolan. Dynamika spadku była największa w przypadku rodzin wielodzietnych. Udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w populacji regionu w 2020 roku był najniższy w 10-letnim okresie sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego – 3,9%, w porównaniu do 4,4% w roku poprzednim i średniej ogólnopolskiej wynoszącej 4,4%. Od 2012 do 2020 roku wskaźnik ten dla Małopolski obniżył się o 3 p. proc.

Dostęp mieszkańców Małopolski do usług społecznych ulega ciągłej poprawie, w tym za sprawą interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. W ciągu roku, pomiędzy 2019 a 2020 rokiem, w samym sektorze publicznym przybyło: 27 placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (243 placówki działające w 2020 roku), 2 dzienne domy pomocy dla seniorów (40 dziennych domów w 2020 roku), 2 kluby samopomocy (73 kluby w 2020 roku), 1 środowiskowy dom samopomocy (81 ŚDS w 2020 roku), 1 klub integracji społecznej (33 KIS w 2020 roku), 1 warsztat terapii zajęciowej (69 WTZ w 2020 roku).

W 2020 roku w Małopolsce liczba dzieci do 3 roku życia wyniosła 110 029. Spośród tej liczby do żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych uczęszczało 13 402 dzieci, a odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach wyniósł 12,18%. W 513 placówkach w województwie funkcjonowało 433 żłobki i 80 klubów dziecięcych. Wśród wszystkich placówek blisko 84% należało do sektora prywatnego.

W ramach systemu wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2020/2021 w Małopolsce funkcjonowało 2357 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 1472 przedszkola (bez przedszkoli specjalnych), 81 punktów przedszkolnych oraz 804 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. Widoczny jest stały wzrost liczby przedszkoli – w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym nastąpił wzrost o 31 placówek. W roku szkolnym 2020/2021 łączna liczba dzieci z terenu województwa małopolskiego objętych wychowaniem przedszkolnym (bez przedszkoli specjalnych) zwiększyła się o 1409 dzieci i wyniosła 136 938 (wzrost o 1,04% w stosunku do roku wcześniejszego).

W roku szkolnym 2020/2021 ogólna liczba uczniów w Małopolsce w szkołach publicznych i niepublicznych wyniosła 561 448, w tym 285 782 uczniów szkół podstawowych, 61 214 uczniów w technikach i 65 748 uczniów w liceach ogólnokształcących. Nastąpił wzrost ogólnej liczby uczniów w stosunku do roku wcześniejszego, łącznie o 687 uczniów, tj. o 0,12%.

W roku akademickim 2020/2021 w Małopolsce odnotowano wzrost liczby studentów w porównaniu do roku poprzedniego, tym samym zahamowany został widoczny od 2010 roku trend spadkowy. W 2020 roku w województwie małopolskim studiowało 146,6 tys. osób (łącznie z cudzoziemcami), z czego 2,8 tys. w 9 zamiejscowych jednostkach organizacyjnych 7 szkół wyższych z innych województw. W największym ośrodku akademickim w województwie – Krakowie naukę pobierało 130,4 tys. osób. Następnymi co do wielkości ośrodkami były Nowy Sącz – 5,3 tys. studentów oraz Tarnów – 5,0 tys. Studenci kształcili się także w Nowym Targu i Oświęcimiu.

W sferze badań i rozwoju pozycja województwa małopolskiego na tle innych regionów Polski przedstawiała się w 2019 roku korzystnie. Województwo uplasowało się na 2. miejscu po województwie mazowieckim zarówno pod

względem wielkości nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R ogółem (4132,8 mln zł), jak i nakładów poniesionych przez sektor przedsiębiorstw (2520,2 mln zł), a także w przeliczeniu na 1 mieszkańca (1213,8 zł). Małopolska utrzymała pozycję lidera pod względem wielkości nakładów wewnętrznych ponoszonych na B+R w odniesieniu do PKB, które wzrosły w stosunku do poprzedniego roku, osiągając najwyższy dotychczasowy poziom 2,23%. Natomiast relacja BERD/PKB kształtowała się na poziomie 1,36%, co plasowało województwo na 2. pozycji po Mazowszu.

Według szacunkowych danych Głównego Urzędu Statystycznego wartość produktu krajowego brutto (PKB) w Małopolsce w cenach bieżących wyniosła w 2019 roku 185 720 mln zł, czyli 8,1% krajowego PKB. Pod względem wielkości PKB województwo małopolskie, podobnie jak w latach ubiegłych, uplasowało się na 5. miejscu w kraju. Produkt krajowy brutto przypadający na jednego mieszkańca w województwie małopolskim w 2019 roku osiągnął poziom 54 546 zł, co stanowi 91,5% średniej krajowej.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie małopolskim wykazuje w ostatnich latach tendencję wzrostową. Na koniec 2020 roku w systemie REGON zarejestrowanych było łącznie 426,3 tys. podmiotów, co w porównaniu z wynikiem z 2019 roku, wynoszącym 409,8 tys. oznacza wzrost na poziomie 4%. Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Małopolski stanowiły w 2020 roku 9,1% ogółu podmiotów w skali kraju (4663,4 tys.). Tym samym Małopolska, podobnie jak w latach ubiegłych, uplasowała się w rankingu województw na korzystnym 4. miejscu, za regionami: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

W 2019 roku udział małopolskich firm przemysłowych ponoszących nakłady na innowacje zwiększył się o 7% (co przełożyło się na 1 p. proc.), odrabiając częściowo wyraźny spadek zanotowany rok wcześniej. Tym samym przewyższył analogiczny wskaźnik dla kraju, który, wyjąwszy poprzedni rok (2018), był w ostatnich latach niższy niż w Małopolsce. W ujęciu dekady, Małopolska odnotowuje o niemal 14% więcej firm przemysłowych z rzeczonymi nakładami, niż w 2010 roku. W całej Polsce, przyrost ten wyniósł niespełna 4%. Obecnie województwo charakteryzuje się piątą najwyższą w kraju (rok wcześniej była to pozycja dziesiąta) wartością wskaźnika, wynoszącą 15,6%.

W 2020 roku wartość eksportu w województwie małopolskim wyniosła 10,03 mld euro, co oznacza że spadła względem 2019 roku o 34 mln, a więc 3,3%. Wartość importu w stosunku do 2019 roku również zmalała, o 5,1%, osiągając w 2020 roku poziom 10,03 mld euro. W obu kategoriach, podobnie jak rok wcześniej, dało to województwu małopolskiemu 6. miejsce. W 2020 roku w Małopolsce działało 3981 podmiotów zajmujących się eksportem, co oznacza 3,8% spadek względem 2019 roku. Podobnie jak w poprzednich latach daje to regionowi 4. miejsce w Polsce za województwami: mazowieckim (9272 podmioty), wielkopolskim (4910) oraz śląskim (4685). Analogiczne miejsce zajmuje województwo małopolskie pod względem liczby firm zajmujących się importem, w Małopolsce działało 4994 takich podmiotów. W porównaniu do 2019 roku liczba importerów wzrosła o 146.

Województwo małopolskie wyróżnia się niską stopą bezrobocia, wynoszącą pod koniec 2020 roku 5,3%. Jest to wartość o 0,9 p. proc. niższa niż średnia wartość stopy bezrobocia dla Polski (6,2%). Na tle pozostałych województw, małopolskie pod względem stopy bezrobocia zajęło czwartą lokatę, za województwami: wielkopolskim (3,7%), śląskim (4,9%) i mazowieckim (5,2%). W porównaniu do grudnia 2019 stopa bezrobocia zwiększyła się o 1,2 p. proc. i wróciła do stanu z kwietnia 2018 roku (5,4%). Poszczególne powiaty wykazują się znacznym zróżnicowaniem pod względem stopy bezrobocia, a różnice są prawie czterokrotne, od 3,1% w Krakowie do 11,0% w powiecie dąbrowskim. Pięć powiatów odnotowało wartość stopy bezrobocia niższą lub równą stopie wojewódzkiej, natomiast siedem zawierało się między wartościami dla województwa i dla Polski. Najniższy poziom bezrobocia odnotowano w Krakowie (3,1%), powiecie myślenickim (3,9%) i Nowym Sączu (3,9%). Na drugim biegunie pod tym względem znalazły się powiaty: dąbrowski (11,0%), nowosądecki (9,2%) i tatrzański (8,1%). W każdym powiecie odnotowano wzrost stopy bezrobocia w stosunku do roku ubiegłego.

Małopolska to region o niezwykle bogactwie i walorach historycznych, krajobrazowych oraz bogatej przeszłości kulturalnej, postrzegany jako ważne centrum aktywności kulturalnej w Polsce. Pod względem liczby podmiotów prowadzących działalność kulturalną Małopolska znajduje się w ścisłej krajowej czołówce – ponad 1/3 wszystkich

Podsumowanie

podmiotów działających w Polsce skupiona była w trzech województwach: mazowieckim (12,1% ogólnej liczby podmiotów); małopolskim (10,5%) oraz śląskim (9,7%). Według stanu na koniec 2020 roku w województwie małopolskim działało 25 teatrów i instytucji muzycznych, 101 muzeów, 57 galerii i salonów sztuki, 43 kin, 892 biblioteki i placówek biblioteczno-informacyjnych oraz 453 centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice.

Dziedzictwo kulturowe Małopolski jest dziedzictwem powszechnie uznawanym i rozpoznawanym, a jednocześnie stanowi mocny wyraz regionalnej tożsamości. O wyjątkowości Małopolski w tym zakresie świadczy między innymi liczba obiektów objętych szczególnymi formami ochrony. Znajduje się tu 6 zespołów zabytkowych wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, 1 wpis na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO, 10 zespołów zabytkowych uznanych za Pomniki Historii, 6 związanych z małopolskimi tradycjami wpisów na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego, 1 obiekt uhonorowany Znakiem Dziedzictwa Europejskiego. W granicach województwa mieści się ponadto 6 parków narodowych, chroniących nie tylko wartości przyrodnicze, ale również krajobraz kulturowy danego obszaru.

W 2020 roku Małopolskę odwiedziło 15,37 mln osób. Oznacza to, iż liczba odwiedzających region zmniejszyła się w stosunku do 2019 roku o 14%. Spadek dotyczył w szczególności liczby odwiedzających z zagranicy – o 62%, tj. do wielkości 1,44 mln osób. Rozmiary krajowego ruchu turystycznego zmniejszyły się natomiast tylko o 1%, tj. ukształtowały się na poziomie 13,93 mln osób.

Kolejną konsekwencją pandemii w 2020 roku był znaczny, tj. ponad 2-krotny wzrost liczby gości jednodniowych w Małopolsce, przez co osiągnęła ona rekordową dotąd wielkość 7,71 mln osób. Na dodatek stanowili oni ponad 50% całego przyjazdowego ruchu turystycznego w 2020 roku, podczas gdy w latach ubiegłych było to tylko w granicach 20–25%. Ponad 2-krotnie w relacji do 2019 roku, tj. do wielkości 7,53 mln osób zwiększyła się liczba jednodniowych odwiedzających z Polski. Jednodniowi odwiedzający z zagranicy stanowili natomiast w 2020 roku tylko niewiele ponad 2% ogółu gości bez noclegu – było ich w Małopolsce zaledwie 180 tys. osób (o 40% mniej niż w roku poprzednim).

Zakończono szereg inwestycji drogowych, m.in. budowę obwodnicy Dąbrowy Tarnowskiej w ciągu DK 73 oraz Koszyc w ciągu DW 768, rozbudowę skrzyżowania w Giebułtowie w ciągu DK 94, rozbudowę DW 975 Paleńnica–Bartkowa Posadowa–Dąbrowa, DW 948 Oświęcim–Kęty i DW 949 Brzeszcze–Osiek, DW 965 Zielona–Limanowa etap I i II, DW 966 Muchówka–Lipnica Dolna–Tymowa, DW 968 Lubień–Zabrzeż etap I, zabezpieczono osuwisko w ciągu DW 975 w m. Bartkowa Posadowa, budowę mostów znajdujących się w ciągu dróg krajowych nr 52 i 75 oraz budowę mostu na Wiśle w miejscowości Borusowa w ciągu DW 973.

Kraków Airport w 2020 roku obsłużył łącznie 2 592 972 pasażerów, czyli o 69% (tj. o 5 817 904 pasażerów) mniej niż w 2019 roku. Z powodu pandemii 2020 rok był wyjątkowo trudny dla krakowskiego lotniska. Najmniej pasażerów zostało obsłużonych w kwietniu – tylko 52, a najwięcej w lutym – 654 666 pasażerów. Przed wystąpieniem pandemii obsługiwało ono ponad 8 mln pasażerów.

W 2020 roku z organizowanych przez Województwo Małopolskie kolejowych usług przewozowych skorzystało łącznie 7,82 mln pasażerów (w tym 4,02 mln przewiozła Spółka Koleje Małopolskie, 3,60 mln Spółka POLREGIO oraz 0,20 mln Spółka Koleje Śląskie). Z powodu pandemii, jest to przewiezionych o 4,13 mln pasażerów mniej niż w 2019 roku.

Na terenie województwa małopolskiego wg stanu na koniec 2020 roku realizowanych było 5913 projektów współfinansowanych ze środków unijnych, co stawia Małopolskę na 5. miejscu w kraju. W porównaniu do stanu z końca 2019 roku liczba realizowanych (lub zrealizowanych) projektów w województwie małopolskim zwiększyła się o 1444. Wartość projektów realizowanych w Małopolsce wyniosła na koniec 2020 roku 39 961,1 mln zł, przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w wysokości 23 893,9 mln zł, przekraczając tym samym wartości projektów zrealizowanych w poprzednim okresie finansowania. Małopolska pod względem wartości projektów ustępuje jedynie województwom: mazowieckiemu – 64,4 mld zł (UE: 35,2 mld zł) i śląskiemu – 49,2 mld zł (UE: 29,6 mld zł). Przyrost wartości ogółem w 2020 roku w województwie małopolskim był nieco wyższy niż w poprzednim roku wynosząc 6545,9 mln zł (UE: 3853,7 mln zł), co dawało drugie miejsce w kraju po województwie śląskim.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Zagrożenie, zasoby i stan środowiska przyrodniczego

Opracowanie: Aneta Bodziony, Marta Dębowska, Agnieszka Sienicka, Piotr Sułek, Małgorzata Wójcik

— podsumowanie

- W 2020 roku ilość wody ujmowanej przez przemysł zwiększyła się o 8,2%, z czego dla wód powierzchniowych wzrost stanowił 8,9%, natomiast dla wód podziemnych 2,4%. W 2020 roku zanotowano 0,9-proc. spadek poboru wód na cele eksploatacji sieci wodociągowej w stosunku do roku poprzedniego.
- Działania w zakresie ograniczenia niskiej emisji podejmowane przez gminy i powiaty w 2020 roku pozwoliły na redukcję emisji pyłu PM10 o 518 Mg, PM2,5 o 498 Mg. Emisja benzo(a)pirenu w ciągu ostatniego roku zmniejszyła się o 139 kg.
- Łączna liczba wymian kotłów w Małopolsce wyniosła 10 207 i spadła w stosunku do 2019 roku o blisko 32%, w stosunku do roku 2018 spadła o 36%, a w stosunku do 2017 roku wzrosła o 1,25%. W 2020 roku inwestycje w tym zakresie realizowane były w 165 gminach z terenu Małopolski.
- Mimo że wciąż we wszystkich strefach województwa występują przekroczenia stężeń zanieczyszczeń, należy zwrócić uwagę na obniżanie się ich z roku na rok, zwłaszcza jeśli chodzi o poziomy pyłu zawieszony PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu.
- Każdego roku systematycznie wzrasta ilość odpadów zebranych selektywnie. W 2020 roku selektywnie zebrano łącznie ok. 449,5 tys. Mg, co stanowiło 39,8% wszystkich zebranych odpadów komunalnych.
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie w 2020 roku zawarł łącznie 312 umów pożyczek na łączną kwotę 85,5 mln zł. Całkowity koszt zadań finansowanych przy udziale pożyczek udzielonych w 2020 roku wyniósł 228,2 mln zł. Dofinansowano w szczególności przedsięwzięcia związane z gospodarką wodno-ściekową, ochroną powietrza i gospodarką odpadami.

1. Obszary chronione

Województwo małopolskie charakteryzuje duża różnorodność rzeźby terenu, budowy geologicznej, warunków klimatycznych, hydrologicznych i glebowych. Stwarza to dogodne warunki bytowania dla wielu gatunków roślin, zwierząt i grzybów o różnorodnych wymaganiach siedliskowych i decyduje o dużej, rzadko spotykanej w skali kraju różnorodności biologicznej.

To zróżnicowanie środowiska, niespotkane w innych rejonach Polski, stanowi atrybut województwa małopolskiego. Ponad połowa powierzchni województwa małopolskiego objęta jest ochroną prawną.

System obszarów i obiektów chronionych tworzą:

- › parki narodowe (Małopolska zajmuje 1. miejsce w Polsce pod względem liczby Parków Narodowych) – pięć w całości: Babiogórski, Gorczański, Ojcowski, Pieniński, Tatrzański oraz Magurski położone na terenie województw małopolskiego i podkarpackiego;
- › parki krajobrazowe – 11 wchodzących w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego: Park Krajobrazowy Beskidu Małego (na granicy dwóch województw – małopolskiego i śląskiego), Biełańsko-Tyniecki, Ciężkowicko-Rożnowski, Dłubniański, Dolinki Krakowskie, Orlich Gniazd (na granicy dwóch województw – małopolskiego i śląskiego), Pasma Brzanki (na granicy dwóch województw – małopolskiego i podkarpackiego), Popradzki, Rudniański, Tenczyński i Wiśnicko-Lipnicki;
- › obszary chronionego krajobrazu – 10 nadzorowanych przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego: Bratucicki, Doliny Wisły, Jastrzębsko-Żdźarski (na granicy dwóch województw – małopolskiego i podkarpackiego), Koszycki i Pogórza Ciężkowickiego (na granicy dwóch województw – małopolskiego i podkarpackiego), Południowomałopolski, Radłowski-Wierzchosławicki, Wschodniego Pogórza Wiśnickiego, Wyżyny Miechowskiej i Zachodniego Pogórza Wiśnickiego;
- › rezerваты przyrody – 85;
- › obszary Natura 2000 – 97, w tym 2 obszary Natura 2000 PLC (czyli mające wspólne granice obszaru ptasiego PLB i siedliskowego PLH), 9 obszarów specjalnej ochrony ptaków (PLB) oraz 86 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (siedliskowych – PLH);
- › zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 6;
- › użytki ekologiczne – 46;
- › pomniki przyrody – 2225;
- › stanowiska dokumentacyjne – 80.

Tabela 1. Formy ochrony przyrody w województwie małopolskim

Forma ochrony przyrody	Liczba	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych [ha]	% powierzchni województwa	Otuliny	
				[ha]	% powierzchni województwa
Parki narodowe	6	38 070,1	2,5	39 487	2,6
Parki krajobrazowe	11	178 347,65	11,75	109 963,49	7,24
Obszary chronionego krajobrazu	10	573 004,61	37,74		
Rezerваты przyrody	85	3 402,13	0,23	604,65	0,04
Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000	11	133 614,5	8,80		
Obszary specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000	88	152 967,46	10,07		
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	6	14 028,25	0,92		
Użytki ekologiczne	46	877,97	0,06		
Pomniki przyrody	2 225				
Stanowiska dokumentacyjne	80				

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego.

więcej informacji

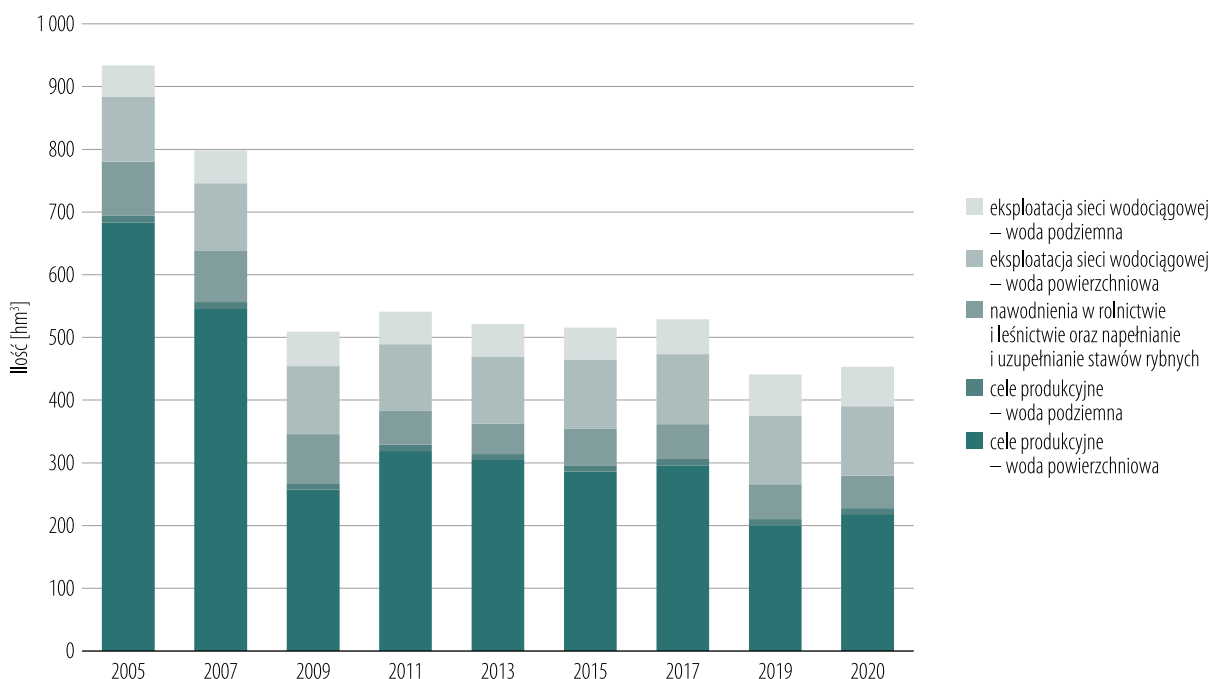
Więcej informacji na temat parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie małopolskim można znaleźć na stronie Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego <http://www.zpkwm.pl/>

Informacje na temat pozostałych form ochrony przyrody dostępne są na stronach: www.krakow.rdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody oraz <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

2. Gospodarka wodno-ściekowa

W województwie małopolskim wody powierzchniowe i podziemne ujmuje się zarówno do celów komunalnych, jak i przemysłowych. W 2020 roku, w stosunku do roku poprzedniego, zaobserwowano niewielki spadek poboru wody na cele eksploatacji sieci wodociągowej i wzrost poboru wody na cele przemysłowe.

Wykres 1. Pobór wody w województwie małopolskim (hm³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

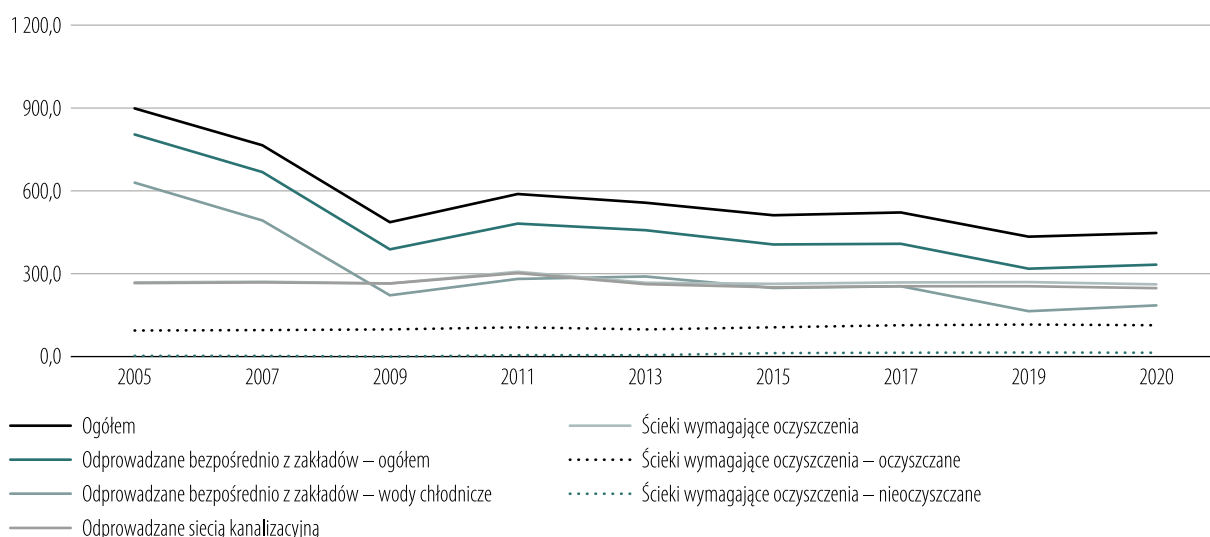
W roku 2020 ilość wody ujmowanej przez przemysł zwiększyła się o 8,2%, z tego wzrost dla wód powierzchniowych wzrost stanowił 8,9%, natomiast dla wód podziemnych 2,4%. W 2020 roku zanotowano 0,9-proc. spadek poboru wód na cele eksploatacji sieci wodociągowej w stosunku do roku poprzedniego. Obserwując pobór wód na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, można zauważyć, iż w 2008 roku znacznie spadł pobór ilości wody spowodowany w głównej mierze zmniejszeniem ilości wody pobieranej na cele produkcyjne. Pobór wody na cele eksploatacji sieci wodociągowej utrzymuje się na podobnym poziomie.

Gospodarka komunalna województwa w 63,7% bazuje na wodzie powierzchniowej. Zatem bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni powyżej ujęć wody pitnej.

W porównaniu z rokiem 2019 odnotowano niewielki wzrost ilości ścieków przemysłowych odprowadzanych do wód powierzchniowych (4,7%). Największym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych w województwie małopolskim jest gospodarka komunalna, z uwagi na olbrzymi ładunek zanieczyszczeń, jaki odprowadza

do odbiorników. Od kilku lat obserwuje się tendencję wzrostową w tym zakresie, również z powodu ciągłej rozbudowy sieci kanalizacyjnej, natomiast w 2020 roku odnotowano 1,64-proc. spadek ilości ścieków odprowadzanych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do roku poprzedniego. Analizując ilości ścieków odprowadzanych do wód i do ziemi, można zauważyć duży spadek ilości ścieków w 2009 roku spowodowany znaczącym spadkiem ilości ścieków odprowadzanych z przemysłu. Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną utrzymują się na takim samym poziomie.

Wykres 2. Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód powierzchniowych lub ziemi w województwie małopolskim (hm³/rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

3. Katastrofalne zjawiska atmosferyczne

Obszar Małopolski należy w całości do dorzecza górnej Wisły. Górski charakter większości rzek Małopolski wpływa na nierównomierność przepływów. Z tego powodu województwo zaliczane jest do regionów o najwyższym zagrożeniu powodziowym. Z hydrologicznego punktu widzenia największe zagrożenie powodziowe stwarzają dorzecza Soły i Dunajca, ale także Raby i Skawy.

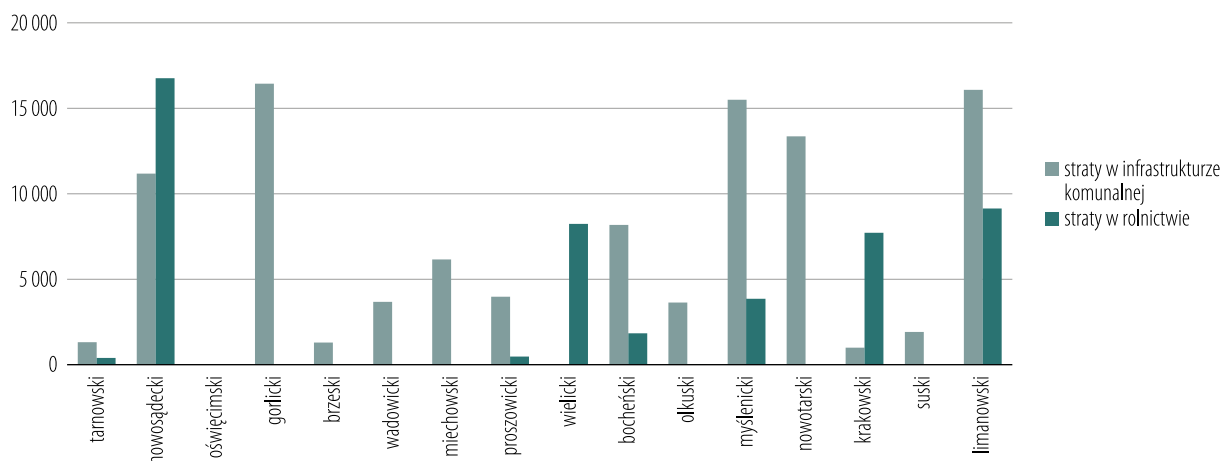
Straty powstałe w 2020 roku w wyniku zdarzeń noszących znamiona klęsk żywiołowych tj. intensywne opady deszczu, silny wiatr, w obiektach infrastruktury komunalnej gmin oraz powiatów wyniosły ponad 152,9 mln zł, w tym ponad 46,5 ml zł stanowiły straty w obiektach będących w administracji Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie. Największe odnotowano na terenie powiatu limanowskiego – ponad 16 mln zł oraz myślenickiego – ponad 15,5 mln zł.

Wartość szkód powodziowych powstałych w wyniku wezbrania, które miało miejsce w 2020 roku, na wodach i urządzeniach wodnych administrowanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, wyniosła ponad 114,7 mln zł.

Oddział Karpacki Państwowego Instytutu Geologiczno – Państwowego Instytutu Badawczego (OK PIG – PIB) w ramach krajowej sieci monitoringu wód podziemnych prowadzi regularne analizy stanu zagrożenia niżówką hydrogeologiczną na obszarze województwa małopolskiego na podstawie wyników obserwacji prowadzonych w 11 punktach obserwacyjnych wód podziemnych (7 studni i 4 źródła). W roku 2020 zjawisko niżówki potwierdzone zostało w punkcie obserwacyjnym nr II/938/1 znajdującym się w miejscowości Bukowno (gm. Bukowno w powiecie olkuskim) w okresie od początku stycznia do końca marca oraz w maju 2020 roku. Ponadto w 2020 roku prognozowano stan zagrożenia hydrogeologicznego wynikającego z niskiego stanu wód podziemnych. Dodatkowo zagrożenie niżówką zaobserwowano w Bukownie w punkcie obserwacyjnym nr II/938/1 w kwietniu oraz w Wierchomli (gm. Piwniczna Zdrój) w punkcie nr II/783/1 w okresie od stycznia do końca kwietnia 2020 roku.

Monitoring suszy jest prowadzony przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy (IUNG – PIB) na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W 2020 roku susza rolnicza na terenie województwa małopolskiego wystąpiła w okresie od 21 marca do 20 września 2020 roku wśród upraw zbóż jarych i ozimych, kukurydzy, rzepaku, rzepiku, krzewów owocowych oraz ziemniaków.

Wykres 3. Straty w rolnictwie oraz infrastrukturze komunalnej powstałe wskutek gradu, huraganu, intensywnego deszczu w układzie powiatowym w 2020 roku (w tys. zł).

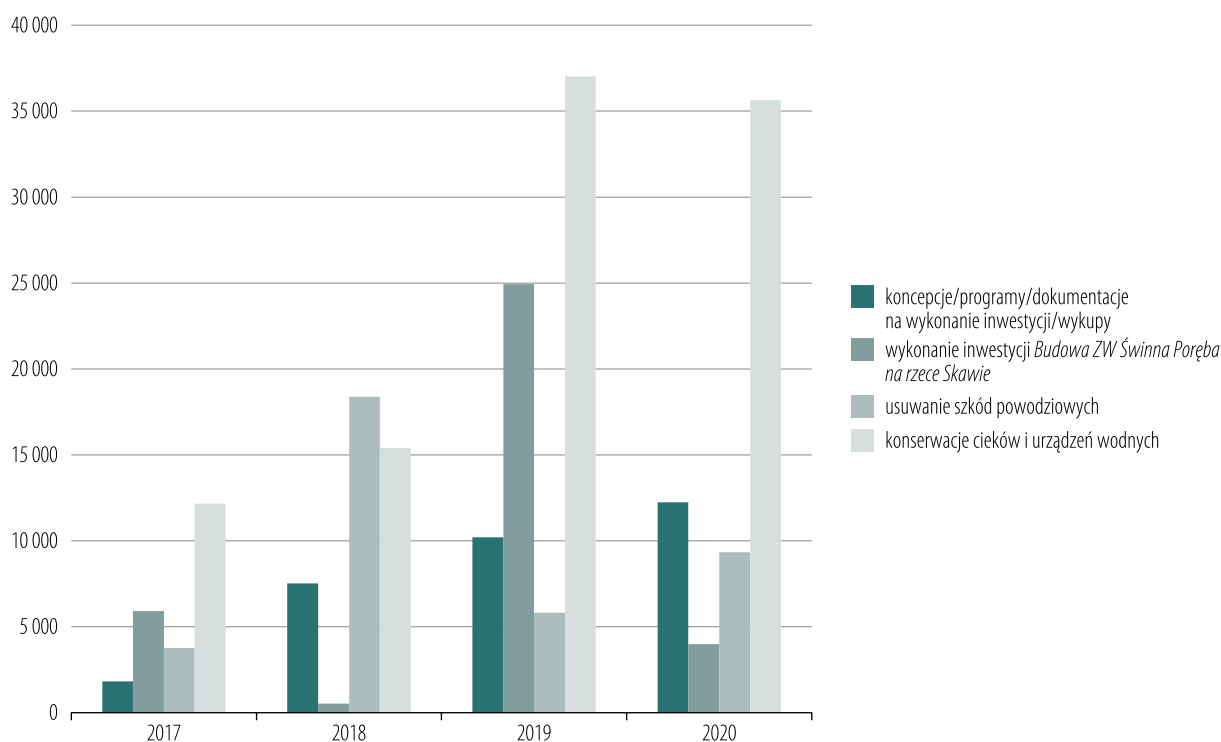

Źródło: MUW w Krakowie.

Utrzymanie wód i urządzeń hydrotechnicznych

W 2020 roku PGWWP RZGW w Krakowie wykonał prace utrzymaniowe związane z lokalnym zabezpieczeniem brzegów, udrożnieniem koryt rzek i potoków, koszeniem wałów przeciwpowodziowych oraz utrzymaniem obiektów piętrzących administrowanych przez Jednostkę. Łącznie na ten cel wydatkowo ponad 37 mln zł.

Wykres 4. Środki finansowe PGWWP RZGW w Krakowie przeznaczane na realizację zadań przeciwpowodziowych (w tys. zł)

Źródło: PGW Wody Polskie.

Zbiorniki

W celu zmniejszenia zagrożenia powodziowego województwa pracuje 8 zbiorników zaporowych mających rezerwę powodziową: pracujące w kaskadzie Tresna oraz Porąbka zlokalizowane na rzece Soła w województwie śląskim, Goczałkowice zlokalizowane na rzece Wisła w województwie śląskim, a także Dobczyce, Klimkówka, Czorsztyn-Niedzica, Rożnów oraz Świnna Poręba zlokalizowane na obszarze województwa.

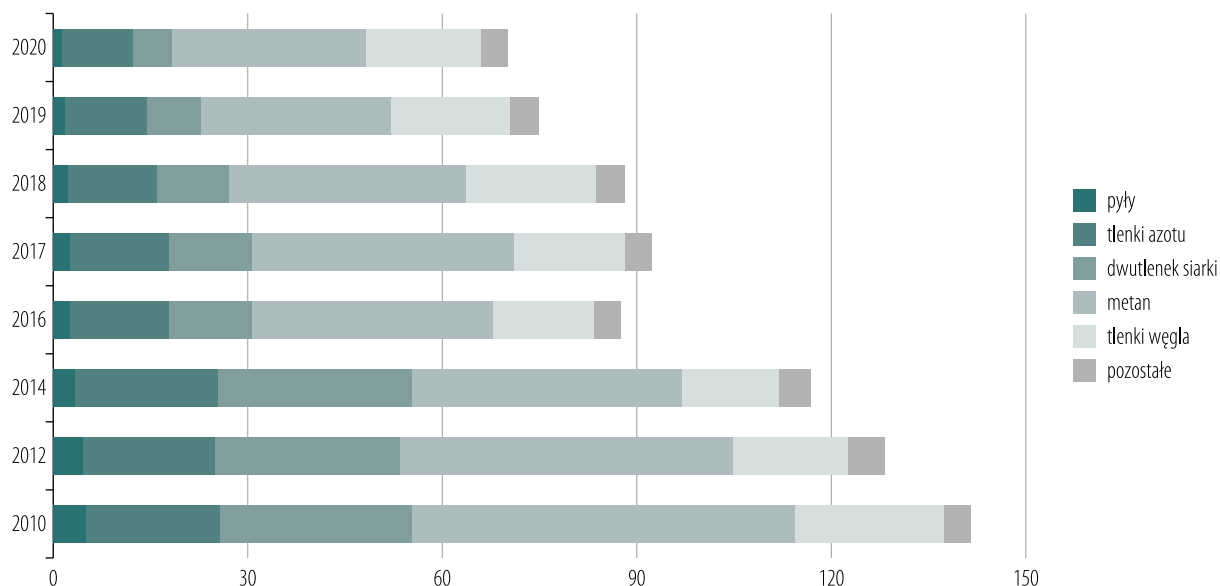
Dodatkowo funkcję przeciwpowodziową pełni zbiornik Skrzyszów na potoku Korzeń w gminie Skrzyszów oraz zbiornik wodny Biezańów na rzece Serafa w mieście Kraków.

4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Emisja zanieczyszczeń przemysłowych

W województwie małopolskim w 2020 roku emisja zanieczyszczeń przemysłowych (bez dwutlenku węgla) wyniosła 70,084 tys. Mg (wg danych Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska – WBZŚ). Porównując dane z 2019 rokiem widoczny jest spadek emisji o 6,85%. W roku 2020 przeważały: metan (43%), tlenki węgla (26%), tlenki azotu (16%) oraz dwutlenek siarki (9%).

Wykres 5. Wielkość i struktura emisji zanieczyszczeń do powietrza w tys. Mg (bez CO₂)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska.

W 2020 roku główne źródła zanieczyszczeń przemysłowych zlokalizowane były na obszarze powiatu oświęcimskiego (44%), miasta Krakowa (18%), miasta Tarnowa (10%), powiatu olkuskiego (7%), powiatu chrzanowskiego (5%) oraz powiatu krakowskiego (5%). Emisja ta związana była głównie z pracą zakładów, takich jak: ArcelorMittal Poland S.A. (13%), Grupa Azoty S.A. (9%), Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” S.A. (6%), CEZ Skawina Spółka Akcyjna (4%), Tauron Wytwarzanie S.A. – Oddział Elektrownia Siersza w Trzebini (3%).

W 2020 roku na terenie województwa małopolskiego podmioty gospodarcze wyemitowały ponad 7,6 mln Mg CO₂, 30,27 tys. Mg metanu oraz 10,89 tys. Mg podtlenku azotu. Oznacza to, iż łączny potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (GWP) wyniósł 11,64 mln Mg, a w porównaniu do 2019 wartość ta spadła o 0,92%.

W 2020 roku największa ilość gazów cieplarnianych została wyemitowana z obszarów miasta Tarnowa (29%), miasta Krakowa (26%), powiatu krakowskiego (15%), powiatu chrzanowskiego (10%) oraz powiatu oświęcimskiego (9%). Zakłady przemysłowe, które wyemitowały największe ilości gazów cieplarnianych (przy uwzględnieniu współczynnika GWP), to: Grupa Azoty S.A. (28%), CEZ Skawina S.A. (11%), Tauron Wytwarzanie S.A. – Oddział Elektrownia Siersza w Trzebini (8%), ArcelorMittal Poland S.A. (3%), TAMEH POLSKA Sp. z o.o. (2%) oraz Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” S.A. (2%).

Stan jakości powietrza

Zgodnie z oceną jakości powietrza w województwie małopolskim w 2020 roku przekazaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przekroczenia wartości dopuszczalnej pyłu PM₁₀ oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu wystąpiły we wszystkich strefach województwa małopolskiego. Ponadto w aglomeracji krakowskiej wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dwutlenku azotu. Jednak podkreślić należy, że z roku na rok liczba dni z przekroczeniem sukcesywnie spada. Mimo że wciąż we wszystkich strefach województwa występują przekroczenia stężeń zanieczyszczeń, należy zwrócić uwagę na obniżenie się ich wartości, zwłaszcza jeśli chodzi o poziomy pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu.

W 2020 roku najwyższe stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM₁₀ odnotowano na stacji monitoringu w Nowym Targu 42 µg/m³ (41 µg/m³ w 2019 roku). Dopuszczalna częstość przekraczania stężeń 24-godzinnych wynosząca 35 dni w roku kalendarzowym została dotrzymana na 9 stanowiskach pomiarowych spośród 25. Największą liczbę dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia średniodobowego pyłu PM₁₀ zanotowano w Nowym Targu – 90 dni (88 dni w 2019 roku). Przekroczenia poziomu informowania stężenia pyłu PM₁₀ (100 µg/m³) wystąpiły na obszarze strefy małopolskiej (25 razy) miasta Tarnowa (6 razy) i aglomeracji krakowskiej (4 razy). Poziom alarmowy stężenia pyłu PM₁₀ (150 µg/m³) przekroczony został 7 razy w strefie małopolskiej i 2 razy w strefie miasta Tarnów¹.

W 2020 roku stężenia średnioroczne pyłu PM_{2,5} mieściły się w przedziale od 18 µg/m³ w Tarnowie do 27 µg/m³ w Nowym Sączu. Na większości stanowisk w województwie wystąpił spadek stężeń pyłu zawieszonego PM_{2,5}, poniżej wartości określonej normą. Widoczny spadek (5 µg/m³) odnotowano na stacji komunikacyjnej w Krakowie przy al. Krasińskiego.

Najwyższe stężenie średnioroczne dwutlenku azotu odnotowano w Krakowie na stacji komunikacyjnej przy al. Krasińskiego – 49 µg/m³ (57 µg/m³ w 2019 roku) oraz przy ulicy Dietla – 31 µg/m³ (41 µg/m³ w 2019 roku).

Najwyższe stężenia średnioroczne dwutlenku siarki w 2020 roku, wynoszące 13 µg/m³, zanotowały stacje w Nowym Targu i Trzebini. Na żadnej ze stacji pomiarowych nie wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki (20 µg/m³).

W 2020 roku pomiary ozonu prowadzono na stacjach: Kaszów, Kraków – Kurdwanów, Szarów, Szymbark, Tarnów, Trzebinia i Zakopane. Maksymalne stężenie 8-godzinne ozonu zarejestrowano w Trzebini – 142 µg/m³. W 2020 roku dopuszczalna liczba dni z przekroczeniem poziomu docelowego ozonu na stacjach pomiarowych (wynosząca 25 dni) nie została przekroczona na żadnym stanowisku pomiarowym.

Przekroczenia stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu odnotowano we wszystkich stacjach pomiarowych. Najwyższą wartość odnotowano w Nowym Targu (18 ng/m³) oraz w Nowym Sączu (11 ng/m³) – poziom docelowy dla benzo(a)pirenu wynosi 1 ng/m³.

Tabela 2. Stężenia zanieczyszczeń w powietrzu w 2020 roku

Stacje pomiarowe	Stężenia średnioroczne pyłu PM ₁₀ (µg/m ³)	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu średniodobowego pyłu PM ₁₀	Stężenie średnioroczne pyłu PM _{2,5} (µg/m ³)	Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu (µg/m ³)	Stężenie średnioroczne dwutlenku siarki (µg/m ³)	Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu (ng/m ³)
Kraków – Kurdwanów	31	47	–	29	–	4
Kraków – Krasińskiego	38	67	24	49	–	4
Kraków – Nowa Huta	30	47	21	23	–	4
Kraków – Dietla	26	32	–	31	–	–

¹ Zgodnie z art. 87. Prawa ochrony środowiska, ocenę jakości powietrza dokonuje się w strefach, które stanowią:

1) aglomeracja o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy;

2) miasto o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy;

3) pozostały obszar województwa, niewchodzący w skład miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy oraz aglomeracji.

Minister właściwy do spraw klimatu, biorąc pod uwagę substancje, których poziom w powietrzu podlega ocenie, określił w Małopolsce trzy strefy: aglomerację krakowską, miasto Tarnów oraz strefę małopolską.

Stacje pomiarowe	Stężenia średnioroczne pyłu PM10 (µg/m ³)	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu średniodobowego pyłu PM10	Stężenie średnioroczne pyłu PM2,5 (µg/m ³)	Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu (µg/m ³)	Stężenie średnioroczne dwutlenku siarki (µg/m ³)	Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu (ng/m ³)
Kraków – os. Piastów	28	36	21	–	–	–
Kraków – os. Swoszowice	27	34	–	–	–	4
Kraków – os. Wadów	26	29	–	–	–	4
Kraków – Złoty Róg	29	43	–	–	–	4
Bochnia*	28	34	21	–	–	6
Gorlice*	19	6	–	–	–	2
Krynica	17	4	–	–	–	2
Niepołomice*	28	40	–	–	–	5
Nowy Sącz	34	71	27	16	–	11
Nowy Targ	42	90	–	–	13	18
Olkusz*	28	39	–	–	–	7
Oświęcim*	34	65	–	–	–	7
Skawina	34	60	–	16	–	–
Tarnów	24	21	18	19	–	3
Tarnów – ks. Romana Sitko	26	43	20	23	–	–
Trzebinia	26	33	18	15	13	4
Tuchów*	31	50	–	–	–	9
Zabierzów	33	67	–	–	–	7
Zakopane	25	41	21	16	–	6
Sucha Beskidzka	34	72	–	–	–	10
Kaszów	–	–	–	14	–	–
Szarów	–	–	–	15	–	–
Szymbark	15	1	–	3	3	–
Wartości dopuszczalne	40	35	25	40	350	1

* – wyłącznie stacja manualna

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie.

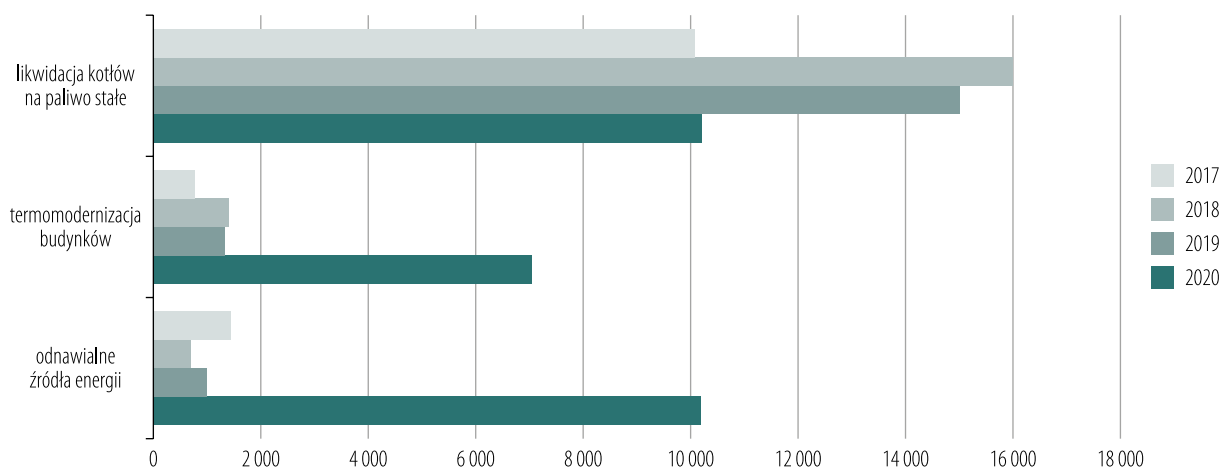
więcej informacji

Na stronie www.powietrze.malopolska.pl publikowane są prognozy jakości powietrza dla województwa małopolskiego, a także informacje o ryzyku wystąpienia przekroczeń poziomów alarmowych i dopuszczalnych zanieczyszczeń w powietrzu oraz komunikaty dla szczególnie wrażliwych grup mieszkańców.

Realizacja Programu ochrony powietrza w 2020 roku

W 2020 roku na terenie Małopolski przeprowadzono ponad 27 tys. inwestycji z zakresu ograniczania emisji powierzchniowej. Obejmowały one między innymi: likwidację kotłów na paliwo stałe, termomodernizację budynków oraz zastosowanie odnawialnego źródła energii.

Wykres 6. Liczba inwestycji w Małopolsce ograniczających niską emisję

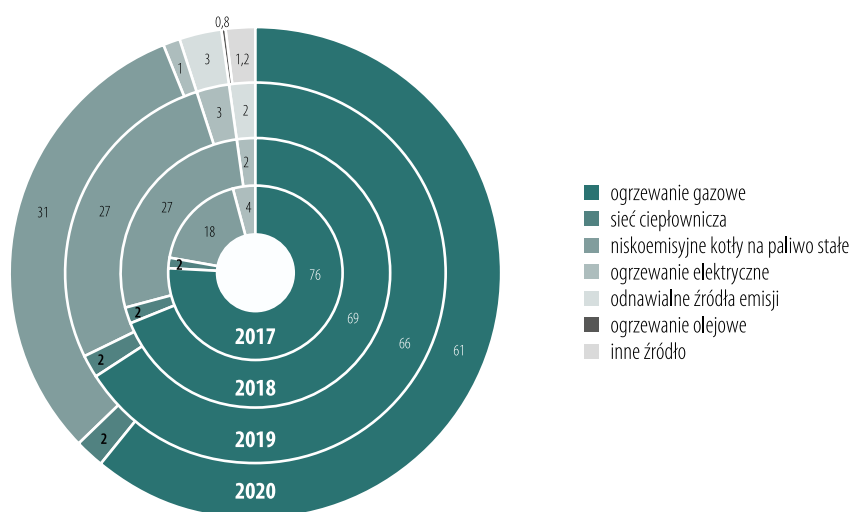

Źródło: opracowanie na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

Łączna liczba wymian kotłów w Małopolsce wynosiła 10 207, co oznacza spadek w stosunku do 2019 roku o blisko 32%, w stosunku do 2018 roku o 36%, a w stosunku do 2017 roku wzrost o 1,25%. W 2020 roku inwestycje w tym zakresie realizowane były w 165 gminach z terenu Małopolski. W 2020 roku w 17 gminach nie przeprowadzono żadnej wymiany niskosprawnych kotłów zasilanych paliwami stałymi, podczas gdy w 2019 roku działań takich nie podjęło 28 z 182 gmin.

Zastępczym urządzeniem grzewczym stały się przede wszystkim kotły gazowe (61%) oraz niskoemisyjne kotły na paliwa stałe (31%). Gminy z największym udziałem zlikwidowanych niskosprawnych urządzeń grzewczych to: Skawina (405 szt.), Tarnów (397 szt.), Liszki (354 szt.), Chrzanów (227 szt.), Łącko (223 szt.), Wieliczka (210 szt.), Zabierzów (204 szt.). Działania w zakresie ograniczenia niskiej emisji podejmowane przez gminy i powiaty w 2020 roku pozwoliły na redukcję emisji pyłu PM10 o 518 Mg, PM2,5 o 498 Mg. Emisja benzo(a)pirenu w ciągu ostatniego roku zmniejszyła się o 139 kg.

Wykres 7. Rodzaje nowych źródeł ogrzewania zastosowanych w Małopolsce po likwidacji starych kotłów węglowych (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

W 2020 roku termomodernizacji poddano 7048 budynków (budynki użyteczności publicznej, mieszkalne, usługowe itp.) na obszarze 76 gmin, w tym 107 budynków użyteczności publicznej należących do 52 gmin oraz 2 powiatów. Najwięcej termomodernizacji przeprowadzono w gminach: wiejskiej Nowy Targ (2989 budynków), Chrzanów (739 budynków), Krynica-Zdrój (345 budynków), Trzyciąż (318 budynków), Lipnica Murowana (281 budynków).

W gminach województwa małopolskiego w roku 2020 zainstalowano łącznie 10 191 odnawialnych źródeł energii. Najpopularniejszym alternatywnym źródłem były panele fotowoltaiczne (5846 instalacji) oraz kolektory słoneczne (2417 instalacji). Najwięcej odnawialnych źródeł energii zainstalowano w gminie wiejskiej Nowy Targ (780 szt.) w Krakowie (709 szt.), mieście Bochni (429 szt.) oraz w gminie Moszczenicy (344 szt.) i Skawinie (285 szt.).

Koszt realizacji wszystkich działań naprawczych związanych z realizacją Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego w 2020 roku wyniósł ok. 570 mln zł. W tym koszt inwestycji związanych z ograniczeniem emisji powierzchniowej oszacowano na poziomie 279 mln zł.

więcej informacji

Szczegółowe podsumowania z realizacji Programu ochrony powietrza dostępne są na stronie internetowej www.powietrze.malopolska.pl

5. Gospodarka odpadami

Od 1 stycznia 2020 roku posiadacze odpadów prowadzą dokumentację związaną z odpadami za pośrednictwem indywidualnego konta w Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO). BDO pozwala na gromadzenie i zarządzanie informacjami, które dotyczą gospodarki odpadami oraz ma zapewnić elektroniczną realizację obowiązków rejestrowych, ewidencyjnych i sprawozdawczych. Na skutek pandemii COVID-19 prace nad funkcjonalnością BDO dot. raportowania uległy znacznym opóźnieniom. W związku z powyższym informacje w raporcie odnoszące się do odpadów komunalnych opracowano na podstawie danych GUS. Natomiast dane dotyczące odpadów przemysłowych zostaną przedstawione w kolejnych raportach województwa małopolskiego.

więcej informacji

Marszałek Województwa Małopolskiego prowadzi Wojewódzki System Odpadowy (WSO), dotyczący wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z rejestrem udzielanych zezwoleń w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami, gromadzący dane za lata sprawozdawcze 2002–2018. Dodatkowo prowadzi Bazę danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO), w której zbierane są dane w zakresie gospodarki odpadami od roku sprawozdawczego 2019. Obecnie nie ma technicznej możliwości generowania raportów od roku sprawozdawczego 2019. Raporty za lata 2015–2018 można pobrać ze strony internetowej: www.malopolska.pl/raporty

Odpady komunalne

W 2020 roku z terenu województwa małopolskiego zebranych zostało około 1130,32 tys. Mg odpadów komunalnych (wg danych US w Krakowie), w tym 1 011 917,81 tys. Mg z gospodarstw domowych.

W 2020 roku całkowita masa zebranych zmieszanych odpadów komunalnych w zależności od źródła pochodzenia przedstawiała się następująco:

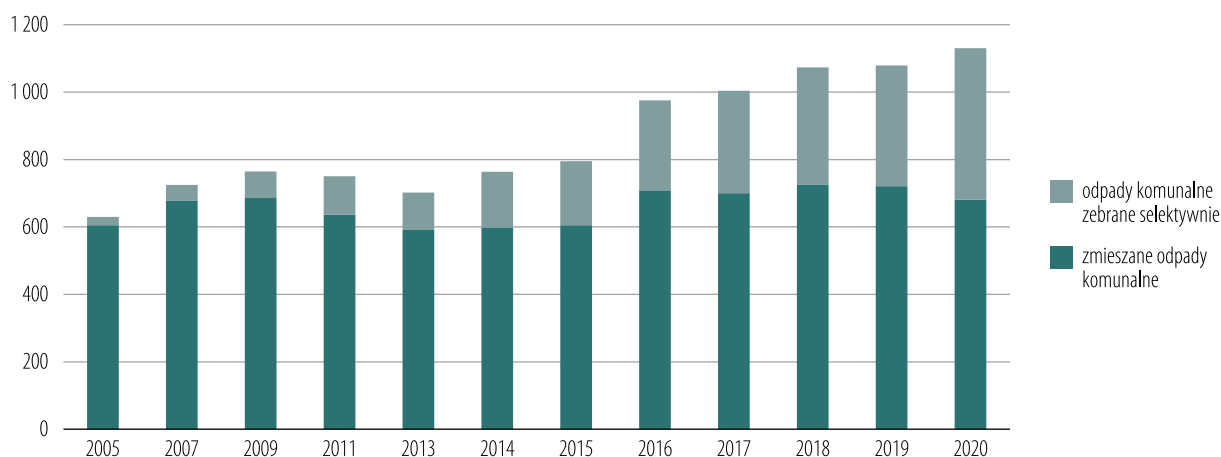
- › gospodarstwa domowe – 582,6 tys. Mg,
- › pozostałe źródła (usługi komunalne, handel, mały biznes, biuro i instytucje) – 98,3 tys. Mg.

Od 2005 roku systematycznie wzrasta ilość odpadów zebranych selektywnie. W 2020 roku selektywnie zebrano łącznie ok. 449,5 tys. Mg, co stanowiło 39,8% wszystkich zebranych odpadów komunalnych. Nastąpił wzrost tych ilości w porównaniu z 2013 rokiem, w którym selektywnie zebrano 109,6 tys. Mg, stanowiących 15,6% ogółu zebranych odpadów komunalnych. Natomiast w porównaniu z 2019 rokiem udział odpadów selektywnie zebranych w masie ogółem zebranych odpadów komunalnych wzrósł z 33,2% w 2019 roku do 39,8% w 2020 roku.

Ilość odebranych i zebranych ogółem odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosła 331 kg, w tym zmieszane odpady komunalne stanowiły 199 kg, a odpady selektywnie zebrane 132 kg.

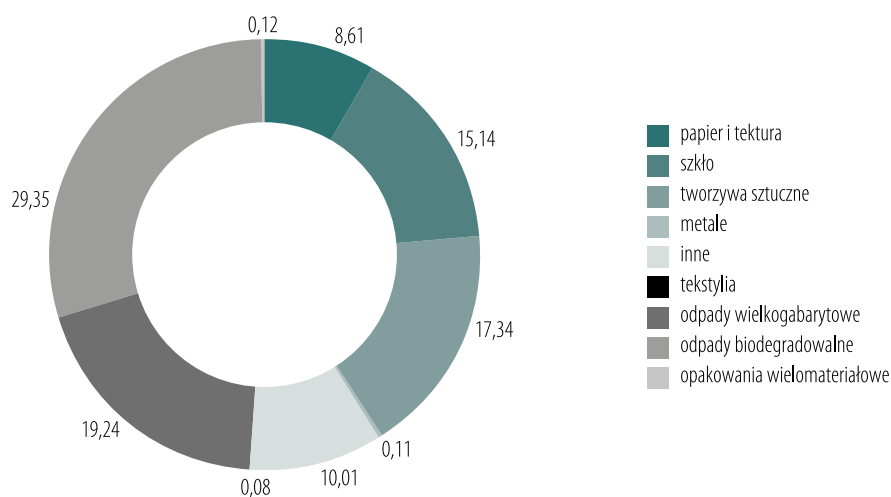
Od 2013 roku utrzymuje się tendencja wzrostowa w ilości zebranych odpadów komunalnych (od 702 tys. Mg w 2013 roku do 1130,32 tys. Mg w 2020 roku).

Wykres 8. Masa zmieszanych i selektywnie zebranych odpadów komunalnych (w tys. Mg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 9. Masa odpadów zebranych selektywnie w 2020 roku według rodzaju materiału (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównym sposobem zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie województwa małopolskiego jest ich przekazywanie do regionalnych instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych. Na terenie województwa małopolskiego w 2020 roku działało 16 instalacji MBP, których łączna moc przerobowa wyniosła 822 800 Mg/rok oraz 1 Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Krakowie o łącznej przepustowości 220 000 Mg/rok. Łączne moce przerobowe instalacji wynoszą 1 042 800 Mg/rok.

W 2020 roku na terenie województwa małopolskiego funkcjonowało 13 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (wg danych z Wojewódzkiej Bazy o Odpadach). Na składowiskach tych deponowano masę pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i z sortowania odpadów zebranych selektywnie w ilości 403,41 tys. Mg.

6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Krakowie jest ważnym instrumentem finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. Dochodami WFOŚiGW są głównie wpływy z tytułu opłat i kar pieniężnych, pobieranych na podstawie ustaw i odrębnych przepisów z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska.

Ostatecznie planowane wpływy zostały wykonane w 111% i wyniosły 156 023 077 zł, co dało łącznie ze stanem środków na dzień 1 stycznia 2020 roku kwotę 323 353 113 zł.

Rada Nadzorcza i Zarząd Wojewódzkiego Funduszu podjęły w 2020 roku łącznie 115 uchwał w sprawie częściowego umorzenia pożyczek na łączną kwotę 8 445 754,8 zł. Zawarto 312 umów pożyczek na łączną kwotę 85 482 228,7 zł. Całkowity koszt zadań finansowanych przy udziale pożyczek udzielonych w 2020 roku wyniósł 228 242 936,56 zł.

Ważniejsze inwestycje realizowane w 2020 roku z pomocą finansową WFOŚiGW w Krakowie

Ochrona wód

- › W 2020 roku zawarto 28 umów pożyczek na finansowanie zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na łączną kwotę 54 254 485,14 zł.

Ochrona powietrza

- › W 2020 roku Wojewódzki Fundusz zawarł 13 umów z zakresu ochrony powietrza, na łączną kwotę 6 365 770,86 zł, z czego pożyczki wyniosły 6 319 491,28 zł (11 umów), a dotacje 46 279,58 zł (2 umowy).

Odnawialne źródła energii

- › W zakresie odnawialnych źródeł energii WFOŚiGW zawarł 4 umowy na finansowanie zadań, na łączną kwotę 567 838,95 zł, z czego beneficjenci wykorzystali 438 160,80 zł.

Oszczędność energii

- › W 2020 roku Wojewódzki Fundusz zawarł 21 umów pożyczek na realizację zadań z zakresu oszczędności energii na łączną kwotę 4 254 286,32 zł, z czego beneficjenci wykorzystali środki w kwocie 3 489 880,50 zł.

Ponadto Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie w 2020 roku udzielił pomocy finansowej m.in. na zadania z zakresu:

- › gospodarki odpadami – zawarto jedną umowę pożyczki i rozpoczęto finansowanie zadania w ramach Programu Priorytetowego „Ochrona powierzchni ziemi – rekultywacja terenów zdegradowanych”;
- › wspomagania ekologicznych form transportu – dwie umowy pożyczki w kwocie 1 259 123,43 zł. na zadanie pn. *Niskoemisyjny system transportu miejskiego dla Miechowa* oraz w kwocie 1 800 000,00 zł. na zadanie *Współpraca międzygminna na rzecz niskoemisyjnej i zrównoważonej mobilności*;
- › wydatków na nabywanie, utrzymanie, obsługę i zabezpieczenie specjalistycznego sprzętu i urządzeń technicznych, służących do wykonywania działań na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej – 5 umów na łączną kwotę dofinansowania 1 640 899,00 zł, z czego 229 424,39 zł stanowiła jedna pożyczka, a 1 411 475,00 zł – środki przekazane państwowym jednostkom budżetowym;
- › monitoringu środowiska i systemu kontroli, wojewódzkich programów i planów – 3 umowy na kwotę 1 140 000,00 zł;
- › zawarto 4 umowy na dofinansowanie zadań z zakresu: przedsięwzięć związanych z ochroną przyrody, w tym z utrzymaniem terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień i parków oraz działań związanych z utrzymaniem i zachowaniem parków i ogrodów, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; łączna kwota dofinansowania dla tych zadań wyniosła 201 027,63 zł;

- › zawarto 3 umowy i zrealizowano 2 na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony przyrody zawarte z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Krakowie pn. *Oznakowanie rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000 w Małopolsce – etap V* – kwota dofinansowania 19 000,00 zł, w tym wypadku z Województwem Małopolskim na zadanie pn. *Sporządzenie projektu audytu krajobrazowego dla obszaru województwa małopolskiego – ETAP I* – kwota dotacji 330 333,87 zł na lata 2020–2021, w tym 182 280,76 zł na rok 2020;
- › podpisano 7 umów dotacji na realizację zadań nieinwestycyjnych związanych z edukacją ekologiczną oraz propagowaniem działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju; łączna kwota dotacji zawartych umów wyniosła 103 357,98 zł; dodatkowo Wojewódzki Fundusz podpisał 2 umowy dotacji na realizację zadań związanych z przygotowaniem konferencji krajowych i międzynarodowych na łączną kwotę dotacji 41 770,00 zł;
- › państwowych jednostek budżetowych – po rozliczeniu zadań (lub ich części) zrealizowanych w 2020 roku łączne dofinansowanie wyniosło 2 608 806,53 zł;
- › programy i konkursy – WFOŚiGW wspierał programy: Program priorytetowy – Edukacja Ekologiczna, Likwidacja barszczu Sosnowskiego na terenie województwa małopolskiego, Mały Strażak, Zapobieganie poważnym awariom i likwidacja ich skutków dla środowiska – Bezpieczny Strażak, Rozwój sieci geotermalnej na terenie Podhala, Program finansowania unieszkodliwiania skażonych odpadów medycznych, Małopolska infrastruktura rekreacyjno-sportowa – MIRS, Ochrona powierzchni ziemi – rekultywacja terenów zdegradowanych, Program priorytetowy Jawor – Poprawa efektywności energetycznej – termomodernizacja budynków jednorodzinnych.

— więcej informacji

Więcej informacji dot. działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie znajduje się na stronie internetowej www.wfos.krakow.pl

ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

Ludność

Opracowanie: Ewelina Motak

— podsumowanie

- Z roku na rok systematycznie wzrastała liczba ludności województwa małopolskiego, jednak w 2020 roku nastąpiło odwrócenie trendu i liczba mieszkańców zmalała o 460 osób.
- Niezmiennie od wielu lat spada wartość współczynnika urbanizacji – z 50,8% w 1995 roku do 48,1% w 2020 roku. Województwo małopolskie zajmowało 13. miejsce w kraju pod względem wielkości tego wskaźnika. Średnia wartość dla Polski w 2020 roku była równa 59,9%.
- W 2020 roku w województwie małopolskim na 1 km² przypadało 225 osób (bez zmian w odniesieniu do roku poprzedniego). Tak jak w latach ubiegłych, lokowało to Małopolskę na drugim miejscu spośród wszystkich województw. Pod względem gęstości zaludnienia na obszarach wiejskich Małopolska jest nieustannie na pierwszym miejscu w kraju z wartością wskaźnika równą 131 osób/km².
- Rok 2020 był pierwszym, w którym Małopolska odnotowała ujemny przyrost naturalny. Niekorzystne wskaźniki wystąpiły również w przypadku współczynnika urodzeń, który był niższy niż w 2019 roku, oraz współczynnika zgonów, który wzrósł w odniesieniu do roku ubiegłego. Przyrost naturalny na 1000 ludności był równy -1,0‰, podczas gdy ogółem dla Polski osiągnął wartość -3,2‰.
- W 2020 roku saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców w Małopolsce było dodatnie i wynosiło 1,2‰ (o 0,8 p. prom. mniej niż rok wcześniej). Współczynnik salda migracji wewnętrznych również utrzymał się na dodatnim poziomie i wynosił 1,0‰, natomiast współczynnik salda migracji zagranicznych osiągnął wartość 0,2‰.
- W ostatnich latach w województwie małopolskim widać pogłębiające się niekorzystne zmiany struktury ludności według ekonomicznych grup wieku. Podobnie jak w całym kraju, społeczeństwo województwa małopolskiego starzeje się, a proces ten szybciej postępuje w miastach niż na wsi. W 2020 roku odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 20,4% w 2019 roku do 20,7% w ogólnej strukturze mieszkańców.
- Analizując procesy demograficzne, można zaobserwować, że bardziej niekorzystne wskaźniki (ujemny przyrost naturalny przy ujemnym saldzie migracji oraz wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym) koncentrują się głównie w gminach zlokalizowanych w północnej i zachodniej części województwa. Gminy położone na południu oraz w centrum regionu wykazywały większą prężność demograficzną (wysoki przyrost naturalny, wysoki odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym). Dodatnim saldem migracji charakteryzowały się przede wszystkim gminy podmiejskie.

1. Stan ludności

Na koniec 2020 roku województwo małopolskie zamieszkiwało 3 410 441 osób. Stanowiło to 8,9% ludności kraju i lokowało Małopolskę na 4. miejscu pod względem liczby mieszkańców, po województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

Od początku bieżącego stulecia corocznie obserwowano systematyczny wzrost ludności w regionie, ale jego tempo w ostatnich latach wyraźnie osłabło. W 2019 roku województwo małopolskie było jednym z czterech regionów, w których nastąpił wzrost liczby mieszkańców, a w 2020 roku wzrost zaliczyły tylko dwa województwa (pomorskie i mazowieckie), a w Małopolsce odnotowany został spadek liczby mieszkańców. Średnioroczne tempo wzrostu ludności w 2020 roku w Małopolsce wynosiło $-0,01\%$ co oznaczało, że w województwie ubyło 460 osób. Spadek ten był wyraźny wśród mężczyzn – w odniesieniu do roku poprzedniego liczba mężczyzn w Małopolsce zmniejszyła się o 525, a liczba kobiet wzrosła o 65.

W 2020 roku w małopolskich miastach mieszkało 1 639 776 osób. Współczynnik urbanizacji wynosił 48,1% i w stosunku do roku 2019 obniżył się o 0,1 p. proc. W skali kraju współczynnik ten wynosił 59,9% (mniej o 0,2 p. proc.). Najbardziej zurbanizowanym regionem pozostał Śląsk, w którym 76,5% ludności stanowili mieszkańcy miast. Tak jak w roku ubiegłym, najniższy współczynnik urbanizacji wystąpił w województwie podkarpackim (41,4%).

Małopolskie wsie zamieszkiwało w 2020 roku 1 770 665 osób, co stanowiło 51,9% ludności regionu oraz 11,5% ogółu ludności wiejskiej Polski. Dynamika zmian liczby ludności wiejskiej w 2020 roku w odniesieniu do roku poprzedniego wyniosła 100,2.

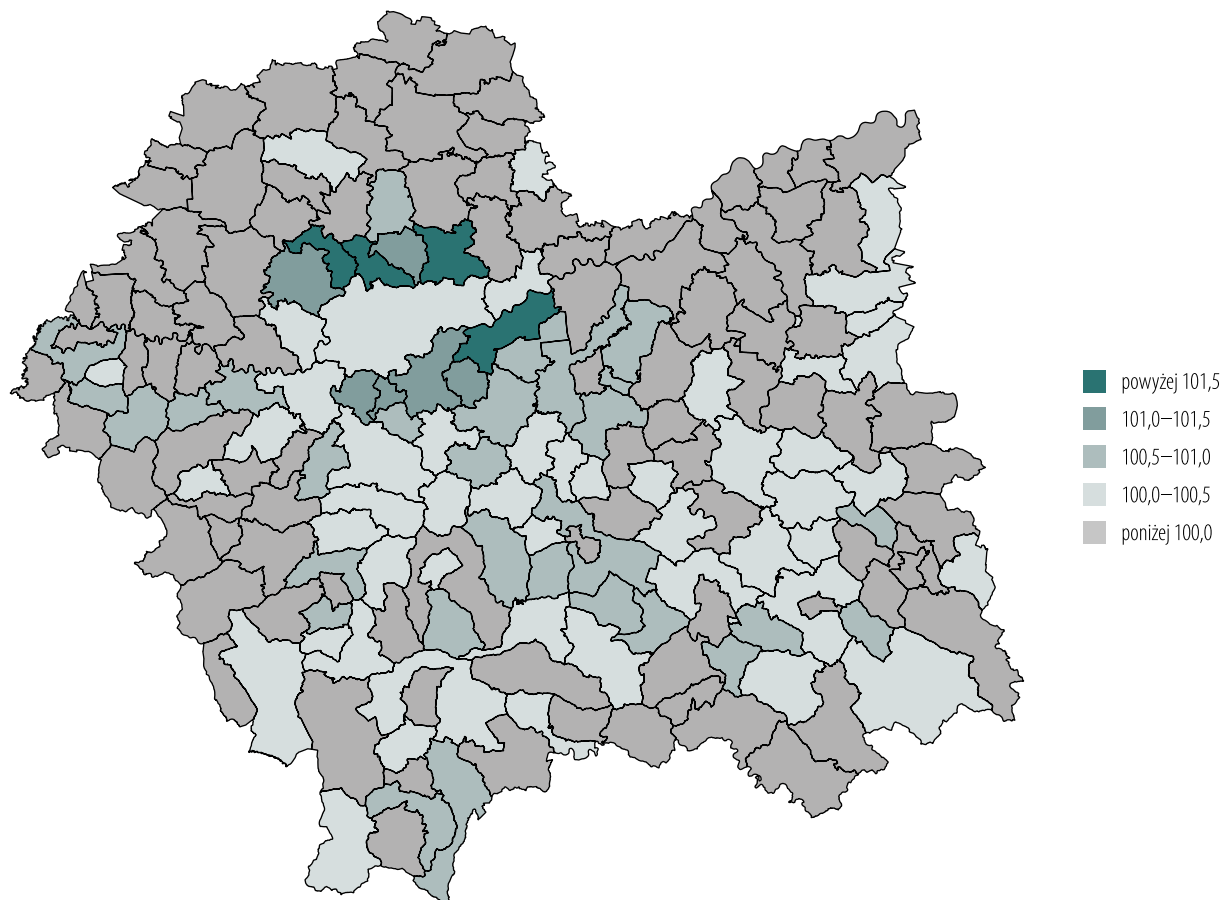
Tabela 3. Ludność województwa małopolskiego (w tys. osób)

Wyszczególnienie	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020	Dynamika (2019 = 100%)
Województwo – ogółem, z tego:	3 298,3	3 346,8	3 360,6	3 372,6	3 391,4	3 410,9	3 410,4	100,0%
› w miastach	1 624,8	1 641,9	1 637,3	1 634,9	1 637,9	1 644,2	1 639,8	99,7%
› na wsi	1 673,4	1 704,9	1 723,3	1 737,7	1 753,5	1 766,7	1 770,7	100,2%
Mężczyźni, z tego:	1 598,1	1 624,1	1 630,3	1 636,7	1 646,0	1 655,5	1 654,9	100,0%
› w miastach	768,4	777,0	774,4	773,6	775,0	778,0	775,7	99,7%
› na wsi	829,7	847,1	855,9	863,1	871,0	877,5	879,3	100,2%
Kobiety, z tego:	1 700,2	1 722,7	1 730,2	1 735,9	1 745,4	1 755,4	1 755,5	100,0%
› w miastach	856,4	864,9	862,8	861,3	862,8	866,2	864,1	99,8%
› na wsi	843,8	857,9	867,4	874,6	882,6	889,3	891,4	100,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przestrzenny rozkład dynamiki zmian liczby ludności Małopolski w roku 2020 był silnie zróżnicowany. Średnia wartość dla województwa małopolskiego okazała się być bliska 100,0%. Podobnie jak rok wcześniej, w 2020 roku tylko w 6 powiatach ziemskich i w Krakowie nastąpił przyrost ludności – największy w powiatach: wielickim (101,2%), krakowskim (100,8%) oraz myślenickim (100,3%). Szczególną uwagę należy zwrócić na gminy położone w sąsiedztwie miasta wojewódzkiego. W Krakowie również przybyło mieszkańców (100,1%), natomiast ubytek mieszkańców zaliczyły Tarnów (99,1%) i Nowy Sącz (99,7%) oraz większość małopolskich miast. Najwyższe wartości wskaźnika odnotowały gminy: Wielka Wieś (103,5%), Zielonki (102,6%), Niepołomice (101,7%), Kocmyrzów-Luborzycza (101,6%), Michałowice (101,4%), Zabierzów i Mogilany (po 101,3%), Wieliczka (101,2%), Świątniki Górne (101,1%) czy Biskupice (101,0%). Odmianą sytuacją charakteryzowało się 13 powiatów ziemskich, głównie na zachodzie i na północy Małopolski (m.in. powiaty: miechowski, chrzanowski, olkuski, suski, oświęcimski, proszowicki, gorlicki i dąbrowski). Najmniejszą wartość wskaźnika osiągnęły miasta: Jordanów (96,0%), Gorlice (98,6%), Bukowno (98,7%) i Oświęcim (98,9%), a także gminy: Chelmek (98,8%) i Chrzanów (99,0%). Niskie wartości wskaźnika skoncentrowane były w północnej części województwa oraz częściowo w gminach przygranicznych.

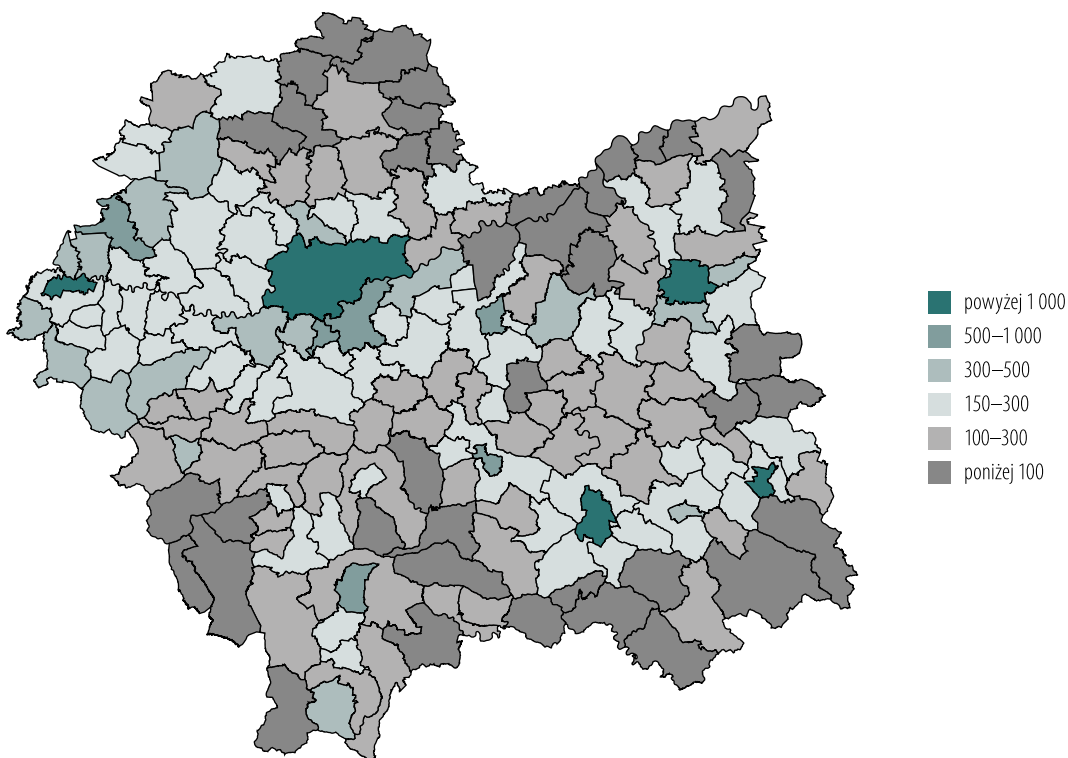
Mapa 1. Zmiana liczby ludności w 2020 roku (rok 2019 = 100%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Niewielka dynamika zmian liczby ludności w województwie małopolskim w 2020 roku nie wywołała znaczącego wzrostu gęstości zaludnienia. Na 1 km² przypadało 225 osób, a więc wartość wskaźnika w porównaniu do roku 2019 nie zmieniła się. Dla Polski, niezmiennie od 2010 roku, wartość ta była równa 123 os./km² (osoby na 1 km²), jednak w 2020 roku zmniejszyła się do 122 osób. Pod względem gęstości zaludnienia województwo małopolskie zajęło więc drugą lokatę w kraju, po województwie śląskim (364 os./km² – spadek o 2 osoby w porównaniu do roku 2019). Pod względem gęstości zaludnienia na terenach wiejskich Małopolska jest nieustannie na pierwszym miejscu w kraju. W 2020 roku wskaźnik ten był równy 131 os./km², przy ponad dwukrotnie niższej średniej dla obszarów wiejskich w Polsce równej 53 os./km². W małopolskich miastach gęstość zaludnienia wyniosła 988 os./km² i była niższa niż średnia dla kraju (1031 os./km²).

Wskaźnik gęstości zaludnienia wykazuje zróżnicowanie przestrzenne. Najwyższe wartości koncentrowały się głównie w centralnej i w zachodniej części województwa, natomiast najniższe – na ziemiach północnych i południowych. Widoczna była również tendencja do występowania wyższej gęstości zaludnienia w gminach, przez które przebiegają drogi krajowe i szybkiego ruchu (np. autostrada A4, czy drogi S7, DK 47 i DK 28). Zdecydowanie wyższą gęstość zaludnienia (powyżej 500 os./km²) wykazywały powiaty grodzkie: Kraków (2386 os./km² – wzrost o 2 osoby w porównaniu do roku 2019), Tarnów (1485 os./km² – spadek o 14 osób w porównaniu do roku 2019) i Nowy Sącz (1451 os./km² – spadek o 4 osoby w porównaniu do roku 2019) oraz gminy miejskie takie jak: Oświęcim (1252 os./km²), Gorlice (1146 os./km²), Bochnia (989 os./km²), Limanowa (806 os./km²), Nowy Targ (651 os./km²), Wieliczka (614 os./km²), Chrzanów (583 os./km²) i Świątniki Górne (506 os./km²). Tak jak miało to miejsce w roku poprzednim, najniższą gęstość zaludnienia odnotowały gminy wiejskie. W 2020 roku były to gminy: Uście Gorlickie (24 os./km²), Sękowa (25 os./km²), Książ Wielki (36 os./km²), Raclawice (42 os./km²) i Słaboszów (45 os./km²).

Mapa 2. Gęstość zaludnienia w 2020 roku (os/km²)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2. Procesy demograficzne

Urodzenia i dzietność kobiet

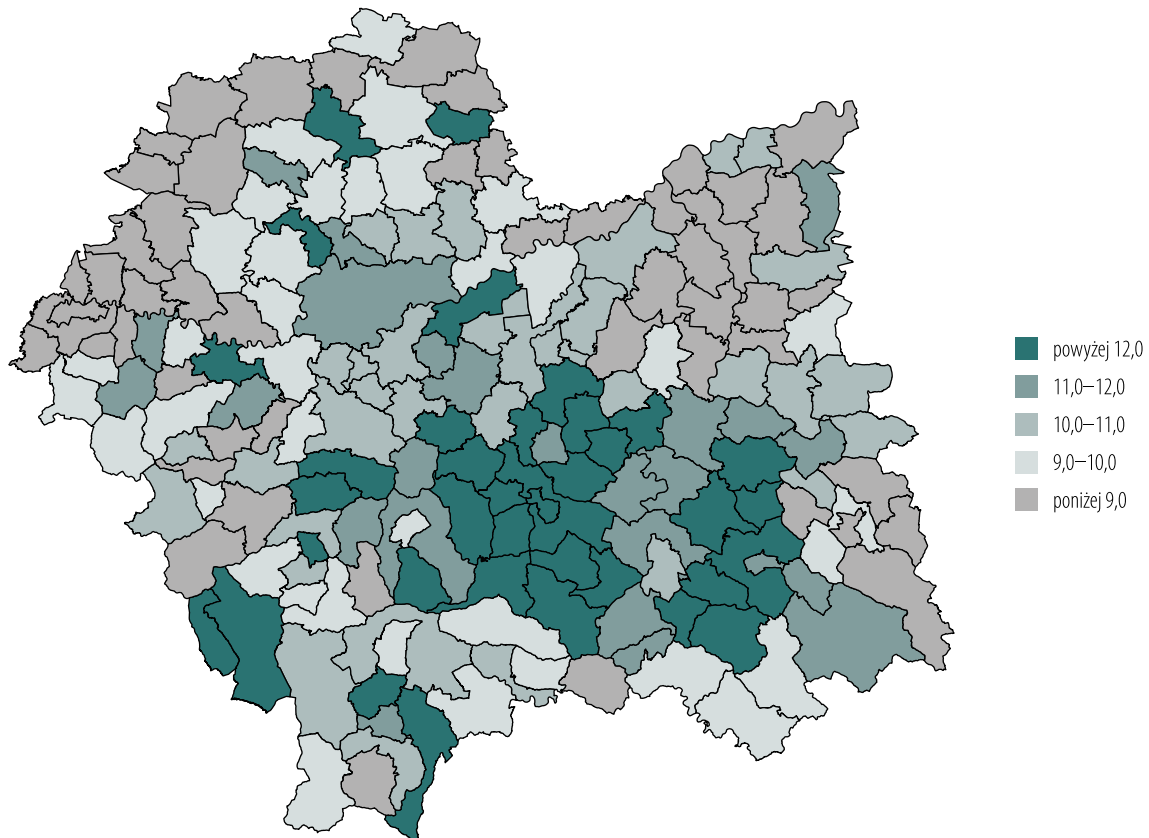
Od roku 2018 liczba urodzeń żywych w Małopolsce spada. W 2020 roku zarejestrowano 35,4 tys. urodzeń żywych, czyli o 1586 mniej niż w roku poprzednim. Tak jak to miało miejsce dotychczas, rodziło się więcej mężczyzn (18,2 tys.) niż kobiet (17,1 tys.). W 2020 roku różnica ta wynosiła 1062 osoby. Więcej urodzeń żywych odnotowano na terenach wiejskich – 18,6 tys., niż w miastach – 16,7 tys.

Analizując przestrzenny rozkład urodzeń, w podziale na powiaty województwa małopolskiego, należy zauważyć, że najwięcej dzieci urodziło się w Krakowie (9,1 tys. – spadek o 400 w porównaniu z 2019 roku), powiecie krakowskim (2,8 tys. – wzrost o 35 w porównaniu z 2019 roku) oraz w powiecie nowosądeckim (2,6 tys. – spadek o 114 w porównaniu z 2019 r.). Tak, jak w roku ubiegłym, najniższą liczbę urodzeń odnotowano w powiatach: proszowickim, miechowskim i dąbrowskim (odpowiednio: 392, 461 i 524).

Współczynnik urodzeń, obliczany jako liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców, w 2020 roku dla województwa małopolskiego był równy 10,4‰ (o 0,5 p. prom. mniej niż w roku 2019), a tym samym wyższy niż średnia dla Polski (9,3‰). Najwyższe natężenie urodzeń wystąpiło w województwie mazowieckim i pomorskim (odpowiednio: 10,5‰ i 10,4‰), natomiast najniższe w świętokrzyskim – 7,7‰. Nieznacznie wyższe wartości osiągnęły na małopolskich wsiach – 10,5‰, natomiast w miastach ten współczynnik był równy 10,2‰. Również w tym przypadku, wartości te przewyższały średnią dla kraju – 9,6‰ na obszarach wiejskich oraz 9,1‰ w miastach.

Rozkład przestrzenny współczynnika urodzeń w Małopolsce układał się w ten sposób, że najwyższe wartości skoncentrowane były w południowych i w centralnych częściach województwa, natomiast najniższe – w północnych częściach regionu. Wysokie wartości występowały przede wszystkim w powiatach limanowskim (13,2‰), nowosądeckim (11,8‰) i w Krakowie (11,6‰). Najniższe wartości zaobserwowano w powiatach chrzanowskim (7,2‰) i olkuskim (7,7‰). Analizując wskaźnik w przekroju gminnym, należy wskazać, że w 2020 roku najwięcej urodzeń na 1000 mieszkańców odnotowano w gminach: Słopnice (17,6‰), Laskowa (17,3‰), Łącko (15,2‰), Korzenna (14,5‰), Tokarnia (14,2‰), Nawojowa i Niedźwiedź (po 14,0‰), natomiast najniższe – w gminach: Gręboszów (5,7‰), Klucze (5,9‰), Szczawnica (6,1‰), Bolesław – pow. olkuski (6,3‰), miasto Gorlice (6,7‰), Bukowno (6,8‰) i Chrzanów (6,9‰).

Mapa 3. Współczynnik urodzeń na 1000 mieszkańców w 2020 roku (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Współczynnik dzietności, wyrażany jako liczba dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rodniczego (15–49 lat), jest bardzo ważnym elementem badań procesów demograficznych. W literaturze przyjmuje się, że wartości współczynnika pomiędzy 2,10 a 2,15 są optymalne i gwarantują zastępowalność pokoleń. Od 2014 roku w województwie małopolskim obserwowano coraz wyższe wartości współczynnika dzietności. Dopiero od 2019 roku tendencja odwróciła się i wskaźnik ten zmalał od 1,49 w 2019 roku do 1,45 w 2020 roku. Wyższe wartości współczynnika stwierdzono w trzech województwach: pomorskim i mazowieckim (po 1,53) i wielkopolskim (1,51). Najniższy w kraju poziom współczynnika dzietności obserwowany był w województwach świętokrzyskim (1,18) i opolskim (1,23). Pomimo że wartość współczynnika w Małopolsce była nieznacznie wyższa niż średnia dla kraju, która w 2020 roku osiągnęła wartość 1,38, wciąż znajduje się ona na poziomie, który nie gwarantuje zastępowalności pokoleń w regionie.

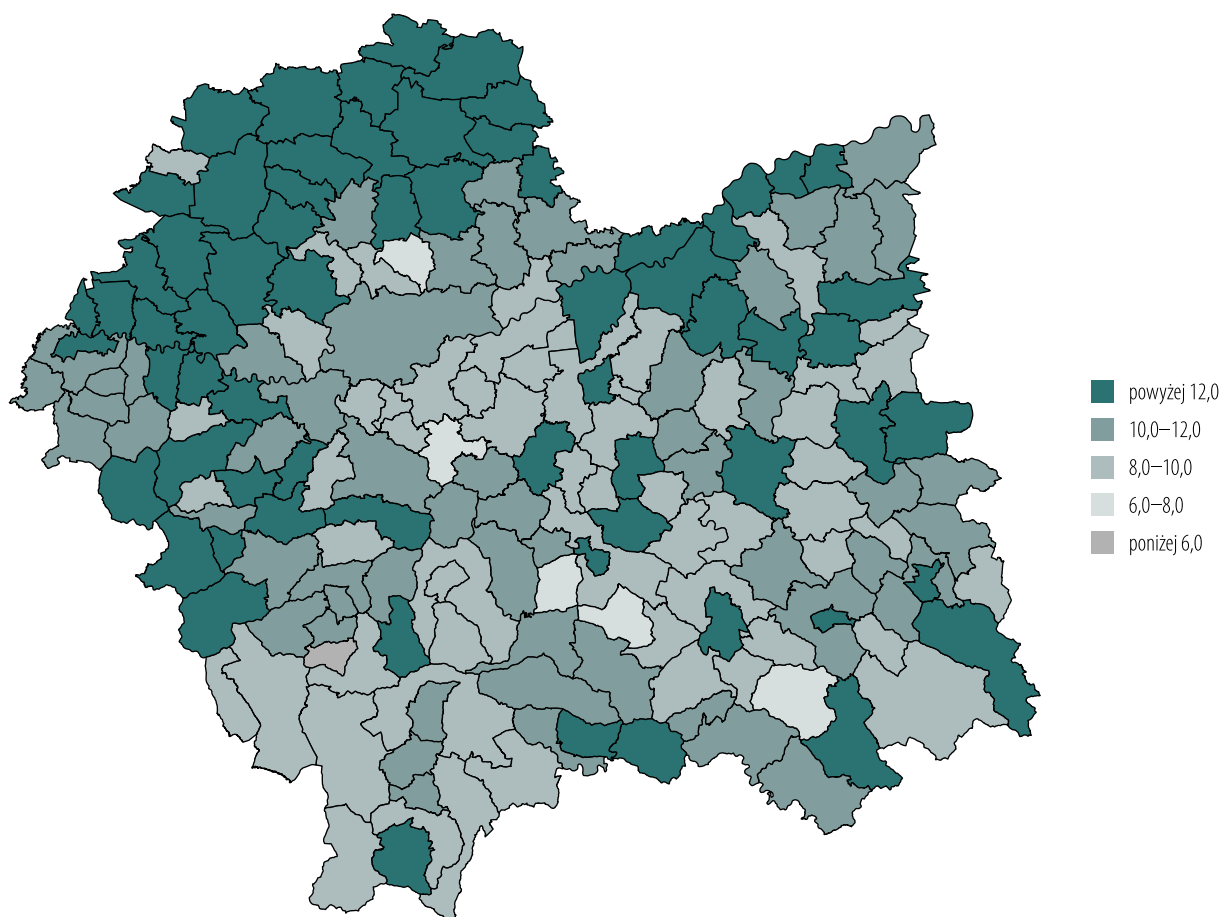
Umieralność

W ostatnich latach w województwie małopolskim występował wzrost liczby zgonów ogółem. W 2020 roku liczba zgonów zwiększyła się z 33,0 tys. w 2019 roku do 38,8 tys., co oznacza, że wzrosła aż o 5826. Podobna tendencja występowała także na poziomie kraju, w 2020 roku w Polsce odnotowano 477 355 zgonów (dla porównania – w 2019 roku było 409 709 zgonów). Struktura zgonów według płci potwierdza, że w dalszym ciągu umiera więcej mężczyzn niż kobiet. W 2020 roku udział zgonów mężczyzn w relacji do ogółu zgonów w Małopolsce wynosił 51,8% (w kraju wskaźnik ten był wyższy i wynosił 52,3%).

Badając zróżnicowanie przestrzenne natężenia zgonów w Małopolsce w 2020 roku, należy zauważyć, że wysokie wartości wskaźnika miały w gminach zlokalizowanych w północnej i zachodniej części województwa: Bolesław – pow. dąbrowski (21,9‰), Wietrzychowice (17,0‰), Książ Wielki (16,4‰), Chełmek (16,0‰), Raclawice, Słabosłów i miasto Oświęcim (po 15,9‰), Szczurowa (15,8‰), Bukowno (15,6‰), Mędrzechów (15,2‰) i Charsznica (15,0‰). Najniższe wartości wskaźnika wystąpiły natomiast w gminach: Spytkowo – pow. nowotarski (4,6‰), Słopnice (6,2‰), Łukowica (7,1‰), Łabowa (7,5‰), Dobczyce i Michałowice (po 7,8‰).

Współczynnik natężenia zgonów, czyli liczba zgonów na 1000 mieszkańców, w 2020 roku w Małopolsce był równy 11,4‰, czyli o 1,7 p. prom. więcej niż w 2019 roku. Wartość współczynnika była niższa niż średnia wartość dla kraju (12,5‰). Zdecydowanie wyższe wartości odnotowano w małopolskich miastach (12,3‰, wzrost aż o 2,0 p. prom. w odniesieniu do 2019 roku) niż na wsi (10,8‰). Utrzymywały się one także poniżej średniej dla kraju, która wynosiła odpowiednio 12,8‰ i 11,9‰ dla obszarów miejskich i wiejskich. Najwyższy wskaźnik natężenia zgonów ogółem w Polsce wystąpił w województwie łódzkim (14,6‰), a najniższy – w województwie pomorskim (10,9‰). Wraz ze wzrostem liczby zgonów ogółem, wzrosła także liczba zgonów niemowląt. Współczynnik natężenia zgonów niemowląt (liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych) w 2020 roku wyniósł 3,5‰ (dla porównania – w 2019 roku wskaźnik ten wynosił 3,1‰), przy czym średnia wartość dla kraju była równa 3,6‰. Najniższe wartości wskaźnika odnotowano w województwie łódzkim i lubuskim (po 3,1‰), natomiast najwyższe – w podkarpackim (4,3‰) i świętokrzyskim (4,2‰). W Małopolsce najniższe wartości wskaźnik ten osiągał w powiatach: chrzanowskim (1,1‰), wadowickim (1,9‰) i dąbrowskim (1,9‰), a najwyższe – w powiatach: myślenickim i suskim (po 6,2‰) oraz w oświęcimskim (6,0‰).

Mapa 4. Współczynnik natężenia zgonów na 1000 mieszkańców w 2020 roku (w ‰)

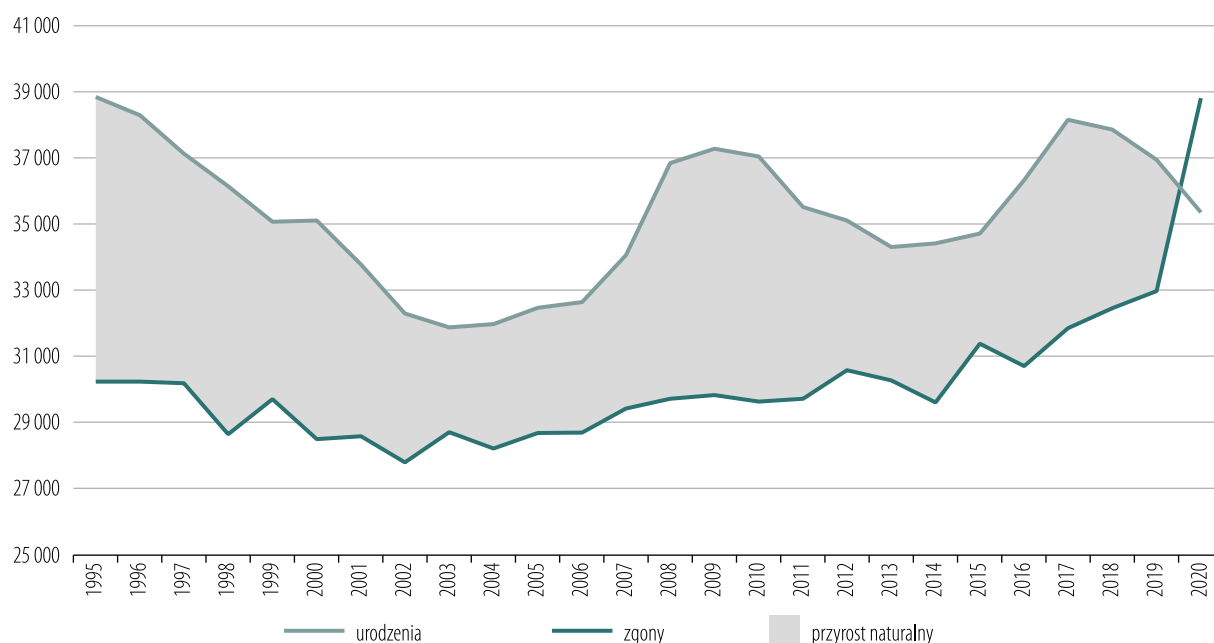

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przyrost naturalny

Przyrost naturalny, określany jako różnica liczby urodzeń i liczby zgonów, w województwie małopolskim od wielu lat utrzymywał się na poziomie dodatnim, jednak w 2020 roku odnotowano jego ujemną wartość, co oznaczało, że ubyło 3447 osób. Rok 2020 był też pierwszym, kiedy w żadnym z regionów nie wystąpił dodatni przyrost naturalny. W Polsce przyrost naturalny wyniósł –122 046 osób, natomiast dla porównania w 2019 roku jego wartość wyniosła –34 755 osób.

Wykres 10. Urodzenia i zgony w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Współczynnik natężenia przyrostu naturalnego, obliczany jako różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów na 1000 mieszkańców, w 2020 roku województwie małopolskim był równy $-1,0\text{‰}$, czyli o 2,2 p. prom. mniej niż w roku 2019. Zdecydowanie przewyższał on średnią dla kraju, która osiągała wartość $-3,2\text{‰}$. Wynik ten dał Małopolsce 2. miejsce wśród wszystkich regionów, zaraz po województwie pomorskim ($-0,5\text{‰}$). Województwem o najniższym współczynniku przyrostu naturalnego było świętokrzyskie ($-6,4\text{‰}$).

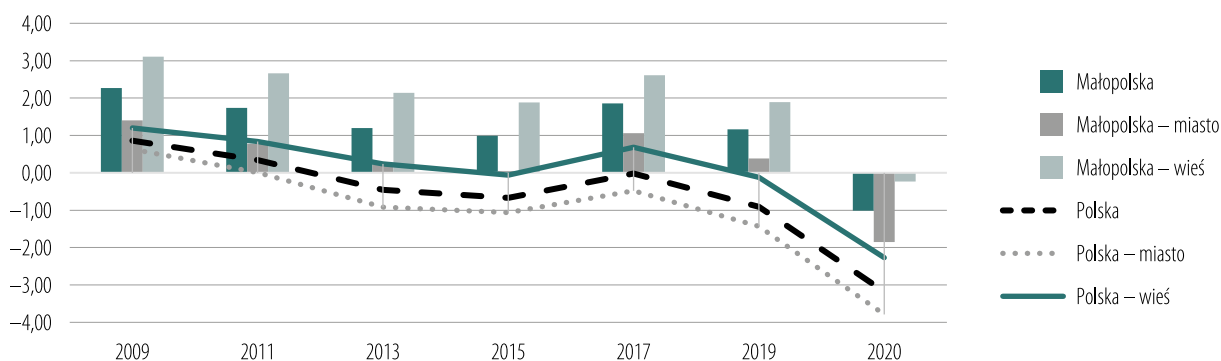
Tabela 4. Wskaźniki ruchu naturalnego w województwie małopolskim

Wyszczególnienie	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców							
Województwo – ogółem	11,37	10,63	10,22	10,30	11,27	10,85	10,36
Miasto	10,79	9,81	9,51	9,93	11,10	10,70	10,18
Wieś	11,92	11,43	10,90	10,65	11,42	11,00	10,52
Zgony na 1000 mieszkańców							
Województwo – ogółem	9,10	8,90	9,02	9,31	9,41	9,69	11,37
Miasto	9,40	9,04	9,29	9,88	10,04	10,31	12,03
Wieś	8,81	8,76	8,76	8,78	8,81	9,11	10,75
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców							
Województwo – ogółem	2,27	1,74	1,20	0,99	1,86	1,16	-1,01
Miasto	1,40	0,78	0,22	0,05	1,06	0,38	-1,85
Wieś	3,11	2,66	2,14	1,88	2,61	1,89	-0,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zdecydowanie wyższe wartości współczynnika przyrostu naturalnego od wielu lat obserwowane są na obszarach wiejskich. W 2020 roku w województwie małopolskim wskaźnik ten osiągnął wartość $-0,2\text{‰}$ dla mieszkańców wsi i $-1,9\text{‰}$ dla mieszkańców miast. Dla porównania, w roku poprzednim był on równy odpowiednio $1,9\text{‰}$ i $0,4\text{‰}$, co oznacza, że z roku na rok wartości te spadają. Dla Polski wskaźnik ten w 2019 roku był notowany na poziomie ujemnym zarówno dla miast ($-1,4\text{‰}$), jak i dla obszarów wiejskich ($-0,1\text{‰}$).

Wykres 11. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Polsce i w województwie małopolskim (w ‰)

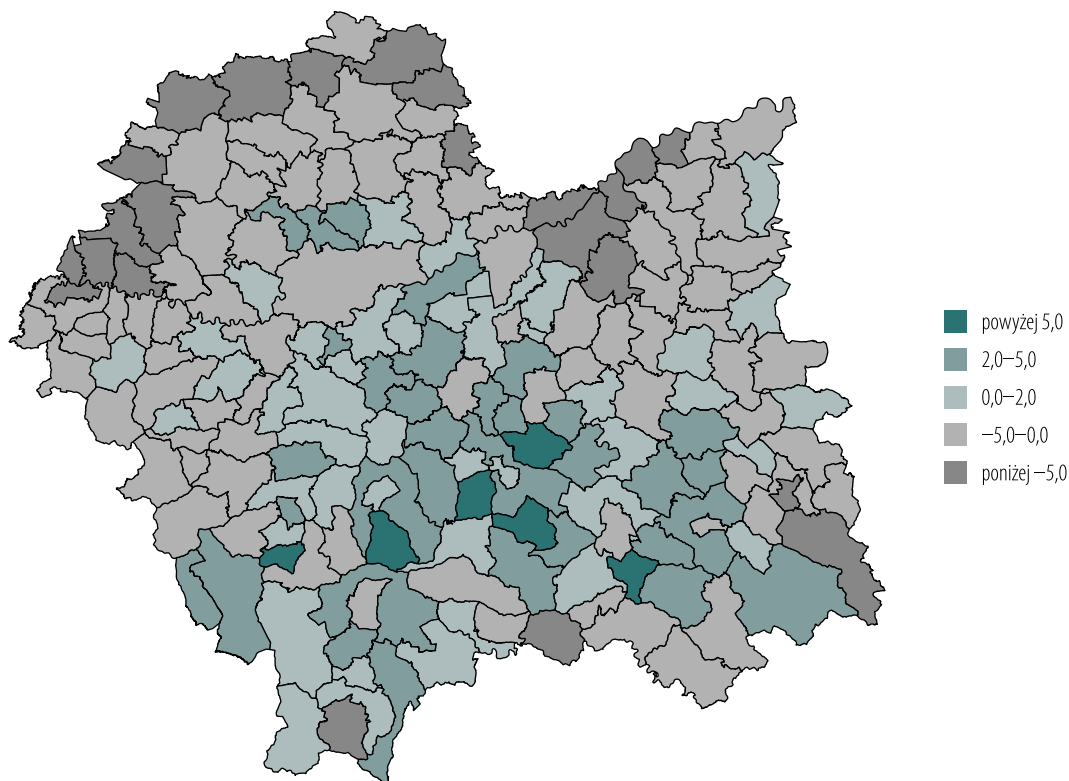

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując wartości współczynnika przyrostu naturalnego w 2020 roku w małopolskich powiatach, należy wskazać, że jedynie w 6 powiatach odnotowano wartość dodatnią wskaźnika. Najwyższe wartości występowały na obszarach zlokalizowanych na południu województwa – w powiecie limanowskim (3,5‰, dla porównania – w 2019 roku było to 5,0‰), wielickim (1,8‰) i nowosądeckim (1,7‰), z kolei najniższe na północy i zachodzie regionu – w powiecie chrzanowskim (-5,8‰), olkuskim i miechowskim (po -5,3‰).

Zróżnicowanie przestrzenne współczynnika przyrostu naturalnego jeszcze bardziej widoczne jest na poziomie gmin. Najwyższym współczynnikiem przyrostu naturalnego w 2020 roku odznaczyły się gminy wiejskie: Słupnice (11,5‰), Nawojowa (5,9‰), Łukowica (5,6‰), Spytkowice – pow. nowotarski (5,4‰), Niedźwiedź (5,2‰) i Laskowa (5,1‰). W gminie Brzeźnica współczynnik uzyskał wartość równą 0, natomiast najbardziej ujemne wartości odnotowano w gminach: Bolesław – pow. dąbrowski (-11,6‰), Wietrzychowice (-9,9‰), Książ Wielki (-8,9‰), Bukowno i Chełmek (po -8,8‰), Słaboszów (-8,5‰) oraz Klucze (-8,0‰).

Mapa 5. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w 2020 roku (w ‰)

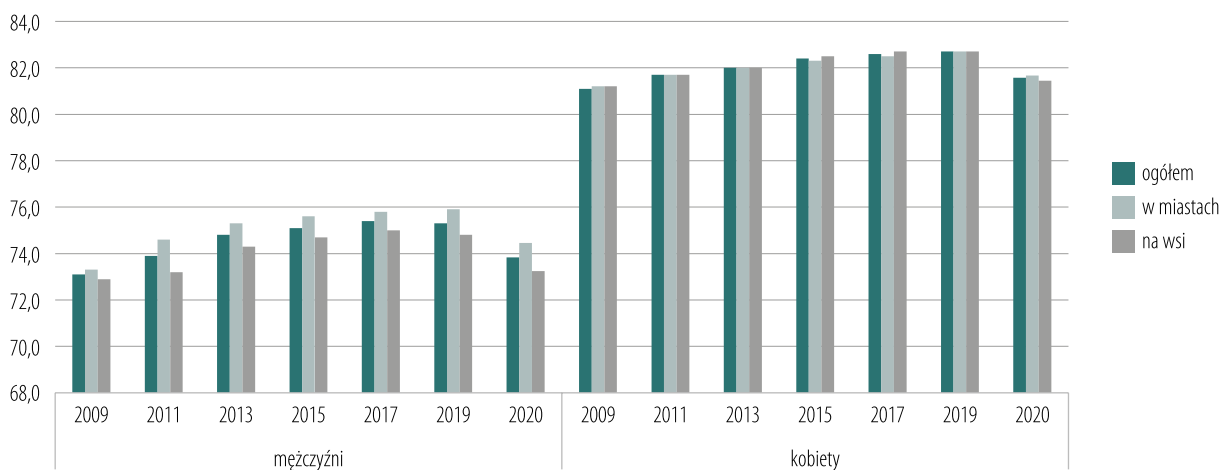
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeciętne dalsze trwanie życia

W ostatnich latach obserwowana jest poprawa ogólnej kondycji zdrowotnej Polaków, czego zasługą jest niewątpliwie rozwój nowoczesnych metod diagnostycznych i medycznych. Trend ten wpływa także na wydłużanie się przeciętnego dalszego trwania życia ludności, jednak w 2020 roku nie został on odzwierciedlony. Przyczyny można doszukiwać się w pandemii COVID-19, która bezpośrednio i pośrednio wpłynęła na pogorszenie się sytuacji zdrowotnej Polaków – z jednej strony ze względu na wysoką zachorowalność na koronawirusa, a z drugiej – z powodu ograniczonego dostępu do opieki zdrowotnej.

Zgodnie z danymi za rok 2020, przeciętne trwanie życia w Polsce wyniosło dla mężczyzn 72,6 lat, a dla kobiet 80,7 lat. Dla porównania w 2019 roku było to odpowiednio 74,1 lat i 81,8 lat, co oznacza, że trwanie życia skróciło się odpowiednio o 1,5 i 1,1 roku. W Małopolsce przeciętne trwanie życia mężczyzn w 2020 roku wynosiło 73,8 lat i w odniesieniu do roku 2019 zmniejszyło się o 0,1 roku. Lokowało to województwo małopolskie na 1. miejscu w kraju. W przypadku kobiet nastąpił niewielki spadek długości trwania życia. Statystyczna Małopolanka dożywać ma 81,6 lat (w 2019 było to 82,7 lat), co okazało się trzecim najwyższym wynikiem w kraju (po województwie podlaskim i podkarpackim). W 2020 roku przewidywano, że dłużej będą żyli mężczyźni zamieszkujący małopolskie miasta (74,5 lat) niż wsie (73,2 lata). W przypadku kobiet wiek ten wynosił odpowiednio 81,7 i 81,5 lat.

Wykres 12. Przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn i kobiet w województwie małopolskim (w latach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Małżeństwa i rozwody

W 2020 roku znacząco spadła liczba zawieranych małżeństw. W Polsce w 2020 roku zawartych zostało 145 045 małżeństw, czyli aż o 38 326 mniej niż przed rokiem. Niewątpliwie wpływ na tę sytuację miała pandemia COVID-19 i wprowadzone przez rząd obostrzenia, mające doprowadzić do ograniczenia rozprzestrzeniania się koronawirusa. Skutkowało to odwołaniem lub przełożeniem na kolejny rok znacznej części uroczystości. W Małopolsce w 2020 roku zawartych zostało 14 463 małżeństw (dla porównania w roku poprzednim zawarto 17 891 małżeństw), co lokowało region na trzecim miejscu spośród wszystkich regionów, po województwie mazowieckim i śląskim. Najmniej małżeństw zawarto w województwach opolskim (3326) i lubuskim (3511).

Pomimo że współczynnik natężenia małżeństw w Małopolsce, obliczany jako liczba zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców, w 2020 roku znacznie zmalał w relacji do roku poprzedniego i wynosił 4,2‰, region utrzymał się na pierwszym miejscu wśród wszystkich województw. Najniższe wartości współczynnika wykazały województwa warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie i opolskie (3,4‰). Współczynnik natężenia małżeństw dla kraju był równy 3,8‰, czyli o 1,0 p. prom. mniejszy niż przed rokiem. Tak jak w latach poprzednich, tak w roku 2020, wyższa wartość współczynnika występowała w miastach, gdzie wynosiła 4,4‰ (dla kraju wynosiła 3,8‰) i była wyższa o 0,3 p. prom. w porównaniu z obszarami wiejskimi. W układzie powiatów najwięcej małżeństw na 1000 mieszkańców przypadało w Krakowie (5,1‰) oraz w powiatach: limanowskim (4,8‰), nowosądeckim (4,6‰), myślenickim i suskim (po 4,4‰), a najmniej w powiatach chrzanowskim (3,3‰), krakowskim (3,4‰) i w Tarnowie (3,4‰).

W ostatnich latach w Polsce obserwuje się spadek liczby rozwodów na 1000 mieszkańców. W Polsce wskaźnik ten wyniósł 1,3‰ (o 0,4 p. prom. mniej niż przed rokiem), natomiast w Małopolsce 1,1‰ (o 0,3 p. prom. mniej niż przed rokiem), co lokowało województwo na 12. miejscu w kraju, razem z województwami lubuskim, opolskim i świętokrzyskim. Niższy wskaźnik odnotowało jedynie województwo podkarpackie. Analizując układ przestrzenny wskaźnika, należy podkreślić, że najwyższe jego wartości występowały w miastach grodzkich: w Krakowie (1,8‰), Tarnowie (1,6‰) i w Nowym Sączu (1,3‰) oraz w powiatach: chrzanowskim (1,8‰), oświęcimskim i tatrzańskim (po 1,3‰). Najniższe wartości wskaźnika wystąpiły przede wszystkim na południu regionu, w powiatach: suskim (0,5‰), nowosądeckim, limanowskim i dąbrowskim (po 0,6‰).

3. Struktura wieku i płci ludności

Współczynnik feminizacji

Tak jak miało to miejsce w latach poprzednich, tak i w 2020 roku struktura ludności według płci wskazywała na znaczną przewagę kobiet w województwie. Pod względem współczynnika feminizacji, Małopolska usytuowała się na 6. miejscu w kraju (razem z województwami: kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, pomorskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim). Współczynnik feminizacji w Małopolsce jest niezmiennie od wielu lat (od 2007 roku) równy 106. Tak jak w roku poprzednim, najwyższy wskaźnik odnotowano w województwie łódzkim, w którym na 100 mężczyzn przypadło 110 kobiet, a najmniejszy – w województwie podkarpackim (104 kobiety na 100 mężczyzn). Zdecydowanie wyższy wskaźnik obserwuje się w miastach, gdzie średnio w kraju miał on wartość 111, natomiast na obszarach wiejskich 101 (wartości te były identyczne dla kraju i dla Małopolski). W Polsce na 100 mężczyzn przypadło 107 kobiet.

W Małopolsce najwyższe dysproporcje płci, przewyższające średnią wojewódzką, odnotowano we wszystkich miastach na prawach powiatu: w Krakowie (współczynnik feminizacji był równy 114), w Tarnowie (112) i w Nowym Sączu (109). Spośród powiatów ziemskich najwyższym wskaźnikiem wyróżniły się powiaty chrzanowski i tatrzański (wskaźnik równy 107). Najniższym współczynnikiem feminizacji odznaczył się powiat limanowski, w którym liczba kobiet była taka sama jak liczba mężczyzn – wskaźnik osiągnął wartość równą 100 – oraz powiaty: suski, nowosądecki i dąbrowski (wskaźnik równy 101). Odnosząc się do wartości współczynnika na poziomie gmin, wykluczając miasta na prawach powiatu, najwyższe wartości w 2020 roku odnotowały miasta: Zakopane (115), Oświęcim (111) i Nowy Targ (110), natomiast na drugim końcu skali plasowały się Zawoja, Łabowa, Tokarnia, Niedźwiedź i Mszana Dolna – gmina wiejska, dla których wartości wskaźnika były równe 95 kobiet na 100 mężczyzn). Gmin, w których nie przeważała płeć żeńska, było 35 (wartość współczynnika poniżej 100), czyli o 2 mniej niż przed rokiem. W 23 gminach liczba kobiet i mężczyzn była podobna (wartość wskaźnika na poziomie 100).

Mediana wieku mieszkańców

Na koniec 2020 roku w województwie małopolskim mediana wieku wyniosła 40,4 lat, co oznaczało, że 50% mieszkańców jeszcze nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła. Pomimo że wartość ta była nieznacznie wyższa niż w roku poprzednim, w którym mediana wyniosła 40,0 lat, nadal jest niższa niż mediana wieku populacji w kraju, która w 2020 roku kształtowała się na poziomie 41,7 lat. Statystyczny mieszkaniec województwa małopolskiego był więc młodszy od statystycznego mieszkańca kraju o 1,3 roku, co lokowało region na przedostatnim miejscu wśród wszystkich regionów, przed województwem pomorskim. W 2020 roku najwyższe wartości wskaźnika występowały w województwach opolskim (43,4 lat), łódzkim (43,3 lat) oraz śląskim i świętokrzyskim (po 43,0 lata). Przeciętnie mieszkańcy miast Małopolski byli starsi o 3,3 roku od mieszkańców wsi. Ich średni wiek wyniósł 42,0 lata (średni wiek mieszkańców miast dla Polski wyniósł 42,8 lat).

Statystycznie najmłodsi mieszkańcy województwa małopolskiego mieszkali w powiatach: limanowskim (mediana wieku równa była 36,4 lat) i nowosądeckim (mediana wieku wynosiła 36,6 lat), a najstarsi w Tarnowie (44,4 lat), w powiecie chrzanowskim (43,6 lat) i w powiecie olkuskim (43,3 lata). W województwie małopolskim statystyczna kobieta była starsza od mężczyzny o blisko 4 lata. W 2020 roku mediana wieku kobiet wyniosła 41,8 lat (w miastach 43,8 lat, a na obszarach wiejskich 39,7 lat), natomiast mediana wieku mężczyzn to 39,0 lat (w miastach 40,2 lat,

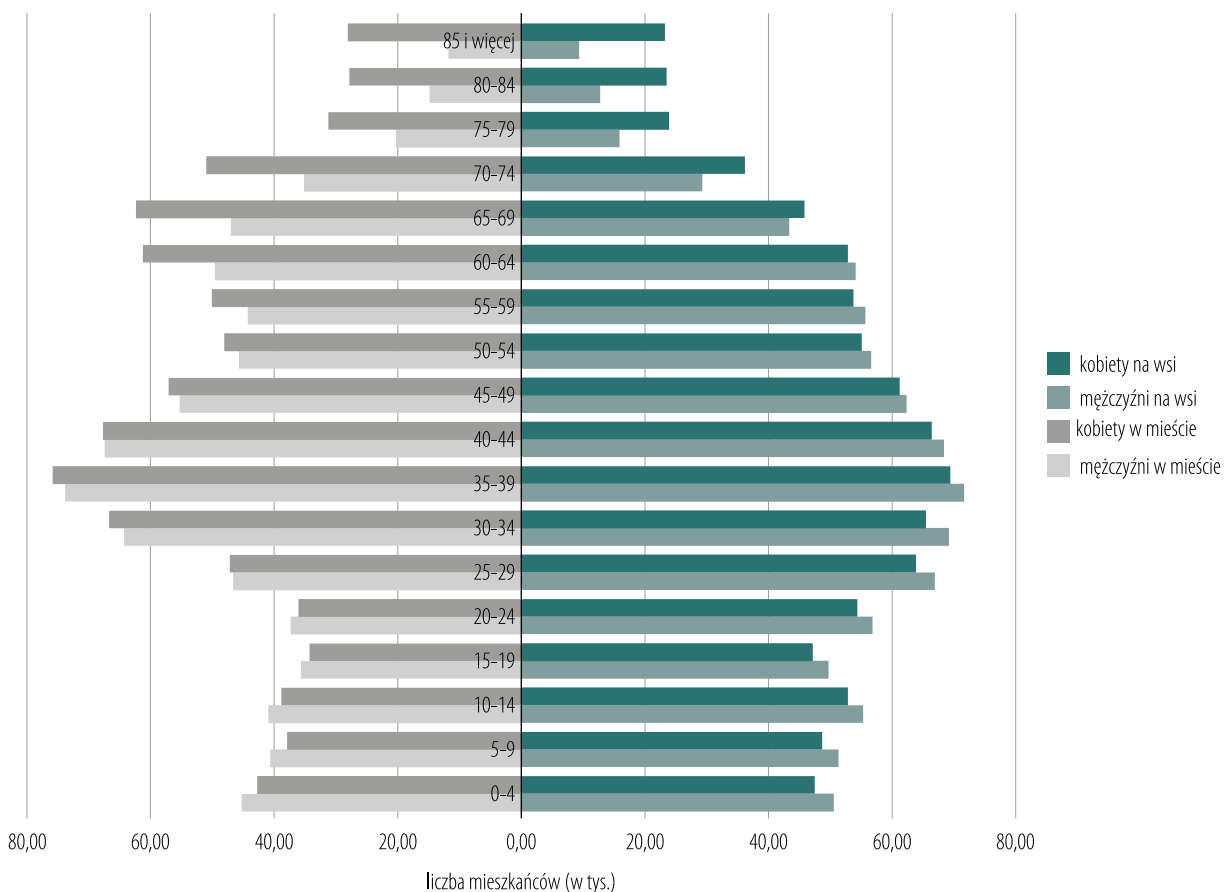
na wsi 37,7 lat). Rozkład przestrzenny mediany wieku ludności w województwie jest powiązany z wartością przyrostu naturalnego. Zależność między tymi miernikami wskazuje, że im wyższy współczynnik przyrostu naturalnego na danym obszarze, tym niższa mediana wieku jego mieszkańców.

Piramida wieku i płci

Piramida wieku i płci to obraz przekroju struktury danego społeczeństwa. Ocena rozkładu wiekowego dostarcza wielu informacji o aktualnej i przyszłej kondycji populacji.

Struktura wieku mieszkańców Małopolski jest inna dla ludności zamieszkującej obszary miejskie i wiejskie, jednak należy pokreślić, że nie wykazuje ona dynamicznych zmian w odniesieniu do roku poprzedniego. Analizując strukturę wieku mieszkańców miast, należy zauważyć dwa wyraźne wybrzuszenia spowodowane wyżym demograficznym (między 25 a 45 lat oraz od 55 do 75 lat). Taki rozkład piramidy wieku świadczy o wkraczaniu mieszkańców w tzw. starość demograficzną. Ludność mieszkająca na wsi charakteryzuje się natomiast regularną strukturą wskazującą na przewagę społeczeństwa w wieku mobilnym. W miastach przewaga kobiet w ogólnej strukturze wieku uwidaczniała się już od grupy wiekowej 25–29 lat i w starszych, natomiast na wsi dopiero od grupy wiekowej 65–69 lat.

Wykres 13. Piramida wieku i płci mieszkańców województwa małopolskiego w 2020 roku w podziale na mieszkańców miast i mieszkańców obszarów wiejskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ekonomiczne grupy wieku

Na końcu 2020 roku liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, czyli mieszkańców Małopolski w wieku poniżej 17 lat, wynosiła 651,6 tys. osób. W porównaniu do roku 2019 zwiększyła się o 2807 osób. Udział ludności tej grupy ekonomicznej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa małopolskiego wynosił 19,7%. Wśród osób w wieku przedprodukcyjnym przeważali mężczyźni, którzy stanowili 51,4% ogółu tej grupy.

Na koniec 2020 roku w województwie małopolskim liczba ludności w wieku produkcyjnym wynosiła 2052,0 tys. osób i zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 13 854 osób. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem wynosił 60,2% i w stosunku do 2019 roku wartość ta zmalała. Wśród osób w wieku produkcyjnym przeważali mężczyźni (18–64 lat), którzy stanowili 52,7% ogółu tej grupy.

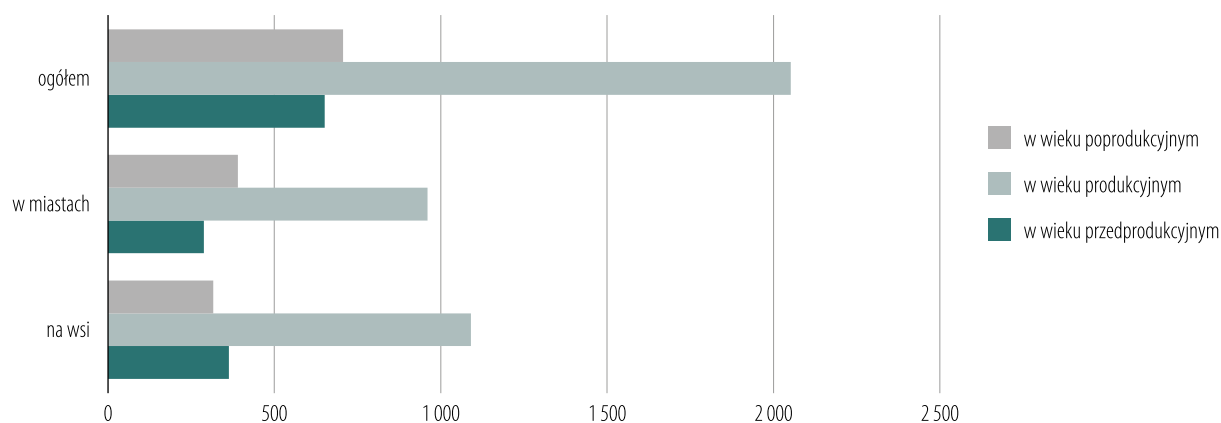
W ostatnich latach w Małopolsce obserwuje się sukcesywny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, czyli kobiet w wieku 60 lat i starszych oraz mężczyzn w wieku powyżej 65 lat. Wzrost ten jest dość dynamiczny i przewiduje się, że w następnych latach będzie jeszcze bardziej postępował. Spowodowany jest on zmianą stylu życia oraz wydłużaniem się jego trwania. Ponadto w ostatnich latach zauważalne jest wchodzenie w wiek poprodukcyjny osób urodzonych w latach 50. XX wieku (najliczniejszych w całym okresie powojennym) oraz w latach 60. XX wieku. Na koniec 2020 roku do tej grupy zaliczało się 706,9 tys. mieszkańców, czyli o ponad 10 786 więcej niż rok wcześniej. Udział omawianej grupy w ludności ogółem w województwie małopolskim wynosił 20,7% i w stosunku do 2019 roku wzrósł o 0,3 p. proc.

Tabela 5. Struktura wieku ludności województwa małopolskiego w podziale na ekonomiczne grupy wieku

Wyszczególnienie	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Struktura według ekonomicznych grup wieku (w tys.)							
w wieku przedprodukcyjnym w tym:	659,91	655,92	644,73	638,55	642,46	649,01	651,62
› mężczyźni	337,67	335,82	330,31	327,53	329,84	333,30	334,80
› kobiety	322,24	320,10	314,42	311,03	312,62	315,71	316,82
w wieku produkcyjnym w tym:	2 099,39	2 126,20	2 120,44	2 106,08	2 085,98	2 065,80	2 051,95
› mężczyźni	1 088,47	1 109,66	1 110,12	1 106,39	1 097,82	1 088,30	1 080,46
› kobiety	1 010,92	1 016,53	1 010,33	999,69	988,16	977,50	971,49
w wieku poprodukcyjnym w tym:	538,98	564,68	595,41	627,99	662,95	696,09	706,88
› mężczyźni	171,93	178,57	189,91	202,79	218,33	233,87	239,69
› kobiety	367,05	386,11	405,50	425,19	444,62	462,22	467,19
Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym w tym:	20,01	19,60	19,19	18,93	18,94	19,03	19,11
› mężczyźni	51,17	51,20	51,23	51,29	51,34	51,36	51,38
› kobiety	48,83	48,80	48,77	48,71	48,66	48,64	48,62
w wieku produkcyjnym w tym:	63,65	63,53	63,10	62,45	61,51	60,56	60,17
› mężczyźni	51,85	52,19	52,35	52,53	52,63	52,68	52,66
› kobiety	48,15	47,81	47,65	47,47	47,37	47,32	47,34
w wieku poprodukcyjnym w tym:	16,34	16,87	17,72	18,62	19,55	20,41	20,73
› mężczyźni	31,90	31,62	31,90	32,29	32,93	33,60	33,91
› kobiety	68,10	68,38	68,10	67,71	67,07	66,40	66,09

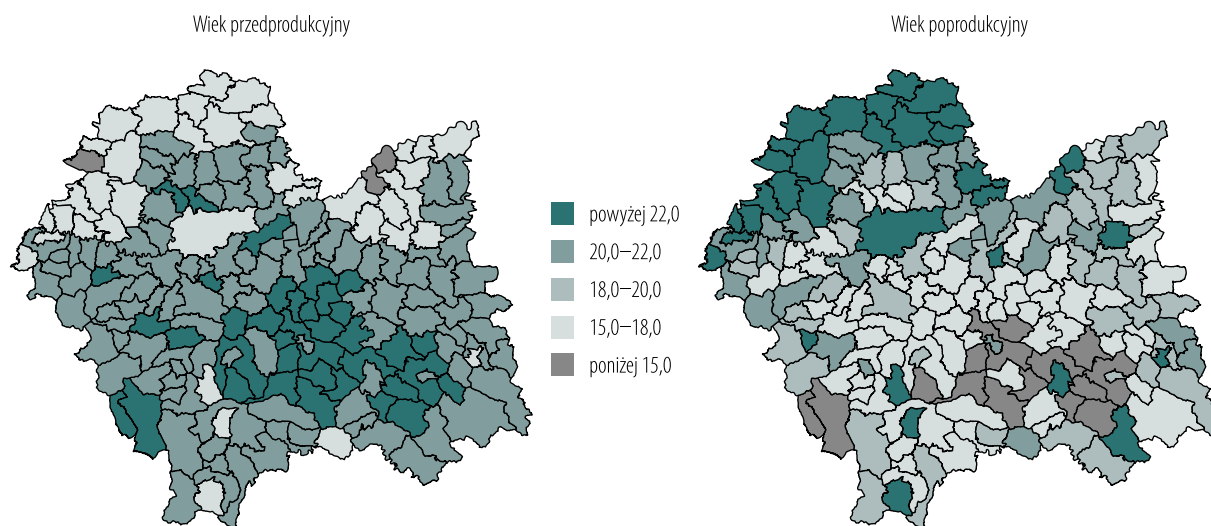
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując strukturę wieku ludności w układzie przestrzennym, można zauważyć, że w województwie małopolskim młodsze społeczeństwo występuje na wsi. W 2020 roku spośród 651,6 tys. osób w wieku przedprodukcyjnym aż 55,8% stanowili mieszkańcy obszarów wiejskich (363,3 tys. osób). Wywołane jest to wyższym współczynnikiem przyrostu naturalnego i wyższym wskaźnikiem dzietności na obszarach wiejskich. Na małopolskich wsiach obserwuje się także niższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej strukturze wieku mieszkańców województwa. Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym mieszkający na obszarach wiejskich stanowią 44,7% (316,2 tys. osób) wszystkich osób w wieku poprodukcyjnym w województwie. W grupie ludności w wieku produkcyjnym odsetek ludności w miastach wynosi 46,8% (960,8 tys. osób), natomiast na wsi 53,1% (1,1 mln osób).

Wykres 14. Struktura ludności Małopolski według ekonomicznych grup wieku w miastach i na wsi w 2020 roku (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem struktury wieku w powiatach Małopolski najmłodsze okazało się społeczeństwo południowej części regionu. Zależność ta była najbardziej zauważalna w powiecie limanowskim, gdzie odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 23,1%, w wieku produkcyjnym 60,9% i poprodukcyjnym 16,0%. Podobną sytuację obserwowano także w powiecie nowosądeckim, gdzie ostatek najmłodszej grupy w 2020 roku był równy 22,5%. Tak jak to miało miejsce w roku poprzednim, powiatem o najmniej korzystnej strukturze ekonomicznej w 2020 roku okazało się być miasto Tarnów (15,6% osób w wieku przedprodukcyjnym, 58,1% w produkcyjnym i aż 26,3% w poprodukcyjnym). W przypadku gmin, najkorzystniejszą sytuacją odznaczały się gminy: Słopnice, Łabowa, Łukowica, gmina wiejska Grybów, Podegrodzie, Laskowa i Łącko, natomiast najmniej korzystną: Gręboszów, Wietrzychowice, Bukowno, Bolesław (pow. olkuski) i Koszyce.

Mapa 6. Odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców województwa małopolskiego w 2020 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ostatnich latach obserwuje się spowolnienie rozwoju demograficznego Małopolski i postępujący proces starzenia się społeczeństwa województwa małopolskiego. Jednym ze wskaźników obrazujących to zjawisko jest ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, czyli stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (ludność w wieku przedprodukcyjnym 0–17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni w wieku 65 lat i starsi, kobiety w wieku 60 lat i starsze) do liczby osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18–64 lat i kobiety w wieku 18–59 lat). W ostatnich latach jego wartość w regionie stawała się coraz wyższa. W 2020 roku była równa 66,2 osoby, czyli o 1,1 osoby więcej niż przed rokiem. Podobna tendencja utrzymywała się w całym kraju, gdzie wskaźnik w 2020 roku wynosił 68,0 osób, natomiast rok wcześniej wynosił 66,7 osoby.

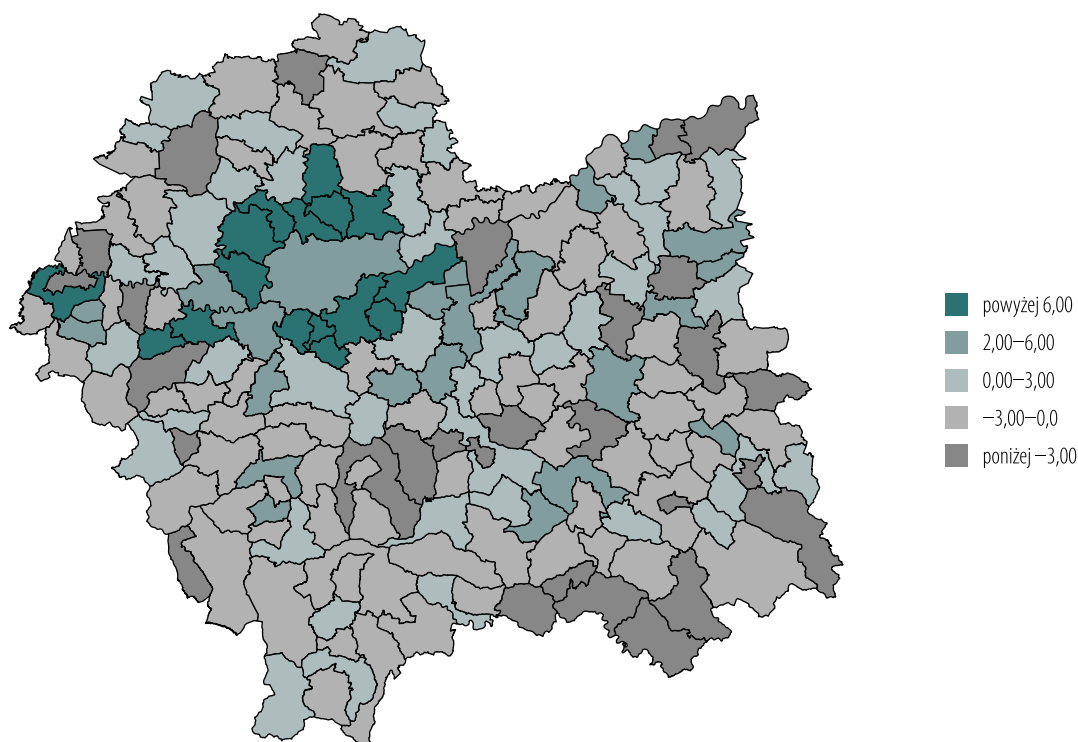
Stopniowe zwiększanie się udziału ludności w wieku poprodukcyjnym i jednocześnie zmniejszanie się liczebności osób w wieku przedprodukcyjnym są negatywnymi trendami. Zmiany te znajdują odzwierciedlenie we współczynniku obciążenia demograficznego osobami starszymi, czyli w liczbie osób w wieku 65 lat i starszych przypadającej na 100 osób w wieku 15–64 lat. W 2020 roku wskaźnik ten w województwie małopolskim kształtował się na poziomie 26,2 osoby (wzrost o 0,7 w porównaniu z rokiem 2019). Średnia dla kraju była wyższa i wynosiła 28,2 osoby (wzrost o 1,0 w porównaniu z rokiem 2019).

4. Migracje

Jednym z ważniejszych czynników wpływających na stan zaludnienia danego obszaru są migracje. W ogólnym bilansie salda migracji ogółem na 1000 mieszkańców w 2020 roku Małopolska zajęła 4. miejsce w kraju (1,2‰), po województwach: mazowieckim (2,6‰), pomorskim (1,7‰) i dolnośląskim (1,3‰). Wynik ten jest znacznie wyższy niż średni wskaźnik dla Polski, który w 2020 roku osiągnął wartość 0,1‰. Aż w 11 województwach wystąpiło ujemne saldo migracji, najniższe w lubelskim (–2,1‰) i świętokrzyskim (–1,6‰).

Zróżnicowanie przestrzenne współczynnika salda migracji ogółem na 1000 mieszkańców jeszcze bardziej widoczne jest na poziomie gmin. Najwyższą wartość wskaźnika zaobserwowano w gminach: Wielka Wieś (30,8‰), Zielonki (22,4‰), Niepołomice (13,8‰), Kocmyrzów-Luborzyca (13,6‰), Mogilany i Zabierzów (po 13,4‰), czyli w gminach zlokalizowanych w obszarze oddziaływania stolicy województwa. Wyższe wartości wskaźnika można także zauważyć w otoczeniu innych miast (np. Tarnowa, Nowego Sącza, Oświęcimia czy Zakopanego). W gminach Gnojnik i Olesno współczynnik uzyskał wartość równą 0, natomiast największą ujemną wartość – w miastach: Gorlice (–8,8‰) i Limanowa (–6,9‰) oraz w gminach: Zator (–6,9‰), Ryto i Wojnicz (po –6,6‰), Mędrzechów (–6,4‰) i Szerzyny (–6,3‰).

Mapa 7. Saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców w 2020 roku (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2020 roku w Małopolsce saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały, podobnie jak w poprzednich latach, utrzymało się na dodatnim poziomie i wyniosło 3,4 tys. osób (o 2,5 tys. więcej niż przed rokiem). Oznaczało to, że w województwie zameldowało się 31,0 tys. osób oraz wymeldowało 27,5 tys. osób. Współczynnik natężenia migracji wewnętrznych

na 1000 mieszkańców wynosił 1,0‰ (o 0,7 p. prom. mniej niż przed rokiem) i w przeciwieństwie do roku ubiegłego, był wyższy na obszarach wiejskich (1,9‰) niż w miastach (0,0‰). Najwyższe natężenie wystąpiło w województwie mazowieckim (1,9‰), a najniższe odnotowano w województwie lubelskim, gdzie osiągnęło wartość $-2,2‰$. Województwo małopolskie zajmowało pod tym względem 4. miejsce w kraju, po województwach: mazowieckim, pomorskim i dolnośląskim. Najwyższe saldo migracji wewnętrznych na 1000 mieszkańców odnotowały powiaty: wielicki (10,1‰, o 2,2 p. prom. mniej niż przed rokiem), krakowski (8,0‰, o 1,3 p. prom. więcej niż przed rokiem), Kraków (2,6‰, o 5,6 p. prom. mniej niż przed rokiem) oraz powiat myślenicki (1,4‰, czyli o 0,5 p. prom. mniej niż w 2019 roku). Widoczny jest zatem przestrzenny rozkład salda migracji w województwie, z którego wynika, że najwyższe wartości osiągnięte są przede wszystkim w obszarze funkcjonalnym stolicy Małopolski. Spośród wszystkich obszarów najgorzej wypadły powiaty olkuski i gorlicki (po $-2,6‰$). Ujemne saldo migracji wewnętrznych wystąpiło w 17 powiatach. Największy spadek wskaźnika w odniesieniu do roku poprzedniego odnotował Kraków.

Tabela 6. Migracje gminne w ruchu wewnętrznym i zagranicznym w województwie małopolskim

Wyszczególnienie	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Zameldowania w ruchu wewnętrznym (w tys.)							
województwo – ogółem	30,74	32,19	33,58	30,76	32,29	39,51	30,96
› miasto	13,94	14,70	15,19	14,64	15,20	21,05	14,60
› wieś	16,80	17,49	18,39	16,12	17,09	18,46	16,35
Zameldowania z zagranicy (w tys.)							
województwo – ogółem	2,08	2,01	1,56	*	1,43	2,01	1,60
› miasto	1,16	1,16	0,88	*	0,76	1,15	0,90
› wieś	0,92	0,86	0,68	*	0,68	0,86	0,70
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym (w tys.)							
województwo – ogółem	27,10	28,40	29,80	26,99	28,53	33,59	27,55
› miasto	15,22	16,12	16,27	14,50	15,24	17,70	14,54
› wieś	11,87	12,28	13,53	12,49	13,29	15,89	13,01
Wymeldowania za granicę (w tys.)							
województwo – ogółem	1,31	1,49	2,51	*	1,09	1,06	1,03
› miasto	0,92	1,07	1,61	*	0,58	0,56	0,49
› wieś	0,40	0,42	0,91	*	0,51	0,50	0,54
Saldo migracji wewnętrznych na 1000 mieszkańców (w ‰)							
województwo – ogółem	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,70	1,00
› miasto	-0,80	-0,90	-0,70	0,10	0,00	2,00	0,00
› wieś	3,00	3,10	2,80	2,10	2,20	1,50	1,90
Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców (w ‰)							
województwo – ogółem	0,23	0,15	-0,28	*	0,10	0,28	0,17
› miasto	0,15	0,05	-0,44	*	0,11	0,36	0,25
› wieś	0,31	0,25	-0,13	*	0,10	0,20	0,09
Saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców (w ‰)							
województwo – ogółem	1,34	1,29	0,84	*	1,21	2,02	1,17
› miasto	-0,64	-0,82	-1,10	*	0,08	2,40	0,29
› wieś	3,27	3,32	2,69	*	2,27	1,66	1,98

* Ze względu na niedostateczną jakość danych dotyczących migracji zagranicznych na pobyt stały za 2015 roku dane te nie zostały opublikowane.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

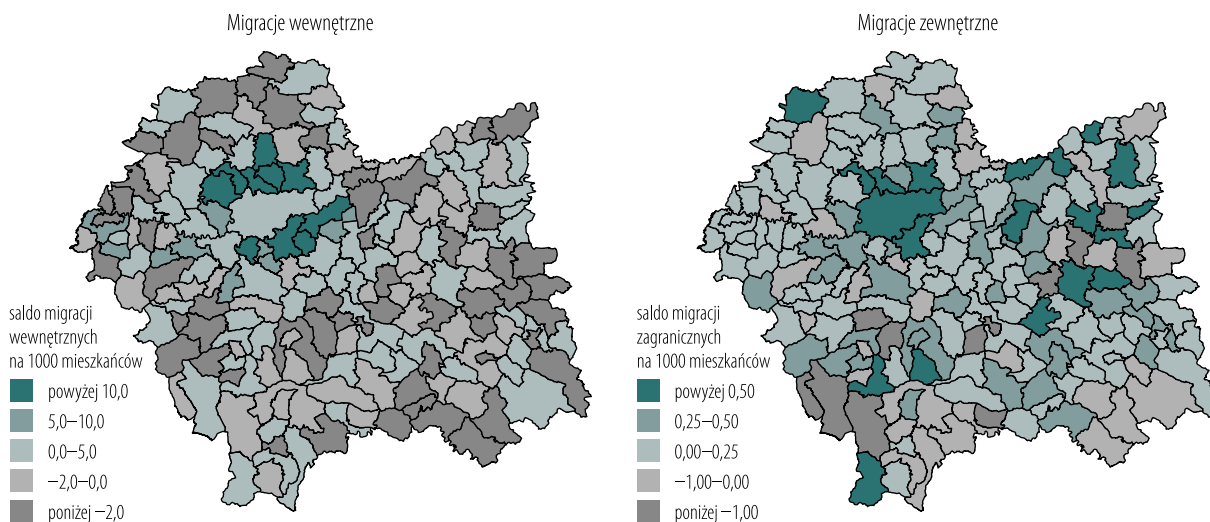
Analizując poziom salda migracji wewnętrznych w podziale na gminy województwa małopolskiego, można zauważyć, że najwyższe wartości osiągały jednostki położone w obszarach bezpośredniego oddziaływania większych miast. Saldo migracji powyżej 10,0‰ zaobserwowano m.in. w gminach zaliczających się do zasięgu Metropolii Krakowskiej, czyli: w Wielkiej Wsi (29,1‰), Zielonkach (20,1‰), Niepołomicach (13,4‰), Mogilanach (13,3‰), Zabierzowie (13,1‰), Kocmyrzowie-Luborzycy (12,7‰), Biskupicach (11,7‰), Wieliczce (11,4‰), Michałowicach (10,5‰) i w Iwanowicach (10,0‰). Na drugim końcu zestawienia znalazły się gminy, które wykazały ujemne saldo migracji wewnętrznych, m.in. miasta Gorlice (−8,9‰), Zator (−6,9‰), Rytró (−6,6‰), Szerzyny i Mędrzechów (po −6,4‰).

W województwie małopolskim od 2015 roku zwiększa się liczba zameldowań z zagranicy, co obrazuje dodatnie, zwiększające się saldo migracji zagranicznych, jednak w 2020 roku trend ten został zatrzymany, na co niewątpliwie wpłynęła pandemia COVID-19. W Małopolsce na pobyt stały zameldowało się 1600 migrantów zagranicznych (o 413 osób mniej niż w 2019 roku), natomiast wyjechało za granicę 1031 osób (tj. o 24 osoby mniej w porównaniu z 2019 roku). Podobnie jak w 2019 roku, więcej imigrantów osiedliło się na stałe w miastach (901 osób) niż na obszarach wiejskich (699 osób). Odwrotna relacja dotyczyła wyjazdów – więcej osób emigrowało z obszarów wiejskich (538 osób) niż z miast (493 osób). Współczynnik salda migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców w województwie małopolskim wyniósł w 2020 roku 0,2‰. Był on wyższy w miastach (0,3‰) niż na obszarach wiejskich (0,1‰). Najwyższe natężenie wystąpiło w województwie podlaskim (0,3‰), a najniższe odnotowano w województwie opolskim, gdzie osiągnęło wartość −0,4‰. Województwo małopolskie zajmowało pod tym względem 4. miejsce w kraju, po województwach podlaskim, mazowieckim i dolnośląskim.

W ujęciu powiatowym, najwyższe wartości odnotowano w Krakowie (0,6‰) i w Nowym Sączu (0,4‰) oraz w powiatach: krakowskim (0,5‰), wielickim (0,4‰), bocheńskim i dąbrowskim (po 0,3‰). Najniższe (ujemne) wartości wskaźnika odnotowano w Tarnowie (−1,0‰) oraz w powiatach: nowotarskim (−0,4‰), myślenickim (−0,1‰) i tarnowskim (−0,1‰).

Uwzględniając podział względem gmin Małopolski, należy wskazać, że najwyższe wartości (powyżej 1,0‰) zaobserwowano w gminach: Bolesław – pow. dąbrowski (4,6‰), Zielonki (2,3‰), Wielka Wieś (1,7‰), Rzezawa (1,1‰) i Zakliczyn (1,0‰). Wskaźnik na poziomie 0 odnotowało aż 37 gmin. Na drugim końcu zestawienia, z ujemnymi wartościami, znalazły się m.in. gminy: Lipnica Wielka (−4,5‰), Wojnicz (−2,4‰), Tuchów (−1,6‰) oraz miasta Limanowa i Czehów (po −1,5‰).

Mapa 8. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 osób w województwie małopolskim w 2020 roku (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując kierunki wyjazdów i przyjazdów zagranicznych, należy zauważyć, że najwyższe saldo migracji w 2020 roku w Małopolsce miały wyjazdy i przyjazdy z krajów Europy, tj. +532 osoby (w 2019 roku były to +931 osób). Oznacza to, że więcej osób z krajów Europy przyjechało do regionu (1396 osób), niż z niego wyjechało (864 osoby). Na drugim miejscu były przyjazdy i wyjazdy do krajów Azji (saldo migracji to +29 osób) oraz do Afryki (+21 osób). Ujemne saldo migracji, które oznacza, że więcej osób wyjechało niż przyjechało z tego kierunku, wystąpiło dla krajów Ameryki Północnej i Środkowej (−18 osób).

Ochrona zdrowia

Opracowanie: Wojciech Dubiel, Kinga Karbarz, Danuta Konik, Anna Młynarczyk, Iwona Pałka, Edyta Sokół, Magdalena Tomera, Monika Werys, Danuta Anita Woźniak, Wioletta Woźniak, Agata Woźniczka

— podsumowanie

- 2020 rok to trudny rok walki z pandemią COVID-19, Województwo Małopolskie oraz podmioty lecznicze podejmowały szereg działań mających na celu zmniejszenie skutków pandemii, w tym m.in. uruchomiona została Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny.
- Realizacja programów zdrowotnych/polityki zdrowotnej/projektu była ukierunkowana na zapobieganie i wykrywanie najczęściej występujących zagrożeń zdrowotnych np.: chorób układu krążenia, chorób nowotworowych należących jednocześnie do najczęstszych przyczyn zgonów, ponadto wsparcie dzieci, rodziców i wychowawców w zakresie zachowania bezpieczeństwa w internecie. W 2020 roku na realizację działań profilaktycznych w tych obszarach przeznaczono łącznie 1 080 043,29 zł, co pozwoliło na objęcie nimi 36 380 bezpośrednich uczestników.
- Województwo Małopolskie wraz z partnerami Caritas Diecezji Kieleckiej oraz Stowarzyszeniem Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego z Suchej Beskidzkiej realizuje projekt *Małopolski Tele-Anioł* skierowany do osób niesamodzielnych w terenie całej Małopolski. W 2020 roku realizacja projektu została przedłużona do końca czerwca 2022 roku.

1. Polityka zdrowotna

Podstawowymi problemami zdrowotnymi mieszkańców państw rozwiniętych są: choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, urazy i wypadki, choroby zwyrodnieniowe układu narządów ruchu, choroby metaboliczne, zaburzenia w sferze zdrowia psychicznego, schorzenia układu oddechowego oraz pokarmowego itp. Należą one do ważnych przyczyn absencji chorobowej, powodują przedwczesne zgony, jednocześnie z uwagi na przewlekły przebieg w znacznym stopniu ograniczają lub uniemożliwiają pełnienie ról zawodowych i społecznych.

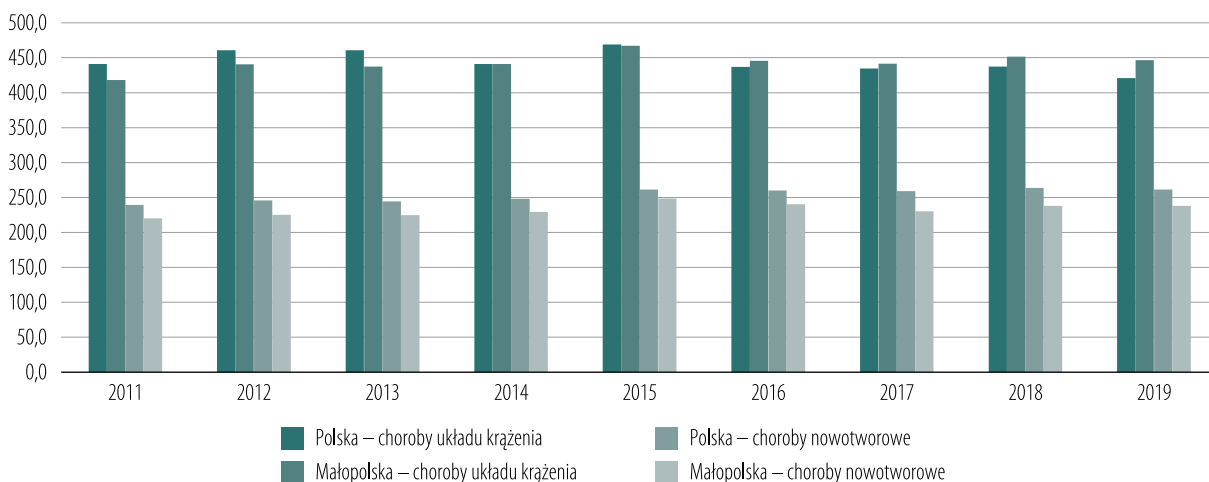
Oprócz zapobiegania przedwczesnym zgonom i ograniczania negatywnych skutków chorób przewlekłych, należących do priorytetów rozwojowych systemu ochrony zdrowia, zwłaszcza w obliczu konieczności utrzymania długiej aktywności zawodowej osób pracujących, do istotnych problemów epidemiologicznych dołączyło zapobieganie zakażeniom wirusem SARS-CoV-2, którego błyskawiczne rozpowszechnienie było przyczyną powstania pandemii COVID-19 oraz leczenie chorych i rehabilitacja po przebyciu zakażenia tym patogenem. Zarejestrowanie pierwszych szczepionek dało możliwości zapobiegania chorobie, lecz skutki zdrowotne, społeczne i ekonomiczne wiele lat będą odczuwalne przez populację na całym świecie. W Małopolsce, według wstępnych danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowego Instytutu Badawczego *Choroby zakaźne i zatrucia w Polsce w 2020 roku*

(stan w dniu 22.07.2021 roku) odnotowano 121 935 zakażeń (w Polsce 1 305 435), a odsetek hospitalizacji wyniósł 5,0% (w Polsce 8,0%). Według dostępnych danych GUS w 2020 roku wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia dla mężczyzn w Małopolsce wynosił 73,8 lat (w Polsce 72,6), a dla kobiet w Małopolsce 81,6 lat (w Polsce 80,7). Po raz pierwszy od kilku lat nie tylko nie zaobserwowano wzrostu tego wskaźnika, lecz jego spadek, szczególnie w przypadku mężczyzn zarówno Małopolsce, jak też w Polsce.

Do głównych przyczyn zgonów, zarówno w kraju, jak i w regionie należą: choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu, a także objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane.

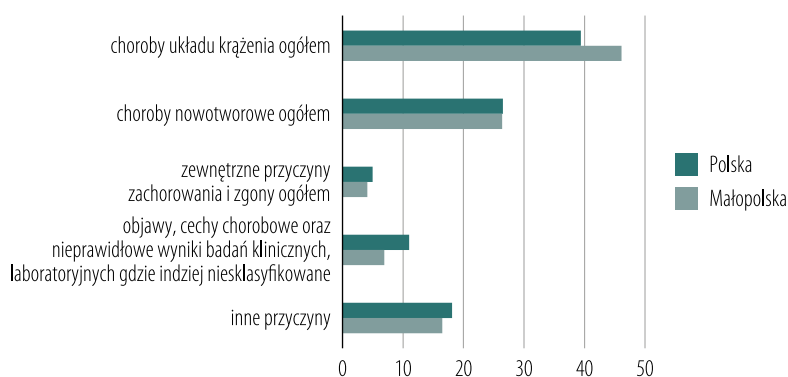
W 2019 roku (ostatnie dostępne dane w zakresie umieralności szczegółowej) zmarło w Małopolsce 32 981 osób, w tym na choroby układu krążenia ogółem – 15 202 osoby (46,1% ogółu zgonów), a na choroby nowotworowe ogółem – 8718 osób (26,4% ogółu zgonów). Odnotowywany odsetek w zakresie zgonów z powodu chorób układu krążenia w Małopolsce był znacząco wyższy niż w Polsce (39,4% wśród wszystkich przyczyn zgonów), podobnie jak wskaźnik umieralności na 100 000 mieszkańców, który wynosił w Małopolsce 446,5 (w Polsce 421,0).

Wykres 15. Zgony z powodu chorób układu krążenia oraz nowotworów złośliwych na 100 000 mieszkańców w Polsce oraz w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych), dostępne na stronie <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Wykres 16. Udział procentowy zgonów według najczęstszych przyczyn w 2019 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

Zadaniem Samorządu Województwa Małopolskiego w obszarze ochrony zdrowia jest stwarzanie warunków służących poprawie stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców województwa małopolskiego poprzez oddziaływanie na czynniki kształtujące zdrowie, zmniejszanie różnic w zdrowiu i dostępie do świadczeń zdrowotnych oraz podnoszenie jakości i efektywności regionalnego systemu ochrony zdrowia. Podstawowe działania w tym zakresie to: realizacja inwestycji służących poprawie infrastruktury podmiotów leczniczych i jakości udzielanych

świadczeń zdrowotnych oraz wdrażanie wieloletnich programów zdrowotnych opiniowanych przez Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Należą do nich m.in.: *Program zdrowotny w zakresie prewencji i wykrywania chorób układu krążenia w populacji mieszkańców województwa małopolskiego*, *Prozdrowotne oddziaływania edukacyjne na rzecz zmniejszenia umieralności na nowotwory w Małopolsce* oraz programy dotyczące szczepień ochronnych. Kontynuowano działania przewidziane w programach zdrowotnych, adresowane do wszystkich mieszkańców Małopolski mające na celu wczesne wykrycie choroby oraz edukację zdrowotną lub uodpornienie dzieci za pomocą szczepień ochronnych. Na uwagę zasługuje zapoczątkowany w 2014 roku sposób wdrażania programów dotyczących szczepień ochronnych, opierający się na współdziałaniu z powiatami współpracującymi z gminami poprzez udzielenie wsparcia merytorycznego i finansowego przez Województwo Małopolskie. W 2020 roku wspólnie z Województwem Małopolskim 4 powiaty realizowały *Program zdrowotny profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) w Małopolsce*. Małopolanie mieli również możliwość udziału w programie pn. *Prozdrowotne oddziaływania edukacyjne na rzecz zmniejszenia umieralności na nowotwory w Małopolsce*.

W 2020 roku na realizację programów zdrowotnych i projektu przeznaczono łącznie 1 080 043 zł, co pozwoliło na objęcie bezpośrednimi działaniami 36 380 osób. Opracowano różnorodne materiały edukacyjne upowszechniane za pomocą dostępnych mediów.

Jednocześnie Województwo Małopolskie, realizując zapisy ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, podejmuje starania dotyczące poprawy dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych w dziedzinie psychiatrii. Priorytety w odniesieniu

do ochrony zdrowia psychicznego zostały sformułowane w kolejnej edycji *Małopolskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022*. Psychiatryczna opieka zdrowotna z uwagi na wieloletnie niedoszacowanie wartości świadczeń zdrowotnych jest jednym z najtrudniejszych obszarów działalności, dlatego z satysfakcją należy odnotować fakt, że systematycznie poprawiany jest stan posiadanych zasobów w zakresie leczenia psychiatrycznego. W 2020 roku kontynuowano między innymi zadania pn. *Rozwój bazy leczenia psychiatrycznego poprzez modernizację obiektów Szpitala Klinicznego im. dr Józefa Babińskiego SP ZOZ w Krakowie – etap II – Działanie 12.1 RPO*, finansowanego ze środków budżetu Województwa Małopolskiego, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, środków własnych szpitala oraz środków Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Jednocześnie realizowano ze środków Województwa Małopolskiego prace dostosowawcze w budynkach szpitalnych wynikające z przepisów obowiązującego prawa. Ogółem w 2020 roku poniesione nakłady na zadania realizowane w Szpitalu Klinicznym im. dr Józefa Babińskiego SP ZOZ w Krakowie wyniosły 16 313 206 zł.

Ponadto kontynuowano zadanie pn. *Poprawa warunków leczenia psychiatrycznego w Wojewódzkim Szpitalu Psychiatrycznym w Andrychowie* finansowane ze środków budżetu Województwa Małopolskiego, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz środków własnych Szpitala. Nakłady poniesione w 2020 roku wyniosły 9 746 055 zł.

Samorząd Województwa Małopolskiego, realizując zapisy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, opracował *Małopolski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2014–2021* oraz *Małopolski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014–2021*. Środki na realizację tego rodzaju zadań pochodzą między innymi z wpływów z tytułu opłat za wydanie zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu. W 2020 roku Samorząd Województwa w ramach przeciwdziałania uzależnieniom dofinansował

— więcej informacji

Wszelkie informacje o realizowanych programach zdrowotnych dostępne są pod adresem: <http://www.profilaktykawmalopolsce.pl>

— więcej informacji

Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Dokument źródłowy dostępny jest pod adresem: <https://www.malopolska.pl/urząd-marszalkowski/departamenty/departament-zdrowia-i-polityki-społecznej/raporty-i-analizy>

więcej informacji

Małopolski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2014–2021 oraz Małopolski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014–2021. Dokumenty źródłowe dostępne są pod adresem: <http://www.profilaktykawmalopolsce.pl>

działalność pozaleczniczą Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Krakowie oraz zadania Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii.

Województwo Małopolskie przy współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie, Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli oraz Naukową i Akademicką Siecią Komputerową – Państwowym Instytutem Badawczym kontynuowało realizację innowacyjnego

w skali kraju projektu pn. *Zagrożenia w sieci – profilaktyka, reagowanie*. W 2020 roku ze środków budżetu województwa przeznaczono na ten projekt kwotę wysokości 128 615 zł. W ramach prowadzonych działań zakupiono i przekazano małopolskiej policji gadżety promocyjne z logo projektu oraz materiały edukacyjne w postaci publikacji i broszur opracowanych przez ekspertów z Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej. Materiały są dystrybuowane przez policjantów w trakcie spotkań edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą, co podnosi atrakcyjność spotkań i przyczynia się do popularyzacji projektu w regionie. Ponadto wyprodukowano spot edukacyjny pn. *Rodzina w trybie offline – razem, blisko, odpowiedzialnie*, który był emitowany na portalu społecznościowym Facebook oraz kanale YouTube. Realizacja projektu stwarza warunki do współpracy międzyinstytucjonalnej na szczeblu regionalnym i krajowym, a tym samym przyczynia się do stopniowego poszerzania grona beneficjentów projektu i budowania świadomości w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego mieszkańców Małopolski.

We współpracy z Ekspertem Wojewódzkim ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii zorganizowano konferencję online dla Pełnomocników Gminnych ds. Uzależnień powołanych przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) z terenu województwa małopolskiego. Celem konferencji było podniesienie kompetencji osób realizujących zadania związane z problematyką uzależnień, a także wymiana doświadczeń w ramach wykonywanej pracy zawodowej. W ramach otwartego konkursu ofert w dziedzinie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom (zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii, palenia tytoniu, HIV/AIDS oraz rozwiązywania problemów alkoholowych), Województwo Małopolskie przekazało środki finansowe w wysokości 600 000 zł w ramach 18 podpisanych umów. Realizacja zadań przyczyniła się do kształtowania postaw prozdrowotnych ze zwróceniem uwagi na profilaktykę uzależnień od alkoholu i środków psychoaktywnych szczególnie wśród dzieci i młodzieży jak również osadzonych w zakładach karnych. Zadania dotyczyły także redukcji szkód poprzez działania środowiskowe i interwencje kryzysowe. Ponadto Województwo Małopolskie w trybie pozakonkursowym, tj. w trybie – *małego grantu* na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie udzieliło dofinansowania dla dwóch organizacji pozarządowych na kwotę 11 000 zł na realizację zadań w obszarze uzależnień.

Województwo Małopolskie przekazało dotacje na rozwój placówek leczenia uzależnień od środków psychoaktywnych, tj.:

- › remont i zakup niezbędnego sprzętu dla Centrum Terapii Uzależnień oraz Oddziału Dziennego CTU w Gorlicach – 128 713 zł,
- › modernizację oddziałów detoksykacji i leczenia uzależnień Szpitala Klinicznego im. dr J. Babińskiego SP ZOZ w Krakowie – 150 000 zł,
- › modernizację pomieszczeń Poradni Leczenia Uzależnień w Szpitalu Specjalistycznym im. L. Rydygiera w Krakowie – 200 000 zł,
- › przebudowę, rozbudowę i modernizację Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego w Andrychowie – 1 342 879 zł.

2. Zasoby ochrony zdrowia

Zasoby i działalność lecznictwa stacjonarnego

W województwie małopolskim w ramach publicznej stacjonarnej opieki zdrowotnej w 2020 roku funkcjonowało 13 szpitali wojewódzkich (w tym 1 działający w formie spółki), 19 szpitali powiatowych, 8 szpitali resortowych.

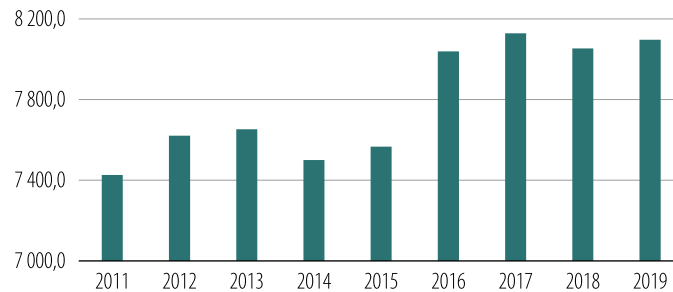
Tabela 7. Liczba łóżek w publicznych oraz niepublicznych jednostkach opieki stacjonarnej funkcjonujących na terenie województwa małopolskiego.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Szpitala ogólne, w tym:	14 863	14 698	13 690	13 536
› publiczna opieka stacjonarna	12 382	12 217	11 324	11 146
› niepubliczna opieka stacjonarna	2 444	2 481	2 366	2 390
Opieka psychiatryczna, w tym:	1 133	1 133	1 114	1 128
› publiczna opieka stacjonarna	1 024	1 024	1 005	1 024
› niepubliczna opieka stacjonarna	109	109	109	104
Opieka długoterminowa, w tym:	3 740	3 618	3 659	3 631
› publiczna opieka stacjonarna	1 287	1 130	1 137	1 111
› niepubliczna opieka stacjonarna	2 453	2 488	2 522	2 520
Ogółem liczba łóżek	19 736	19 449	18 463	18 295

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

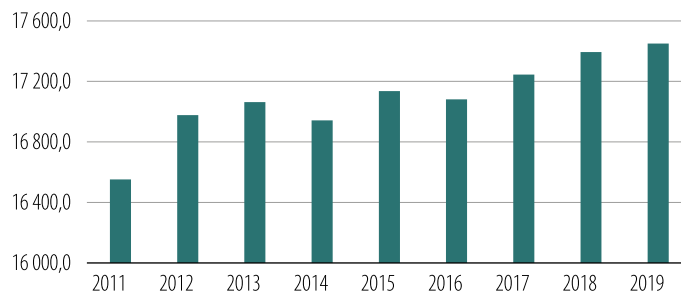
Kadry medyczne w Małopolsce

W województwie małopolskim w 2019 roku zatrudnionych było 8097 lekarzy (podstawowe miejsce zatrudnienia), co stanowi 9% lekarzy zatrudnionych w Polsce. W porównaniu z 2018 rokiem liczba lekarzy wzrosła o 43. Wskaźnik liczby lekarzy na 10 tys. mieszkańców województwa małopolskiego był na poziomie 23,7, pozycjonując Małopolskę na 8–9 miejscu w kraju (wskaźnik na 10 tys. mieszkańców Polski 23,2).

Wykres 17. Zatrudnienie lekarzy według podstawowego miejsca zatrudnienia

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

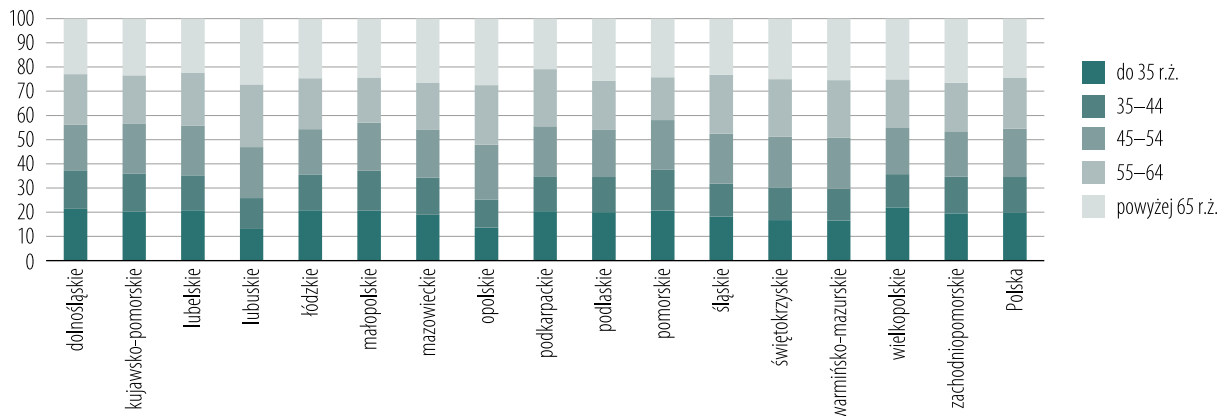
W zakresie grupy zawodowej pielęgniarek – w 2019 roku w Małopolsce zatrudnionych było 17 451 pielęgniarek, co stanowiło 9% ogółu pielęgniarek w Polsce. W porównaniu z 2018 rokiem liczba pielęgniarek zwiększyła się o 56. Wskaźnik liczby pielęgniarek na 10 tys. mieszkańców województwa małopolskiego był na poziomie 51,2 co klasyfikowało Małopolskę na 5 miejscu w kraju.

Wykres 18. Zatrudnienie pielęgniarek według podstawowego miejsca zatrudnienia

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

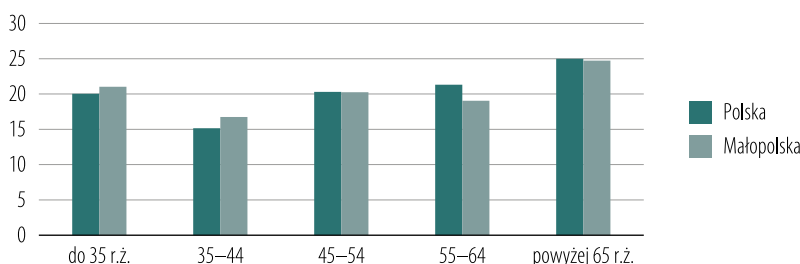
Analizując strukturę wiekową lekarzy uprawnionych do wykonywania zawodu, można stwierdzić, iż w Małopolsce najwyższy odsetek stanowią lekarze w przedziale wiekowym poniżej 35 roku życia oraz powyżej 65, w Polsce natomiast w wieku powyżej 65 roku życia. Najniższy udział pracowników to lekarze w przedziale wiekowym 35–44 lat. Stanowili oni 16% wszystkich lekarzy w Małopolsce (wskaźnik dla Polski 14%).

Wykres 19. Lekarze uprawnieni do wykonywania zawodu – struktura wieku (w %)

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

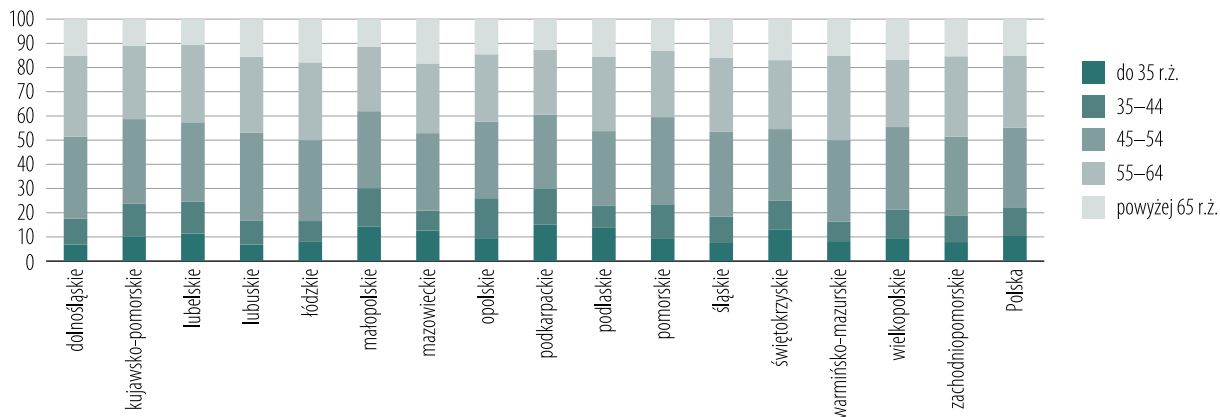
Wykres 20. Struktura wiekowa lekarzy ogólnych uprawnionych do wykonywania zawodu w Polsce i w Małopolsce.

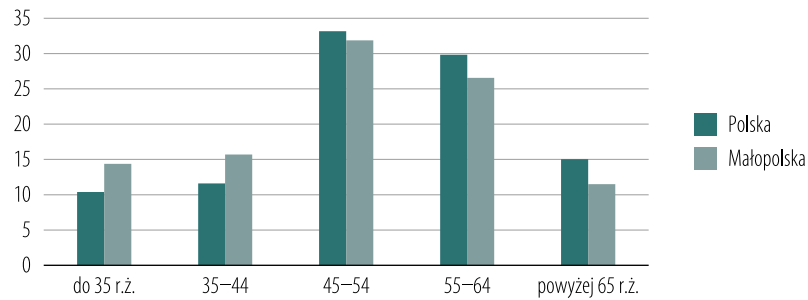
Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

Odnośząc się do struktury wiekowej pielęgniarek w Małopolsce uprawnionych do wykonywania zawodu, obserwujemy, że 32% ogółu stanowią pielęgniarki w wieku 45–54 lat. Niski procent zatrudnienia pielęgniarek w wieku 35–44 lat (15%) oraz poniżej 35 lat (14%) może świadczyć o niewielkim zainteresowaniu młodych osób wykonywaniem tego zawodu czy emigracji zarobkowej absolwentów pielęgniarstwa.

Wykres 21. Pielęgniarki uprawnione do wykonywania zawodu – struktura wieku

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

Wykres 22. Struktura wiekowa pielęgniarek uprawnionych do wykonywania zawodu w Polsce i w Małopolsce

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

Znaczną część zasobów ludzkich sektora opieki zdrowotnej tworzy kadra o bardzo wysokich kwalifikacjach, są to zasoby ważne, gdyż zaspokajają niezwykle istotne potrzeby społeczne. Od zaangażowania, wiedzy, kompetencji i motywacji personelu medycznego zależy jakość świadczeń.

Dostępność do usług medycznych, zwłaszcza lekarzy specjalistów, stanowi bardzo ważny element systemu ochrony zdrowia – niedobór tych zasobów może być przyczyną zmniejszenia liczby usług medycznych, a w konsekwencji zwiększenia problemów zdrowotnych populacji. Według danych CSIOZ w Polsce liczba lekarzy (pracującego personelu) na 10 000 mieszkańców 23,2 lekarzy (w Małopolsce 23,7), a liczba pielęgniarek 47,7 (w Małopolsce 51,2). W Małopolsce wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w ochronie zdrowia najwięcej jest lekarzy medycyny rodzinnej (11% ogółu zatrudnionych wg podstawowego miejsca pracy), chorób wewnętrznych (11%), pediatrii (6%), kardiologii (5%), anestezjologii i intensywnej terapii (5%), położnictwa i ginekologii (4%), chirurgii ogólnej (4%) oraz psychiatrii (3%)¹.

Kontraktowanie świadczeń medycznych na terenie województwa małopolskiego

Ustawowym zadaniem MOW NFZ jest finansowanie świadczeń medycznych zmierzające do zapewnienia kompleksowości opieki medycznej, poprawy dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej, jak również racjonalne zarządzanie środkami publicznymi.

W 2020 roku, w porównaniu z 2019 rokiem, nastąpił wzrost nakładów na ochronę zdrowia ogółem o ok. 13%.

Tabela 8. Plany finansowe NFZ z poszczególnych rodzajów świadczeń (w mln zł)

Rodzaj świadczenia	MOW NFZ – ostateczny plan finansowy				Dynamika 2020/2019
	2017	2018	2019	2020	
Podstawowa opieka zdrowotna	904,0	1 001	1 117,6	1 228,4	110%
Ambulatoryjna opieka specjalistyczna	505,7	405,0	442,1	499,0	113%
Leczenie szpitalne	3 307,3	3 605,0	4 024,7	4 785,2	119%
Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	199,4	215,6	225,8	256,9	114%
Rehabilitacja lecznicza	215,3	243,4	284,7	316,8	111%
Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze w ramach opieki długoterminowej	168,9	176,4	212,8	245,3	115%
Opieka paliatywna i hospicyjna	69,9	72,4	80,9	86,9	107%
Leczenie stomatologiczne	198,5	200,7	211,4	216,2	102%
Lecznictwo uzdrowiskowe	50,9	52,6	56,1	62,7	112%
Pomoc doraźna i transport sanitarny	1,7	1,7	1,9	15,3	805%
Koszty profilaktycznych programów zdrowotnych finansowanych ze środków własnych funduszu	13,8	13,5	16,4	17,8	109%

¹ Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020 oraz danych otrzymanych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.

Rodzaj świadczenia	MOW NFZ – ostateczny plan finansowy				Dynamika 2020/2019
	2017	2018	2019	2020	
Świadczenia zdrowotne kontraktowane odrębnie	178,5	238,7	268,5	290,9	108%
Zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny, środki pomocnicze i lecznicze środki techniczne	87,0	93,4	106,3	103,8	98%
Refundacja (leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia, wyrobów medycznych)	704,4	726,5	749,6	748,4	100%
Koszty świadczeń z lat ubiegłych	2,8	0	56,8	20,7	36%
Rezerwa na dofinansowanie programów polityki zdrowotnej na podstawie art. 48d ustawy	0	0,7	0,7	0,7	100%
Koszty świadczeń opieki zdrowotnej w ramach programów pilotażowych, o których mowa w art. 48e ustawy	0,3	17,4	49,1	60,8	124%
Ogółem	6 609,0	7 064,0	7 905,4	8 955,8	113%

Źródło: <http://www.nfz.gov.pl/bip/finanse-nfz/> (plany finansowe NFZ).

Inwestycje w ochronie zdrowia

Realizowane inwestycje dotyczyły budowy nowych obiektów, rozbudowy istniejącej infrastruktury, a także dostosowania obiektów ochrony zdrowia do obowiązujących przepisów prawa, w tym również wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą.

Efektom zakończonych już inwestycji jest nie tylko poprawa dostępności do świadczeń opieki medycznej, ale również podniesienie komfortu pobytu pacjentów przebywających w szpitalu.

Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim (NSSU) – realizowana przez Uniwersytet Jagielloński – Collegium Medicum oraz Szpital Uniwersytecki w Krakowie w ramach środków budżetu państwa i UE. W 2020 roku dokonano zakupu sprzętu i aparatury medycznej w ramach realizacji projektu dofinansowanego z Unii Europejskiej ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WM (Oś Priorytetowa 12. Infrastruktura Społeczna, Działanie 12.1 Infrastruktura ochrony zdrowia, Poddziałanie 12.1.1 Strategiczna infrastruktura ochrony zdrowia w regionie). Całkowita wartość inwestycji: 1 230 060 000 zł. Dodatkowo szpital uzyskał wsparcie na zakup aparatury medycznej w ramach projektu *Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, w ramach którego zakupiono sprzęt o wartości: 13 576 746 zł. Ponadto z uwagi na panującą pandemię COVID-19 zostały przekazane m.in. do placówek medycznych środki finansowe przeznaczone na zakup sprzętu i wyposażenia niezbędnego do skutecznej walki z pandemią COVID-19.

Projekty własne samorządu województwa

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny – projekt skierowany do placówek medycznych na zakup sprzętu i wyposażenia niezbędnego do skutecznej walki z pandemią COVID-19. Wsparciem objęte zostały podmioty lecznicze, jednostki systemu państwowego ratownictwa medycznego, jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej oraz Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. W ramach projektu placówkom medycznym przekazano blisko 5,5 mln sztuk sprzętu, między innymi: aparatów RTG, respiratorów, defibrylatorów, kardiomonitorów, tomografów, pulsoksymetrów, bezdotykowych termometrów, ciśnieniomierzy, w tym także 3,5 mln środków ochrony osobistej. Zakupiono: 50 ambulansów dla małopolskich szpitali oraz stacji pogotowia ratunkowego, 50 specjalistycznych namiotów dla Państwowej Straży Pożarnej, usługę specjalistycznego transportu do przewozu próbek dla Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej – 3 zespoły wyjazdowe, odczynniki oraz materiały medyczne, środki oraz urządzenia do dezynfekcji, testy na obecność koronawirusa SARS-CoV-2. Całkowita wartość projektu: 114 038 421 zł; nakłady poniesione w 2020: 104 748 391 zł.

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny 2 – projekt jest kontynuacją projektu *Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny 1*, którego celem jest wzmocnienie sektora ochrony zdrowia w związku z pandemią

COVID-19 w Małopolsce poprzez zakup wyrobów medycznych niezbędnych do zapobiegania, diagnostyki i zwalczania koronawirusa. Zakres rzeczowy projektu obejmuje: wyposażenie infrastruktury szpitalnej w instalacje tlenowe wraz z agregatami prądu, zakup 50 szt. aparatów do wysokoprzepływowej tlenoterapii donosowej dla szpitali, zakup 120 szt. bramek dezynfekcyjnych dla szpitali, zakup sprzętu specjalistycznego (tomografy, aparaty RTG), zakup sprzętu medycznego i wyposażenia zgodnego z listą Ministerstwa Zdrowia, zakup mobilnej stacji poboru krwi (krwiobus) – zadanie realizowane przez partnera Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Krakowie. Całkowita wartość projektu: 86 500 486 zł. W 2020 roku złożono wniosek o zaliczkę do MCP na kwotę ponad 50 mln zł, tj. 80% wartości dofinansowania projektu. Wszystkie środki do 31.12.2020 roku zostały przekazane na wyodrębnione konta partnerów w formie zaliczek.

Działania poza Małopolską Tarczą Antykryzysową związane z COVID-19 – w 2020 roku z uwagi na rozprzestrzeniającą się pandemię koronawirusa przekazano środki z budżetu Województwa Małopolskiego na sfinansowanie zwalczania i przeciwdziałania COVID-19 przez:

- › zakup sprzętu do diagnostyki molekularnej dla Pracowni Mikrobiologii w Krakowskim Szpitalu Specjalistycznym im. Jana Pawła II – kwota 227 556 zł,
- › zakup respiratorów dla Krakowskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II na zwalczanie COVID-19 – kwota 1 000 000 zł,
- › zakup środków ochrony osobistej, wyposażenia oraz odkażających itp. związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 w Wojewódzkich Podmiotach Leczniczych – kwota 2 200 000 zł,
- › dostosowanie budynku nr 39 Szpitala Klinicznego im. J. Babińskiego na potrzeby magazynu środków ochrony osobistej dla personelu oraz środków do dezynfekcji związanych z COVID-19 – kwota 176 705 zł.

Z Budżetu Państwa za pośrednictwem Województwa Małopolskiego przekazano środki na zwalczanie i przeciwdziałanie COVID-19 dla:

- › Krakowskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II – kwota 956 600 zł,
- › Szpitala Specjalistycznego im. J. Śniadeckiego w Nowym Sączu – kwota 627 137 zł,
- › Grupy Nowy Szpital w Olkuszu sp. z o.o. – kwota 307 642,26 zł,
- › Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Szpital Uniwersytecki w Krakowie – kwota 2 056 962 zł.

Powiat Krakowski w ramach pomocy finansowej za pośrednictwem Województwa Małopolskiego przekazał środki finansowe na zwalczanie i przeciwdziałanie COVID-19 dla:

- › Krakowskiego Pogotowia Ratunkowego – kwota 30 000 zł,
- › Szpitala Specjalistycznego im. J. Dietla w Krakowie – kwota 30 000 zł.

Gmina Wolbrom w celu zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19 za pośrednictwem Województwa Małopolskiego przekazała pomoc rzeczową w postaci pojemnej stołowej wirówki szybkoobrotowej z chłodzeniem Z 326 K wraz z osprzętem z przeznaczeniem dla Krakowskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II (wartość 31 148,41 zł). W tabeli poniżej przedstawiamy inwestycje realizowane w podmiotach leczniczych na terenie województwa małopolskiego o całkowitej wartości zadania powyżej 10 mln zł. Są to inwestycje jednoroczne (realizowane w 2020 roku) oraz wieloletnie. Kwoty podane w tabeli odpowiadają całkowitej wartości inwestycji w całym okresie finansowania oraz wydatkom poniesionym w 2020 roku.

Tabela 9. Inwestycje w podmiotach leczniczych w województwie małopolskim

Lp.	Podmiot realizujący	Nazwa zadania	Lata realizacji	Całkowita wartość zadania	Środki wydatkowane w 2020
1	Szpital Kliniczny im. dr Józefa Babińskiego SP ZOZ w Krakowie	Rozwój bazy lecznictwa psychiatrycznego poprzez modernizację obiektów Szpitala Klinicznego im. dr Józefa Babińskiego SP ZOZ w Krakowie – etap II – Działanie 12.1 RPO	2018–2022	36 955 524 zł	5 325 504 zł
2	Szpital Specjalistyczny im. J. Śniadeckiego w Nowym Sączu	Rozwój Szpitala Specjalistycznego im. J. Śniadeckiego w Nowym Sączu poprzez poprawę standardu i jakości usług medycznych	2016–2021	73 245 222 zł	13 537 880 zł

Lp.	Podmiot realizujący	Nazwa zadania	Lata realizacji	Całkowita wartość zadania	Środki wydatkowane w 2020
3	Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im. św. Ludwika w Krakowie	Utworzenie Małopolskiego Centrum Pediatrii i Kompleksowego Leczenia Dzieci z FASD poprzez przebudowę obiektu Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego im. św. Ludwika w Krakowie przy ulicy Strzeleckiej 2 – Działanie 12.1 RPO	2017–2020	40 469 383 zł	814 602 zł
4	Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II	Utworzenie Interdyscyplinarnego Centrum Leczenia Zaawansowanej Niewydolności Narządowej	2015–2021	39 169 536 zł	7 739 798 zł
5	Szpital Specjalistyczny im. J. Dietla w Krakowie	Poprawa jakości usług zdrowotnych i bezpieczeństwa pacjentów Szpitala Specjalistycznego im. J. Dietla przy ul. Skarbowej 1 – Działanie 12.1 RPO	2016–2021	18 438 561	3 432 355 zł
6	Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego w Krakowie	Poprawa jakości usług poprzez termomodernizację Szpitala Specjalistycznego im. Stefana Żeromskiego SP ZOZ	2016–2021	90 400 000 zł	21 866 837 zł

Źródło: opracowanie własne Departamentu na podstawie danych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Tabela 10. Sprzęt medyczny w zakładach ogólnych publicznej i niepublicznej opieki stacjonarnej województwa małopolskiego (stan w dniu 31.12.)

Lp.	Nazwa urządzenia	Liczba urządzeń			
		2014	2016	2018	2020
1	Gammakamera	8	9	9	11
2	PET-CT	2	2	2	3
3	Akcelerator/przyspieszacz/ liniowy	12	12	11	11
4	Tomograf komputerowy	43	46	47	50
5	Rezonans magnetyczny	11	14	14	19
6	Mammograf	21	20	19	21
7	Echokardiograf	124	131	141	155

Źródło: opracowanie własne Departamentu na podstawie danych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

3. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami podejmowane przez Samorząd Województwa Małopolskiego w roku 2020 oparły się w głównej mierze na realizacji zadań ustawowych zawartych w art. 35 i 36 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, zadań zleconych przez PFRON oraz na realizacji *Wojewódzkiego Programu dotyczącego Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych w Województwie Małopolskim na lata 2014–2020*. Na realizację zadań ustawowych Samorząd Województwa otrzymuje środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W 2020 roku była to kwota ponad 17,5 mln zł. Dodatkowo na działania mające na celu wsparcie osób niepełnosprawnych z własnych środków województwo wydatkowało kwotę około 3 mln zł.

Inwestycje w obiektach służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami

Tworzenie takich warunków lokalowych, które umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami takie samo uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym jak osobom sprawnym, jest podstawą wszelkich działań kierowanych do tej grupy społecznej. W celu zwiększenia dostępności osób z niepełnosprawnościami do wszystkich sfer życia

społecznego Samorząd Województwa realizuje zadanie ustawowe pn. *Dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane, dotyczące obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów*. W 2020 roku samorząd udzielił dofinansowania 25 wnioskodawcom, przyznając na to zadanie blisko 6,2 mln zł.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Organizacje pozarządowe wspomagają samorządy w realizacji zadań skierowanych na wsparcie osób niepełnosprawnościami. Działania podejmowane dzięki środkom publicznym służą szeroko pojętej rehabilitacji społecznej i są nieodzownym czynnikiem kompleksowej poprawy warunków życia tych osób. Dzieje się tak m.in. dzięki kierowaniu ich do osób niepełnosprawnych, do ich rodzin oraz do środowisk lokalnych. W 2020 roku Zarząd Województwa Małopolskiego przyjął do realizacji 28 ofert na łączną kwotę 1 mln zł.

Projekty współfinansowane przez Województwo dotyczyły między innymi:

- › organizowania i prowadzenia szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej – 3 projekty,
- › prowadzenia poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielania informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej – 6 projektów,
- › prowadzenia grupowych i indywidualnych zajęć usprawniających – 6 projektów,
- › organizowania i prowadzenia zintegrowanych działań na rzecz włączania osób z niepełnosprawnościami w rynek pracy – 1 projekt,
- › organizowania lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych – 9 projektów,
- › prowadzenia kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałania ich dyskryminacji – 1 projekt,
- › opracowywania i wydawania publikacji, wydawnictw ciągłych oraz wydawnictw zwartych, stanowiących zamkniętą całość – 1 projekt,
- › świadczenia usług wspierających, które mają na celu umożliwienie lub wspomaganie niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami – 1 projekt.

Tydzień Osób z Niepełnosprawnościami Kocham Kraków z Wzajemnością – Małopolskie Dni Osób z Niepełnosprawnościami

Osoby z niepełnosprawnościami nie tylko zmagają się z ograniczeniami spowodowanymi niepełnosprawnością, ale też muszą przełamywać negatywne stereotypy w społecznym odbiorze. Pokonywanie społecznych i psychicznych skutków niepełnosprawności przyczynia się do osiągnięcia optymalnego poziomu życia przez osoby z niepełnosprawnościami. Samorząd Województwa Małopolskiego wspólnie z Gminą Miejską Kraków co roku (od 2005 roku) współorganizuje Tydzień Osób z Niepełnosprawnościami *Kocham Kraków z Wzajemnością*. Rokrocznie w tych wydarzeniach uczestniczy kilka tysięcy osób niepełnosprawnych z całej Małopolski. W 2020 roku, ze względu na sytuację epidemiczną, wydarzenia zaplanowane w ramach XXI Tygodnia nie odbyły się.

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych

Istotnym elementem włączającym osoby niepełnosprawne w rynek pracy jest rehabilitacja zawodowa w zakładach aktywności zawodowej. Aktywizacja zawodowa ma na celu przygotowanie osób z niepełnosprawnościami do podjęcia pracy na otwartym rynku pracy lub w warunkach pracy chronionej. W województwie małopolskim w 2020 roku działało 12 zakładów aktywności zawodowej – dwa na terenie Krakowa, dwa na terenie powiatu nowosądeckiego, po jednym w powiatach: gorlickim, krakowskim, tarnowskim, miechowskim, olkuskim, brzeskim i w Tarnowie. Według stanu na koniec 2020 roku w małopolskich zakładach aktywności zawodowej zatrudnione były 442 osoby z niepełnosprawnościami (o 40 więcej niż rok wcześniej).

Rozdział II Ochrona zdrowia

Tabela 11. Zakłady aktywności zawodowej w woj. małopolskim – profile prowadzonej działalności gospodarczej, zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami oraz dofinansowanie ze środków PFRON i z budżetu Województwa, stan na dz. 31.12.2020 roku

Lp.	Nazwa Zakładu Aktywności Zawodowej (ZAZ) Organizator	Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych	Dofinansowanie działalności ze środków PFRON będących w dyspozycji WM w 2020	Dofinansowanie działalności ze środków samorządu województwa w roku 2020
1	ZAZ „U Pana Cogito” Pensjonat i Restauracja w Krakowie Stowarzyszenie Rodzin Zdrowie Psychiczne	profil gastronomiczno-hotelarski	27	675 000 zł	126 529,20 zł
2	ZAZ w Woli Rzędzińskiej Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Piaś” im. Wincentego Witosa w Woli Rzędzińskiej	produkcja osprzętu elektroinstalacyjnego, foli kablowej ostrzegawczej mającej zastosowanie w budownictwie	92	2 300 000 zł	439 034,47 zł
3	ZAZ „Pensjonat Na Wzgórzach” „Szansa” Stowarzyszenie Integryjne Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Krakowie	profil gastronomiczno-hotelarski	35	852 000 zł	74 500 zł
4	ZAZ przy Stowarzyszeniu Pomocy „Szansa” Stowarzyszenie Pomocy „Szansa” w Wiotowicach	rękodzieło w zakresie: garncarstwa–ceramiki, decoupage, koszykarstwa–plecionkarstwa, produkcja zniczy nagrobkowych i świec oraz usługi polegające na: sprzątnięciu terenów, zdobieniu figur gipsowych.	34	850 000 zł	162 329,46 zł
5	ZAZ przy Bonifratskiej Fundacji Dobroczynnej Bonifratska Fundacja Dobroczynna w Konarach	pszczelarstwo (produkcja miodu i wyrobów pszczelarskich), ogrodnictwo, usługi w zakresie prowadzenia pensjonatu dla koni i konnej jazdy rekreacyjnej, pakowanie i składanie półproduktów drobnego rzemiosła	43	1 000 000 zł	167 165,44 zł
6	ZAZ „Opoka” Spółdzielnia Socjalna „Opoka” w Chechle	gastronomia i catering	28	677 08,33 zł	83 628,00 zł
7	ZAZ im. Matki Bożej Fatimskiej w Stróżach Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach	pracownia marketingowa, pracownia ogrodnicza, pracownia pralnicza, pracownia hodowlano-rekreacyjna	50	1 043 750 zł	188 666,41 zł
8	Powiatowy ZAZ w Nawojowej Powiat Nowosądecki	pracownia hodowlana, pracownia ogrodnicza, pracownia poligraficzno-fotograficzna	32	762 500 zł	155 828 zł
9	Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej ZAZ „Słoneczne Wzgórze” Gmina Miasta Tarnowa	produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania, renowacja obrazów i mebli, malowanie i szklenie, wykonywanie robót budowlanych i wykończeniowych, utrzymanie porządku w budynkach, niespecjalistyczne sprzątnięcie budynków i obiektów przemysłowych, zagospodarowanie terenów zieleni, prowadzenie bazy nodegowo-gastronomicznej, rozmnażanie roślin, pozostałe uprawy rolne, działalność fizjoterapeutyczna	43	941 275,13 zł	152 800 zł
10	Powiatowy ZAZ w Łysej Górze Powiat Brzeski	pracownia ceramiczna, pracownia krawiecko-rękodzielnicza	25	531 250 zł	83 333,33 zł
11	ZAZ w Gładyszowie Fundacja Ilios „Słońce Szczęścia” w Gładyszowie	prowadzenie gospodarstwa rolno-hodowlanego z obsługą pasieki, działalność noclegowo-gastronomiczna, działalność usługowo-remontowa	33	731 250 zł	77 777,76 zł
		razem	442	10 364 108,46 zł	1 711 592,07 zł

Źródło: opracowanie Departamentu Zdrowia, Rodziny, Równego Traktowania i Polityki Społecznej UMWM na podstawie danych własnych.

4. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób niesamodzielnych

Od 2018 roku Województwo Małopolskie wraz z partnerami Caritas Diecezji Kieleckiej oraz Stowarzyszeniem Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego z Suchej Beskidzkiej realizuje projekt pn. *Małopolski Tele-Anioł*. Projekt realizowany jest w ramach Osi 9 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 – poddziałanie 9.2.1 Usługi społeczne i zdrowotne w regionie, zakres wsparcia: D Wsparcie projektów z zakresu teleopieki.

Okres realizacji: 29.03.2018 – 30.06.2022 roku.

Głównym celem *Małopolskiego Tele-Anioła* jest poprawa jakości życia osób niesamodzielnych – starszych, chorych lub niepełnosprawnych, poprzez realizację działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych i sąsiedzkich w miejscu zamieszkania oraz usług wykorzystujących nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, które umożliwiają podopiecznym projektu jak najdłuższe bezpieczne pozostanie w ich środowisku. Powodem zastosowania tego typu nowoczesnych rozwiązań jest stale wzrastające zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla osób starszych i niesamodzielnych w regionie. Projekt swoim zasięgiem obejmuje całe województwo małopolskie.

W ramach projektu funkcjonuje Centrum Teleopieki – zapewniające wszystkim uczestnikom możliwość całodobowego przekazania informacji o potrzebie wezwania pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa. Kadre Centrum Teleopieki stanowią ratownicy medyczni, asystenci teleopieki, psychologowie. Osoby zakwalifikowane do projektu otrzymują bezpłatnie opaskę bezpieczeństwa, tzw. „opaskę życia” z przyciskiem SOS, za pomocą której w łatwy i szybki sposób mogą wezwać pomoc. Opaski *Małopolskiego Tele-Anioła* zwiększają poczucie bezpieczeństwa i oprócz możliwości bezpośredniego kontaktu z personelem medycznym monitorują również tętno, upadki i lokalizację. Wsparcie w zakresie usług teleopiekuńczych przyznawane jest uczestnikom na cały okres realizacji projektu.

Małopolski Tele-Anioł to również pomoc w domu dla osób najbardziej potrzebujących wsparcia, tj. osób samotnych i tych, którym rodzina nie może zapewnić opieki. Usługi opiekuńcze są świadczone w domu podopiecznego – zarówno przez fachowców, jak i w ramach pomocy sąsiedzkiej. To nie tylko pomoc w zabiegach higienicznych, ale także wsparcie w codziennych obowiązkach: zakupach, przygotowaniu posiłków, drobnych porządkach, załatwieniu urzędowych formalności czy pomoc w dotarciu na wizytę u lekarza. Tym wsparciem może być również wspólne spędzanie czasu oraz spacer. Pomoc w zakresie usług opiekuńczych/sąsiedzkich świadczonych w miejscu zamieszkania przewidziana jest dla ok. 30% uczestników projektu. Niezależnie od daty rozpoczęcia udziału w projekcie, wsparcie to jest przyznawane do końca realizacji projektu.

W projekcie zaplanowano również szkolenia dla osób, które świadczą usługi opiekuńcze i sąsiedzkie na rzecz podopiecznych *Tele-Anioła*, tj. 8-godzinne szkolenie dla sąsiadów oraz 80-godzinne szkolenie dla opiekunów. Zarówno opiekunowie, jak i sąsiedzi za wykonywaną pracę otrzymują wynagrodzenie.

Ratownicy medyczni w Centrum Teleopieki średnio odbierają ponad 250 połączeń dziennie i 2 do 3 razy na dzień wzywają karetkę pogotowia ratunkowego do potrzebującego uczestnika.

Zakres rzeczowy zrealizowany w 2020 roku: w ramach prowadzonej rekrutacji do projektu wpłynęło 1849 pozytywnie zweryfikowanych formularzy zgłoszeniowych (od początku realizacji projektu narastająco: 8270 formularzy), przeprowadzono 2098 ocen materialno-życiowych kwalifikujących do udziału w projekcie (od początku realizacji projektu łącznie: 6213 ocen), udzielono wsparcia w zakresie usług teleopiekuńczych 2131 osobom (od początku realizacji projektu łącznie: 5716 osobom) oraz wsparcia w zakresie usług opiekuńczych i sąsiedzkich usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania 763 osobom (od początku realizacji projektu łącznie: 1395 osobom). Usługi opiekuńcze na rzecz osób niesamodzielnych w projekcie wykonywało 120 opiekunów oraz 1086 sąsiadów (w tym: 1082 osoby zostały przeszkolone i uzyskały kwalifikacje do świadczenia usług opiekuńczych/sąsiedzkich).

Z uwagi na stopniowo wprowadzane obostrzenia w związku z szybkim rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 w 2020 roku wprowadzono w projekcie szereg zmian, dostosowując jego realizację do wymogów sanitarno-epidemiologicznych, które zagwarantowały najwyższy poziom bezpieczeństwa i ochrony uczestnikom oraz osobom zaangażowanym w realizację projektu. Dzięki szybkiej adaptacji projektu do zaistniałych warunków pandemicznych udało się zapewnić nieprzerwane wsparcie podopiecznym, zarówno w zakresie usług teleopiekuńczych, jak i świadczenia usług opiekuńczych i sąsiedzkich, umożliwiając niesamodzielnym Małopolanom – w szczególności

tym najbardziej narażonym na ryzyko zarażenia koronawirusem – bezpieczne pozostanie w środowisku i miejscu zamieszkania. W dobie lockdownu działania projektowe były wyjątkowo poszukiwanymi i docenianymi na rynku, a *Małopolski Tele-Anioł* stał się swoistą tarczą antycovidową.

Zarząd Województwa Małopolskiego, w dn. 29 grudnia 2020 roku podjął decyzję o wydłużeniu okresu realizacji projektu o dodatkowe 12 miesięcy (w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 roku) i przeznaczył dodatkowe środki na jego realizację. Pierwotna wartość projektu wynosiła 38 219 606 zł, obecnie po zwiększeniu wynosi 58 480 120 zł. Niespełna 19 mln zł to fundusze jakie udało się pozyskać z EFS oraz Budżetu Państwa na kontynuację działań projektowych. Dofinansowanie to, powiększone o dodatkowe środki pochodzące z Budżetu Województwa Małopolskiego oraz dodatkowy wkład własny Partnerów pozwolą na zapewnienie wsparcia uczestnikom aż do końca czerwca 2022 roku – pierwotnie zakładano, że projekt realizowany będzie do 26 czerwca 2021 roku.

Łącznie na realizację projektu poniesiono nakłady w wysokości blisko 34 mln zł, z czego w 2020 roku 15,4 mln.

Włączenie społeczne

Opracowała: Małgorzata Szlązak¹

— podsumowanie

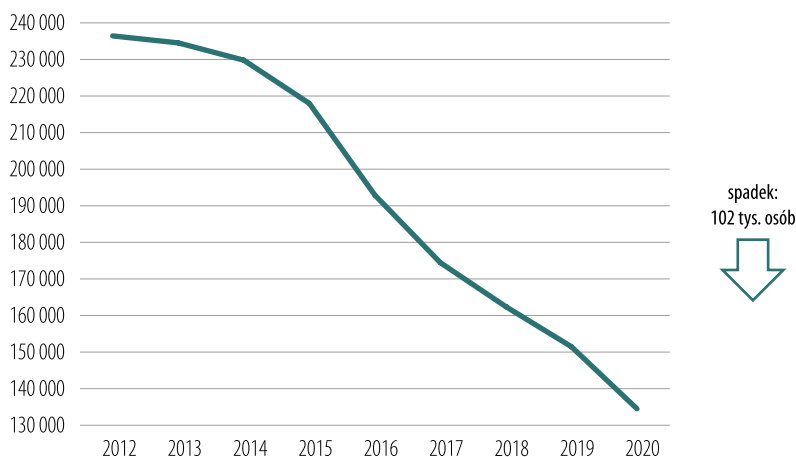
- W 2020 roku po raz kolejny mniej Małopolan skorzystało z pomocy społecznej. W 2020 roku liczba osób korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o prawie 17 tys. w porównaniu do roku poprzedniego, a na przestrzeni lat 2012–2020 spadek ten objął 102 tys. Małopolan. Dynamika spadku była największa w przypadku rodzin wielodzietnych. Udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w populacji regionu w 2020 roku był najniższy w 10-letnim okresie sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego – 3,9%, w porównaniu do 4,4% w roku poprzednim i średniej ogólnopolskiej wynoszącej 4,4%. Od 2012 do 2020 roku wskaźnik ten dla Małopolski obniżył się o 3 punkty procentowe.
- Zmieniają się powody z jakich Małopolanie korzystają z pomocy społecznej. Do 2019 roku obserwowaliśmy stały wzrost wśród ogółu klientów odsetka tych, którzy otrzymywali wsparcie z tytułu choroby przy spadku udziałów klientów wspieranych z powodu bezrobocia i ubóstwa. W 2020 roku po raz pierwszy od kilku lat statystyki pokazały nieznacznie wyższy procent klientów pomocy społecznej z problemem bezrobocia oraz nieznaczny wzrost udziałów mieszkańców korzystających z pomocy z powodu ubóstwa. Jednocześnie zatrzymał się trend wzrostowy odsetka klientów z dominującym problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby i utrzymała tendencja spadkowa udziału klientów otrzymujących pomoc ze względu na niepełnosprawność. Powyższe zmiany są także widoczne przy analizie liczby osób korzystających ze świadczeń z określonego powodu. Spadki liczby klientów w poszczególnych kategoriach nie są już tak duże w jednych i tak małe w innych jak wcześniej, co tłumaczy zmiany udziałów poszczególnych kategorii klientów w grupie wszystkich objętych pomocą.
- Rozwija się infrastruktura pomocowa w regionie, w tym za sprawą Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. Małopolski RPO inwestuje w sektor publiczny, ale też rozszerza krąg usługodawców poza podmioty publiczne takie, jak: organizacje pozarządowe niedziałające na zlecenie samorządu, podmioty medyczne, przedsiębiorcy, w tym społeczni. Wśród efektów programu, przede wszystkim ze względu na toczące się procesy demograficzne, zwraca uwagę pakiet projektów zwiększających dostępność Małopolan do usług opiekuńczych. W oparciu o zawarte umowy, szacuje się, że powstanie 60 nowych placówek zapewniających dzienną opiekę i aktywizację starszych osób oraz 21 centrów wsparcia opiekunów rodzinnych. Z kolei w ramach projektów adresowanych do dzieci i młodzieży przewiduje się utworzenie w Małopolsce 202 nowych placówek wsparcia dziennego i 32 ich filii (łącznie 234 placówek).

¹ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie.

1. Beneficjenci pomocy społecznej

W 2020 roku z pomocy społecznej skorzystało 134,5 tys. osób, czyli 3,9% mieszkańców regionu. W porównaniu z poprzednim rokiem ponownie mniej było osób korzystających z systemu pomocy społecznej, o prawie 17 tys., skutkiem czego odsetek mieszkańców objętych wsparciem zmalał o kolejne 0,5 p. proc. i był również o 0,5 p. proc. niższy od wskaźnika dla Polski. Na przestrzeni lat 2012–2020 spadek ten objął już blisko 102 tys. osób (co oznacza o 43% klientów mniej).

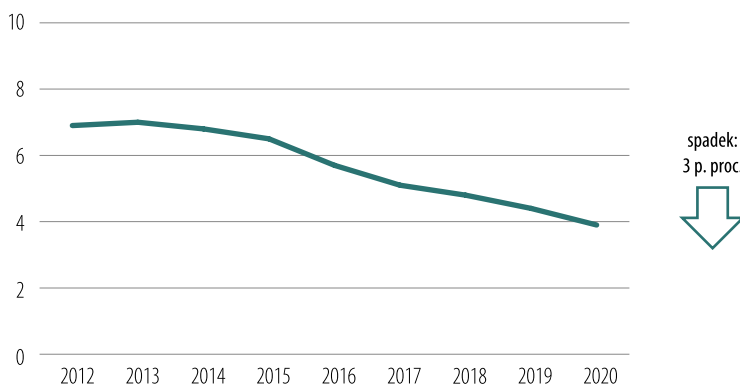
Wykres 23. Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w Małopolsce* (tys. osób)

*liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań OZPS oraz informacji pozyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie

Wykres 24. Udział korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w liczbie ludności Małopolski (w %)

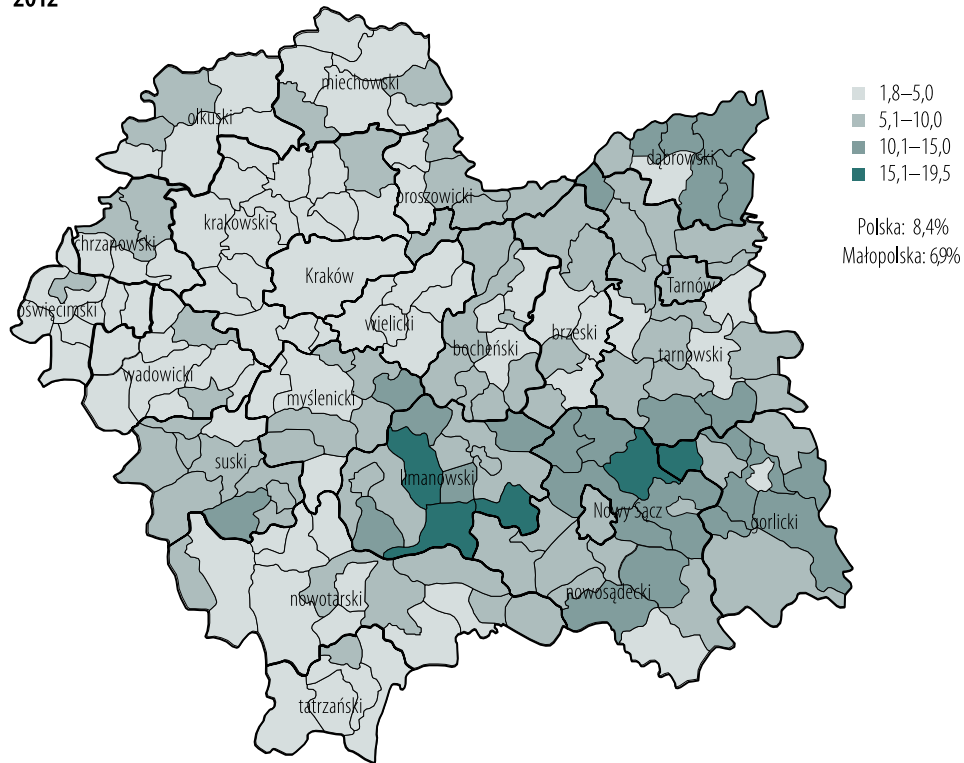

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych sprawozdań OZPS oraz z informacji pozyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie. Dane dot. ludności – GUS.

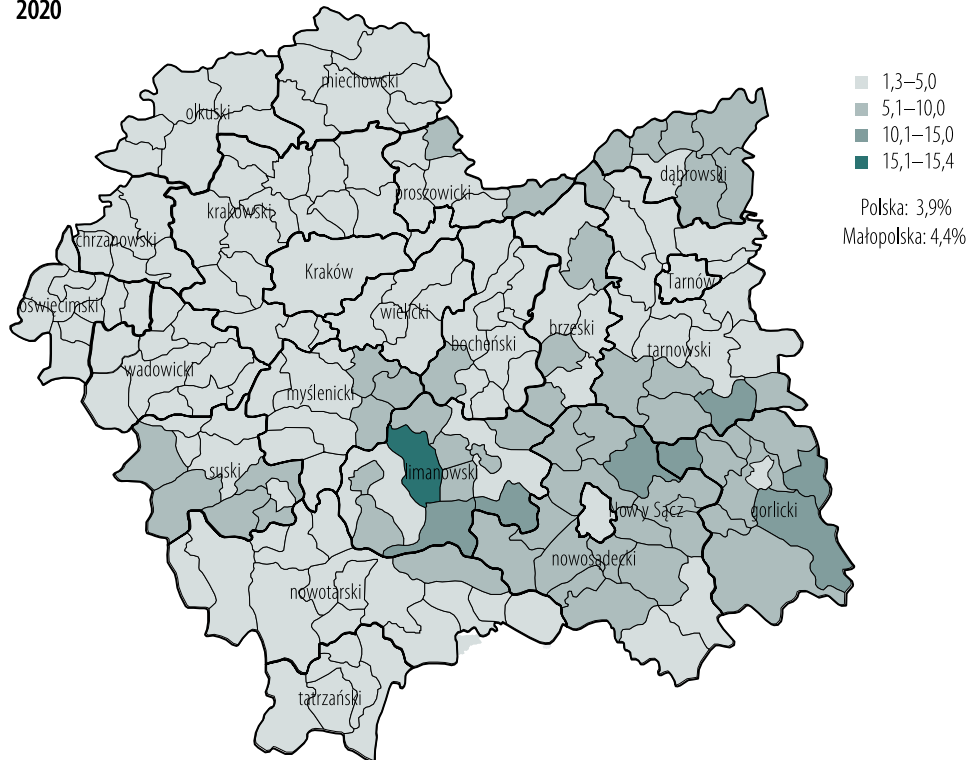
Niespełna cztery procent mieszkańców województwa korzystających z pomocy społecznej, to wartość uśredniona dla regionu. Przeciętne wartości wskaźników dla Małopolski nie odzwierciedlają sytuacji w poszczególnych gminach województwa, Małopolska charakteryzuje się bowiem dużym zróżnicowaniem terytorialnym. Pomiedzy gminą o najniższym udziale klientów pomocy społecznej w liczbie ludności gminy (1,3%) a tą, która w 2020 roku, charakteryzowała się najwyższym wskaźnikiem (15,4%) różnica wyniosła 14,1 p. proc. Różnice te jednak ciągle zmniejszają się – rok wcześniej dystans pomiędzy gminami ze skrajnymi wartościami omawianego wskaźnika wyniósł 14,7 p. proc., a dwa lata wstecz – 15,8 p. proc., natomiast w 2017 roku – 17,8 p. proc. Zmiany skali zróżnicowania pomiędzy poszczególnymi terenami Małopolski dobrze obrazują mapy pokazujące udział klientów pomocy społecznej w liczbie ludności poszczególnych gmin w roku 2012 i 2020. Na mapach można łatwo zauważyć jak w tym czasie „skurczył” się obszar zajmowany przez gminy ze wskaźnikiem powyżej 10% (najciemniejsze kolory na mapach).

Mapa 9. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności Małopolski w 2012 i 2020 roku

2012

2020

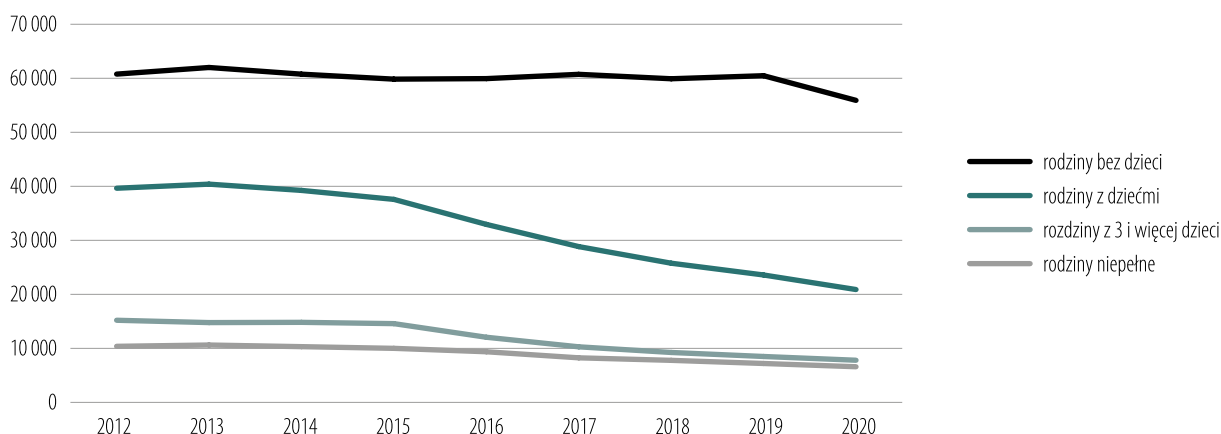

Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców w liczbie ludności danej gminy (rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną, świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania).

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań OZPS. Dane dot. ludności – GUS. Dane dla Polski – Sprawozdanie MRPIPS-03 za I–XII (wcześniej MPiPS-03).

Mniejszą liczbę mieszkańców w systemie pomocy społecznej można zobrazować także liczbą rodzin korzystających ze wsparcia. W 2020 roku statystyka dotycząca rodzin objętych pomocą społeczną pokazuje ich o 23,6 tys. mniej niż w 2012 roku. Dynamika spadku jest większa w przypadku rodzin z dziećmi niż rodzin bez dzieci (wliczając samotnie gospodarujących do rodzin bez dzieci) – spadek odpowiednio o 18,8 tys. (czyli o 47,3%) i 4,8 tys. (czyli o 7,9%), a największa w przypadku rodzin wielodzietnych (spadek o 48,7%, o 7,4 tys. takich rodzin mniej w systemie). Liczba rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się od 2012 roku o 3,8 tys., co oznacza spadek o 36,4%, czyli mniejszy od odpływu z systemu rodzin z dziećmi w ogóle i rodzin wielodzietnych.

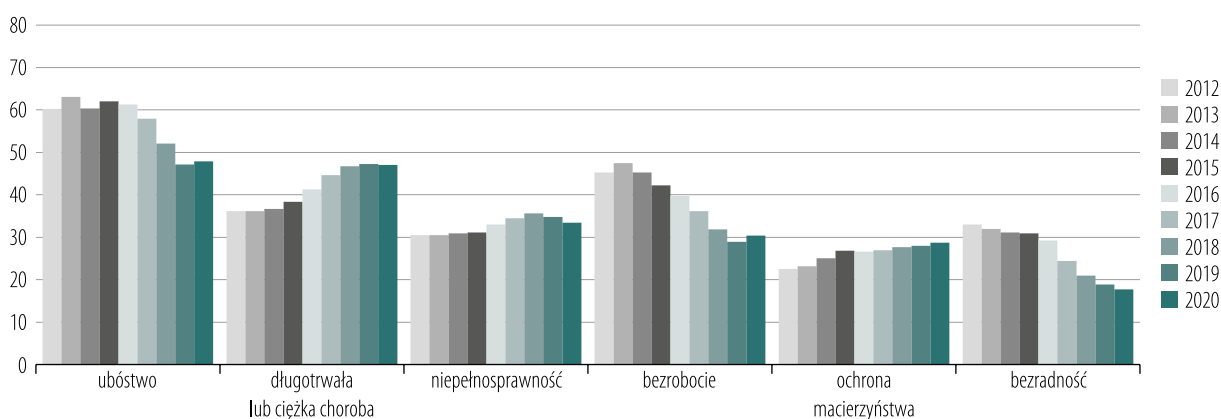
Wykres 25. Dynamika zmian – rodziny korzystające z pomocy społecznej w Małopolsce (tys. osób)

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych sprawozdań MRPiPS-03 I–XII (wcześniej MPiPS-03).

Analizując powody udzielania pomocy społecznej do 2019 roku można było zauważyć stały wzrost odsetka klientów, którzy otrzymywali wsparcie z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przy spadku udziałów klientów wspieranych z powodu bezrobocia i ubóstwa. Przy analizie danych za 2020 roku zauważyć można, po raz pierwszy od kilku lat, nieznaczny wzrost udziału klientów z problemem bezrobocia w porównaniu do 2019 roku wśród ogółu klientów – o 1,5 p. proc. oraz nieznaczny wzrost udziałów mieszkańców korzystających z pomocy z powodu ubóstwa – wzrost 0,7 p. proc. w porównaniu do 2019 roku. Jednocześnie zatrzymał się trend wzrostowy odsetka klientów z dominującym problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby – spadek o 0,2 p. proc. w ciągu roku i utrwalił, zanotowany już rok wcześniej, spadek odsetka klientów otrzymujących pomoc ze względu na niepełnosprawność – o 1,4 p. proc. mniej w ciągu roku i o 2,2 p. proc. mniej na przestrzeni 2 lat.

Wykres 26. Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Małopolsce (w %)

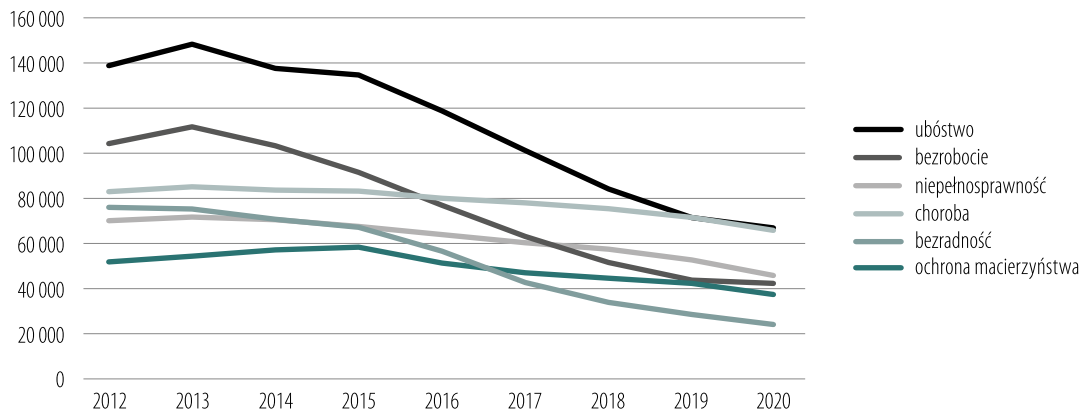

Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny w ogólnej liczbie klientów (1. osób w rodzinach świadczeniobiorców). Podane wartości nie sumują się do 100%, ponieważ sytuację wielu osób charakteryzuje występowanie kilku problemów jednocześnie.

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań MRPiPS-03 I–XII (wcześniej MPiPS-03).

Powyższe zmiany są także widoczne przy analizie liczby osób korzystających ze świadczeń z określonego powodu. Pomiędzy 2012 a 2020 rokiem liczba klientów korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa spadła ze 138,8 tys. do 64,4 tys., czyli o 74,4 tys., w przypadku bezrobocia i bezradności życiowej – spadki odpowiednio o: 63,4 i 52,2 tys. osób. Natomiast liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność lub chorobę, a także potrzebę ochrony macierzyństwa w ciągu analizowanych lat pozostaje na niewiele niższym poziomie, szczególnie w przypadku „choroby”, mimo znacznego zmniejszenia się liczby klientów ogółem (zmiana odpowiednio o: 25,1 tys., 19,8 tys., 13,2 tys. osób).

Wykres 27. Liczba klientów korzystających z pomocy społecznej z danej przyczyny w Małopolsce

Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców korzystających ze wsparcia z danej przyczyny.

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań MRPiPS-03 (wcześniej MPiPS-03)

Analizując strukturę korzystających ze świadczeń można zauważyć, iż świadczenia pieniężne w 2020 roku dotyczyły 82% osób objętych pomocą społeczną – o 11,9 p. proc. więcej niż w 2019 roku. Rządziej przyznawane były świadczenia niepieniężne – 58,8% osób objętych pomocą społeczną było ich beneficjentami – o 3,8 p. proc. mniej niż przed rokiem. Do 2019 roku można było stwierdzić, że świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznawane były niemal równie często, natomiast w 2020 roku świadczenia finansowe dominowały.

Jednostki pomocy społecznej realizują lub koordynują także świadczenia spoza ustawy o pomocy społecznej. Można tu wymienić pieczę zastępczą dla dzieci, świadczenia dla osób z niepełnosprawnościami, zatrudnienie socjalne, pomoc w formie dodatku mieszkaniowego lub energetycznego itd. Łączną liczbę klientów OPS i PCPR otrzymujących świadczenia z zakresu ustawy o pomocy społecznej i innych aktów prawnych w 2020 roku szacowano na ponad 215 tys. – w ośrodkach pomocy społecznej ponad 167 tys. mieszkańców małopolskich gmin, w powiatach – prawie 48 tys. klientów PCPR.

Na mocy art. 18 ust. 1 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej ośrodki pomocy społecznej zaangażowane są również w realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

W Małopolsce w 2020 roku programem *Rodzina 500 Plus* objęto łącznie ponad 661 tys. dzieci, wliczając dzieci wychowujące się w pieczy zastępczej. W małopolskich gminach program objął prawie 397,8 tys. rodzin i prawie 657,4 tys. dzieci w tych rodzinach, o prawie 10,5 tys. dzieci więcej niż przed rokiem. Ponadto dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego w powiatach objął łącznie 3 906 wychowanków pieczy zastępczej.

Od 1 stycznia 2016 roku realizowane jest także świadczenie rodzicielskie (w wysokości 1 tys. zł w przez okres minimum 52 tygodni), przysługujące kobietom, które urodziły lub przysposobiły dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego. W 2020 roku z tego świadczenia skorzystało ponad 11,7 tys. matek z Małopolski (o 830 mniej niż przed rokiem).

Od 1 stycznia 2017 roku rodzicom przysługuje prawo do jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł w przypadku urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, wprowadzone Ustawą z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za życiem*. W 2020 roku w Małopolsce świadczenie to wypłacono 390 osobom (o 38 mniej niż rok wcześniej).

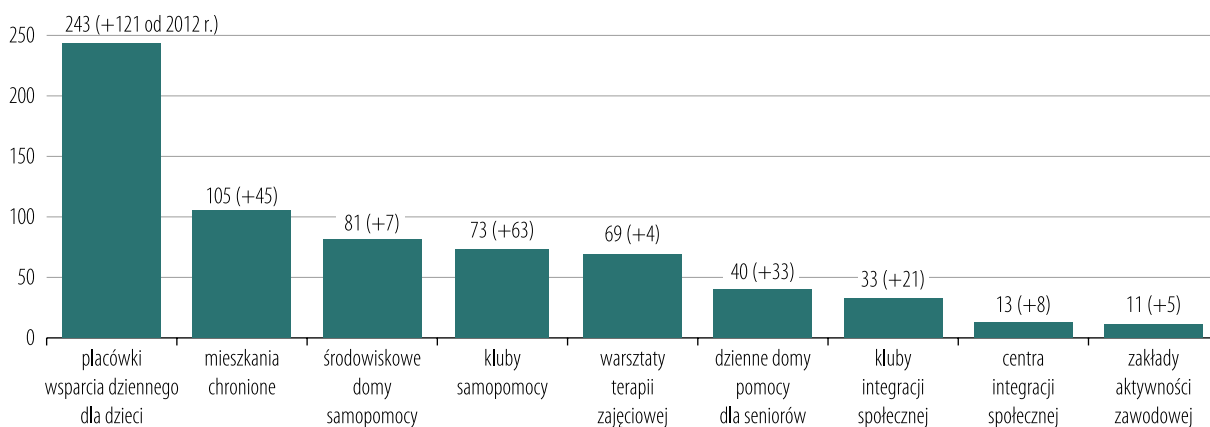
Każdy uczeń, który nie ukończył 20 lat (lub 24 lat, jeśli posiada orzeczenie o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, potrzebie kształcenia specjalnego lub potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych) mógł być objęty rządowym programem *Dobry Start*. W ramach programu wypłacono (niezależnie od wysokości dochodu) jednorazowe świadczenie dla rodzin na zakup wyprawki szkolnej w wysokości 300 zł na każde uczące się dziecko. Z tego programu w Małopolsce skorzystało w 2020 roku ponad 409,7 tys. dzieci i młodzieży z prawie 277,5 tys. rodzin oraz 3268 wychowanków pieczy zastępczej.

2. Dostęp mieszkańców do usług społecznych

Dostęp mieszkańców Małopolski do usług społecznych ulega ciągłej poprawie, w tym za sprawą interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. W ciągu roku, pomiędzy 2019 a 2020 rokiem, w samym sektorze publicznym przybyło:

- › 27 placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (243 placówki działające w 2020 roku),
- › 2 dzienne domy pomocy dla seniorów (40 dziennych domów w 2020 roku),
- › 2 kluby samopomocy (73 kluby w 2020 roku)
- › 1 środowiskowy dom samopomocy (81 ŚDS w 2020 roku),
- › 1 klub integracji społecznej (33 KIS w 2020 roku),
- › 1 warsztat terapii zajęciowej (69 WTZ w 2020 roku),

Wykres 28. Zmiany w zasobach pomocy społecznej i otoczenia w Małopolsce w latach 2012–2020 – sektor publiczny

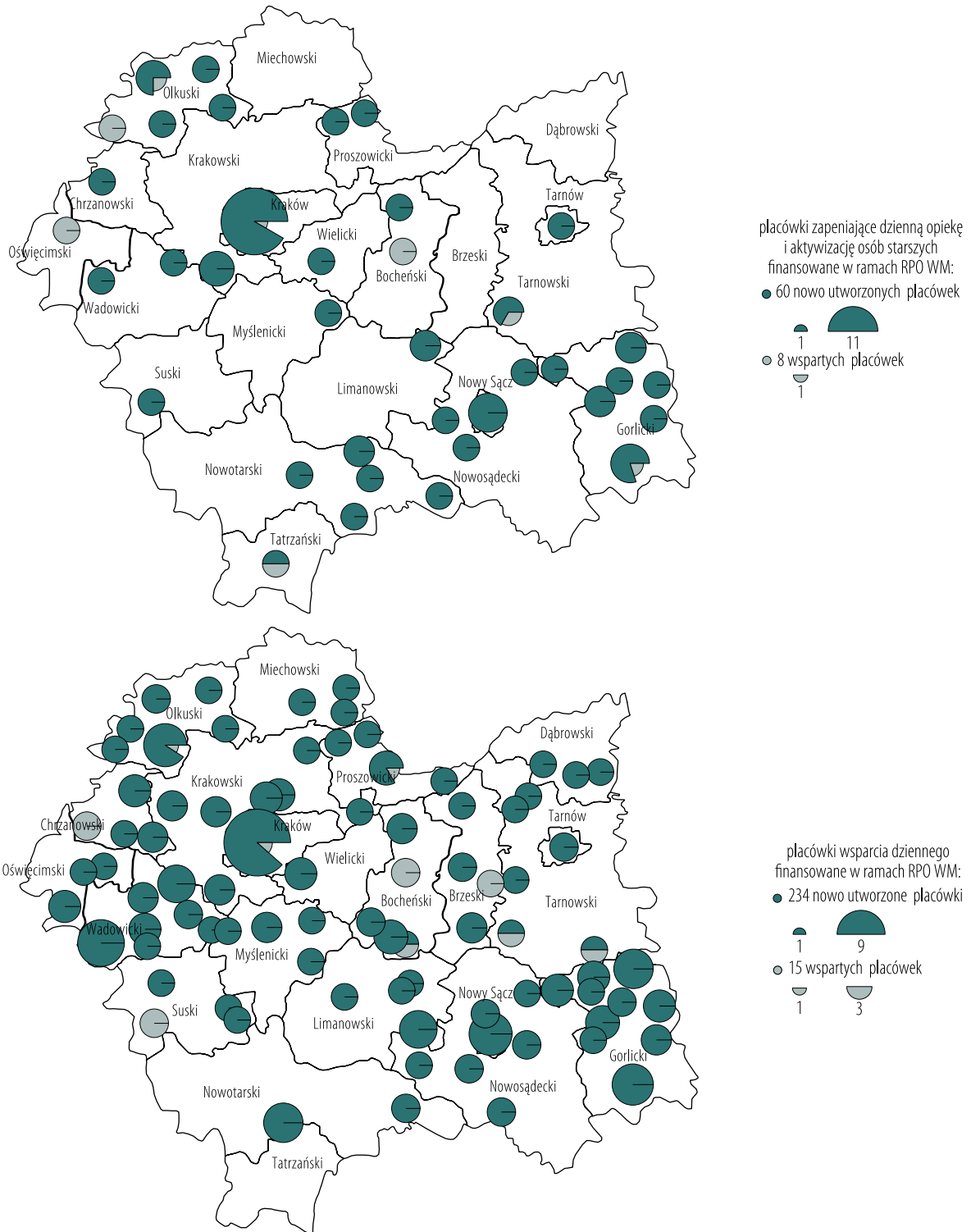
Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze: Sprawozdania OZPS i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie, Sprawozdania MRPiPS-03 (wcześniej MPiPS-03), Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 1.07.2020 do 31.12.2020, Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego za okres od 1.07.2020 do 31.12.2020 oraz: wykazu ZAZ dostępnego na stronie internetowej MUW w Krakowie, danych ze Sprawozdania Klubu Integracji Społecznej za I–XII 2020 r. i Sprawozdania Centrum Integracji Społecznej za 2020 rok.

Dane za lata 2012–2020 pokazują zwiększający się dostęp Małopolan do usług społecznych, szczególnie w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży oraz seniorów. Jest to w dużej mierze efekt projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 9. Osi Priorytetowej *Region Spójny Społecznie Działania 9.2 Usługi społeczne i zdrowotne*.

Za sprawą małopolskiego RPO do wyżej wymienionych podmiotów publicznych świadczących usługi społeczne należy doliczyć jednostki powstające poza sektorem publicznym realizujące takie same funkcje, prowadzone przez organizacje pozarządowe niedziałające na zlecenie samorządu, podmioty medyczne, przedsiębiorców, w tym społecznych

itp. Przede wszystkim, ze względu na toczące się procesy demograficzne, zwraca uwagę pakiet projektów zwiększających dostępność Małopolan do usług opiekuńczych. W oparciu o zawarte umowy, w regionie przewidziane jest utworzenie 60 nowych placówek zapewniających dzienną opiekę i aktywizację starszych osób oraz 21 centrów wsparcia opiekunów rodzinnych. Z kolei w ramach projektów adresowanych do dzieci i młodzieży przewiduje się już utworzenie w Małopolsce 202 nowych placówek wsparcia dziennego i 32 ich filii (łącznie 234 placówek).

Mapa 10. Interwencje RPO WM 2014–2020 w dostęp Małopolan do wybranych usług społecznych

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości.

3. Kadra jednostek pomocy i integracji społecznej²

Liczebność i kompetencje kadry jednostek pomocowych to jedne z ważniejszych czynników wpływających na poziom usług i rozwój instrumentów wsparcia mieszkańców. W 2020 roku w publicznych jednostkach pomocy społecznej w Małopolsce łącznie zatrudnionych było:

- › w 182 ośrodkach pomocy społecznej (w każdej gminie) – 3513 pracowników, w tym w 3 ośrodkach miast na prawach powiatów – 844 osoby,
- › w 19 powiatowych centrach pomocy rodzinie (w każdym powiecie, bez miast na prawach powiatów) – 400 pracowników,
- › w domach pomocy społecznej – 6162 pracowników³,
- › w ośrodkach wsparcia:
 - w środowiskowych domach samopomocy – 938,
 - w dziennych domach pomocy – 275,
 - w klubach samopomocy – 89,
 - w schroniskach dla osób bezdomnych – 44,
- › w ośrodkach interwencji kryzysowej – 128 pracowników.

Ponadto w małopolskich ośrodkach pomocy społecznej pracowało 284 asystentów rodziny, a w powiatowych centrach pomocy rodzinie 94 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej realizujących zadania określone ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W jednostkach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, prowadzonych przez samorządy lub na ich zlecenie, zatrudniano w 2020 roku:

- › 846 pracowników w placówkach wsparcia dziennego,
- › 806 pracowników w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- › 35 pracowników w ośrodkach adopcyjnych.

W jednostkach zatrudnienia socjalnego w 2020 roku pracowało łącznie 255 pracowników, w tym:

- › w centrach integracji społecznej – 86 pracowników,
- › w klubach integracji społecznej – łącznie 169 pracowników.

Kadra małopolskich warsztatów terapii zajęciowej liczyła w 2020 roku 926 osób.

Zwraca uwagę liczebność kadry małopolskich domów pomocy społecznej – największa grupa pracowników ze wszystkich jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. O blisko połowę mniej pracowników zatrudniają gminne ośrodki pomocy społecznej. Trzecią pod względem liczby pracowników grupą są kadry systemu pieczy zastępczej.

4. Wydatki na wybrane świadczenia

W 2020 roku w Małopolsce na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej ujęte w sprawozdaniu *Ocena zasobów pomocy społecznej* w gminach wydatkowano łącznie ponad 6,4 mld zł, z czego bezpośrednio z budżetów ośrodków pomocy społecznej – ponad 4,5 mld zł. Samorządy powiatowe wydatkowały łącznie ponad 413,5 mln zł, z tego bezpośrednio z budżetów powiatowych centrów pomocy rodzinie ponad 99,2 mln zł.

² Dane o kadrze OPS, PCPR, OIK, klubach samopomocy i schroniskach dla osób bezdomnych – Sprawozdanie MRPIPS-03 I–XII 2020 roku, Dane o POW i koordynatorach rodzinnej pieczy zastępczej – Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 1.07.2020 do 31.12.2020, dane o asystentach rodziny – Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 1.07.2020 do 31.12.2020, dane o pracownikach OAO – ROPS w Krakowie, dane o CIS i KIS – Sprawozdania Klubu i Centrum Integracji Społecznej za I–XII 2020 rok, pozostałe dane – Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za 2020 rok.

³ Brak danych o pracownikach dwóch DPS działających poza samorządami.

W obszarze świadczeń z pomocy społecznej w 2020 roku gminy wydatkowały najwięcej środków na odpłatność za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej – prawie 207,5 mln zł, następnie na wypłatę zasiłków celowych i w pomoc w naturze – ponad 73,7 mln zł oraz na zasiłki stałe – prawie 70,9 mln zł.

Istotnym wydatkiem gmin były gminne usługi opiekuńcze, którymi objęto ponad 7,6 tys. klientów. W 2020 roku gminy wydały na ten cel ponad 47 mln zł. Dodatkowo w ramach zadań zleconych gminom przez administrację rządową na specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznym gminy wydatkowały ponad 8 mln zł.

Na zasiłki okresowe gminy wydatkowały prawie 44,4 mln zł. Na zasiłki okresowe przyznane z powodu: bezrobocia przeznaczono ponad 22,6 mln zł, długotrwałej choroby prawie 8,9 mln zł, a niepełnosprawności – ponad 5,6 mln zł. Z kolei zapewnienie posiłku kosztowało w gminach ponad 19 mln zł, a zapewnienie schronienia – ponad 8 mln zł. Biorąc pod uwagę lata 2012–2020, zauważalny jest stały wzrost kosztów realizacji zadań przez gminy. Jednak największy wzrost wydatków dotyczy odpłatności za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej. W tej perspektywie czasowej zauważalny jest także wzrost nakładów finansowych na zasiłki celowe oraz usługi opiekuńcze, a także zapewnienie schronienia. Dodatkowo należy zauważyć spadek kosztów związanych z zapewnianiem posiłku, głównie dzieciom. Natomiast koszty związane ze wsparciem mieszkańców poprzez zasiłki stałe od 2016 roku utrzymują się na zbliżonym poziomie.

W ramach rządowego programu *Rodzina 500 Plus* w Małopolsce wypłacono świadczenia rządu blisko 3,8 mld zł. Kobietom, które urodziły lub przysposobiły dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego, w 2020 roku w Małopolsce wypłacono świadczenia rodzicielskie na kwotę prawie 65 mln zł. Świadczenia *Za życiem* zrealizowano na łączną kwotę ponad 1,6 mln zł, a w ramach programu *Dobry Start* wypłacono uczniom ponad 123,5 mln zł z przeznaczeniem na wyprawkę szkolną.

Na podstawie danych w/w sprawozdania można również podjąć próbę oszacowania kosztów prowadzenia publicznych jednostek świadczących usługi społeczne dla mieszkańców. Przykładowo:

- › utrzymanie 91⁴ domów pomocy społecznej w 2020 roku (prowadzonych przez gminy i powiaty lub na ich zlecenie) wiązało się w Małopolsce z wydatkiem ponad 448 mln zł. Pojedyncza placówka generowała koszt ponad 4,9 mln rocznie, a utrzymanie jednego miejsca w domu pomocy społecznej, to w ciągu roku wydatek ponad 55 tys. zł przeciętnie, miesięcznie – 4584 zł;
- › przeciętnie dzienny dom pomocy dla seniorów kosztował rocznie ponad 639 tys. zł, a średni roczny koszt utrzymania jednego miejsca wyniósł ponad 13,9 tys. zł; miesięcznie – 1156 zł⁵;
- › średni roczny koszt prowadzenia placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży wyniósł ponad 179,7 tys. zł, a przeciętny koszt utrzymania jednego miejsca w PWD w ciągu roku, to prawie 5,1 tys. zł, miesięcznie – 426 zł⁶.

⁴ Brak danych dwóch DPS działających poza samorządami.

⁵ Oszacowano na podstawie danych 31 z 40 publicznych dziennych domów pomocy.

⁶ Oszacowano na podstawie danych 241 z 243 placówek wsparcia dziennego.

Oświata i wychowanie

Opracowanie: Maria Łach, Małgorzata Palimąka, Barbara Polna

— podsumowanie

- W związku z pandemią COVID-19 Ministerstwo Edukacji Narodowej zmieniło przepisy, dzięki którym możliwe było prowadzenie kształcenia na odległość w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół i placówek oświatowych. Określono też zasady prowadzenia nauczania na odległość i stworzono możliwość oceniania i klasyfikowania uczniów. Ogłoszone zostały programy *Zdalna szkoła* i *Zdalna szkoła+*, w ramach programów samorządy mogły starać się o pieniądze na zakup sprzętu dla uczniów i nauczycieli do zdalnej nauki, m.in. na komputery, laptopy, tablety, niezbędne oprogramowanie, ubezpieczenie sprzętu, mobilny dostęp do Internetu lub inne akcesoria potrzebne w zdalnym nauczaniu.
- Dzięki realizacji projektu pn. *Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Edukacyjny. Cyfryzacja szkół i placówek oświatowych* możliwe było przejście szkół z tradycyjnego, stacjonarnego modelu kształcenia na model zdalnego nauczania poprzez udzielenie grantów organom prowadzącym publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe, ponadpodstawowe oraz placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół zawodowych). W związku z podjętymi krokami umożliwiające zostały działania w zmienionych warunkach organizacyjnych, w szczególności poprawiające pracę nauczycieli i uczniów z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

1. Małopolskie nauczanie w czasach pandemii

Nauczanie zdalne w szkołach

Z powodu pandemii COVID-19 w szkołach wprowadzone zostało nauczanie zdalne, 25 marca 2020 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 roku w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

W związku z powyższym Minister Edukacji Narodowej skierował do dyrektorów informację w sprawie przygotowania szkół oraz placówek systemu oświaty do organizacji zajęć edukacyjnych i zajęć prowadzonych w ramach form pozaszkolnych kształcenia ustawicznego z wykorzystaniem metod, a także technik kształcenia na odległość. Przeanalizowano następujące zadania: zbadano możliwości zdalnej realizacji programów nauczania z wykorzystaniem komunikatorów, grup społecznościowych, poczty elektronicznej, platform edukacyjnych oraz dziennika elektronicznego, przeanalizowano możliwości zdalnej realizacji tygodniowego/semestralnego rozkładu zajęć dla poszczególnych klas i oddziałów z uwzględnieniem jego modyfikacji, uwzględniono w pracy zdalnej różne potrzeby edukacyjne uczniów, w tym wynikające z niepełnosprawności, przygotowano możliwości zdalnego monitorowania i oceniania postępów uczniów, zmodyfikowano wewnątrzszkolne systemy oceniania.

Wobec powyższych działań zasygnalizowane zostały potrzeby dotyczące przede wszystkim dostępu do sprzętu komputerowego ze stosownym oprogramowaniem oraz szybkiego Internetu. Większość nauczycieli nie dysponowała służbowymi komputerami, a te używane w szkołach były często przestarzałe. W wielu przypadkach podjęcie przez nauczycieli nauczania na odległość nie było możliwe bez uprzedniego przeszkolenia. Brakowało wsparcia technicznego w razie ewentualnego niepowodzenia w prowadzeniu lekcji przez Internet.

W odpowiedzi na zaistniałe braki przygotowano i wprowadzono rozwiązania, które umożliwiły szkołom i placówkom działanie w zmienionych warunkach organizacyjnych, w szczególności pracę z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Ogłoszone zostały programy *Zdalna szkoła* i *Zdalna szkoła+*. W ramach programów samorządy mogły starać się o pieniądze na zakup sprzętu dla uczniów i nauczycieli do zdalnej nauki, m.in. na komputery, laptopy, tablety, niezbędne oprogramowanie, ubezpieczenie sprzętu, mobilny dostęp do Internetu lub inne akcesoria potrzebne w zdalnym nauczaniu.

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Edukacyjny. Cyfryzacja szkół i placówek oświatowych

W Małopolsce, by wesprzeć uczniów, rodziców, a także nauczycieli i dyrektorów w procesie zdalnego nauczania przygotowano i realizowano projekt *Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Edukacyjny. Cyfryzacja szkół i placówek oświatowych*. Celem tego projektu było umożliwienie szkołom z Małopolski przejścia z tradycyjnego, stacjonarnego modelu kształcenia na model zdalnego nauczania poprzez udzielenie grantów organom prowadzącym publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe, ponadpodstawowe oraz placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół zawodowych) na:

- › zakup niezbędnego, mobilnego sprzętu komputerowego, jego ubezpieczenia, dostępu do Internetu, oprogramowania oraz innych niezbędnych akcesoriów (sprzętu TIK) na potrzeby prowadzenia przez szkoły i placówki nauki na odległość (grant nr 1),
- › zakup specjalistycznego sprzętu cyfrowego niezbędnego do przeprowadzenia transformacji cyfrowej oraz nauczania w modelu STEAM z wykorzystaniem kompetencji 4.0 umożliwiających utworzenie 22 szkół modelowych (grant nr 2).

Działania proponowane w ramach projektu stanowią odpowiedź na wyzwania będące skutkiem pandemii COVID-19. W 2020 roku został uruchomiony nabór wniosków w ramach projektu grantowego pn. *Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Edukacyjny. Cyfryzacja szkół i placówek oświatowych* – grant nr 1, który zapewnia infrastrukturę cyfrową (sprzęt komputerowy) publicznym i niepublicznym szkołom podstawowym, ponadpodstawowym oraz placówkom oświatowym kształcącym ogólnie. W wyniku przeprowadzonego naboru wpłynęło 215 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 12 772 572,12 zł. Łącznie w ramach realizowanego projektu zostanie zakupiony sprzęt komputerowy w liczbie ok. 4692 sztuk, który trafi łącznie do ok. 970 szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne. Nabór wniosków w ramach projektu grantowego pn. *Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Edukacyjny. Cyfryzacja szkół i placówek oświatowych* – grant nr 2, który zapewnia specjalistyczny sprzęt cyfrowy publicznym i niepublicznym szkołom podstawowym, ponadpodstawowym prowadzącym kształcącym ogólnie (bez szkół zawodowych) niezbędny do przeprowadzenia transformacji cyfrowej 22 szkół modelowych, został ogłoszony w 2021 roku. W wyniku przeprowadzonego naboru wybrano 22 wnioski do dofinansowania i przyznania grantu w wysokości do 90 000 zł dla każdego grantobiorcy na zakup specjalistycznego sprzętu cyfrowego niezbędnego do przeprowadzenia transformacji cyfrowej oraz nauczania w modelu STEAM z wykorzystaniem koncepcji kompetencji 4.0, co umożliwi utworzenie 22 szkoły modelowe w regionie.

Jednocześnie trwają konsultacje z przedstawicielami UE w zakresie ogłoszenia drugiego naboru w ramach projektu na zakup sprzętu cyfrowego dla szkół, zwiększenie liczby szkół o kolejne 22 szkoły modelowe oraz wprowadzenie wielowymiarowego wsparcia uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w Małopolsce w zakresie psychologicznym, fizycznym i edukacyjnym w związku ze skutkami pandemii COVID-19 spowodowanymi izolacją, wprowadzeniem nauczania zdalnego, brakiem uczestnictwa w życiu społecznym.

— więcej informacji

Szczegółowe informacje dotyczących projektu dostępne na stronie: www.malopolska.pl/dobrojestwmalopolscestopkoronawirusowi/cyfryzacja-szkol-i-placowek-oswiatowych

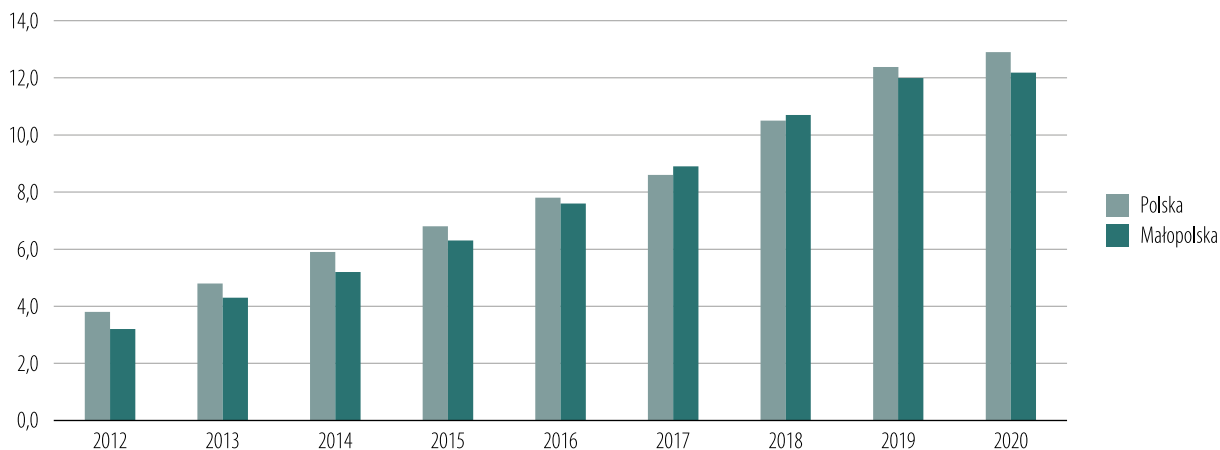
2. Opieka nad dziećmi do 3 roku życia

Opieka nad dziećmi do 3 roku życia może być zorganizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego bądź zapewniona przez dziennego opiekuna lub nianię.

W 2020 roku w Małopolsce liczba dzieci do 3 roku życia wyniosła 110 029. Spośród tej liczby do żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych uczęszczało 13 402 dzieci, a odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach wyniósł 12,18%. W województwie funkcjonowało 433 żłobki, 80 klubów dziecięcych w 513 placówkach, więcej placówek funkcjonowało tylko w województwie mazowieckim (788). Wśród wszystkich placówek blisko 84% należało do sektora prywatnego, z czego 75,2% należało do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a 8,4% placówek zostało założonych przez spółki cywilne oraz przez spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W sektorze publicznym blisko 98% żłobków i klubów dziecięcych było prowadzonych przez samorządy gminne, przy czym w każdym powiecie działa przynajmniej 1 placówka opieki nad dziećmi do lat 3.

Liczba miejsc we wszystkich placówkach opieki nad małymi dziećmi wzrosła z 16 184 w 2019 roku do 17 914 w 2020 roku. Żłobki dysponowały 91,86% wszystkich miejsc, niemniej jednak liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych spadła o 1,3% w stosunku do 2019 roku.

Wykres 29. Odsetek dzieci do 3 roku życia objętych opieką w żłobkach (w %)

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Żłobki i kluby dziecięce sektora prywatnego zapewniały 13 010 miejsc, a sektora publicznego – 4904 miejsc. W sektorze prywatnym na 1 żłobek przypadały średnio 32 miejsca, a w sektorze publicznym średnia wartość była ponad dwukrotnie wyższa (68 miejsc). Kluby dziecięce były mniejsze, zapewniały one średnio odpowiednio 18 i 21 miejsc.

więcej informacji

Województwo Małopolskie realizuje projekt pn. *Małopolska Niania 2.0*, dofinansowany ze środków RPO WM 2014–2020. Z dofinansowania kosztów zatrudnienia niani mogą skorzystać rodzice, którzy ze względu na konieczność opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 nie mogą podjąć lub utrzymać pracy, jak również rodzice powracający z urlopu macierzyńskiego, rodzicielskiego i wychowawczego. Projekt skierowany jest do wszystkich Małopolan, w szczególności do mieszkańców gmin o ograniczonym dostępie do usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Projekt realizowany jest w okresie 1.08.2018–30.09.2022, a jego wartość to ok. 19,5 mln zł.

W ramach trzech naborów do Projektu złożone zostały 1542 wnioski (w terminie trwania naboru), a do końca 2020 roku zawarto łącznie 453 umowy o powierzenie grantu. Do połowy 2021 roku zawarto łącznie 710 umów o powierzenie grantu.

Więcej informacji: www.rops.krakow.pl zakładka: Małopolska Niania 2.0

Tabela 12. Liczba żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych oraz dzieci do 3 roku życia objętych opieką w województwie małopolskim wg stanu na koniec grudnia danego roku

Rok szkolny	Żłobek		Klub dziecięcy		Oddziały żłobkowe		Liczba placówek ogółem	Liczba dzieci ogółem
	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci		
2012/2013	61	bd.	21	bd.	1	bd.	83	3 536*
2013/2014	97	bd.	24	bd.	2	bd.	123	4 509
2014/2015	145	bd.	39	bd.	1	bd.	185	5 428
2015/2016	171	5 922	39	569	0	0	210	6 491
2016/2017	219	7 336	45	695	1	73	265	8 104
2017/2018	265	8 754	63	921	2	87	330	9 762
2018/2019	336	10 941	69	1 075	1	73	406	12 089
2019/2020	399	12 456	72	1 275	bd.	bd.	471	13 575
2020/2021	513	12 221	80	1 181	bd.	bd.	513	13 402

* Od 2012 do 2014 roku liczba podana łącznie z liczbą dzieci w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziałach żłobkowych.

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie.

3. Wychowanie przedszkolne

W ramach systemu wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2020/2021 w Małopolsce funkcjonowało 2357 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 1472 przedszkola (bez przedszkoli specjalnych), 81 punktów przedszkolnych oraz 804 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. Można zaobserwować stały wzrost liczby przedszkoli – w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym nastąpił wzrost o 31 placówek.

W roku szkolnym 2020/2021 łączna liczba dzieci z terenu województwa małopolskiego objętych wychowaniem przedszkolnym (bez przedszkoli specjalnych) zwiększyła się o 1409 dzieci i wyniosła 136 938 (wzrost o 1,04% w stosunku do roku wcześniejszego). Liczba dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2020/2021 uległa zwiększeniu o 1,62% w stosunku do roku wcześniejszego (wzrost o 1774 dzieci), natomiast w punktach przedszkolnych liczba dzieci uległa zmniejszeniu o 10,01% w stosunku do roku wcześniejszego (o 205 dzieci). Przy spadku oddziałów przedszkolnych nastąpił także spadek liczby dzieci o 0,66% w stosunku do roku wcześniejszego (o 160 dzieci).

Tabela 13. Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie małopolskim (bez przedszkoli specjalnych)

Rok szkolny	Przedszkola		Punkty przedszkolne		Zespoły Wychowania Przedszkolnego		Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych		Liczba placówek wychowania przedszkolnego ogółem	Liczba dzieci ogółem
	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci		
2009/2010	860	68 762	39	775	1	10	953	19 223	1 853	88 770
2010/2011	913	73 029	51	1087	1	10	947	20 484	1 912	94 610
2011/2012	975	77 541	62	1397	1	5	952	25 296	1 990	104 239
2012/2013	1 035	83 832	86	1972	0	0	936	24 753	2 057	110 557
2013/2014	1 104	88 260	100	2103	1	65	928	27 571	2 133	117 999
2014/2015	1 157	88 165	96	1961	1	65	907	24 263	2 161	114 454
2015/2016	1 201	86 644	95	1 816	1	70	863	21 918	2 160	110 448
2016/2017	1 263	97 720	105	2 245	1	65	856	23 280	2 225	123 310
2017/2018	1301	102 404	105	2340	1	72	841	23 873	2248	128 689
2018/2019	1 358	105 963	150	2 159	4	92	835	24 281	2 347	132 495
2019/2020	1 441	109 320	86	2047	bd.	bd.	826	24 162	2 353	135 529
2020/2021	1 472	111094	81	1842	bd.	bd.	804	24 002	2 357	136 938

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dane.gov.pl

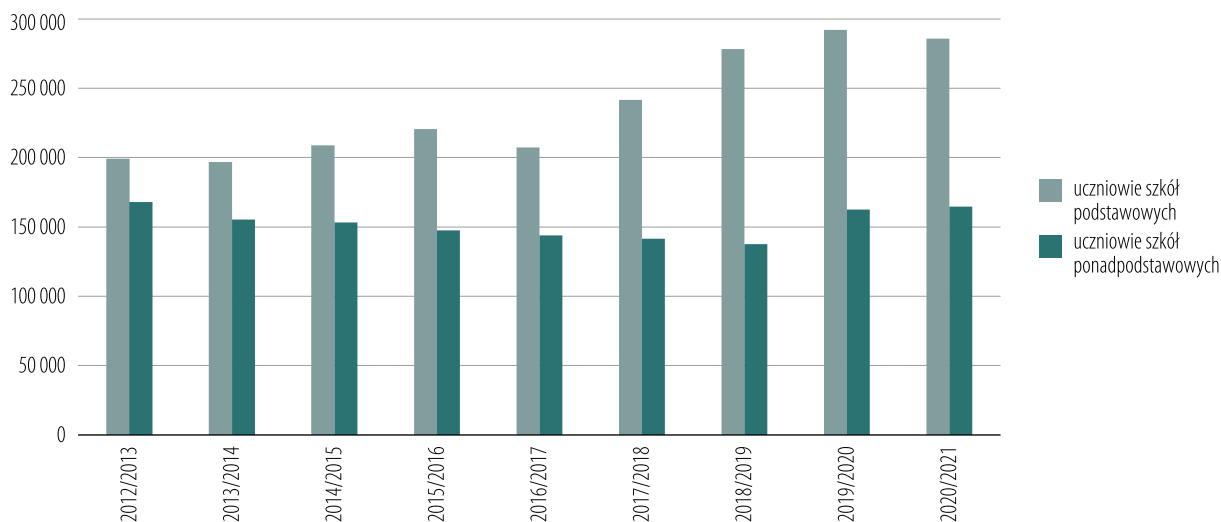
W związku ze wzrostem ogólnej liczby nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczaniu na etaty, także i w przedszkolach nastąpił niewielki wzrost liczby etatów nauczycieli o 82,27, co stanowi wzrost o 0,95% w stosunku do roku poprzedniego.

4. Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe

W roku szkolnym 2020/2021 ogólna liczba uczniów w Małopolsce w szkołach publicznych i niepublicznych wyniosła 561 448, w tym 285 782 uczniów szkół podstawowych, 61 214 uczniów w technikach i 65 748 uczniów w liceach ogólnokształcących. Nastąpił wzrost ogólnej liczby uczniów w stosunku do roku wcześniejszego, łącznie o 687 uczniów, tj. o 0,12%.

W wyniku zmian w strukturze oświaty wprowadzonych w 2016 roku odnotowano zmiany liczby uczniów w poszczególnych typach szkół, w szczególności w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. W szkołach podstawowych w roku szkolnym 2020/2021 odnotowano spadek liczby uczniów w stosunku do roku poprzedniego o 6159, tj. o 2,11%. W szkołach ponadpodstawowych także wystąpiły zmiany w stosunku do roku poprzedniego. W technikach liczba uczniów wzrosła o 1299, tj. o 2,16%, w liceach o 11 225, tj. 20,58%.

Wykres 30. Liczba uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dane.gov.pl

Tabela 14. Liczba uczniów według typów placówek

Typ placówki	Liczba uczniów w roku szkolnym					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoły podstawowe	219 138	205 864	239 973	275 896	291 941	285 782
Gimnazja	98 865	97 107	64 301	31 936	–	–
Zasadnicze szkoły zawodowe / Branżowe szkoły I i II stopnia	18 538	17 364	16 506	15 247	17 057	20 796
Licea ogólnokształcące	44 746	44 057	43 712	43 540	54 523	65 748
Technika	50 483	50 977	50 691	50 370	59 915	61 214
Szkoły policealne	3 416	1 884	2 342	1 566	1 796	16 814*
Suma	435 186	417 253	417 525	418 555	425 232	450 354

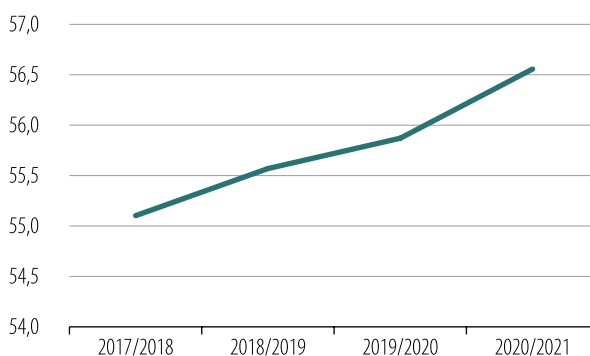
* Od roku szkolnego 2020 liczba uczniów szkół policealnych podawana jest łącznie z liczbą uczniów z kolegiów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

We wszystkich typach szkół i placówkach oświatowych w roku szkolnym 2020/2021 liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty wyniosła 56 556,81 i była wyższa o 686,35 etatów w porównaniu z liczbą w roku wcześniejszym.

Wzrost liczby etatów nastąpił także w szkołach branżowych I i II stopnia o 21,05 (tj. 29,37%), w liceach o 129,71 etatów (3,93%), w technikumach o 31,57 (25,88%), w szkołach policealnych o 25,32 (wzrost o 17,94%), a w zespołach szkół był to wzrost o 596,46 etaty (3%). Natomiast w roku szkolnym 2020/2021 zmniejszyła się liczba etatów w szkołach podstawowych o 102,95 (spadek o 0,38%).

Wykres 31. Liczba nauczycieli na podstawie SIO (System informacji Oświatowej) w latach 2017–2021, wykazanych we wszystkich szkołach i placówkach (w tys. etatów)

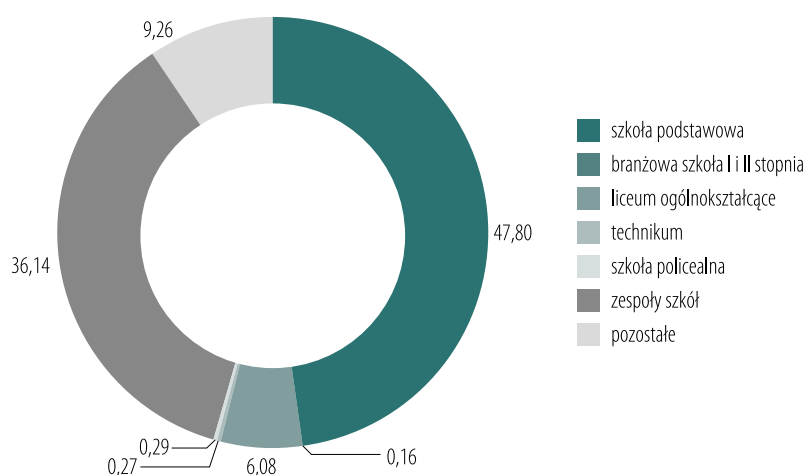
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SIO.

Tabela 15. Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 w przeliczeniu na etaty wg typu placówki

Typ placówki	Liczba etatów w roku szkolnym	
	2019/2020	2020/2021
Szkoły podstawowe	27 139,08	27 036,13
Szkoły branżowe I i II stopnia	72,04	93,2
Licea ogólnokształcące	3 297,77	3 427,48
Technika	121,95	153,52
Szkoły policealne	141,13	166,45
Zespoły szkół	19 845,28	20 441,74
Pozostałe	5 471,37	5 238,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Kuratorium Oświaty w Krakowie.

Wykres 32. Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty wg typu placówki (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Kuratorium Oświaty w Krakowie.

W województwie małopolskim w roku szkolnym 2020/2021 spośród ogólnej liczby najwięcej nauczycieli zatrudnionych było w szkołach podstawowych – 27 036,13 etatów, zespołach szkół i placówkach oświatowych – 20 441,74 etatów oraz w przedszkolach – 8730,13 etatów.

Szkolnictwo podstawowe

W roku szkolnym 2020/2021 dzieci obowiązkowo rozpoczynały naukę w wieku lat siedmiu. W województwie małopolskim funkcjonowało 1520 szkół podstawowych (publicznych i niepublicznych). W stosunku do roku poprzedniego liczba szkół podstawowych uległa zmniejszeniu o 6 szkół, przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby uczęszczających do nich dzieci.

Tabela 16. Liczba uczniów w szkołach podstawowych wraz z liczbą szkół (bez szkół specjalnych)

Rok Szkolny	Szkoły Podstawowe	
	Liczba szkół	Liczba uczniów
2009/2010	1 430	205 666
2010/2011	1 427	201 882
2011/2012	1 414	201 498
2012/2013	1 399	197 750
2013/2014	1 391	195 414
2014/2015	1 400	207 342
2015/2016	1 408	219 138
2016/2017	1 408	205 864
2017/2018	1 477	239 973
2018/2019	1 475	275 896
2019/2020	1 526	291 941
2020/2021	1 520	285 782

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dane.gov.pl

Do szkół podstawowych (bez szkół specjalnych) na terenie województwa małopolskiego w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało ogółem 285 782 uczniów. Liczba uczniów spadła o 6159, tj. o 2,11% w stosunku do roku poprzedniego. Ponadto uczniowie mogli korzystać ze wsparcia w związku z rozpoczęciem szkoły. Wzorem lat ubiegłych oraz na dotychczasowych zasadach uczniowie otrzymywali bezpłatnie podręczniki i ćwiczenia. Były one finansowane z budżetu państwa. Jak co roku, w ramach programu *Dobry start* na każde uczące się dziecko rodzice otrzymywali 300 zł na wyprawkę. Program był powszechny. Świadczenie *Dobry start* przysługiwało raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20. roku życia. Dzieci niepełnosprawne, uczące się w szkole, otrzymywały świadczenie do ukończenia przez nie 24. roku życia.

Egzamin ósmoklasisty

Egzamin ósmoklasisty po raz pierwszy został przeprowadzony w roku szkolnym 2018/2019. Obejmuje wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do wybranych przedmiotów nauczanych w klasach I–VIII. Do egzaminu ósmoklasisty przystępują:

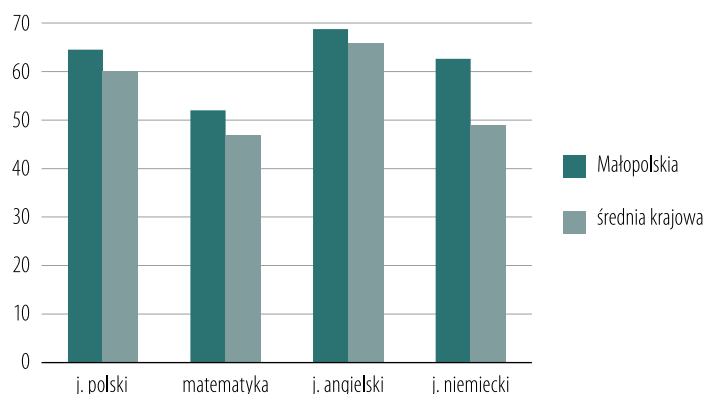
- › uczniowie VIII klasy szkoły podstawowej,
- › uczniowie szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej – w klasie, której zakres nauczania odpowiada klasie VIII szkoły podstawowej,
- › słuchacze szkół podstawowych dla dorosłych.

Egzamin ósmoklasisty jest egzaminem obowiązkowym, co oznacza, że każdy uczeń musi do niego przystąpić, aby ukończyć szkołę. Nie jest określony minimalny wynik, jaki uczeń powinien uzyskać, dlatego egzaminu ósmoklasisty nie można nie zdać. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w formie pisemnej.

W 2020/2021 w województwie małopolskim uczniowie w przeprowadzonym egzaminie ósmoklasisty największy sukces odnieśli z języka angielskiego 69%, był to wynik o 3% wyższy niż średnia krajowa (66%). Język polski był

drugim najlepiej zdawanym przedmiotem w Małopolsce 64% przy średniej krajowej 60%. W dalszej kolejności był drugi najczęściej zdawany i wybierany obcy język nowożytny, tj. język niemiecki – 63%, przy średniej krajowej 49%. Ostatnie miejsce to matematyka z wynikiem 52% (średnia krajowa wynosiła 47%).

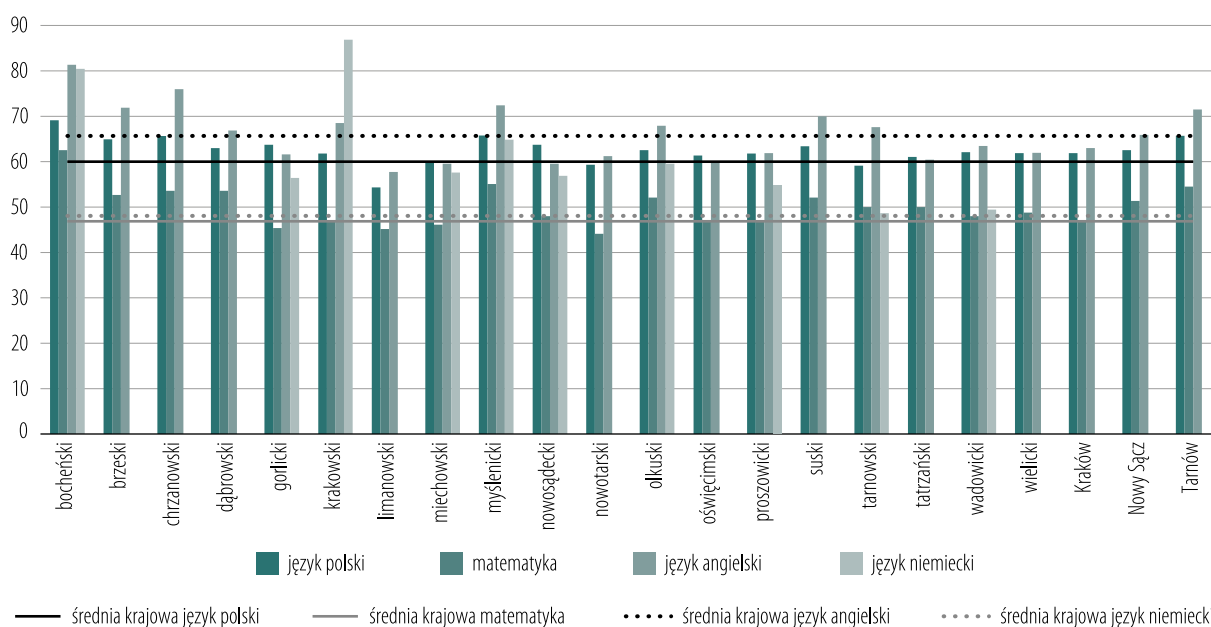
Wykres 33. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie małopolskim w 2021 r (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

Tegoroczni ósmoklasiści w podziale na powiaty najlepsze wyniki osiągnęli z j. niemieckiego 87% w powiecie chrzanowskim oraz w Krakowie 80,46%. Z języka angielskiego osiągnięto także wysokie wyniki – 81,57% w Krakowie i 76,05% w Tarnowie. W dalszej kolejności znalazł się język polski z najlepszym wynikiem w Krakowie (69,19%) oraz w Tarnowie (65,47%) i powiecie wielickim (65,78%). Z matematyki ósmoklasiści najlepsze wyniki osiągnęli w Krakowie (62,52%), w powiecie krakowskim (55,09%) oraz w powiecie wielickim (54,73%).

Wykres 34. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w powiatach województwa małopolskiego w 2021 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

Szkolnictwo ponadpodstawowe

Liczba szkół ponadpodstawowych dla młodzieży (publicznych i niepublicznych) w województwie małopolskim w roku szkolnym 2020/2021 wzrosła o 155 placówek w stosunku do lat poprzednich. Łącznie w województwie działały 672 szkoły, w tym 255 liceów ogólnokształcących, 150 techników, 155 branżowych szkół I i II stopnia oraz 112 szkół policealnych (łącznie z kolegiami), do których uczęszczało ogółem 164 572 uczniów.

Tabela 17. Szkolnictwo ponadpodstawowe – liczba szkół oraz uczniów

Rok szkolny	Licea ogólnokształcące		Zasadnicze szkoły zawodowe / / Branżowe szkoły I i II stopnia		Technika, technika uzupełniająca do roku szkolnego 2013/14, od roku szkolnego 2014/2015 technika		Szkoły policealne (od 2020 łącznie z kolegiami)*	
	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów
2007/2008	195	64 395	135	21 728	273	60 541	31	1 823
2009/2010	192	61 442	133	22 166	216	55 538	32	2 029
2010/2011	189	59 173	134	21 448	207	53 717	35	2 872
2011/2012	187	56 374	133	20 400	199	51 428	36	3 194
2012/2013	187	53 326	129	19 108	181	50 038	37	3 602
2013/2014	176	49 533	130	18 255	175	49 722	34	3 284
2014/2015	170	46 697	131	19 242	156	50 054	32	3 376
2015/2016	160	44 746	131	18 538	150	50 483	36	3 416
2016/2017	162	44 057	129	17 364	148	50 977	24	1 884
2017/2018	165	43 712	117	16 506	148	50 691	23	2 342
2018/2019	168	43 540	118	15 247	147	50 370	20	1 566
2019/2020	197	54 523	152	17 057	147	59 915	21	1 796
2020/2021	255	65 748	155	20 710	150	61 214	112	16 814

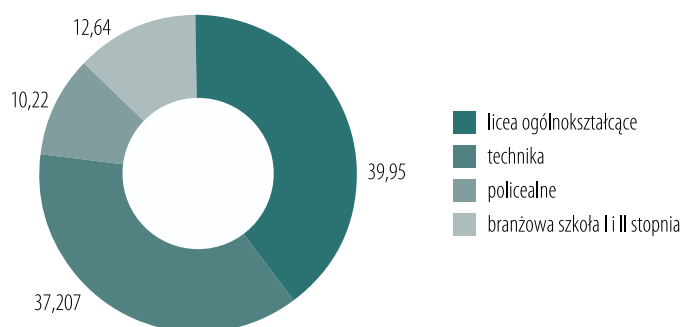
* Od roku szkolnego 2020 liczba uczniów i szkół policealnych podawana jest łącznie z liczbą uczniów kolegów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dane.gov.pl

Liczba liceów ogólnokształcących w województwie małopolskim w roku szkolnym 2020/2021 zwiększyła się o 58 szkół w porównaniu z rokiem poprzednim (wzrost o 29,44%). Liczba uczniów w liceach także się zwiększyła, w roku szkolnym 2020/2021 do liceów uczęszczało 65 748 uczniów. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost liczby uczniów o 11 225 osób (20,59%).

Liczba techników także uległa zwiększeniu o 3 technika, a liczba uczniów wzrosła o 1299, tj. 2,16% w stosunku do roku ubiegłego.

Wykres 35. Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych w 2020 roku (w %)

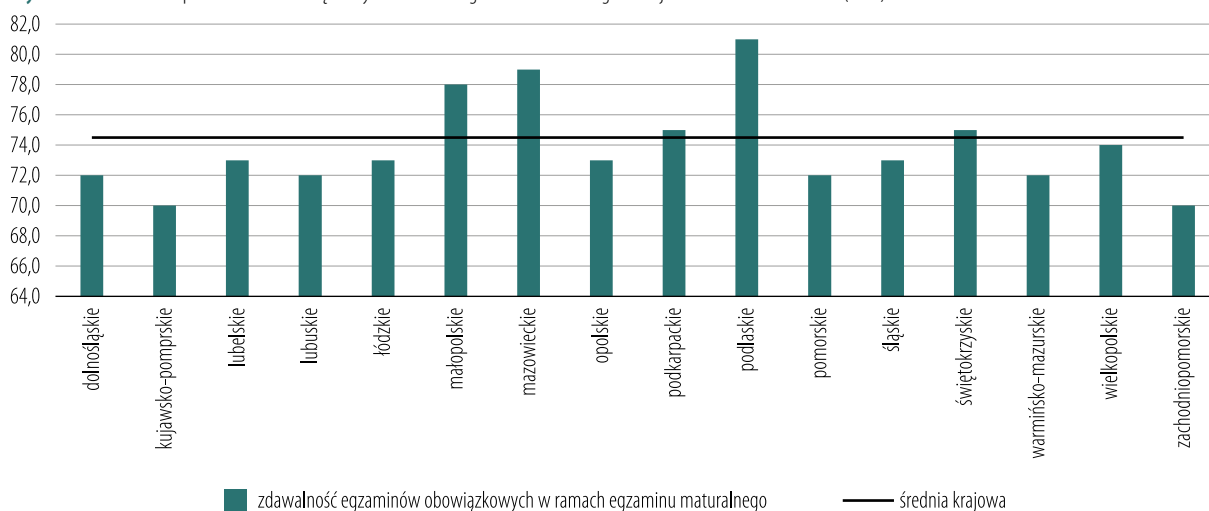

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dane.gov.pl

Egzamin maturalny

W skali kraju najwyższy poziom zdawalności egzaminów obowiązkowych, tak jak i w poprzednich latach, w ramach egzaminu maturalnego w 2021 roku uzyskali maturzyści z województwa podlaskiego (81,0%) i mazowieckiego (79,0%). Wysoki wynik w tym roku szkolnym uzyskali również maturzyści z województwa małopolskiego (78,0%), podkarpackiego (75,0%) oraz świętokrzyskiego (75%).

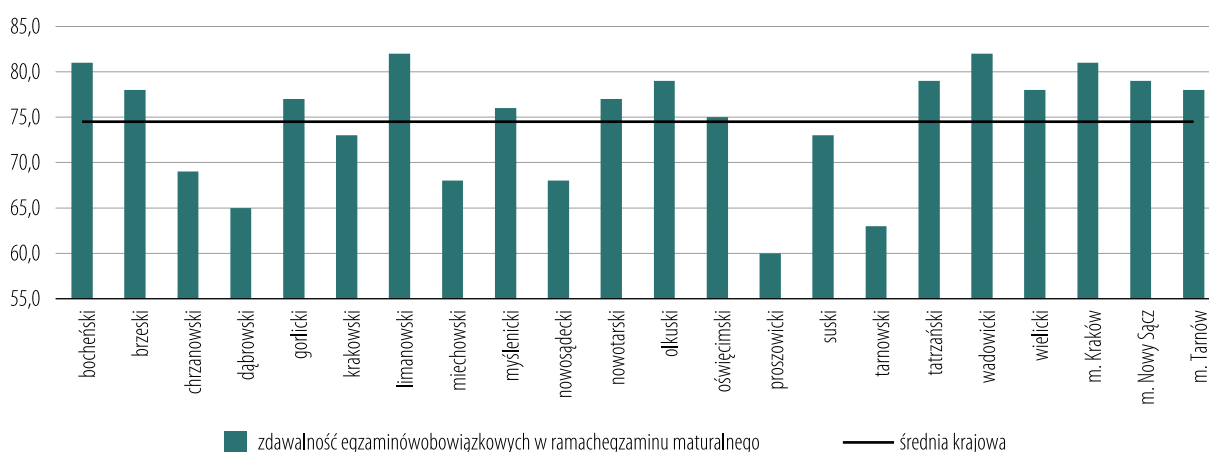
Wynik poniżej średniej krajowej (tj. poniżej 74,5%) uzyskano w jedenastu województwach.

Wykres 36. Zdawalność przedmiotów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w województwach w 2021 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

W województwie małopolskim do wszystkich egzaminów obowiązkowych w części ustnej i pisemnej w 2021 roku przystąpiło 26 630 tegorocznych absolwentów szkół ponadpodstawowych (liceów ogólnokształcących i techników), w tym 15 585 absolwentów liceów ogólnokształcących i 11 045 absolwentów techników. Spośród ogólnej liczby osób, które przystąpiły do egzaminu maturalnego w województwie małopolskim egzamin zdało 78,1% absolwentów w liczbie 20 809. Wynik ten był wyższy, tak jak i w latach ubiegłych, od poziomu zdawalności egzaminu maturalnego w skali kraju (74,5%).

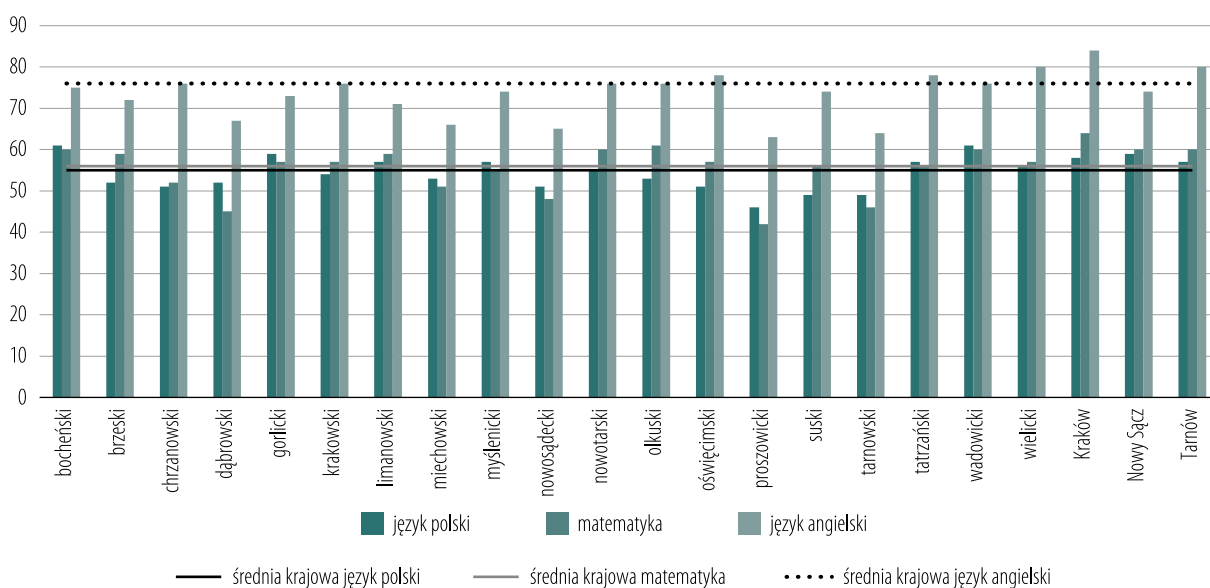
W Małopolsce najwyższy poziom zdawalności wszystkich egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w 2021 roku uzyskano w powiecie limanowskim (82%), wadowickim (82%), m. Krakowie (81%) oraz w powiecie bocheńskim (81%). Najniższy poziom zdawalności uzyskano w powiecie proszowickim (60%), powiecie tarnowskim (63%) oraz powiecie dąbrowskim (63%).

Wykres 37. Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w powiatach województwa małopolskiego w 2021 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Najlepszy średni wynik z języka polskiego w powiatach województwa małopolskiego w 2021 roku dla wszystkich typów szkół został osiągnięty w powiatach: bocheńskim (61%), wadowickim (61%), gorlickim oraz Nowym Sączu (po 59%), przy średniej krajowej wynoszącej 55%. Najlepszy średni wynik z matematyki uzyskali absolwenci z Krakowa (64%), powiatów: olkuskiego (61%), bocheńskiego (60%), nowotarskiego (60%), wadowickiego (60%) oraz Nowego Sącza i Tarnowa (po 60%), przy średniej krajowej wynoszącej 56%. Średni najlepszy wynik z języka angielskiego został osiągnięty w Krakowie (84%), Tarnowie oraz powiecie wielickim (po 80%) przy średniej krajowej, która wyniosła 76%.

Wykres 38. Średnie wyniki z przedmiotów obowiązkowych w powiatach w ramach egzaminu maturalnego w maju 2021 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

5. Szkolnictwo zawodowe

Szkolnictwo zawodowe w roku szkolnym 2020/2021 w Małopolsce było realizowane w 417 szkołach, tj. w 155 branżowych szkołach I i II stopnia, 150 technikach oraz 112 szkołach policealnych łącznie z kolegiami. Nowa struktura nauczania w zakresie szkolnictwa zawodowego wprowadzona w związku z reformą oświaty obejmuje 5-letnie technikum, a także szkoły branżowe: 3-letnią branżową szkołę I stopnia oraz 2-letnią szkołę branżową II stopnia, które zastąpiły zasadniczą szkołę zawodową. Kształcenie w branżowej szkole I stopnia odbywa się w zawodach jednokwalifikacyjnych, przy czym większość z nich ma kwalifikację wspólną z zawodem nauczonym na poziomie technikum. Absolwenci branżowej szkoły I stopnia będą mogli kontynuować naukę w branżowej szkole II stopnia w celu uzyskania dyplomu technika w zawodach wpisanych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, dla których przewidziano kształcenie w tym typie szkoły. Ponadto absolwent branżowej szkoły II stopnia uzyska wykształcenie średnie branżowe i będzie mógł przystąpić do matury.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie

W województwie małopolskim w sesji zimowej w 2021 roku egzamin przeprowadzono w 127 kwalifikacjach – dla uczniów i absolwentów szkół zawodowych, eksternów oraz absolwentów kwalifikacyjnych kursów zawodowych. Do egzaminu w zawodzie przystąpiło na terenie województwa małopolskiego, w tym do obu części egzaminu (pisemnej i praktycznej) – 13 403 zdających. Świadectwa kwalifikacyjne otrzymało 87,89% zdających spośród wszystkich, którzy przystąpili do obu części egzaminu.

Tabela 18. Liczba osób w województwie małopolskim, które przystąpiły do poszczególnych etapów egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w sesji zimowej w 2021 roku

Etap egzaminu	Przystąpiło	Zdało
Pisemny	13 542	12 710
Praktyczny	13 488	11 515
Oba etapy	13 403	11 781
ŚWIADECTWO KWALIFIKACYJNE *		11 781 (87,89%)

* obejmuje zdających, którzy uzyskali wyniki z obu części egzaminu (przystąpili do obu części egzaminu).

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie.

Tabela 19. Kwalifikacje najczęściej wybierane w województwie małopolskim w sesji zimowej 2021 roku wraz ze zdawalnością

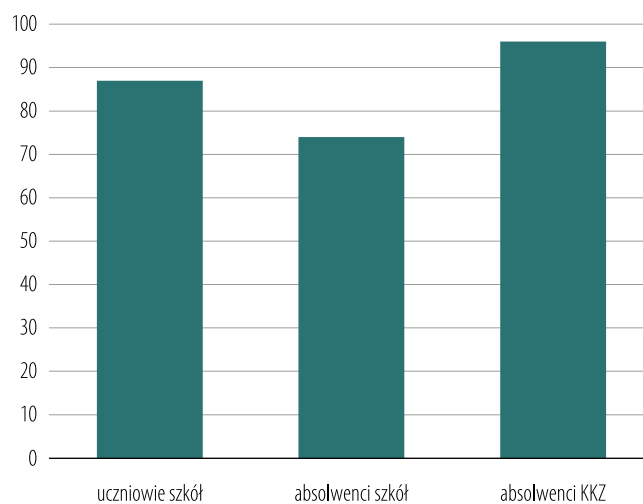
Lp.	Oznaczenie kwalifikacji	Nazwa kwalifikacji	Popularność (liczba osób przystępujących do obu egzaminów)	Zdawalność (%)	Liczba osób, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne
1	EE.09	Programowanie, tworzenie i administrowanie stronami internetowymi i bazami danych	1 701	79%	1344
2	TG.16	Organizacja żywienia i usług gastronomicznych	1 161	89%	1042
3	AU.36	Prowadzenie rachunkowości	970	91%	888
4	TG.13	Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie	682	99%	677
5	AU.32	Organizacja transportu	669	90%	604

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie.

Kwalifikacją najczęściej wybieraną w sesji zimowej 2021 roku w województwie małopolskim według liczby osób przystępujących do obu egzaminów było *Programowanie, tworzenie i administrowanie stronami internetowymi i bazami danych* (1701 osób) oraz *Organizacja żywienia i usług gastronomicznych* (1161 osób).

Spośród najczęściej wybieranych kwalifikacji najlepszą zdawalność miała kwalifikacja ciesząca się czwartą z kolei popularnością – *Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie* (99%) oraz zajmująca trzecią pozycję *Prowadzenie rachunkowości* (91%). Natomiast najniższą zdawalność miała kwalifikacja najczęściej wybierana *Programowanie, tworzenie i administrowanie stronami internetowymi i bazami danych* (79%).

Wykres 39. Zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w województwie małopolskim w sesji zimowej z podziałem na zdających, którzy przystąpili do obu części egzaminu w 2021 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

— więcej informacji

Więcej informacji na temat egzaminów znajdziesz na stronach:

- wyniki ogólnokrajowe – Centralna Komisja Egzaminacyjna: www.cke.gov.pl
- wyniki w województwie małopolskim – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie: www.oke.krakow.pl

6. Finansowanie oświaty

W roku 2020 wysokość subwencji oświatowej i dotacji celowych przekazanych jednostkom samorządu terytorialnego w Małopolsce wyniosła 4678,5 mln zł. Z kolei wydatki samorządów na oświatę ukształtowały się na poziomie 6186 mln zł. Różnica pokrywana przez samorządy wyniosła 1507,7 mln zł.

Tabela 20. Dochody jednostek samorządu terytorialnego na zadania oświatowe z części oświatowej subwencji ogólnej i dotacji celowych (w mln zł)

Lata	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo
2010	3 482,3	1 789,6	671,6	965,3	55,8
2011	3 634,3	1 863,4	708,5	1 002,3	60,1
2012	3 831,8	1 986,9	716,6	1 066,8	61,5
2013	3 806,1	1 956,3	713,4	1 074,6	61,8
2014	3 829,0	1 958,9	738,3	1 073,7	58,1
2015	3 864,9	2 026,7	696,1	1 083,3	58,8
2016	3 945,3	2 078,2	688,5	1 119,1	59,5
2017	4 023,1	2 136,9	672,6	1 157,9	55,8
2018	4 219,3	2 239,2	712,9	1 213,9	53,3
2019	4 586,6	2 266,5	758,3	1 291,4	55,9
2020	4 678,5	2 366,5	891,7	1 396,6	60,0

Źródło: Ministerstwo Finansów (<https://www.gov.pl/web/finanse/informacja-roczna2>).

Analiza wydatków na oświatę w latach 2010–2020 wskazuje na dalszy systematyczny wzrost środków finansowych przeznaczonych przez samorządy na zadania edukacyjne. W 2020 roku przeznaczono na oświatę 91,9 mln zł więcej niż w roku wcześniejszym. Nadal widoczne jest zaangażowanie samorządów w finansowanie oświaty – w 2020 roku przekazana samorządom subwencja oświatowa i dotacja stanowiły 75,08%, podczas gdy ogólne wydatki na te zadania w Małopolsce wynosiły 132,22% przekazanych środków. Można zauważyć dalszy wzrost środków finansowych na zadania edukacyjne, ale istotne jest też zaangażowanie samorządów w to zadanie, dzięki czemu wydatki na oświatę i wychowanie nadal były zdecydowanie wyższe niż część ogólna subwencji oświatowej i dotacji. W 2020 roku wydatki gmin w części oświatowej subwencji ogólnej i dotacji były wyższe o 3,37%, wydatki powiatów o 10,06%, wydatki miast na prawach powiatu o 7,15%, a wydatki województwa przewyższyły część oświatową subwencji ogólnej o 9,32%.

Tabela 21. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na zadania oświatowe z części oświatowej subwencji ogólnej i dotacji celowych (w mln zł)

Lata	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo	Różnica pomiędzy dochodami i wydatkami JST ogółem
2010	4 246,9	2 225,9	711,3	1 246,2	63,5	764,6
2011	4 433,2	2 318,3	753,3	1 301,8	59,8	798,9
2012	4 530,7	2 357,3	756,6	1 354,1	62,7	698,9
2013	4 556,0	2 353,6	748,3	1 367,9	86,2	749,9
2014	4 662,9	2 398,6	802,3	1 387,5	74,5	833,9
2015	4 801,0	2 508,6	764,6	1 456,4	71,4	936,1
2016	4 935,1	2 575,4	755,8	1 531,0	72,9	989,8
2017	5 103,9	2 670,6	781,5	1 562,1	89,6	1 080,7
2018	5 552,5	2 882,7	847,7	1 722,9	99,2	1 333,2
2019	5 966,3	3 073,5	927,6	1 848,9	90,1	1 379,7
2020	6 186,0	3 177,3	1 020,9	1 981,0	98,5	1 507,7

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Przy analizie wydatków na oświatę w 2020 roku należy także wziąć pod uwagę, iż przepisy obowiązujące w roku 2018, tj. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 2017 roku o finansowaniu zadań oświatowych, środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 11 ust. 2–4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku – Prawo oświatowe, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek, są zagwarantowane w dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zadania oświatowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego są ich zadaniami własnymi. Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Subwencja ogólna (w tym jej część oświatowa) jest zatem jedną z form uzupełniania dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

7. Projekty regionalne wspierające rozwój edukacji

W 2021 roku kontynuowano realizację projektów edukacyjnych, które wspierają rozwój młodych ludzi w twórczym i innowacyjnym środowisku poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych. Realizowano również projekty wdrażające mechanizmy odkrywania i kształtowania talentów oraz wspierające nowoczesne kształcenie zawodowe, ściśle powiązane z oczekiwaniami rynku pracy. Potencjał szczególnie uzdolnionych uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych, matematyki lub przedsiębiorczości został wzmocniony w wyniku udzielonego wsparcia stypendialnego.

Małopolska Chmura Edukacyjna

Nowy Model Nauczania – Małopolska Chmura Edukacyjna

Projekt pn. *Małopolska Chmura Edukacyjna* stanowi kontynuację części pilotażowej zrealizowanej w latach 2013–2015, w ramach której prowadzono innowacyjne zajęcia dla uczniów szkół ponadpodstawowych z wykorzystaniem potencjału naukowego uczelni wyższych w regionie, poprzez realizację wspólnych projektów badawczych, prowadzenie wirtualnych zajęć wykładowych i laboratoryjnych w oparciu o infrastrukturę i nowoczesną technologię teleinformatyczną.

Przedsięwzięcie składa się z trzech projektów pozakonkursowych: projekt *Małopolska Chmura Edukacyjna* ma na celu wyposażenie placówek w sprzęt, w tym m.in. budowę systemu informatycznego (tzw. *private cloud*) oraz budowę infrastruktury w szkołach. W ramach projektu *Małopolska Chmura Edukacyjna – nowy model nauczania* – realizowane są zajęcia edukacyjne z przedmiotów ogólnych, a w ramach projektu *Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce II*, realizowane są zajęcia z przedmiotów zawodowych oraz podejmowane działania związane ze wzrostem kompetencji z zakresu wykorzystania TIK w dydaktyce przez nauczycieli przedmiotów zawodowych. Ponadto organy prowadzące przygotowują wnioski konkursowe na dofinansowanie działań w szkole w zakresie realizacji zajęć z przedmiotów ogólnych.

Województwo Małopolskie jest liderem projektów pozakonkursowych w ramach Poddziałań 10.1.4 oraz 10.2.3 RPO, natomiast liderem projektu infrastrukturalnego realizowanego w ramach Osi 2 RPO WM jest Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie.

W ramach realizacji obszarów ogólnych *Małopolskiej Chmury Edukacyjnej* prowadzone były działania we współpracy z 10 partnerami (7 uczelni publicznych, 1 uczelnia niepubliczna, 2 organizacje pozarządowe) takie jak zajęcia online z 17 obszarów tematycznych, koła naukowe z 17 obszarów tematycznych. Zrealizowano także szkolenia dla nauczycieli.

W ramach realizacji komponentu zawodowego *Małopolskiej Chmury Edukacyjnej* kontynuowane były działania we współpracy z 6 uczelniami, w tym realizowano zajęcia online w 7 obszarach kształcenia zawodowego: język angielski zawodowy, budownictwo, żywność, środowisko, turystyka, elektryczno-elektronicznym oraz mechaniczno-mechatronicznym. W roku szkolnym 2020/2021 w ramach komponentu zawodowego *Małopolskiej Chmury Edukacyjnej* ponad 1700 uczniów uczestniczyło w zajęciach online prowadzonych we współpracy z uczelniami, a 66 nauczycieli kształcenia zawodowego wzięło udział w IV edycji szkolenia z wykorzystania TIK w dydaktyce.

— więcej informacji

Szczegółowe informacje dotyczących projektu dostępne na stronie: www.e-chmura.małopolska.pl

Kształcenie zawodowe w regionie – projekt *Modernizacja kształcenia zawodowego II*

W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 na działania dotyczące kształcenia zawodowego uczniów w ramach 10 Osi Priorytetowej przeznaczono ok. 90 mln euro. W bieżącej perspektywie finansowej zastosowano podejście subregionalne i konkursowe. W efekcie ogłoszonego w 2016 roku konkursu w ramach Poddziałania 10.2.1. i 10.2.2 RPOWM, do dofinansowania na tworzenie i rozwój Centrów Kompetencji Zawodowych przyjęto 47 projektów. Natomiast w 2019 roku, w ramach II edycji konkursu, ogłoszonej w 2018 roku przez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości, zakontraktowano kolejne środki w wysokości ok. 150 mln zł:

- › W ramach konkursu 10.2.1 – Kształcenie zawodowe uczniów – ZIT dofinansowanie uzyskało 14 Centrów Kompetencji Zawodowych na łączną kwotę ok. 35 mln zł.
- › W ramach konkursu 10.2.2 – Kształcenie zawodowe uczniów – subregiony dofinansowanie uzyskało 35 Centrów Kompetencji Zawodowych na łączną kwotę ok. 115 mln zł.

Centra Kompetencji Zawodowych poprzez swoje działania ukierunkowane są na tworzenie dla uczniów w szkołach warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej poprzez wyposażenie/doposażenie pracowni kształcenia zawodowego w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne, realizację programów współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami – w tym przede wszystkim organizację staży dla uczniów, działania z obszaru doradztwa edukacyjno-zawodowego, wzmocnienie współpracy szkół zawodowych z uczelniami, dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z przedmiotów zawodowych, służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych, realizację kursów dających dodatkowe kwalifikacje uczniom, a także na rozwój kompetencji zawodowych i społecznych kadr wspieranych placówek w celu poprawy efektywności kształcenia zawodowego w powiązaniu z rynkiem pracy i przedsiębiorcami.

Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce II

Równoległe do projektów konkursowych wspierających kształcenie zawodowe, od 2016 roku na poziomie województwa realizowany jest projekt pozakonkursowy. Stanowi on kontynuację zakończonego sukcesem projektu *Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce* oraz pilotażu *Festiwalu Zawodów* prowadzonych – odpowiednio – w latach 2010–2015 i 2012–2015. Całkowita wartość projektu wynosi 56,3 mln zł, z czego blisko 50,7 mln stanowi dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Szacuje się, że docelowo wsparciem zostanie objętych ok. 40 000 osób oraz ok. 300 szkół i placówek edukacyjnych.

Projekt realizowany jest w formule partnerskiej (Lider: Województwo Małopolskie, Departament Edukacji UMWM), a jego założeniem jest wsparcie rozwoju kadr dla innowacyjnej i efektywnej gospodarki poprzez poprawę efektywności kształcenia zawodowego oraz podniesienie u uczniów małopolskich szkół podstawowych zdolności do podejmowania właściwych decyzji dotyczących dalszej ścieżki edukacyjnej i zawodowej. W tym celu realizowane są cztery komplementarne komponenty projektu:

- 1) koordynacja, wspieranie i rozwój kształcenia zawodowego w regionie (w tym Centrów Kompetencji Zawodowych utworzonych w subregionach), w zakresie tworzenia sieci nowoczesnych placówek kształcenia zawodowego współpracujących z przedsiębiorcami,
- 2) uruchomienie 2 Centrów Kompetencji Zawodowych na bazie szkół i placówek kształcenia zawodowego prowadzonych przez WM w branży turystyczno-gastronomicznej i medyczno-społecznej,
- 3) Małopolska Chmura Edukacyjna w zakresie 7 obszarów zawodowych, tj. budownictwo, turystyka, żywność, środowisko, język angielski zawodowy, mechaniczno-mechatroniczny oraz elektryczno-elektroniczny, a także działania związane ze wzrostem kompetencji z zakresu wykorzystania TIK w dydaktyce przez nauczycieli przedmiotów zawodowych,
- 4) budowa systemu orientacji zawodowej dla uczniów ostatnich klas szkół podstawowych w Małopolsce, poprzez m.in. tworzenie Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa), organizację Festiwalu Zawodów oraz promocję kształcenia zawodowego (zadanie projektowe realizowane w partnerstwie z organami prowadzącymi szkoły podstawowe w Małopolsce);

W ramach zadania koordynacyjnego, końcem 2020 roku odbyło się kolejne posiedzenie Regionalnych Rad Branżowych, skupiających przedstawicieli przedsiębiorców, instytucji rynku pracy i edukacji, samorządu oraz Centrów

Kształcenia Zawodowego z Małopolski. Tematem wiodącym posiedzenia były możliwości wsparcia przedsiębiorców i ich współpracy ze szkołami zawodowymi w trudnym czasie pandemii. Ponadto opracowany został obszerny raport z realizacji działań w obszarze kształcenia zawodowego za rok szkolny 2019/2020.

W zakresie Centrów Kompetencji Zawodowych utworzonych na bazie szkół wojewódzkich prowadzona była współpraca z pracodawcami, której efektem było pozyskanie nowych miejsc odbywania stażu zawodowego dla uczniów i słuchaczy szkół kształcących się w zawodach branży turystyczno-gastronomicznej i medyczno-społecznej. We współpracy z pracodawcami zostały opracowane programy staży zawodowych realizowanych w 2021 roku. W roku szkolnym 2020/2021 187 osób uczestniczyło w stażach zawodowych z możliwością wypłaty stypendium stażowego, a ponad 300 uczniów, słuchaczy oraz nauczycieli CKZ rozpoczęło udział w kursach i szkoleniach umożliwiających uzyskanie dodatkowych kompetencji i kwalifikacji.

W ostatnim roku w ramach komponentu zawodowego Małopolskiej Chmury Edukacyjnej ponad 1700 uczniów uczestniczyło w zajęciach online prowadzonych we współpracy z uczelniami, a 66 nauczycieli kształcenia zawodowego wzięło udział w IV edycji szkolenia z wykorzystania TIK w dydaktyce.

W 2021 roku zrealizowano również ósmą edycję *Festiwalu Zawodów*. Ze względu na pandemię COVID-19 wydarzenie odbyło się w nowej formule online: Studia Zawodów i Studia Medycznego, które były transmitowane „na żywo” oraz wirtualnych spotkań (webinarów, warsztatów) z przedsiębiorcami. W trakcie 3 dni Festiwalu uczniowie, nauczyciele i rodzice mogli zobaczyć ciekawe prezentacje zawodów, szkół branżowych i techników, szkół/uczelni medycznych oraz służb mundurowych z całej Małopolski, a także posłuchać inspirujących rozmów z przedstawicielami świata mediów, kultury, edukacji i nauki, biznesu czy samorządu. Poprzez transmisję online, w *Festiwalu Zawodów* wzięło udział ok. 40 000 osób.

W roku szkolnym 2020/2021 funkcjonowały 303 Szkolne Punkty Informacji i Kariery utworzone w ramach zadania związanego z budową systemu orientacji zawodowej. W tym okresie przygotowano 755 Indywidualnych Planów Działania (dane do końca maja 2021), co daje łącznie od początku realizacji projektu 32 773 IPD.

Odnotować należy, że panująca od marca 2020 roku epidemia koronawirusa wpłynęła na realizację projektu, w tym osiągnięte wskaźniki. W celu złagodzenia skutków pandemii, Zarząd Województwa Małopolskiego zdecydował o utworzeniu własnej, regionalnej tarczy antykryzysowej. W ramach pakietu edukacyjnego *Małopolskiej Tarczy Antykryzysowej* przewidziano w projekcie *Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce II* zakup sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem dla uczniów szkół branżowych i techników oraz realizację kursów zawodowych pozwalających uczniom na nabycie dodatkowych kwalifikacji lub kompetencji.

Całościowa kwota planowana na zakup sprzętu do nauczania zdalnego dla szkół zawodowych w ramach MKZII w związku z COVID-19 to 3,7 mln zł. Dotychczas dokonano zakupu już niemal 1100 laptopów i komputerów typu „all in one” na kwotę ponad 3,2 mln zł. Zakupiony sprzęt trafił do 100 zespołów szkół i placówek kształcących zawodowo, w tym 6 prowadzonych przez Województwo Małopolskie i 94 prowadzonych przez gminy/powiaty/jednostki spoza sektora finansów publicznych.

Ponadto planuje się przeznaczyć około 1,2 mln zł w perspektywie lat 2020–2023 na kursy zawodowe dla 300–400 osób. Będą to kursy dające uczniom dodatkowe kwalifikacje pożądane na rynku pracy, takie jak np. kursy komputerowe, kursy komputerowego wspomaganie projektowania, kursy księgowość, uprawnienia SEP. Do chwili obecnej z oferty (kursy Auto Cad oraz ECDL) skorzystało 116 osób – uczniów małopolskich szkół ponadpodstawowych.

więcej informacji

Szczegółowe informacje dotyczące projektu pod adresem internetowym: www.zawodowa.malopolska.pl

System stypendialny

W województwie małopolskim na poziomie regionalnym realizowane są obecnie dwa komplementarne programy stypendialne:

- › Regionalny Program Stypendialny współfinansowany ze środków UE;
- › Przedsięwzięcie strategiczne pn.: *Regionalny Program Stypendialny* finansowany ze środków własnych Województwa Małopolskiego.

W ramach przedsięwzięcia strategicznego pn. *Regionalny Program Stypendialny* finansowanego ze środków własnych województwa małopolskiego w roku szkolnym/akademickim 2020/2021 roku będą przyznawane stypendia:

- › dla uczniów, pobierających naukę na terenie Województwa Małopolskiego bez względu na miejsce zamieszkania:
 - za szczególne osiągnięcia artystyczne,
 - za szczególne osiągnięcia sportowe,
 - za szczególne osiągnięcia w naukach humanistycznych,
 - losowe (dla uczniów osiągających ponadprzeciętne wyniki w nauce znajdujących się w niekorzystnej sytuacji losowej).

Stypendia przyznawane będą na okres maksymalnie 10 miesięcy. Miesięczna wysokość ww. stypendiów wynosi:

- a) w przypadku uczniów szkół podstawowych (klasy 5–7): 350,00 zł brutto miesięcznie;
 - a) w przypadku uczniów klasy 8 szkoły podstawowej: 425,00 zł brutto miesięcznie;
 - a) w przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych (w tym klas ponadgimnazjalnych): 500,00 zł brutto miesięcznie.
- › dla studentów, mających miejsce zamieszkania na terenie województwa małopolskiego:
 - za szczególne osiągnięcia artystyczne,
 - za szczególne osiągnięcia sportowe,
 - za szczególne osiągnięcia w naukach humanistycznych i społecznych,
 - za szczególne osiągnięcia w naukach ścisłych, przyrodniczych i technicznych (dla studentów studiujących na kierunkach kluczowych),
 - losowe (dla studentów osiągających ponadprzeciętne wyniki w nauce znajdujących się w niekorzystnej sytuacji losowej).

Stypendia przyznawane będą na okres maksymalnie 10 miesięcy. Miesięczna wysokość stypendiów wynosi 600,00 zł brutto.

Przedsięwzięcie strategiczne pn.: *Regionalny Program Stypendialny* finansowany ze środków własnych Województwa Małopolskiego, zakłada wzmocnienie rozwoju talentów i uzdolnień uczniów oraz studentów z uwzględnieniem eliminacji barier takich jak: zamieszkiwanie na obszarze wiejskim, trudna sytuacja materialna, bycie członkiem rodziny wielodzietnej oraz posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności.

Wsparcie stypendialne jest udzielane na realizację przez ucznia/studenta zamierzenia edukacyjnego określonego w indywidualnym Planie Zamierzenia Edukacyjnego w zakresie przyznanego stypendium.

W roku szkolnym/akademickim 2020/2021 przedsięwzięcie realizowane było po raz trzeci. Przyznano 208 stypendiów (dla uczniów oraz studentów) na łączną kwotę 946 000,00 zł.

RPS finansowany ze środków własnych Województwa Małopolskiego jest uzupełnieniem RPS finansowanego ze środków UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020.

Regionalny Program Stypendialny w ramach RPO WM na lata 2014–2020 jest realizowany w latach szkolnych 2016/2017–2021/2022. Projekt ma na celu wzmocnienie potencjału uczniów szkół podstawowych (począwszy od 5 klasy), zamieszkujących na terenie województwa małopolskiego lub którzy są uczniami szkół z siedzibą w Małopolsce, szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych nowożytnych, matematyki lub przedsiębiorczości, z uwzględnieniem eliminacji barier wynikających z zamieszkiwania na obszarach wiejskich, trudnej sytuacji materialnej, bycia członkiem rodziny wielodzietnej i posiadania orzeczenia o niepełnosprawności. Wsparcie stypendialne jest udzielane na realizację przez ucznia, pod okiem opiekuna dydaktycznego, jego indywidualnego planu rozwoju w obszarze przedmiotów przyrodniczych, informatycznych, języków obcych nowożytnych, matematyki i/lub przedsiębiorczości.

W projekcie zaplanowano przyznanie 8207 stypendiów na łączną kwotę ponad 50,6 mln zł w 6 kolejnych naborach przeprowadzanych na początku danego roku szkolnego. W roku szkolnym 2020/2021 miał miejsce piąty nabór w projekcie i wypłacono łącznie 676 stypendiów na kwotę 4,2 mln zł. Wsparcie otrzymało 228 uczniów klas 5–7 szkół podstawowych (po 4800 zł), 92 uczniów klas 8 szkół podstawowych (po 6000 zł) oraz 356 uczniów liceów, techników oraz szkół branżowych (po 7200 zł).

więcej informacji

Szczegółowe informacje dotyczących projektu dostępne na stronie: www.malopolska.pl/dla-mieszkanca/praca-i-edukacja/regionalny-program-stypendialny

Małopolskie Talenty

Województwo Małopolskie realizuje przedsięwzięcie edukacyjną pn. *Małopolskie Talenty*, której celem jest stworzenie w Małopolsce warunków dla rozwoju uzdolnień uczniów na 3 etapach (szkół podstawowych kl. 4–6, szkół podstawowych kl. 7–8, szkół ponadpodstawowych kończących się maturą) z obszaru kompetencji kluczowych przedmiotowych: języka obcego, nauk matematyczno-przyrodniczych, przedsiębiorczości, technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz kompetencji kluczowych ponadprzedmiotowych: społecznych i umiejętności uczenia się.

Model przedsięwzięcia, oparty na wielowymiarowym wsparciu uzdolnień uczniów, wdrażany jest dwutorowo:

- › w ramach projektów zwanych konkursowymi, realizowanych przez organy prowadzące szkoły lub inne podmioty wpisujące się w działalność edukacyjną tworzone są pozaszkolne ośrodki wspierające rozwój uzdolnień poznawczych w obszarze kompetencji kluczowych zwane Centrami Wsparcia Uczniów Zdolnych (CWUZ), w których prowadzone są zajęcia dla uczniów,
- › w ramach projektu koordynacyjnego, realizowanego przez Województwo Małopolskie nadzorowana jest praca CWUZ oraz oferowane są: bezpłatne szkolenia i wsparcie metodyczne z zakresu pracy z uczniem zdolnym dla kadry pedagogicznej; diagnoza uzdolnień poznawczych wśród uczniów; warsztaty letnie dla uczniów pn. *Letniej Szkoły Młodych Talentów*; *Forum Młodych Talentów*; konkursy dla uczniów.

Inicjatywa realizowana jest w okresie od stycznia 2016 do października 2022 roku. Współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, poddziałanie 10.1.5 RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

W roku szkolnym 2020/2021 zrealizowane zostały poniższe działania:

- › przeprowadzono diagnozę uzdolnień 2700 uczniów z Małopolski na podstawie specjalistycznych testów badających poziom uzdolnień poznawczych z wybranej kompetencji kluczowej;
- › zrealizowano 4 *Fora Młodych Talentów* w formie zdalnej ze względu na pandemię COVID-19, w którym uczestniczyło 243 uczniów i nauczycieli, w celu umożliwienia uczniom kontaktu z inspirującymi osobami, które osiągnęły sukces w młodym wieku, wymiany doświadczeń pomiędzy uczniami, nauczycielami oraz promowania osiągnięć uczniów zdolnych i ich nauczycieli. Spotkania te stanowiły jednocześnie podsumowanie pracy CWUZ w roku szkolnym 2020/2021;
- › przeprowadzono i rozstrzygnięto konkurs na najlepszy projekt edukacyjny zrealizowany w CWUZ z zakresu kluczowych kompetencji przedmiotowych, w którym wzięło udział 352 uczniów. Nagrodzonym uczniom przekazano nagrody rzeczowe: tablety, dyski przenośne oraz pendrive'y;
- › zorganizowano warsztaty letnie pn. *Letnia Szkoła Młodych Talentów* dla 135 uczniów szczególnie uzdolnionych;
- › przeprowadzono szkolenia oraz udzielono wsparcia metodycznego dla 525 nauczycieli pracujących w CWUZ z uczniami zdolnymi w obszarach związanych z kompetencjami kluczowymi;
- › akredytowano 55 CWUZ w Małopolsce prowadzonych przez 21 podmiotów związanych z edukacją, w których dla ok. 2500 uczniów zdolnych prowadzone były zajęcia metodą projektu z zakresu kompetencji kluczowych przez kadrę nauczycielską przeszkoloną w projekcie koordynacyjnym. CWUZ w związku z pandemią COVID-19 w roku szkolnym 2020/2021 realizowały zajęcia głównie w formie zdalnej.

więcej informacji

Szczegółowe informacje dotyczących projektu dostępne na stronie: www.malopolskietalenty.pl

Nauka

Opracowanie: Joanna Dobrzańska

podsumowanie

- W sferze badań i rozwoju pozycja województwa małopolskiego na tle innych regionów Polski przedstawiała się w 2019 roku korzystnie. Województwo uplasowało się na 2. miejscu po województwie mazowieckim zarówno pod względem wielkości nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R ogółem (4132,8 mln zł), jak i nakładów poniesionych przez sektor przedsiębiorstw (2520,2 mln zł), a także w przeliczeniu na 1 mieszkańca (1213,8 zł). Po spadku jaki nastąpił w 2017 roku, wielkości te były w kolejnych dwóch latach znacząco wyższe, także w porównaniu do lat wcześniejszych.
- Małopolska utrzymała pozycję lidera pod względem wielkości nakładów wewnętrznych ponoszonych na B+R w odniesieniu do PKB, które wzrosły w stosunku do poprzedniego roku, osiągając najwyższy dotychczasowy poziom 2,23%. Natomiast relacja BERD¹/PKB kształtowała się na poziomie 1,36%, co plasowało województwo na 2. pozycji po Mazowszu.
- W roku akademickim 2020/2021 w Małopolsce odnotowano wzrost liczby studentów w porównaniu do roku poprzedniego, tym samym zahamowany został widoczny od 2010 roku trend spadkowy. W województwie małopolskim studiowało 146,6 tys. osób, tj. o 1,4 tys. studentów więcej niż w roku ubiegłym. Pod względem liczby studiujących, Małopolska nadal pozostawała drugim co do wielkości po Mazowszu ośrodkiem akademickim w kraju.
- Po raz pierwszy od wielu lat zwiększeniu uległ także wskaźnik studiujących na 10 tys. mieszkańców. W 2020 roku wskaźnik osiągnął poziom 430 (rok wcześniej 426) plasując województwo małopolskie na 2. pozycji po Mazowszu (wskaźnik 459).

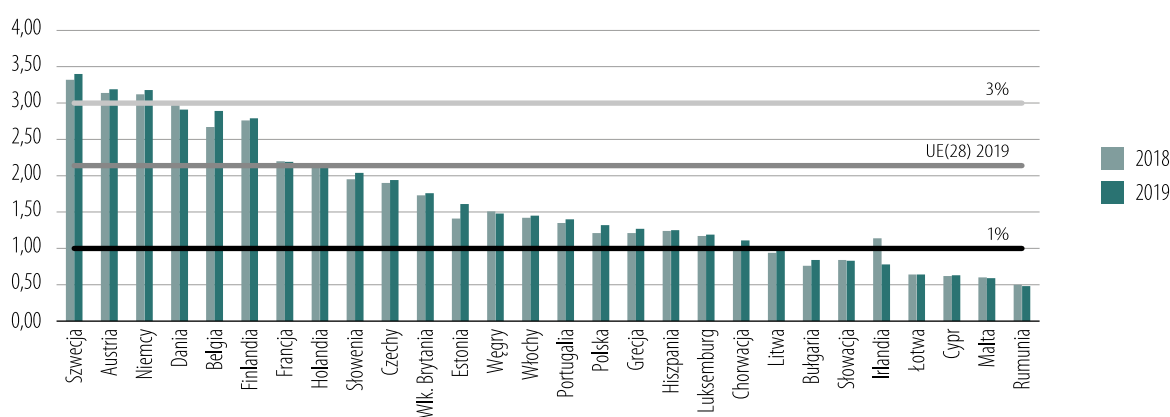
1. Badania i rozwój

Nakłady ponoszone na B+R stanowią podstawę nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki i są jednym z priorytetów prowadzonej polityki unijnej, odnajdującej odzwierciedlenie m.in. w zapisach celów *Strategii Europa 2020*. Zgodnie z założeniami dokumentu, kraje członkowskie powinny w swoich działaniach zmierzać do osiągnięcia w 2020 roku łącznych wydatków na poziomie 3% PKB. Polska, będąca krajem osiągniętym niski poziom wskaźnika w porównaniu z krajami Europy Zachodniej, postawiła przed sobą wyzwanie w postaci osiągnięcia łącznych nakładów na badania i rozwój w wysokości 1,7% PKB. Dla Małopolski ukazanie w tym miejscu szerszego, europejskiego kontekstu ma swoje uzasadnienie z uwagi na coraz bardziej globalne podejście do współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Województwo małopolskie z ośrodkiem naukowo-badawczym, jakim jest stolica regionu – Kraków, ma bowiem znaczący udział w stymulowaniu działalności B+R w skali kraju, a tym samym w zmniejszaniu dystansu pomiędzy Polską a bardziej rozwiniętymi państwami UE.

¹ BERD (business enterprise expenditure on R&B) – nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R.

W większości państw członkowskich, w tym także w Polsce, w ostatnich latach widoczny jest wyraźny trend wzrostowy. Korzystny pod względem wielkości nakładów poniesionych na B+R był również rok 2019, w którym 20 z 28 krajów Wspólnoty zanotowało wzrost wskaźnika GERD/PKB, z czego trzy kraje: Szwecja, Austria i Niemcy przekroczyły poziom 3%. W Polsce również nastąpiło zwiększenie nakładów na badania naukowe i prace rozwojowe, które osiągnęły w 2019 roku wartość na poziomie 1,32%. Niestety, pomimo wzrostu, wciąż jednak wielkość ta odbiega znacznie od średniej unijnej wynoszącej w 2019 roku 2,14% i plasuje Polskę dopiero na 16. pozycji wśród krajów Wspólnoty. W przypadku udziału nakładów sektora przedsiębiorstw również nastąpił, choć nieznaczny, wzrost w relacji do PKB – wyniósł on w Polsce w 2019 roku 0,83%. Wartość BERD/PKB także była niższa od średniej UE, jednak w tym zakresie przekroczyła cel szczegółowy, wyznaczony dla tego wskaźnika na poziomie kraju. Wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R na 1 mieszkańca w roku 2019 w Polsce wynosiła 185,60 euro, przy średniej wartości nakładów w UE wynoszącej 685,60 euro.

Wykres 40. Wskaźnik intensywności prac B+R w krajach Unii Europejskiej (GERD/PKB)* (w%)

* uszeregowane malejąco wg 2019 roku

Źródło: opracowanie własne UMMW na podstawie danych Eurostat.

— więcej informacji

Globalne podejście Europy do współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji.

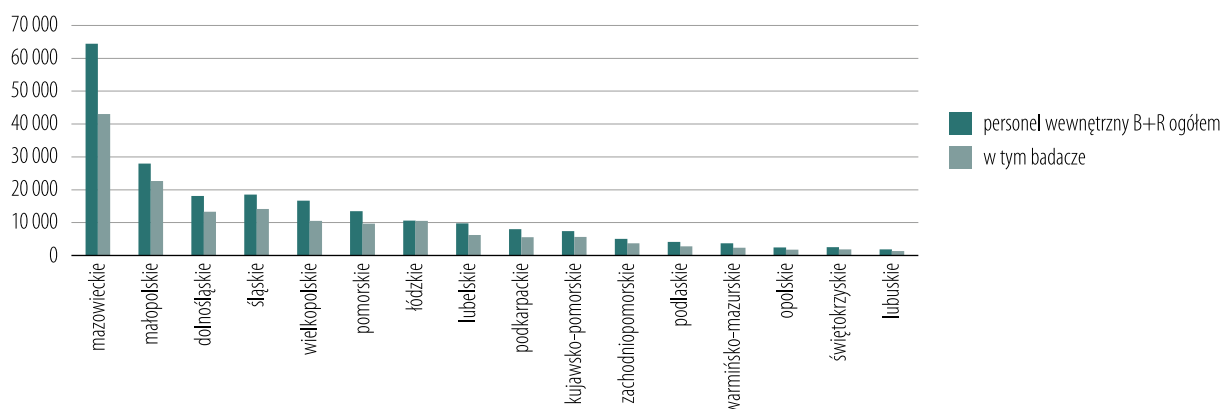
W dniu 18 maja 2021 roku Komisja Europejska przyjęła komunikat w sprawie globalnego podejścia do badań naukowych i innowacji – Europejską strategię współpracy międzynarodowej w zmieniającym się świecie. Nowe, globalne podejście do badań naukowych i innowacji zastępuje poprzednią strategię, aby zareagować na znacznie odmienny kontekst globalny i dostosować współpracę międzynarodową do aktualnych priorytetów UE.

Kluczowym instrumentem wdrażania strategii będzie program Horyzont Europa, który będzie promować doskonałość i zapewniać cenne wsparcie najlepszym naukowcom i innowatorom, stymulując tym samym przemiany systemowe konieczne do zapewnienia, by Europa była ekologiczna, zdrowa i odporna².

W 2019 roku nakłady krajowe brutto zwiększyły się w stosunku do poprzedniego roku o 18,1%, osiągając wartość 30,3 mld zł. Podobnie jak w ubiegłych latach w obszarze działalności badawczo-rozwojowej wewnątrz kraju widoczna była dominująca rola Mazowsza, które poniosło 36% wszystkich nakładów poniesionych na B+R w kraju, i w którym znajduje się niemal jedna czwarta wszystkich podmiotów aktywnych badawczo. Małopolska na tle pozostałych regionów odznaczała się bardzo wysokimi wskaźnikami, zajmując 2. miejsce po województwie mazowieckim pod

² https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/documents/ec_rtd_com2021-252.pdf

Wykres 41. Personel wewnętrzny B+R w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

Badacze stanowili w Polsce ponadto 73,6% personelu B+R wyrażonego w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC)⁴, przy czym w województwie małopolskim wskaźnik ten był wyższy od średniego w kraju i wynosił w 2019 roku 81,1%. Udział kobiet ogółem w kadrze naukowo-badawczej, a także kobiet w liczbie badaczy (wyrażony w EPC) wynosił odpowiednio dla kraju: 36,2% oraz 35,4%, a dla Małopolski: 32,9% oraz 32,4%.

W Małopolsce w 2019 roku relacja nakładów wewnętrznych do personelu B+R wyrażonego w EPC wyniosła 191,6 tys. zł, natomiast wielkość wskaźnika określającego wielkość nakładów osobowych i wynagrodzenie personelu zewnętrznego przypadająca na 1 EPC wyniosła 94,6 tys. zł.

więcej informacji

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego od 2015 roku realizowany jest projekt *SPIN – Małopolskie Centra Transferu Wiedzy*, druga edycja projektu jest pod nazwą *SPIN – Małopolskie Centra Transferu Wiedzy wsparciem dla przedsiębiorców*, w ramach działania 1.3 B Małopolskie Centra Innowacji.

Działanie skierowane jest do przedsiębiorców, w szczególności z sektora MŚP z Małopolski, służąc podniesieniu ich konkurencyjności, budowaniu własnej marki z wykorzystaniem innowacyjnych usług doradczych (audyty technologiczne, transfer technologii, bony na innowacje, B2B, badanie rynku i wiele innych). Usługi te świadczone są przez naukowców i ekspertów pracujących w branżowych Centrach Transferu Wiedzy, które prowadzone są przez Instytucje Otoczenia Biznesu. Każda usługa jest dopasowana do potrzeb zgłaszającego się przedsiębiorcy. Usługi dla przedsiębiorców realizowane są w ramach pomocy de minimis, a odpłatność obejmuje wyłącznie VAT.

Centra Transferu Wiedzy, do których można się zgłosić to:

- › Małopolskie Centrum Biotechnologii Uniwersytet Jagielloński – specjalizacja *Nauki o życiu*,
- › Centrum Zrównoważonego Rozwoju i Poszanowania Energii w Miękinii (Akademia Górniczo-Hutnicza) – specjalizacja *Energia zrównoważona*,
- › Małopolskie Centrum Budownictwa Energooszczędnego (Politechnika Krakowska) – specjalizacja *Energia zrównoważona*,
- › Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN – specjalizacja *Produkcja metali i wyrobów metalowych*,
- › Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych – specjalizacja *Chemia*,
- › TG GEOS – specjalizacja *Energia zrównoważona*,
- › Fundacja Polish Heritage – specjalizacja *Przemysły kreatywne i czasu wolnego*,
- › Fundacja Progress & Business – specjalizacja *Technologie informacyjne i komunikacyjne*.

Więcej informacji na stronie: www.spin.malopolska.pl

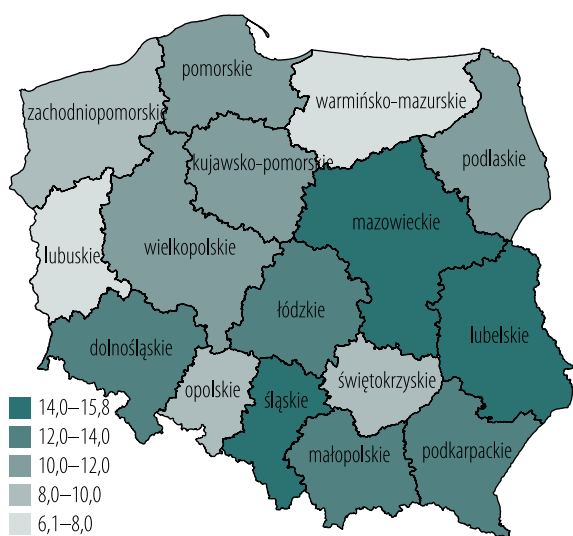
⁴ Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) – jednostka przeliczeniowa wykorzystywana do pomiaru personelu w działalności B+R definiowana jako stosunek godzin pracy rzeczywiście przepracowanych w związku z działalnością B+R w danym okresie sprawozdawczym (zazwyczaj w roku kalendarzowym) do całkowitej liczby godzin formalnie przepracowanych w tym samym okresie przez osobę lub grupę.

W Małopolsce w 2019 roku w obszarze badań naukowych i prac rozwojowych działały 592 podmioty. Najwięcej podmiotów pochodziło z sektora przedsiębiorstw (536). Wśród 56 pozostałych podmiotów wyróżnić można 25 jednostek naukowych⁵, do których należą:

- › instytuty naukowe PAN (Instytut Botaniki im. Władysława Szafera PAN, Instytut Farmakologii PAN, Instytut Fiziologii Roślin im. Franciszka Górskiego PAN, Instytut Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego PAN, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, Instytut Języka Polskiego PAN, Instytut Katalizy i Fizykochemii Powierzchni im. Jerzego Habera PAN, Instytut Mechaniki Górotworu PAN, Instytut Metalurgii i Inżynierii Materiałowej im. Aleksandra Krupkowskiego PAN, Instytut Ochrony Przyrody PAN oraz Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN),
- › instytuty Sieci Łukasiewicz (Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Instytut Zaawansowanych Technologii Wytwarzania, Krakowski Instytut Technologiczny),
- › instytuty badawcze (Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy oraz Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Budowy Urządzeń Chemicznych CEBEA),
- › inne jednostki badawcze (Centralny Ośrodek Chłodnictwa „COCH” w Krakowie Sp. z o.o., Centrum Fizyki Ciała Stałego Sp. z o.o., Instytut Allerhanda, Muzeum Narodowe w Krakowie, Polska Akademia Umiejętności, Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK oraz Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa).

W 2020 roku, pomimo trudnej sytuacji spowodowanej pandemią COVID-19, do Urzędu Patentowego RP (UPRP) z terenu Małopolski wpłynęło więcej zgłoszeń patentów i wzorów użytkowych dokonanych przez podmioty krajowe niż w roku poprzednim. Z obszaru województwa małopolskiego zgłoszono 369 wynalazków oraz 78 zgłoszeń wzorów użytkowych. Dla porównania, w roku poprzednim liczba ta wynosiła odpowiednio 360 oraz 61. Udzielonych zostało 289 patentów oraz 71 praw ochronnych na wzory użytkowe (rok wcześniej odpowiednio: 315 i 91). W 2020 roku, w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wskaźnik zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych kształtował się w Małopolsce na poziomie 13,1 (6. miejsce w kraju), natomiast wskaźnik udzielonych patentów i praw ochronnych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wynosił w Małopolsce 10,6 (1. miejsce w kraju). W zestawieniu podmiotów, które uzyskały więcej niż 9 patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe w 2020 roku znalazło się sześć z Małopolski – Akademia Górniczo-Hutnicza z liczbą 70, Politechnika Krakowska z liczbą 51, Uniwersytet Jagielloński z liczbą 26, Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy z liczbą 24, Uniwersytet Rolniczy z liczbą 18 oraz Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych z liczbą 10.

Mapa 12. Liczba zgłoszeń do UPRP wynalazków i wzorów użytkowych przez podmioty krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

Mapa 13. Liczba patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe udzielonych przez UPRP podmiotom krajowym na 100 tys. mieszkańców w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

⁵ Jednostki naukowe na podstawie informacji zawartej w POL-on – systemie informacji o nauce i szkolnictwie wyższym, który gromadzi dane o wszystkich polskich jednostkach naukowych za: www.polon.nauka.gov.pl, wg stanu na dzień: 25.10.2021 roku

więcej informacji

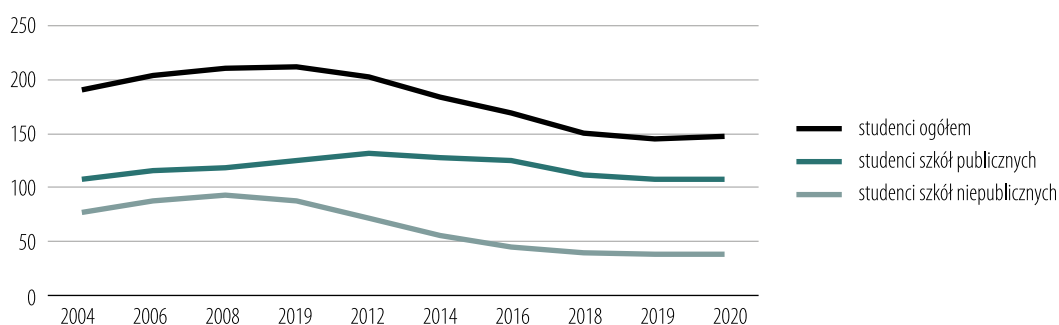
Więcej informacji na temat sektora B+R w Polsce, również w przekroju regionalnym, można znaleźć w publikacjach GUS *Nauka i technika w 2019 roku* oraz *Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2019 roku* (www.stat.gov.pl), a także w *Raportach rocznych UPRP*.

2. Szkolnictwo wyższe

W 2020 roku w Polsce studiowało 1215,3 tys. osób, tj. o 1,13% więcej niż w roku poprzednim. Tym samym zahamowany został występujący w ostatnich latach negatywny trend spadkowy. Liczba studiujących uległa zwiększeniu w stosunku do roku poprzedniego w siedmiu województwach, przy czym największy wzrost pod względem liczby studiujących osób zanotowano w województwie mazowieckim (4,7 tys.) oraz województwach pomorskim i wielkopolskim (po 3,2 tys.). Największy przyrost procentowy w stosunku do liczby studentów w danym województwie w odniesieniu do roku 2019 wystąpił natomiast na Pomorzu (3,9%) i w województwie łódzkim (3,2%)⁶.

Zatrzymanie spadku liczby studiujących widoczne było także w Małopolsce, gdzie liczba studentów w 2020 roku zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 1,4 tys. osób. Pod względem liczby studiujących, Małopolska nadal pozostawała drugim co do wielkości po Mazowszu ośrodkiem akademickim w kraju. W 2020 roku w województwie małopolskim studiowało 146,6 tys. osób (łącznie z cudzoziemcami), z czego 2,8 tys. w 9 zamiejscowych jednostkach organizacyjnych 7 szkół wyższych z innych województw. W największym ośrodku akademickim w województwie – Krakowie naukę pobierało 130,4 tys. osób. Następnymi co do wielkości ośrodkami były Nowy Sącz – 5,3 tys. studentów oraz Tarnów – 5,0 tys. Studenci kształcili się także w Nowym Targu i Oświęcimiu.

Wykres 42. Liczba studiujących w Małopolsce (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zmiana trendu zauważalna była także w przypadku wskaźnika studiujących na 10 tys. mieszkańców, który po raz pierwszy od wielu lat uległ zwiększeniu. W 2020 roku wskaźnik osiągnął poziom 430 (rok wcześniej 426), plasując województwo małopolskie na 2. pozycji po Mazowszu (wskaźnik 459).

W 2020 roku w 27 szkołach wyższych, które miały siedzibę w Małopolsce, kształciło się 144,3 tys. studentów⁷, spośród których zdecydowana większość (82,3%) pobierała naukę w 14 publicznych szkołach wyższych, natomiast pozostała część w 13 szkołach niepublicznych. Wśród studiujących przeważały kobiety – stanowiły one 58,5% uczących się. Liczba studentów ogółem zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku o 1,0%, przy czym wzrost dotyczył uczelni niepublicznych (9,5%), zarówno w przypadku studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Na uczelniach publicznych liczba uczących się w obu przypadkach – studiów stacjonarnych i niestacjonarnych – uległa zmniejszeniu (o 0,7%, tj. 0,8 tys. osób).

⁶ Wg faktycznej lokalizacji uczelni i ich jednostek zamiejscowych.

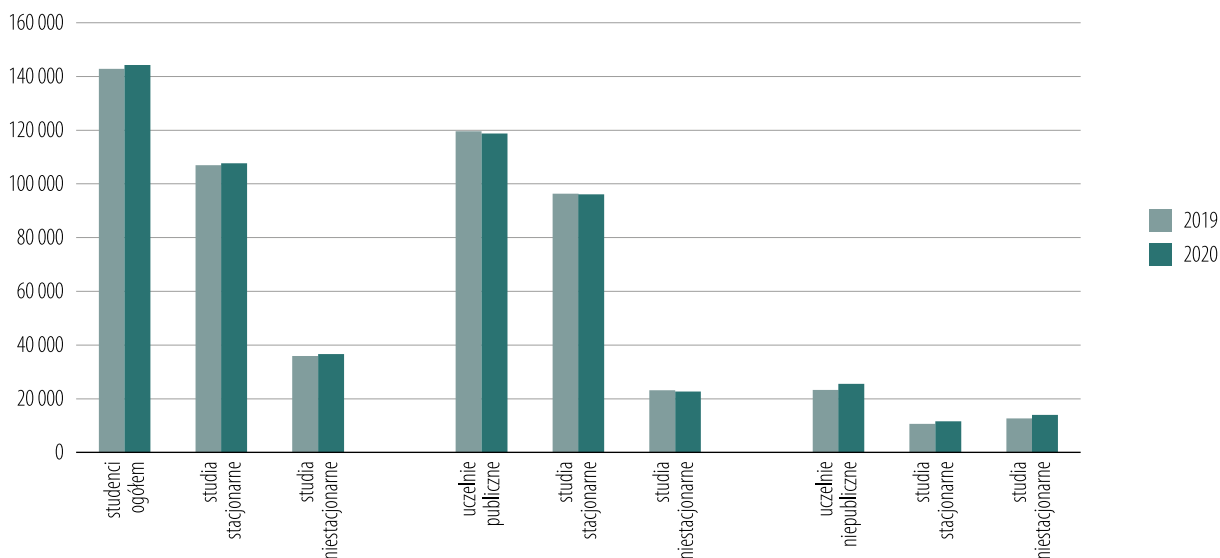
⁷ łącznie z cudzoziemcami, a także ze studentami filii oraz zamiejscowych podstawowych jednostek organizacyjnych i zamiejscowych ośrodków dydaktycznych położonych w innych województwach.

Mapa 14. Studenci szkół wyższych na 10 tys. mieszkańców w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 43. Studujący na małopolskich uczelniach wg systemu kształcenia i form własności (w osobach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem liczby studentów największą uczelnią był Uniwersytet Jagielloński, drugą co do wielkości była Akademia Górniczo-Hutnicza – tylko te dwie szkoły kształcą blisko połowę (47,4%) studentów uczelni publicznych oraz 39,0% wszystkich studentów małopolskich uczelni. Największą niepubliczną uczelnią była Krakowska Akademia skupiająca 31,4% studentów uczelni prywatnych.

Na małopolskich uczelniach w 2020 roku studiowało 7,9 tys. cudzoziemców pochodzących ze 125 krajów (300 osób mniej niż w roku poprzednim). Niemal wszyscy obcokrajowcy (93,5%) uczyli się na studiach stacjonarnych. Udział zagranicznych studentów stanowił 5,5% ogólnej liczby studiujących na małopolskich uczelniach i 9,3% wszystkich studiujących cudzoziemców w Polsce. Najliczniejszą grupę, zarówno w kraju, jak i w Małopolsce, stanowią studenci z Ukrainy. Ukraińcy wybierali najczęściej naukę w Warszawie, Łodzi oraz Krakowie – tylko w tych trzech miastach stanowili blisko połowę (48,5%) wszystkich studiujących tej narodowości w Polsce. Ukraińscy studenci

studiujący w województwie małopolskim stanowili 12,3% wszystkich studiujących tej narodowości w Polsce oraz 60,0% wszystkich studiujących obcokrajowców w Małopolsce. Studenci z Ukrainy najczęściej wybierali Krakowską Akademię im. A. Frycza Modrzewskiego oraz Uniwersytet Jagielloński. Małopolskie uczelnie cieszyły się również dużą popularnością wśród Białorusinów i Norwegów, którzy wybierali przede wszystkim Uniwersytet Jagielloński, przy czym Norwegowie studiujący na UJ stanowili zdecydowanie najliczniejszą grupę (30,2%) tej narodowości uczącą się w Polsce.

Według informacji o wynikach rekrutacji w 2020 roku, podawanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, małopolskie szkoły wyższe należą do grona uczelni najczęściej wybieranych w kraju przez kandydatów na studia. Wśród najpopularniejszych, w przeliczeniu liczby kandydatów na jedno miejsce, znalazł się Uniwersytet Ekonomiczny na 5. miejscu (5,2 kandydata na miejsce), Akademia Górniczo-Hutnicza i Uniwersytet Pedagogiczny ex aequo na 10. miejscu (4,2 kandydata na miejsce) oraz Uniwersytet Jagielloński na miejscu 11. (4,1 kandydata na miejsce). Małopolskie uczelnie należą również do ścisłej czołówki pod względem najczęściej wybieranych przez kandydatów według ogólnej liczby zgłoszeń na studia stacjonarne pierwszego stopnia i jednolite magisterskie. Pod tym względem, w zestawieniu uczelni publicznych na pierwszym miejscu w kraju uplasował się Uniwersytet Pedagogiczny w kategorii uczelni pedagogicznych, Uniwersytet Ekonomiczny pośród uczelni ekonomicznych, a także Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie pośród państwowych wyższych szkół zawodowych. Miejsca drugie zajęły: Uniwersytet Jagielloński pośród uniwersytetów, Uniwersytet Rolniczy w kategorii uczelni rolniczych/przyrodniczych i Akademia Wychowania Fizycznego wśród uczelni wychowania fizycznego. Siódme miejsce w kategorii studiów stacjonarnych uczelni niepublicznych zajęła Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

W 2020 roku małopolskie uczelnie opuściło 36,5 tys. absolwentów, z czego 62,0% stanowiły kobiety. Studia magisterskie ukończyło 17,3 tys. osób (47,5%), wśród których dominowali absolwenci studiów drugiego stopnia (14,9 tys. osób). Studia pierwszego stopnia ukończyło 19,1 tys. osób, przy czym tytuł licencjata uzyskało 12,0 tys. absolwentów, a tytuł inżyniera 7,2 tys. Najwięcej absolwentów (26,6%), ukończyło wyższe szkoły techniczne, Uniwersytet Jagielloński ukończyło 21,3% oraz uczelnie ekonomiczne – 14,5%.

— więcej informacji

Więcej informacji na temat szkolnictwa akademickiego w Małopolsce znaleźć można w opracowaniu sygnałnym Urzędu Statystycznego w Krakowie pn. *Szkolnictwo wyższe w województwie małopolskim w roku akademickim 2020/2021*.

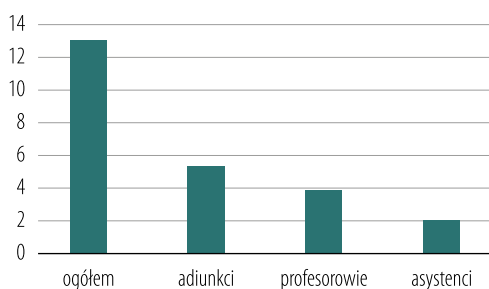
<http://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/>

W małopolskich uczelniach na studiach podyplomowych w roku akademickim 2020/2021 uzupełniało swoją wiedzę 9 tys. osób, co stanowi spadek o 13,5% w stosunku do roku poprzedniego. Równocześnie wielkość ta jest o połowę mniejsza (50,2%) w odniesieniu do szczytowego poziomu z 2009 roku. Najwięcej osób uzupełniało swoją wiedzę w dwóch wyższych szkołach technicznych (27,1%), na Uniwersytecie Jagiellońskim (20,9%) oraz w wyższych szkołach ekonomicznych (24,1%).

We wprowadzonych rok wcześniej szkołach doktorskich kształciło się 1,4 tys. osób. W ramach studiów doktoranckich rozpoczętych przed wprowadzoną zmianą systemu, w 2019 roku kontynuowało naukę na starych zasadach (tzw. studia trzeciego stopnia) 3,4 tys. osób, z czego w publicznych jednostkach dokształcało się 3,0 tys. studentów. W 2020 roku tytuł doktora uzyskało łącznie 400 osób.

Na małopolskich uczelniach w roku akademickim 2020/2021 pracowało 13 tys. nauczycieli akademickich, tj. o 200 osób więcej niż w roku poprzednim. Najliczniejszą grupę stanowili adiunkci (41,6%) oraz profesorowie (29,1%). Placówki publiczne zatrudniały 90,8% kadry nauczycielskiej. W Małopolsce na 1 nauczyciela akademickiego przypadało średnio 11 studentów, z czego w wyższych szkołach publicznych wskaźnik wynosił 10, natomiast w szkołach niepublicznych – 21.

Wykres 44. Nauczyciele akademicy w Małopolsce w 2020 roku (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na małopolskich uczelniach uczą także cudzoziemcy – w 2020 roku zatrudnionych było 270 obcokrajowców (pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych) z 53 krajów. Największą liczbę stanowili nauczyciele akademicy z Ukrainy (19,6%) oraz Włoch (7,8%). Ponad połowa cudzoziemców (58,4%) uczyła na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Małopolskie uczelnie zajmują wysokie pozycje w rankingu uczelni akademickich przygotowywanym przez *Perspektywy*. Corocznie dwa uniwersytety walczą o pierwsze miejsce – Uniwersytet Warszawski oraz Uniwersytet Jagielloński – w 2021 roku, drugi rok z rzędu krakowska uczelnia uplasowała się na 1. pozycji w zesta-

wieniu. Wysokie, 5. miejsce zajęła także Akademia Górniczo-Hutnicza. Należy zaznaczyć jednak, że niektóre z pozostałych małopolskich uczelni, pomimo bardziej odległych miejsc w rankingu ogólnym, zajmują wysokie pozycje w rankingach dla danego typu szkół – ugruntowaną pozycję ma Uniwersytet Pedagogiczny – 1. miejsce wśród uczelni pedagogicznych oraz Akademia Górniczo-Hutnicza – 2. miejsce pośród uczelni technicznych. Stosunkowo wysoko uplasowała się również Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie, zajmując 4. miejsce w rankingu państwowych wyższych szkół zawodowych.

Najbardziej prestiżowym rankingiem najlepszych szkół wyższych na świecie jest Academic Ranking of World Universities (ARWU), znany również jako *Lista Szanghajska*. Twórcy zestawienia spośród 20 tys. uczelni z całego globu wybierają 500 najlepszych, a kolejne 500 trafia na tzw. listę dodatkową. W 2021 roku z polskich uczelni najwyżej sklasyfikowane zostały dwie – Uniwersytet Jagielloński oraz Uniwersytet Warszawski, obie w piątej setce zestawienia (miejsca 401–500 – dokładna pozycja uczelni w rankingu znana jest tylko w przypadku pierwszej setki). Pośród 10 polskich szkół wyższych z listy, w ósmej setce znalazła się jeszcze druga krakowska uczelnia – Akademia Górniczo-Hutnicza.

Kultura

Opracowanie: Agnieszka Chmiel

— podsumowanie

- Pandemia COVID-19 miała znaczący wpływ na charakter, jakość oraz kształt życia kulturalnego w 2020 roku. Sektor kultury był jednym z sektorów, który w znaczący sposób odczuł negatywne skutki pandemii. Praktycznie z dnia na dzień nastąpiła zmiana dotychczasowego trybu funkcjonowania – zawieszono zaplanowane wydarzenia kulturalne, odwołano festiwale, premiery, zamknięto teatry, filharmonie, muzea i inne instytucje. Znacząco spadły przychody instytucji kultury, sytuacja ta miała bezpośredni wpływ na twórców, artystów, podmioty prywatne, publiczne instytucje kultury, jak i na wszystkie branże ściśle współpracujące z szeroko rozumianą kulturą.
- W 2020 roku wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetu wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa małopolskiego wyniosły 881,57 mln zł, co oznacza spadek o 2,7 proc. w stosunku do 2019 roku.
- Na koniec 2020 roku w województwie małopolskim funkcjonowało 18,6% ogólnej liczby galerii i salonów sztuki działających w Polsce, 10,8% ogólnej liczby muzeów i oddziałów muzealnych, 12,9% teatrów i instytucji muzycznych (posiadających własny zespół artystyczny), 11,2% centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic, 9,7% bibliotek (łącznie z filiami) i placówek biblioteczno-informacyjnych oraz 8,4% kin stałych¹. W porównaniu do roku ubiegłego ogółem nastąpił spadek liczby podmiotów działających w obszarze kultury o 2,56%. W ciągu 2020 roku instytucje kultury działające w Małopolsce odwiedziło łącznie 8,5 mln osób, co stanowiło 12,7% ogólnej liczby osób korzystających z usług instytucji kultury w Polsce. Nastąpił znaczący i odczuwalny spadek liczby odwiedzających i korzystających z oferty kulturalnej o 65,7% w stosunku do 2019 roku.
- Małopolska jest w Polsce jednym z regionów o największej liczbie zabytków. Na koniec 2020 roku w rejestrze zabytków prowadzonym przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ujętych zostało 3496 decyzji o wpisie obiektów lub zespołów nieruchomości do rejestru zabytków (obejmujących wpisem około 5150 obiektów), natomiast w wojewódzkiej ewidencji zabytków figurowało około 47 800 obiektów. Do rejestru zabytków ruchomych na koniec 2020 roku wpisanych było 33 108 obiektów.

1. Stan kultury w regionie – infrastruktura, oferta, aktywność kulturalna

Małopolska to region o niezwykłym bogactwie i walorach historycznych, krajobrazowych oraz bogatej przeszłości kulturalnej, postrzegany jako ważne centrum aktywności kulturalnej w Polsce.

¹ Podmioty działające w obszarze kultury w województwie małopolskim w 2020 roku, Informacje sygnałne, Urząd Statystyczny w Krakowie, opracowanie dostępne pod adresem: <https://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/informacje-sygnaalne/kultura/podmioty-dzialajace-w-obszarze-kultury-w-województwie-malopolskim-w-2020-r-,1,18.html> [dostęp: 14.09.2021].

Istotną rolę w kreowaniu życia kulturalnego w województwie małopolskim pełnią instytucje kultury. Podmioty działające w sferze kultury mają duże znaczenie dla rozwoju regionalnego, lokalnego. Mogą one wpływać na rozwój kreatywności, pobudzać różnorodność kulturową, przyczyniać się do ożywienia gospodarek lokalnych, przyciągać turystów, zwiedzających, jak i generować zysk.

Pod względem liczby podmiotów prowadzących działalność kulturalną Małopolska znajduje się w ścisłej krajowej czołówce – ponad 1/3 wszystkich podmiotów działających w Polsce skupiona była w trzech województwach: mazowieckim (12,1% ogólnej liczby podmiotów); małopolskim (10,5%) oraz śląskim (9,7%). Według stanu na koniec 2020 roku w województwie małopolskim działało 25 teatrów i instytucji muzycznych, 101 muzeów, 57 galerii i salonów sztuki, 43 kin, 892 biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne oraz 453 centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice.

Według stanu na koniec 2020 roku w województwie małopolskim funkcjonowało 18,6% wszystkich galerii i salonów sztuki działających w Polsce oraz 10,8% muzeów i oddziałów muzealnych, 12,9% teatrów i instytucji muzycznych (posiadających własny zespół artystyczny), 11,2% centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic, 9,1% bibliotek (łącznie z filiami) i placówek biblioteczno-informacyjnych, 8,4% kin stałych. W porównaniu do roku ubiegłego ogółem nastąpił spadek liczby podmiotów działających w obszarze kultury o 2,56%. W skali całego kraju spadek ten wyniósł odpowiednio 1,76%.

W związku z pandemią COVID-19 została ograniczona możliwość prowadzenia działalności m.in. przez podmioty kultury, które z dnia na dzień musiały zamknąć swoje obiekty. Wprowadzane czasowe ograniczenia spowodowały zmiany w funkcjonowaniu podmiotów działających w obszarze kultury w aspekcie realizacji działań kulturalnych. Część jednostek nie podejmowała w tym czasie żadnej działalności związanej z przygotowaniem i udostępnianiem oferty kulturalnej, a część, podążając za oczekiwaniami odbiorców, starała się dotrzeć do szerokiego grona, udostępniając swoją ofertę w Internecie – za pośrednictwem stron internetowych, portali społecznościowych, kanałów wideo.

Tabela 22. Wybrane dane o podmiotach działających w obszarze kultury

Typ instytucji	Wyszczególnienie	Polska		Małopolska			
		Ogółem	Polska = 100	Ogółem	Polska = 100		
		2019		2020			
Muzea	liczba podmiotów	959	135	14,1%	932	101	10,8%
	zwiedzający (w tys.)	40 217,3	11 126,8	27,7%	16 628,6	3 259,7	19,6%
Galerie i salony sztuki	liczba podmiotów	327	61	18,7%	307	57	18,6%
	zwiedzający (w tys.)	4 541,6	1 302,4	28,7%	2 063,4	861,8	41,8%
Teatry i instytucje muzyczne	liczba podmiotów	188	22	11,7%	194	25	12,9%
	widzowie i słuchacze (w tys.)	14 363,3	1 256,3	8,7%	4 502,1	360,0	8,0%
Biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne	liczba podmiotów	9 326	904	9,7%	9 180	892	9,7%
	czytelnicy (w tys.)	7 154,4	819,7	11,5%	5 743,9	638,6	11,1%
w tym biblioteki publiczne	liczba podmiotów	7 881	714	9,1%	7 882	709	9,1%
	czytelnicy (w tys.)	5 983,7	663,5	11,1%	4 919,3	545,9	11,1%
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice	liczba podmiotów	4 255	459	10,8%	4 040	453	11,2%
	uczestnicy imprez (w tys.)	37 495,8	4 239,8	11,3%	13 355,4	1 243,7	9,3%
Kina stałe	liczba podmiotów	523	45	8,6%	511	43	8,4%
	widzowie (w tys.)	61 710,9	5 384,2	8,7%	19 491,0	1 595,6	8,2%
Razem		23 459	2 340	9,97%	23 046	2 280	9,89%
		171 467	24 792,7	14,46%	66 703,7	8 505,3	12,75%

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie².

² Podmioty działające w obszarze kultury w województwie małopolskim w 2020 roku oraz podmioty działające w obszarze kultury w województwie małopolskim w 2019 roku, Informacje sygnałowe, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Krakowie, opracowanie dostępne pod adresem: <https://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/informacje-sygnałowe/kultura/podmioty-dzialajace-w-obszarze-kultury-w-wojewodztwie-malopolskim-w-2020-r-,1,18.html> oraz <https://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/informacje-sygnałowe/kultura/podmioty-dzialajace-w-obszarze-kultury-w-wojewodztwie-malopolskim-w-2019-r-,1,17.html> [dostęp: 14.09.2021].

Pod względem liczby osób korzystających z oferty instytucji kultury Małopolska od lat wyróżnia się na tle kraju, co znajduje odzwierciedlenie we wskaźnikach liczby odbiorców oferty instytucji kultury na 1 tys. mieszkańców. W Małopolsce wskaźniki te dla wszystkich typów instytucji kultury kształtują się powyżej średniej krajowej. W ostatnich latach zauważalny był roczny wzrost frekwencji osób korzystających z oferty kulturalnej – przykładowo 2,85% wzrost w 2019 roku w stosunku do 2018 roku. Z uwagi na pandemię COVID-19 oraz ograniczeniami nałożonymi na sektor kultury w 2020 roku nastąpił znaczący i odczuwalny spadek liczby odwiedzających i korzystających z oferty kulturalnej aż o 65,7% w stosunku do roku 2019.

W 2020 roku³ w województwie małopolskim działalność prowadziło 101 muzeów⁴ (łącznie z oddziałami), z czego 42 (41,6%) znajdowały się na terenie Krakowa. Najwięcej muzeów prowadziło działalność o profilu historycznym – ponad 36%. Do sektora publicznego należało 84 (83,2%) muzeów, w ramach którego dla 66 (78,6%) podmiotów organizatorem były jednostki samorządu terytorialnego. W sektorze prywatnym stowarzyszenia były organizatorami dla 7 muzeów (41,2%), a fundacje dla 4 (23,5%). W przeciągu 2020 roku muzea i oddziały muzealne odwiedziło 3,3 mln osób, co stanowiło 19,6% ogólnej liczby zwiedzających takie placówki w Polsce. W porównaniu do roku ubiegłego nastąpił spadek liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne o 29,7%.

— więcej informacji

16 października 2020 roku otwarciem Muzeum Kościuszkowskiego w Krakowie zainaugurowano jubileuszowe obchody 200-lecia rozpoczęcia budowy Kopca Kościuszki – symbolicznej mogiły i pomnika pamięci Tadeusza Kościuszki. Najważniejszą częścią nowego muzeum jest multimedialna i interaktywna wystawa *Kościuszko – bohater wciąż potrzebny*. Wątki z życia głównego bohatera zamknięto w kapsułach pamięci. Prowadzą one widza za Kościuszką od jego domu rodzinnego w białoruskiej Mereczowszczyźnie, do Szkoły Kadetów w Warszawie, przez Filadelfię i lata wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych, wojnę z Rosją w obronie Konstytucji 3 Maja, aż na krakowski Rynek – miejsce przysięgi i rozpoczęcia powstania i pole bitwy pod Raclawicami. Kapsuły są wypełnione efektami dźwiękowymi i wizualnymi. Opowieść o Kościuszcze tworzą też cenne eksponaty. W nowym muzeum znalazły się także trasa edukacyjna dostosowana do potrzeb osób z niepełnościami, ogród kościuszkowski, wykonana z brązu makieta Kopca Kościuszki i fortu, plac zabaw dla najmłodszych oraz biblioteka kościuszkowska.

Największym zainteresowaniem cieszyły się muzea sztuki (31%). Znaczna część (18,2% ogółu zwiedzających) skorzystała z możliwości bezpłatnego zwiedzania. Młodzież szkolna stanowiła 3,9% ogółu zwiedzających, oznacza to spadek wśród tej grupy odbiorców aż o 73,29%. Znaczący spadek udziału tej grupy odwiedzających w liczbie odbiorców ogółem wiąże się ściśle z wprowadzonymi restrykcjami wynikającymi z pandemii COVID-19 – wprowadzenie nauki zdalnej w szkołach oraz praktycznie ograniczenie do minimum zorganizowanych wyjść poza szkołę. Łączna liczba zbiorów muzealnych według stanu na koniec 2020 roku wyniosła 3,1 mln sztuk. W krakowskich muzeach znajdowało się 84,3% ogólnej liczby zbiorów muzealnych.

W 2020 roku instytucje muzealne zorganizowały łącznie 319 wystaw czasowych i 343 wystaw stałych, czyli łącznie o 6151 wystaw mniej niż w roku poprzednim. Wystawy własne stanowiły 71,5% wystaw czasowych (przeliczając – jedno muzeum zorganizowało średnio 3 wystawy czasowe), a pozostałą część stanowiły wystawy obce, czyli przygotowane przez inne muzea krajowe lub zagraniczne. Muzea z Małopolski zorganizowały również 16 wystaw za granicą, które odwiedziło 151,7 tys. osób – dla porównania w 2019 roku takich zagranicznych wystaw zorganizowano 45, odwiedziło je 660,7 tys. osób.

³ Podmioty działające w obszarze kultury w województwie małopolskim w 2020 roku, Informacje sygnałowe, Urząd Statystyczny w Krakowie, opracowanie dostępne pod adresem: <https://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/informacje-sygnałowe/kultura/podmioty-działające-w-obszarze-kultury-w-województwie-malopolskim-w-2020-r-1,18.html> [dostęp: 14.09.2021].

⁴ Poczynając od danych za 2020 rok do muzeów zaliczane są wyłącznie jednostki, które działają w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. z 2012 roku poz. 987, z późn. zm.)

W 2020 roku na terenie województwa małopolskiego działalność wystawienniczą prowadziło 57 galerii i salonów sztuki, z których 40 zlokalizowanych było w Krakowie. W Małopolsce działało 6 galerii państwowych oraz 22 galerie samorządowe. W sektorze prywatnym działalność prowadziło 29 galerii i salonów sztuki, organizatorami 16 z nich były osoby fizyczne. W ubiegłym roku galerie i salony sztuki zorganizowały 329 wystaw w kraju i za granicą, zgromadziły one 861,8 tys. zwiedzających, w tym 739,4 tys. osób uczestniczyło w wystawach plenerowych (porównując frekwencję z rokiem poprzednim 2019 nastąpił spadek o ok. 33,7%, natomiast liczba wystaw zmniejszyła się o 12%). W 2020 roku przeciętnie 1 galerię i salon sztuki zwiedziło 15,1 tys. osób o 29,4% mniej niż w 2019 roku. Pomimo pandemii COVID-19 i związanymi z nią ograniczeniami państwowe i samorządowe galerie i salony sztuki zorganizowały łącznie 199 wystaw, z których blisko połowę (43,2%) stanowiły wystawy zorganizowane przez galerie działające w Krakowie.

Ponad połowa galerii i salonów sztuki (57%) prezentujących wystawy w 2020 roku funkcjonowała, podobnie jak w 2019 roku, w czterech województwach: małopolskim, mazowieckim, śląskim i łódzkim. Pod względem liczby zwiedzających województwo małopolskie również jest w ścisłej czołówce w kraju – 41,8% ogółu zwiedzających w kraju, kolejno województwo mazowieckie – 14,8% ogółu zwiedzających oraz województwo dolnośląskie – 7,9% ogółu zwiedzających.

W 2020 roku w województwie małopolskim działalność prowadziły 892 biblioteki publiczne oraz placówki biblioteczno-informacyjne. Spośród wszystkich bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych zdecydowaną większość stanowiły biblioteki publiczne (79,5% ogólnej liczby). Najwięcej bibliotek było zlokalizowanych w powiecie krakowskim (65), a najmniej w m. Nowy Sącz (8). Według danych na koniec 2020 roku – mimo pandemii i związanych z nią ograniczeń w dostępie do zbiorów w ciągu roku wypożyczono na zewnątrz 7 mln woluminów księgozbioru oraz 158,7 tys. materiałów bibliotecznych stanowiących zbiory specjalne (w porównaniu do roku ubiegłego 2019 nastąpił spadek odpowiednio o ok. 18% i 31%). Najliczniej z bibliotek korzystały osoby w wieku 25–44 lata stanowiące 28,2% ogólnej liczby czytelników w województwie. Pod koniec 2020 roku w zbiorach bibliotek publicznych i placówek biblioteczno-informacyjnych znajdowało się 24,5 mln woluminów, w tym 86,6% stanowiły książki, oraz 3,8 mln zinwentaryzowanych zbiorów specjalnych. Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika wyniósł w 2020 roku 13 woluminów księgozbioru. Pod względem liczby czytelników w bibliotekach publicznych i filiach przypadających na 1000 mieszkańców wiodącym województwem w Polsce było województwo małopolskie (160), a następnie mazowieckie (143) oraz lubuskie (140) i śląskie (137)⁵.

— więcej informacji

W 2020 roku osiągnięto najlepsze statystyki czytelnictwa od sześciu lat! 42% Polaków zadeklarowało, że w 2020 roku sięgnęło po książkę. Czytelnictwo na poziomie 42% oznacza wzrost o 3 p. proc. w skali roku i o 5 p. proc. w skali dwóch lat.

Z opracowania *Stan czytelnictwa w Polsce w 2020 roku*, przygotowanego przez Bibliotekę Narodową⁶, wynika również, że czytanie książek częściej i chętniej praktykuje się w formie papierowej niż cyfrowej. Jako podstawowe źródła pozyskiwania książek czytelnicy wskazali: zakup (45% – wzrost o 4%), pożyczenie od znajomego (32% – spadek o 3%), prezent (34% – wzrost o 3%). Na następnych pozycjach znalazło się wypożyczenie z bibliotek (23%) i własny księgozbiór (20%). Zauważalny jest relatywnie wysoki odsetek czytelników korzystających z książek udostępnianych w formie streamingu w ramach opłaty abonamentowej (28%). Najczęściej czytana jest tzw. literatura sensacyjno-kryminalna (24%), popularna (20%), ale też biografie, wspomnienia czy książki historyczne dotyczące XX wieku (19%). Na podium w zestawieniu najpopularniejszych pisarzy nie zaszły żadne zmiany – największym zainteresowaniem czytelników cieszą się książki autorstwa – kolejno – Remigiusza Mroza, Olgi Tokarczuk i Stephena Kinga.

Z raportem można zapoznać się poprzez <http://www.bn.org.pl>

⁵ Informacje statystyczne. Kultura w 2020 rok, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Krakowie, opracowanie dostępne pod adresem: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/kultura-w-2020-roku,2,18.html> [dostęp: 15.10.2021].

⁶ Stan czytelnictwa w Polsce w 2020 roku. Biblioteka Narodowa [dostęp: 17.09.2021].

W województwie małopolskim czynne były 43 kina stałe, co stanowiło 8,4% ogólnej liczby kin stałych w kraju. Jednostki samorządu terytorialnego były właścicielami 67,4% kin stałych.

W 2020 roku kina stałe posiadały 133 sale projekcyjne i łącznie 24,6 tys. miejsc na widowni. Wyświetlono w nich 94,9 tys. seansów filmowych (o 52,3% mniej niż w 2019 roku), które obejrzało 1,6 mln widzów (o 70,4% mniej w odniesieniu do 2019 roku). Jeden seans filmowy obejrzało przeciętnie 17 osób. Filmy produkcji polskiej obejrzało co 3 widz, a filmy produkcji pozaeuropejskiej zgromadziły 48,8% ogólnej liczby widzów. Kraków odznaczył się największą liczbą kin stałych (12), które wyświetlając 67,7 tys. seansów filmowych zgromadziły 1,1 mln widownię.

W związku z pandemią COVID-19 oraz wprowadzonymi ograniczeniami w 2020 roku kina ograniczyły swoją działalność, równocześnie seanse filmowe udostępniane były poprzez Internet. Najwięcej seansów przez Internet udostępniły kina z województwa małopolskiego (13,7 tys.), a w dalszej kolejności (po 2,8 tys.) z województw śląskiego i wielkopolskiego.

— więcej informacji

W ramach konkursu na Wspieranie Produkcji Filmowej zrealizowanego w ramach Regionalnego Funduszu Filmowego, wspólnej inicjatywy Województwa Małopolskiego, Gminy Miejskiej Kraków i Krakowskiego Biura Festiwalowego, wsparcie finansowe otrzymało osiem produkcji filmowych: *Prime Time* – prod. Watchout; *Ziemia* – prod. Fundacja Instytutu; *Delegacja* – prod. Koi Studio; *Gonave* – prod. Kraków Film Klaster; *Częstotliwość* – prod. SFP; *Miriam from Poland* – prod. Anagram Film; *Podróż* firmy Balapolis; *Do ślubu* firmy Staron Film.

Konkurs ma na celu wspieranie rozwoju produkcji filmowych związanych z Krakowem i Małopolską zarówno poprzez tematykę, jak i twórców, a przede wszystkim poprzez miejsce realizacji filmu.

W 2020 roku w Małopolsce działalność sceniczną prowadziło 25 instytucji mających własny zespół artystyczny – 14 teatrów dramatycznych, 3 teatry lalkowe, 4 teatry muzyczne, 3 orkiestry oraz 1 filharmonia. Teatry i instytucje muzyczne wystawiły 2,6 tys. przedstawień i koncertów (spadek blisko o 59% w porównaniu do roku 2019), które zgromadziły 360 tys. widzów i słuchaczy (o 72% mniej niż w 2019 roku). Teatry dramatyczne i lalkowe zorganizowały 2,1 tys. przedstawień, które obejrzało 262 tys. widzów i słuchaczy (odpowiednio o 55,3% i 68,7% mniej niż w 2019 roku). W ubiegłym roku teatry muzyczne zorganizowały 172 spektakle i koncerty, z ich oferty skorzystało 48,6 tys. widzów i słuchaczy, a w 332 koncertach zorganizowanych przez orkiestry i filharmonię wzięło udział 49,3 tys. osób. W placówkach odbyło się 61 premier, o 29 mniej niż w ubiegłym roku. Najwięcej premier (80,3%) miało miejsce w teatrach dramatycznych i lalkowych. Teatry i instytucje muzyczne zlokalizowane w Krakowie wystawiły 2,2 tys. przedstawień i koncertów oraz zgromadziły 319,5 tys. widzów i słuchaczy (odpowiednio o 60% i 71% mniej niż w roku poprzednim).

Liczba teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny w 2020 roku była nadal wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych województwach – od 3 (w województwie podkarpackim) oraz 4 (w województwie lubuskim i świętokrzyskim) do 36 (w województwie mazowieckim), a powyżej 20 odnotowano w województwie śląskim (22) i małopolskim (23).

W 2020 roku najwięcej widzów i słuchaczy odwiedziło teatry i instytucje muzyczne w województwach: mazowieckim – 1,7 mln (311 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców; 37,4% ogólnej liczby widzów i słuchaczy); śląskim – 0,5 mln (108 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców; 10,8% ogólnej liczby widzów i słuchaczy) i małopolskim – 0,4 mln (105 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców; 8% ogólnej liczby widzów i słuchaczy). Natomiast spośród ogólnej liczby przedstawień i koncertów w 2020 roku w Polsce (24,4 tys.) – 6,9 tys. (tj. 28,2% wszystkich przedstawień i koncertów) odbyło się w województwie mazowieckim; w województwie małopolskim – 2,6 tys. (tj. 10,5%), w województwie śląskim – 2,3 tys. (tj. 9,4%).

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mają charakter środowiskowy – integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne, a przygotowując zróżnicowane oferty skierowane do ludzi w każdym wieku, kreują postawy aktywnego uczestnictwa

w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności. W ubiegłym roku najwięcej tego typu instytucji funkcjonowało na terenie województwa małopolskiego (453 – o 1,3% mniej w porównaniu do 2019 roku), kolejno na terenie województwa podkarpackiego (355) oraz śląskiego (354). W Małopolsce organizatorem dla 96,7% podmiotów był samorząd terytorialny. Większość podmiotów (68,7%) zlokalizowana była na wsi. Dotyczy to przede wszystkim świetlic (96,2% ogólnej liczby świetlic), domów kultury (75%), ośrodków kultury (72,2%), a także centrów kultury (50,7%). W 2020 roku wszystkie placówki zorganizowały łącznie 14,9 tys. imprez (o 51,5% mniej w porównaniu do roku ubiegłego), w których uczestniczyło 1,2 mln osób (o 70,7% mniej niż w 2019 roku). Najliczniejsze pod względem liczby uczestników przypadających na 1 imprezę były festiwale i przeglądy artystyczne (378 osób). W Krakowie zorganizowano 4,5 tys. imprez (30% ogólnej liczby imprez), w których wzięło udział 452,8 tys. osób (36,4% ogólnej liczby uczestników).

W ramach działalności centrów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic działało 1,5 tys. grup artystycznych, które skupiały 29,2 tys. członków. Przeważającą część z nich stanowiły dzieci oraz młodzież szkolna (67,7%). Ponadto działało również 2,4 tys. kół, klubów i sekcji, które zrzeszały 44,6 tys. członków. Większość stanowiły koła, kluby, sekcje o profilu plastycznym, technicznym (629, liczba członków 8,5 tys.), kolejno koła gospodyń wiejskich (387, liczba członków 8 tys.). Licznie uczestniczono również w zajęciach klubów seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku (6,6 tys. osób) oraz w zajęciach tanecznych (5 tys. osób).

W ubiegłym roku w województwie małopolskim odbyło się 46 (12,1% ogólnej liczby imprez w kraju) imprez artystyczno-rozrywkowych, w których uczestniczyło 163 tys. osób (w 2019 roku w 353 imprezach uczestniczyło 1,3 mln osób). Kraków był miejscem o największej liczbie imprez masowych – 20 (spadek o 95,8% w odniesieniu do 2019 roku). Imprezy w większości zostały zorganizowane w obiektach zamkniętych (97,8%). 96,9% uczestników wzięło udział w imprezach artystyczno-rozrywkowych z płatym wstępem.

Tabela 23. Wybrane instytucje kultury prowadzące działalność kulturalną w 2020 roku

Województwo	Ogółem 2019	Ogółem 2020	Muzea wraz z oddziałami	Teatry i instytucje muzyczne	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice	Biblioteki publiczne z filiami	Galerie sztuki	Kina stałe
Mazowieckie	1 588	1 562	143	36	306	946	45	86
Małopolskie	1 436	1 388	101	25	453	709	57	43
Śląskie	1 340	1 312	83	22	354	762	38	53
Wielkopolskie	1 148	1 130	86	15	305	660	18	46
Dolnośląskie	1 089	1 049	69	18	311	582	21	48
Podkarpackie	1 133	1 123	61	3	355	668	7	29
Lubelskie	900	906	57	7	231	571	9	31
Łódzkie	827	790	41	11	190	486	35	27
Pomorskie	798	759	90	15	290	316	20	28
Zachodniopomorskie	779	736	37	8	295	357	13	26
Kujawsko-pomorskie	713	703	48	7	218	397	15	18
Opolskie	555	543	18	5	204	302	2	12
Warmińsko-mazurskie	523	510	30	5	158	290	6	21
Podlaskie	470	459	21	8	181	229	8	12
Świętokrzyskie	453	441	30	4	117	263	9	18
Lubuskie	377	354	17	4	72	244	4	13
Polska	14 129	13 765	932	193	4 040	7 782	307	511

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego⁷.

⁷ Informacje sygnałne, Główny Urząd Statystyczny, opracowanie dostępne pod adresem: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/> [dostęp: 14.09.2021].

— więcej informacji

Gmach Muzeum Narodowego w Krakowie (nagroda Grand Prix) oraz Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach (kategoria: duży obiekt użyteczności publicznej) zostały laureatami konkursu architektonicznego Lider Dostępności 2020, mającego na celu promowanie projektowania uniwersalnego i najlepszych rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych w zakresie dostosowania budynków i przestrzeni do potrzeb wszystkich grup użytkowników.

Działania prowadzone w ramach mecenatu kulturalnego województwa małopolskiego wzbogacają, wspierają i promują twórczość, edukację kulturalną oraz aktywności i inicjatywy kulturalne, jednocześnie umożliwiając tworzenie oferty kulturalnej, a także rozwijanie uczestnictwa w kulturze i sztuce. Mecenat stanowi przede wszystkim instrument wzmacniania kompetencji kulturowych, stymulowania oraz wspierania postaw otwartych, aktywnych i kreatywnych.

W 2020 roku samorząd województwa małopolskiego przeznaczył ponad 2,2 mln złotych na przeprowadzenie otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury pn. *Mecenat Małopolski*. W ramach konkursu złożono 457 ofert, wsparcie uzyskało 149 zadań o charakterze ponadlokalnym i regionalnym. Ogółem w okresie 2004–2020 na realizację 2772 projektów udzielono wsparcia finansowego z budżetu Województwa Małopolskiego w łącznej wysokości ponad 49 mln złotych. W porównaniu do roku 2019 budżet konkursu w 2020 roku został zmniejszony o 38,14%.

Natomiast w trybie art. 19a ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie o dofinansowanie ubiegało się 107 podmiotów. Wsparcie finansowe z budżetu województwa małopolskiego otrzymało 40 zadań na łączną kwotę 261 tys. złotych.

W ubiegłym roku w ramach konkursu ofert na realizację zadań publicznych *Małopolskie Orkiestry Dęte 2020*, mającego na celu wsparcie rozwoju i promocję twórczości orkiestr dętych z terenu Małopolski, dofinansowano realizację 51 zadań. Kwota wsparcia z budżetu województwa małopolskiego wyniosła 350 tys. złotych.

W 2020 roku przeprowadzono pierwszą edycję otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych pn. *Kultura Wrażliwa*. Konkurs miał na celu zwiększenie dostępu do oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami, dofinansowując adresowane do nich nowe, ciekawe i lokalne inicjatywy. Z budżetu Województwa Małopolskiego dofinansowano realizację 12 zadań. Przeznaczono na ten cel blisko 100 tys. zł.

2. Dziedzictwo kulturowe – stan zachowania, zarządzanie i wykorzystanie potencjału dziedzictwa

Dziedzictwo kulturowe Małopolski jest dziedzictwem powszechnie uznawanym i rozpoznawanym, a jednocześnie stanowi mocny wyraz regionalnej tożsamości. O wyjątkowości Małopolski w tym zakresie świadczy między innymi liczba obiektów objętych szczególnymi formami ochrony. Znajduje się tu 6 zespołów zabytkowych wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO⁸, 1 wpis na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO⁹, 10 zespołów zabytkowych uznanych za Pomniki Historii¹⁰, 6 związanych z małopolskimi

⁸ Są to: historyczne centrum Krakowa, Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni, Auschwitz-Birkenau, niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945), Kalwaria Zebrzydowska: zespół architektoniczno-krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy, kościoły drewniane południowej Małopolski (Binarowa, Dębno Podhalańskie, Lipnica Murowana, Sękowa), drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim rejonie Karpat (Brunary Wyżne, Kwiaton, Owczary, Powroźnik).

⁹ Szopkarstwo krakowskie.

¹⁰ Są to: Kraków – historyczny zespół miasta, Wieliczka – kopalnia soli, Bochnia – kopalnia soli, Kalwaria Zebrzydowska – krajobrazowy zespół manierystycznego parku pielgrzymkowego oraz Raclawice – teren historycznej Bitwy Raclawickiej, Tyniec – zespół opactwa benedyktynów, Szalowa – kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła oraz Kraków – Kopiec Kościuszki z otoczeniem, Stary Sącz – zespół staromiejski wraz z klasztorem Sióstr Kларыsek oraz Staniątka – opactwo św. Wojciecha Mniszek Benedyktynek.

tradycjami wpisów na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego¹¹, 1 obiekt uhonorowany Znakem Dziedzictwa Europejskiego¹². W granicach województwa mieści się ponadto 6 parków narodowych¹³, chroniących nie tylko wartości przyrodnicze, ale również krajobraz kulturowy danego obszaru.

— więcej informacji

Jesienią 2020 roku rozstrzygnięto 40. edycję ogólnopolskiego Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2019, mającego na celu wyłonienie i promocję najlepszych przedsięwzięć polskich instytucji muzealnych. W kategorii konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury zostały docenione małopolskie przedsięwzięcia:

1. Nagrodę GRAND PRIX SYBILLA 2019 otrzymało Muzeum Narodowe w Krakowie za Wystawę w Pałacu Muzeum Książąt Czartoryskich. Na wystawie prezentowane są eksponaty ze zbiorów książąt Czartoryskich, jednej z najcenniejszych kolekcji muzealnych w Polsce, a także w Europie. To nie tylko arcydzieła światowego malarstwa – jak *Dama z gronostajem Leonarda da Vinci* oraz *Krajobraz z miłosiernym Samarytaninem Rembrandta*, lecz także bezcenne pamiątki historyczne, świadectwa dawnej kultury polskiej i europejskiej. Stała wystawa nie mogłaby zostać zaprezentowana, gdyby nie gruntowny remont Pałacu Książąt Czartoryskich. Dzięki niemu nie tylko powiększono przestrzeń ekspozycyjną, ale także uzupełniono infrastrukturę budynku między innymi o udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami.
2. Wyróżnienie otrzymał partnerski projekt pn. *Skansenova – systemowa opieka nad dziedzictwem w małopolskich muzeach na wolnym powietrzu*. W ramach projektu przeprowadzono kompleksowe prace rewitalizacyjne, konserwatorskie i zabezpieczające, które objęły 87 zabytków nieruchomych, 290 zabytków ruchomych, zmodernizowano 10 wystaw stałych, obiekty zostały przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami; 81 obiektów zabezpieczono przed kradzieżą i zniszczeniem; wdrożono nowoczesny program kulturalno-edukacyjny, który wpływa na zwiększenie zainteresowania dziedzictwem kulturowym i historią tych miejsc oraz na zwiększenie liczby odwiedzających skanseny. Więcej na temat projektu: <https://skansenova.pl>

Natomiast w 41. ogólnopolskim konkursie Sybilla 2020, którego wyniki poznaliśmy jesienią 2021 roku, w kategorii *konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury* jury nagrodziło projekt zrealizowany przez Muzeum Tatrzańskie im. dra T. Chałubińskiego w Zakopanem pn. *Rewaloryzacja i modernizacja zabytkowych, drewnianych budynków Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem dla zachowania i prezentacji unikatowego dziedzictwa kulturowego Podhala*. To jedno z największych przedsięwzięć realizowanych przez instytucję. Pracami konserwatorskimi i modernizacyjnymi zostało objętych 6 filii muzeum: Galeria Władysława Hasiora; Muzeum Stylu Zakopiańskiego w willi Koliba; Galeria Sztuki XX wieku w willi Oksza; Muzeum Stylu Zakopiańskiego – Inspiracje; Zagroda Korkoszów w Czarnej Górze oraz Zagroda Sołtysów w Jurgowie.

Z Małopolski wyróżniono również Muzeum Narodowe w Krakowie w kategorii *wystawy czasowe* za *Cud światła. Witraże w średniowiecznej Polsce* oraz w kategorii *zarządzanie* *Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki #wawelotwarty*

Wyróżnienia przyznawane w konkursie uznawane są za jedno z najważniejszych w całym polskim muzealnictwie.

Więcej na: <http://konkurssybilla.nimoz.pl>

¹¹ W krajowym spisie ujęto żywe tradycje: krakowskiego szopkarstwa, pochodu Lajkonika (zwanego także Konikiem Zwierzynieckim), umiejętności wytwarzania instrumentu i praktyki gry na kozie (dudach podhalańskich), krakowskiej koronki klockowej, zabawkarstwa żywiecko-suskiego oraz wyścigi kumoterek (podhalańskich sanek). Dodatkowo zjawiskiem o charakterze ogólnonarodowym są polskie tańce: polonez, mazur, kujawiak, oberek i pochodzący z Małopolski krakowiak.

¹² Cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej nr 123 Łuzna-Pustki.

¹³ Pieniński Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy, Babogórski Park Narodowy, Gorczański Park Narodowy, Magurski Park Narodowy, Ojcowski Park Narodowy.

Na podstawie danych *Raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C)*¹⁴, województwo małopolskie jest piątym regionem pod względem liczby obiektów wpisanych do rejestru zabytków (5294 obiekty), jednak znacznie bardziej miarodajnym wskaźnikiem rozlokowania obiektów zabytkowych na terenie kraju jest liczba obiektów w przeliczeniu na 1000 km², w którym Małopolska zajmuje drugą pozycję w kraju (349 obiektów zabytkowych na jednostkę powierzchni).

— więcej informacji

Rozporządzeniem Prezydenta RP, z dnia 20 kwietnia 2020 roku, za pomnik historii uznano *Staniątki – opactwo św. Wojciecha Mniszek Benedyktynek*, najstarszy w kraju żeński klasztor benedyktyński, o ośmiusetletniej ciągłości funkcjonowania, z trzynastowiecznym gotyckim kościołem halowym oraz cennymi dziełami sztuki gromadzonymi przez stulecia, a także unikatowymi archiwaliami muzycznymi związanymi z kultywowaną w opactwie od średniowiecza sztuką śpiewu liturgicznego. Obszar tego pomnika historii obejmuje historycznie ukształtowaną przestrzeń opactwa z kościołem pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny i św. Wojciecha, klasztorem, dzwonnica oraz budynkiem dawnej szkoły. To już 10. obiekt objęty tą formą opieki prawnej i wyróżniony w skali kraju małopolski zabytek dziedzictwa kultury materialnej i tworzonej w jego wnętrzach kultury niematerialnej.

Niezwykłe bogactwo unikatowych zabytków kultury materialnej i niematerialnej stwarza możliwość kreacji nowych funkcji zabytków, odpowiadających na aktualne potrzeby społeczne oraz gospodarcze – w szczególności kulturalne, edukacyjne i turystyczne, jednocześnie wymaga systematycznego prowadzenia działań w celu ochrony, zabezpieczenia i poprawy stanu ich zachowania, jak i prowadzenia działań umożliwiających kreację nowych funkcji zabytków, odpowiadających na aktualne potrzeby społeczne i gospodarcze (w szczególności kulturalne, edukacyjne i turystyczne). Stan zachowania zasobów materialnego dziedzictwa podlega ciągłym zmianom w czasie. Procesy niszczenia w największym zakresie dotyczą obiektów drewnianych. Przyczyny degradacji, której ulegają także obiekty murowane, są różnorodne: od czynników mechanicznych (drgań, spadku wytrzymałości materiałów konstrukcyjnych), po moralne (utrata funkcjonalności wskutek zmieniających się potrzeb użytkowników i rozwoju techniki). Nie mniej ważne dla zachowania obiektów zabytkowych są przyczyny losowe (takie jak np. pożary, wypadki). Również źle przeprowadzone remonty mogą stanowić poważne zagrożenie dla zachowania autentycznej substancji zabytkowej¹⁵.

— więcej informacji

W ramach ogólnopolskiego konkursu Generalnego Konserwatora Zabytków *Zabytek Zadbany* promującego opiekę nad zabytkami poprzez propagowanie najlepszych wzorów konserwacji, utrzymania i zagospodarowania zabytków, w 2020 roku wyróżniono jeden obiekt z terenu województwa małopolskiego – willę „Japonka” w Krzeszowicach. Wyróżnienie przyznano za przeprowadzone na wysokim poziomie prace remontowe, konserwatorskie i adaptacyjne w drewnianej willi „Japonka” w Krzeszowicach, które uratowały zabytek przed degradacją, wydobyły i podkreśliły jego wartości zabytkowe oraz pozwoliły na prawidłowe użytkowanie obiektu w celach dydaktycznych i społecznych. Województwo Małopolskie w 2019 roku wsparło prace remontowe tego obiektu kwotą 130 000 zł.

¹⁴ Raport dostępny pod adresem: <https://nid.pl/pl/Wydawnictwa/inne%20wydawnictwa/RAPORT%20O%20STANIE%20ZACHOWANIA%20ZABYTEK%C3%93W%20NIERUCHOMYCH.pdf> [dostęp: 25.08.2021].

¹⁵ Arvay-Podhalańska E., Podhalański B., Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego. Diagnoza uwarunkowań kulturowych dla rozwoju przestrzennego regionu, Instytut Rozwoju Miast, 2012 rok, s. 73.

Samorząd Województwa Małopolskiego wspiera prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków. Celem tych działań jest zahamowanie procesów degradacji substancji zabytkowej i doprowadzenie do poprawy ich stanu zachowania, jak również utrzymanie obiektów o niekwestionowanych wartościach artystycznych, historycznych i naukowych.

— więcej informacji

Jak wynika z przeprowadzonego na zlecenie Narodowego Instytutu Kultury badania *Segmentacja psychograficzna Polaków ze względu na ich postawy wobec dziedzictwa*¹⁶ 83% Polaków podkreśla konieczność dbania o dziedzictwo i konieczność jego ochrony; 74% ma świadomość pojęcia „dziedzictwo” i uważa je za ważne; 40% deklaruje, że osobiście dba o dziedzictwo, a 3/4 społeczeństwa uważa, że warto inwestować w ten cel środki publiczne. Jednym z warunków zachowania dziedzictwa kulturowego i wykorzystania jego potencjału w zrównoważonym rozwoju jest podnoszenie świadomości społecznej w zakresie dziedzictwa i jego wartości. Wnioski z przeprowadzonego badania są niezwykle pomocne w promocji misji i działań podejmowanych przez promotorów kultury i dziedzictwa. Z rezultatem badania można zapoznać się poprzez: <https://www.nid.pl>

W 2020 roku w ramach konkursu *Ochrona zabytków Małopolski* na dofinansowanie 111 zadań, obejmujących prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego przeznaczono ponad 3,8 mln zł, a średnia wysokość dotacji wyniosła 34 387,39 zł. Ogółem od 1999 roku na realizację 2016 projektów udzielono wsparcia finansowego z budżetu Województwa Małopolskiego w łącznej wysokości ponad 68,5 mln złotych.

Inną formą wsparcia regionalnego dziedzictwa kulturowego jest konkurs *Kapliczki Małopolski 2020*, którego celem jest wsparcie finansowe prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkowych kapliczkach o szczególnej wartości historycznej i artystycznej. Obiekty te stanowią cenny element lokalnego dziedzictwa kulturowego, są także świadectwem pobożności ludzi zamieszkujących swoje małe ojczyzny. Były fundowane dla upamiętnienia znaczących dla danej wspólnoty wydarzeń, są więc czynnikiem budowania lokalnej tożsamości. W 2020 roku z budżetu Województwa Małopolskiego przyznano dotację w łącznej kwocie 500 tys. zł na realizację niezbędnych prac przy 44 obiektach. Ogółem od początku zrealizowano 9 edycji konkursu (lata 2009–2010 oraz 2014–2020), wsparcia finansowego z budżetu Województwa Małopolskiego w łącznej wysokości blisko 3,3 mln zł udzielono na realizację 454 projektów. W związku z pandemią koronawirusa COVID-19 oraz, co za tym idzie, trudną sytuacją finansową jednostek samorządu terytorialnego udzielone wsparcie finansowe samorządu Województwa Małopolskiego w wyżej wymienionych konkursach było na znacznie niższym poziomie w porównaniu do roku wcześniejszego (zmniejszenie odpowiednio o 38,96% oraz 33,33%).

— więcej informacji

Kongres Kultury Regionów to wydarzenie poruszające tematy z zakresu ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, stanowiące forum wymiany idei i pomysłów, służące również upowszechnianiu wiedzy o kulturze regionów i jej nobilitacji jako dziedziny, która kształtuje człowieka i przesądza o tym, jak radzi on sobie we współczesności. W dniach 21–23 października 2020 roku miała miejsce – tym razem w formacie online – kolejna już VI odsłona tej inicjatywy zorganizowana przez Małopolskie Centrum Kultury Sokół w Nowym Sączu. W programie Kongresu znalazły się wykłady, panele dyskusyjne oraz warsztaty. Tematem przewodnim ubiegłorocznej edycji była KRUCHOŚĆ. Więcej informacji o Kongresie Kultury Regionów <http://www.kultura-regionow.pl>

¹⁶ Badanie dostępne pod adresem: https://www.nid.pl/pl/O_NID/dla%20mediow/segmentacja%20polakow%202021/NID_Poradnik%20dla%20promotor%C3%B3w%20dziedzictwa_Segmentacja%20Polak%C3%B3w%20wobec%20dziedzictwa_27.04.2021.pdf

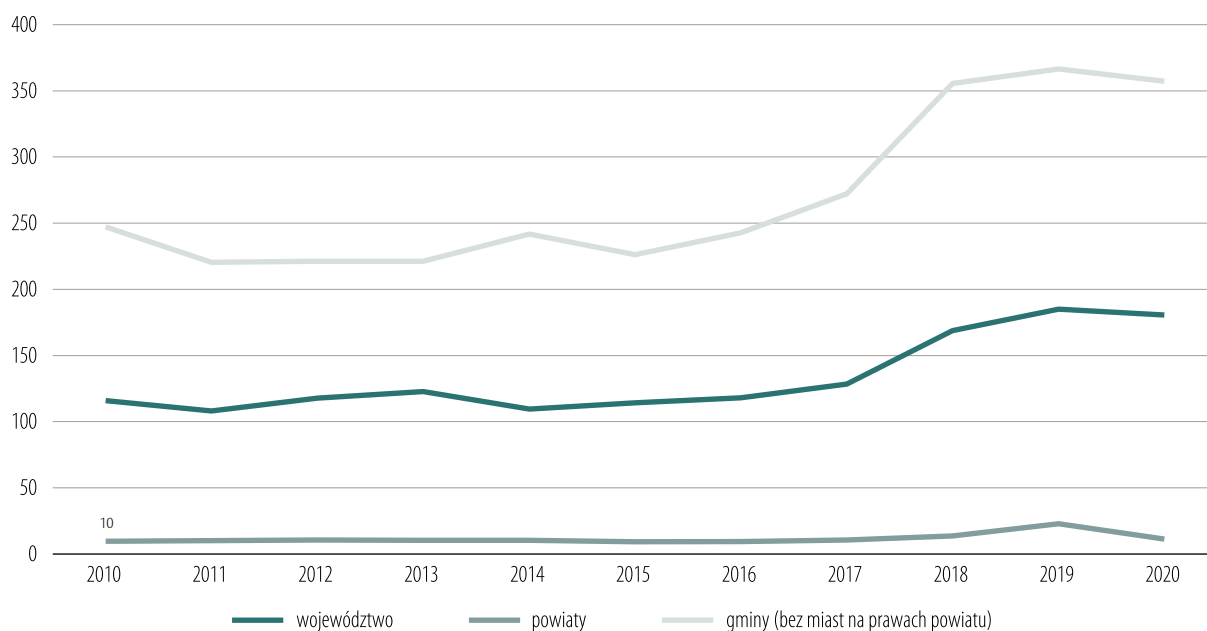
3. Finansowanie kultury

Różnorodność, bogactwo i unikatowość dziedzictwa, to główne źródła atrakcyjności regionu, tworzące jego przewagę konkurencyjną. Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze to ważny element regionalnej szansy, warunkujący rozwój działalności opartej na przemysłach czasu wolnego. Warto podkreślić, że „kultura” to czynnik pobudzający wzrost gospodarczy, zatrudnienie, wpływający na włączenie społeczne oraz mający wpływ na wzmocnienie stosunków międzynarodowych.

W związku z obstrzzeniami nałożonymi na sektor kultury w kontekście pandemii COVID-19 zdecydowana większość samorządowych i państwowych instytucji kultury (64,9%) doświadczyła negatywnych skutków pandemii poprzez m.in. spadek przychodów z działalności gospodarczej¹⁷. Wśród instytucji kultury, które wskazały, że doświadczyły negatywnych skutków pandemii, 63,4% oszacowało skalę spadku przychodów z działalności gospodarczej na poziomie poniżej 50,0%. Natomiast na spadek przychodów z działalności gospodarczej powyżej 90,0% wskazało 8,0% instytucji kultury. Negatywne skutki pandemii odnotowano wśród 87,7% wojewódzkich instytucji kultury, najmniejszy wpływ odnotowano wśród gminnych instytucji kultury (63,0%).

W 2020 roku z budżetów pochodzących ze wszystkich małopolskich jednostek samorządu terytorialnego, wydatki przeznaczone na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego (w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego) wyniosły 881,57 mln zł (spadek o 2,7% w porównaniu do roku ubiegłego, czyli o 24,85 mln zł). Wydatki j.s.t. (województwo, powiaty, gminy) z terenu województwa małopolskiego stanowiły 9,5% wydatków ogółem poniesionych przez wszystkie samorzady w Polsce w 2020 roku. Około 35,5% ogółu samorządowych wydatków na kulturę w Polsce stanowiły wydatki j.s.t. z terenu województwa mazowieckiego, śląskiego i małopolskiego.

Wykres 45. Wydatki województwa, gmin, powiatów (bez miast na prawach powiatu) w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2020 roku (w mln zł)

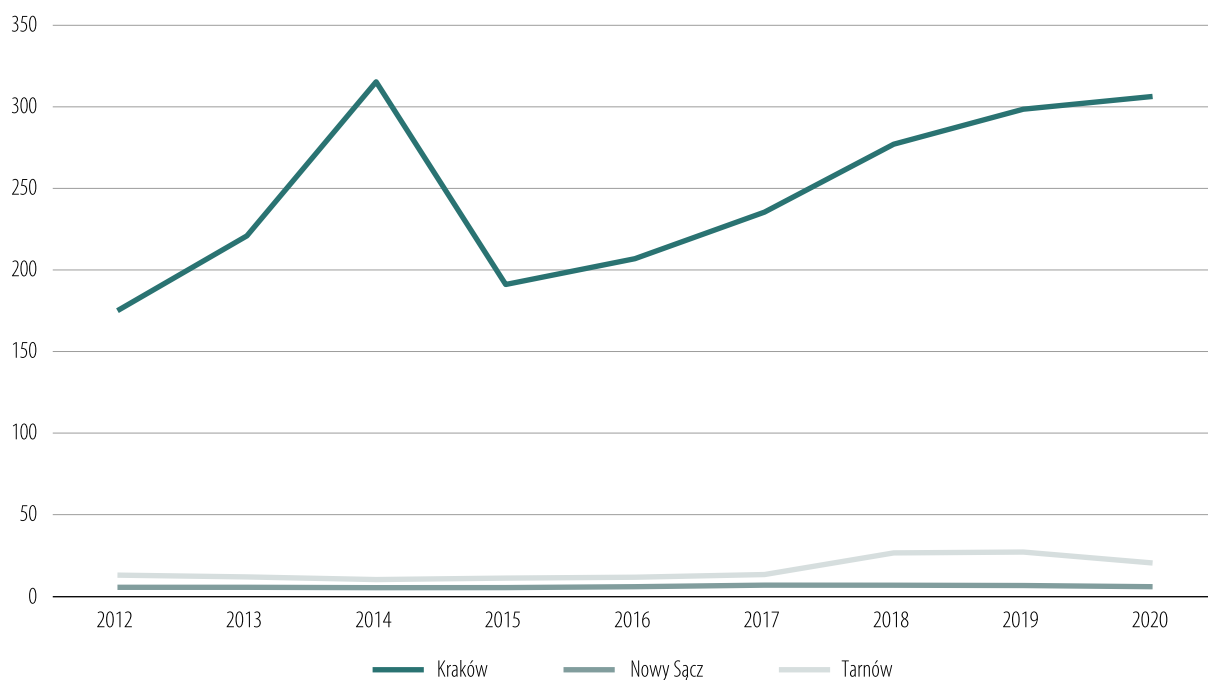

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

W porównaniu do 2019 roku wydatki samorządów gminnych (nie licząc miast na prawach powiatu) zmniejszyły się o 2,5%, kolejno wydatki samorządu województwa spadły o 2,3%, natomiast w przypadku wydatków powiatów odnotowano blisko 49-proc. spadek w porównaniu do ubiegłego roku. W Krakowie wydatki wzrosły o 2,6%, zarówno w Tarnowie, jak i w Nowym Sączu wykazuje się spadek nakładów na obszar związany z kulturą i dziedzictwem narodowym odpowiednio o 25% i 10,5% w stosunku do roku 2019.

¹⁷ Informacje sygnałne, Główny Urząd Statystyczny, opracowanie dostępne pod adresem: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/> [dostęp: 14.09.2021].

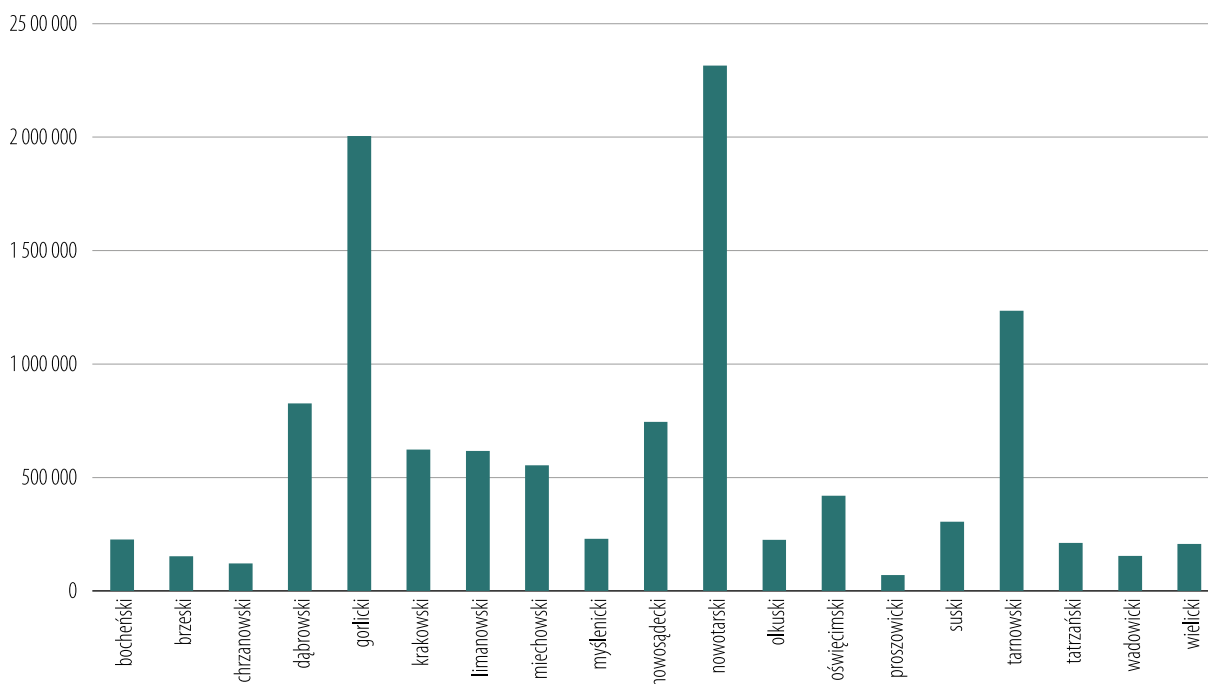
Wykres 46. Wydatki miast na prawach powiatu w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2020 roku (w mln zł)

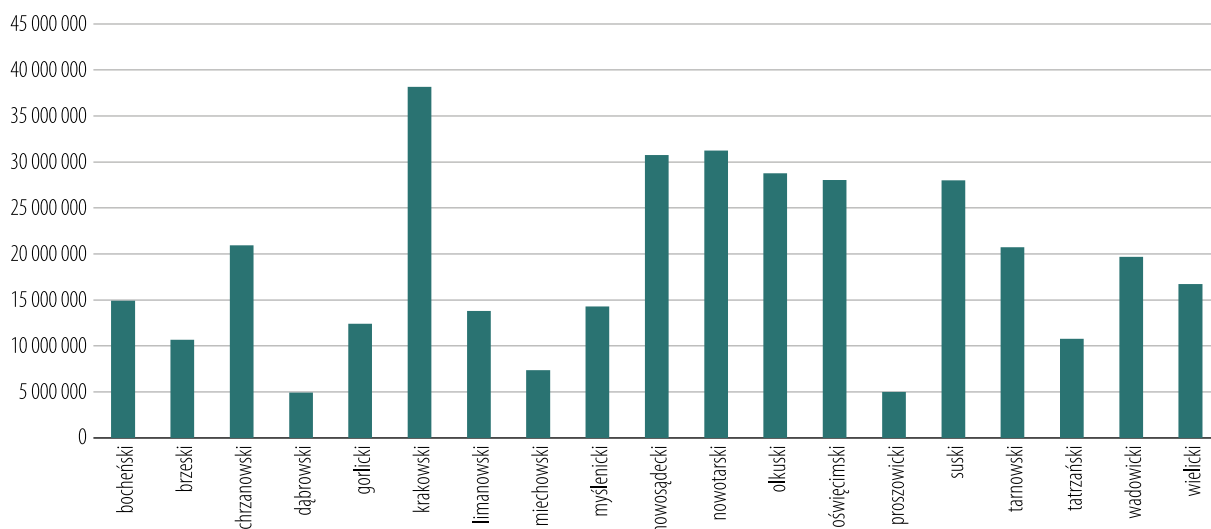
Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Spośród gmin, które w 2020 roku wydatkowały środki w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, najwięcej środków przeznaczyły na ten cel gminy: Nowy Targ (17,4 mln zł), Sucha Beskidzka (17,2 mln zł), Olkusz (16,3 mln zł) oraz Skawina (10,3 mln zł). Wśród powiatów na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego największe środki przeznaczyły powiaty: nowotarski (2,3 mln zł), gorlicki (2 mln zł) oraz tarnowski (1,2 mln zł).

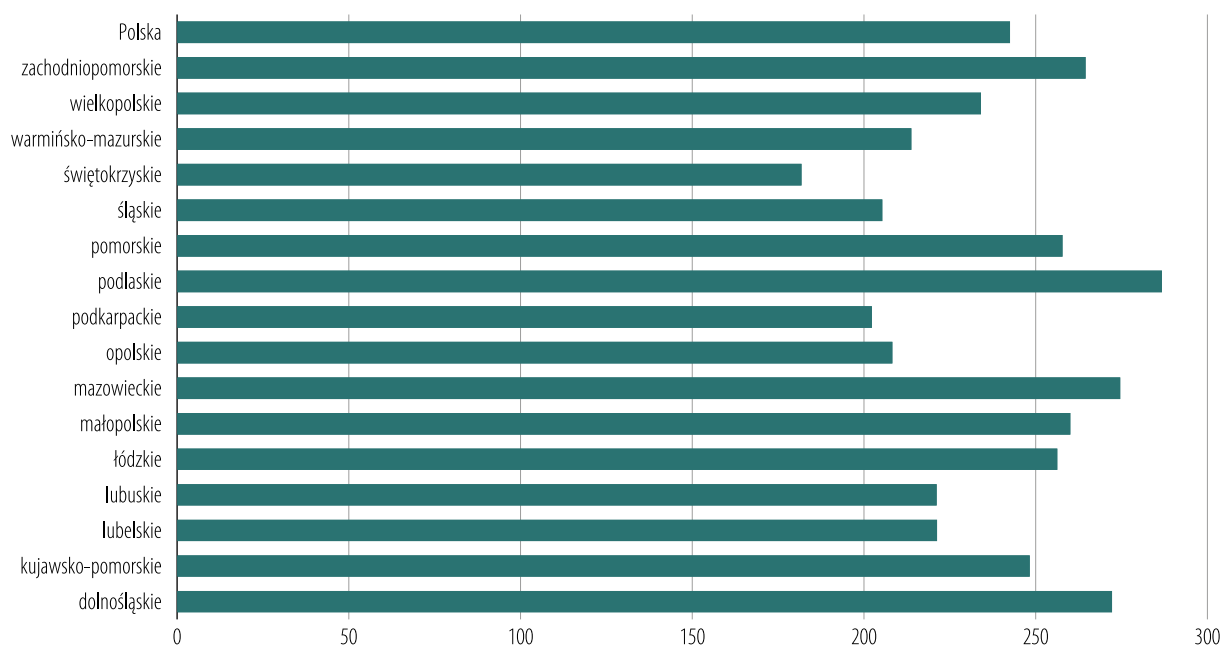
Wykres 47. Wydatki powiatów w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2020 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Wykres 48. Wydatki samorządów gmin (bez miast na prawach powiatu) w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2020 roku w układzie powiatowym (w zł)

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Wykres 49. Wydatki samorządów lokalnych (j.s.t.) na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 roku w przeliczeniu na mieszkańca

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Inwestycja w kulturę i dziedzictwo narodowe to inwestycja w podstawę tożsamości danej społeczności, regionu, państwa. Dostęp do kultury uwarunkowany jest jakością i różnorodnością oferty w zakresie kultury i sztuki, ale także gęstością sieci instytucji kultury oraz jakością infrastruktury kultury. Niewątpliwie, co zostało uwidocznione podczas trwającej pandemii COVID-19, duże znaczenie ma inwestowanie w tzw. obecność w sieci, tzn. realizację projektów umożliwiających prowadzenie działań edukacyjnych i animacyjnych w sposób cyfrowy, a także udostępnianie unikalnych zasobów w postaci cyfrowej, rozwój rejestrów i repozytoriów przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiednich warunków bezpiecznego udostępniania i przechowywania zgromadzonych zbiorów. Dla wielu instytucji prowadzenie działalności w sieci może być ważnym źródłem przychodów i wprowadzania innowacji.

Niezmiernie znaczący wpływ na prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych oraz na realizację projektów miękkich w obszarze kultury na tak szeroką skalę mają dostępne fundusze unijne (głównym źródłem finansowania inwestycji publicznych w obiekty kultury jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego).

— więcej informacji

Projekty zrealizowane przy udziale środków unijnych – przykłady zakończonych w 2020 roku przedsięwzięć Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego:

1. Realizowany w formule partnerskiej projekt pn. *Muzea otwarte – rozszerzenie możliwości programowych instytucji kultury pogranicza polsko-słowackiego* w ubiegłym roku przyniósł kolejne pozytywne efekty – oddział sądeckiego Muzeum Okręgowego – Muzeum Nikifora w Krynicy Zdroju, mieszczące się w zabytkowej willi Romanówka, w nowej odsłonie zostało udostępnione dla zwiedzających – w ramach projektu przeprowadzono modernizację i remont konserwatorski obiektu, zaadaptowano pomieszczenia dla osób z niepełnosprawnościami oraz przygotowano aranżację nowej wystawy. W Nadwiślańskim Parku Etnograficznym w Wygiełzowie stworzono ogród sensoryczny pełniący funkcję rekreacyjną, spacerową, terapeutyczną oraz edukacyjną. Jest on podzielony na dwie strefy. Pierwsza z nich nawiązuje do tradycji i historii miejsca. Druga natomiast stymuluje zmysły: węch, słuch, wzrok i dotyk. Powstała m.in. strefa dźwięku, roślin oraz integracyjny i bezpieczny plac zabaw. Na nowo zaadaptowano i uporządkowano również istniejący rynek. Z kolei Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem przygotowało narzędzia, które przez materię i strukturę tworzą język opisujący zasób zgromadzony w Muzeum Stylu Zakopiańskiego. A wszystko z myślą o osobach z niepełnosprawnościami. Powstały m.in. miniaturowe makiety najważniejszych obiektów w stylu witkiewiczowskim dedykowane osobom niewidzącym i słabowidzącym, zaopatrzone w braillowski opis, a także sensoryczne zestawy edukacyjne eksponujące elementy z motywami w stylu podhalańskim, angażujące zmysły dotyku, słuchu oraz smaku. Najważniejsze portrety autorstwa Witkacego zostały zaprezentowane w technice tyflografiki. Obiekty eksponowane są we wnętrzach willi Koliba oraz w miarę możliwości pogodowych – w ogrodzie willi. W Skansenie Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku (oddział Muzeum – Dwory Karwacjanów i Gładyszów) udostępniono edukacyjny park historii budownictwa ludowego i maszyn z pogranicza polsko-słowackiego oraz nową wystawę „Pogórzanie i sąsiedzi – stroje ludowe z regionów Polski i Słowacji” zaaranżowaną w translokowanej na teren skansenu zabytkowej stodole. Projekt *Muzea otwarte* realizowany jest w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska-Słowacja na lata 2014–2020.
2. Muzeum Okręgowe w Tarnowie zakończyło realizację projektu dofinansowanego ze środków pochodzących z RPO WM 2014–2020. Przeprowadzono kompleksową restaurację i konserwację zabytkowej substancji najcenniejszego zespołu renesansowych kamienic na tarnowskim Rynku (kamienice Rynek 20 i 21 oraz Kapitulna 9), obejmującą zabytkowe polichromie, kamieniarkę i wątki ceglane. Ponadto przeprowadzono adaptację poddasza dla zwiększenia powierzchni użytkowej adaptację pomieszczeń do rozszerzonej koncepcji ekspozycji stałej; zastosowano nowoczesne technologie wystawiennicze i zabezpieczające.
3. Zakończono remont konserwatorski i modernizację siedziby krakowskiej Filharmonii im. Karola Szymanowskiego – przeprowadzono prace służące zabezpieczeniu i utrwaleniu substancji zabytkowej, zahamowaniu procesów destrukcyjnych, wyeksponowania walorów architektonicznych i estetycznych. Jednocześnie nastąpiła poprawa warunków akustycznych oraz funkcjonalnych w obiekcie – wyciszenie głównej sali koncertowej od strony ul. Zwierzynieckiej; adaptacja akustyczna wnętrza głównej sali koncertowej; przebudowa estrady; rozbudowa instalacji odsłuchu z estrady; przebudowa widowni; remont i rozbudowa gerderób; inne niezbędne prace budowlano-adaptacyjne. Projekt współfinansowany był ze środków unijnych w ramach POIS 2014–2020.
5. Dzięki pozyskanemu wsparciu z Funduszy Europejskich (POIS 2014–2020) Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem przeprowadziło rewaloryzację i modernizację zespołu 6 obiektów zlokalizowanych w Zakopanem i na Podtatrzu, które wymagały prac konserwatorskich i modernizacyjnych: Muzeum Stylu Zakopiańskiego w willi Koliba; Galeria Sztuki XX wieku w willi Oksza; Galeria Władysława Hasióra; Muzeum Stylu Zakopiańskiego – Inspiracje im. M. i B. Dembowskich; Zagroda Sołtysów w Jurgowie; Zagroda Korkosów w Czarnej Górze. Zewnętrzne prace konserwatorskie obejmowały m.in. wymianę gontów wraz z impregnacją, wzmocnienie fundamentów, odświeżenie elewacji budynków oraz ocieplenie. W ramach prac

wewnętrznych odświeżona została przede wszystkim przestrzeń wystawiennicza we wszystkich filiach. We wszystkich drewnianych obiektach muzeum powstały ponadto nowe, utrzymane w jednym stylu recepcje, szatnie oraz toalety. Wszystkie muzea zostały także wyposażone w audioprzewodniki w języku polskim i angielskim dostępne dla zwiedzających oraz w aplikacje witające, które informują o aktualnych wystawach i wydarzeniach organizowanych przez Muzeum Tatrzańskie. Powyższe prace przeprowadzane zostały z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnością. Remontem objęty został także teren wokół budynków. Obiekty te prezentują nową ofertę programową odpowiadającą na potrzeby współczesnych odbiorców i spełniają standardy nowoczesnego muzealnictwa.

5. Małopolskie Centrum Kultury Sokół w Nowym Sączu zakończyło realizację dwóch komplementarnych projektów dofinansowanych w ramach RPO WM 2014–2020 tj. Małopolska Szkoła Tradycji oraz Małopolska Źródłem Tradycji. Pierwszy z nich skupiał się na różnych aspektach niematerialnego dziedzictwa kulturowego m.in. muzyka, taniec, tradycyjne rzemiosło i rękodzieło artystyczne. Na obszarze regionu stworzono tzw. Mateczniki Tradycji, w których odbywały się warsztaty i konsultacje. W ramach projektu zorganizowano także cykl spotkań Regionalnych Kół Gospodyń Wiejskich. Z kolei drugi projekt obejmujący również zagadnienia związane z ochroną niematerialnego dziedzictwa kulturowego Małopolski stanowił fundament, na którym można było realizować działania edukacyjne. W ramach projektu przeprowadzono badania terenowe, mające na celu dokumentację i archiwizację aktualnego stanu zachowania tradycyjnej kultury ludowej na terenie całej Małopolski; wydano tematyczne albumy (książka, film); prowadzono prace digitalizacyjne; rozbudowano i zaktualizowano portal etnoZAGRODA.

Kultura fizyczna

Opracowanie: Andrzej Hyży

— podsumowanie

- W 2020 roku z budżetów jednostek samorządów terytorialnych województwa małopolskiego na kulturę fizyczną wydatkowano kwotę w wysokości ponad 507,45 mln zł, tj. o ponad 43,24 mln zł mniej niż w 2019 roku.
- Na terenie województwa małopolskiego w 2020 roku było zarejestrowanych 3156 stowarzyszeń kultury fizycznej, o 39 więcej niż w 2019 roku.
- W roku 2020 województwo małopolskie ze swego budżetu wsparło kulturę fizyczną kwotą ponad 21,5 mln zł. Środki te skierowano głównie na dofinansowanie zadań z dziedziny kultury fizycznej, realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego.

W roku 2020 obowiązywał w kraju stan pandemii SARS-Cov-2 wywołującego chorobę COVID-19. Dał się on odczuć się we wszystkich dziedzinach życia w tym także w kulturze fizycznej. Zastosowane niezbędne obostrzenia sanitarne zapobiegały rozprzestrzenianiu się koronawirusa, ale bardzo utrudniały, a często uniemożliwiały prowadzenie systematycznych zajęć treningowych w organizacjach sportowych oraz wychowania fizycznego i pozalekcyjnych zajęć sportowych w szkolnictwie. Utrudniony był również udział w zawodach sportowych oraz organizacja zaplanowanych zawodów sportowych, co wiązało się z przenoszeniem terminów ich rozgrywania lub odwoływaniami. Pandemia koronawirusa wymusiła także zmianę priorytetów finansowania poszczególnych dziedzin życia, m.in. przez jednostki samorządu terytorialnego w kraju, powodując zmniejszenie wydatków na kulturę fizyczną w 2020 roku w naszym województwie.

1. Znaczące wydarzenia sportowe

Pomimo trudności związanych ze stanem epidemii SARS-Cov-2 w 2020 roku, przedstawiciele sportów indywidualnych i zespołowych reprezentujący nasz region walczyli o jak najlepsze wyniki na arenach krajowych i zagranicznych. Zdobywali medale, przyciągali uwagę kibiców i jednocześnie rozślawiali Małopolskę.

W gronie najbardziej zasłużonych Małopolskich sportowców w 2020 roku znaleźli się:

- › Dawid Kubacki (TS Wisła Zakopane) – skoki narciarskie. W 2020 roku jego największe osiągnięcia sportowe to: brązowy medal mistrzostw świata drużynowo w lotach narciarskich (Planica), zwycięstwo w Turnieju Czterech Skoczni 2019/2020, 3. miejsce w Turnieju Czterech Skoczni 2020/2021, 2. miejsce w cyklu Titisee-Neustadt Five. Zwycięstwa w trzech konkursach Pucharu Świata w 2020 roku (11 razy na podium), zwycięstwo w Letniej Grand Prix 2020, nagroda Skok Roku 2020 (najwięcej metrów pokonanych w locie w ciągu roku spośród wszystkich skoczków świata – 6428 m w 49 skokach). Pierwsze miejsce w letnich mistrzostwach Polski.

- › Jan-Krzysztof Duda (MOS Wieliczka) – szachy. W październiku 2020 roku podczas zawodów Altibox Norway Chess w szachach klasycznych pokonał mistrza świata Magnusa Carlsena. Tym samym przerwał serię Norwega, który był niepokonany przez 801 dni w 125 partiach z rządu (to najdłuższa seria w historii szachów klasycznych). W maju 2020 roku podczas turnieju Lindores Abbey Rapid Challenge Polak także pokonał Carlsena, tyle że w szachach szybkich. Jako członek reprezentacji Polski zdobył drużynowo brązowy medal w pierwszej edycji internetowej Olimpiady Szachowej. Jest najwyższym klasyfikowanym Polakiem w rankingu FIDE we wszystkich kategoriach – aktualnie zajmuje 19. miejsce na świecie.
- › Kamil Stoch (KS Eve-nement) – skoki narciarskie. W 2020 roku był jednym z liderów drużyny, która wywalczyła brązowy medal mistrzostw świata w lotach narciarskich (Planica), a na przełomie roku został zwycięzcą Turnieju Czterech Skoczni 2020/2021. Triumfator cyklu Raw Air, zwycięzca dwóch konkursów Pucharu Świata w ubiegłym roku (pięć razy na podium).
- › Katarzyna Niewiadoma (grupa Canyon-SRAM) – kolarstwo szosowe. Jej największym osiągnięciem sportowym w 2000 roku był brązowy medal mistrzostw Europy w wyścigu ze startu wspólnego we francuskim Plouay. Ponadto była druga w klasyfikacji końcowej najbardziej prestiżowego wyścigu dla kobiet – Giro Rosa (odpowiednik męskiego Giro d'Italia) oraz zajęła 7. miejsce w mistrzostwach świata w Imoli.
- › Aleksandra Jarecka (AZS AWF Kraków) – szermierka. Zwycięstwo w Hawanie w styczniu 2020 roku w Pucharze Świata w szpadzie jest jej największym indywidualnym sukcesem w gronie senierek. To pierwsze takie wydarzenie w polskiej szermierce kobiet od 2012 roku. Mistrzyni Polski drużynowo w barwach AZS AWF Kraków.
- › Maryna Gąsienica-Daniel (TS Wisła Zakopane) – narciarstwo alpejskie. Jest pierwszą polską alpejką od czasów siostr Tlałek, która zajęła miejsce w pierwszej dziesiątce zawodów Pucharu Świata. W 2020 roku zajęła 9. pozycję w slalomie równoległym w austriackim Lech/Zuers, następnie była 21. i 11. w gigantach we francuskim Courchevel, po czym wygrała dwa giganty Pucharu Europy w austriackim Hippach.
- › Marcin Dzieński (KU AZS PWSZ Tarnów) – wspinaczka sportowa. W 2020 roku zdobył brązowy medal mistrzostw Europy w Moskwie, bijąc trzykrotnie w kolejnych startach własny rekord Polski, a zarazem ustanawiając rekord Europy. Występuje we wspinaczce na czas, konkurencji, która w grudniu została włączona do programu igrzysk olimpijskich – od 2024 roku w Paryżu.
- › Rafał Majka (grupa Bora-Hansgrohe) – kolarstwo szosowe. W 2020 roku zajęli trzecie miejsce w mocno obsadzonym wyścigu Tirreno-Adriatico, ponadto był 4. w klasyfikacji końcowej Tour de Pologne.
- › Andrzej Stękała (AZS Zakopane) – skoki narciarskie. W 2020 roku zdobył brązowy medal mistrzostw świata drużynowo w lotach narciarskich (Planica), dwukrotnie uzyskał 7. miejsce w grudniowych konkursach Pucharu Świata (w Engelbergu i Oberstdorfie), a w klasyfikacji końcowej Turnieju Czterech Skoczni 2020/2021 zajął 6. miejsce. Wicemistrz letnich mistrzostw Polski indywidualnie i drużynowo.
- › Kacper Sztuba (AZS AWF Kraków) – kajakarstwo górskie. W 2020 roku w mistrzostwach Europy seniorów w Pradze w slalomowej konkurencji C-1 zajął 8. miejsce, a w rywalizacji drużynowej zdobył brązowy medal. Ponadto został wicemistrzem Europy w kategorii młodzieżowców (U-23) oraz mistrzem Polski seniorów.

Województwo małopolskie kształci i wychowuje kolejne pokolenia sportowców. Niezwykle pomocne jest w tym współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży w ramach ogólnopolskiego Systemu Sportu Młodzieżowego. Obejmuje on rywalizację w czterech kategoriach wiekowych: młodzików (Mistrzostwa Wojewódzkie, Międzywojewódzkie, i Polski Młodzików), juniorów młodszych (Mistrzostwa Polski Juniorów Młodszych – Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży), juniorów (Mistrzostwa Polski Juniorów) i młodzieżowców (Młodzieżowe Mistrzostwa Polski).

W prowadzonej przez ministerstwo właściwe ds. sportu klasyfikacji województw Małopolska w 2020 roku zajęła szóste miejsce w kraju. Wygrała Mazowsze przed Wielkopolską, Śląskiem, Dolnym Śląskiem i Pomorskim. W punktacji łącznej gmin, jak również powiatów – Kraków zajął piąte miejsce (4628,33 pkt). Natomiast w punktacji klubowej z województwa małopolskiego najwyższe miejsca zdobyły: 11. KS AZS-AWF Kraków (795,26 pkt), 28. BKS WP Kościelisko (454,00 pkt), 33. TS Wisła Kraków (427,05 pkt) oraz 34. UKP Unia Oświęcim (420,25 pkt.). Łącznie w kraju sklasyfikowano w 2020 roku – 3589 klubów.

Tabela 24. System Sportu Młodzieżowego – łączna punktacja województw za rok 2020

Lokata	Województwa	MMP	MPJ	MPJMł	MMM	Razem
1	Mazowieckie	4 885,91	6 856,48	4 981,45	3 643,41	20 367,25
2	Wielkopolskie	4 773,21	5 539,89	4 618,55	3 197,56	18 129,21
3	Śląskie	3 450,56	5 040,87	4 816,46	3 271,13	16 579,02
4	Dolnośląskie	3 052,67	4 418,53	3 404,56	3 146,80	14 022,56
5	Pomorskie	2 483,52	3 509,51	3 260,18	2 388,36	11 641,57
6	Małopolskie	1 533,51	4 367,58	3 311,71	2 378,47	11 591,27
7	Kujawsko-pomorskie	2 550,18	3 752,76	2 337,93	2 246,77	10 887,64
8	Łódzkie	1 760,50	2 869,98	2 339,19	2 239,85	9 209,52
9	Lubelskie	1 832,33	2 366,89	1 725,76	1 625,22	7 550,20
10	Zachodniopomorskie	1 312,76	1 997,89	1 653,68	1 610,21	6 574,54
11	Lubuskie	1 113,21	1 824,26	1 162,95	1 307,34	5 407,76
12	Warmińsko-mazurskie	807,42	1 696,80	1 507,95	1 145,45	5 157,62
13	Podlaskie	1 290,10	1 299,97	1 095,54	1 266,66	4 952,27
14	Podkarpackie	645,01	1 521,81	1 150,24	1 151,43	4 468,49
15	Opolskie	951,01	722,99	844,30	955,87	3 474,17
16	Świętokrzyskie	360,50	845,96	833,71	665,70	2 705,87

Legenda

MMP Młodzieżowe Mistrzostwa Polski,

MPJ Mistrzostwa Polski Juniorów,

MPJMł Mistrzostwa Polski Juniorów Młodszych i Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży,

MMM Mistrzostwa Wojewódzkie, Międzywojewódzkie i Polski Młodzików.

Źródło: dane Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu.

W 2020 roku przeprowadzono znaczące imprezy sportowe w Małopolsce:

- › Puchar Świata w skokach narciarskich, organizowany przez Tatrzański Związek Narciarski (Zakopane, 25–26 stycznia 2020 roku – w konkursie drużynowym zwyciężyli – Niemcy przed Norwegią i Słowenią, natomiast w konkursie indywidualnym – Kamil Stoch, a 3. miejsce zajął Dawid Kubacki);
- › 77. wyścig kolarski Tour de Pologne, organizowany przez Lang Team, Sp. z o.o. (5–9 sierpnia 2020 roku – zwyciężył Remco Evenepoel – Belgia – Deceuninck – Quick Step);
- › 58. Małopolski Wyścig Górski w kolarstwie szosowym, organizowany przez Małopolski Związek Kolarski (17–20 września 2020 roku – zwyciężył – Vojtěch Řepa – Czechy – Topforex-Lapierre);
- › Mistrzostwa Europy Juniorów i U-23 w Slalomie Kajakowym, organizowane przez Gminę Miejską Kraków (Kraków, 1–4 października 2020 roku – biało-czerwoni zdobyli 6 medali – złoty, trzy srebrne i dwa brązowe);
- › 11. TAURON Festiwal Biegowy, organizowany przez Fundację „Festiwal Biegów” (Krynica-Zdrój, Muszyna 2–4 października 2020 roku – w Biegu 7 Dolin 100 km – zwyciężyli – Paulina Tracz i Maciej Dombrowski).

Zorganizowanie zawodów sportowych w okresie panującej pandemii koronawirusa w 2020 roku stanowiło nie lada wyzwanie dla środowiska sportowego naszego regionu, któremu należą się szczególne słowa uznania, że było w stanie je przeprowadzać. Niestety, w związku z panującą pandemią zostały odwołane, takie znaczące cykliczne imprezy sportowe w Małopolsce, jak np.: Cracovia Maraton – organizowany przez Gminę Miejską Kraków oraz Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Samochodowy Wyścig Górski – organizowany przez Auto Moto Klub Limanowa czy Memoriał Huberta Wagnera w Siatkówce Mężczyzn – organizowany przez Fundację Huberta Jerzego Wagnera.

2. Organizacja i finansowanie kultury fizycznej

Na terenie województwa małopolskiego w 2020 roku było zarejestrowanych 3156 stowarzyszeń kultury fizycznej, o 39 więcej niż w 2019 roku.

Tabela 25. Liczba stowarzyszeń kultury fizycznej w województwie małopolskim w układzie powiatowym (stan na dzień 31 grudnia 2020 roku)

Lp.	Powiat	KS	LKS	PKS	UKS	TKKF	Inne	Razem
1	Kraków	238	7	4	150	76	261	736
2	Nowosądecki	39	29	3	142	3	24	240
3	Krakowski	49	70	6	53	0	39	217
4	Tarnowski	31	45	1	83	2	9	171
5	Nowotarski	35	18	1	89	1	17	161
6	Wadowicki	29	51	1	39	10	16	146
7	Oświęcimski	40	29	1	31	0	33	134
8	Myślenicki	39	33	2	43	2	10	129
9	Gorlicki	25	24	0	48	1	23	121
10	Wielicki	39	24	0	32	1	23	119
11	Brzeski	21	38	1	43	2	11	116
12	Chrzanowski	36	15	6	30	3	23	113
13	Tarnów	32	0	0	49	5	25	111
14	Nowy sącz	30	1	0	42	4	25	102
15	Limanowski	26	22	0	41	2	9	100
16	Bocheński	31	14	0	36	2	15	98
17	Tatrzński	46	6	2	32	2	7	95
18	Olkuski	21	10	1	32	1	16	81
19	Suski	14	13	1	23	0	11	62
20	Miechowski	9	5	0	20	1	9	44
21	Dąbrowski	5	11	0	11	0	4	31
22	Proszowicki	12	7	0	2	0	8	29
	Ogółem	847	472	30	1 071	118	618	3 156

Legenda

KS – Klub Sportowy, LKS – Ludowy Klub Sportowy, PKS – Parafialny Klub Sportowy, UKS – Uczniowski Klub Sportowy, TKKF – stowarzyszenie Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej, Inne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatów.

Jednostki samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2020 roku wydatkowały ze swoich budżetów na kulturę fizyczną kwotę ponad 507,45 mln zł, tj. o ponad 43,24 mln zł mniej niż w 2019 roku.

Tabela 26. Wydatki na kulturę fizyczną z budżetów jednostek samorządów terytorialnych w 2020 roku (w zł)

Gminy/powiaty/województwo	Wydatki ogółem	Wydatki na KF – dział 926		
		Razem	W tym inwestycyjne	% wydatków na KF
Gminy	13 629 290 144,63	296 485 452,45	177 220 985,44	2,18%
Miasta na prawach powiatu	8 164 296 631,55	181 788 613,18	101 084 915,59	2,23%
Powiaty	2 614 362 811,91	7 662 550,83	5 017 615,13	0,29%
Województwo małopolskie	2 011 143 941,42	21 515 383,76	10 147 733,21	1,07%
Ogółem	26 419 093 529,51	507 452 000,22	293 471 249,37	1,92%

Źródło: dane RIO w Krakowie.

W 2020 roku województwo małopolskie ze swego budżetu wsparło kulturę fizyczną kwotą ponad 21,5 mln zł. Środki te skierowano głównie na dofinansowanie zadań z dziedziny kultury fizycznej, realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego. Powyższe środki wydatkowano poprzez poniższe działania.

Otwarte konkursy ofert na realizację zadań województwa małopolskiego w dziedzinie kultury fizycznej

Wzorem lat ubiegłych, konkursy adresowane były do organizacji pozarządowych realizujących na terenie województwa małopolskiego zadania z dziedziny kultury fizycznej.

W ramach zadania *Upowszechnianie kultury fizycznej* realizowano następujące projekty:

- › *Małopolska na sportowo* – to projekt polegający na wsparciu najbardziej wartościowych zadań sportowych rangi międzynarodowej, ogólnopolskiej i wojewódzkiej oraz imprez sportowych i rekreacyjnych adresowanych do jak największej liczby Małopolan, w tym również do osób niepełnosprawnych. Zadanie realizowane w trybie otwartego konkursu ofert poprzez wsparcie. W ramach I i II naboru konkursu dofinansowano 122 oferty. W ramach konkursu udzielono dotacji na organizację cyklicznych wojewódzkich imprez rekreacyjno-sportowych w środowisku: wiejskim – realizowanych przez Małopolskie Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe (*Cykl wojewódzkich imprez sportowych dla dzieci i młodzieży ze środowiska wiejskiego zamieszkałych na terenie województwa małopolskiego*), akademickim – realizowanych przez Akademicki Związek Sportowy (*Akademickie Mistrzostwa Małopolski*), sportu masowego – realizowanych przez Małopolskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej (*Organizacja masowych imprez rekreacyjnych o zasięgu wojewódzkim – TKKF mieszkańcom ziemi małopolskiej*) oraz sportu osób niepełnosprawnych realizowanego m.in. przez Małopolskie Stowarzyszenie Społeczno-Sportowe *Sprawni-Razem (Wojewódzkie i Ogólnopolskie Mistrzostwa Sprawni – Razem* w wybranych dyscyplinach sportowych). Wsparcie otrzymały także imprezy sportowe rangi:
 - międzynarodowej, jak np. *XXXVIII Międzynarodowy Wyścig Kolarski Juniorów, Międzynarodowy Meeting w Łyżwiarstwie Szybkim w Zakopanem* czy *Międzynarodowy Turniej Torpie Cup 2020*;
 - ogólnopolskiej, jak np. *Pucharu Polski w Aerobiku Sportowym FISAF* czy *Myslenicki Bieg Uliczny*;
 - wojewódzkiej, jak np. *Tenisowe Fakro Cup*.

Wobec obowiązującego w Polsce stanu pandemii i rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS-Cov-2 wywołującego chorobę COVID-19, siedmiu beneficjentów zmuszonych było zrezygnować z realizacji zadań.

- › *Wakacje z piłką nożną – Football Camps 2020* – celem realizacji zadania, było aktywne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży z terenu Małopolski podczas wakacji, w ramach sportowych półkolonii popularyzujących grę w piłkę nożną. Udział w treningach to możliwość rozwoju zdolności fizycznej, koordynacji ruchowej, poprawa zwinności i gibkości, a także hartowanie organizmu, podnoszenie samooceny, radzenie sobie z trudnościami, nauka obowiązkowości i współpracy w grupie. Projekt zrealizowano poprzez zorganizowanie 19 półkolonii szkoleniowych, wraz z wyżywieniem, w każdym powiecie województwa małopolskiego, w formie bezpłatnych zajęć sportowych w piłce nożnej, w małych grupach, dla dziewcząt i chłopców w wieku 8–12 lat, trwających po 6 dni. Przygotowano równocześnie szereg zajęć teoretycznych (ogólna wiedza o kulturze fizycznej, taktyka gry, analiza błędów, zasad rywalizacji i prawidłowe zachowanie na boisku oraz poza nim, dieta piłkarza, regeneracja itp.) wraz z konkursami z wiedzy ogólnej oraz z futbolowej techniki. Zorganizowano także dodatkowo jednodniową wycieczkę turystyczno-krajoznawczą dla uczestników każdej półkolonii, do jednego z atrakcyjnych miejsc w Małopolsce. W projekcie wzięło udział łącznie ok. 500 uczestników. Realizatorem zadania był Małopolski Związek Piłki Nożnej.

W ramach zadania *Współzawodnictwo i szkolenie sportowe dzieci i młodzieży* dofinansowano realizację projektów w obszarach:

- › *Współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży szkolnej* – w ramach Igrzysk Dzieci, Igrzysk Młodzieży Szkolnej i Licealiady Młodzieży udzielono dofinansowania na organizację 42 eliminacji ponadpowiatowych z udziałem 1830 uczniów oraz 17 finałów wojewódzkich z udziałem 1662 uczniów. Ogółem w 59 powyższych zawodach uczestniczyło 3492 uczniów z 381 szkół ze wszystkich powiatów województwa małopolskiego. Wobec obowiązującego w Polsce stanu pandemii i rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS-Cov-2 wywołującego chorobę COVID-19, powyższe zadania zostały zrealizowane w ograniczonym

zakresie, ponieważ nauka w szkołach w większości prowadzona była w formie zajęć zdalnych. Z tego samego powodu zrezygnowano z organizacji zadania pn. *Udział reprezentantów województwa w finałach ogólnopolskich zawodów Igrzysk Dzieci, Igrzysk Młodzieży Szkolnej i Licealiady Młodzieży*. Realizatorem zadań był Małopolski Szkolny Związek Sportowy w Krakowie;

- › *Szkolenie kadr wojewódzkich młodzików* – dofinansowano przeprowadzenie 171 akcji szkoleniowych, tj. 98 zgrupowań szkoleniowych, 61 konsultacji szkoleniowych i 12 konsultacji startowych w 47 sportach z udziałem 1157 zawodników. Realizatorem zadania był Małopolski Związek Stowarzyszeń Kultury Fizycznej w Krakowie;
- › *Szkolenie dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo* – dofinansowano przygotowania i udział w finałach ogólnopolskiego systemu sportu młodzieżowego (Międzywojewódzkie Mistrzostwa Młodzików – Mistrzostwa Polski Młodzików, Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży – Mistrzostwa Polski Juniorów Młodszych, Mistrzostwa Polski Juniorów i Młodzieżowe Mistrzostwa Polski) dla 1593 zawodników (w tym: 66 młodzieżowców, 358 juniorów, 624 juniorów młodszych, 545 młodzików) w 48 sportach. Zawodnicy ci wzięli udział w 155 akcjach szkoleniowych, tj. w 39 zgrupowaniach i konsultacjach szkoleniowych, 16 startach kontrolnych, 26 eliminacjach oraz 74 finałach systemu sportu młodzieżowego. Realizatorem zadania był Małopolski Związek Stowarzyszeń Kultury Fizycznej w Krakowie;
- › *Szkolenie dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo w ramach Małopolskiej Kadry w sportach zimowych* – dofinansowano przeprowadzenie 17 zgrupowań i 6 konsultacji szkoleniowych w sportach: biathlon, łyżwiarstwo figurowe, narciarstwo klasyczne, snowboard oraz sporty saneczkowe z udziałem 15 zawodników. Realizatorem zadania był Małopolski Związek Stowarzyszeń Kultury Fizycznej w Krakowie;
- › *Szkolenia zawodników z klubów i stowarzyszeń sportowych województwa małopolskiego do udziału w finałach ogólnopolskiego współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży w ramach państwowego Systemu Sportu Młodzieżowego* – dofinansowano szkolenie 977 zawodników z 44 klubów i stowarzyszeń sportowych województwa małopolskiego.

III edycja Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego w obszarze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – Budżet Obywatelski Województwa pozwala Małopolanom kształtować ich najbliższe otoczenie, umożliwia określenie potrzeb i wskazanie co jest dla nich szczególnie ważne. Dzięki niemu mieszkańcy określają priorytety dla rozwoju powiatów, subregionów oraz całej Małopolski. W wyniku głosowania mieszkańców Małopolski nad III edycją Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego, projekty ujęte w zadaniu otrzymały rekomendacje i zgodnie z regulaminem zostały przyjęte do realizacji.

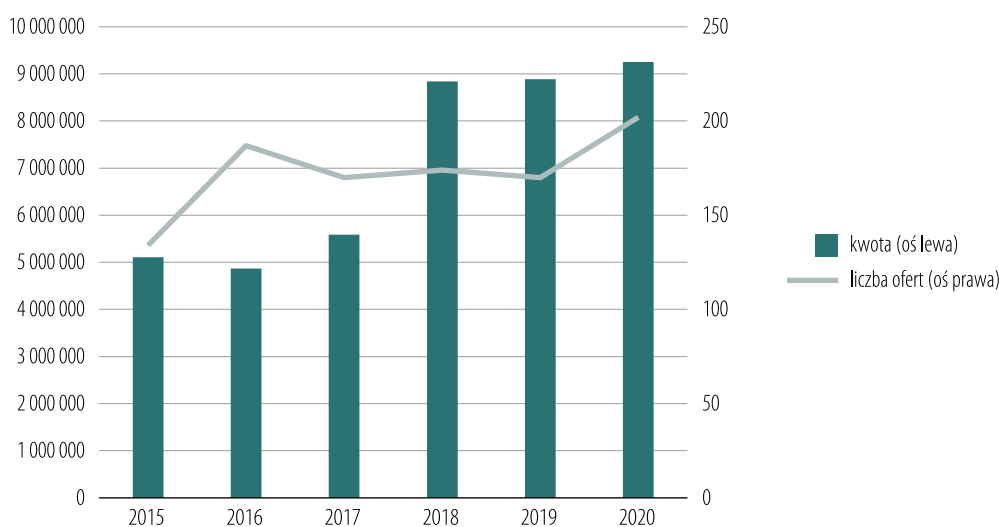
W 2020 roku zrealizowane zostały 3 przedsięwzięcia, jako kontynuacja zadań rozpoczętych w 2019 roku w ramach III edycji BO WM, tj.:

- › *Pełnosprawni przez sport 2019 – treningi sportowe dla dzieci i dorosłych z niepełnosprawnościami* – to organizacja i prowadzenie całorocznych, multisportowych treningów dla dzieci i dorosłych z niepełnosprawnością w powiecie tatrzańskim w różnych dyscyplinach sportowych. Realizator: Fundacja Integracji Przez Sport HANDICAP.
- › *Siatkówka w Krakowie – ogólnorozwojowe zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży z elementami siatkówki III edycja* – to organizacja bezpłatnych ogólnorozwojowych zajęć sportowych z elementami siatkówki dla dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym 6–18 lat, z podziałem na kategorie wiekowe w liczbie 10 treningów po 90 minut w miesiącu w 14 grupach. Realizator: Fundacja Towarzystwo Sportowe Bronowicka Siatkówka.
- › *Wykorzystam szansę! Chcę zostać MISTRZEM!* – to kompleksowy cykl szkolenia młodych sportowców, adeptów piłki nożnej, mających możliwość trenowania piłki nożnej zgodnie z metodologią szkolenia Coerver Coaching, biorąc też udział m.in. w dwóch obozach sportowo-rekreacyjnych. Realizator: Klub Sportowy „Wiarusy” Igołomia.

IV edycja Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego w obszarze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – w ramach Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego, Małopolanie mogli w 2019 roku nie tylko wybierać zadania, które mają być zrealizowane w 2020 roku, ale sami zostać ich autorami, poprzez określenie priorytetów dla rozwoju powiatów, subregionów oraz całej Małopolski.

W ramach IV edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego zostały zrealizowane w 2020 roku następujące zadania:

1. *Uwolnij potencjał – podniesienie standardu szkolenia piłkarskiego dzieci i młodzieży.* Realizator: Ludowy Klub Sportowy „Błękitni Modlnica”.
2. *Futbolowe Skrzaty PPN Kraków w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym.* Realizator: Akademia Piłkarska Rudawa.
3. *Kocham Piłkę – wsparcie młodzieżowych klubów piłkarskich w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym.* Realizator: Akademia Piłkarska Rudawa.
4. *FutboLove Małopolskie dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.* Realizator: Miejskie Towarzystwo Sportowe „Piaś” Skawina.
5. *MAŁOPOLSKA KOCHA SIATKÓWKĘ – wsparcie szkółek siatkarskich z subregionu Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.* Realizator: Małopolski Związek Piłki Siatkowej.
6. *W zdrowym ciele, zdrowy duch – realizacja zajęć sportowych w powiecie miechowskim.* Realizator: Stowarzyszenie Jaksanki.
7. *Trenuj jak najlepsi – wyrównywanie szans dla dzieci i młodzieży z terenów wiejskich.* Realizator: Ludowy Klub Sportowy Nadwiślanka Nowe Brzesko.
8. *MAŁOPOLSKA AKADEMIA SIATKÓWKI.* Realizator: Uczniowski Klub Sportowy „SPARTA VOLLEYBALL KRAKÓW”.
9. *Sport przez zabawę – wszechstronny rozwój poprzez aktywność w różnych dyscyplinach sportowych.* Realizator: Uczniowski Klub Łyżwiarstwa Figurowego „UNIA” w Oświęcimiu.
10. *FutboLove Małopolskie dla subregionu zachodniego.* Realizator: Miejskie Towarzystwo Sportowe „Piaś” Skawina.
11. *MAŁOPOLSKA KOCHA SIATKÓWKĘ – wsparcie szkółek siatkarskich oraz klubów z subregionu Małopolska Zachodnia.* Realizator: Małopolski Związek Piłki Siatkowej.
12. *Zajęcia Sportowe na Młynówce Królewskiej.* Realizator: Wojskowy Klub Sportowy „Wawel”.
13. *W pogoni za mistrzostwem – pływać jak najlepsi na świecie.* Realizator: Uczniowski Klub Sportowy „Nika Sport Team”.
14. *MAŁOPOLSKA KOCHA SIATKÓWKĘ – wsparcie szkółek siatkarskich oraz klubów z subregionu miasta Kraków.* Realizator: Małopolski Związek Piłki Siatkowej.
15. *Aktywny Student.* Realizator: Akademicki Związek Sportowy Kraków.
16. *Nauka gry w siatkówkę oraz udział w rywalizacji sportowej dla mieszkańców Krakowa.* Realizator: Uczniowski Klub Sportowy „SPARTA VOLLEYBALL KRAKÓW”.
17. *Wsparcie sportu akademickiego – szansą na wzmocnienie potencjału sportowego województwa małopolskiego.* Realizator: Stowarzyszenie Sportowe Klub Sportowy AGH Kraków.
18. *Ogólnorozwojowe zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych z elementami koszykówki i gimnastyki.* Realizator: Klub Sportowy Korona Kraków.
19. *MAŁOPOLSKA KOCHA SIATKÓWKĘ – wsparcie siatkarskich klubów sportowych: Dalin Myślenice, Gorce Nowy Targ, AMS Pcim, Start Lipnica Wielka.* Realizator: Małopolski Związek Piłki Siatkowej.
20. *Rozwój psychofizyczny młodego pokolenia przy stole pingpongowym i na boisku piłki siatkowej – edycja trzecia.* Realizator: Klub Sportowy Gorce w Nowym Targu.
21. *FutboLove Małopolskie dla subregionu podhalańskiego.* Realizator: Miejskie Towarzystwo Sportowe „Piaś” Skawina.
22. *MAŁOPOLSKA KOCHA SIATKÓWKĘ – wsparcie szkółek siatkarskich i klubów sportowych z subregionu sądeckiego: LKS Bobowa, Podkarpacie Bobowa, GKPS Gorlice, Ekstrim Gorlice, Góral Muszyna, MUKS Ogniwo Piwniczna, MUKS Poprad Stary Sącz, SKPS Dunajec Nowy Sącz, STS Sandecja Nowy Sącz, UKS Dwójka Krynica, UKS Jedyńka Biecz, Iskry Grybów, GSKS Laskowa, MKS Limanowa.* Realizator: Małopolski Związek Piłki Siatkowej.
23. *Zimowe Mobilne LODOWISKO.* Realizator: Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Tarnów.
24. *MAŁOPOLSKA KOCHA SIATKÓWKĘ.* Realizator: Małopolski Związek Piłki Siatkowej.
25. *PRZY SZACHOWNICY – POSZERZAMY OBSZARY INTELEKTU.* Realizator: Uczniowski Klub Sportowy „Goniec” Staniątki.

Wykres 50. Dotacje z budżetu województwa dla NGO realizujących zadania z obszaru kultury fizycznej (w zł)

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto w ramach trybu pozakonkursowego ubiegania się o dofinansowanie zadań publicznych zgodnie z art. 19a Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, tzw. „Małe granty”, z budżetu województwa małopolskiego w 2020 roku zrealizowano 27 projektów sportowych.

Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

W ramach zadania zrealizowany został projekt pn. *Jeźdź z głową*, który polega na zorganizowaniu dla uczniów szkół podstawowych kursów nauki jazdy na nartach/snowboardzie, trwających do 20 godzin, w grupach do 12 osób, które prowadzone są przez wykwalifikowanych instruktorów na małopolskich stokach narciarskich. Sejmik Województwa Małopolskiego udzielił pomocy finansowej 58 gminom, tj. wszystkim, które wyraziły chęć udziału w projekcie, na realizację nauki jazdy na nartach i snowboardzie w 2020 roku. Z realizacji projektu zrezygnowały ostatecznie 3 gminy – Gmina Mszana Dolna, Niedźwiedź oraz Zawoja. Przekazana pomoc finansowa pozwoliła, w ramowym terminie od 17 stycznia do 31 marca 2020 roku, zdobyć umiejętność jazdy na nartach i snowboardzie blisko 4500 młodym Małopolanom.

Promocja osiągnięć sportowych

Działania Województwa w ramach zadania miały na celu m.in. prezentację osiągnięć małopolskiego sportu, skutkującą stałym wzrostem atrakcyjności Małopolski, regionu sprzyjającemu organizacji imprez sportowych najwyższej rangi.

Z uwagi na obowiązujący w Polsce stan pandemii i rozprzestrzenianie się koronawirusa SARS-CoV-2 oraz ograniczenie w wydatkowaniu środków z budżetu Województwa Małopolskiego, nie było możliwości działania w zaplanowanym zakresie. Niektóre wydarzenia, jak: Mistrzostwa Świata Judo KATA i Mistrzostwa Świata Judo Weteranów oraz Mistrzostwa Świata Karate Kyokushin, a także 12. Wyścig Górski Hill Climb Limanowa, czy Mistrzostwa Europy AMP FUTBOL KRAKÓW 2020, zostały odwołane w 2020 roku i przeniesione na inny termin.

W ramach realizacji zadania w 2020 roku Województwo promowało sport w Małopolsce podczas:

- › Pucharu Świata w skokach narciarskich w Zakopanem;
- › rozgrywek koszykarek Wisły Kraków w II rundzie sezonu 2019/2020 Energa Basket Ligi Kobiet;
- › Juliady;
- › IV edycji etapowego wyścigu MTB4Towers;
- › 22. Międzynarodowego Wyścigu Kolarskiego „Memoriału Henryka Łasaka”;
- › Małopolska Joy Ride Festiwal w Kluszkowcach w dniach 21–23 sierpnia 2020 roku oraz Małopolska Joy Ride – Zakończenie Sezonu w Zakopanem w dniach 18–20 września 2020 roku;
- › wyścigu kolarskiego Tatra Road Race;

- › Małopolskiego Wyścigu Górskiego;
- › Wyścigu by Tomasz Marczyński;
- › Festiwalu Biegowego;
- › Mistrzostw Europy Juniorów i U-23 w Slalomie Kajakowym;
- › III Mistrzostw Polski w Tenisie Stołowym im. Maurycego Beniowskiego;
- › plebiscytów: 10 Asów Małopolski oraz Najpopularniejszego Sportowca Dekady Małopolski.

Planowane do realizacji dwa działania, tj.: przyznanie nagród finansowych dla laureatów nagrody Województwa Małopolskiego z dziedziny kultury fizycznej pn. „Małopolski Laur Sportu” oraz organizacja i przeprowadzenie uroczystości wręczenia w/w nagród, nie zostały zrealizowane w 2020 roku, ze względu na obowiązujący w kraju stan pandemii. Do nagrody złożono 21 wniosków.

Małopolska infrastruktura rekreacyjno-sportowa – MIRS

Projekt Województwa Małopolskiego pn. *Małopolska infrastruktura rekreacyjno-sportowa – MIRS*, to kontynuacja projektu z 2019 roku, który zakłada poprawę jakości życia mieszkańców Małopolski w zakresie kultury fizycznej, sportu i rekreacji. Celem realizacji projektu jest podniesienie standardu czy rewitalizacja istniejących obiektów sportowych, będących w niedostatecznym stanie technicznym i funkcjonalnym, co niewątpliwie uatrakcyjni ofertę i zwiększy dostępność do podstawowej bazy sportowo-rekreacyjnej regionu, umożliwiającej rozwijanie zainteresowań i talentów sportowych i prowadzenie zdrowego stylu życia, spędzając czas wolny aktywnie i na świeżym powietrzu. Sejmik Województwa Małopolskiego udzielił pomocy finansowej 100 małopolskim jednostkom samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego na realizację 102 inwestycji na łączną kwotę w wysokości 12 000 000 zł. Ostatecznie 90 jednostek samorządu terytorialnego zrealizowało 90 inwestycji.

Dofinansowaniem zostały objęte zadania inwestycyjne polegające na modernizacji (przebudowie, rozbudowie, budowie, wymianie nawierzchni, rewitalizacji itp.) istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych, tj. m.in.:

- › ogólnodostępne boiska sportowe (w tym m.in. piłkarskie, lekkoatletyczne);
- › wielofunkcyjne boiska sportowe – przeznaczone m.in. do gry w piłkę ręczną, w siatkówkę, w koszykówkę;
- › siłownie plenerowe;
- › skateparki;
- › place sportowo-rekreacyjne – sprzyjające aktywności fizycznej oraz rozwijaniu siły, zręczności i wytrzymałości, wyposażone m.in. w urządzenia typu street workout.

Bezpieczeństwo publiczne

Opracowanie: Beata Adamczyk, Paulina Soja, Kamil Staszewski, Anna Szymacha¹

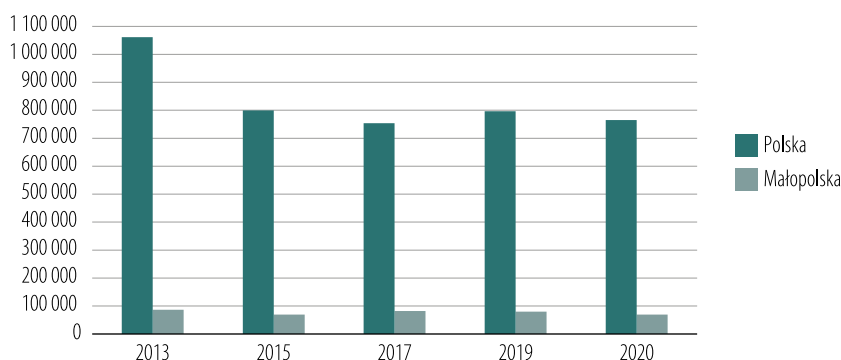
podsumowanie

- W 2020 roku w Małopolsce zanotowano duży spadek liczby przestępstw (14% mniej w odniesieniu do 2019 roku), także tych kryminalnych.
- Wprowadzenie ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 miało swoje odzwierciedlenie w liczbie wypadków drogowych, zarówno w kraju, jak i w Małopolsce, w regionie było ich aż o 27,8% mniej niż w 2019 roku.
- Małopolska ma najniższy w kraju wskaźnik liczby zabitych na 100 wypadków.
- W regionie odnotowano o 5,4% mniej niż w 2019 roku zdarzeń z udziałem jednostek państwowej straży pożarnej.
- Władze Województwa Małopolskiego kierowały finansowe wsparcie do ratowników górskich i wodnych, ochotniczych straży pożarnej, grup poszukiwawczo-ratowniczych OSP, państwowych straży pożarnej i policji.

1. Zagrożenie przestępczością

Liczba przestępstw w województwie małopolskim w 2020 roku spadła aż o 14% w stosunku do 2019 roku. Pod względem liczby przestępstw Małopolska zajmuje 4. miejsce w kraju, ale spadek procentowy wyróżnia region spośród większości województw (duży spadek procentowy liczby przestępstw zanotowały jeszcze województwa: zachodniopomorskie – aż o 32%, lubelskie podobnie jak Małopolska – o 14% oraz województwo opolskie – o 12%).

Wykres 51. Przestępczość w Polsce i Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

¹ Beata Adamczyk, Anna Szymacha, Kamil Staszewski w zakresie pkt. 4. *Pomoc finansowa dla gmin.*

Spadła nieco wykrywalność przestępstw w województwie małopolskim i wyniosła 78,2% w 2020 roku (spadek o punkt procentowy w porównaniu z rokiem poprzednim), podczas gdy w skali kraju od trzech lat poziom wykrywalności jest ten sam (73%).

Także w przypadku przestępstw kryminalnych Małopolska zanotowała duży spadek o 10% (37 520 stwierdzonych przypadków w 2020 roku, podczas gdy w 2019 roku było ich 41 898).

Tabela 27. Zestawienie wybranych przestępstw kryminalnych w Małopolsce

Rodzaj przestępstwa	Liczba przestępstw w 2020	Zmiana w stosunku do 2019
Zabójstwa	36	↑ 9%
Gwałty	92	↓ 4%
Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	7 663	↓ 11%
Bójki i pobicia	235	↑ 2%
Kradzież cudzej rzeczy	6 377	↓ 9%
Kradzież z włamaniem	4 155	↓ 5%
Uszkodzenie mienia	2 812	↑ 2%
Uszczerbek na zdrowiu	580	↓ 14%
Rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze	311	↓ 21%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

więcej informacji

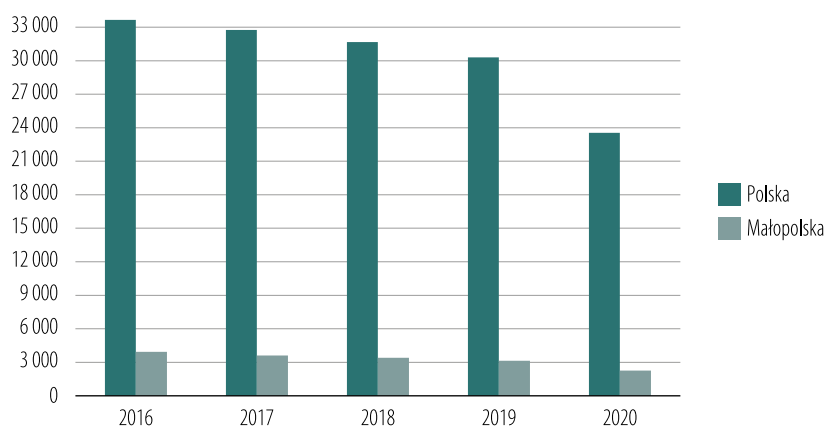
Więcej statystyk na stronach Komendy Głównej Policji i na www.statystyka.policja.pl

2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

Wprowadzenie ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, zwłaszcza odnoszących się do możliwości przemieszczania, miało duży wpływ na zmniejszenie liczby zdarzeń drogowych. Widać to już na poziomie kraju, ponieważ liczba wypadków drogowych spadła w 2020 roku o 22,3% w porównaniu z rokiem poprzednim. Liczba osób zabitych w wyniku wypadków drogowych wyniosła w 2020 roku 2491 osób i jest mniejsza o 14,4% w stosunku do 2019 roku, natomiast liczba osób rannych (26 463 osoby w 2020 roku) zmniejszyła się aż o 25,4% w porównaniu z rokiem 2019 (35 477 osób).

Podobnie rzecz ma się w skali regionu. Liczba wypadków drogowych w Małopolsce zmniejszyła się o 27,8% w 2020 roku w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2020 roku zanotowano 2265 wypadków drogowych, natomiast w 2019 roku było ich 3136).

Wykres 52. Liczba wypadków w Polsce i w województwie małopolskim

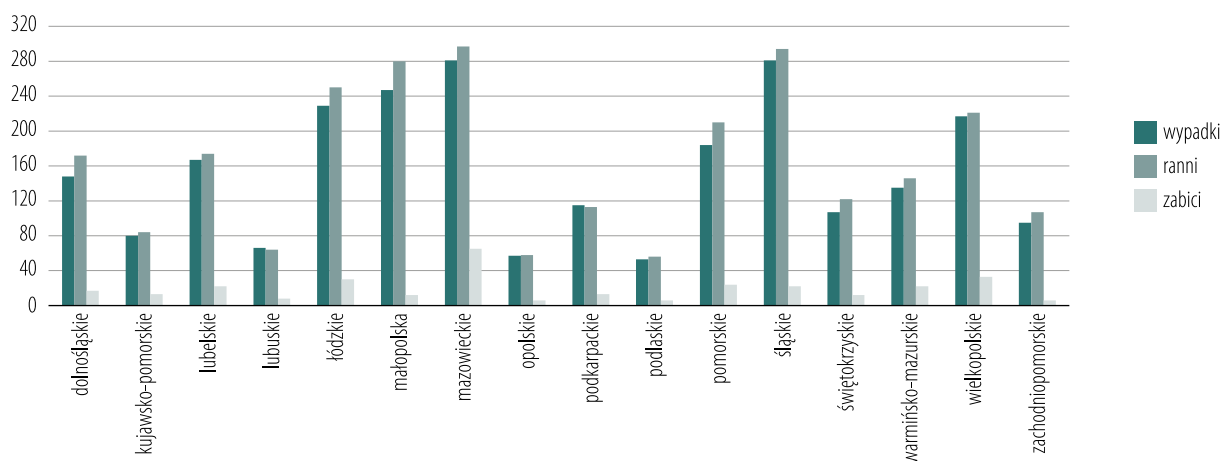

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz działania realizowane w tym zakresie w 2020 roku.

Liczba wypadków w Małopolsce plasuje województwo na 5. miejscu w kraju, natomiast pod względem liczby ofiar śmiertelnych w wyniku wypadków – na 7. miejscu (157 osób w 2020 roku).

W Polsce ok. 10% wypadków stanowią te z udziałem osób będących pod działaniem alkoholu, zarówno kierujących, jak i pieszych oraz pasażerów (2540 wypadków drogowych). W Małopolsce takich zdarzeń było 247, co stanowi 11% wszystkich wypadków w województwie w 2020 roku (więcej odnotowano w województwach: mazowieckim i śląskim – po 281 przypadków). W wyniku tych zdarzeń śmierć poniosło 12 osób, a 280 zostało rannych.

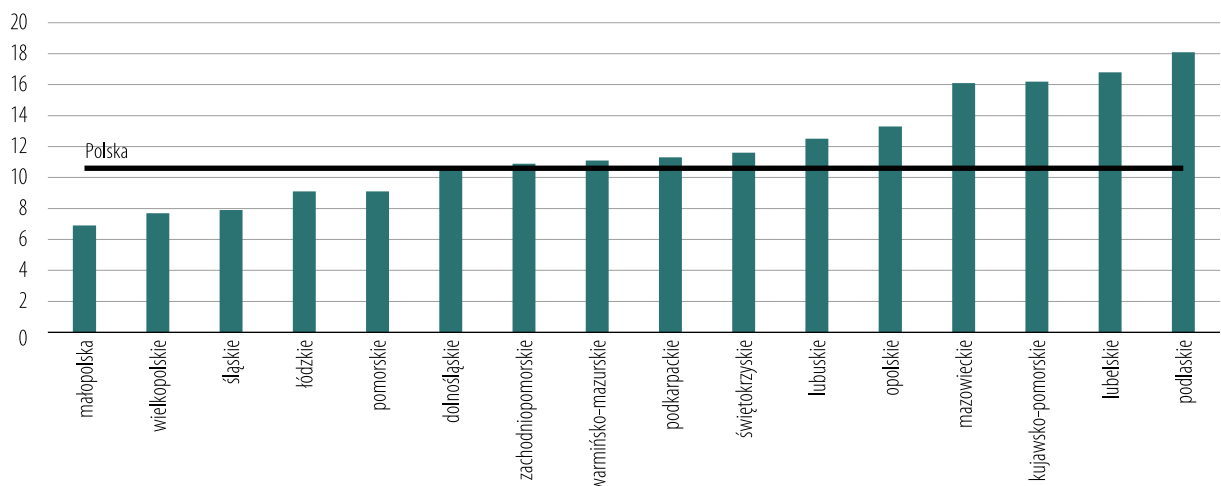
Wykres 53. Wypadki drogowe i ich skutki z udziałem uczestników ruchu będących pod działaniem alkoholu w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji, Biuro Ruchu Drogowego, Wypadki drogowe w Polsce w 2020 roku, Warszawa 2021.

Pozytywnie dla województwa małopolskiego wypadła wskaźnik liczby zabitych na 100 wypadków – wynosi on 6,9 i jest to najniższy wskaźnik w Polsce.

Wykres 54. Wskaźnik liczby zabitych na 100 wypadków w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz działania realizowane w tym zakresie w 2020 roku.

W 2020 roku w kraju odnotowano 5235 wypadków z udziałem pieszych, co stanowi 22,2% wszystkich wypadków w Polsce. Śmierć poniosło w nich 631 pieszych, a 4700 zostało rannych. Statystyki związane z udziałem pieszych w zdarzeniach drogowych są wciąż na bardzo wysokim poziomie, a wśród sprawców wypadków dominują kierowcy samochodów osobowych (śmierć w wyniku najechania na pieszego poniosło 211 osób, a samych zdarzeń tego typu było w kraju 2923). Wśród głównych przyczyn potrąceń pieszych z winy kierującego na pierwszym miejscu jest nieustąpienie pierwszeństwa na przejściu dla pieszych.

więcej informacji

Więcej statystyk na stronach Komendy Głównej Policji i na www.statystyka.policja.pl oraz w raporcie *Wypadki drogowe w Polsce w 2020 roku*, Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, Warszawa 2021.

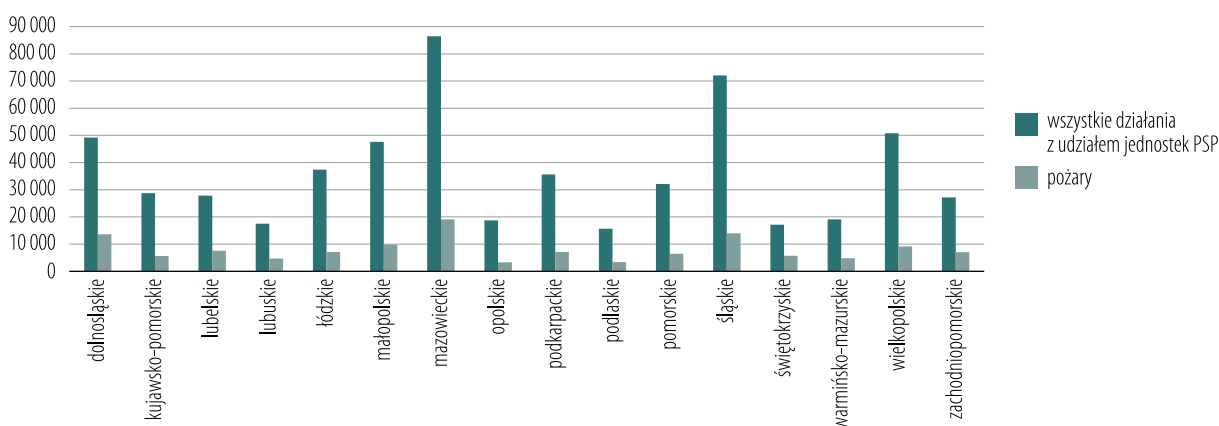
W województwie małopolskim miało miejsce 517 wypadków z udziałem pieszych, zginęło w nich 48 osób, a 483 zostały ranne. Pod względem osób śmiertelnych Małopolska zajmuje *ex aequo* z województwem lubelskim 4. miejsce w kraju (więcej pieszych zginęło na drogach województw: śląskiego (67), łódzkiego (63) i mazowieckiego (60). Ale biorąc pod uwagę liczbę rannych pieszych w wypadkach drogowych, Małopolska jest już 2. w kraju, po województwie śląskim (637 rannych pieszych).

3. Ochrona przeciwpożarowa i zagrożenie pożarowe

W 2020 roku w Polsce miały miejsce 583 252 zdarzenia, w których udział brały jednostki Państwowej Straży Pożarnej (wzrost o 13,8% w stosunku do roku 2019), w tym 128 754 pożary, 413 864 miejscowe zdarzenia oraz 40 634 alarmy fałszywe.

W Małopolsce w 2020 roku zanotowano 47 599 takich zdarzeń (mniej o 5,4% w porównaniu z rokiem poprzednim), w tym 9811 pożarów, 33 926 miejscowych zdarzeń oraz 3862 alarmy fałszywe.

Wykres 55. Liczba zdarzeń z udziałem jednostek Państwowej Straży Pożarnej w 2020 roku

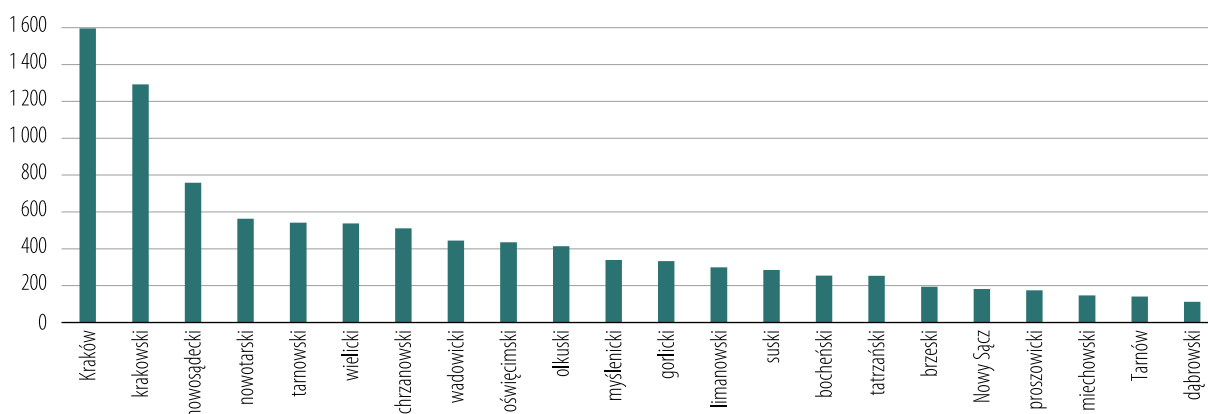

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KG PSP (www.dane.gov.pl)

Biorąc pod uwagę dane z województwa małopolskiego w odniesieniu do poszczególnych powiatów, największa liczba zdarzeń w 2020 roku z zakresu pożarnictwa i ratownictwa z udziałem PSP układa się następująco: Kraków – 10 938, powiat krakowski – 4941, powiat nowosądecki – 2941, powiat nowotarski – 2307. Najmniej razy strażacy interweniowali w powiecie dąbrowskim – 892 zdarzenia z udziałem PSP, a w ogóle najmniejszą liczbę interwencji tego typu zanotowano w m. Bolesław – 24.

Wśród najczęstszych przyczyn pożarów w Małopolsce aż 4270 przypadków stanowią umyślne podpalenia (43,5% wszystkich pożarów w regionie i o 2,5% więcej niż w 2019 roku), a najwięcej zanotowano w powiecie krakowskim – 439, Krakowie – 428 oraz powiatach: nowosądeckim – 427 i chrzanowskim – 368. Dla porównania w powiecie dąbrowskim, gdzie podpałek w 2020 roku było najmniej, ich liczba wynosi 31. W 1612 przypadkach nie ustalono przyczyny pożaru, na kolejnych miejscach są: nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapalniczki – 888 przypadków (9,1% wszystkich pożarów w województwie małopolskim i o 1,8% mniej niż w roku 2019) oraz nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych na paliwo stałe – 847 pożarów (8,6% wszystkich pożarów w Małopolsce i jest to wynik porównywalny z rokiem 2019).

W wyniku pożarów w Małopolsce w 2020 roku śmierć poniosły 43 osoby (to aż o 87% więcej niż w 2019 roku, kiedy zginęło 23 osoby), rannych zostało 218 osób, w tym 19 ratowników, z których 12 było strażakami. W wyniku miejscowego zagrożenia zmarły 233 osoby (12,6% więcej niż w 2019 roku), natomiast 3423 zostały ranne (w tym 12 ratowników, z których 9 było strażakami).

Wykres 56. Liczba pożarów w Małopolsce w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KG PSP (www.dane.gov.pl).

Wśród miejscowych zagrożeń w województwie małopolskim, w których interweniowała straż pożarna, najwięcej było działań medycznych (9527), zdarzeń w transporcie drogowym (5992), silnych wiatrów (4839), opadów deszczu (2937), przyboru wód (1317) oraz zagrożeń chemicznych (1131).

— więcej informacji

Więcej statystyk z zakresu działań Państwowych Straży Pożarnych na stronie www.dane.gov.pl: Statystyki zdarzeń Systemu Wspomagania Decyzji Państwowej Straży Pożarnej (SWD PSP) za rok 2020.

4. Pomoc finansowa dla gmin

Porozumienie pomiędzy Województwem Małopolskim a podmiotami działającymi na rzecz bezpieczeństwa oraz ochrony środowiska

W 2020 roku Zarząd Województwa Małopolskiego, kierując się intencją zapewnienia bezpieczeństwa osób przebywających w górach i nad wodą, przyznał dotację 14 podmiotom uprawionym do ratownictwa górskiego i wodnego. W ramach przyznanych dotacji w łącznej wysokości 1 550 000 zł na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego z zakresu ratownictwa górskiego i wodnego prowadzono działania polegające na utrzymaniu gotowości ratowniczej poprzez zakup i utrzymanie środków transportu i łączności oraz wyposażenie ratowników w sprzęt i ekwipunek oraz na prowadzeniu działań ratowniczych, organizowaniu i prowadzeniu szkoleń ratowników górskich i wodnych.

Wsparcie finansowe gmin z przeznaczeniem dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu województwa małopolskiego

W roku 2020 Województwo Małopolskie realizowało w/w zadanie, którego celem było polepszenie warunków w remizach strażackich, a także pracy strażaków ochotników, a tym samym podniesienie poziomu bezpieczeństwa Małopolan. W ramach tego zadania gminy otrzymały pomoc finansową na zapewnienie gotowości bojowej jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu województwa małopolskiego. Udzielono pomocy finansowej 47 gminom, co przyczyniło się do zapewnienia gotowości bojowej 48 jednostkom OSP. Kwotą 1 800 000 zł dofinansowano zakup bądź remont samochodów pożarniczych lub ratowniczo-gaśniczych.

Województwo Małopolskie w 2020 roku udzieliło pomocy finansowej 107 gminom na zapewnienie gotowości bojowej jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu województwa małopolskiego, z przeznaczeniem na prace budowlano-remontowe w 108 remizach strażackich. Łącznie na ten cel z budżetu Województwa Małopolskiego zostały przekazane środki finansowe w wysokości 2 349 095 zł.

Ponadto, w ramach w/w zadania udzielono pomocy finansowej gminie Zabierzów w wysokości 10 000 zł, która została przeznaczona dla jednostki OSP w Bolechowicach z przeznaczeniem na doposażenie samochodu strażackiego.

Województwo Małopolskie w 2020 roku w ramach w/w zadania udzieliło również pomocy finansowej gminom na zapewnienie gotowości bojowej jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu województwa małopolskiego w wysokości 309 020 zł. Pomoc finansową otrzymało 15 gmin z przeznaczeniem dla Jednostek OSP, w ramach której zakupiono sprzęt strażacki, umundurowania, pojazd typu quad oraz samochód ratowniczo-gaśniczy lekki.

Wsparcie finansowe gmin z przeznaczeniem na zapewnienie gotowości bojowej jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu województwa małopolskiego dotkniętych skutkami powodzi

57 małopolskich gmin otrzymało pomoc finansową na zapewnienie gotowości bojowej jednostkom OSP, które zostały dotknięte skutkami powodzi w maju 2019 roku. Kwota 889 937 zł została przeznaczona na zakup sprzętu ratowniczo-gaśniczego, umundurowania oraz wyposażenia osobistego strażaka.

Wsparcie finansowe jednostek OSP Grup Poszukiwawczo-Ratowniczych

Kwota 148 807 zł z budżetu Województwa Małopolskiego została przekazana na realizację zadania, którego celem było podniesienie stopnia przygotowania operacyjnego GPR OSP, poprawa efektywności i skuteczności działań poszukiwawczo-ratowniczych przy wystąpieniu miejscowych zagrożeń, w tym katastrof budowlanych, wypadkach i innych zdarzeniach z wykorzystaniem psów ratowniczych. W 2020 roku w zakresie tego zadania udzielono pomocy miastu Nowy Sącz, gminie Kęty oraz gminie Kocmyrzów-Luborzyca.

Wsparcie finansowe Państwowej Straży Pożarnej w województwie małopolskim

Na Fundusz Wsparcia Państwowej Straży Pożarnej w 2020 roku zostało przekazane 125 000 zł, które przeznaczono na zakup sprzętu oraz środków niezbędnych do prowadzenia działań realizowanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej województwa małopolskiego związanych z pandemią koronawirusa SARS-Cov-2.

Wsparcie finansowe Policji z terenu województwa małopolskiego

W 2020 roku Województwo Małopolskie przekazało kwotę 600 000 zł na Fundusz Wsparcia Policji z przeznaczeniem na zakup chromatografu oraz urządzenia do wizualizacji i konsultacji śladów utrwalonych na różnego rodzaju podłożach dla Laboratorium Kryminalistycznego w Krakowie oraz zakup kamery termowizyjnej dla Komendy Miejskiej Policji w Tarnowie.

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny II w zakresie bezpieczeństwa

Na przełomie lat 2020/2021 zrealizowany został projekt pn. *Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny II w zakresie bezpieczeństwa*. Całkowita wartość projektu wyniosła 2 997 367 zł. Jego dofinansowanie pochodziło w 100% ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. Głównym celem projektu było wsparcie służb działających na rzecz bezpieczeństwa i ratownictwa w województwie małopolskim realizujących działania w zakresie zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19. Działania projektowe koncentrowały się na udzieleniu wsparcia następującym podmiotom, które były partnerami projektu: Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, Komendzie Wojewódzkiej Policji w Krakowie, Karpackiemu Oddziałowi Straży Granicznej im. 1 Pułku Strzelców Podhalańskich w Nowym Sączu, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie, Grupie Regionalnej Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego – Grupa Podhalańska, Grupie Regionalnej Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego – Grupa Krynicka, Grupie Regionalnej Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego – Grupa Beskidzka, Grupie Regionalnej Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego – Grupa Jurajska, Tatrzańskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu, Krakowskiemu Wodnemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu, Gorlickiemu Wodnemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu, Sądeckiemu Wodnemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu w Nowym Sączu oraz Fundacji Instytut Ratownictwa na Wodach Górskich i Powodziowych. Zakres wsparcia obejmował zakup środków ochrony indywidualnej (m.in. maseczki, rękawiczki, kombinezony, ochraniacze na buty, gogle ochronne) oraz wszelkie środki i urządzenia do dezynfekcji (m.in. opryskiwacze spalinowe, płyny do dezynfekcji rąk oraz powierzchni). Dodatkowo zakupiono sprzęt niezbędny do walki z COVID-19, tj. przenośne ozonatory, namioty pneumatyczne/stelażowe, pulsoksymetry oraz aparatury medyczne.

Społeczeństwo obywatelskie

Opracowanie: Małgorzata Dulak, Monika Grzyb, Rafał Jarząbek, Monika Seweryn, Zuzanna Wcisło-Wasilewska

— podsumowanie

- W 2020 roku Samorząd Województwa Małopolskiego przekazał małopolskim organizacjom kwotę powyżej 45 mln zł oraz ponad 150 mln zł w ramach innych programów i projektów, w tym środków z funduszy europejskich, których dysponentem było Województwo Małopolskie.
- W 2020 roku, w zeznaniach podatkowych (ramach odprowadzenia 1% podatku) mieszkańcy Małopolski przekazali organizacjom pożytku publicznego kwotę ponad 82,5 mln zł – to o ponad 4 mln zł więcej niż rok wcześniej i 14 mln zł więcej niż w roku 2018. Pieniądze trafiły do OPP w całym kraju, z każdym rokiem rośnie liczba podatników z Małopolski, którzy decydują się na wsparcie III sektora w tej formie. W roku ubiegłym było to ponad 1,35 mln Małopolan.
- W 2020 roku został przeprowadzony nabór zadań do 5. edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego. Zgłoszono aż 343 zadania, czyli o 104 więcej niż przed rokiem. To najlepszy wynik w historii całego projektu Województwa Małopolskiego.
- Województwo Małopolskie znajduje się w gronie 4 najbardziej aktywnych województw w kraju, charakteryzujących się wysokim odsetkiem organizacji pozarządowych podejmujących dodatkowe działania na rzecz odbiorców w związku z pandemią COVID-19.

1. Trzeci sektor

Współpraca finansowa

Rok 2020 był szczególny dla Samorządu Województwa Małopolskiego, ale również dla małopolskich organizacji pozarządowych. Pandemia koronawirusa wpłynęła na funkcjonowanie organizacji pozarządowych w różnym stopniu. Jak wynika z ogólnopolskich badań Stowarzyszenia Klon/Jawor w 2020 roku¹, *część organizacji starała się nadal prowadzić swoje dotychczasowe działania, inne je zmodyfikowały, ograniczyły, zawiesiły lub po prostu walczyły o przetrwanie. Części organizacji udało się nawet podjąć nowe działania i aktywności, które wymusiła na nich sytuacja związana z pandemią.*

W związku z zaistniałą sytuacją, w tym wprowadzonymi przez Rząd RP i służby sanitarne obostrzeniami w walce z koronawirusem, część otwartych konkursów ofert, ze względu na charakter zadań nie została ogłoszona lub została unieważniona. Także wiele zadań publicznych, których bezpośrednim elementem była organizacja wydarzeń publicznych czy zgromadzeń nie odbyło się ze względu na sytuację w kraju. Jednak pomimo trudnej sytuacji, Województwo Małopolskie w 2020 roku przekazało środki finansowe organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych na poziomie porównywalnym do roku poprzedniego. W 2020 roku Województwo Małopolskie prowadziło na swoich

¹ Organizacje pozarządowe wobec pandemii – rok 2020, Stowarzyszenia Klon/Jawor [https://fakty.ngo.pl/raporty/organizacje-pozarządowe-wobec-pandemii-2020].

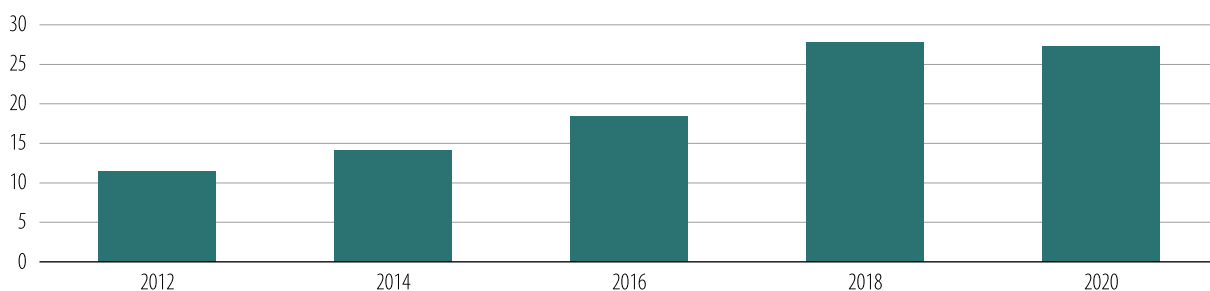
stronach internetowych oraz profilu Facebook Pozarządowa Małopolska kampanię informacyjną dla organizacji pozarządowych na temat zmian w przepisach prawa dotyczących przede wszystkim realizacji zadań publicznych i pojawienia się kolejnych możliwości wsparcia dla III sektora w ramach Rządowych Tarcz Antykrzysowych.

Niestety, w związku z sytuacją, w 2020 roku nie udało się zorganizować Małopolskiego Forum Organizacji Pozarządowych oraz Małopolskiego Forum Pełnomocników ds. Współpracy z NGO. Znaczna większość działań zarówno organizacji pozarządowych, jak i funkcjonowania urzędu przeniosła się do sieci, gdzie wykorzystywano wszelkie dostępne narzędzia do porozumiewania się na odległość. Miało to pozytywny wpływ na rozwój nowych technologii w NGO oraz nabywanie zupełnie nowych umiejętności przez osoby skupione wokół III sektora, a co za tym idzie rozwój kreatywnych form realizacji zadań publicznych oraz celów i misji organizacji pozarządowych. Świadczą o tym najnowsze badania GUS, które plasują Województwo Małopolskie w gronie 4 najbardziej aktywnych województw, charakteryzujących się wysokim odsetkiem organizacji pozarządowych podejmujących dodatkowe działania na rzecz odbiorców w związku z pandemią COVID-19. Organizacje najczęściej podejmowały dodatkowe działania na rzecz prywatnych osób fizycznych, społeczności, a także placówek ochrony zdrowia².

Zlecenie realizacji zadań własnych Województwa Małopolskiego w trybie otwartych konkursów ofert i małych grantów

W 2020 roku Samorząd Województwa Małopolskiego przekazał organizacjom pozarządowym i innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kwotę ponad 27 mln zł na realizację zadań publicznych.

Wykres 57. Kwota przekazana z budżetu Województwa Małopolskiego na realizację zadań publicznych zleczanych na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne.

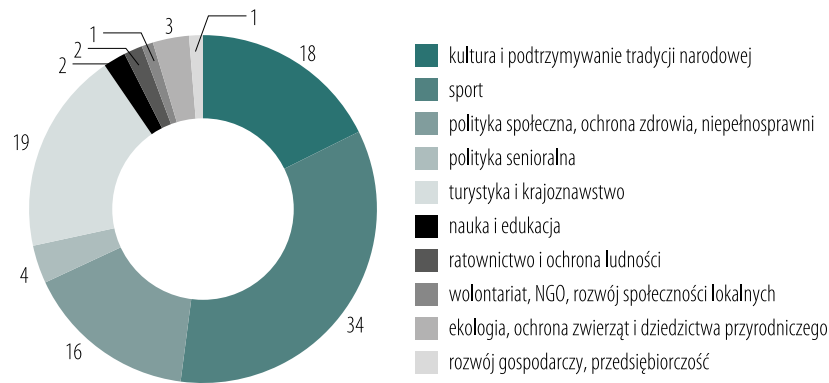
Zlecenie zadań wieloletnich zapewnia trwałość i ciągłość realizacji wielu ważnych zadań publicznych. W 2020 roku w ramach 7 wieloletnich konkursów ofert – ogłoszonych w latach 2018–2020 – organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego realizowały 42 zadania na kwotę ponad 4,5 mln zł.

W ramach ogłoszonych w 2020 roku 22 rocznych otwartych konkursów ofert zostało złożonych 1318 ofert, a realizowane były 604 zadania publiczne na łączną kwotę 21 852 332 zł, czyli o ponad 3,7 mln zł więcej niż w roku 2019, mimo pandemii COVID-19.

W ramach trybu pozakonkursowego tzw. małych grantów, zleczanych na podstawie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w 2020 roku zostało złożonych 745 ofert, z czego dofinansowano 97 zadań na łączną kwotę 697 108 zł. Jest to znaczący spadek w porównaniu z rokiem poprzednim (2019) ze względu na sytuację związaną z występowaniem COVID-19, w tym wprowadzonymi przez Rząd RP i służby sanitarne obostrzeniami w walce z koronawirusem oraz charakterem zadań publicznych, których bezpośrednim elementem była organizacja wydarzeń publicznych i imprez plenerowych.

Łącznie, w ramach rocznych i wieloletnich konkursów ofert oraz tzw. małych grantów, realizowano 743 umowy na kwotę 27 232 983 zł. Najwięcej środków finansowych w ramach konkursów zostało przekazanych w obszarze sportu, kultury, turystyki i polityki społecznej.

² Dane GUS: Organizacje non-profit w czasie epidemii COVID-19 (marzec – sierpień 2020) [<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/gospodarka-spoleczna-trzeci-sektor/organizacje-non-profit-w-czasie-epidemii-covid-19-marzec-sierpien-2020,20,1.html>]

Wykres 58. Wartość procentowa środków finansowych przyznanych w ramach rocznych i wieloletnich otwartych konkursów ofert oraz tzw. *małych grantów* w podziale na obszary (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 28. Środki finansowe przyznane w ramach rocznych i wieloletnich otwartych konkursów ofert oraz tzw. *małych grantów* w podziale na obszary (w zł)

Nazwa obszaru	Kwota łączna			
	(I + II + III)	I. Konkursy roczne	II. Konkursy wieloletnie	III. Małe granty 19a*
Kultura i podtrzymywanie tradycji narodowej	4 812 517,60	4 547 192,60	0,00	265 325,00
Sport	9 363 740,00	8 788 867,00	365 090,00	209 783,00
Polityka społeczna, ochrona zdrowia, niepełnosprawni	4 361 283,92	2 421 528,92	1 857 755,00	82 000,00
Polityka senioralna	965 398,00	0,00	928 698,00	36 700,00
Turystyka i krajoznawstwo	5 129 500,00	3 587 500,00	1 532 000,00	10 000,00
Nauka i edukacja	571 000,00	530 000,00	0,00	41 000,00
Ratownictwo i ochrona ludności	471 000,00	450 000,00	0,00	21 000,00
Wolontariat, NGO, rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	290 894,76	269 594,76	0,00	21 300,00
Ekologia, ochrona zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego	916 898,75	906 898,75	0,00	10 000,00
Rozwój gospodarczy, przedsiębiorczość, prawo konsumentów	350 750,00	350 750,00	0,00	0,00
Suma	27 232 983,03	21 852 332,03	4 683 543,00	697 108,00

* Podział zgodny z pierwszym wskazaniem podmiotu rodzaju zadania publicznego w ofercie, który zawiera się w katalogu zadań określonych w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Źródło: opracowanie własne.

Samorząd Województwa Małopolskiego przeznaczył największą kwotę wsparcia finansowego na zadania publiczne realizowane przez organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, których siedziba znajdowała się w Krakowie. Kolejną grupą są organizacje z siedzibą w powiatach krakowskim, tarnowskim oraz nowosądeckim. Najmniej środków finansowych trafiło do powiatu miechowskiego.

Tabela 29. Środki finansowe przyznane w ramach rocznych i wieloletnich otwartych konkursów ofert oraz tzw. *małych grantów* w podziale na powiaty (w zł)

Powiaty	Kwota łączna (I + II + III)		I. Konkursy roczne		II. Konkursy wieloletnie		III. Małe granty art. 19a	
	Liczba zadań	łączna kwota dofinansowania	Liczba zadań	łączna kwota dofinansowania	Liczba zadań	łączna kwota dofinansowania	Liczba zadań	łączna kwota dofinansowania
Kraków	177	11 691 113,51	139	8 084 213,51	8	3 385 100,00	30	221 800,00
Krakowski	98	2 880 630,00	81	2 607 200,00	2	172 555,00	15	100 875,00
Nowosądecki	61	1 522 230,00	50	1 392 045,00	2	51 185,00	9	79 000,00
Limanowski	29	1 196 427,00	22	902 157,00	3	263 270,00	4	31 000,00

Rozdział IX Społeczeństwo obywatelskie

Powiaty	Kwota łączna (I + II + III)		I. Konkursy roczne		II. Konkursy wieloletnie		III. Małe granty art. 19a	
	Liczba zadań	Łączna kwota dofinansowania	Liczba zadań	Łączna kwota dofinansowania	Liczba zadań	Łączna kwota dofinansowania	Liczba zadań	Łączna kwota dofinansowania
Tarnowski	49	1 117 310,00	40	1 021 000,00	1	40 810,00	8	55 500,00
Nowotarski	31	960 643,00	30	950 860,00	0	0,00	1	9 783,00
Tarnów	24	882 635,00	20	806 348,00	2	60 287,00	2	16 000,00
Nowy sącz	27	869 340,92	20	755 619,92	3	86 721,00	4	27 000,00
Olkuski	24	708 538,00	18	645 568,00	2	33 970,00	4	29 000,00
Myślenicki	35	648 839,00	31	575 552,00	2	60 287,00	2	13 000,00
Inne wojew.	15	557 900,00	15	557 900,00	0	0,00	0	0,00
Proszowicki	11	528 872,00	7	482 381,00	2	38 491,00	2	8 000,00
Wielicki	14	509 793,00	9	418 000,00	4	85 793,00	1	6 000,00
Tatrzański	16	487 530,00	12	338 530,00	2	131 000,00	2	18 000,00
Oświęcimski	17	466 509,34	14	418 264,34	1	35 245,00	2	13 000,00
Brzeski	16	420 527,00	11	355 500,00	1	38 027,00	4	27 000,00
Gorlicki	22	396 005,00	20	332 008,00	2	63 997,00	0	0,00
Chrzanowski	14	362 429,00	11	321 604,00	1	27 825,00	2	13 000,00
Wadowicki	25	353 771,26	22	305 990,26	1	34 781,00	2	13 000,00
Bocheński	19	334 271,00	18	304 591,00	1	29 680,00	0	0,00
Dąbrowski	12	260 669,00	7	200 000,00	2	44 519,00	3	16 150,00
Suski	5	63 000,00	5	63 000,00	0	0,00	0	0,00
Miechowski	2	14 000,00	2	14 000,00	0	0,00	0	0,00
Suma	743	27 232 983,03	604	21 852 332,03	42	4 683 543,00	97	697 108,00

Źródło: opracowanie własne.

Mapa 15. Środki finansowe przyznane w ramach rocznych, wieloletnich otwartych konkursów ofert oraz małych grantów (w zł)

Źródło: opracowanie własne.

Środki przekazane w ramach innych ustaw, w tym środki z funduszy europejskich

W 2020 roku Samorząd Województwa Małopolskiego przekazał organizacjom pozarządowym kwotę ponad 18,5 mln zł w ramach ustaw: prawo zamówień publicznych; o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; o zdrowiu publicznym; o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych; o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich. Samorząd przekazał również kwotę ponad 150 mln zł w ramach innych programów i projektów, w tym środków z funduszy europejskich, których dysponentem było Województwo Małopolskie.

Tabela 30. Środki przekazane organizacjom pozarządowym w 2020 roku w ramach innych programów i projektów, w tym środki z funduszy europejskich (w zł)

A. WSPÓŁPRACA FINANSOWA Z NGO NA PODSTAWIE INNYCH PRZEPISÓW PRAWA – programy i konkursy			
Podstawa prawna	Program	Liczba podpisanych umów	Wysokość przekazanych środków finansowych
Ustawa prawo zamówień publicznych	PROJEKTY PARTNERSKIE – zakup usług promocyjnych Województwa Małopolskiego	44	1 896 700,00
	Promocja osiągnięć sportowych <i>Sportowa Małopolska</i>	13	1 033 600,00
	Promocja gospodarcza Województwa Małopolskiego	3	87 800,00
Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	Ochrona zabytków Małopolski	90	3 062 000,00
Ustawa o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich	Utrzymanie gotowości ratowniczej poprzez wyposażenie ratowników górskich w sprzęt i ekwipunek	6	1 100 000,00
Ustawa o zdrowiu publicznym	Konkurs <i>Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom</i>	18	600 000,00
Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych	Dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów (art. 35 ust. 1 pkt 5 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych)	2	253 536,09 ^{a)}
	Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zakładów aktywności zawodowej oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	20	9 448 714,07 ^{b)}
Ustawa o samorządzie województwa (składki członkowskie WM, w ramach przynależności do organizacji)	Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej	1	119 021,00
	Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski	1	272 389,04
	Polskie Stowarzyszenie HL7	1	1 800,00
	Stowarzyszenie Instytut Rozwoju Obszarów Wiejskich	1	800 000,00
Suma A		200	18 675 560,20
B. WSPÓŁPRACA FINANSOWA Z NGO NA PODSTAWIE INNYCH PRZEPISÓW PRAWA – inne programy i projekty, w tym środki z funduszy europejskich			
Podstawa prawna	Program	Liczba podpisanych umów	Wysokość przekazanych środków finansowych
Ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020	<i>Małopolski Tele-Anioł</i> : Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 (Departament Rodziny, Zdrowia i Spraw Społecznych)	1	14 470 228,47
	Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 (Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości)	42	46 292 821,33 ^{d)}
	Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 (Wojewódzki Urząd Pracy)	21	41 414 035,91
	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020 (Wojewódzki Urząd Pracy)	5	10 863 399,71

A. WSPÓŁPRACA FINANSOWA Z NGO NA PODSTAWIE INNYCH PRZEPISÓW PRAWA – programy i konkursy

B. WSPÓŁPRACA FINANSOWA Z NGO NA PODSTAWIE INNYCH PRZEPISÓW PRAWA – inne programy i projekty, w tym środki z funduszy europejskich

Podstawa prawna	Program	Liczba podpisanych umów	Wysokość przekazanych środków finansowych
Ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020 <i>Sami Dzielnicy. Nowe Standardy mieszkalnictwa wspomagającego dla osób z niepełnosprawnościami</i>	1	270 000,00
	Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Społeczny <i>Sami – Dzielnicy – razem przeciw COVID-19 w ramach projektu Sami Dzielnicy. Nowe Standardy mieszkalnictwa wspomagającego dla osób z niepełnosprawnościami</i> (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie)	15	127 720,00
	Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Społeczny. <i>Bezpieczny dom – wsparcie dla kadry domów pomocy społecznej w związku z zagrożeniem COVID-19</i> (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie)	33	4 320 869,13
	Małopolska Tarcza Antykryzysowa – akcja <i>Pomoc szyta na miarę</i> Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie)	5	42 257,50
	Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Społeczny. <i>Bezpieczny Dom</i> . Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie)	39	2 506 758,11
	Regionalny Program Operacyjny na lata 2014–2020 (Departament Funduszy Europejskich)	11	7 967 548,28 ^{d)}
Ustawa o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego	PROW 2014–2020 (Departament Funduszy Europejskich)	180	24 455 102,51 ^{d)}
Inne	Program Operacyjny <i>Rybnictwo i Morze</i> 2014–2020	5	930 148,90 ^{d)}
Suma B		358	153 660 889,85
Suma A i B		558	172 336 450,05

^{a)} Dofinansowanie ze środków PFRON będących w dyspozycji Województwa (2 umowy na kwotę 253 536 zł).

^{b)} W tym dofinansowanie z budżetu Województwa (8 umów na kwotę 1 319 630 zł) oraz dofinansowanie ze środków PFRON będących w dyspozycji Województwa (12 umów na kwotę 8 129 083 zł).

^{c)} W 2020 roku organizacjom przekazano kwotę 46 292 821,33 zł z funduszy europejskich (tj. środki z funduszy europejskich zatwierdzone we wnioskach o płatność w 2020 roku).

^{d)} Środki finansowe przekazane w roku 2020 na podstawie podpisanych umów.

Źródło: opracowanie własne.

Współpraca pozafinansowa z organizacjami

Województwo Małopolskie prowadzi aktywną współpracę z organizacjami pozarządowymi, której celem jest angażowanie ich w debatę publiczną oraz wsparcie w podnoszeniu kwalifikacji ich członków. Poniżej przedstawiono podstawowe formy wsparcia:

- › Informowanie organizacji pozarządowych o źródłach pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych.
- › Udostępnianie informacji na portalach. Na stronach internetowych Województwa (www.malopolska.pl/ngo, Biuletyn Informacji Publicznej) oraz na profilu Pozarządowa Małopolska na portalu społecznościowym Facebook, na bieżąco publikowano informacje poświęcone współpracy Samorządu Województwa Małopolskiego z sektorem pozarządowym, promowano ciekawe przedsięwzięcia organizacji pozarządowych, jak również zamieszczano aktualności dotyczące: szkoleń, konkursów i konferencji, zmian prawnych dotyczących III sektora, ponadto informowano o wydawnictwach, poradnikach oraz informatorach adresowanych do przedstawicieli NGO.

- › Newsletter MINGO. Zarejestrowane organizacje pozarządowe otrzymują informacje o bieżących działaniach Województwa Małopolskiego.
- › Projekty partnerskie realizowane z organizacjami pozarządowymi.
- › Wizytacje i kontrole. Ważnym elementem w zakresie wymiany informacji na temat bieżącej współpracy są wizytacje i kontrole projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe przez pracowników urzędu. W 2020 roku urząd przeprowadził wizytacje zadań publicznych oraz 71 kontroli umów dotacyjnych w 36 organizacjach pozarządowych.
- › Konsultacje społeczne. W 2020 roku przeprowadzono konsultacje projektów uchwał Sejmiku Województwa Małopolskiego. Konsultowano m.in.: Program współpracy Województwa Małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2021.
- › Generator Ofert. W 2020 roku został uruchomiony, pod adresem: <https://www.pozarządowa.malopolska.pl/konkursy-trwajace>, elektroniczny system składania wniosków Generator ofert eNGO. System służy przede wszystkim organizacjom pozarządowym w przygotowaniu prawidłowej oferty w ramach otwartych konkursów ofert oraz składaniu wniosków w trybie pozakonkursowym na podstawie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2020 roku obowiązywała wersja pilotażowa systemu, która objęła składanie ofert w trybie art. 19a., a także część otwartych konkursów ofert. Od 2021 roku system obowiązuje w ramach wszystkich ogłaszanych otwartych konkursów ofert oraz w trybie art. 19a. w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego. Wdrożenie tego narzędzia spotkało się z pozytywnym odbiorem małopolskich organizacji, jest także ważnym przedsięwzięciem w dobie pandemii związanej z COVID-19, a co za tym idzie ograniczeniami kontaktów bezpośrednich i załatwiania spraw online.

Małopolska Rada Działalności Pożytku Publicznego (MRDPP)

Małopolska Rada Działalności Pożytku Publicznego jest ciałem opiniodawczo-doradczym samorządu województwa, powołana jest w celu kształtowania właściwej współpracy samorządu z sektorem pozarządowym. W roku 2020 MRDPP odbyła dwa spotkania (10.03.2020 oraz 28.10.2020), a także ze względu na sytuację epidemiologiczną związaną z covid-19 pracowała między posiedzeniami w trybie online. W okresie sprawozdawczym Rada:

- › Opiniowała projekty: zmiany Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi na 2020 rok, Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi na 2021 rok.
- › Wybrała osoby reprezentujące organizacje pozarządowe do prac w komisjach konkursowych oceniających oferty składane w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych Województwa Małopolskiego (spośród kandydatów zgłoszonych w ramach naboru do Bazy Członków Komisji Konkursowych na 2020 rok).
- › Brała udział w spotkaniach Komitetu Monitorującego RPO WM na lata 2014–2020 w roli obserwatora oraz w pracach Zespołu ds. Strategii *Małopolska 2030* oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2021–2027, w tym w Zespole roboczym ds. RPO na lata 2021–2027.
- › Uczestniczyła w spotkaniach Konwentu Wojewódzkich Rad Działalności Pożytku Publicznego oraz w dn. 27.11.2020 roku w Świątce Rad Działalności Pożytku Publicznego.

Członkowie Rady uczestniczyli także w pracach różnego typu zespołów, komisji, kapituł itp. na prośbę departamentów UMWM oraz wojewódzkich jednostek organizacyjnych.

Nagroda Dla Najlepszych Małopolskich Organizacji Pozarządowych – *Kryształy Soli*

W 2020 roku odbyła się kolejna – XVI edycja – Nagrody *Kryształy Soli*, której głównym celem jest wzmacnianie wizerunku organizacji pozarządowych, promocja działań najlepszych organizacji i popularyzacja dobrych praktyk. Statuetka *Kryształy Soli* jest wyrazem uznania samorządowych władz województwa dla tych wszystkich, którzy poświęcają swój czas dla budowania wspólnego dobra.

Tabela 31. Nagrodzeni w konkursie Kryształ Soli, edycja XVI, 2020 rok

Kryształ Soli – Edycja XVI, 2020	
Laureat Grand Prix	Stowarzyszenie Dobroczynne RES SACRA MISER, Bukowno
Kategoria › Polityka Społeczna, Zdrowie, Działalność Na Rzecz Niepełnosprawnych	Laureat: Stowarzyszenie Dobroczynne RES SACRA MISER, Bukowno Wyróżniony: Stowarzyszenie Szansa, Oświęcim
Kategoria › Kultura, Dziedzictwo Narodowe, Tożsamość regionalna	Laureat: Związek Polskich Artystów Plastyków okręg Krakowski Wyróżniony: Towarzystwo Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Konarskiego w Oświęcimiu
Kategoria › Edukacja, Nauka, Społeczeństwo Obywatelskie	Laureat: Ochotnicza Straż Pożarna w Goszczy – Grupa Poszukiwawczo-Ratownicza Wyróżniony: Stowarzyszenie „Instytut Świętej Jadwigi Królowej Polski”, Kraków
Kategoria › Sport, Turystyka, Środowisko, Ekologia	Laureat: Stowarzyszenie Socios Wisła Kraków Wyróżniony: Fundacja MALI MISTRZOWIE, Wieliczka
Kategoria › Gospodarka I Zrównoważony Rozwój	Laureat: Polskie Stowarzyszenie Zero Waste, Kraków Wyróżniony: Stowarzyszenie Korona Północnego Krakowa
Kategoria › Najlepszy Projekt Społeczny	Laureat: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wadoviana”, Wadowice Wyróżniony: Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przystanek Betlejem”, Kraków

Źródło: opracowanie własne.

W związku z trwającą w 2020 roku pandemią koronawirusa COVID-19, w tym wprowadzonymi przez rząd RP obostrzeniami w walce z koronawirusem, oficjalne ogłoszenie wyników odbyło się 16 czerwca 2021 roku podczas gali rozdania nagród. Laureat Nagrody Grand Prix otrzymał 10 000 zł, ufundowane przez Małopolską Agencję Rozwoju Regionalnego.

Nagroda dla Osób Działających na Rzecz Dobra Innych *Amicus Hominum*

Nagroda *Amicus Hominum* ustanowiona została w 2006 roku przez Samorząd Województwa Małopolskiego w celu wyróżnienia osób prywatnych, które działają na rzecz dobra innych i swoją bezinteresowną aktywnością wspierają drugiego człowieka. Nagroda jest również rozwinięciem i kontynuacją polityki samorządu województwa związanej z promocją wolontariatu. W 2020 roku przeprowadzono XV edycję nagrody, do której zgłoszonych zostało 36 kandydatów w pięciu kategoriach.

Tabela 32. Nagrodzeni w konkursie *Amicus Hominum*, edycja XV, 2020 rok

<i>Amicus Hominum</i> – Edycja XV, 2020	
Laureat Grand Prix	Laureat: Adam Stromidło, Kraków
Kategoria Polityka Społeczna i Prorodzinna, Pomoc Niepełnosprawnym	Laureat: Adam Stromidło, Kraków Wyróżniony: Lucyna Maria Lubańska, Kraków
Kategoria Promocja i Ochrona Zdrowia	Laureat: Alina Kamińska, Kraków Wyróżniony: Damian Konieczny, Wieliczka
Kategoria Sport i Edukacja	Laureat: Magdalena Gorzelany-Dziadkowiec, Myślenice Wyróżniony: Marek Pajka, Lubień
Kategoria Działalność Filantropijna	Laureat: Zbigniew Konieczek, Nowy Sącz Wyróżniony: Krzysztof Kołodziejczyk, Nowy Wiśnicz
Kategoria Inicjatywa Młodych	Laureat: Łukasz Rzepka, Kraków Wyróżniony: Hufce Związku Harcerstwa Polskiego Chorągiew Krakowska, Kraków

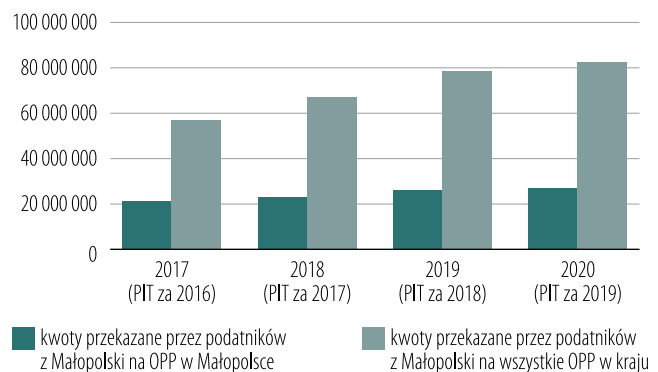
Źródło: opracowanie własne.

W związku z trwającą w 2020 roku pandemią COVID-19, w tym wprowadzonymi przez rząd RP obostrzeniami w walce z koronawirusem, oficjalne ogłoszenie wyników odbyło się 16 czerwca 2021 roku podczas gali rozdania nagród.

Kampania 1% – poświęcona popularyzacji mechanizmu odpisu 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego *Zostaw 1% w Małopolsce*

Od 2007 roku Województwo prowadzi kampanię zachęcającą Małopolan do odpisu 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego działających na terenie Małopolski. W 2020 roku Województwo Małopolskie po raz kolejny zaangażowało się w działania mające na celu popularyzację idei odpisu 1% podatku na rzecz małopolskich organizacji pożytku publicznego. Wzorem lat ubiegłych prowadzona była zakładka na stronie malopolska.pl, na której umieszczane były informacje dotyczące zasad wypełniania rocznych zeznań podatkowych oraz bieżące aktualności dotyczące mechanizmu odpisu 1% podatku w regionie (informacje o darmowych poradach prawnych, spotkaniach informacyjnych itp.). W celu zachęcenia mieszkańców województwa do przekazywania odpisu 1% podatku na rzecz małopolskich OPP przeprowadzono kampanię informacyjną we współpracy z Kolejami Małopolskimi i Małopolską Kartą Aglomeracyjną. Informacje były również publikowane na koncie *Pozarządowa Małopolska* na portalu Facebook, jak i rozsyłane do małopolskich mediów. Prowadzone od wielu lat działania promocyjne przynoszą wymierne efekty. Mieszkańcy Małopolski przekazali aż 82,5 mln zł organizacjom pożytku publicznego (OPP) w 2020 roku w ramach rozliczenia swojego PIT za 2019 rok, czyli o ponad 4 mln zł więcej niż rok wcześniej i 14 mln zł więcej niż w roku 2018. Do małopolskich OPP trafiło ok. 27,1 mln zł. Z każdym rokiem rośnie również liczba podatników z Małopolski, którzy świadomie wspierają w tej formule organizacje pozarządowe działające w ich najbliższym otoczeniu. W roku 2020 w swoim zeznaniu zawnioskowało o to ponad 1,35 mln Małopolan (w 2019 roku było to 1,26 mln Małopolan).

Wykres 59. Kwoty przekazane przez podatników z Małopolski na wszystkie OPP, w tym OPP z Małopolski (w zł)

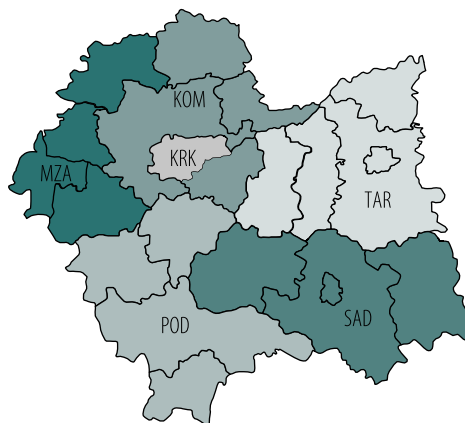

Źródło: opracowanie własne.

2. Budżet Obywatelski Województwa Małopolskiego

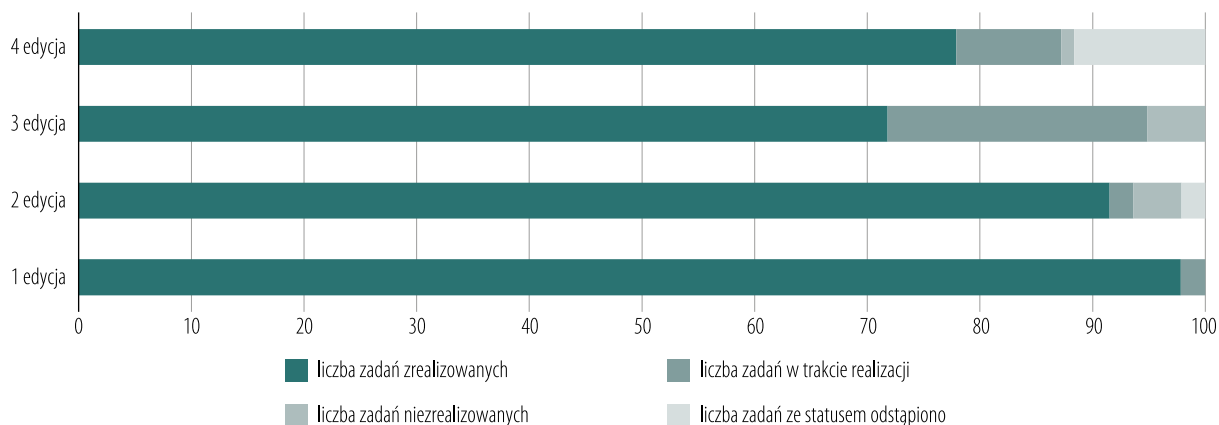
Budżet Obywatelski Województwa Małopolskiego jest mechanizmem partycypacji społecznej, który pozwala mieszkańcom nie tylko kształtować i zmieniać ich najbliższe otoczenie, określać potrzeby oraz wskazywać, co jest dla nich szczególnie ważne, ale także decydować, na co powinny być wydatkowane środki pieniężne Województwa Małopolskiego. Z roku na rok, zaangażowanie mieszkańców Małopolski w partycypację społeczną jest coraz większe.

Mapa 16. Podział Małopolski na regulaminowe subregiony obowiązujące od 2. edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego

Źródło: opracowanie własne UMWM.

Wykres 60. Stan realizacji zadań z poszczególnych edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego (w %)

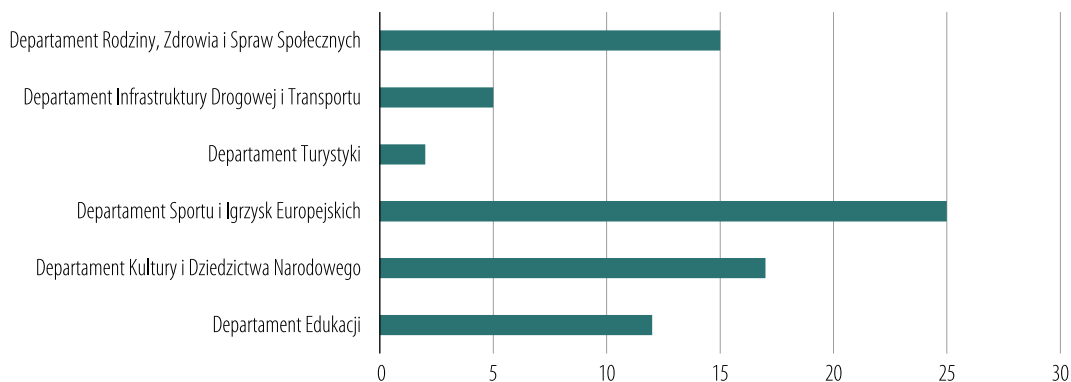

Źródło: opracowanie własne UMWM.

We wszystkich dotychczasowych edycjach Budżetu Obywatelskiego wyłoniono łącznie 218 zadań:

- › w 1. edycji mieszkańcy Małopolski wybrali 46 zadań na łączną kwotę 6 mln zł, z czego 45 z nich zostało już zrealizowanych w całości, a 1 zadanie jest w trakcie realizacji,
- › w głosowaniu w ramach 2. edycji wyłoniono 47 zadań na łączną kwotę 8 mln zł, 43 zadania zostały zrealizowane w całości, 1 zadanie jest w trakcie realizacji, 2 zadania pozostają niezrealizowane, a od realizacji 1 zadania odstąpiono,
- › w 3. edycji ostatecznie przyjęto 39 zadań z największą liczbą głosów Małopolan na łączną kwotę 8 mln zł – w ramach tej odsłony zrealizowano już 28 zadań, 9 zadań pozostaje w trakcie rozliczenia, a 2 zadania pozostają niezrealizowane,
- › w 4. edycji wyłoniono 86 zadań na łączną kwotę 12 mln zł, z czego 67 zadań zostało zrealizowanych, 8 zadań jest w trakcie realizacji, 1 zadanie pozostaje jeszcze niezrealizowane, a od realizacji 10 zadań odstąpiono ze względu na pandemię spowodowaną COVID-19.

Wykres 61. Zadania 4. edycji realizowane w roku 2020 w podziale na departamenty

Źródło: opracowanie własne UMWM.

5. edycja (2020–2021)

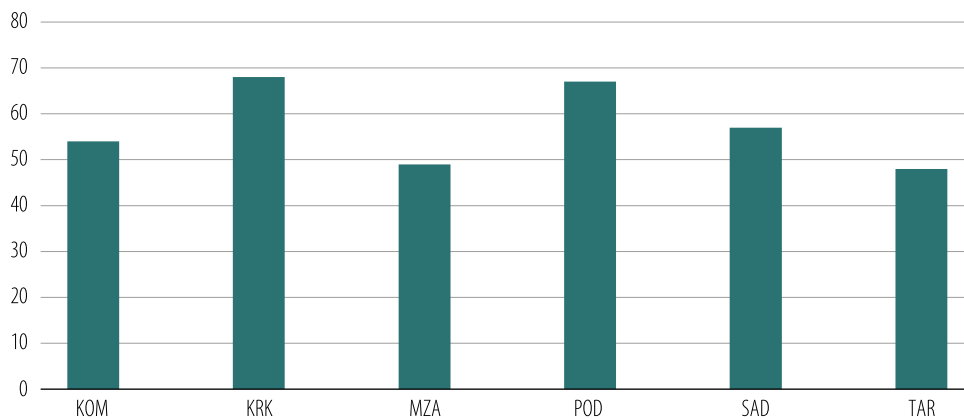
Ze względu na pandemię COVID-19 realizacja 5. edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego została rozłożona na lata 2020/2021, a poszczególne etapy projektu przedstawiają się następująco:

- › od 1 września do 15 października 2020 roku – zgłaszanie zadań przez mieszkańców Województwa Małopolskiego,
- › do 30 października 2020 roku – udostępnienie wykazu zgłoszonych zadań,
- › do 26 lutego 2021 roku – publikacja wstępnej listy zadań przyjętych oraz listy zadań odrzuconych,

- › do 9 kwietnia 2021 roku – składanie odwołań przez Autorów zadań i ich rozpatrzenie przez Radę Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego,
- › do 30 kwietnia 2021 roku – udostępnienie listy zadań dopuszczonych do głosowania i listy zadań odrzuconych (wraz z uzasadnieniem),
- › od 30 kwietnia 2021 roku – rozpoczęcie akcji informacyjnej (promującej dane zadanie) przez autorów zadań,
- › od 14 maja do 14 czerwca 2021 roku – przeprowadzenie głosowania mieszkańców Województwa Małopolskiego,
- › do 22 października 2021 roku – ogłoszenie wyników głosowania mieszkańców Województwa Małopolskiego.

W 5. edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego, podczas naboru trwającego w 2020 roku, mieszkańcy zgłosili 343 zadania, czyli o 104 więcej niż w 4. edycji. Pozytywnie oceniono aż 334 zadania, natomiast z powodów formalnych odpadło 9 pomysłów. Zadania zostały przekazane do departamentów UMWM zgodnie z ich kompetencjami, w celu przeprowadzenia weryfikacji pod względem merytorycznym i prawnym oraz analizy możliwości ich realizacji. W 2021 roku, po całościowej weryfikacji, aż 234 zadania zostały dopuszczone do głosowania.

Wykres 62. Podział zgłoszonych zadań w ramach 5. edycji BO WM z uwzględnieniem podziału na poszczególne subregiony Małopolski

Dane w powyższym wykresie zawierają liczbę wszystkich złożonych wniosków w ramach 5. edycji BO WM.

Źródło: opracowanie własne UMWM.

Z uwagi na panującą sytuację pandemiczną, głosowanie mieszkańców odbyło się w 2021 roku – w ramach 5. edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego oddano 245 711 głosów. W 2022 roku planowana jest realizacja 85 zadań wybranych przez Małopolan na kwotę blisko 12 mln zł.

GOSPODARKA

Potencjał gospodarczy

Opracowanie: Maciej Filiks, Tomasz Kwiatkowski, Agata Welchar¹

Podsumowanie

- Według szacunkowych danych Głównego Urzędu Statystycznego wartość produktu krajowego brutto (PKB) w Małopolsce w cenach bieżących wyniosła w 2019 roku 185 720 mln zł, czyli 8,1% krajowego PKB. Produkt krajowy brutto przypadający na jednego mieszkańca w województwie małopolskim w 2019 roku osiągnął poziom 54 546 zł, co stanowi 91,5% średniej krajowej.
- W 2020 roku utrzymała się stała tendencja wzrostowa liczby podmiotów gospodarczych w Małopolsce. W rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 426,3 tys. podmiotów. Wyraźnie jednak spadła w stosunku do roku poprzedniego liczba podmiotów nowo zarejestrowanych tj. o 16%.
- Pod względem struktury w Małopolsce niezmiennie dominują mikroprzedsiębiorstwa z liczbą pracowników do 9 osób. Ich liczba wzrosła w stosunku do 2019 roku z 395 tys. do 411,7 tys.
- Największym poziomem przedsiębiorczości niezmiennie od lat odznaczają się mieszkańcy Krakowa – w 2020 roku na 1000 osób przypadało tu aż 196 podmiotów gospodarczych (średnia dla Małopolski – 125 przedsiębiorstw na 1000 osób).
- Po raz pierwszy od dekady Małopolska nie wpisała się w trend naprzemiennych wzrostów i spadków wskaźnika udziału przedsiębiorstw usługowych ponoszących nakłady na działalność innowacyjną. Wzrost roku 2019 wywindował jego odczyt na najwyższy od lat poziom.
- Zestawienie małopolskich firm ponoszących nakłady na innowacje z tymi, które faktycznie innowacje wprowadziły, pokazuje, że przedsiębiorstwa bywają innowacyjne, nawet jeśli nie ponoszą wydatków na ten cel – wprowadzających innowacje jest bowiem stale więcej niż finansujących je.
- Mimo zwiększającego się udziału małopolskich firm finansujących innowacje, udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych spadł o 17,4%, co było jednym z niewielu, a jednocześnie największym spadkiem w ostatnich 10 latach. Zeszlóroczna zmiana ogólnokrajowa wyrażona była nieznacznym wzrostem.
- Zarówno w innowacje procesowe, jak i projektowe planuje zainwestować wyraźnie mniej małopolskich MŚP niż rok wcześniej. Osłabienie proinnowacyjnego nastawienia, zarówno w wymiarze regionalnym, jak i krajowym, należy wiązać z niepewnością związaną z pandemią COVID-19.
- W 2021 roku, w obszarze innowacyjności regionalnej, doszło do dwóch – istotnych z perspektywy rozwoju przedsiębiorstw – zdarzeń: została przyjęta nowa regionalna strategia innowacyjności i zawiązane zostało międzynarodowe partnerstwo Berry+.

¹ M. Filiks w zakresie pkt 2 i 4, T. Kwiatkowski pkt 3, A. Welchar pkt 1.

1. Produkt Krajowy Brutto

Według szacunkowych danych Głównego Urzędu Statystycznego wartość produktu krajowego brutto (PKB) w Małopolsce w cenach bieżących wyniosła w 2019 roku 185 720 mln zł. Wartość krajowego PKB oszacowano na 2 287 738 mln zł. Dynamika wzrostu w przypadku kraju w ostatnich latach zwiększa się, osiągając poziom 107,9%. Natomiast dynamika wzrostu Małopolski spadła o 0,1% względem roku poprzedniego i wyniosła 107,2%.

Tabela 33. Wartość i dynamika PKB w Polsce i Małopolsce (w mln zł)

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
PKB w mln zł				
Polska	1 858 637	1 988 730	2 115 242	2 287 738
Małopolska	148 211	159 997	172 279	185 720
Dynamika PKB w (rok poprzedni = 100%)				
Polska	103,3	106,9	106,3	107,8
Małopolska	104,3	108,0	107,6	107,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2019 roku województwo małopolskie podobnie jak w 2018 roku znalazło się na 5. miejscu, pod względem wartości PKB. Niezmiennie liderem pozostaje Mazowsze, które wyprzedza województwa: śląskie, wielkopolskie i dolnośląskie.

Tabela 34. Wartość PKB w województwach (w mln zł)

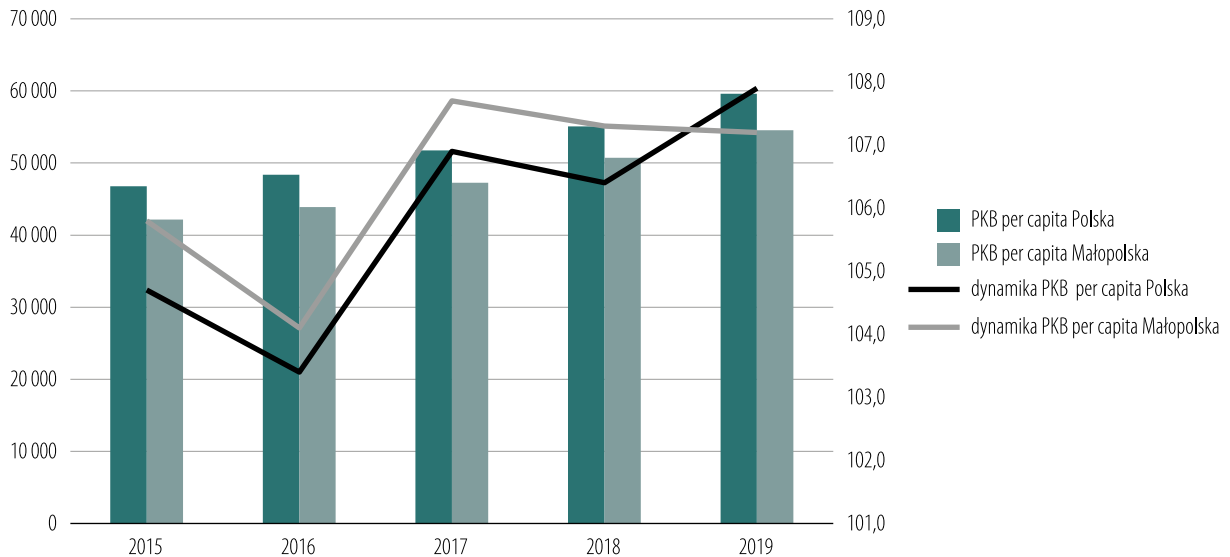
Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
1	Mazowieckie	412 436	446 053	478 129	522 630
2	Śląskie	229 004	243 541	259 946	275 804
3	Wielkopolskie	183 658	196 780	207 183	225 951
4	Dolnośląskie	155 682	166 023	175 356	189 195
5	Małopolskie	148 211	159 997	172 279	185 270
6	Łódzkie	112 382	119 981	126 411	138 085
7	Pomorskie	108 239	116 034	124 553	135 663
8	Kujawsko-pomorskie	82 425	87 293	92 960	98 451
9	Podkarpackie	72 547	76 899	82 749	89 023
10	Lubelskie	71 224	75 891	78 711	86 053
11	Zachodniopomorskie	69 280	73 506	77 828	84 088
12	Warmińsko-mazurskie	49 573	52 249	54 164	58 223
13	Świętokrzyskie	43 496	46 126	49 454	52 794
14	Podlaskie	40 748	44 017	46 314	50 687
15	Lubuskie	41 319	43 505	46 016	49 071
16	Opolskie	38 413	40 834	43 188	46 300

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2019 roku województwo małopolskie wypracowało 8,1% krajowego PKB i jest to wynik taki sam jak rok wcześniej. Największy udział w kreowaniu krajowego PKB ma województwo mazowieckie (22,8%, wzrost o 0,2 p. proc. w stosunku do roku poprzedniego). Województwo śląskie (12%) jako jedyne w kraju, poza Mazowszem, odpowiada za ponad 10% udziału w wartości PKB.

PKB przypadające na jednego mieszkańca w 2019 roku, w województwie małopolskim osiągnęło, według szacunków, wartość 54 546 zł, co stanowi wzrost o ponad 3800 zł względem roku 2018. Jest to jednocześnie poziom niższy niż średnia dla kraju, która wynosi 59 598 zł. PKB w przeliczeniu na mieszkańca wzrosło zarówno w skali kraju, jak i Małopolski.

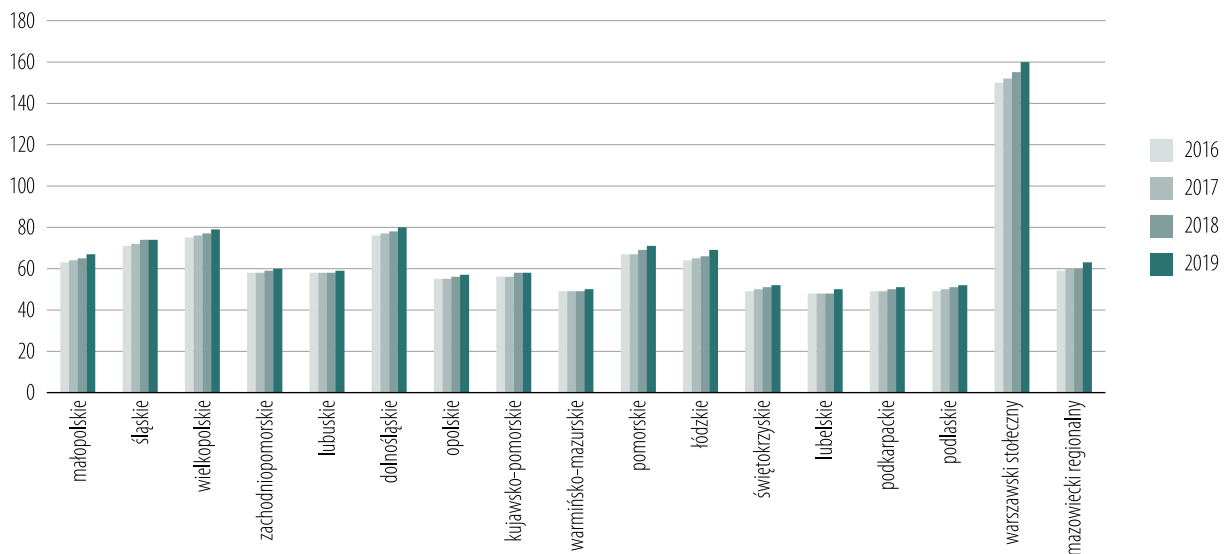
Wykres 63. Wartość (w zł) i dynamika (w %) PKB per capita w Polsce i Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2019 roku PKB ważone w umownej walucie, tj. standardzie siły nabywczej (PPS), per capita, województwo małopolskie osiągnęło wynik 67% średniej unijnej. Jest to o 2% więcej niż w roku 2018 i dało to 7. miejsce w skali kraju. Zdecydowanie we wskaźniku tym dominuje wydzielony warszawski okręg stołeczny (160%). Jest to jedyny region w Polsce, którego wartość PPS przekroczyła średnią unijną (100%). Średnia wartość dla całego kraju to 73% i przekraczają poza wspomnianym już okręgiem warszawskim stołecznym jeszcze 3 województwa: dolnośląskie, wielkopolskie i śląskie.

Wykres 64. PKB per capita w standardzie siły nabywczej (PPS) w porównaniu do średniej UE 27 (średnia UE: 100%)

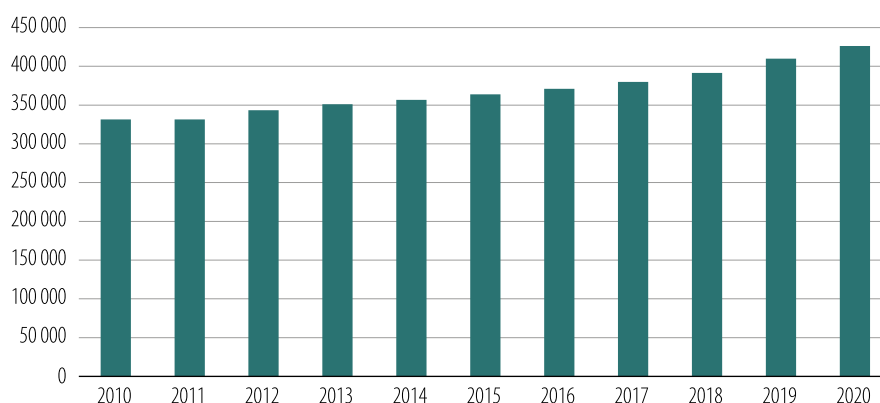

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

2. Przedsiębiorczość

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie małopolskim wykazuje w ostatnich latach tendencję wzrostową. Na koniec 2020 roku w systemie REGON zarejestrowanych było łącznie 426,3 tys. podmiotów, co w porównaniu z wynikiem z 2019 roku, wynoszącym 409,8 tys., oznacza wzrost na poziomie 4%. Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Małopolski stanowiły w 2020 roku 9,1% ogółu podmiotów w skali kraju (4663,4 tys.). Warto zaznaczyć że udział małopolskich podmiotów rośnie, w poprzednim roku było to 9,0%. Tym samym Małopolska, podobnie jak w latach ubiegłych, uplasowała się w rankingu województw na korzystnym 4. miejscu, za województwami: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

Wykres 65. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie REGON w województwie małopolskim

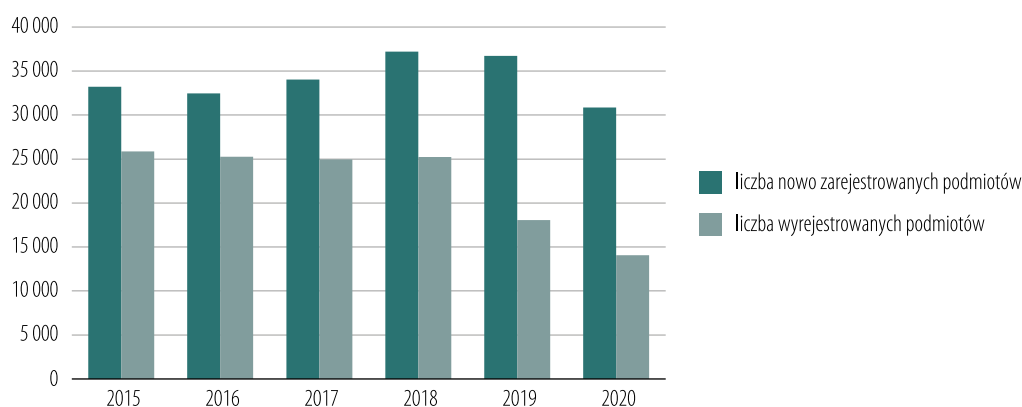

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Pod względem struktury własności w Małopolsce dominuje zdecydowanie, podobnie jak w latach ubiegłych, sektor prywatny, który skupia 413,8 tys. podmiotów (tj. 97,1% ogółu). Sektor publiczny stanowi z kolei 7 tys. podmiotów, a więc 1,6% ogółu². W ujęciu rocznym odnotowano przyrost podmiotów z sektora prywatnego o 4%, natomiast w przypadku podmiotów z sektora publicznego przyrost był minimalny i wyniósł ok. 0,7%.

Rok 2020 przyniósł, podobnie jak w poprzednim roku, kolejny spadek liczby nowo zarejestrowanych podmiotów. W 2020 roku liczba nowo zarejestrowanych podmiotów wyniosła 30,8 tys. Jest to aż o 16% mniej niż w 2019 roku, kiedy nowo zarejestrowanych podmiotów było 36,7 tys. Spadła jednak także liczba wyrejestrowanych podmiotów z 18 tys. w 2019 roku do 14,1 tys. w 2020 roku (spadek o 22%).

Wykres 66. Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w województwie małopolskim

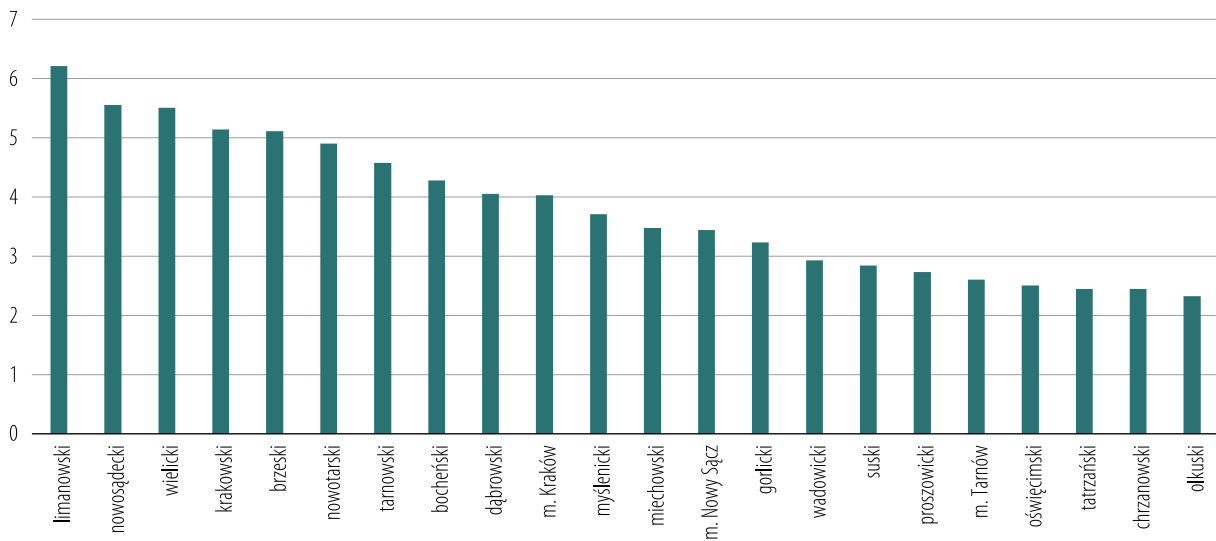
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

² Wartości nie sumują się do 100% z uwagi na fakt, że oprócz sektora publicznego i sektora prywatnego wyróżnia się tzw. własność mieszaną między sektorami z przewagą własności sektora publicznego lub prywatnego oraz własność pozostałą kwalifikowaną w ramach oddzielnej kategorii „brak przewagi sektorowej”.

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przekroju na poszczególne powiaty, należy zaznaczyć, że najwięcej z nich niezmiennie znajduje się w granicach m. Krakowa. W 2020 roku ich liczba wyniosła 152,8 tys., a więc 35,9 % ogółu podmiotów zlokalizowanych w całej Małopolsce. Na wysokich pozycjach pod tym względem uplasowały się też powiaty: krakowski (35,4 tys., tj. 8,3%), nowosądecki (19 tys.), nowotarski (18,7 tys.), wadowicki (18,1 tys.) i wielicki (17,1 tys.), grupujące między 4,5 a 4% podmiotów w Małopolsce. Powiaty charakteryzujące się najmniejszą liczbą podmiotów zarejestrowanych na koniec 2020 roku to: miechowski (4,8 tys., tj. 1,1%), proszowicki (4 tys., tj. 0,9%) oraz dąbrowski (3,9 tys., tj. 0,9%).

W 2020 roku we wszystkich powiatach odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Największa dynamika wzrostu w 2020 roku wystąpiła w powiatach: limanowskim (6,2%), a także nowosądeckim (5,6%), wielickim (5,5%) oraz krakowskim i brzeskim (po 5,1%).

Wykres 67. Dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w latach 2019–2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Jeśli chodzi o liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2020 roku w ujęciu powiatowym, to najwyższe wyniki w tym zakresie odnotowały: Kraków (10,7 tys.) oraz powiaty krakowski (2,6 tys.), nowosądecki (1,9 tys.), a także nowotarski (1,7 tys.). We wszystkich powiatach wystąpił spadek liczby nowo zarejestrowanych podmiotów. W największym stopniu spadek widoczny był w powiatach tatrzańskim (–28%), chrzanowskim (27%), tarnowskim (–24%) i dąbrowskim (–24%). Najmniejszy spadek wystąpił w powiatach limanowskim (–5%) oraz miechowskim (–9%).

Spadek liczby nowych podmiotów rekompensuje jeszcze większy spadek wyrejestrowanych podmiotów. W stosunku do roku poprzedniego w większości powiatów liczba wyrejestrowanych podmiotów spadła o 20, a nawet ponad 30%. Największy spadek podmiotów wyrejestrowanych zanotowano w powiatach: bocheńskim (–36%), miechowskim (–36%) i m. Tarnów (po –33%), następnie w powiecie chrzanowskim (–31%), dąbrowskim (–31%) oraz oświęcimskim (–30%). Jedynym powiatem, w którym liczba wyrejestrowanych podmiotów nieznacznie wzrosła, jest myślenicki, gdzie w 2020 roku wyrejestrowano o 2% więcej podmiotów niż w 2019 roku.

Analizując liczbę przedsiębiorstw pod względem ich klas wielkości w zależności od liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że w Małopolsce niezmiennie silną dominację utrzymują mikroprzedsiębiorstwa z liczbą pracowników wynoszącą do 9 osób. Ich liczba w 2020 roku po raz pierwszy przekroczyła 400 tys., osiągając 411,7 tys. (w 2019 roku było ich 395 tys.). Na drugim miejscu pod względem liczebności znajdują się tzw. małe podmioty gospodarcze zatrudniające od 10 do 49 pracowników (12 tys. w 2020 roku). Ich liczba w porównaniu do 2019 roku minimalnie spadła. W dalszej kolejności z wynikiem 2,2 tys. w 2020 roku plasują się przedsiębiorstwa średnie o liczbie zatrudnionych w granicach 50–249, których liczba utrzymuje się na stabilnym poziomie (w 2019 roku podmiotów tej wielkości było o 3 więcej). Najmniejszy udział, podobnie jak w latach poprzednich, stanowią duże

podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 250 osób – 338 przedsiębiorstw, z czego firm zatrudniających powyżej 1000 osób funkcjonowało na terenie Małopolski – 53. Choć na poziomie powiatów doszło do niewielkich zmian, ogólna liczba dużych podmiotów w Małopolsce nie różniła się od tej zanotowanej w 2019 roku.

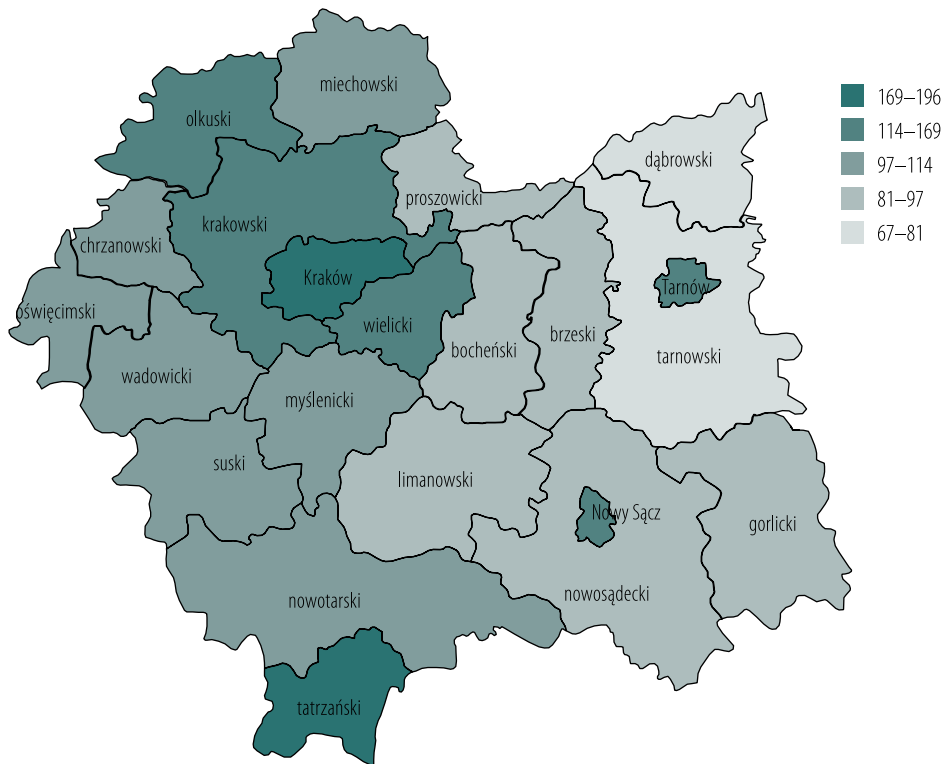
Tabela 35. Podmioty gospodarki narodowej w Małopolsce (stan na 31 grudnia 2020 roku)

Powiat	Ogółem	Liczba podmiotów na 1 000 mieszkańców					Powyżej 1 000
		do 9	10–49	50–249	250–999		
Bocheński	10 140	94,8	9 767	310	57	5	1
Brzeski	8 208	88,2	7 939	236	32	1	0
Chrzanowski	12 743	103	12 293	370	73	7	0
Dąbrowski	3 931	66,7	3 778	136	15	2	0
Gorlicki	8 759	80,7	8 411	290	53	4	1
Krakowski	35 421	125,9	34 387	879	134	18	3
Limanowski	11 888	90	11 495	334	53	4	2
Miechowski	4 880	100,7	4 745	117	17	1	0
Myślenicki	14 546	113,7	14 111	367	62	5	1
Nowosądecki	19 026	87,6	18 396	543	81	6	0
Nowotarski	18 674	97,4	18 028	561	76	8	1
Olkuski	12 625	114,3	12 158	392	68	6	1
Oświęcimski	15 344	100,5	14 843	396	95	8	2
Proszowicki	3 991	92,7	3 848	120	22	1	0
Suski	8 872	105,9	8 591	236	41	4	0
Tarnowski	14 901	74	14 338	497	61	4	1
Tatrzański	11 481	168,7	11 204	248	28	1	0
Wadowicki	18 128	113,5	17 490	510	114	14	0
Wielicki	17 093	130,8	16 559	447	78	9	0
m. Kraków	152 837	196	147 612	4 217	823	151	34
m. Nowy Sącz	10 492	125,6	10 008	360	111	10	3
m. Tarnów	12 326	114,7	11 709	454	144	16	3
Małopolska	426 306	125	411 710	12 020	2 238	285	53

Źródło: opracowanie własne.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa małopolskiego w 2020 roku zarejestrowanych było 125 przedsiębiorstw, co oznacza wzrost tego wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego (o 5 przedsiębiorstw). Wynik uzyskany przez Małopolskę w 2020 roku był nieco wyższy od średniej krajowej, gdzie na 1000 ludności przypadało średnio 121,9 przedsiębiorstw.

W grupie powiatów największym poziomem przedsiębiorczości niezmiennie od lat odznaczają się mieszkańcy m. Krakowa – w 2020 roku na 1000 osób przypadało tu aż 196 podmiotów gospodarczych. Na drugim miejscu, podobnie jak w latach ubiegłych, uplasował się powiat tatrzański z wynikiem 169, na co znaczny wpływ ma rozwój przedsiębiorstw z branży turystycznej, a w szczególności sekcji dotyczącej działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Stosunkowo wysoką na tle regionu wartością wskaźnika odznaczają się także powiaty: wielicki (131 podmiotów na 1000 mieszkańców), krakowski (126), m. Nowy Sącz (126), m. Tarnów (115), olkuski (114,3) oraz wadowicki i myślenicki (po 114 przedsiębiorstw), a więc zarówno pozostałe miasta na prawach powiatu, jak i powiaty sąsiadujące ze stolicą Małopolski. Najmniejszy wskaźnik w tym kontekście uzyskały natomiast powiaty: tarnowski (74 podmioty na 1000 mieszkańców) i dąbrowski (67).

Mapa 17. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w 2020 roku

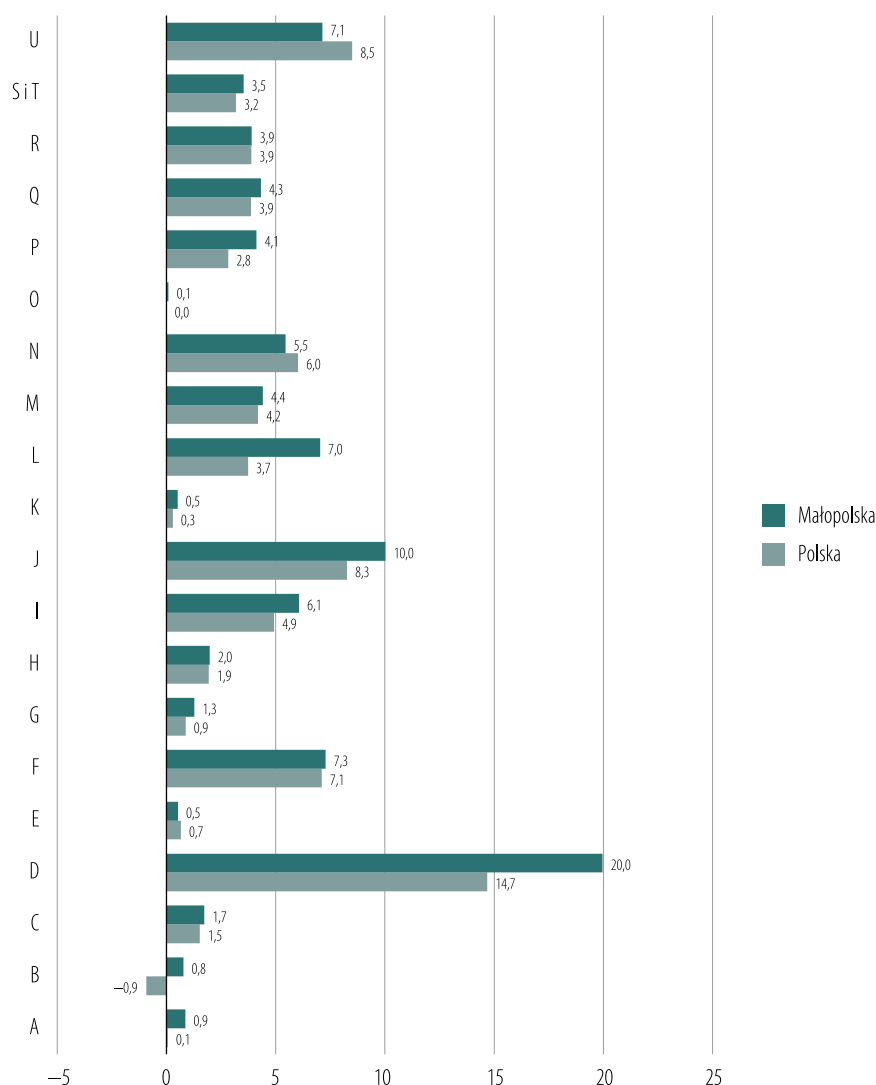
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Spoglądając na liczbę podmiotów gospodarki narodowej przez pryzmat poszczególnych sekcji PKD w 2020 roku największą dominacją, podobnie jak w latach ubiegłych, odznaczały się przedsiębiorstwa związane z handlem hurtowym i detalicznym (sekcja G) – 87,6 tys. (tj. 21,4%), budownictwem (sekcja F) – 66,3 tys. (tj. 15,6%) oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M) – 44,6 tys. (tj. 10,5%).

Udział procentowy poszczególnych sekcji w skali Polski przedstawiał się w 2020 roku niemal identycznie jak w przypadku województwa małopolskiego. Największym wkładem Małopolski w odniesieniu do wartości krajowych (tj. powyżej 10,0%) charakteryzowały się sekcje: budownictwo (sekcja F) i zakwaterowanie i usługi gastronomiczne (sekcja I) a także sekcja J, czyli działalność związana z informacją i komunikacją, której w 2019 roku nie było w tym gronie. Blisko tego poziomu jest także sekcja C – przemysł, w przypadku której wkład województwa małopolskiego wynosi 9,9%. Najmniejszy udział Małopolska ma natomiast w przypadku działalności rolniczej (sekcja A) i zaopatrywania w energię elektryczną (sekcja D) – jest to odpowiednio 5,5% oraz 5,3%.

Jeśli chodzi o dynamikę zmiany liczby podmiotów gospodarki narodowej ogółem, zarówno w Małopolsce, jak i w całej Polsce, liczba podmiotów rośnie niemal w każdej sekcji PKD. Zdecydowanie największy wzrost w latach 2019–2020 wystąpił w Małopolsce w zakresie działalności związanej z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D) – 20%. Sekcja ta rosła najszybciej również w kraju (wzrost o 14,7%). W województwie małopolskim wyraźnie wzrosła także liczba podmiotów zaliczanych do sekcji J (informacja i komunikacja), sekcji F (budownictwo) oraz sekcji U (organizacje i zespoły eksterytorialne). Między 2019 a 2020 rokiem w Małopolsce nie zmalała liczba podmiotów żadnej z sekcji. Ogółem w Polsce spadek zanotowała tylko jedna sekcja – B, a więc górnictwo i wydobywanie. Bardzo skromny wzrost zarówno w Polsce, jak i w Małopolsce zanotowała sekcja O (opieka zdrowotna i pomoc społeczna).

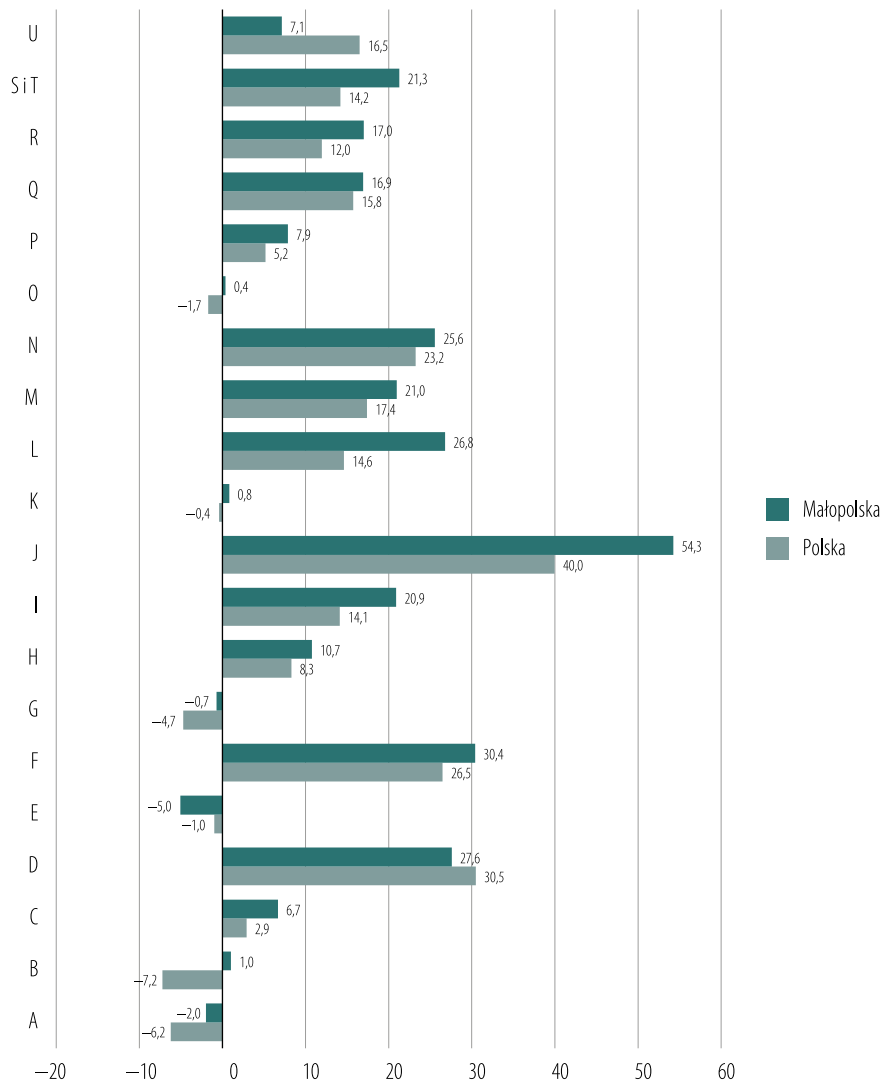
Wykres 68. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w Małopolsce i w Polsce wg sekcji PKD w latach 2019–2020 (w %)

A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, B – górnictwo i wydobywanie, C – przetwórstwo przemysłowe, D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, F – budownictwo, G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H – transport i gospodarka magazynowa, I – zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, J – informacja i komunikacja, K – finansowa i ubezpieczeniowa, L – obsługa rynku nieruchomości, M – profesjonalna, naukowa i techniczna, N – w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, O – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P – edukacja, Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R – związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, SiT – pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, U – organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Analizując dynamikę zmian liczby podmiotów gospodarczych w dłuższej perspektywie czasowej, tj. w latach 2016–2020, zdecydowanie najwięcej przedsiębiorstw w województwie małopolskim przybyło w zakresie działalności informacyjnej i komunikacyjnej (sekcja J) – wzrost aż o 54,3% na przestrzeni ostatnich czterech lat. W skali kraju również dominował wzrost w danej sekcji, jednak z nieco mniejszą dynamiką, tj. o 40%. Na terenie Małopolski na drugim miejscu uplasowało się budownictwo (sekcja F), a w dalszej kolejności wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D, wzrost o 27,6%) i działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N, wzrost o 25,6%). W analizowanym przedziale czasu spadek liczby przedsiębiorstw w województwie małopolskim nastąpił natomiast w przypadku działalności mieszczącej się w sekcji dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (sekcja E, –5%), sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A, –2%) oraz w sekcji handel hurtowy i detaliczny (sekcja G, –0,7%).

Wykres 69. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w Małopolsce i w Polsce wg sekcji PKD w latach 2016–2020 (w %)

A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, B – górnictwo i wydobywanie, C – przetwórstwo przemysłowe, D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, F – budownictwo, G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H – transport i gospodarka magazynowa, I – zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, J – informacja i komunikacja, K – finansowa i ubezpieczeniowa, L – obsługa rynku nieruchomości, M – profesjonalna, naukowa i techniczna, N – w zakresie usług administracji i działalność wspierająca, O – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P – edukacja, Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R – związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, SiT – pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, U – organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

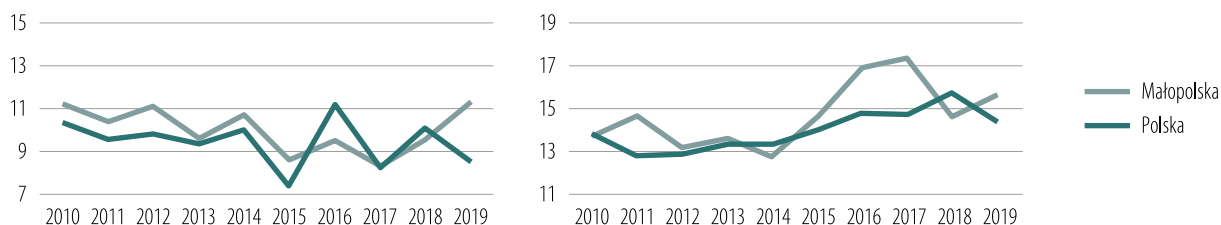
3. Innowacyjność przedsiębiorstw

W 2019 roku udział małopolskich firm przemysłowych ponoszących nakłady na innowacje zwiększył się o 7% (co przełożyło się na 1 p. proc.), odbijając – częściowo – wyraźny spadek zanotowany rok wcześniej. Tym samym przewyższył analogiczny wskaźnik dla kraju, który, wyjąwszy poprzedni rok (2018), był w ostatnich latach niższy niż w Małopolsce. W ujęciu dekady, Małopolska odnotowuje o niemal 14% więcej firm przemysłowych z rzeczonymi nakładami niż w 2010 roku. W całej Polsce przyrost ten wyniósł niespełna 4%. Obecnie województwo charakteryzuje się piątą najwyższą w kraju (rok wcześniej była to pozycja dziesiąta) wartością wskaźnika, wynoszącą 15,6%.

W przypadku firm usługowych doszło w regionie do wyraźniejszego wzrostu (19%, 1,8 p. proc.) udziału. Nakłady na działalność innowacyjną ponosiło w 2019 roku 11,3% przedsiębiorstw i jest to najwyższa wartość z dziesięciu

ostatnich odczytów. W skali kraju było to 8,5% (spadek o niemal 16%), co z kolei jest jednym z najniższych odczytów ostatniej dekady. Najciekawsze, w przypadku firm usługowych, wydaje się jednak to, że po raz pierwszy od dekady Małopolska nie wpisała się w trend naprzemiennych wzrostów i spadków rzeczonoego wskaźnika. Wzrost w 2019 roku był nawet wyraźniejszy od poprzedzającego. Przekłada się to na trzecią pozycję Małopolski pod względem udziału firm z nakładami, z nieznacznymi stratami do pomorskiego i dolnośląskiego.

Wykres 70. Udział przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną – sektor usług (lewa strona), sektor przemysłowy (prawa strona) (w %)

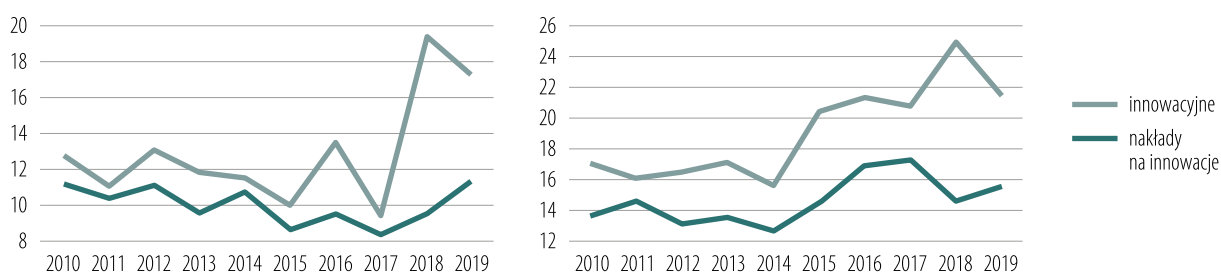
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Dla pełniejszego obrazu istotna jest struktura nakładów innowacyjnych. Spośród czterech kategori, na które się dzieli³, najbardziej cenna, polegająca na opracowywaniu bądź wytwarzaniu unikalnych rozwiązań, nowej wiedzy, jest działalność B+R. Udział nakładów na nią w ogóle nakładów innowacyjnych w 2019 roku wyniósł w Małopolsce, dla przedsiębiorstw przemysłowych, 58,2%. Mimo, że w ujęciu rok do roku zmalał o 10 p. proc., to był o ponad 17 p. proc. wyższy niż w skali kraju. Dla firm usługowych odnotowano udział w wysokości 71,6%, o ponad 10 p. proc. wyższy niż rok temu i niemal 10 p. proc. wyższy niż w całym kraju.

Nakłady na działalność innowacyjną w firmach w przeliczeniu na 1 osobę aktywną zawodowo wyniosły w 2019 roku, w Małopolsce 2078 zł (ponad 500 zł więcej niż rok wcześniej), co dało regionowi drugie miejsce w kraju, po województwie mazowieckim. Analogiczne nakłady w skali Polski wyniosły 2267 zł, co oznacza wzrost od poprzedniego roku o 140 zł. Tymczasem nakłady przedsiębiorstw na innowacje w relacji do PKB wyniosły w 2018 roku⁴ 2,2%. Większy udział odnotowano w województwach mazowieckim i łódzkim.

Zestawienie małopolskich firm ponoszących nakłady na innowacje z tymi, które faktycznie innowacje wprowadziły (a więc określanymi mianem innowacyjnych) pokazuje, że zarówno przedsiębiorstwa przemysłowe, jak i usługowe bywają innowacyjne, nawet jeśli nie ponoszą wydatków na ten cel – wprowadzających innowacje jest bowiem stale więcej niż finansujących ją. W 2019 roku różnica między nimi zauważalnie się zmniejszyła, co było konsekwencją jednoczesnego spadku udziału firm innowacyjnych i wzrostu udziału przedsiębiorstw z nakładami na innowacje.

Wykres 71. Zestawienie udziału małopolskich przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną z udziałem przedsiębiorstw innowacyjnych – sektor usług (lewa strona), sektor przemysłowy (prawa strona) (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

³ Stat.gov.pl; 1) działalność badawczo rozwojowa (B+R), 2) własny personel pracujący nad innowacjami, 3) materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej, 4) inwestycje w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne w celu realizacji działalności innowacyjnej

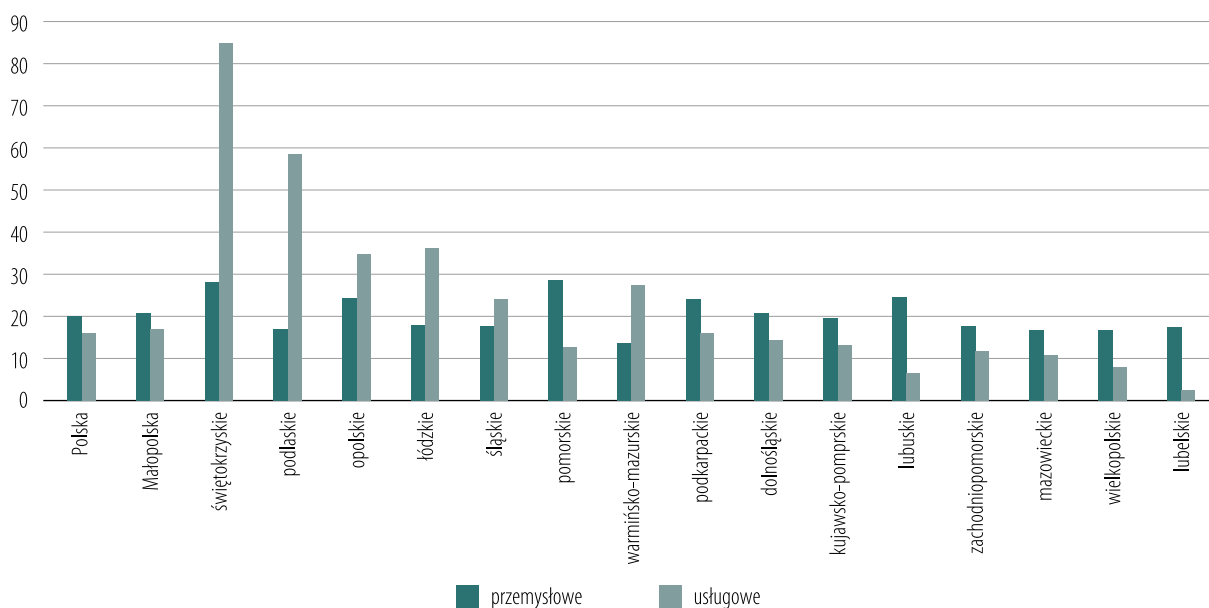
⁴ Regionalne PKB jest podawane zazwyczaj z około 2-letnim opóźnieniem. Stąd, w chwili opracowywania raportu, ostami rokiem, za który możliwe było wyliczenie wskaźnika, był 2018 rok.

Oba zjawiska wystąpiły jednocześnie, i z podobnym natężeniem, w sektorze przemysłowym i usługowym. W pierwszym udział firm innowacyjnych jest o 37,2% większy niż finansujących innowacje; w drugim jest o 52,2% większy. Analizując wszystkie małopolskie firmy łącznie, niemal co piątą (19,3%) można zakwalifikować jako innowacyjną, co oznacza spadek o 13% względem roku 2018, przy czym jest to wciąż drugi najwyższy odczyt na przestrzeni dekady. Analogiczna, ujemna, zmiana roczna na poziomie krajowym wynosi niemal 29%.

Mimo zwiększającego się udziału firm finansujących innowacje, udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych spadł o 17,4% (2,1 p. proc.), do poziomu 10%, co było jednym z niewielu, a jednocześnie największym spadkiem w ostatnich 10 latach. Zmiana ogólnokrajowa wyrażona była wzrostem o 3,3%.

Wobec ryzyka, jakim obarczona jest inwestycja w innowacje, przedsiębiorcy chętnie asekurują się, sięgając po wsparcie publiczne. W Małopolsce taka pomoc cieszyła się w ostatnich latach przeciętną w skali kraju popularnością. Wśród aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2017–2019 sięgnęła po nią co piątą (21%) firma. Oznaczało to nieznaczny wzrost w stosunku do lat 2016–2018, pokrywający się ze wzrostem w skali kraju. Rządziej z publicznego wsparcia innowacji korzystały firmy usługowe (17,1%). Tutaj doszło z kolei do spadku wskaźnika dla Małopolski, idącego pod prąd krajowemu wzrostowi o niemal 60%. Kontekst dla tych zmian wyznacza kilka spektakularnych, trudnych do wyjaśnienia bez pogłębionej analizy, wzrostów w innych województwach – odczyt dla podlaskiego wzrósł ponad czternastokrotnie, w porównaniu z latami 2016–2018, dla świętokrzyskiego dziesięciokrotnie a dla zachodniopomorskiego siedmiokrotnie. Zsumowane regionalne udziały wspartych firm przemysłowych i usługowych dają Małopolsce wartość 38,1 czyli niemal taką samą jak rok wcześniej. Analogiczne udziały krajowe wzrosły o 30% (z 27,2 do 35,7).

Wykres 72. Przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe, które w latach 2017–2019 otrzymały publiczne wsparcie na działalność innowacyjną – udział w gronie przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie

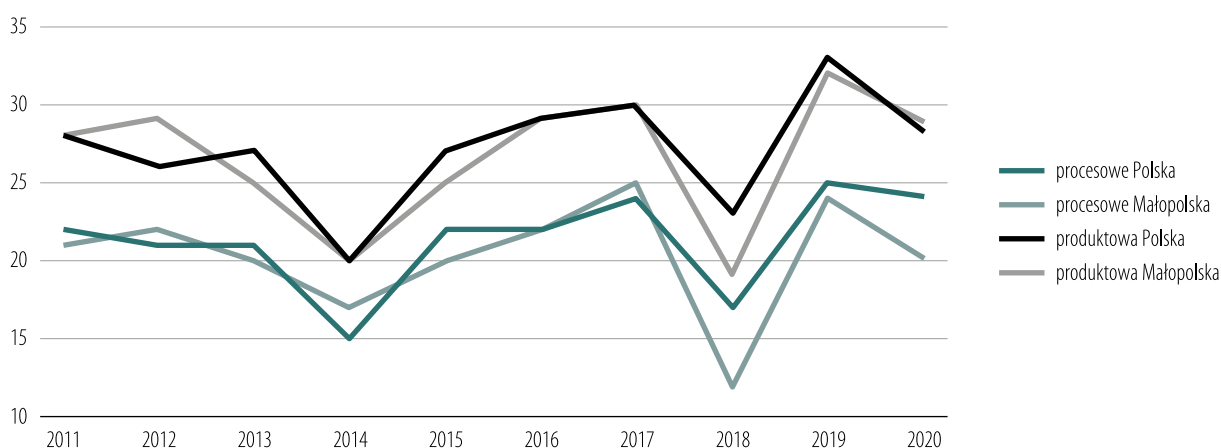
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2017–2019, GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa, 2021.

Niemal niezmienny, w ujęciu trzech ostatnich, corocznych odczytów, zsumowany udział małopolskich firm usługowych i przemysłowych wspartych w zakresie innowacyjności wydaje się nie być powiązany z wysokolabilnym poziomem nastrojów do inwestowania w ten model. Z badań Banku Pekao⁵ zrealizowanych w 2020 roku (statystyki publiczne będą weryfikować te wyniki z około rocznym opóźnieniem, a zatem po oddaniu niniejszego opracowania), opartych na niezmiennie od lat metodyce (w tym na próbie 7,5 tys. respondentów), wynika, że w skali kraju, zarówno w innowacje procesowe, jak i projektowe planuje zainwestować wyraźnie mniej MŚP niż rok wcześniej

⁵ Raport o sytuacji mikro, małych i średnich firm w roku 2020, Bank Pekao, Warszawa 2021.

(odpowiednio 24,1% i 28,2%). Firmy z regionu (badanie zrealizowane na próbie 583 małopolskich MŚP) są również nastawione bardziej pesymistycznie – inwestycje deklaruje odpowiednio 20,2 i 28,9% z nich, i są to wartości o odpowiednio 15,8 i 9,7% niższe niż rok wcześniej. Osłabienie proinnowacyjnego nastawienia, zarówno w wymiarze regionalnym, jak i krajowym, należy wiązać z niepewnością (wszak w obliczu turbulentnych okoliczności innowacyjność może mieć skłonność do utraty priorytetowej rangi) związaną z pandemią COVID-19, i trudno na tej podstawie wyciągać mocne wnioski na przyszłość. Warto zauważyć, że mimo spadków, odczyt dla innowacji produktowych jest w przypadku Małopolsk, wciąż jednym z najwyższych, jakie odnotowano w ciągu ostatniej dekady. W takim historycznym ujęciu innowacje procesowe są na średnim poziomie.

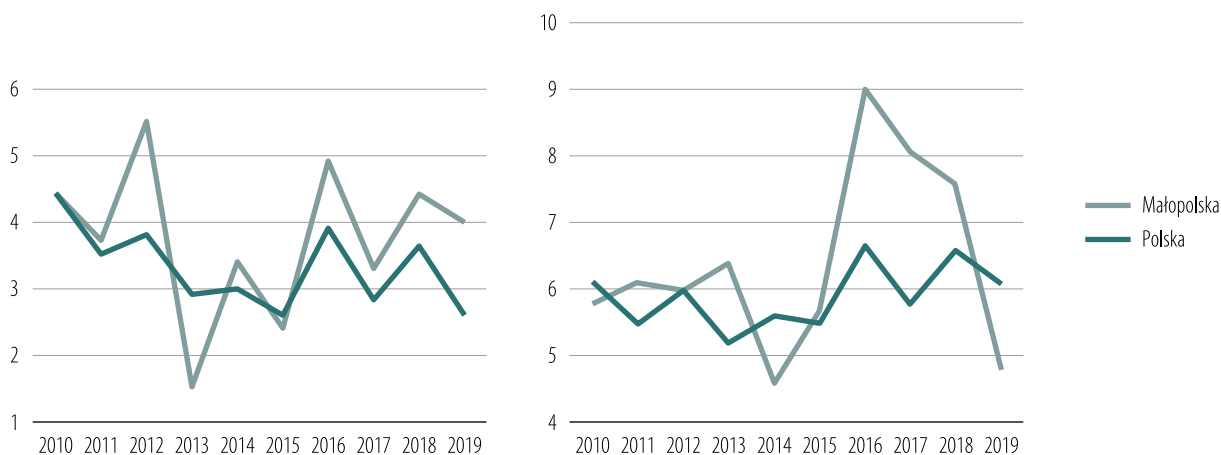
Wykres 73. MŚP planujące inwestować w innowację w ciągu najbliższych 12 miesięcy (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pekao.

W Małopolsce współpracę z innymi podmiotami w zakresie działalności innowacyjnej w 2019 roku podjęło 4,6% firm przemysłowych. Jest to wynik wyraźnie (o 37%, 2,8 p. proc.) słabszy niż rok wcześniej i, mimo że w skali kraju przedsiębiorstwa też zanotowały spadek, był on wyraźnie łagodniejszy (7,6%, 0,5 p. proc.). Odczyt dla Małopolski jest drugim najniższym w ostatniej dekadzie, a jednocześnie niemal dwukrotnie niższym niż za rekordowy, 2016 rok. Wśród firm usługowych, współpraca – zarówno w skali kraju jak i regionalnie – jest prowadzona rzadziej (podjęło ją 4% małopolskich i 2,6% krajowych przedsiębiorstw). Region, po zeszłorocznym wyraźnym wzroście wskaźnika, odnotował umiarkowany (9,1%) spadek, który był zbliżony z regresją ogólnopolską; ta dokonała się jednak w wyraźnej większej skali (27,8%).

Wykres 74. Udział przedsiębiorstw, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej – sektor usług (lewa strona), sektor przemysłowy (prawa strona)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

— więcej informacji

- Regionalna Strategia Innowacji nowej generacji (RIS3)**
 RIS3 została przyjęta w lutym 2021 roku, zastępując dokument, który obowiązywał przez 6 lat. W tym czasie wyzwania rozwojowe w zakresie innowacyjności wyraźnie się zmieniły. Skrót RIS3 (Research and Innovation Smart Specialisation Strategy) oznacza, że strukturę dokumentu wyznaczają tzw. inteligentne specjalizacje regionu (IS) – w ich układzie została przeprowadzona diagnoza regionalnej innowacyjności, na ich poziomie wypracowano ustalenia analityczne, w odniesieniu do nich zaplanowano interwencję strategiczną. W największym skrócie można powiedzieć, że IS to dziedziny gospodarczo-naukowe, którym dawany jest priorytet rozwojowy.

Podstawową osią, wokół której w dokumencie sformułowano założenia i propozycje w zakresie wspierania poszczególnych obszarów naukowych, technologicznych czy gospodarczych, są łańcuchy wartości. Łańcuch jest tu metaforą wszystkich istotnych procesów, na jakie można „rozłożyć” działalność firmy po to, żeby zrozumieć, z jednej strony, powstawanie kosztów w trakcie działalności, z drugiej wyodrębnić istniejące lub potencjalne pola wyróżnienia się firmy.

Więcej o kontekście RIS3 i o nakreślonych w dokumencie obszarach interwencji i zidentyfikowanych celach strategicznych można dowiedzieć się na stronie <https://www.malopolska.pl/biznes/innowacje/regionalna-strategia-innowacji>
- Partnerstwo BERRY+**
 W sierpniu 2021 roku Małopolska przystąpiła do BERRY+ – nowego międzyregionalnego partnerstwa w zakresie inteligentnych specjalizacji i innowacji. Inicjatywa skupia się wokół działań nastawionych na przetwarzanie odnawialnych zasobów naturalnych i ich produktów pochodnych. Szczególny nacisk położono na wspieranie międzyregionalnych inwestycji oraz dążenie do integracji regionalnych innowacji w łańcuchy wartości.

Udział w BERRY+ jest szczególnie istotny dla małopolskich przedsiębiorców. Oznacza dostęp do nowych rynków i innowacyjnych technologii, wymianę doświadczeń z partnerami zagranicznymi, a także wzrost konkurencyjności w skali kraju i całego regionu Europy Środkowej.

Dzięki oparciu BERRY+ na modelu szerokiej współpracy sieciowej, przedsiębiorcy będą również korzystać z sukcesów innych podmiotów (instytucje otoczenia biznesu, jednostki badawcze, administracja regionalna) zaangażowanych w partnerstwo ze strony Małopolski – m.in. poprzez dostęp do pozyskiwanych przez nie funduszy czy grantów.

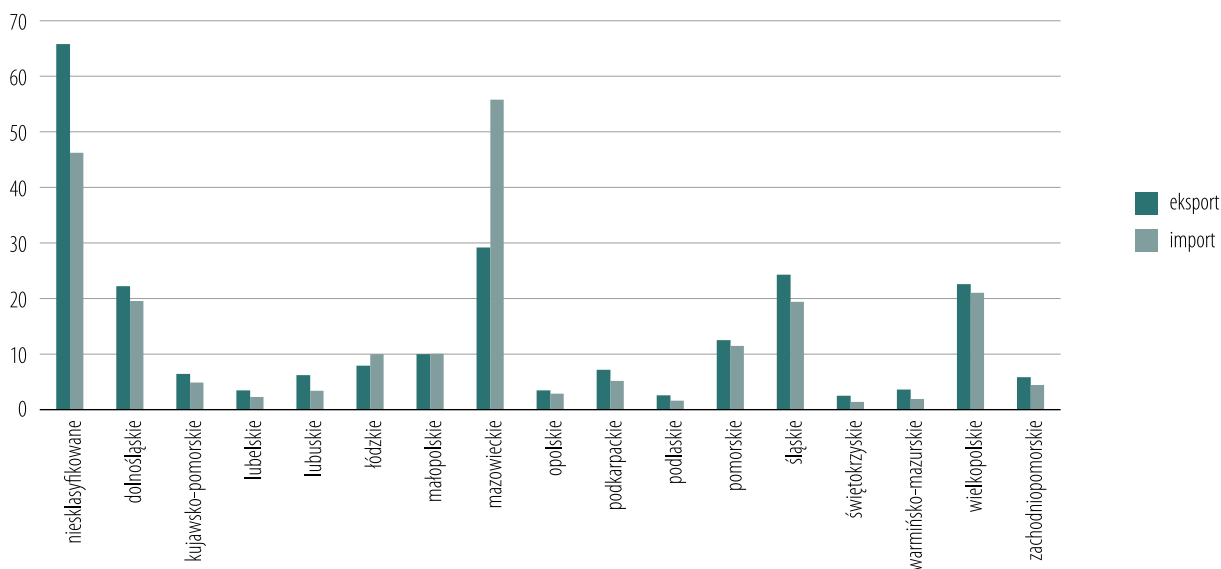
Informacje dotyczące charakterystyki obszarów tematycznych BERRY+ wraz z dokumentami programowymi oraz listą regionów partnerskich dostępne są na stronie Komisji Europejskiej <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/berry>

4. Handel zagraniczny

W 2020 roku wartość eksportu w województwie małopolskim wyniosła 10,03 mld euro, co oznacza że spadła względem 2019 roku o 34 mln, a więc 3,3%. Wartość importu w stosunku do 2019 roku również zmalała, o 5,1%, osiągając w 2020 roku poziom 10,03 mld euro. W obu kategoriach, podobnie jak rok wcześniej, dało to województwu małopolskiemu 6. miejsce. Największymi eksporterami wśród polskich regionów są województwa mazowieckie i śląskie (29,17 i 24,27 mld euro), natomiast import o zdecydowanie największej wartości (55,81 mld euro) napływa do województwa mazowieckiego.

Najmniejszy poziom eksportu w 2020 roku cechował województwa świętokrzyskie oraz podlaskie, a łączna wartość wyeksportowanych towarów obu województw była niemal identyczna i wynosiła odpowiednio 2,54 i 2,55 mld euro. Względem 2019 roku większość województw (10 z 16) zanotowało spadek wartości eksportu, co wiązać można z pandemią COVID-19. Wartość eksportu najbardziej spadła o ponad 10 p. proc. w dwóch województwach: śląskim (13,29%) oraz podkarpackim (11,44%). Do województw, których eksport w 2020 roku wzrósł względem poprzedniego należą przede wszystkim dolnośląskie (o 10,70%), pomorskie (5,83%), podlaskie (5,70%), a także mazowieckie (+1,40%), lubelskie (+1%) oraz kujawsko-pomorskie (+0,40%).

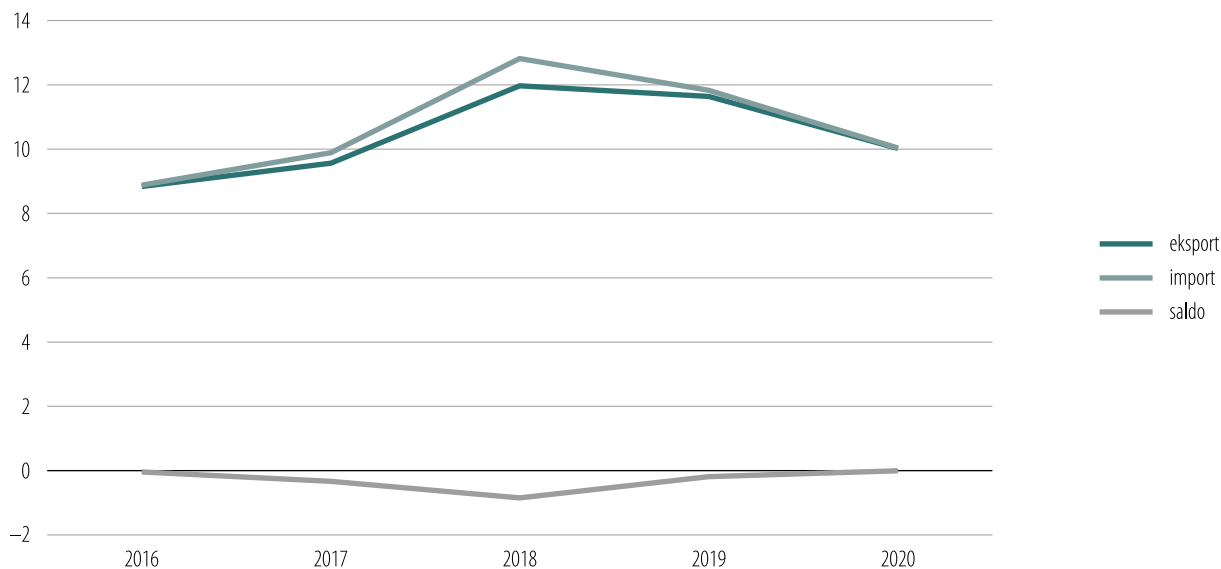
Wykres 75. Wartość eksportu i importu w 2020 roku (w mld euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

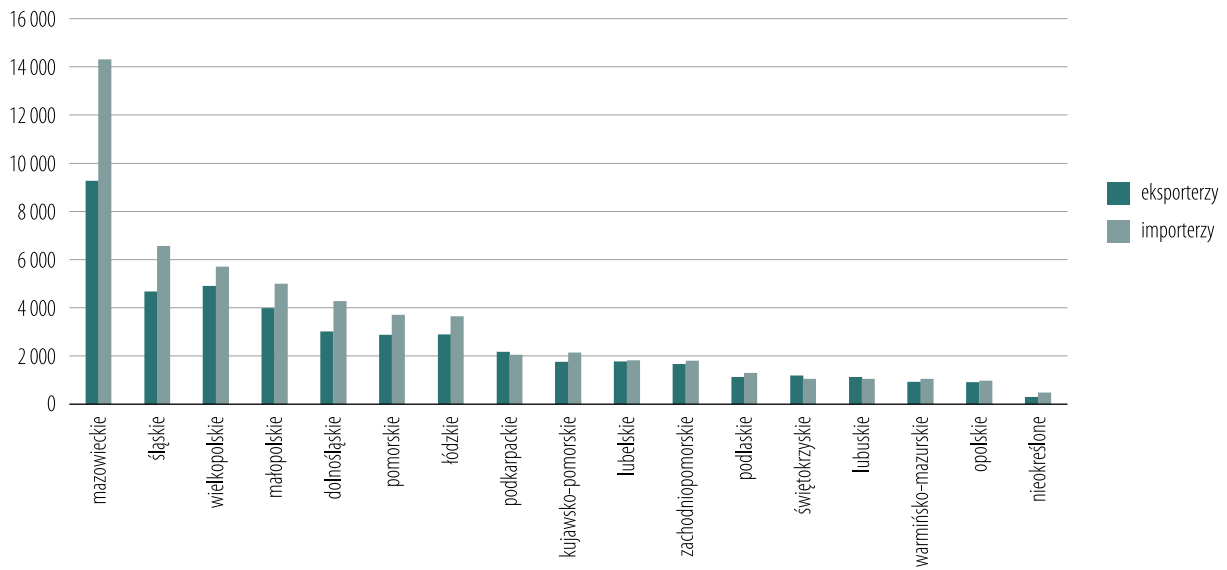
Saldo zagranicznej wymiany handlowej w Małopolsce w 2020 roku, podobnie jak w 2019 roku jest bliskie 0. Minimalnie przeważa import, toteż bilans jest ujemny (-4 mln euro). Od 2018 roku, kiedy różnica między importem a eksportem wynosiła 0,84 mld euro, bilans handlowy Małopolski poprawia się.

Wykres 76. Saldo zagranicznej wymiany handlowej w Małopolsce (w mld euro)

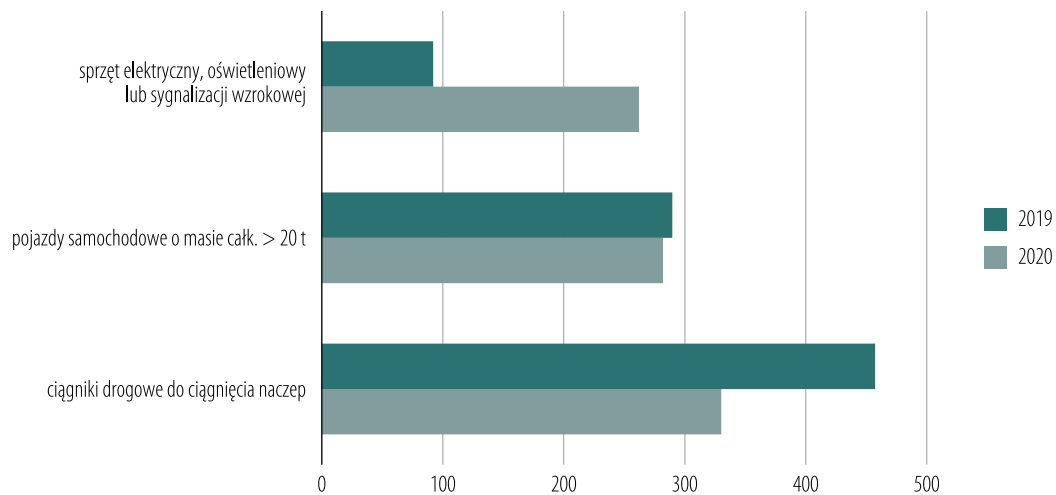
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

Według danych z 2020 roku w Małopolsce działało 3981 podmiotów zajmujących się eksportem, co oznacza spadek o 3,8% względem 2019 roku. Podobnie jak w poprzednich latach daje to regionowi 4. miejsce w Polsce za województwami: mazowieckim (9272 podmioty), wielkopolskim (4910) oraz śląskim (4685). Analogiczne miejsce zajmuje województwo małopolskie pod względem liczby firm zajmujących się importem, w Małopolsce działają 4994 takie podmioty. W porównaniu do 2019 roku liczba importerów wzrosła o 146. Zdecydowanym liderem importu jest województwo mazowieckie z liczbą 14 312 podmiotów. Jest to jedyne województwo, w którym liczba importerów przekracza 10 tys.

Wykres 77. Liczba eksporterów i importerów w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

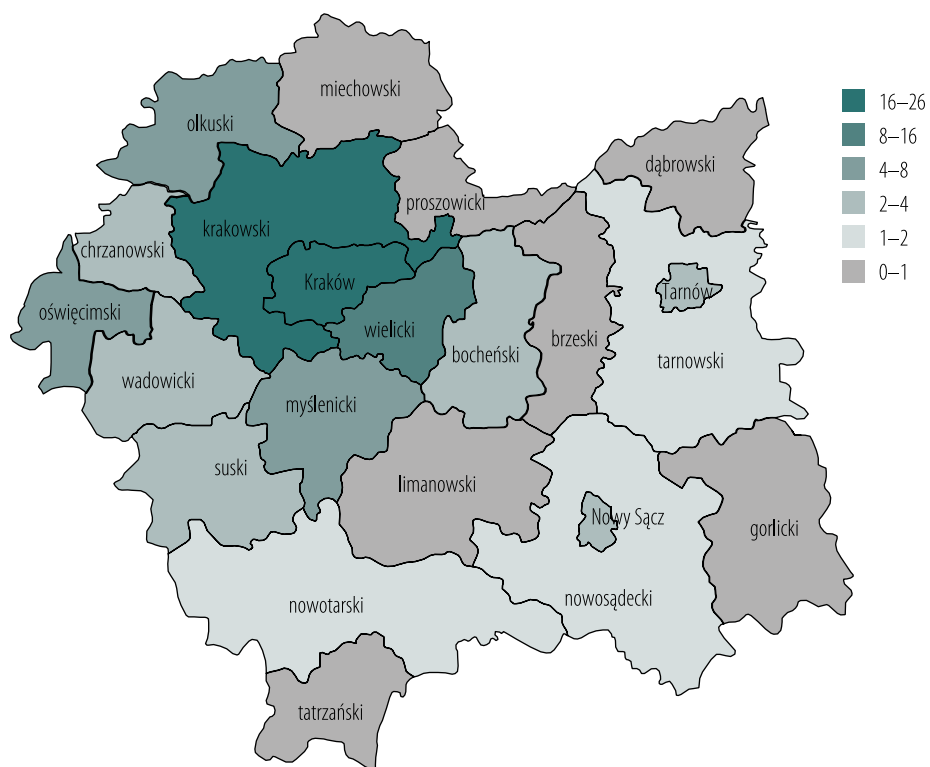
Zgodnie z danymi klasyfikacji CN (nomenklatura scalona – podstawowa klasyfikacja towarów w obrocie międzynarodowym) najważniejszą rolę w małopolskim eksporcie stanowią towary związane z kategorią: ciągniki drogowe do ciągnięcia naczep – wartość eksportu sięga 330,2 mln euro. Na 2. miejscu pod względem wartości eksportu z małopolski znajdują się pojazdy samochodowe inne niż do transportu substancji promieniotwórczych o masie całkowitej > 20 t (wartość eksportu 282,1 mln euro), a na 3. miejscu: sprzęt elektryczny, oświetleniowy lub sygnalizacji wzrokowej (260,6 mln euro, spadek o 4,1%). Wartość 200 mln euro przekroczyły jeszcze 2 kategorie produktów: korki (bez korków z główką), pokrywki i wieczka, kapsle do butelek, pokrywki na korki, plomby itp. akcesoria do opakowań, z metali nieszlachetnych oraz chłodnice do pojazdów samochodowych.

Wykres 78. Najważniejsze towary eksportowe w Małopolsce (w mln euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

W skali regionalnej zdecydowanie największy udział w małopolskim eksporcie ma stolica województwa, czyli miasto Kraków – 25,1% (wzrost udziału o 0,3 p. proc. względem 2019 roku). Kolejne miejsca w zestawieniu wartości eksportu zajmują powiat krakowski (16,4%) oraz wielicki (14,8%). Udział pozostałych powiatów jest wyraźnie niższy, wśród nich należy jednak wyróżnić powiat oświęcimski (7,3%), myślenicki (5,4%) oraz olkuski (4,7%).

Mapa 18. Udział podmiotów w eksporcie Małopolski (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

Rynek pracy

Opracowanie: Barbara Walczak¹

— podsumowanie

- Rok 2020 był nieporównywalny z ubiegłymi latami ze względu na pandemię wirusa SARS-CoV-2 i ograniczenia w gospodarce wprowadzane wskutek walki z pandemią.
- Pierwszy raz od 2014 roku zwiększyło się bezrobocie. Na koniec roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy pozostawało ponad 83 tys. osób, co stanowi wzrost o 32,6% w stosunku do roku poprzedniego.
- W 2020 roku o 56,3% więcej osób bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy zarejestrowało się w powiatowych urzędach pracy w stosunku do roku ubiegłego.
- Po raz pierwszy od 2016 roku zaobserwowano spadek przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw o 0,77%, a przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 9,28%.
- Pandemia COVID-19 nie wpłynęła na wzrost aktywności zawodowej wśród Małopolan. Współczynnik aktywności zawodowej wzrósł o 2,7 p. proc. Jednocześnie liczba biernych zawodowo spadła w stosunku do lat ubiegłych i wnosi 1105 tys. osób, co stanowi 41,7% populacji województwa w wieku 15 lat i więcej.

1. Poziom i struktura bezrobocia

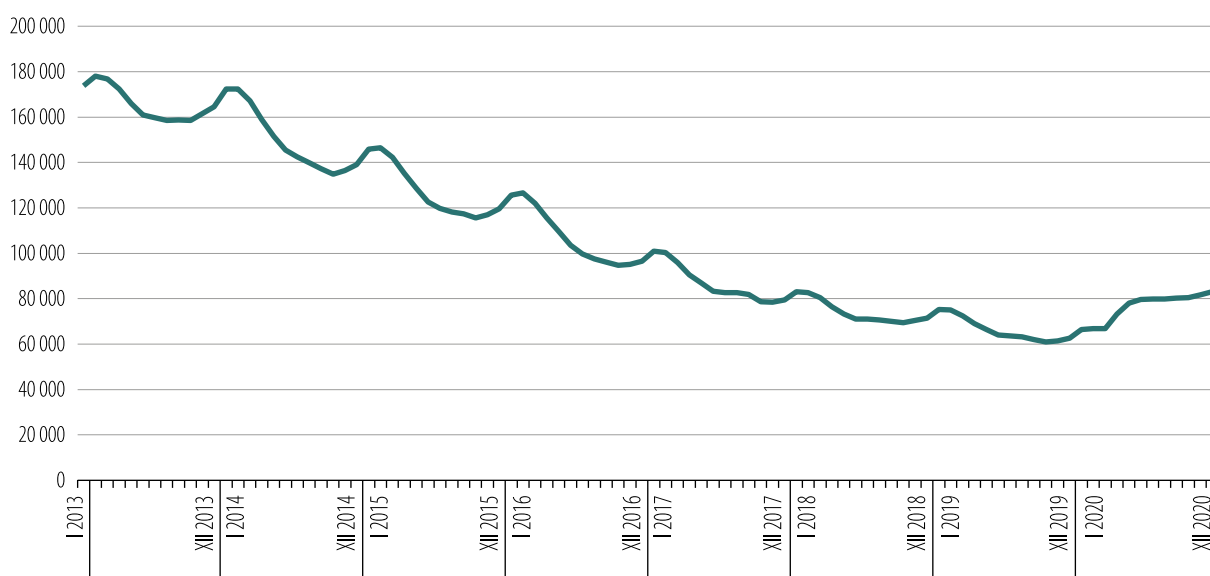
Postępujący od 2013 roku spadek bezrobocia został zatrzymany przez pandemię COVID-19 w marcu 2020 roku. Niepewna sytuacja gospodarcza i wprowadzane ograniczenia miały wpływ na decyzje przedsiębiorców związane z zatrudnieniem, jednocześnie przyczyniły się do wzrostu poziomu bezrobocia w Małopolsce. Na koniec grudnia 2020 roku w ewidencji małopolskich urzędów pracy pozostawały 83 tys. osób bezrobotnych. W porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego nastąpił wzrost o 32,6%. Po raz pierwszy od wielu lat liczba osób rejestrujących się przewyższała liczbę wyrejestrowanych z ewidencji o 20,5 tys. osób.

W stosunku do 2019 roku, na zbliżonym, jednak niższym poziomie, pozostaje udział kobiet wśród osób bezrobotnych, wynosi on 54%. Od grudnia 2013 roku udział kobiet w ogóle bezrobotnych utrzymuje się na poziomie pomiędzy 51–59%, osiągając maksymalne wartości w latach 2018–2019. Poszczególne powiaty wykazują się zróżnicowanym odsetkiem bezrobotnych kobiet, a wartości wskaźnika wahają się od 44,5% w powiecie tatrzańskim do 66,1% w powiecie nowosądeckim. Wśród ogółu bezrobotnych osoby pozostające w szczególnej sytuacji stanowiły na

¹ Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie.

koniec grudnia 2020 roku 81,3%, tj. 2,9% mniej w stosunku do roku ubiegłego. W grupie tej najliczniej reprezentowani byli długotrwale bezrobotni, czyli pozostający w rejestrach co najmniej 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, których udział na koniec 2020 roku wyniósł 44,8%. W województwie małopolskim notuje się jeden z wyższych udziałów osób młodych w populacji bezrobotnych. Mniej niż 30 lat miało 29% ogółu bezrobotnych (średnia dla Polski to 27,1%). Wynika to ze struktury demograficznej Małopolski (większego udziału osób młodych w populacji). Największy udział osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej odnotowano w powiatach: proszowickim (40,3%), suskim (38%) limanowskim (37,9%), dąbrowskim (37,5%) i nowotarskim (37,2%). Najniższy, poniżej 20%, miał miejsce w Tarnowie, natomiast w Krakowie osiągnął on poziom 20,8%. W 2020 roku udział absolwentów w ogóle bezrobotnych wciąż utrzymywał tendencję wzrostową i wyniósł 5,1%, tj. o 0,2 p. proc. więcej niż w 2019 roku. Ponadto 2020 rok potwierdził, że w czasie kryzysu w pierwszej kolejności tracą pracę osoby z najkrótszym stażem i zatrudnione w oparciu o umowy cywilnoprawne, czyli najczęściej są to osoby młode. Bezrobotni bez udokumentowanego doświadczenia lub z doświadczeniem krótszym niż rok stanowili 31,8% ogółu zarejestrowanych. To o 0,7 p. proc. więcej niż w 2019 roku. 24,5% osób spośród ogółu bezrobotnych miało 50 i więcej lat. W porównaniu do roku 2019 zaobserwowano spadek udziału tej grupy o 2,1 p. proc. Odsetek bezrobotnych mających 50 lat i więcej wahał się między 18% w powiecie dąbrowskim a 28,1% w powiecie wielickim. W końcu 2020 roku udział osób niepełnosprawnych w ogóle bezrobotnych był niższy w stosunku do roku poprzedniego o 1,4 p. proc. i wynosił 5,2%.

Wykres 79. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań o rynku pracy MRPIPS-01.

Województwo małopolskie wyróżnia się niską stopą bezrobocia, wynoszącą pod koniec 2020 roku 5,3%. Jest to wartość o 0,9 p. proc. niższa niż średnia wartość stopy bezrobocia dla Polski (6,2%). Na tle pozostałych województw, małopolskie pod względem stopy bezrobocia zajęło czwartą lokatę, za województwami wielkopolskim (3,7%), śląskim (4,9%) i mazowieckim (5,2%). W porównaniu do grudnia 2019 stopa bezrobocia zwiększyła się o 1,2 p. proc. i wróciła do stanu z kwietnia 2018 roku (5,4%). Poszczególne powiaty wykazują się znacznym zróżnicowaniem pod względem stopy bezrobocia, a różnice są prawie czterokrotne, od 3,1% w Krakowie do 11,0% w powiecie dąbrowskim. Pięć powiatów odnotowało wartość stopy bezrobocia niższą lub równą stopie wojewódzkiej, natomiast siedem zawierało się między wartościami dla województwa i dla Polski. Najniższy poziom bezrobocia odnotowano w Krakowie (3,1%), powiecie myślenickim (3,9%) i Nowym Sączu (3,9%). Na drugim biegunie pod tym względem znalazły się powiaty: dąbrowski (11,0%), nowosądecki (9,2%) i tatrzański (8,1%). W każdym powiecie odnotowano wzrost stopy bezrobocia w stosunku do roku ubiegłego, a najwyższy wzrost rok do roku odnotowano w powiatach: wadowickim (2 p. proc.), nowotarskim (1,8 p. proc.), krakowskim (1,7 p. proc.), oświęcimskim (1,6 p. proc.). Najniższy wzrost stopy bezrobocia odnotowano natomiast w powiatach: tatrzańskim (0,1 p. proc.), olkuskim (0,5 p. proc.) i brzeskim (0,7 p. proc.).

Mapa 19. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa małopolskiego (stan na 31 grudnia 2020 roku)

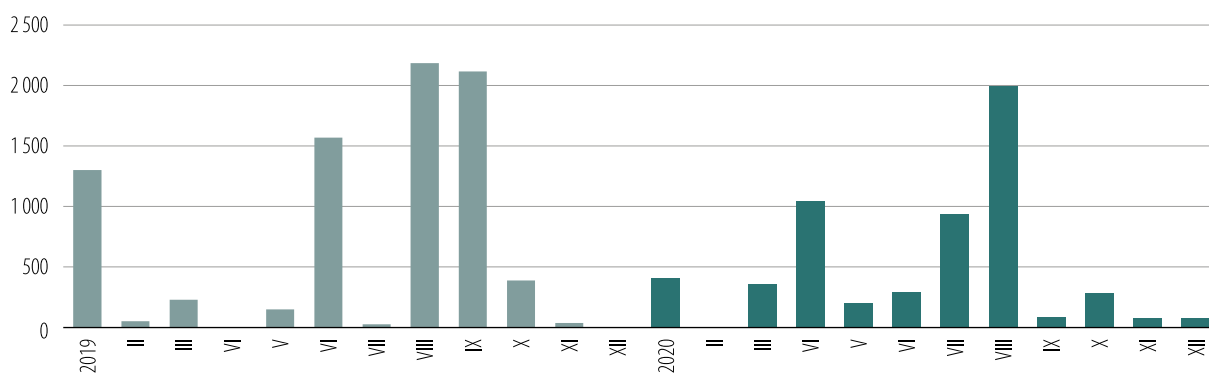

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Zwolnienia grupowe i upadłości

W 2020 roku do powiatowych urzędów pracy wpłynęło 41 zgłoszeń zamiaru przeprowadzenia zwolnień dotyczących 5765 osób. Zwolnienia zrealizowane objęły 5988 pracowników. Taka sytuacja miała miejsce głównie za sprawą pandemii COVID-19. Jednocześnie wielu przedsiębiorców, ze względu na uzyskane wsparcie ze środków państwowych, zawieszało działalność lub ograniczało funkcjonowanie firmy bez zwolnień pracowników.

Wykres 80. Zapowiedzi zwolnień grupowych (osoby)

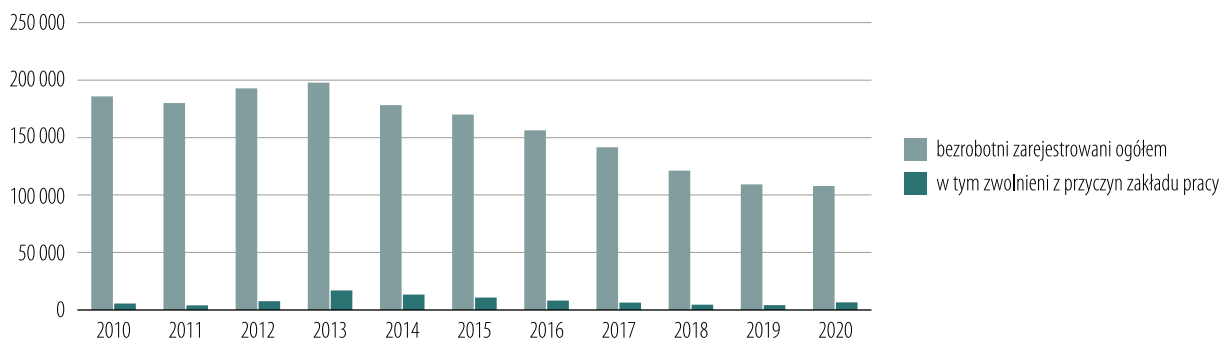

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy województwa małopolskiego.

W całym 2020 roku w powiatowych urzędach pracy zarejestrowano 6,5 tys. bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, o 56,3% więcej niż rok wcześniej. Osoby zwolnione z przyczyn zakładu pracy stanowiły 6,07% wszystkich rejestrujących się bezrobotnych².

² Dane ze sprawozdań MRPIPS-01.

Wykres 81. Bezrobotni zarejestrowani w ciągu roku, w tym bezrobotni po zwolnieniu z przyczyn dotyczących zakładu pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych powiatowych urzędów pracy w województwie małopolskim.

W 2020 roku nie było widać w Małopolsce większej skali upadłości czy zwolnień grupowych, pomimo trudnej sytuacji na rynku. Przedsiębiorcy w trudniejszej sytuacji częściej zdecydowali się na zawieszenie działalności niż na jej likwidację. W konsekwencji liczba podmiotów gospodarczych w województwie po raz kolejny wzrosła (o 4% rok do roku). W 2020 roku w Małopolsce ogłoszono upadłość 36 podmiotów, co stanowiło 6,1% wszystkich ogłoszonych upadłości w kraju. W stosunku do 2019 roku liczba upadłości w województwie zmniejszyła się o 29%, jednak może być to wynikiem ograniczonej, ze względu na pandemię, działalności sądów, a co za tym idzie mniejszą liczbę rozstrzyganych postępowań³.

Przedsiębiorcy niewypłacalni, w stosunku do których wszczęto postępowanie upadłościowe lub restrukturyzacyjne, i którzy nie byli w stanie samodzielnie zaspokoić zaległych roszczeń pracowniczych, występowali o wypłatę tych świadczeń z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W 2020 roku wypłacono 2,755 mln zł.

3. Zatrudnienie i wynagrodzenia

W województwie małopolskim ze względu na pandemię COVID-19 po raz pierwszy od 2016 roku obserwowany jest spadek przeciętnego zatrudnienia na koniec roku⁴. Przekiętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w grudniu 2020 roku wyniosło 516,8 tys., tj. o 4 tys. mniej niż w roku 2019 (spadek o 0,77%). Od grudnia 2019 roku wzrost przeciętnego zatrudnienia zanotowano w sekcjach: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (wzrost o 7,99%) oraz informacja i komunikacja (o 7,94%). W tym samym czasie spadek przeciętnego zatrudnienia dotyczył handlu oraz naprawy pojazdów samochodowych (spadek o 4,3%), zakwaterowania i gastronomii obsługi (o 1,9%), przemysłu (1,3%), administrowania i działalności wspierającej (o 1,2%).

W województwie małopolskim na koniec 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wynosiło 5953,28 zł. Wartość ta była wyższa o 9,28% od wartości sprzed roku⁵. Z wyjątkiem zakwaterowania i gastronomii, których dotyczył spadek wynagrodzeń o 1,28%, wszystkie sekcje PKD zanotowały wzrost średnich miesięcznych wynagrodzeń. Największy wzrost zanotowały w skali roku budownictwo (o 33,11%) oraz transport i gospodarka magazynowa (o 25,45%). Należy jednak pamiętać, że powyższe dane nie w pełni obrazują sytuację na rynku pracy, ponieważ obejmują firmy zatrudniające więcej niż 9 pracowników.

4. Aktywność zawodowa

W województwie małopolskim na koniec 2020 roku było 1547 tys. osób aktywnych zawodowo, czyli pracujących lub poszukujących pracy. W odniesieniu do roku 2019 nastąpił wzrost liczby aktywnych o 76 tys. Na koniec 2020 roku współczynnik aktywności zawodowej wzrósł o 2,7 p. proc. do wartości 58,3%. Współczynnik aktywności zawodowej dla

³ Ocena sytuacji na rynku pracy województwa małopolskiego w 2020 roku.

⁴ Przekiętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyraża przekiętną liczbę obsadzonych etatów w podmiotach z sektora przedsiębiorstw zatrudniających 9 i więcej osób.

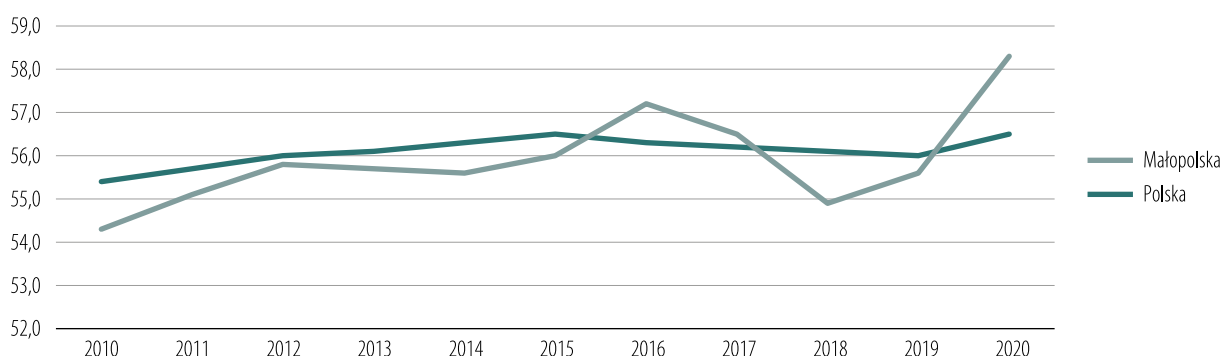
Wskaźnik przekiętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw pomija podmioty zatrudniające do 9 osób oraz osoby prowadzące samodzielną działalność gospodarczą. Przekiętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw nie pokazuje również osób, które pracują na umowach cywilnoprawnych.

⁵ Komunikaty i Obwieszczenia Prezesa GUS, dostęp: <https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/2020,rok.html>

województwa małopolskiego był o 1,8 p. proc. wyższy od wartości dla Polski. Wśród wszystkich województw małopolskie pod względem współczynnika aktywności zawodowej znalazło się na 3 pozycji za województwami: mazowieckim i pomorskim. Ponownie na czele rankingu znalazło się województwo mazowieckie ze współczynnikiem aktywności przekraczającym 59,8%. Wzrost aktywności zawodowej w województwie małopolskim odbył się przy jednoczesnym zwiększeniu się liczby pracujących o 4,7%. Na przestrzeni roku wśród mieszkańców, zarówno miast jak i wsi współczynnik aktywności zawodowej wzrósł o odpowiednio 2,1 p. proc. i 3,3 p. proc. Największy wzrost aktywności zawodowej odnotowano w grupie z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym, w obu wypadkach o 4,7 pkt proc. Minimalny wzrost odnotowano w grupie mieszkańców z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 0,8 p. proc.) Natomiast sytuacja Małopolan z wykształceniem średnim ogólnokształcącym była podobna do ubiegłego roku (nastąpił spadek aktywności o jedynie o 0,1 p. proc.). Poza rynkiem pracy, według danych z końca 2020 roku, pozostawało 1105 tys. osób (w wieku 15 lat i więcej), tj. o 68 tys. osób mniej niż rok wcześniej. Współczynnik aktywności zawodowej wykazywał się zróżnicowaniem ze względu na:

- › płeć: był wyższy dla mężczyzn (66,4%) niż dla kobiet (50,9%);
- › wykształcenie: wśród osób z wykształceniem wyższym wyniósł 80,9%, wśród osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym 64,2%, z zasadniczym zawodowym 55,9%, ze średnim ogólnokształcącym 50,8%, natomiast wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym jedynie 18,2%;
- › wiek: w grupie wiekowej 35–44 lat aktywni zawodowo stanowili 87,1% (w wieku produkcyjnym 78,7%), podczas gdy w grupie wiekowej 55 lat i więcej zaledwie 27,5%, w grupie 15–24 tylko 30,8%.

Wykres 82. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie małopolskim i w Polsce (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w województwie małopolskim – IV kwartał 2020 roku i w Polsce – IV kwartał 2020 roku

W województwie małopolskim w IV kwartale 2020 roku obciążenie pracujących osobami niepracującymi (bezrobotni i bierni zawodowo) wyniosło 756 osób niepracujących na 1000 osób pracujących. W porównaniu do IV kwartału 2019 roku wartość ta spadła o 78 osób.

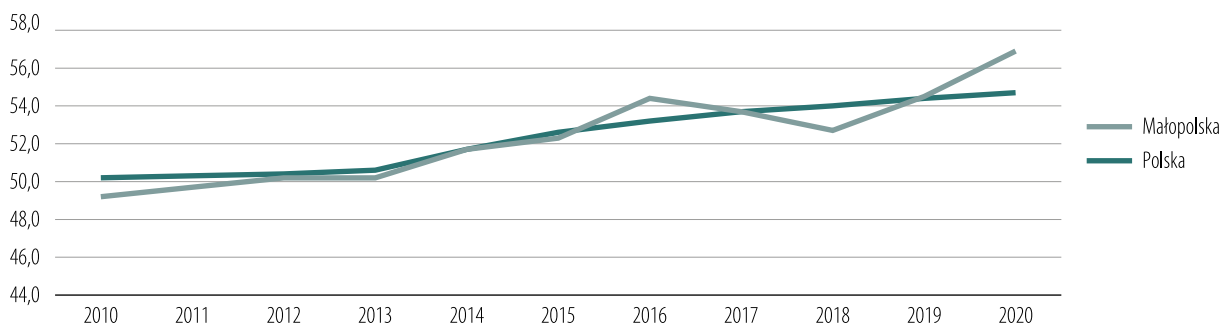
Liczba pracujących w województwie małopolskim w końcu 2020 roku wyniosła 1510 tys. i była o 68 tys. wyższa niż rok wcześniej⁶. Wśród pracujących przeważali mężczyźni (55%). Struktura pracujących według wieku utrzymała się bez większych zmian w odniesieniu do roku ubiegłego. Najliczniejszą grupę (28,4%) stanowiły osoby w wieku 35–44 lat i osoby w wieku 25–34 (25,1%), natomiast najmniej liczną – osoby w wieku 15–24 lat (6,3%) oraz powyżej 55 roku życia (17,3%). Na małopolskim rynku dominowali pracujący z wykształceniem zawodowym – 49,3% (w tym 27,5% stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, a 21,7% – z zasadniczym zawodowym). Dużą grupę stanowili pracujący legitymujący się dyplomem szkoły wyższej (38%). Sytuacja we wszystkich kategoriach była stabilna. Różnice w stosunku do roku ubiegłego znalazły się w przedziale 0,1–0,3 p. proc.

⁶ Pracujący według BAEL to osoby, które w badanym tygodniu wykonywały (przez co najmniej 1 godzinę) pracę przynoszącą zarobek lub dochód, prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem, a także osoby, które formalnie miały pracę, ale z różnych powodów jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu itp.). Dane w zakresie przeciętnego zatrudnienia dotyczą natomiast podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i obejmują zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz w niepełnym, po przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Kolejny rok z rzędu odnotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia do poziomu 56,9% (wzrost o 2,4 p. proc.). Wartość wskaźnika zatrudnienia dla Polski wykazała się tendencją wzrostową, jednak nie tak dynamiczną i na koniec 2020 roku osiągnęła wartość 54,7%. Oznacza to, że wskaźnik zatrudnienia w Małopolsce był o 2,2 p. proc. wyższy niż średnio w Polsce. W przypadku wskaźnika zatrudnienia najlepiej sytuacja wyglądała wśród:

- › mężczyzn (65,3%);
- › osób w wieku 45–54 lat (85,8%) i w wieku 35–44 (85,5%);
- › osób z wykształceniem wyższym (79,1%).

Wykres 83. Wskaźnik zatrudnienia w Polsce i województwie małopolskim (w %)

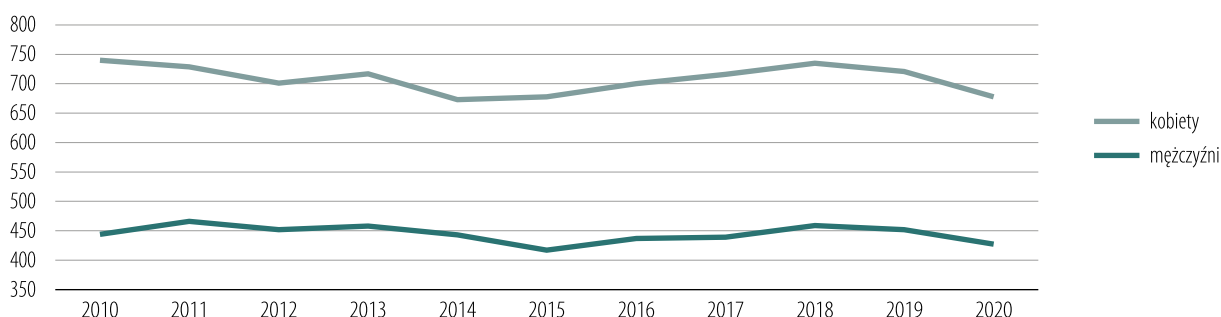
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w województwie małopolskim – IV kwartał 2020 roku i w Polsce – IV kwartał 2020 roku

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) na koniec 2020 roku liczba osób biernych zawodowo⁷ w województwie małopolskim wyniosła 1105 tys., tj. o 68 tys. mniej niż rok wcześniej. Bierni stanowią 41,7% populacji województwa w wieku 15 lat i więcej⁸, co jest wartością niższą od ogólnopolskiej, wynoszącej 43,5%.

Bierność zawodowa w 2020 roku miała związek z⁹:

- › wiekiem – 64,0% to osoby, które mają 55 lat i więcej, a 19,7% to ludzie młodzi, pomiędzy 15 a 24 rokiem życia, w dużej mierze uczniowie i studenci;
- › wykształceniem – wśród biernych zawodowo udział osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym wyniósł 30,8%, trzy razy więcej niż z wykształceniem wyższym;
- › płcią – bierność częściej dotyczy kobiet (61,4% biernych zawodowo mieszkańców województwa), ponieważ to one, częściej niż mężczyźni, sprawują opiekę nad osobami zależnymi.

Wykres 84. Bierni zawodowo (w tys.)

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Aktywność ekonomiczna ludności (dane na koniec IV kwartału każdego roku).

⁷ Do biernych zawodowo są zaliczane: osoby w wieku 15 lat i więcej niewykazujące chęci do zatrudnienia pomimo zdolności do podjęcia pracy, osoby w wieku emerytalnym lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy, osoby niezdolne do pracy, młodzież, która nie weszła jeszcze na rynek pracy lub wycofała się z niego z powodu kontynuowania nauki, osoby czasowo wyłączone z rynku pracy z powodu opieki nad osobami zależnymi.

⁸ Bank Danych Lokalnych, Aktywność ekonomiczna ludności (dane kwartalne)

⁹ Na podstawie danych na koniec IV kwartału 2020 roku.

5. Zapotrzebowanie na pracowników

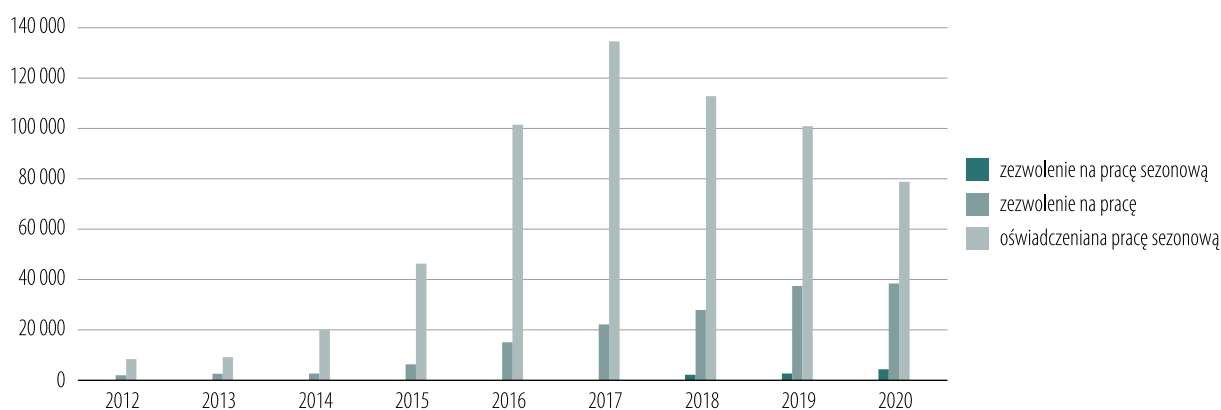
W Polsce na koniec IV kwartału 2020 roku odnotowano 84,4 tys. wolnych miejsc pracy¹⁰, co stanowiło 32,7% mniej niż w analogicznym okresie 2019 roku. W 2020 roku ze względu na pandemię COVID-19 w każdym kwartale odnotowano spadek wolnych miejsc pracy w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Najwięcej z nich pochodziło z województw: mazowieckiego (22,7 tys.; 26,9%), śląskiego i wielkopolskiego (8,3 tys.; 9,83%) oraz małopolskiego (7,7 tys.; 9,12%).

W 2020 roku w Polsce utworzono 470,4 tys. nowych miejsc pracy, czyli o 30,3% mniej niż w 2019 roku. Najwięcej z nich powstało w województwach: mazowieckim (98 tys.; 20,8%), śląskim (53,6; 11,39%) i małopolskim (49,5 tys.; 10,5%).

Poszukujący pracowników pracodawcy z Małopolski rzadziej niż w 2019 roku zgłaszali oferty do powiatowych urzędów pracy. W 2020 roku w dyspozycji urzędów znalazło się 70 660 ofert pracy, o 20 922 (22,8%) mniej niż rok wcześniej. Sytuacja ta prawdopodobnie wynikała z niepewnych i niekorzystnych realiów na rynku pracy i skupieniu pracodawców na utrzymaniu dotychczasowych miejsc pracy.

Województwo małopolskie wciąż jednak przyciąga pracowników z zagranicy. Liczba cudzoziemców pracujących w województwie jest trudna do oszacowania, ze względu na brak pełnych danych o tych obcokrajowcach, którzy są zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę. Z dostępnych danych dotyczących zezwoleń na pracę, zezwoleń na pracę sezonową i oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi wynika, że liczba obcokrajowców w województwie rośnie. W 2020 roku zmniejszył się udział wydanych zezwoleń oraz liczba zarejestrowanych oświadczeń ze względu na ograniczenia w możliwości podróżowania, jednak wciąż utrzymywał się na wysokim poziomie (121,5 tys. w 2020 roku w stosunku do 140, tys. w 2019 roku).

Wykres 85. Oświadczenia i zezwolenia w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z systemu analityczno-raportowego CeSAR.

Już drugi rok z rzędu w ramach badania Barometr zawodów dla województwa małopolskiego prognozowano zmniejszenie, do 28, liczby zawodów deficytowych (35 zawodów rok wcześniej), czyli takich, w których ofert pracy jest więcej niż chętnych do jej podjęcia. Do dwóch zawodów zwiększyła się liczba zawodów nadwyżkowych, czyli takich, w których występuje nadpodaż wykwalifikowanych pracowników. Wciąż dwa zawody: samodzielni księgowi i kierowcy samochodów ciężarowych są zawodami deficytowymi i taka sytuacja ma miejsce od początku realizacji badania. Również od pierwszej edycji badania zawodem nadwyżkowym są ekonomiści. Na skutek sytuacji epidemiologicznej i ograniczonej mobilności w poczet zawodów nadwyżkowych weszli pracownicy biur podróży oraz organizatorzy obsługi turystycznej.

Największe problemy z rekrutacją pracowników doświadczą pracodawcy z następujących branż: medyczno-opiekuńczej (6 zawodów), budowlanej (6 zawodów), transportowej, produkcyjnej (po 4 zawody), ekonomiczno-administracyjnej, nauczycielskiej (po 2 zawody), usług, teleinformatycznej, gastronomicznej i elektroenergetycznej (po 1 zawodzie).

¹⁰ W podmiotach gospodarki narodowej lub ich jednostkach lokalnych zatrudniających co najmniej 1 osobę.

W województwie małopolskim nie powinno być problemów z rekrutacją ekonomistów. Powodem jest brak ofert zgłaszanych przez pracodawców, prawdopodobnie ze względu na wciąż liczne kierunki kształcenia w zawodzie technika ekonomisty. Jednocześnie, ze względu na wprowadzone przez pandemię obostrzenia, eksperci prognozowali spadek zapotrzebowania na pracowników biur podróży i organizatorów obsługi turystycznej¹¹.

6. Usługi informacji i poradnictwa zawodowego

Poradnictwo zawodowe dla dorosłych jest usługą rynku pracy, realizowaną przez powiatowe urzędy pracy oraz centra informacji i planowania kariery zawodowej, funkcjonujące w wojewódzkich urzędach pracy. Usługa ta polega na udzielaniu przez pracownika urzędu pracy pomocy w rozwiązywaniu problemów zawodowych osób zgłaszających się do urzędu. Osoby chcące skorzystać z informacji i wsparcia w rozwoju ścieżki kariery mogą otrzymać pomoc w zakresie: wyboru lub zmiany zawodu, nabywania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych, informacji o kursach, szkoleniach i innych formach kształcenia. Zainteresowani mogą korzystać z następujących form wsparcia zawodowego (jednej lub kilku):

- › indywidualnej rozmowy doradczej i tematycznych spotkań grupowych, również online,
- › badań testowych,
- › informacji indywidualnych i grupowych,
- › szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.

Powiatowe urzędy pracy kierują swoje doradztwo zawodowe głównie do osób bezrobotnych. W 2020 roku 29,3 tys. osób skorzystało z usług poradnictwa zawodowego. Wśród nich 66,7% to osoby bezrobotne, które uzyskały wsparcie w ramach pracy powiatowych urzędów pracy. Natomiast Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie od kilku lat koncentruje się na upowszechnianiu poradnictwa zawodowego wśród osób pracujących, w tym zainteresowanych zmianą pracy. W 2020 roku z porad indywidualnych skorzystało ponad 9,1 tys. osób, z czego zdecydowaną większość stanowili właśnie pracujący.

W 2020 roku z indywidualnego poradnictwa zawodowego skorzystało 24 tys. osób, a z porad grupowych 1,4 tys. Popularną formą usług świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia jest indywidualna informacja zawodowa. W ramach tej usługi w 2020 roku udzielono ponad 25,4 tys. informacji. W grupowych spotkaniach informacyjnych w całym 2020 roku wzięło udział 2,5 tys. osób. Natomiast w badaniach testowych 1,2 tys. osób¹².

7. Subsydiowane programy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określa szerokie spektrum instrumentów pomocy osobom bezrobotnym finansowanych ze środków Funduszu Pracy. Bezrobotni mogą m.in.:

- › podnosić lub zmieniać własne kwalifikacje (poprzez szkolenia, bony szkoleniowe, finansowanie studiów podyplomowych),
- › zdobywać doświadczenie zawodowe (dzięki stażom, bonom stażowym, przygotowaniu zawodowym dorosłych),
- › otrzymać środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- › korzystać z różnych opcji dofinansowania kosztów zatrudnienia (poprzez prace interwencyjne, roboty publiczne, refundację pracodawcom kosztów zatrudnienia osoby do 30. r.ż., dofinansowanie zatrudnienia osoby powyżej 50. r.ż.).

W 2020 roku na działania aktywizacyjne przeznaczono 169,2 mln zł, a liczba osób biorących udział w tych działaniach wyniosła 24,2 tys.¹³ Liczba osób objętych wsparciem w ramach działań aktywizacyjnych była zdecydowanie niższa niż w 2019 roku, jednak wynikało to z tego, że powiatowe urzędy pracy zostały zaangażowane we wsparcie dla przedsiębiorców w ramach walki ze skutkami kryzysu wywołanego pandemią COVID-19.

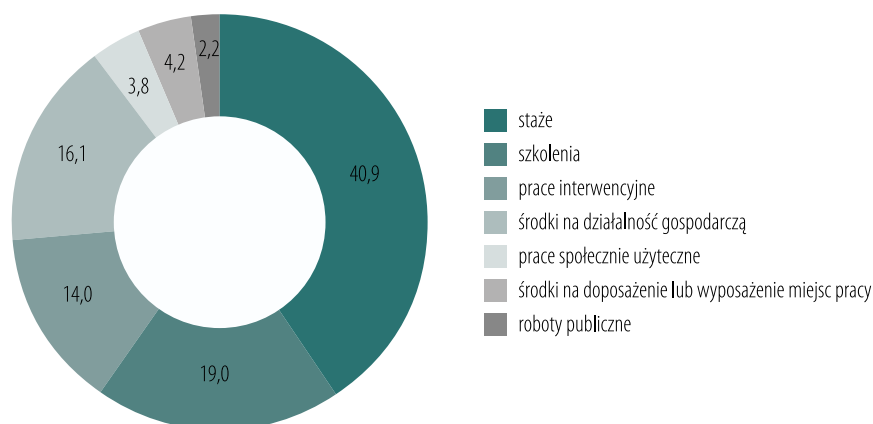
¹¹ Barometr zawodów 2021. Raport podsumowujący badanie w województwie małopolskim, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków, 2020, www.barometrzwodow.pl

¹² Dane na podstawie zał. 4 do sprawozdania MRPiPS-01.

¹³ Na podstawie sprawozdania MRPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy.

Staże wciąż są najczęściej stosowaną formą pomocy. W 2020 roku prawie 41% osób skorzystało z tej formy wsparcia. W 2020 roku popularne były również szkolenia (19% wszystkich uczestników, spadek o 0,3 p. proc.), podejmowanie działalności gospodarczej (16,1% uczestników, wzrost o 5,8 p. proc.) oraz prace interwencyjne (14% uczestników, wzrost o 2,9 p. proc.).

Wykres 86. Struktura udziału osób bezrobotnych w formach wsparcia oferowanych przez powiatowe urzędy pracy w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-02.

8. Wsparcie dla przedsiębiorców w ramach walki z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19

W ramach walki z kryzysem wywołanym pandemią wirusa SARS-CoV-2 objęto wsparciem w ramach środków regionalnych ponad 8 tys. przedsiębiorców, dzięki czemu utrzymano prawie 31 tys. etatów.

Jednocześnie, przy wsparciu ze strony Funduszu Pracy, powiatowe urzędy pracy rozdysponowały ponad 1,5 mld zł, z czego 59% przeznaczono na jednorazowe pożyczki dla przedsiębiorców, 28% na dofinansowanie do wynagrodzeń, a 12% na dofinansowanie prowadzenia działalności gospodarczej. Dzięki działaniom urzędów pracy ponad 158 tys. pracowników uzyskało wsparcie.

Ponadto, dzięki wsparciu z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie) ochroniono ponad 179,6 tys. miejsc pracy zagrożonych likwidacją z powodu szerzącej się pandemii.

Rolnictwo

Opracowanie: Justyna Bachowska, Wojciech Bihun, Beata Chadzińska, Justyna Danek, Marta Dębowska, Agnieszka Dziwisz, Agata Frączek, Aneta Helak-Świechowska, Jadwiga Trojak

— podsumowanie

- W roku 2020 miał miejsce w Polsce Powszechny Spis Rolny (PSR), który stanowi źródło do analizy zmian zachodzących w rolnictwie w ciągu dekady od ostatniego spisu z 2010 roku.
- Porównując dane z PSR 2020 roku do 2010 roku, zaobserwowano w Małopolsce stopniowe zmniejszanie się liczby gospodarstw rolnych wraz z postępującym wzrostem ich średniej powierzchni, podobny trend wskazują dane spisowe w całym kraju.
- Utrzymuje się zróżnicowanie regionalne wielkości gospodarstw rolnych. Najmniejsze znajdują się w województwie małopolskim i podkarpackim, największe w województwach zachodniopomorskim oraz warmińsko-mazurskim.
- Rozkład wielkości grup obszarowych małopolskich użytków rolnych pozostał bez większych zmian. Najwięcej gospodarstw posiadało 1–2 ha, następnie to odpowiednio: 3–5 ha oraz 2–3 ha. Podobny rozkład odnotowano w całym kraju.
- Wiodącą uprawą na terenie województwa były zboża. Na drugim miejscu upraw znalazły się podobnie jak przed rokiem ziemniaki, a na trzecim warzywa gruntowe.
- Pod koniec 2020 roku w Małopolsce odnotowano wzrosty we wszystkich grupach produkcyjnych trzody chlewnej, w hodowli bydła zarówno w województwie, jak i w Polsce odnotowano wzrost pogłowia w stosunku do roku poprzedniego.
- Małopolska jako jeden z trzech regionów karpaccich w Polsce znajduje się na pierwszym miejscu w kraju pod względem liczby owiec. Jednak ich pogłowie zmniejszyło się w stosunku do 2019 roku.
- Liczba producentów ekologicznych od 2019 roku w Małopolsce spadła o 4 podmioty i wynosiła 43. W Polsce w tym okresie łącznie było 20 274 producentów ekologicznych i ich liczba wzrosła według danych Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych o 130.
- Do końca 2020 roku na Liście Produktów Tradycyjnych (LPT) znalazły się łącznie 224 specjały z Małopolski, co daje trzecie miejsce w Polsce po województwach podkarpackim i lubelskim. W Polsce na LPT znalazły się 1996 produkty.
- W grudniu 2020 roku Małopolska Sieć Regionalnego Dziedzictwa Kulinarnego zrzeszała 43 członków. Małopolska była jednym z 11 regionów w Polsce zrzeszonych w ramach Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarnego.

1. Ekstensywne rolnictwo i żywność wysokiej jakości

Małopolska, jako region górski o unikatowej w skali Europy różnorodności biologicznej oraz o charakterystycznym rozdrobnieniu agrarnym układającym się w mozaikowy krajobraz przestrzeni rolniczej, predysponowana jest do produkcji ekstensywnymi metodami gospodarowania. Żywność powstająca w takich warunkach, w przeciwieństwie do tej pochodzącej z wielkopowierzchniowych gospodarstw towarowych, wyróżnia się nie tylko walorami smakowymi, ale też wysoką jakością oraz zawartością składników odżywczych, przy równocześnie niższym obciążeniu środkami ochrony roślin i nawozami sztucznymi.

Dynamicznie postępujące zmiany rynku oraz rosnąca świadomość konsumentów i ewolucja ich nawyków żywieniowych pociągają za sobą konieczność koncentracji produkcji żywności wysokiej jakości. Trend ten można zaobserwować zarówno w rolnictwie ekologicznym, jak i konwencjonalnym. Wypadają z produkcji gospodarstwa o najmniejszych zdolnościach produkcyjnych i ustępują miejsca tym o dużej powierzchni oraz takim, które dostosowują się elastycznie do sytuacji rynkowej. Szansą na rozwój małych gospodarstw są inicjatywy łączenia się np. w grupy produkcyjne lub sprzedażowe. Ta tendencja ma swoje odbicie w sytuacji małopolskich gospodarstw rolnych. Podczas gdy w Polsce liczba gospodarstw ekologicznych wzrosła o 130 do łącznej liczby 20 274 oraz odnotowano 5% wzrost powierzchni ich użytków rolnych do 509 291 ha¹ w Małopolsce zaobserwowano największy w skali kraju spadek powierzchni upraw ekologicznych o 16,6%. Wynika to między innymi z faktu, iż małopolskie gospodarstwa ekologiczne charakteryzują się najniższą średnią powierzchnią użytków rolnych w kraju – 12,6 ha i mają w związku z tym mniejsze zdolności produkcyjne. W Polsce przeciętna wielkość gospodarstwa ekologicznego to 27,41 ha (największą powierzchnię odnotowano w województwie opolskim – 53,6 ha) i jest to średnia wielkość gospodarstwa, większa o ok. 3 ha użytków rolnych niż w 2018 roku.

Rolnictwo ekologiczne

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku liczba producentów ekologicznych w Małopolsce wynosiła 810 i w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 43 podmioty. Spośród wszystkich producentów ekologicznych, 664 prowadziło działalność w zakresie produkcji rolnej. W 2020 roku łącznie 20 gospodarstw ekologicznych prowadziło działalność w zakresie dostaw kwalifikowanego materiału siewnego i wegetatywnego materiału rozmnożeniowego, w poprzednim 2019 roku żadne gospodarstwo na terenie małopolski nie prowadziło takiej działalności. Stan gospodarstw ekologicznych zajmujących się produkcją pasieczną nie uległ zmianie (1 gospodarstwo), natomiast zbiorem runa ze stanu naturalnego zajmowały się w 2020 roku już 2 gospodarstwa (1 gospodarstwo zrezygnowało w stosunku do roku poprzedniego). Podobnie jak w 2019 roku, brak było producentów ekologicznych zajmujących się akwakulturą. Osiemnaście podmiotów z terenu małopolski zajmowało się wprowadzaniem na rynek produktów ekologicznych importowanych z państw trzecich (wzrost o 2 w porównaniu z 2019 rokiem), natomiast 92 podmioty sprowadzały produkty rolnictwa ekologicznego z obszaru wewnętrznego UE z wyłączeniem państw trzecich (odnotowano wzrost o 11 podmiotów w porównaniu z 2019 rokiem).

Produkty tradycyjne i regionalne

Do końca 2020 roku na Liście Produktów Tradycyjnych znalazły się łącznie 224 specjały z terenu województwa małopolskiego, co daje trzecie miejsce w Polsce po województwach: podkarpackim i lubelskim. W 2020 roku, na wniosek Marszałka Województwa Małopolskiego, na Listę Produktów Tradycyjnych (prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi) wpisane zostały 4 małopolskie produkty pn.: Mętkowska marchwionka, Krówka regulicka, Gulasz czorsztyński oraz Krzun wielkanocny. Wnioski o wpis produktów na przedmiotową listę, w procedurze weryfikacji, zostały pozytywnie zaopiniowane przez Radę ds. Produktów Tradycyjnych i Dziedzictwa Kulinarne – organ opiniodawczo-doradczy Marszałka Województwa Małopolskiego.

Liczba produktów regionalnych wpisanych przez Komisję Europejską do Rejestru Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych lub do Rejestru Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności pochodzących z województwa małopolskiego w 2020 roku również uległa zmianie, do rejestru Chroniona Nazwa Pochodzenia wpisany został Miód spadziowy z Beskidu Wyspowego. W 2020 roku na 44 produkty z unijnymi certyfikatami w Polsce najwięcej, bo aż 15, pochodziło z województwa małopolskiego.

1 Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych – IJHAR-S.

Sieć Dziedzictwo Kulinarne Małopolska (SDzK Małopolska)

Regiony zrzeszone w Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne (ESRDzK), za główny cel stawiają sobie promocję tradycyjnej i nowoczesnej żywności opartej na lokalnych surowcach, realizację działań mających na celu poprawę jakości regionalnej żywności oraz wzmocnienie tożsamości regionalnej. Sieć tworzy wizerunek i promuje region, przyczynia się do rozwoju przedsiębiorczości oraz stwarza możliwości współpracy dla wielu przedsiębiorców w regionie.

W grudniu 2020 roku Sieć Dziedzictwo Kulinarne Małopolska liczyła 43 podmioty członkowskie (39 podmiotów było w grudniu 2019 roku). W ramach wymiany dobrych praktyk regionów zrzeszonych w Sieci w czerwcu i lipcu 2020 roku zostały zorganizowane wizyty studyjne członków oraz kandydatów do członkostwa w SDzK Małopolska u członków Sieci Dziedzictwo Kulinarne Opolskie.

Pod koniec czerwca na Placu Nowym, na krakowskim Kazimierzu odbyły się targi tradycyjnej, naturalnej i ekologicznej żywności *Zasmakuj w Małopolsce*. Była to okazja dla krakowian i turystów na zakup żywności wysokiej jakości bezpośrednio od jej producentów z całego regionu. Celem targów jest promocja naturalnej, tradycyjnej, lokalnej, regionalnej i ekologicznej żywności. Podczas imprezy lokalni producenci – w większości członkowie Sieci Dziedzictwo Kulinarne Małopolska, prezentują szeroki wybór produktów wytwarzanych na bazie lokalnych, regionalnych surowców. Współorganizatorem wyżej wymienionych targów jest Instytut Rozwoju Obszarów Wiejskich, stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego, którego członkiem jest Województwo Małopolskie.

Członkowie SDzK Małopolska reprezentowali również Województwo Małopolskie podczas Targów Żywności Regionalnej i Ekologicznej, pod koniec września 2020 roku w Poznaniu.

Ze względu na sytuację epidemiczną w kraju, w 2020 roku została znacznie ograniczona mobilność obywateli, a tym samym możliwość uczestnictwa i organizacji spotkań branżowych, konferencji, wydarzeń targowych, kiermaszów, jarmarków itp. W związku z tym większość wydarzeń w ramach funkcjonowania SDzK Małopolska zaplanowanych do realizacji w 2020 roku zostało odwołanych.

2. Zasoby rolnictwa

Łączna powierzchnia gospodarstw rolnych w Małopolsce w 2020 roku wynosiła 662,0 tys. ha. Gospodarstwa małopolskie stanowiły 3,7% powierzchni gospodarstw w kraju (w 2019 – 4,0%). Z danych zawartych w Raporcie z wyników z Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wynika, iż w Małopolsce w ciągu ostatniej dekady zaobserwowano spadek liczby gospodarstw rolnych o 17,5% w stosunku do 2010 roku wraz z postępującym wzrostem ich średniej powierzchni. W 2020 roku było 127 tys. gospodarstw o średniej powierzchni 4,3 ha, natomiast w 2010 roku było ich 154 tys., a ich średnia powierzchnia wynosiła 3,9 ha. W Polsce odnotowano ten sam trend. W 2020 roku w kraju było łącznie 1317 tys. gospodarstw, a ich średnia powierzchnia wzrosła do 11,1 ha, w porównaniu z 2010 rokiem, kiedy odnotowano łącznie 1509 tys. gospodarstw rolnych o średniej powierzchni użytków rolnych 9,8 ha. W Polsce spadek liczby gospodarstw ogółem w ciągu tych 10 lat wyniósł 12,7%. Najmniejszym wzrostem powierzchni odznaczyły się gospodarstwa małopolskie (o 0,4 ha) i podkarpackie (o 0,6 ha), największym natomiast wzrostem powierzchni gospodarstw charakteryzowały się województwa opolskie i dolnośląskie (o 2,2 ha). Z analizy danych spisowych wynika, iż nadal utrzymuje się zróżnicowanie regionalne wielkości gospodarstw rolnych. Najmniejsze gospodarstwa znajdują się na południu i wschodzie kraju (małopolskie 4,3 ha i podkarpackie 4,9 ha), największe na północy (zachodniopomorskie 30,9 ha, warmińsko-mazurskie 23,9 ha).

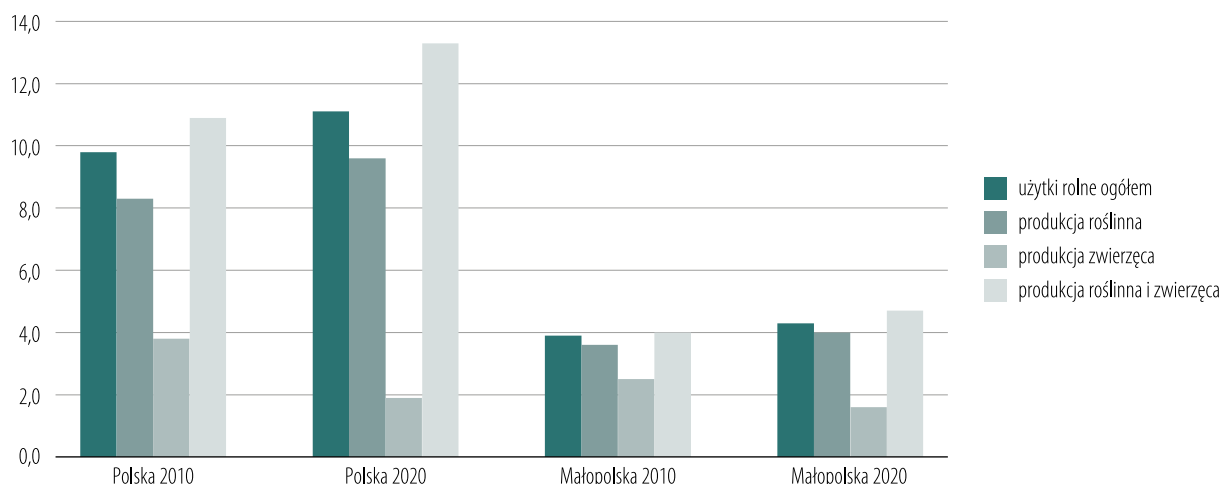
Rozkład wielkości grup obszarowych użytków rolnych pozostał również bez większych zmian. Najwięcej gospodarstw małopolskich posiadało 1–2 ha (42 tys.), następne grupy obszarowe to odpowiednio: 3–5 ha (29 tys.) oraz 2–3 ha (28 tys.). Podobny rozkład wielkości obszarowych gospodarstw rolnych odnotowano w całym kraju, natomiast znaczącą różnicę można zaobserwować w liczbie gospodarstw o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 10 ha. Średnia liczba gospodarstw dysponujących taką powierzchnią w Małopolsce lekko wzrosła w ciągu ostatnich 10 lat i wynosiła w 2020 roku 4 tys., co stanowiło 2,8% gospodarstw (w 2010 roku – 3 tys. gospodarstw – 2,1%). W Polsce w 2020 roku odnotowano odpowiednio – 131 tys. gospodarstw rolnych – 10% wszystkich gospodarstw oraz w 2010 roku – 171 tys. gospodarstw, co również stanowiło 10% ogółu.

Łączna powierzchnia użytków rolnych w Małopolsce w 2020 roku spadła w odniesieniu do roku poprzedniego do 548,9 tys. ha (w 2019 roku – 570,9 tys. ha). Użytki rolne w dobrej kulturze stanowiły łącznie 97,3% całkowitej powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych.

W 2020 roku powierzchnia gruntów ogółem w gospodarstwach rolnych wynosiła 16,4 tys. ha, w tym w gospodarstwach indywidualnych – 14,9 tys. ha. Użytki rolne łącznie zajmowały 14,7 tys. ha, w tym w dobrej kulturze rolnej było ich 14,5 tys. ha. Pod zasiewami w Małopolsce było w 2020 roku łącznie 10,7 tys. ha. Grunty ugorowane ogółem zajmowały 179 tys. ha, łąki trwale natomiast 2,7 tys. ha. Lasy i grunty leśne pokrywały powierzchnię 964 tys. ha, a pozostałe grunty rolne 753 tys. ha. Powierzchnia pastwisk trwałych w małopolskim wynosiła 414 ha, natomiast upraw trwałych 350 tys. ha, w tym sadów 327 tys. ha. Pod użytki rolne pozostałe przeznaczono 198 tys. ha, a ogrody przydomowe miały łączną powierzchnię 22 tys. ha w małopolskich gospodarstwach rolnych w 2020 roku.

Obserwując strukturę użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych, od ostatniego spisu rolnego zaszły niewielkie zmiany procentowe. Według danych PSR 2020 w województwie małopolskim użytki rolne łącznie wynosiły 82,9% powierzchni, co stanowi wzrost o 2,9% w stosunku do 2010 roku. W tym w dobrej kulturze rolnej było ich łącznie 80,7% (spadek o 4% od 2010 roku). Pod zasiewami znalazło się w Małopolsce w 2020 roku łącznie 65,5% powierzchni (wzrosła w 10 lat o 4,5%). Grunty ugorowane zajmowały w 2020 roku 1% i ich powierzchnia spadła w odniesieniu do ostatniego PSR o 2,6%. Uprawy trwale pokrywały 1,8% powierzchni i spadły o 0,2%, natomiast pastwiska trwale zwiększyły udział procentowy o 0,4%, osiągając w 2020 roku na terenie małopolski 3,1% powierzchni. Powierzchnia gruntów pozostałych spadła o 0,9%, w spisie w 2020 roku osiągając w Małopolsce 2,2%. Lasy i grunty leśne zmniejszyły swą powierzchnię o 2,9% w porównaniu z 2010 rokiem i stanowiły w 2020 roku 11,1%. Jako grunty pozostałe zanotowano łącznie 6% powierzchni i odnotowano tutaj 0,1% spadek. Największe trzy grupy obszarowe zarówno w województwie małopolskim, jak i w kraju stanowiły kolejno: grunty pod zasiewami, łąki trwale oraz lasy i grunty leśne. Małopolska utrzymała się w trendzie odnotowanym pomiędzy spisami rolnymi w całej Polsce.

Wykres 87. Średnia powierzchnia użytków rolnych w Polsce i w Małopolsce w 2010 roku i 2020 roku (w ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z wyników Powszechnego Spisu Rolnego GUS.

Małopolskich gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną było 58,0 tys. (735,0 tys. w kraju), gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą było 1,0 tys. (w Polsce 8,0 tys.), natomiast gospodarstw łączących zarówno produkcję roślinną, jak i zwierzęcą odnotowano w sumie 68,0 tys. (574 tys. w kraju). Województwo małopolskie utrzymało się w trendach zmian zachodzących w całym kraju, jednak charakteryzowało się mniejszą ich dynamiką. Powierzchnia użytków rolnych ogółem wzrosła, spadła powierzchnia przeznaczona pod produkcję roślinną oraz pod produkcję zwierzęcą, natomiast powierzchnia gospodarstw łączących obydwa te kierunki działalności wzrosła zarówno w Małopolsce, jak i w Polsce. Największy wzrost w latach spisowych odnotowano

w powierzchni zasiewów, zarówno w Małopolsce, jak i w Polsce wynosił on 4,5%. Największy natomiast spadek powierzchni dotyczył gruntów leśnych w województwie małopolskim i wynosił on 2,9%, natomiast w kraju zmniejszyła się najbardziej powierzchnia gruntów ugorowanych – o 1,4% w czasie 10 lat od ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego.

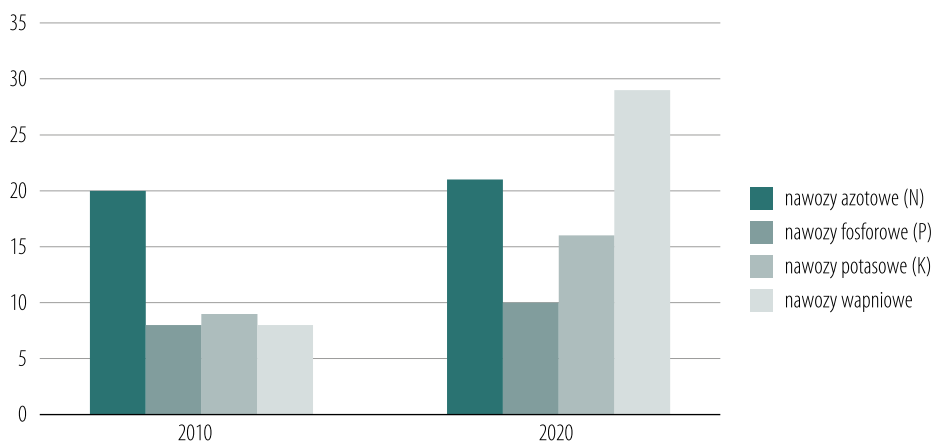
Zmiany rynkowe oraz nowe nawyki żywieniowe konsumentów pociągnęły za sobą konieczność koncentracji produkcji żywności wysokiej jakości. Ma to swoje odzwierciedlenie w strukturze zasiewów. Wzrost popularności diety wegetariańskiej oraz np. żywienia bezglutenowego spowodował coraz mniejszy udział procentowy gospodarstw specjalizujących się w produkcji zwierzęcej. Ustąpiły one na rzecz gospodarstw prowadzących produkcję roślinną lub obydwa te kierunki. W 2020 roku na podstawie danych z PSR udział procentowy poszczególnych gospodarstw w Małopolsce przedstawiał się następująco: wyłącznie produkcję roślinną odnotowano w 45,9% (w Polsce – 55,8%), samą produkcję zwierzęcą prowadziło 0,6% gospodarstw (w kraju również 0,6%), natomiast oba te kierunki działalności łączyło w sumie 53,5% małopolskich gospodarstw (43,6% gospodarstw w Polsce). W 2010 roku w Małopolsce wyłącznie produkcją roślinną zajmowało się 32% gospodarstw rolnych, w Polsce było to 38,9% gospodarstw, wyłącznie produkcją zwierzęcą trudniło się 0,6% gospodarstw (podobnie jak w całym kraju – 0,6%), natomiast łączyło ze sobą obydwa te kierunki produkcji w Małopolsce 67,1% gospodarstw, a w Polsce 60,6%. W Małopolsce wzrósł odsetek gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną, natomiast w Polsce w ciągu ostatnich 10 lat wzrósł procent gospodarstw łączących obydwa te kierunki.

3. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych

W 2020 roku w Małopolsce odnotowano spadek zużycia nawozów mineralnych w stosunku do roku poprzedniego. Pod zbiory wysiano ogółem 47,0 tys. ton nawozów NPK (w 2019 roku – 51,6 tys. ton), w tym odpowiednio: 21 tys. ton nawozów azotowych (2019 roku – 23,3 tys. ton, spadek o 2,3 tys. ton), 10 tys. ton nawozów fosforowych (w 2019 roku – 11,2 tys. ton, spadek o 1,2 tys. ton) oraz 16 tys. ton nawozów potasowych (w 2019 roku – 17,0 tys. ton, spadek o 1,0 tys. ton). Średnie zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło 85,8 kg NPK (2019 roku – 90,3 kg NPK) w Polsce odpowiednio: 132,9 kg (w 2019 roku – 129,7 kg). Zużycie nawozów wapniowych wyniosło 29 tys. ton i było znacznie wyższe w stosunku do roku ubiegłego (w 2019 roku – 15,3 tys. ton). W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych przeciętnie w województwie małopolskim zużyto 52,4 kg nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych (w kraju odpowiednio: 1340 kg oraz 91 kg/ha). Nadal jednak, mimo znaczącego wzrostu zużycia nawozów wapniowych, region na tle kraju charakteryzował się znacznie mniejszym poziomem ich użycia.

Dane z ostatnich 10 lat wskazują tendencję wzrostową w poziomie zużycia wszystkich grup nawozów, zarówno w regionie, jak i w całym kraju.

Wykres 88. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych w Małopolsce w 2010 roku i 2020 roku (w tys. t)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z wyników Powszechnego Spisu Rolnego GUS.

Małopolska na tle pozostałych regionów w 2020 roku znalazła się na przedostatnim miejscu pod względem ilości stosowanych nawozów mineralnych (w przeliczeniu na czysty składnik zużyto w województwie 47 tys. ton), najmniej nawozów NPK stosowano w województwie lubuskim, było to 40 tys. ton w przeliczeniu na czysty składnik. Natomiast w 2010 roku to małopolscy rolnicy stosowali najmniej nawozów mineralnych w Polsce (łącznie 37 tys. ton).

Analizując dane z Powszechnego Spisu Rolnego o średnim poziomie stosowania przez rolników nawozów wapniowych w poszczególnych regionach w latach spisowych, w 2020 roku województwo małopolskie zużyło najmniej ich ilość. W 2010 roku natomiast to województwo świętokrzyskie stosowało najmniej nawozów wapniowych (25 tys. ton), natomiast Małopolska razem z województwem lubuskim znalazła się na 2 miejscu od końca na liście regionów pod względem wapnowania gleb z wynikiem 29 tys. ton czystego składnika.

4. Produkcja roślinna

Powierzchnia gruntów pod zasiewami w województwie małopolskim w 2020 roku spadła w stosunku do roku poprzedniego i wynosiła 288,6 tys. ha (w 2019 roku 302,7 tys. ha), w tym zboża podstawowe bez mieszanek zbożowych stanowiły 56%. Łączna powierzchnia gospodarstw rolnych w Małopolsce w 2020 roku wynosiła 662,0 tys. ha, w tym pod użytki rolne przeznaczono 549,0 tys. ha, z czego w dobrej kulturze rolnej było 534,0 tys. ha. Grunty ugorowane stanowiły 1%, zajmując powierzchnię 7,0 tys. ha i ich powierzchnia wzrosła w stosunku do roku ubiegłego o 1,8 tys. ha. Pod uprawami trwałymi znalazło się łącznie 12,0 tys. ha (1,8% powierzchni gospodarstw ogółem), ich powierzchnia również wzrosła w ciągu roku o 1,2 tys. ha. Spadła natomiast powierzchnia jaką przeznaczono pod łąki trwałe – z 221,5 w 2019 roku do 203,0 tys. ha (stanowiły one 30% zasiewów). Pastwiska trwałe miały łączną powierzchnię 20,0 tys. ha (spadek o 0,5 tys. ha), co wynosiło ok. 3% powierzchni gospodarstw rolnych. Grunty pozostałe to ok. 15,0 tys. ha – 2,2% ogółu (w 2019 roku było ich 6,7%), natomiast lasy i grunty leśne zajmowały łącznie 70,0 tys. ha, co daje ok. 11% powierzchni gospodarstw w województwie, i był to wynik porównywalny do roku ubiegłego.

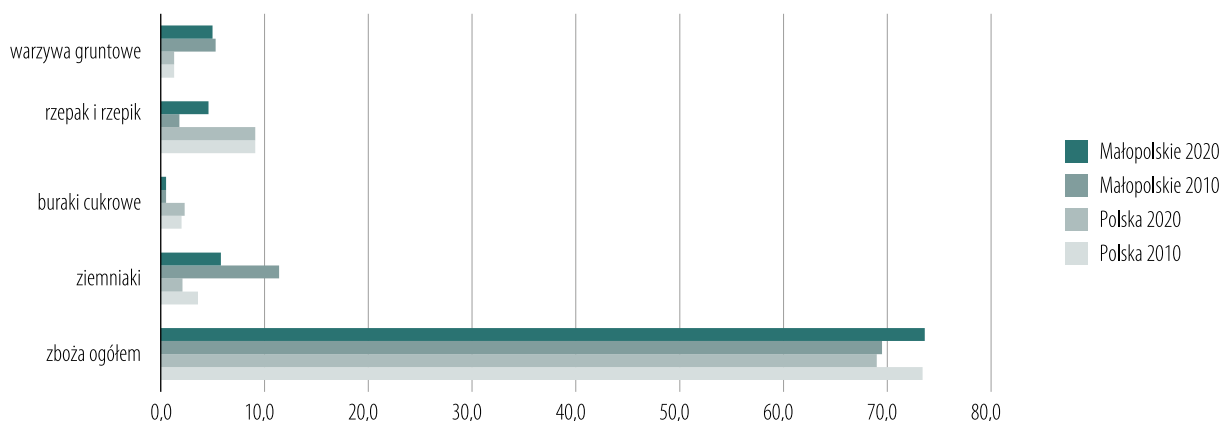
Na terenie województwa, wiodącą uprawą były zboża. Ich powierzchnia wynosiła w 2020 roku 212 tys. ha, co stanowiło 73,6% zasiewów ogółem, w tym zboża podstawowe stanowiły 56%. Odnotowano spadek powierzchni uprawy zbóż o 5,3 tys. ha (w 2019 roku było 217,3 tys. ha). Na drugim miejscu upraw znalazły się podobnie jak przed rokiem ziemniaki, zajmujące 5,8% powierzchni, na trzecim – warzywa gruntowe stanowiące łącznie 5%. Powierzchnia upraw warzyw gruntowych spadła zarówno w kraju, jak i w województwie małopolskim. Powierzchnia upraw rzepaku i rzepiku wynosiła 4,6%, natomiast buraki cukrowe stanowiły ok. 0,5% upraw.

Na podstawie analizy danych PSR 2020 w zakresie odnoszącym się do struktury głównych upraw można zaobserwować, iż województwo małopolskie ma większy odsetek powierzchni upraw warzyw gruntowych oraz ziemniaków niż średnia w całej Polsce, natomiast odwrotnie przedstawia się areał upraw buraków cukrowych, rzepaku i rzepiku. W powierzchni zasiewów zbóż Małopolska w 2020 roku osiągnęła podobny poziom, co w Polsce w 2010 roku. Odsetek uprawy zbóż w województwie małopolskim wzrósł w ciągu 10 lat o 4,1%. Powierzchnia upraw ziemniaków natomiast spadła o 5,6%. Uprawy buraków i warzyw gruntowych kształtowały się podobnie na przestrzeni ostatnich 10 lat, natomiast rzepak i rzepik uzyskał 2,8% wzrost powierzchni upraw od ostatniego spisu rolnego. W Polsce w uprawach zbóż ogółem trend był przeciwny niż w Małopolsce i powierzchnia ich upraw spadła o 4%. Zaobserwowano również spadek uprawy ziemniaków, jednak mniejszy niż w małopolskim (1,5%). W powierzchni pozostałych upraw w kraju – buraków cukrowych, rzepaku i rzepiku oraz warzyw gruntowych – nie odnotowano w kolejnych spisach rolnych większych zmian.

Region znajdował się w 2020 roku na 5. miejscu w Polsce uprawy warzyw gruntowych, zajmowały one łączny obszar 14,4 tys. ha (w 2019 roku – 17,3 tys. ha), a w kraju ogółem 144,2 tys. ha (w 2019 roku – 176,4 tys. ha), a w kraju ogółem 144,2 tys. ha (w 2019 roku – 176,3 tys. ha).

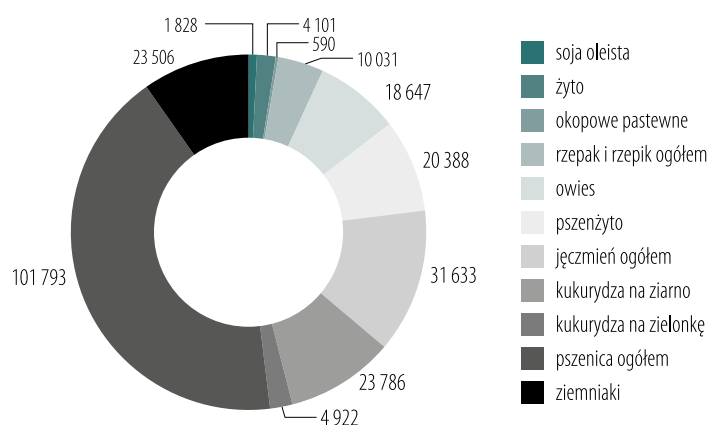
Rozdział III Rolnictwo

Wykres 89. Struktura powierzchni głównych zasiewów w Polsce i w Małopolsce w 2020 roku i 2010 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z wyników Powszechnego Spisu Rolnego GUS.

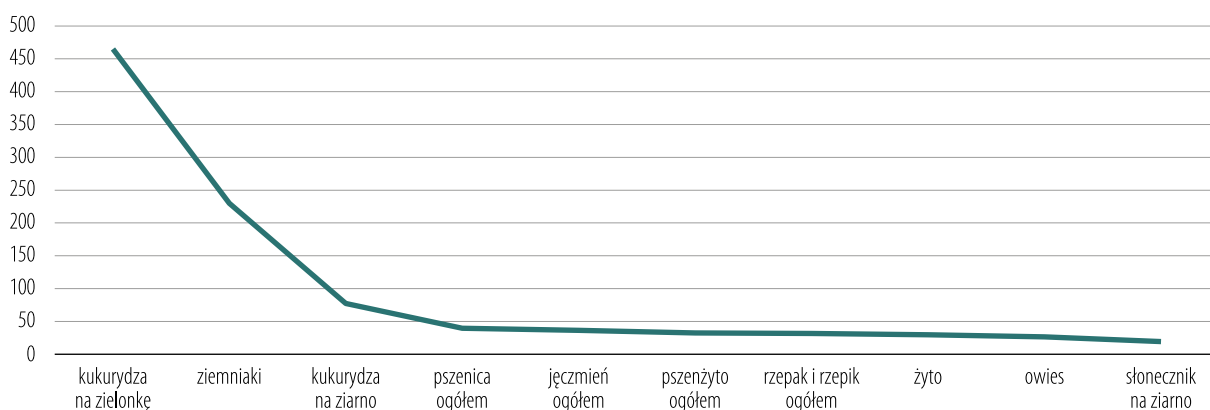
Wykres 90. Powierzchnia wybranych upraw w Małopolsce w 2020 roku (w ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwyższe plony z 1 ha w województwie w 2020 roku osiągnięto z uprawy kukurydzy na ziarno – 77,4 dt/ha oraz kukurydzy na zielonkę 465 dt/ha i ziemniaków – 230 dt/ha. Średnie plony z powierzchni 1 ha w Małopolsce dla wybranych upraw w odniesieniu do roku poprzedniego przedstawiały się na porównywalnym poziomie, poza plonem ziemniaków, który znacząco spadł z 317 dt w 2019 roku do 230 dt w 2020 roku.

Wykres 91. Średnie plony wybranych upraw z 1 ha w Małopolsce w 2020 roku (w dt)

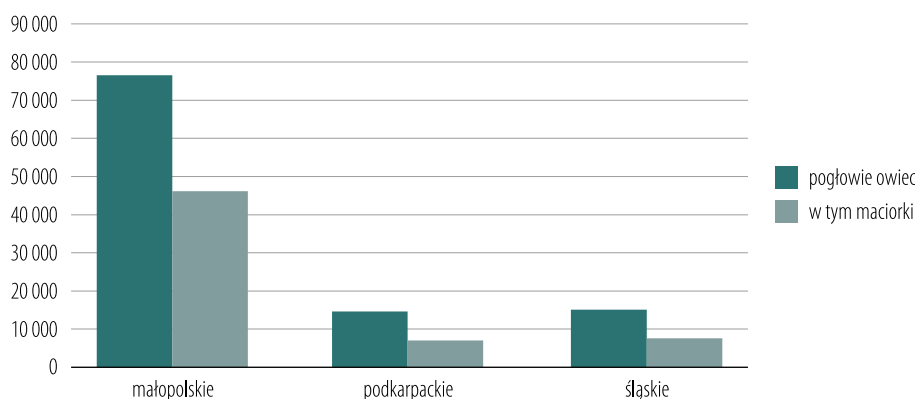
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL – GUS.

5. Produkcja zwierzęca

Pod koniec roku 2020 roku Małopolska odnotowała wzrosty we wszystkich grupach produkcyjnych trzody chlewnej. Pogłowie trzody chlewnej ogółem liczyło 148,8 tys. sztuk i było większe o 23,7 tys. sztuk w stosunku do roku poprzedniego (w 2019 roku – 125,1 tys. sztuk). Pogłowie loch na chów również wzrosło i wynosiło łącznie 16,6 tys. sztuk. Odnotowano też wzrosty w stanie pogłowia grup produkcyjnych trzody chlewnej, czyli warchlaków i tuczników (trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej) z przeznaczeniem na ubój. Wynosiło ono odpowiednio: 38,4 tys. sztuk oraz 29,0 tys. sztuk. Stado prosiąt również uległo wzrostowi, osiągając stan 34, 2 tys. sztuk. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych wynosiła w Małopolsce w grudniu 2020 roku 26,1 sztuk, a w tym samym okresie 2019 roku – 23,8 sztuk, zaobserwowano zatem wzrost obsady o 2 sztuki na 100 ha w ciągu roku. Natomiast w krajowej produkcji trzody chlewnej na przestrzeni ostatnich kilku lat nastąpiły znaczne zmiany. Sytuacja na rynku w związku z ASF oraz trendami koncentracji produkcji spowodowała znaczne ograniczenie wielkości stada podstawowego oraz specjalizację gospodarstw w kierunku intensywnego tuczu zwierząt pochodzących z zakupu, głównie importowanych. Jednak średnie pogłowie trzody chlewnej ogółem pozostało prawie bez zmian w stosunku do roku poprzedniego i wynosiło 11 727 410 sztuk (o 511 953 sztuk więcej niż w 2019 roku). Małopolscy hodowcy trzody chlewnej skoncentrowali swe działania na prewencji rozprzestrzeniania się afrykańskiego pomoru świń (ASF), znaczącym elementem ich działań była bioasekuracja chlewni. Do grudnia 2020 roku nie odnotowano w Małopolsce żadnego przypadku tej choroby, zarówno wśród trzody chlewnej, jak i w populacji dzików.

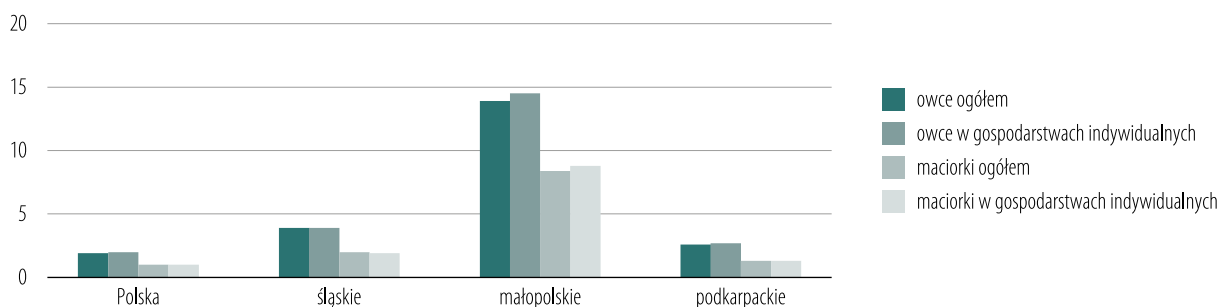
W hodowli bydła w Małopolsce odnotowano nieznaczny wzrost pogłowia w stosunku do roku poprzedniego. W grudniu 2020 roku pogłowie bydła ogółem wynosiło 176,8 tys. sztuk (w 2019 roku 169,0 tys. sztuk). W Polsce również odnotowano nieznaczny wzrost pogłowia bydła (o ponad 17 tys. sztuk). Liczba cieląt w wieku poniżej 1 roku wynosiła 46,9 tys. sztuk i zmalała (o 7 tys. sztuk). Pogłowie młodego bydła w wieku 1–2 lat wzrosło do stanu 39,1 tys. sztuk. Pogłowie krów, liczące łącznie 82,5 tys. sztuk, w skali roku wzrosło o 4,6 tys. sztuk, w tym liczba krów mlecznych 76,6 tys. sztuk spadła w ciągu roku o 4,9 tys. sztuk. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w grudniu 2020 roku wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym i wyniosła 32,5 sztuki, (w Polsce 43,2 sztuki/100 ha użytków rolnych). Małopolska jako jeden z trzech regionów karpaccich w Polsce znajduje się na pierwszym miejscu w kraju pod względem liczby owiec. Pogłowie owiec w Polsce w grudniu 2020 roku wynosiło łącznie 277 850 sztuk, w tym 148 658 maciorek. Odnotowano wzrost o ponad 10 tys. sztuk w stosunku do grudnia 2019 roku, kiedy to w Polsce hodowano łącznie 267 729 sztuk owiec. Pogłowie owiec w województwie według stanu w grudniu 2020 roku zmalało o 2,8 tys. sztuk w stosunku do roku poprzedniego i wynosiło łącznie 76,5 tys. sztuk, natomiast w 2019 roku liczyło 79,3 tys. sztuk.

Wykres 92. Pogłowie owiec w województwach karpaccich według stanu na grudzień 2020 roku (w sztukach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Małopolska pod koniec 2020 roku była na pierwszym miejscu w Polsce pod względem średniej obsady owiec na 100 ha użytków rolnych, średnio ponad 3-krotnie przewyższając wartości w pozostałych regionach karpaccich.

Wykres 93. Średnia obsada owiec na 100 ha użytków rolnych w Polsce i w województwach karpackich pod koniec 2020 roku (sztuki/100 ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod koniec 2020 roku w Polsce pogłowie drobiu ogółem kształtowało się na poziomie 205 774 511 sztuk i wzrosło w stosunku do roku poprzedniego o ponad 4, 7 tys. sztuk (201 045 772 sztuk w grudniu 2019 roku). W województwie pogłowie drobiu ogółem, w końcówce 2020 roku wynosiło 4866,3 tys. sztuk (w 2019 roku – 4863,1 tys. sztuk). Produkcja jaj kurzych w Małopolsce w 2020 roku wynosiła 531 711 tys. szt. i spadła w stosunku do roku ubiegłego o 23 962 tys. sztuk. Region znajduje się na 5. miejscu w kraju pod względem liczby wyprodukowanych jaj kurzych. Na przestrzeni ostatnich 10 lat małopolska produkcja żywca rzeźnego spada. W 2010 roku wyprodukowano w województwie łącznie 179,5 tys. ton żywca, w 2019 roku – 166,7 ton, a w 2020 roku – 136,1 tys. ton. Jest to tendencja odwrotna niż w kraju. Małopolska znajduje się na 10 miejscu w kraju pod względem produkcji żywca wołowego i na 4. miejscu w produkcji cielęciny. Skup żywca rzeźnego wyniósł w 2020 roku 112 kg na 1 hektar użytków rolnych. Małopolska znajdowała się na 5. miejscu w kraju pod względem ilości wyprodukowanego w 2020 roku żywca baraniego. Od spisu rolnego w 2010 roku do 2015 roku w Polsce i w województwie małopolskim produkcja żywca baraniego spadała, natomiast od 2015 roku do 2020 roku w kraju wartość ta ponownie zaczęła wzrastać, a w Małopolsce nadal utrzymała się tendencja spadkowa.

Produkcja mleka krowiego w kraju wykazuje stałą tendencję wzrostową, a w Małopolsce spada z roku na rok. Z poziomu 335 001 tys. l mleka wyprodukowanych w 2010 roku, 285 001 tys. l w 2019 roku do 285 105 l w roku 2020, kiedy to skup mleka krowiego w województwie wyniósł 251 l/ha użytków rolnych.

6. Ochrona gruntów rolnych

Działania w zakresie ochrony gruntów rolnych w Małopolsce dotyczyły w 2020 roku finansowania z budżetu województwa ich ochrony, rekultywacji i poprawy jakości, wypłat odszkodowań oraz innych zadań w tym poprawy jakości sieci dróg dojazdowych do pól oraz renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji. W 2020 roku z dofinansowania w zakresie remontów dróg dojazdowych skorzystało 159 gmin. Wyplacone na ten cel środki w wysokości 11,5 mln zł pozwoliły na remont 119 km dróg dojazdowych. Ponadto 413 tys. zł przeznaczono dla gmin i osób fizycznych na budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji, za które wyremontowano łącznie 12 zbiorników na łączną powierzchnię 5617 m². Ujęte w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klasy I–III oraz gruntów leśnych stanowiących i niestanowiących własność Skarbu Państwa, przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne zaopiniowano i rozpatrzono w 72 przypadkach. Zostały także wydane 89 decyzji Marszałka Województwa w zakresie przyznania ulg w zobowiązaniach finansowych wobec budżetu województwa związanych z wyłączeniem z produkcji gruntów rolnych. Wydane w 2020 roku decyzje starostów o wyłączeniu z produkcji rolniczej gruntów klasy I–III objęły łącznie obszar 360 ha.

7. Scalenia gruntów

Scalenia gruntów to jedno z elementarnych narzędzi do tworzenia podstaw dla rozwoju wsi oraz gospodarstw rolnych. Mają one ogromny wpływ na poprawę warunków życia i pracy ludności zamieszkującej tereny wiejskie oraz przyczyniają się do lepszej ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego. Prace scaleniowe pozwalają

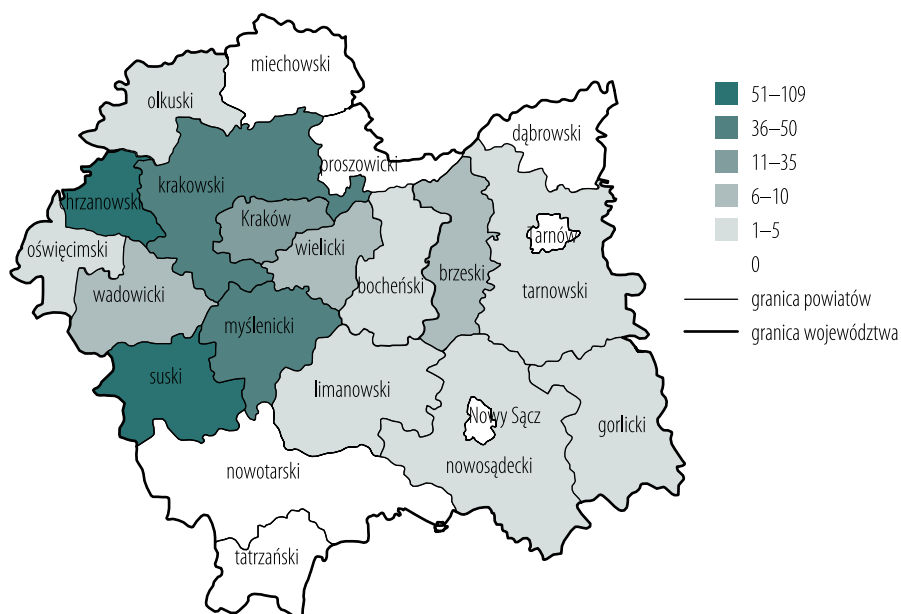
na niwelowanie niekorzystnych skutków rozdrobnienia i wielkości działek m.in. poprzez korektę przebiegu granic nieruchomości, korzystniejsze ukształtowanie działek, budowę sieci nowych dróg i urządzeń melioracji wodnych oraz koncentrację rozproszonych działek Skarbu Państwa i gmin pod inwestycje celu publicznego.

W 2020 roku kontynuowano rozpoczęte w 2017, 2018 i 2019 roku prace scaleniowe finansowane ze środków unijnych w zakresie operacji typu scalenie gruntów w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego PROW na lata 2014–2020” na następujących obiektach: Łętownia gmina Jordanów o powierzchni 1063 ha; Wysoka gmina Jordanów o powierzchni 1442 ha; Krzeczów gmina Lubień o powierzchni 1150 ha; Strzelce Wielkie gmina Szczurowa o powierzchni 1708 ha; Marcinkowice gmina Charsznica o powierzchni 428 ha; Pogwizdów gmina Charsznica o powierzchni 485 ha; Przeginia gmina Jerzmanowice-Przeginia o powierzchni 1181 ha; Czubrowice gmina Jerzmanowice-Przeginia o powierzchni 825 ha; Raclawice gmina Biecz o powierzchni 634 ha; Rożnowice gmina Biecz o powierzchni 1160 ha; Sękowa gmina Sękowa o powierzchni 1157 ha; miejscowości Nieciecza, Czyżów oraz część Podlesia Dębowego i Żabna gmina Żabno o powierzchni 645 ha. Natomiast scalenie gruntów dla obrębu Chodów w gminie Charsznica o powierzchni 453 ha zostało zakończone wydaniem przez Starostę Miechowskiego w 2020 roku decyzji zatwierdzającej projekt scalenia. Województwo Małopolskie w 2020 roku przeprowadziło również akcję promocyjną scaleń gruntów na terenie województwa w celu pozyskania nowych obiektów scaleniowych, w ramach której zorganizowano spotkania w Urzędzie Gminy Charsznica, w miejscowościach Wierzbie, Jelcza w gminie Charsznica w powiecie miechowskim oraz w miejscowości Szczurowa w gminie Szczurowa w powiecie brzeskim. Wartość wykonanych w 2020 roku prac na ww. obiektach wyniosła 8,609 mln zł.

8. Łowiectwo w Małopolsce

W roku 2020 w Małopolsce pozyskanie zwierzyny przez myśliwych skupiała się na dziku. Ma to związek zarówno z działaniami prewencyjnymi związanymi z afrykańskim pomorem świń (ASF) oraz dużą skalą szkód w uprawach rolnych. Szkody te wystąpiły na otwartych terenach rolnych oraz w dużym stopniu w ogrodach i przydomowych uprawach warzywnych. Dziki stanowią stały element ekosystemu miast i centrów wiejskich miejscowości. Ich bezpośrednia obecność w terenie zurbanizowanym budzi wiele obaw mieszkańców o bezpieczeństwo. Wiosenna liczebność tej zwierzyny oszacowana w łowiskach w ramach inwentaryzacji przez myśliwych wyniosła 2,4 tys.

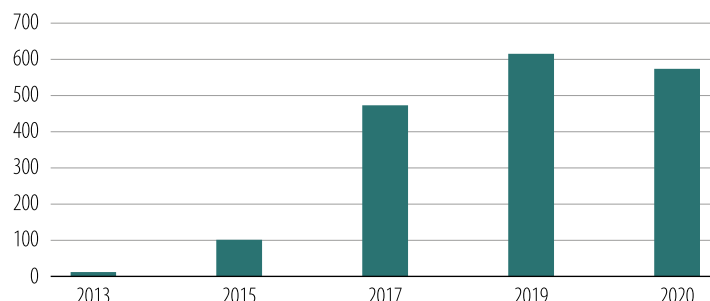
Mapa 20. Szkody w uprawach rolnych oraz przydomowych ogrodach, na terenach wyłączonych z użytkowania łowieckiego

Źródło: opracowanie własne.

Ze Skarbu Państwa wypłacono ponad 570 tys. zł na pokrycie rekompensat za szkody w uprawach rolnych, wyrządzone przez zwierzynę na terenach zurbanizowanych.

Wykres 94. Środki budżetu państwa wypłacone na pokrycie rekompensat za szkody w uprawach rolnych, wyrządzone przez zwierzynę na terenach zurbanizowanych (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne.

W 2020 roku organizacje ornitologiczne doniosły o mocno zarysowanych tendencjach spadku populacji wielu gatunków ptaków, w tym łownych. W wyniku tego samorząd województwa skrócił okres polowań na ptactwo łowne: krzyżówkę, głowienkę, cyraneczkę, czernicę, łyskę, gęś gęgawę, gęś zbożową oraz gęś białoczelną na terenie województwa małopolskiego w obszarach Natura 2000: Dolina Dolnej Soły, Dolina Dolnej Skawy i Stawy w Brzeszczach.

9. Rybactwo

Ze względu na warunki naturalne oraz długoletnią historię, po raz kolejny dominującą rolę w Małopolsce ma produkcja karpia, która znacznie przewyższa produkcję ryb łososiowatych. Powierzchnia stawów ziemnych w 2019 roku wynosiła 3903 ha, co oznacza, że w stosunku do 2018 roku uległa ona nieznacznemu zwiększeniu o około 18 ha². Zwiększeniu uległa również produkcja karpia, która wyniosła 1225,6 tony¹. Szacunkowy odłów karpia konsumpcyjnego w przeliczeniu na kg/ha wyniósł 365 kg/ha. Zmniejszeniu uległa produkcja ryb łososiowatych, która wyniosła 180,7 ton¹. W stosunku do 2018 roku produkcja ryb łososiowatych zmalała prawie o połowę¹.

Wzrost powierzchni stawów ziemnych należy oceniać pozytywnie. Stawy ziemne poza możliwościami hodowli ryb, wpływają pozytywnie na poziom wód gruntowych oraz tzw. małą retencję. W okresach podwyższonego poziomu wód powierzchniowych nadmiar wody jest przetrzymywany w stawach, a następnie w okresie zmniejszonej ilości opadów woda ze stawów zasila przylegające ciek.

Liczba obwodów rybackich oraz użytkowników rybackich w obwodach pozostała na tym samym poziomie co w latach poprzednich, tj. 40 obwodów rybackich użytkowanych przez 7 uprawnionych do rybactwa. Gospodarka rybacka w obwodach rybackich oparta jest o zapisy operatów rybackich, które określają m.in. gatunki, którymi zarybiane są poszczególne ciek, ilość materiału zarybieniowego oraz częstotliwość badań ichtiofauny.

W ostatnich latach podjęto szereg działań, które zmierzają do poprawy stanu małopolskich rzek. Obejmują one m.in. udrożnienie rzek w przypadku przerywania ich ciągłości zaporami oraz progami. Przywrócenie ciągłości ekologicznej rzeki pozwala na swobodne przemieszczanie się organizmów wodnych w górę oraz dół ciek dzięki czemu możliwe jest poszukiwanie dogodnych żerowisk czy miejsc rozrodu. Efekty prac badane są w czasie prac naukowych, które dostarczają dane na temat możliwości pokonywania udrożnionych przeszkód. Interpretacja pozyskanych wyników pozwala określić, czy wykonane prace są wystarczające, czy też należy dokonać niezbędnych korekt.

10. Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej

Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej (MIIP) jest regionalnym geoportalem prezentującym mapowe opracowania topograficzne i tematyczne z obszaru województwa, tworzone zarówno przez administrację publiczną, jak i inne podmioty.

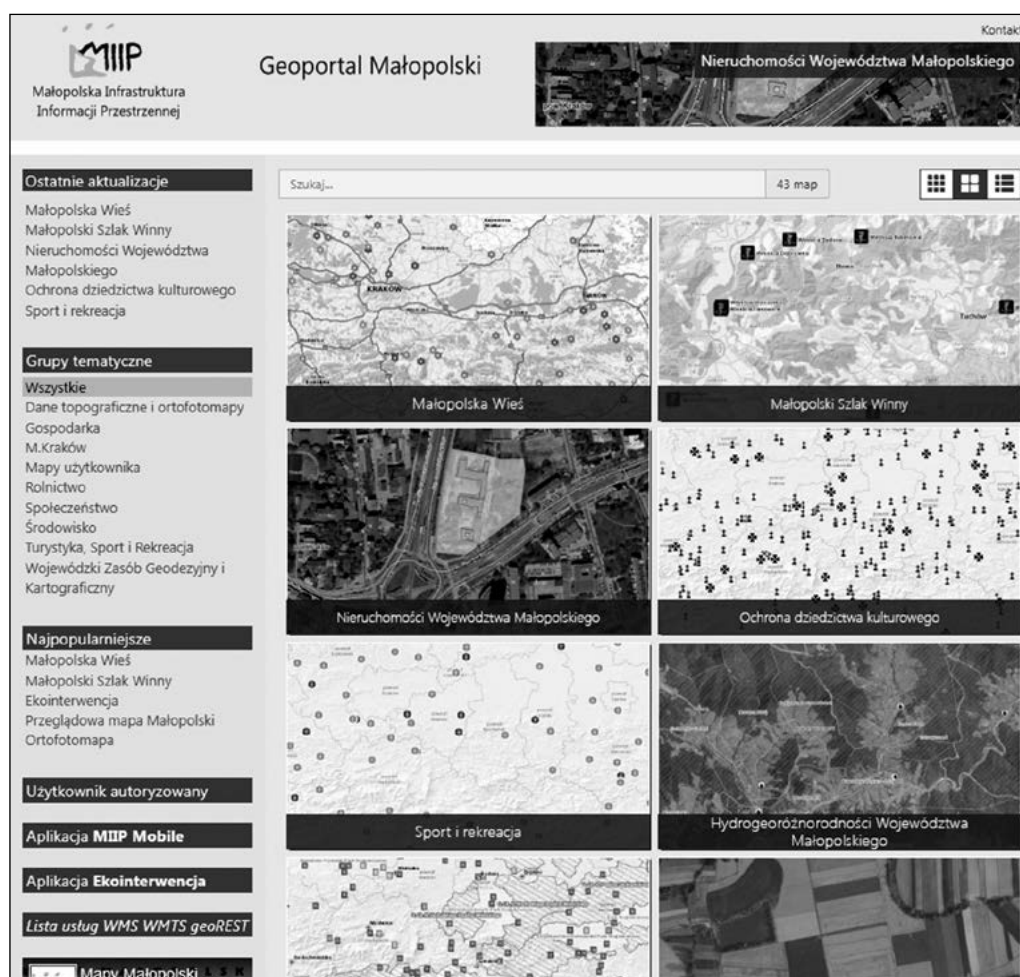
² Komunikaty Rybackie 1/2021, s. 10–17

Geoportal umożliwia użytkownikom przeglądanie, wyszukiwanie i pobieranie danych przestrzennych zgodnie z wymogami Dyrektywy INSPIRE Unii Europejskiej. Geoportal pozwala na samodzielną pracę na danych w trybie edycyjnym. Dzięki odpowiedniemu zaprojektowaniu architektury systemu, samorządy oraz inne jednostki z regionu Małopolski mogą się do niego włączać i realizować zapisy ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej. Obecnie posiadamy kilkadziesiąt partnerów, z którymi podpisaliśmy porozumienia umożliwiające im tworzenie oraz publikowanie zbiorów i danych przestrzennych na geoportalu MIIP z wykorzystaniem zasobów referencyjnych UMWM.

Największą wartością systemu jest różnorodność tematyczna prezentowanych informacji przestrzennych opublikowanych w 42 kompozycjach mapowych skategoryzowanych wg grup: „Gospodarka”, „Społeczeństwo”, „Turystyka, Sport i Rekreacja”, „Rolnictwo”, „Środowisko”, „Dane topograficzne i ortofotomapy”, „Miasto Kraków”, „Mapy użytkownika” oraz „Wojewódzki Zasób Geodezyjny i Kartograficzny”. Szybki i intuicyjny dostęp do kompozycji mapowych zapewnia strona startowa systemu, na której użytkownik może także zapoznać się ze szczegółowym ich opisem oraz stanem aktualności. Na prezentowane w geoportalu mapy składa się ponad 160 opublikowanych serwisów mapowych. Udostępniamy usługi WMS, WFS i WMTS, dzięki czemu użytkownicy aplikacji GIS mogą przeglądać i pobierać dane przestrzenne z naszego regionu.

Prowadzony stale monitoring i analiza statystyk internetowych MIIP umożliwiają poznanie potrzeb użytkowników i wprowadzanie zmian zwiększających funkcjonalność i wydajność systemu MIIP. Wspomniane działania w połączeniu z publikacją danych tematycznych, które dotyczą aktualnych problemów i potrzeb mieszkańców Małopolski przekładają się na wzrost zainteresowania i zastosowania informacji przestrzennej – od realizacji zadań samorządu tj.

Rysunek1. Strona startowa geoportalu MIIP

Źródło: <https://miip.geomalopolska.pl>

wydawanie decyzji administracyjnych, konsultacje społeczne, informowanie o działaniach marszałka związanych z przestrzenią, promocję regionu, przedstawienie możliwości inwestycyjnych, aż po zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie środowiska i jego zanieczyszczenia. Szczególnym zainteresowaniem wśród użytkowników systemu cieszą się kompozycje mapowe z zakresu turystyki, dlatego dane te podlegają nieustannej aktualizacji i rozbudowie o nowe elementy. Mapy tworzone na infrastrukturze MIIP umieszczane są na stronach tematycznych portalu województwa małopolskiego oraz zewnętrznych stronach tematycznych naszych partnerów.

Systematycznie rośnie liczba nowych użytkowników MIIP – w 2020 roku osiągnęła pułap prawie 82 tys. Liczba odsłon geoportalu MIIP na poziomie 0,5 mln rocznie stawia nas w czołówce geoportali regionalnych w Polsce.

W 2020 roku uruchomiona została aplikacja Ekointerwencja oparta na mapach infrastruktury MIIP, służąca do zgłaszania naruszeń przepisów w zakresie ochrony środowiska. Opublikowana została też nowa, aktualna ortofotomapa dla całego obszaru Małopolski.

Geoportal MIIP wzbogacił się o kolejne nowe serwisy tematyczne: *Institucje kultury*, *Wirtualne Muzea Małopolski*, *Małopolski Szlak Winny* oraz *Rekomendowane szlaki rowerowe*. Wykonano liczne aktualizacje serwisów istniejących zawierających: formy ochrony przyrody, trasy rowerowe VeloMałopolska, obiekty sportowe i miejsca rekreacji, obiekty małej architektury odnawiane w ramach programu *Kapliczki Małopolski*, stacje narciarskie oraz Produkty regionalne i tradycyjne wraz z Siecią Dziedzictwa Kulinarne Małopolski.

W związku z rosnącym zainteresowaniem danymi przestrzennymi udostępnionymi na naszym geoportalu oraz rozwojem społeczeństwa informacyjnego w 2017 roku rozpoczęliśmy prace nad rozbudową systemu Małopolskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej w ramach projektu pod nazwą Regionalny System Cyfrowych Rejestrów.

Mapa 21. Kompozycja mapowa Ochrona dziedzictwa kulturowego w geoportalu MIIP

Źródło: <https://miip.geomalopolska.pl/imap/#gmap=gp711>

Geodezyjnych. Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępności i jakości e-usług publicznych, m.in. dzięki stworzeniu nowych komponentów usprawniających realizację potrzeb użytkowników czy zastosowaniu systemu w działaniach związanych z poprawą jakości środowiska przyrodniczego.

11. Wojewódzki zasób geodezyjny i kartograficzny

Marszałek Województwa Małopolskiego prowadzi wojewódzki zasób geodezyjny i kartograficzny, którego kluczowym elementem jest referencyjna Baza Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), zawierająca informacje m.in. o budynkach, sieciach komunikacyjnych (drogi, koleje), sieci wodnej (rzeki, strumienie, kanały), pokryciu terenu (obszary wód, lasów, tereny uprawne), kompleksach użytkowania i wielu innych obiektach.

Obecnie baza BDOT10k jest jedyną bazą danych przestrzennych prowadzoną dla całego kraju, zgodną ze standardami określonymi w przepisach prawa. Baza jest jednorodna i spójna, ma określony model danych i zawiera informacje o rzeczywistej lokalizacji obiektów w terenie, z zachowaniem dokładności położenia obiektów. Posiada wielu odbiorców oraz ważne i bardzo szerokie zastosowanie. Bazę BDOT10k wykorzystuje się jako źródło danych referencyjnych m.in. w systemach informacji przestrzennej, takich jak:

- › Centralny węzeł Krajowej Infrastruktury Informacji Przestrzennej – Geoportal,
- › Wojewódzkie węzły Infrastruktury Informacji Przestrzennej – MIIP w Małopolsce,
- › System Osłony Przeciwpowodziowej Kraju (ISOK),
- › systemy stosowane w Centrach Powiadomienia Ratunkowego,
- › wewnętrzne systemy informacyjne instytucji publicznych,
- › systemy resortu obrony narodowej i służb mundurowych (m.in. siły zbrojne, policja, ABW, CBA, straż pożarna, straż graniczna, straż miejska),
- › systemy zarządzania drogami kołowymi i liniami kolejowymi,
- › systemy dokumentacji obiektów zabytkowych,

oraz w szeregu innych zastosowań, m.in. przy:

- › produkcji planów i geoportali miast,
- › produkcji systemów lokalizacyjnych i nawigacyjnych,
- › opracowaniu planów zagospodarowania przestrzennego,
- › produkcji map topograficznych i tematycznych.

W 2017 roku rozpoczęły się prace związane z aktualizacją bazy danych BDOT10k oraz opracowaniem na jej podstawie map topograficznych w skali 1 : 10 000. Prace te realizowane są w ramach projektu RPO *Regionalny System Cyfrowych Rejestrów Geodezyjnych*, a ich celem jest utworzenie map topograficznych w skali 1 : 10 000 dla obszaru całego województwa małopolskiego.

Stan aktualności bazy danych BDOT10k na dzień 31 grudnia 2020 roku przedstawia Mapa 22.

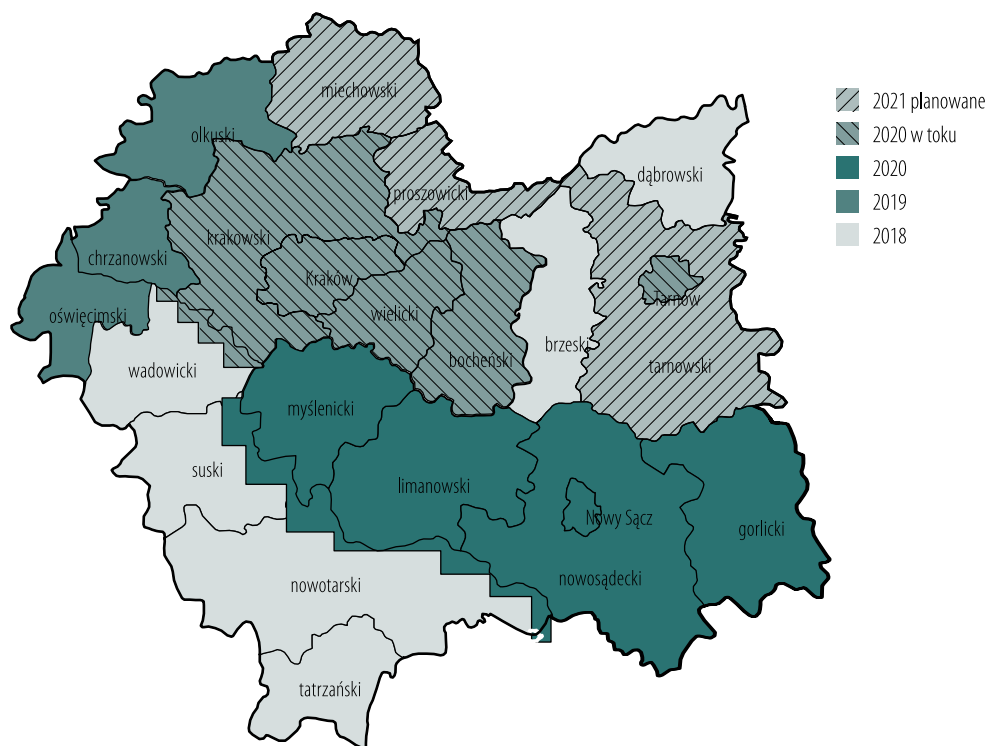
W trakcie aktualizacji jest obszar ok. 20% powierzchni województwa (obszar powiatów: bocheńskiego, krakowskiego, wielickiego oraz Miasto Kraków). W 2021 roku planowana jest kolejna aktualizacja bazy danych BDOT10k obejmująca obszar powiatów: miechowskiego, proszowickiego i tarnowskiego (ok. 16% powierzchni województwa).

Mapa topograficzna w skali 1 : 10 000 prezentuje informacje zawarte w bazie BDOT10k w sposób przystępny dla odbiorcy. Forma udostępnienia mapy topograficznej (obraz lub wydruk) znacznie poszerza liczbę odbiorców danych przestrzennych. Mapa topograficzna jest materiałem wykorzystywanym m.in. w:

- › planowaniu przestrzennym – jako podkład do studiów zagospodarowania przestrzennego,
- › administracji państwowej – znajomość przestrzenna jednostki, zrozumienie otoczenia i istniejących z nim związków,
- › gospodarce – w celu lokalizowania inwestycji, rejestracji wyników prac terenowych,
- › nauce – w celu rejestracji wyników badań oraz jako pomoc dydaktyczna,
- › turystyce – jako podstawa orientacji w terenie,
- › kartografii – jako podkład szczegółowych opracowań tematycznych.

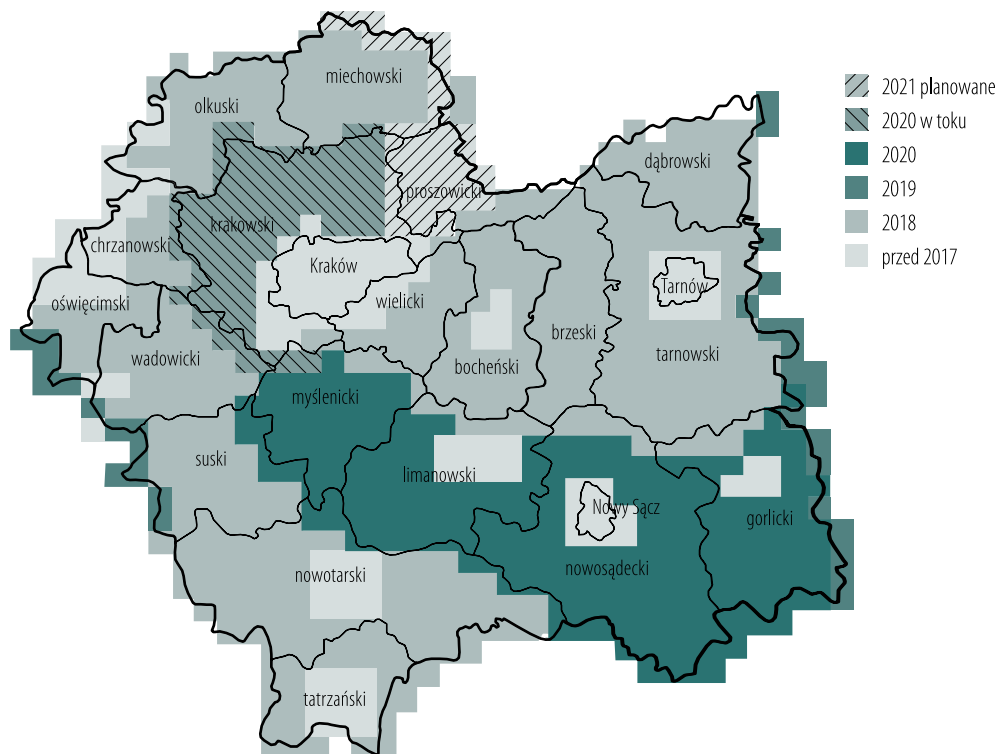
Stan opracowania arkuszy mapy topograficznej w skali 1 : 10 000 na dzień 31 grudnia 2020 roku przedstawia Mapa 23. Liczba opracowanych arkuszy: 733, liczba arkuszy w trakcie opracowania: 60, liczba arkuszy planowanych do opracowania w 2021 roku: 31.

Mapa 22. Aktualizacja Bazy Danych Obiektów Topograficznych BDOT10k

Źródło: opracowanie własne.

Mapa 23. Opracowanie map topograficznych w skali 1 : 10 000

Źródło: opracowanie własne.

Poza bazą danych BDOT10k i mapami topograficznymi w wojewódzkim zasobie geodezyjnym i kartograficznym dostępne są także mapy tematyczne (hydrograficzna, sozologiczna, glebowo-rolnicza).

Materiały zasobu, które mają postać elektroniczną, mogą być nieodpłatnie pozyskane na podstawie wniosku o udostępnienie materiałów wojewódzkiego zasobu geodezyjnego i kartograficznego:

- › na cele edukacyjne jednostkom organizacyjnym wchodzącym w skład systemu oświaty, uczelniom, podmiotom pożytku publicznego,
- › w celu prowadzenia badań naukowych/prac rozwojowych,
- › w celu realizacji ustawowych zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i jego porządku konstytucyjnego – służbom specjalnym,
- › w celu realizacji zadań w zakresie obronności państwa – Ministrowi Obrony Narodowej.

Dla potrzeb własnych lub w celach komercyjnych zasób udostępniany jest odpłatnie na podstawie wniosku na zasadach określonych w *ustawie Prawo geodezyjne i kartograficzne*. Nie dotyczy to danych zgromadzonych w bazie BDOT10k, które można w celu dowolnego wykorzystania nieodpłatnie pobrać ze strony internetowej <https://www.malopolska.pl/dla-mieszkanca/rolnictwo-i-geodezja/wojewodzki-osrodek-dokumentacji-geodezyjnej-i-kartograficznej>

W regionalnym geoportalu MIIP (Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej) dostępna jest grupa tematyczna o nazwie Wojewódzki Zasób Geodezyjny i Kartograficzny, w ramach której prezentowane są kompozycje mapowe umożliwiające zapoznanie się z danymi i materiałami zgromadzonymi w zasobie, w tym z bazą danych BDOT10k. Szczegółowe informacje dotyczące BDOT10k oraz innych materiałów zgromadzonych w wojewódzkim zasobie geodezyjnym i kartograficznym można uzyskać w Wojewódzkim Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Krakowie.

Przemysł

Opracowanie: Maciej Filiks

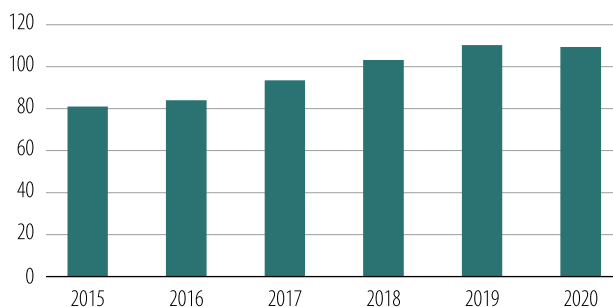
— podsumowanie

- W 2020 roku produkcja sprzedana przemysłu w województwie małopolskim wynosiła 109,4 mld zł i była niższa o 1 mld niż w 2019 roku. Mimo to, udział Małopolski w produkcji sprzedanej na tle kraju nieznacznie się zwiększył, osiągając poziom 7,3% (w 2019 roku było to 7,2%).
- Produkcja sprzedana przetwórstwa przemysłowego w 2020 roku była niższa o 2,4% względem 2019 roku. Wyraźnie wzrosła za to produkcja sprzedana sekcji Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja – o 13,8%.
- Na koniec 2020 roku w systemie REGON zarejestrowanych było 38 408 podmiotów prowadzących działalność przemysłową, dzięki temu Małopolska znalazła się na 4. miejscu wśród polskich regionów.
- Nakłady inwestycyjne w przemyśle wynosiły blisko 7,4 mld zł, co oznacza spadek o 1/3 względem 2019 roku.

1. Produkcja sprzedana przemysłu

W 2020 roku wartość produkcji sprzedanej przemysłu wyniosła 109,4 mld zł. Wartość ta jest o niecały 1% niższa niż w 2019 roku. Mimo to, w niektórych sekcjach gospodarki określanych jako przemysłowe wartość produkcji sprzedanej wyraźnie wzrosła. Stosunkowo najwięcej o 13,8% zwiększyła się sekcja dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja. Wzrost zanotowano także w segmencie wytwarzania i zaopatrywania w energię (+4,3%). W przypadku górnictwa i wydobywania wartość produkcji sprzedanej była niemal identyczna jak w 2019 roku. Ogólny spadek produkcji sprzedanej przemysłu spowodowany jest obniżeniem produkcji w najważniejszej sekcji – przetwórstwie przemysłowym, która generuje 80% całkowitej produkcji sprzedanej. W porównaniu do 2019 roku produkcja sprzedana w tej sekcji spadła o 2,2 mld, tj. 2,4%.

Wykres 95. Produkcja sprzedana małopolskiego przemysłu (w mld zł)

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2015 roku, 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, 2020 roku.

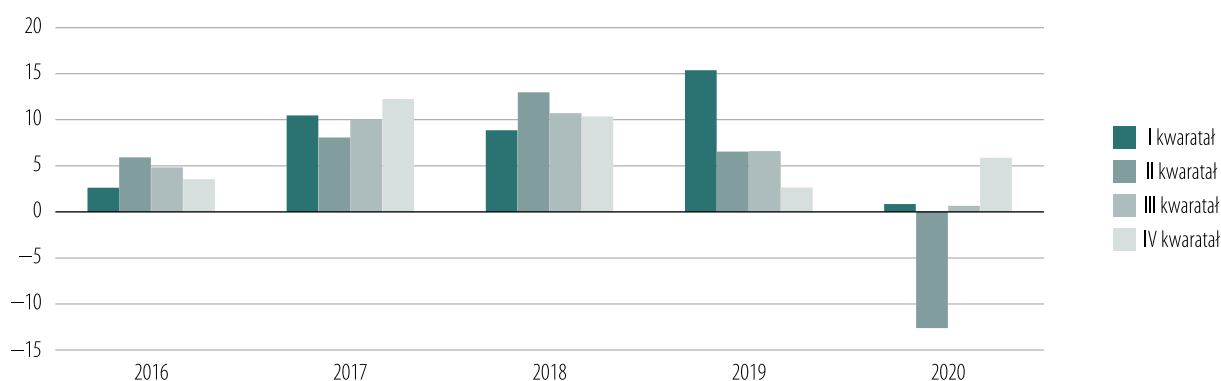
Tabela 36. Produkcja sprzedana przemysłu w Małopolsce według rodzajów działalności (w mln zł)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Przemysł ogółem	81 028,2	84 003,8	93 590,3	103 217,4	110 390,6	109 398,4
Górnictwo i wydobywanie	823,3	765,5	833,6	903,5	1 060,1	1 060,6
Przetwórstwo przemysłowe	69 560,0	72 872,0	81 623,1	87 908,9	90 237,4	88 061,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	6 823,0	7 503,2	8 023,8	10 911,0	15 269,2	15 923,4
Dostawa wody gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	2 806,0	2 862,1	3 169,8	3 494,1	3 823,8	4 352,8

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2015 roku, 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, 2020 roku.

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu kwartał do kwartału, przez lata wykazywała utrzymującą się wzrostową tendencję. Seria ta została załamana w 2020 roku. Już w pierwszym kwartale widoczne było wyraźne wyhamowanie wzrostowej dynamiki. Ponad 12-proc. spadek produkcji nastąpił w II kwartale 2020 roku. W III kwartale podobnie jak w pierwszym dynamika produkcji była na podobnym poziomie jak w poprzednim roku, w IV natomiast nastąpił wzrost o ok. 5%.

Wykres 96. Zmiany produkcji sprzedanej przemysłu w Małopolsce (w %)

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2015 roku, 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, 2020 roku.

Udział województwa małopolskiego w produkcji sprzedanej przemysłu w skali kraju w 2020 roku wzrósł do 7,3%. W 2020 roku Małopolska odpowiada za ponad 10% ogółu wartości produkcji sprzedanej w sekcjach wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 14,5% oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – 10,6%. Wszystkie sekcje przemysłu, z wyjątkiem przetwórstwa przemysłowego zwiększyły swój udział w krajowej produkcji sprzedanej przemysłu, względem 2019 roku.

Tabela 37. Udział produkcji sprzedanej przemysłu na tle kraju według rodzajów działalności (w %)

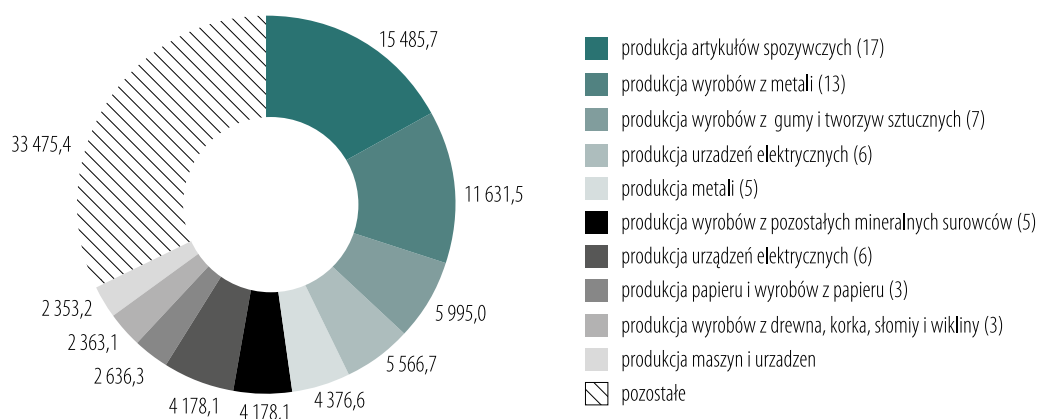
Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Przemysł ogółem	6,8	6,8	6,9	7,1	7,2	7,3
Górnictwo i wydobywanie	1,8	1,8	1,7	1,8	2,1	2,2
Przetwórstwo przemysłowe	6,8	6,8	6,9	6,9	6,8	6,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	8,3	8,4	8,5	10,6	13,9	14,5
Dostawa wody gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	10,0	9,8	10,0	10,5	10,5	10,6

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego I kw. 2014 roku, 2015 roku, 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku 2020 roku, Biuletyn statystyczny nr 6/2021.

Rozdział IV Przemysł

W strukturze produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego największy udział w 2020 roku miała produkcja artykułów spożywczych, która odpowiada za 17,6% ogólnej wartości. Duże znaczenie ma także produkcja wyrobów z metali (13,2%). Te dwie najważniejsze grupy zwiększyły swój udział w ogólnej produkcji sprzedanej względem roku 2019.

Wykres 97. Struktura produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w województwie małopolskim w 2020 roku (w %)

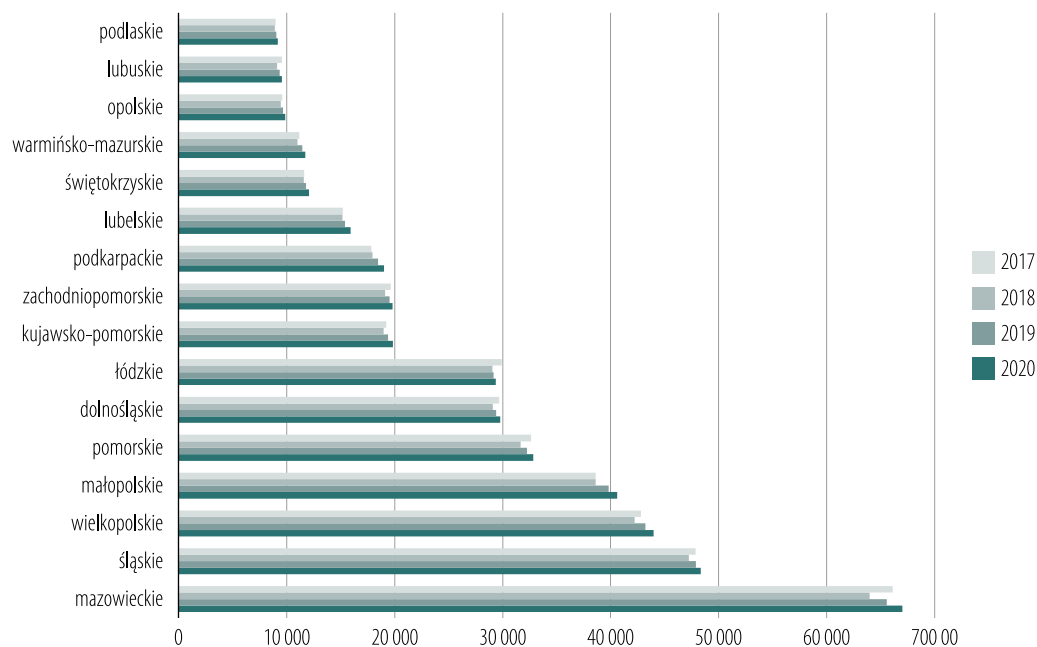

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2020 roku.

2. Podmioty prowadzące działalność przemysłową

Województwo małopolskie podobnie jak w poprzednich latach tak i w 2020 roku znajduje się na 4. miejscu pod względem liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność przemysłową. W 2020 roku liczba podmiotów prowadzących działalność przemysłową po raz pierwszy przekroczyła 40 tys. (40 588).

Wykres 98. Zarejestrowane w REGON podmioty gospodarcze prowadzące działalność przemysłową

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Większa liczba przedsiębiorstw działa jedynie w województwach mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. W skali roku liczba firm w Małopolsce wzrosła o 769 podmiotów, tj. o 1,9%. Największy wzrost podmiotów miał miejsce w województwie lubelskim (3,3%) oraz podkarpackim (2,9%). W Małopolsce przybyło przede wszystkim przedsiębiorstw

z sekcji D, a więc wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (+20%). Nieznacznie wzrosła także liczba podmiotów, których działalność została sklasyfikowana jako przetwórstwo przemysłowe +1,7%), górnictwo i wydobywanie (+0,8) i dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (+0,5%).

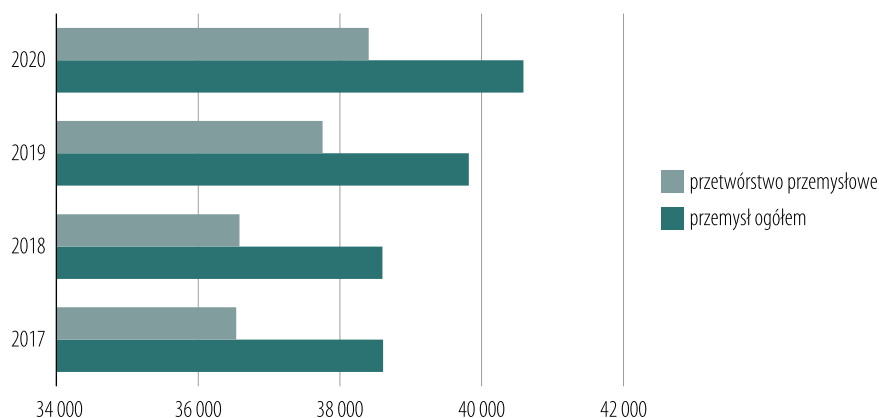
W przekroju regionalnym, największy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców występuje w powiatach wadowickim (22,6) oraz suskim (22,3). Najślabiej pod tym względem wypadają powiaty dąbrowski (6,3) i nowosądecki (7,1)

Mapa 24. Podmioty przemysłowe zarejestrowane w systemie REGON na 1 000 mieszkańców – stan na 31 grudnia 2020 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Wykres 99. Podmioty przemysłowe prowadzące działalność w Małopolsce

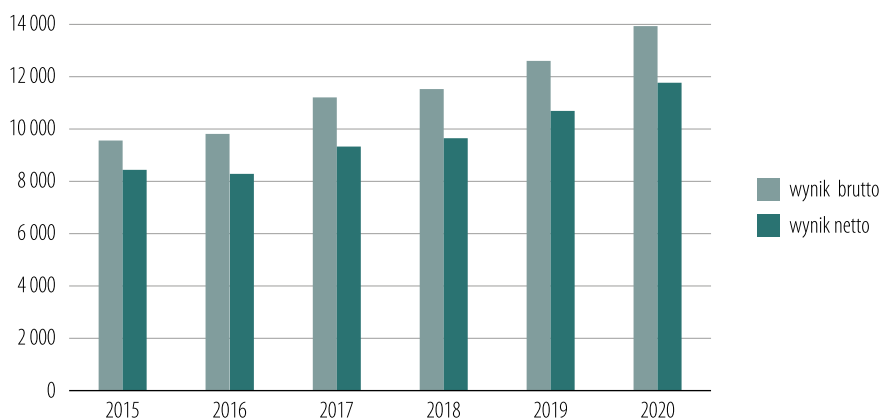
Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

3. Wyniki ekonomiczne przemysłu

Przychody netto ze sprzedaży produktów w małopolskich przedsiębiorstwach w 2020 roku. wyniosły 124,4 mld zł. Jest to wartość niższa o 0,8 mld zł względem 2019 roku (czyli o 0,6%). Koszt sprzedanych produktów wyniósł natomiast w 135,4 mld zł, a więc o 2,1 mld zł mniej niż w 2019 roku (1,5%). Wyniki finansowe brutto małopolskich przedsiębiorstw wyniosły w 2020 roku 13,9 mld zł, a wynik netto wyniósł 11,8 mld zł. Obie te wartości oznaczają

wzrosty względem roku poprzedniego, odpowiednio o 10,5% dla wartości brutto i o 10,1% dla wartości netto. Przemysł stanowi najważniejszy segment wartości wyników finansowych małopolskich przedsiębiorstw. W 2020 roku odpowiadał on za 64,3% wartości wyniku finansowego przedsiębiorstw.

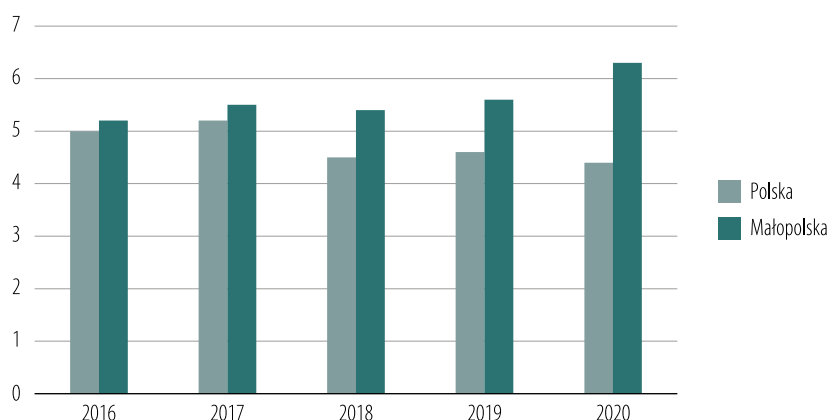
Wykres 100. Wyniki finansowe małopolskich przedsiębiorstw (w mln zł)

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, I kw. 2021 roku

Małopolskie przedsiębiorstwa niezmiennie od lat charakteryzują się wyższym wskaźnikiem rentowności obrotu brutto od średniej dla kraju. Ostatnim rokiem, gdy była ona w województwie niższa niż w Polsce, był 2011 rok. W 2020 roku wskaźnik rentowności wyniósł dla Małopolski 6,3% (o 0,7 p. proc. więcej niż rok wcześniej) przy 4,4% średniej dla Polski.

Wykres 101. Rentowność obrotu brutto małopolskich przedsiębiorstw na tle kraju (w %)

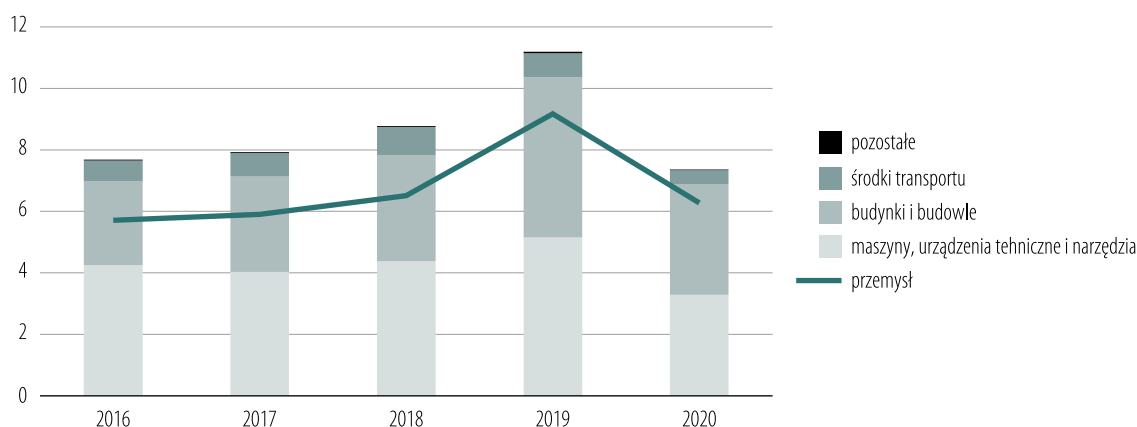

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

4. Inwestycje w przemyśle

Łączna wartość nakładów inwestycyjnych w województwie małopolskim w 2020 roku wyniosła 7,4 mld zł, co stanowi istotny spadek względem 2019 roku (o 33,3%). Nakłady na budynki i budowle były niemal równe nakładom na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia, z niewielką przewagą tych pierwszych (49% versus 45%). Inne nakłady stanowią środki transportu (ok. 6%) oraz pozostałe nakłady (0,3%). W porównaniu do 2019 roku wzrósł udział inwestycji w budynki i budowle (wówczas stanowiły one 47% nakładów). Nakłady inwestycyjne w przemyśle spadły z ponad 9 mld w 2019 roku do ok. 6 mld zł, a więc do poziomu obserwowanego w latach 2017–2018. Nakłady inwestycyjne w przemyśle stanowią 85% wszystkich nakładów inwestycyjnych ponoszonych w województwie małopolskim.

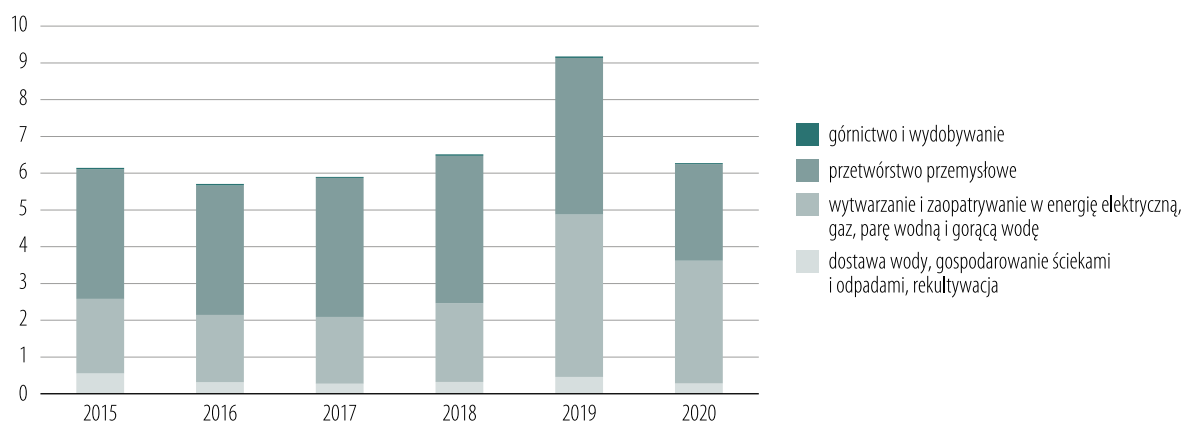
Wykres 102. Wielkość nakładów inwestycyjnych w Małopolsce (w mld zł)

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2017 roku, 2019 roku, 2020 roku.

Największa część nakładów (53%) w 2020 roku przeznaczona była na inwestycje w wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Udział tej kategorii w nakładach szybko rośnie, bowiem w 2019 roku było to 48%, a w 2018 roku jedynie 32%. Drugą ważną grupą w ramach inwestycji w przemyśle są nakłady w przetwórstwo przemysłowe, które stanowią 41% sumy nakładów. Mniejsze znaczenia mają inwestycje w sekcji dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (4,5%), a zupełnie marginalne – górnictwo i wydobywanie (0,4%). Ogółem widoczny jest spadek nakładów na inwestycje we wszystkich wyróżnionych grupach, najbardziej jednak ucierpiały przetwórstwo przemysłowe oraz dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja, w przypadku których wartość nakładów inwestycyjnych spadła o 38%.

Wykres 103. Wielkość nakładów inwestycyjnych na działalność przemysłową w Małopolsce (w mld zł)

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, 2020 roku.

Budownictwo

Opracowanie: Daria Skowron

— podsumowanie

- W 2020 w województwie małopolskim nastąpił wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w porównaniu do roku poprzedniego i był on większy niż w roku poprzednim. Małopolska zajęła w tej kategorii 4. miejsce w skali kraju.
- Podobny wzrost w stosunku do poprzedniego roku nastąpił w przypadku wartości sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Był on jednak niższy niż w roku poprzednim i wyniósł 3,5%.
- Wzrosło również przeciętne zatrudnienie w przedsiębiorstwach budowlanych oraz wartość przeciętnego wynagrodzenia brutto. Małopolska zajęła wśród województw 9. pozycję, w 2019 roku była to pozycja 8.
- W województwie małopolskim oddano do użytkowania o 0,8% więcej budynków mieszkalnych niż w roku poprzednim. Małopolska zajęła 4. pozycję wśród województw pod tym względem, rok temu było to miejsce 3.

1. Rynek budowlany

Produkcja budowlano-montażowa obejmuje roboty o charakterze inwestycyjnym i remontowym, czyli prace związane z budową, przebudową, rozbudową, odbudową, remontem i konserwacją stałych i tymczasowych obiektów budowlanych. Wartość produkcji budowlano-montażowej (w cenach stałych) zrealizowanej na terenie kraju w 2020 roku była niższa w stosunku do roku poprzedniego o 0,8%. Podobnie jak w ostatnich latach, prawie całość produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej w 2020 roku przez przedsiębiorstwa budowlane przypadała na jednostki sektora prywatnego – udział sektora publicznego wyniósł jedynie 0,9%.

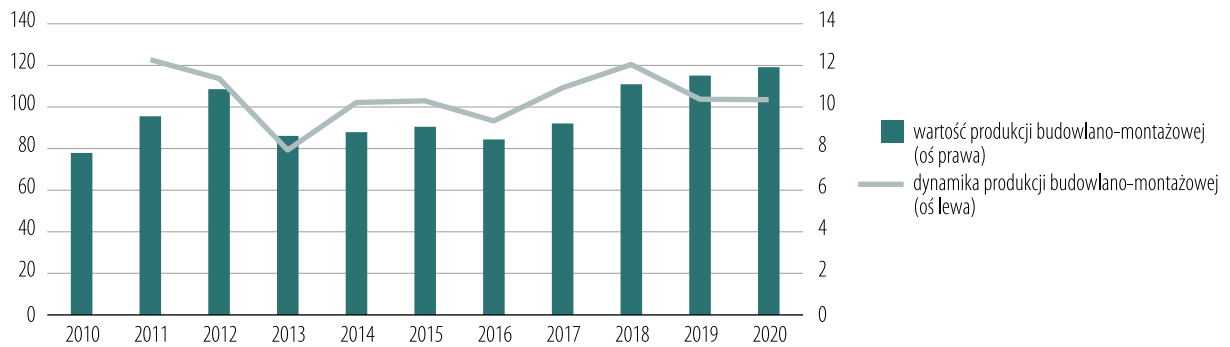
Produkcja sprzedana budownictwa w cenach bieżących w 2020 roku w województwie małopolskim osiągnęła poziom 26,4 mld zł, co w stosunku do poprzedniego roku daje wzrost o 15% (rok wcześniej był to wzrost na poziomie 10%). W skali kraju województwo małopolskie zajęło w tej kategorii 4. pozycję. Na poziomie kraju w stosunku do 2019 roku był to jednak wzrost o jedynie 0,4% (rok temu o 10,6%).

Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w 2020 roku wyniosła w województwie małopolskim 11,9 mld zł, co w porównaniu z 2019 rokiem daje wzrost na poziomie 3,5%.

Największy udział wśród przedsiębiorstw budowlanych w województwie małopolskim w 2020 roku miały podmioty specjalizujące się w budowie budynków (36,3% sprzedaży produkcji budowlano-montażowej). W stosunku do poprzedniego roku wartość ta wzrosła o 2,8%. Wzrosła również produkcja w firmach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej (o 2,9%) oraz wykonujących główne roboty specjalistyczne (o 5%).

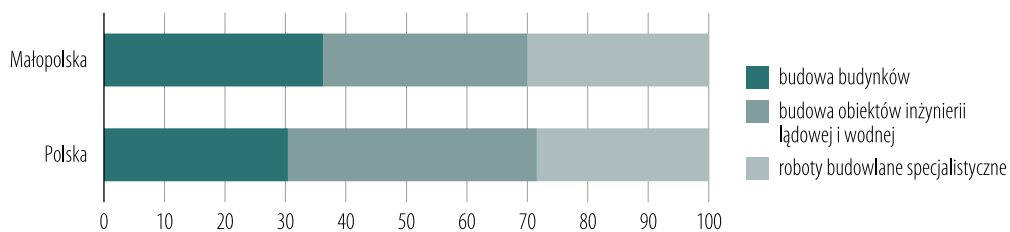
Zarówno w przypadku firm specjalizujących się w budowie budynków, jak i wykonujących główne roboty specjalistyczne wzrost ten był niższy niż w roku poprzednim. Jedynie w przypadku firm specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej wzrost był większy. Na poziomie kraju spadek nastąpił jedynie w przypadku budynków.

Wykres 104. Produkcja budowlano-montażowa w Małopolsce (w mln zł, dynamika produkcji w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

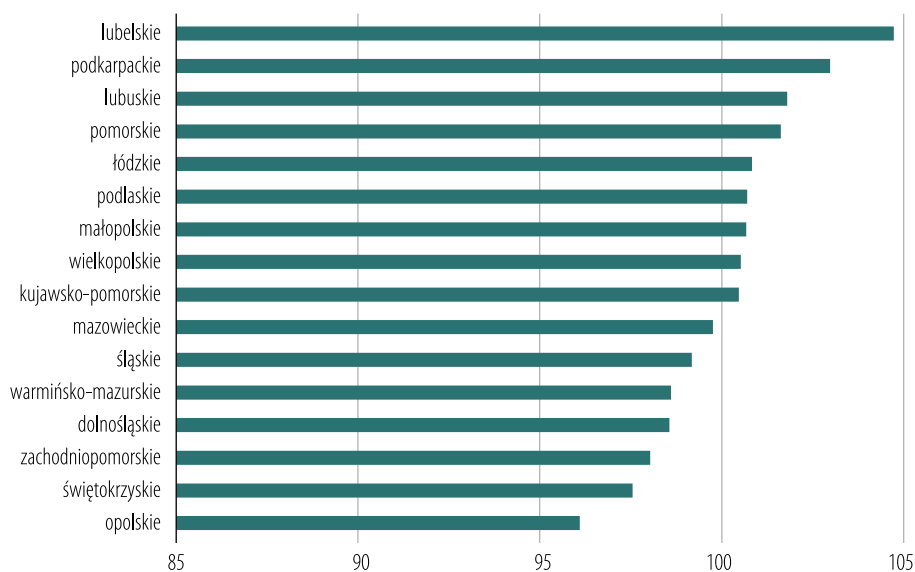
Wykres 105. Struktura produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez podmioty budowlane w 2020 roku (PKD2007)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2020 roku wzrost przeciętnego zatrudnienia w budownictwie nastąpił w 11 województwach, spadek zaś w 7 województwach (mazowieckie, śląskie, warmińsko-mazurskie, dolnośląskie, zachodniopomorskie, świętokrzyskie, opolskie). Najniższe wartości (poniżej 10 tys. zatrudnionych) występowały w województwie lubuskim i opolskim. W Małopolsce zatrudnionych w tym sektorze było 43,9 tys. osób, tj. o 0,67% więcej niż w 2019 roku.

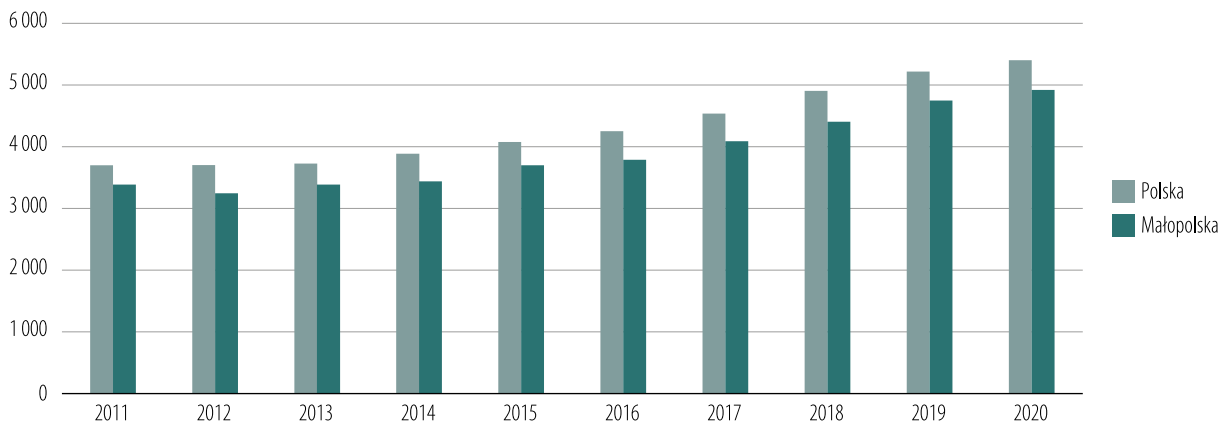
Wykres 106. Dynamika zmian przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw budowlanych (sekcja F PKD 2007) w 2020 roku (rok poprzedni = 100) (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Od 2012 roku zarówno w kraju, jak i regionie przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw budowlanych wciąż rośnie. Wzrost w 2020 roku w stosunku do roku poprzedniego wynosił 4%. Województwo małopolskie z wartością 4921,09 zł uplasowało się na 9. pozycji wśród województw, o jedną pozycję niżej niż rok temu. W stosunku do 2019 roku wynagrodzenie wzrosło zaś o 3,6%, czyli o połowę mniej niż w roku poprzednim.

Wykres 107. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw budowlanych w 2020 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Barierą utrudniającą działalność firm budowlanych w 2020 roku była oczywiście przede wszystkim pandemia COVID-19. Kolejne lockdowny, obostrzenia oraz nowe warunki dotyczące higieny (maseczki, dystans, środki wirusobójcze) tworzyły wiele niedogodności. Firmy budowlane działały jednak przede wszystkim w oparciu o inwestycje publiczne, inwestycje prywatne nie miały dużego udziału już od 2–3 lat. Pandemia spowodowała rezygnację wielu inwestorów z realizacji inwestycji, lockdown zaś zmniejszył napływ ludzi do pracy z zagranicy. Było to powodem braku kadr w wielu firmach. Barierami utrudniającymi działalność firm były przede wszystkim brak zleceń i zatory płatnicze.

więcej informacji

- Produkcja budowlano-montażowa w 2020 roku – Główny Urząd Statystyczny.
- Rok 2020 w budownictwie – Raport www.wielkiebudowanie.pl

2. Budownictwo mieszkaniowe

W 2020 roku w Polsce oddano do użytkowania 92 266 nowych budynków mieszkalnych, czyli o 7,7% więcej w porównaniu do roku poprzedniego. Łączna kubatura tych budynków wyniosła 96 579,7 tys. m³, co również daje wzrost o 7,7% w stosunku do 2019 roku. Wzrosty te są niższe niż przed rokiem, gdy wynosiły odpowiednio 8,1% i 12%. Wśród budynków oddanych do użytkowania najwięcej było budynków jednorodzinnych – 96,8%.

Pod względem liczby kondygnacji najwięcej wybudowano budynków dwukondygnacyjnych (66,5% nowych budynków) oraz jednokondygnacyjnych (28,2%). Znalazło się w nich odpowiednio 32% i 12,2% ogółu oddanych do użytkowania mieszkań. W budynkach o 3 i więcej kondygnacjach (5,3% nowych budynków) znalazło się z kolei 55,8% mieszkań.

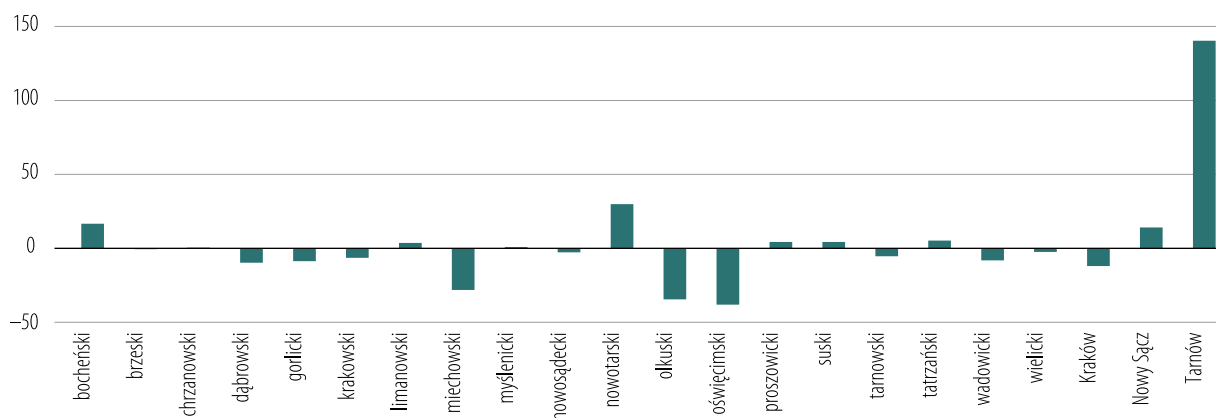
W 2020 roku w Małopolsce oddano do użytkowania 8544 budynki mieszkalne, czyli o 68 więcej budynków niż rok wcześniej. Liczba budynków oddanych do użytkowania w Małopolsce stanowiła 9,1% budynków oddanych w kraju. Województwo małopolskie zajęło pod tym względem 4. miejsce w skali kraju. Rok temu było to miejsce 3.

Jednym ze wskaźników określających kondycję i dynamikę budownictwa jest liczba wydanych pozwoleń na budowę. Według Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego w Polsce w 2020 roku wydano 200 540 pozwoleń na budowę dla 236 190 obiektów, czyli o 0,5% mniej niż w roku poprzednim.

W Małopolsce wydano natomiast 10 932 pozwoleń na budowę lub dokonano zgłoszeń z projektem budowlanym dotyczącym budowy 12 951 nowych budynków mieszkalnych. Rozpoczęto budowę 21 100 mieszkań, co w porównaniu z poprzednim rokiem daje spadek o 6,3%. W kraju liczba ta spadła o 5,7%. W poprzednim roku zmiana ta była dodatnia i wynosiła odpowiednio 6,8% i 7%.

Największy wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto, nastąpił w Tarnowie – z 218 w 2019 roku na 524 w 2020 roku. Największe spadki nastąpiły zaś w powiatach miechowskim (z 160 na 115), olkuskim (z 356 na 233) i oświęcimskim (1054 na 652). W poprzednim roku sytuacja była odwrotna – m. Tarnów było jednym z powiatów, gdzie spadek był bardzo wysoki, w powiecie olkuskim zaś odnotowano bardzo duży wzrost.

Wykres 108. Mieszkania, których budowę rozpoczęto (procentowy wzrost lub spadek w odniesieniu do roku poprzedniego) (w%)

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W 2020 roku w Polsce oddano do użytkowania 220 831 mieszkań. Było to o 6,4 % więcej mieszkań niż w roku poprzednim. W 2019 roku wzrost ten wynosił 12%.

W budownictwie mieszkaniowym województwa małopolskiego dominowały budynki jednorodzinne. Stanowiły one 90,2% przekazanych do użytkowania nowych budynków mieszkalnych. Na terenach wiejskich udział budynków jednorodzinnych w ogólnej ich liczbie wyniósł 98,5%, a w miastach 73,4%.

W 2019 roku w województwie małopolskim oddano do użytkowania 19 843 mieszkania. Liczba ta stanowi 9% liczby mieszkań oddanych w kraju, co plasuje Małopolskę na 4. pozycji wśród województw, podobnie jak przed rokiem. Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań 1831,4 tys. m², czyli 8,8% mniej niż w roku poprzednim.

Najwięcej mieszkań zostało oddanych do użytku w Krakowie (10 156 mieszkań). Powyżej 1000 mieszkań oddano do użytku w powiatach wielickim (1398) i krakowskim (1379). W stosunku do 2019 roku w 2020 roku w Krakowie nastąpił spadek o 22,1% (w zeszłym roku był to wzrost o 35,7%). Najmniej mieszkań oddano do użytku w powiatach proszowickim (104) i miechowskim (88).

Tabela 38. Mieszkania oddane do użytku w 2020 roku

Powiaty	Mieszkania					Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (w m ²)	
	w liczbach bezwzględnych		wzrost lub spadek (–) w stosunku do 2019 (w %)	na 1000 zawartych małżeństw	na 1000 ludności		
	ogółem	w tym w budynkach indywidualnych					
Województwo	19 843	7 168	–8,8	1 372	5,8	76 691	92,3
Powiaty							
Bocheński	469	338	9,6	1 020	4,4	2 287	104,7
Brzeski	282	232	18,5	696	3,0	1 547	133,2

Powiaty	Mieszkania					Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (w m ²)	
	w liczbach bezwzględnych		wzrost lub spadek (–) w stosunku do 2019 (w %)	na 1000 zawartych małżeństw	na 1000 ludności		
	ogółem	w tym w budynkach indywidualnych					
Chrzanowski	254	170	16,0	615	2,0	1 242	114,8
Dąbrowski	148	148	3,5	602	2,5	782	131,0
Gorlicki	367	333	–11,8	868	3,4	1 889	119,9
Krakowski	1 379	723	5,6	1 432	4,9	7 312	130,9
Limanowski	305	266	–24,5	484	2,3	1 789	168,4
Miechowski	88	70	15,8	494	1,8	435	130,0
Myślenicki	670	508	33,7	1 199	5,2	3 456	145,1
Nowosądecki	398	398	45,3	400	1,8	2 300	154,5
Nowotarski	573	529	–12,0	775	3,0	3 336	161,9
Olkuski	179	171	–22,8	439	1,6	1 037	159,7
Oświęcimski	542	400	26,0	933	3,5	2 471	107,1
Proszowicki	104	102	–1,0	568	2,4	628	144,0
Suski	323	323	–3,9	868	3,8	1 843	161,2
Tarnowski	578	540	–3,2	702	2,9	3 291	138,1
Tatrzański	291	272	–2,0	1 155	4,3	1 583	151,9
Wadowicki	617	423	12,2	1 003	3,9	2 972	118,3
Wielicki	1 398	531	27,8	2 785	10,8	6 127	104,4
Miasta na prawach powiatu:							
Kraków	10 158	473	–22,1	2 526	13,0	27 528	58,4
Nowy Sącz	365	124	103,9	1 130	4,4	1 486	101,5
Tarnów	355	94	50,4	954	3,3	1 350	86,5

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie.

Sytuacja przedstawia się podobnie w przypadku analizy rozkładu przestrzennego mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności według powiatów w 2020 roku. Największa koncentracja w województwie zauważalna jest w samym Krakowie i powiecie wielickim oraz sąsiednich powiatach.

Mapa 25. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Całkowita sprzedaż mieszkań na największych rynkach w Polsce w całym 2020 roku była niższa o 27,5% w porównaniu do 2019 roku. Przez cały 2020 roku deweloperzy wprowadzili do sprzedaży o 6,5% mniej mieszkań niż rok wcześniej. Przyczyną takiego stanu rzeczy były m.in. przestoje w II kwartale 2020 roku spowodowane pandemią. Zarówno na rynku pierwotnym, jak i wtórnym odnotowano znaczne wzrosty cen. Sytuacja taka miała miejsce również w Krakowie.

— więcej informacji

- Budownictwo w 2020 roku, Główny Urząd Statystyczny.
- Budownictwo mieszkaniowe w województwie małopolskim w 2020 roku, Urząd Statystyczny w Krakowie.
- Analiza cen transakcyjnych i prognoz dla rynku nieruchomości mieszkaniowych w Polsce. Rynek pierwotny i wtórny – Emmerson Evaluation.

3. Budownictwo niemieszkalniowe

W 2020 roku w Polsce oddano do użytku 22 536 budynków niemieszkalnych (o 2,2% mniej niż przed rokiem). Również liczba oddanych do użytku budynków niemieszkalnych w Małopolsce spadła. W 2020 roku było to 1465 budynków, czyli o 9,2% mniej niż w roku poprzednim, co daje Małopolsce, podobnie jak w 2019 roku, 5. miejsce wśród województw.

Tabela 39. Budownictwo niemieszkalniowe w województwie małopolskim

Wyszczególnienie	2019	2020
Budynki ogółem	1 613	1 465
Kubatura w m ³	6 541 158	4 983 216
Powierzchnia użytkowa w m ²	926 383	731 551

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

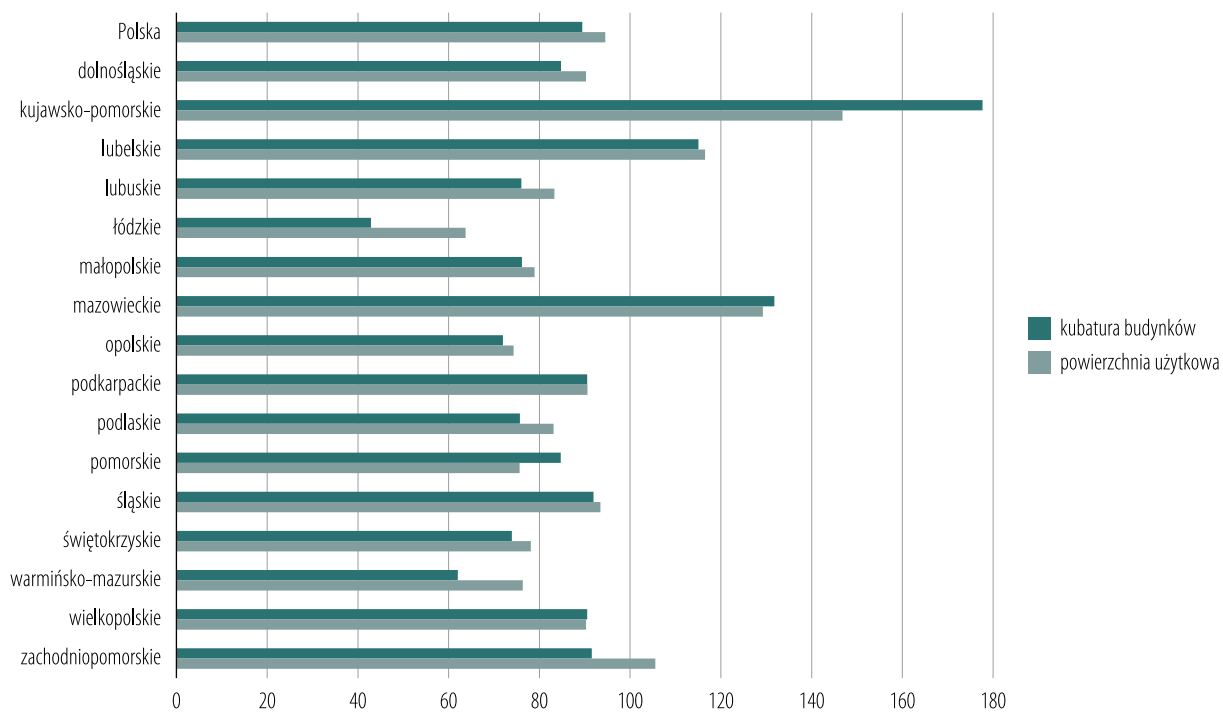
Pod względem oddanej powierzchni użytkowej najwięcej nowych budynków niemieszkalnych powstało w 2020 roku, podobnie jak rok temu, w województwie mazowieckim (21% ogółu powierzchni użytkowej), wielkopolskim (13%), oraz dolnośląskim (10%). W trzech pierwszych województwach łącznie jest to 44% ogółu powierzchni użytkowej w Polsce. Województwo małopolskie zajmuje pod tym względem 7. pozycję (rok temu była to pozycja 6.).

W Małopolsce najwięcej wybudowano budynków gospodarstw rolnych (554), handlowo-usługowych (260) oraz garaży (251).

W 2020 roku wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę mniejszej liczby nowych budynków niemieszkalnych (30 028) niż przed rokiem (33 033).

Rozdział V Budownictwo

Wykres 109. Nowe budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w 2020 roku – dynamika zmian (2019 = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Turystyka

Opracowanie: Andrzej Jędrzejowski, Agnieszka Kuc, Anna Niedźwieńska, Magdalena Radlińska, Katarzyna Rosiek¹

— podsumowanie

- Turystyka w Małopolsce to niezwykle ważna gałąź gospodarki. Marka turystyczna Małopolski jest uznawana za markę autentyczną, wyjątkową i przyjazną. Ponadto Małopolska odbierana jest jako gościnna, pomocna i inteligentna, a region jest wskazywany jako najbardziej atrakcyjny turystycznie w Polsce. Naturalnie więc turystyka stała się bardzo ważnym źródłem dochodów mieszkańców regionu, czynnikiem rozwoju kultury i bodźcem do rozwoju gospodarczego.
- Od wielu lat rozmiary ruchu turystycznego w Małopolsce wykazywały tendencję wzrostową aż do wybuchu pandemii COVID-19. W związku z tym wprowadzone zostały rozmaite ograniczenia w przemieszczaniu się oraz na 3 miesiące niemal zamknięte zostały obiekty noclegowe w Polsce.
- Pandemia odcisnęła swoje piętno przede wszystkim na liczbie turystów w Małopolsce – jej spadki były zdecydowanie większe niż liczby odwiedzających ogółem. W relacji do roku ubiegłego w 2020 roku liczba wszystkich nocujących w regionie zmniejszyła się o prawie 45%. Jeszcze większy spadek miał miejsce w odniesieniu do turystów zagranicznych – o prawie 64%. Z kolei liczba Polaków nocujących w Małopolsce zmniejszyła się o ponad 38%.
- W 2020 roku Małopolskę odwiedziło 15,37 mln osób. Oznacza to, iż liczba odwiedzających region zmniejszyła się w stosunku do roku 2019 o 14%. Spadek dotyczył w szczególności liczby odwiedzających z zagranicy – o 62%, tj. do wielkości 1,44 mln osób. Rozmiary krajowego ruchu turystycznego zmniejszyły się natomiast tylko o 1%, tj. ukształtowały się na poziomie 13,93 mln osób.
- W roku 2020 r wielkość wydatków odwiedzających krajowych i zagranicznych ponoszonych podczas pobytu w Małopolsce były o 35,3% niższe niż rok wcześniej i ukształtowały się na poziomie ok. 9,84 mld zł.
- Kolejną konsekwencją pandemii w 2020 roku był znaczny, tj. ponad 2-krotny wzrost liczby gości jednodniowych w Małopolsce, przez co osiągnęła ona rekordową dotąd wielkość 7,71 mln osób. Na dodatek stanowili oni ponad 50% całego przyjazdowego ruchu turystycznego w 2020 roku, podczas gdy w latach ubiegłych było to tylko w granicach 20–25%. Ponad 2-krotnie w relacji do 2019 roku, tj. do wielkości 7,53 mln osób zwiększyła się liczba jednodniowych odwiedzających z Polski. Jednodniowi odwiedzający z zagranicy stanowili natomiast w 2020 roku tylko niewiele ponad 2% ogółu gości bez noclegu – było ich w Małopolsce zaledwie 180 tys. osób (o 40% mniej niż w roku poprzednim).

¹ Ruch turystyczny w regionie na podstawie opracowania *Ruch turystyczny w Małopolsce w 2020 roku*, prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak. MOT Kraków 2021, <http://www.mot.krakow.pl/badanie-ruchu-turystycznego.html>

1. Ruch turystyczny w regionie

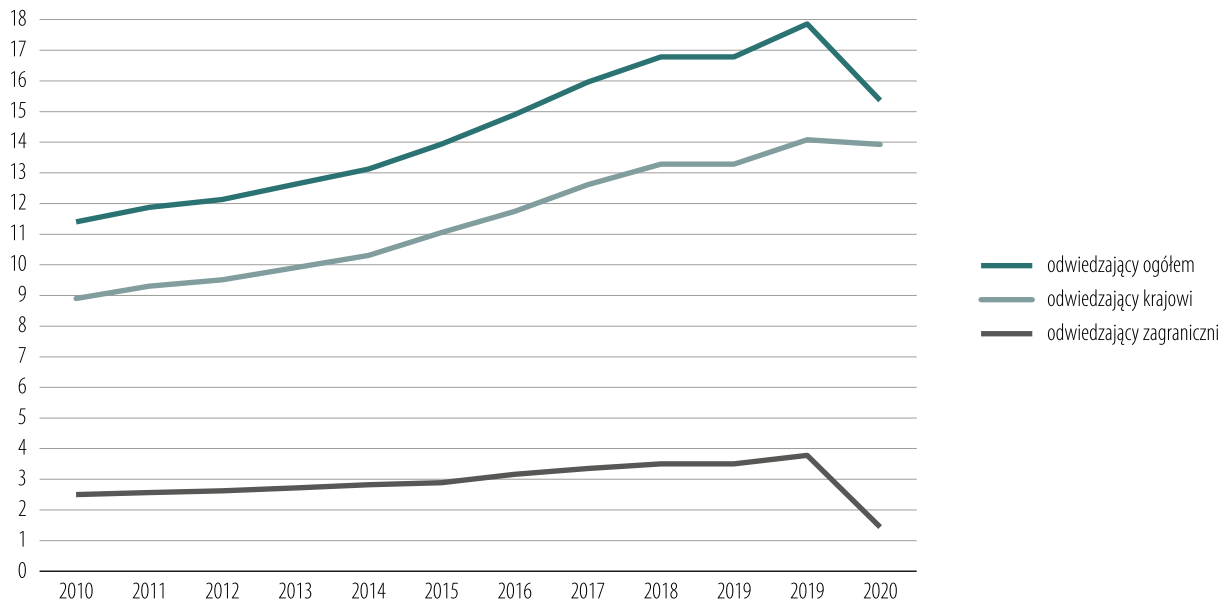
Rozmiary ruchu turystycznego w Małopolsce wykazywały od wielu lat tendencję rosnącą aż do 2020 roku, kiedy to 11 marca WHO uznała serię zachorowań wywołaną zakażeniem wirusem SARS-CoV-2, za pandemię. Z uwagi na ograniczenia pandemiczne, jak również na obawę wielu osób odnośnie opuszczania domu, ruch turystyczny w Małopolsce w 2020 roku zmniejszył się o 14% w relacji do roku poprzedniego, tj. do wielkości 15,37 mln osób, czyli do rozmiarów sprzed 2017 roku.

Tabela 40. Szacunkowa liczba gości odwiedzających Małopolskę (w tys.)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Małopolska											
Odwiedzający ogółem	11 400	11 870	12 130	12 630	13 120	13 940	14 900	15 960	16 780	17 860	15 370
Odwiedzający krajowi	8 900	9 300	9 510	9 910	10 300	11 050	11 740	12 610	13 280	14 080	13 930
Odwiedzający zagraniczni	2 500	2 570	2 620	2 720	2 820	2 890	3 160	3 350	3 500	3 780	1 440
w tym Kraków											
Odwiedzający ogółem	8 150	8 600	8 950	9 250	9 900	10 050	12 150	12 900	13 500	14 050	9 250
Odwiedzający krajowi	6 050	6 450	6 600	6 700	7 250	7 430	9 250	9 850	10 400	10 750	8 510
Odwiedzający zagraniczni	2 100	2 150	2 350	2 550	2 650	2 620	2 900	3 050	3 100	3 300	740

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Wykres 110. Dynamika ruchu turystycznego odwiedzających krajowych oraz zagranicznych (w mln)

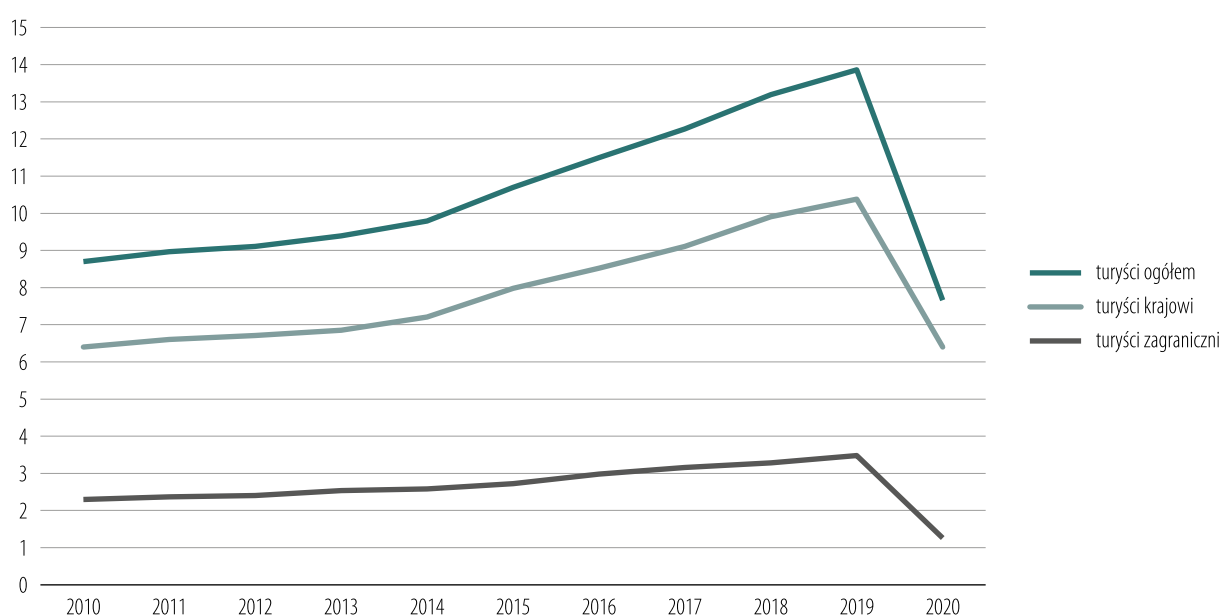
Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Zmiany wywołane pandemią ujawniły się także w strukturze ruchu turystycznego w Małopolsce w 2020 roku. Mianowicie tylko ok. 50% ogółu odwiedzających region w tym roku (7,66 mln osób) stanowili turyści (goście nocujący w regionie), podczas gdy w latach wcześniejszych udział ten wynosił ponad 3/4. Większy odsetek nocujących charakteryzował ruch przyjazdowy z zagranicy – prawie 88% (choć w 2019 roku było to 92%), czyli 1,26 mln osób. Natomiast spośród ogółu krajowych odwiedzających Małopolskę tylko 46% było turystami (w 2019 roku udział ten wynosił 74%), co oznacza, że 6,4 mln Polaków w 2020 roku nocowało w regionie.

Tabela 41. Szacunkowa liczba turystów w Małopolsce

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Małopolska											
Turyści ogółem	8 700	8 970	9 110	9 390	9 790	10 700	11 500	12 270	13 190	13 860	7 660
Turyści krajowi	6 400	6 600	6 710	6 850	7 210	7 980	8 520	9 108	9 910	10 380	6 400
Turyści zagraniczni	2 300	2 370	2 400	2 540	2 580	2 720	2 980	3 162	3 280	3 480	1 260
w tym Kraków											
Turyści ogółem	6 050	6 550	6 900	7 250	7 600	8 150	8 500	9 100	9 650	10 150	4 185
Turyści krajowi	4 050	4 500	4 650	4 800	5 100	5 630	5 850	6 300	6 800	7 100	3 510
Turyści zagraniczni	2 000	2 050	2 250	2 450	2 500	2 520	2 650	2 800	2 850	3 050	675

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Wykres 111. Dynamika ruchu turystycznego turystów krajowych oraz zagranicznych (w mln)

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Wydatki ponoszone przed odwiedzających

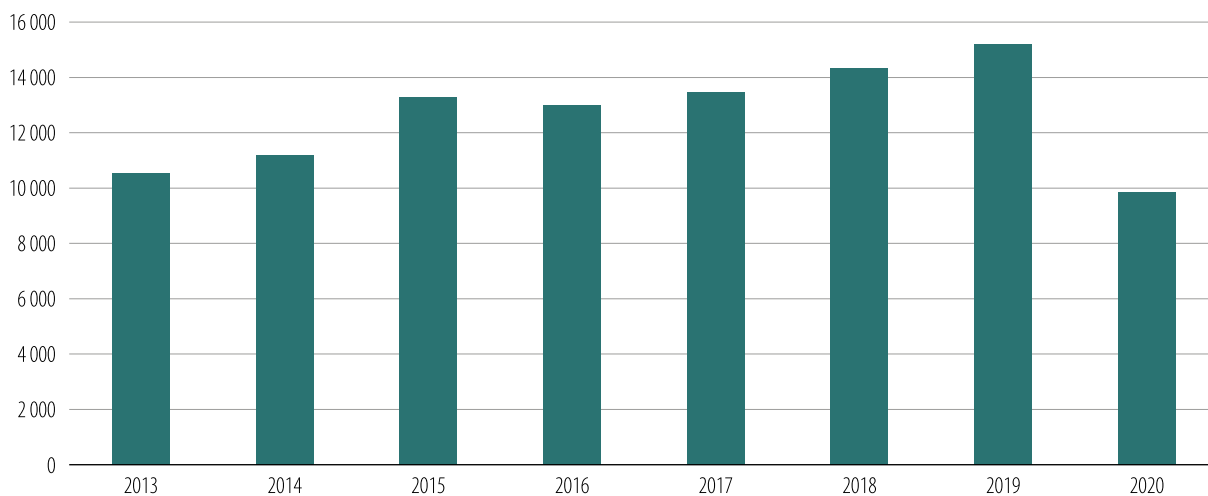
Wielkość wydatków odwiedzających krajowych i zagranicznych ponoszonych podczas pobytu w Małopolsce w 2020 roku była o 35,3% niższa niż rok wcześniej (9,84 mld zł vs 15,2 mld zł).

Tabela 42. Szacunkowe wpływy Małopolski z tytułu przyjazdowego ruchu turystycznego wg grup odwiedzających (w mld zł)

Wyszczególnienie	Szacunkowe wpływy							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Turyści krajowi	5,55	6,03	7,50	7,61	8,16	8,88	8,90	6,33
Turyści zagraniczni	4,01	3,81	5,17	4,66	4,59	4,76	5,70	2,05
Odwiedzający jednodniowi krajowi	0,80	1,18	0,51	0,63	0,62	0,60	0,50	1,40
Odwiedzający jednodniowi zagraniczni	0,16	0,16	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10	0,06
Łącznie	10,52	11,18	13,27	12,99	13,46	14,34	15,20	9,84

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Wykres 112. Szacunkowe wpływy Małopolski z tytułu przyjazdowego ruchu turystycznego (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Długość pobytu i forma zakwaterowania

Goście odwiedzający Małopolskę w 2020 roku najczęściej zdecydowali się na podróż jednodniową bez noclegu (45,9%), a jeżeli pobyt był z noclegiem, to dominowała podróż z 2–3 noclegami (16,5%). Należy jednak zauważyć, iż zaobserwowana tendencja związana z pobytem jednodniowym bez noclegu była skutkiem ograniczeń epidemiologicznych oraz dużej ostrożności w podejmowaniu przez turystów decyzji o wyjeździe turystycznym z uwagi na pandemię COVID-19.

Tabela 43. Długość pobytu w Małopolsce deklarowana przez odwiedzających – struktura (w%)

Deklarowana długość pobytu w Małopolsce	Polacy		Obcokrajowcy		Ogółem	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Do 3 godz.	8,8	6,1	3,1	0,7	7,4	5,8
1 dzień bez noclegu	27,7	48,1	5,5	10,9	22,4	45,9
1 noc	9,0	13,5	4,4	2,7	7,9	12,8
2–3 noclegi	17,9	16,0	22,2	24,8	18,9	16,5
4–7 noclegów	25,1	11,8	53,4	41,9	31,9	13,6
8–14 noclegów	8,3	3,2	9,0	12,9	8,5	3,8
15 > noclegów	3,2	1,3	2,4	6,1	3,0	1,6

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak.

Turyści nocujący w Małopolsce w 2020 roku (których, warto przypomnieć, było o 45% mniej niż w 2019 roku) najczęściej na miejsce zakwaterowania wybierali, nie jak w latach poprzednich hotele (17% wskazań, tj. o 15,1 p. proc. mniej niż w roku ubiegłym), lecz pensjonaty (prawie 19% wskazań, czyli o 5,3 p. proc. więcej niż rok wcześniej). Relatywnie popularne w 2020 roku były też apartamenty i kwatery prywatne (prawie 16% wskazań, czyli o 3,9 p. proc. więcej niż w 2019 roku), noclegi u rodziny (ok. 9% – porównywanie jak w roku poprzednim) i znajomych (ok. 7% – porównywanie jak w roku ubiegłym) oraz obiekty agroturystyczne (ponad 7%, czyli o 3,0 p. proc. więcej niż rok wcześniej). W stosunku do roku poprzedniego na znaczeniu zyskały również kempingi i pola namiotowe (ponad 4% wskazań, czyli o 2,7 p. proc. więcej) oraz domy wycieczkowe (ponad 4% wskazań, czyli o 2,6 p. proc. więcej).

Tabela 44. Miejsce noclegu wybierane przez turystów w Małopolsce (w %)

Miejsce zakwaterowania	Polacy		Obcokrajowcy		Ogółem	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Hotel	23,4	14,2	50,7	39,9	32,1	17,0
Motel	1,8	1,0	2,9	0,7	2,2	1,0
Pensjonat	16,8	20,0	5,3	5,6	13,2	18,5
Dom wycieczkowy	1,4	4,5	1,8	0,7	1,5	4,1
Schronisko górskie	1,3	1,4	0,1	0,7	0,9	1,3
Schronisko młodzieżowe	1,1	0,6	0,8	0,0	1,0	0,5
Kemping lub pole namiotowe	1,9	4,4	0,8	2,5	1,5	4,2
Hostel	1,5	2,2	5,6	2,5	2,7	2,3
Ośrodek wczasowy	1,3	3,7	0,3	0,0	1,0	3,3
Zakład uzdrowiskowy	5,6	3,5	0,1	0,0	3,9	3,1
Dom pielgrzyma	0,6	0,3	0,3	0,0	0,5	0,3
Apartament lub kwatery prywatna	9,3	14,9	17,1	20,5	11,6	15,5
Obiekt agroturystyczny	6,1	8,1	0,8	1,1	4,4	7,4
U rodziny	10,9	8,4	5,4	17,3	9,2	9,3
U znajomych	7,7	7,1	2,5	2,8	6,1	6,6
Couchsurfing	0,1	0,1	0,3	0,7	0,2	0,2
Własny domek/mieszkanie	1,2	1,3	0,6	1,8	1,0	1,3
Inny obiekt	1,1	1,6	0,8	2,8	1,0	1,7
B.d., gdzie nocuje	6,9	2,7	3,8	0,4	6,0	2,4

Źródło: *Ruch turystyczny w Małopolsce w 2020 roku*, prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak. MOT Kraków 2021, <http://www.mot.krakow.pl/badanie-ruchu-turystycznego.html>

Pochodzenie osób odwiedzających region

Rok 2020 z uwagi na pandemię COVID-19 jeszcze mocniej podkreślił znaczącą rolę turystyki wewnątrzregionalnej dla Małopolski. Odwiedzający krajowi podróżujący po regionie rekrutowali się w 47,34% z mieszkańców Małopolski. Z porównania wyniku dotyczących pochodzenia odwiedzających krajowych uzyskanych w 2020 roku z latami poprzednimi widać, że poziom reprezentacji odwiedzających wewnątrzregionalnych jest najwyższy i wykazuje największe wzrosty ilościowe (+ blisko 7% w stosunku do 2019 roku). Odwiedzający spoza Małopolski to głównie mieszkańcy województw: śląskiego (17,88% udziałów w strukturze przyjazdów), mazowieckiego i podkarpackiego (odpowiednio 7,40% i 5,01% udziałów w strukturze przyjazdów).

Tabela 45. Odwiedzający krajowi w Małopolsce – struktura procentowa według województw po zaokrągleniu

Województwa	2018	2019	2020	% Σ18–20	N Σ2018–2020
Małopolskie	33,404	40,624	47,345	40,210	6456
Śląskie	14,319	12,662	17,888	14,885	2390
Mazowieckie	11,580	10,657	7,409	9,959	1599
Podkarpackie	10,139	10,732	5,012	8,726	1401
Świętokrzyskie	3,878	3,175	3,308	3,463	556
Dolnośląskie	4,251	3,082	3,130	3,506	563
Wielkopolskie	4,642	4,177	2,892	3,936	632

Województwa	2018	2019	2020	% Σ18–20	N Σ2018–2020
Łódzkie	4,305	3,305	2,555	3,419	549
Pomorskie	4,322	3,156	2,298	3,295	529
Lubelskie	1,227	1,857	2,080	1,707	274
Opolskie	1,049	1,021	1,585	1,208	194
Zachodniopomorskie	2,099	1,225	1,149	1,507	242
Kujawsko-pomorskie	2,277	1,690	1,030	1,688	271
Warmińsko-mazurskie	1,067	1,374	0,832	1,096	176
Lubuskie	0,569	0,538	0,773	0,623	100
Podlaskie	0,872	0,724	0,713	0,772	124
Suma końcowa	100,0	100,0	100,0	100,0	16 056

N – liczebność, Σ – suma respondentów w latach 2018–2020

Źródło: *Ruch turystyczny w Małopolsce w 2020 roku*, prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak. MOT Kraków 2021, <http://www.mot.krakow.pl/badanie-ruchu-turystycznego.html>

W 2020 roku turystyka zagraniczna do Małopolski odnotowała bardzo znaczący spadek ze wszystkich kierunków podróży przyjazdowych. Analizując jednak statystyki gości zagranicznych nadal możemy mówić o utrzymującej się tendencji deklarowanych państw przyjazdu. Dominującą grupą byli odwiedzający z Wielkiej Brytanii, następnie z Niemiec oraz Francji i Włoch.

Cel podróży i atrakcje turystyczne Małopolski

Dominującymi celami przyjazdu do Małopolski są: wypoczynek, zwiedzanie zabytków oraz turystyka aktywna. Zwiedzanie zabytków jest istotniejsze dla odwiedzających zagranicznych, natomiast odwiedzający krajowi znacznie częściej deklarują chęć aktywnego spędzania czasu w Małopolsce. Wśród turystów zagranicznych istotnym celem wizyty w Małopolsce są również odwiedziny u krewnych/znajomych oraz turystyka konferencyjna i biznesowa.

Tabela 46. Destynacje turystyczne (miejsca) Małopolski frekwentowane przez odwiedzających w 2020 roku z udziałem > 1% (w %)

Miejsce atrakcyjne turystycznie	Polska	Zagranica
Zakopane	15,2	14,1
Kraków	12,9	25,3
Niedzica	4,6	4,9
Ojcowski Park Narodowy	4,8	0,3
Czorsztyn	3,8	3,7
Nowy Targ	3,9	0,0
Wieliczka	3,1	8,9
Szczawnica	3,2	2,3
Tatry	2,7	2,6
Kościóły i Cerkwie na szlaku architektury drewnianej w tym obiekty z listy UNESCO	2,6	2,3
Dolinki Podkrakowskie	2,1	0,3
Babiogórski Park Narodowy	2,0	0,3
Biecz	1,9	1,1
Auschwitz-Birkenau	1,2	11,2
Wadowice	1,8	1,1
Pieniny	1,7	1,1
Krynica-Zdrój	1,4	2,3

Miejsce atrakcyjne turystycznie	Polska	Zagranica
Białka Tatrzańska	1,2	1,7
Sucha Beskidzka	1,2	0,0
Muszyna-Zdrój	1,2	0,3
Beskidy	1,1	0,0
Rabka-Zdrój	1,1	0,0
Zator Energylandia	1,1	0,3
Krościenko nad Dunajcem	1,0	0,3

Źródło: *Ruch turystyczny w Małopolsce w 2020 roku*, prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejsiak. MOT Kraków 2021, <http://www.mot.krakow.pl/badanie-ruchu-turystycznego.html>

2. Baza hotelarska regionu

Na koniec 2020 roku Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego zawierała 573 obiekty hotelarskie oraz 13 promes, tj. przyrzeczeń zaszeregowania obiektu do odpowiedniego rodzaju i kategorii. Wśród obiektów hotelarskich najwięcej jest hoteli (429), które stanowią 74,9% skategoryzowanej bazy hotelarskiej, a następnie pensjonatów (95), które stanowią 16,6% wszystkich obiektów hotelarskich w województwie. Pozostałe obiekty hotelarskie stanowią niewielką część skategoryzowanej bazy noclegowej (od 0,5 do 3,8%).

Tabela 47. Obiekty hotelarskie

Wyszczególnienie	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hotele	142	195	244	276	303	307	322	330	351	368	387	413	421	429
Motele	13	13	14	12	11	11	9	9	8	7	6	5	6	5
Pensjonaty	39	55	67	70	74	75	83	85	99	101	100	98	99	95
Kempingi	9	10	10	11	11	11	10	10	13	14	14	14	15	14
Domy Wycieczkowe	13	10	9	7	7	7	7	5	4	4	4	4	3	3
Schroniska	5	22	21	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	22
Schroniska Młodzieżowe	5	5	5	6	6	6	6	6	5	5	5	5	5	5
Razem	226	310	370	405	435	440	460	468	503	522	539	562	572	573

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego.

Tabela 48. Hotele w podziale na kategorie – zestawienie na koniec roku

Rok	Hotele 5*	Hotele 4*	Hotele 3*	Hotele 2*	Hotele 1*	Razem
2006	6	17	97	60	16	196
2007	6	22	114	60	15	217
2008	8	25	134	61	16	244
2009	10	30	146	60	14	260
2010	14	35	153	59	15	276
2011	14	46	170	59	14	303
2012	14	50	175	54	14	307
2013	14	56	187	51	14	322
2014	14	63	190	49	14	330
2015	15	67	208	48	13	351
2016	15	75	218	48	12	368

Rok	Hotele 5*	Hotele 4*	Hotele 3*	Hotele 2*	Hotele 1*	Razem
2017	17	79	232	48	11	387
2018	19	87	244	52	11	413
2019	21	92	249	48	11	421
2020	22	99	250	47	11	429

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego.

Tabela 49. Hotele w podziale na kategorie z uwzględnieniem miejsc noclegowych (stan na 31.12.2020 rok)

Wyszczególnienie	Hotele 5*		Hotele 4*		Hotele 3*		Hotele 2*		Hotele 1*		Razem	
	liczba	miejsca noclegowe	liczba	miejsca noclegowe	liczba	miejsca noclegowe	liczba	miejsca noclegowe	liczba	miejsca noclegowe	liczba	miejsca noclegowe
Województwo małopolskie	22	3 535	99	15 002	250	17 953	47	2 929	11	1 003	429	40 422
Udział (w%)	5,1	8,7	23,0	37,1	58,3	44,4	11,0	7,2	2,6	2,5		
Kraków	14	2 338	57	9 215	90	7 221	17	1 723	5	750	183	21 247
Udział (w%)	7,7	11,0	31,1	43,4	49,2	34,0	9,3	8,1	2,7	3,5		

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego.

Struktura miejsc noclegowych

Wszystkie hotele w województwie małopolskim dysponują w sumie 40 422 miejscami noclegowymi. Prawie połowa wszystkich miejsc noclegowych (17 953) znajduje się w hotelach trzygwiazdkowych. Najmniej miejsc noclegowych (1 003, tj. 2,5% wszystkich miejsc noclegowych wśród hoteli w województwie) jest w hotelach o najniższej kategorii (jedna gwiazdka). W hotelach o najwyższej kategorii znajduje się 3 535 (8,7%) miejsc noclegowych. Hotele dwu- i czterogwiazdkowe mają odpowiednio: 2 929 (7,2%) i 15 002 (37,1%) miejsc noclegowych. Średnio hotel dysponuje 94 miejscami noclegowymi. W stosunku do 2019 roku zwiększył się udział miejsc noclegowych w hotelach cztero- i pięciogwiazdkowych, a zmniejszył w hotelach dwu- i trzygwiazdkowych.

W Krakowie standard hoteli jest wyższy w stosunku do całego województwa – 31,1% wszystkich hoteli stanowią hotele czterogwiazdkowe, a 7,7% hotele pięciogwiazdkowe. Większość hoteli pięciogwiazdkowych znajdujących się w województwie małopolskim leży na terenie Krakowa, stąd udział ich miejsc noclegowych w całej liczbie miejsc noclegowych w hotelach w Krakowie wynosi 11%. Z kolei hotele o najniższej kategorii (jedno- i dwugwiazdkowe) dysponują dużo mniejszą liczbą miejsc noclegowych (2 473) w stosunku do hoteli najwyższej kategorii (cztero- i pięciogwiazdkowych – 11 553). W stosunku do 2019 roku zwiększył się udział miejsc noclegowych w hotelach czterogwiazdkowych, a zmniejszył w hotelach dwu-, trzy- i pięciogwiazdkowych.

Hotele (ponad 30) położone w centrum miasta Krakowa ze względu na zabytkowy charakter mają odstępstwa od wymagań co do wyposażenia i zakresu świadczonych usług. Odstępstwa najczęściej dotyczą braku górnej osłony nad głównym wejściem oraz braku górnej osłony nad podjazdem do obiektu. Odstępstwa zrekompensowane są spełnieniem w wyższym stopniu innych wymagań.

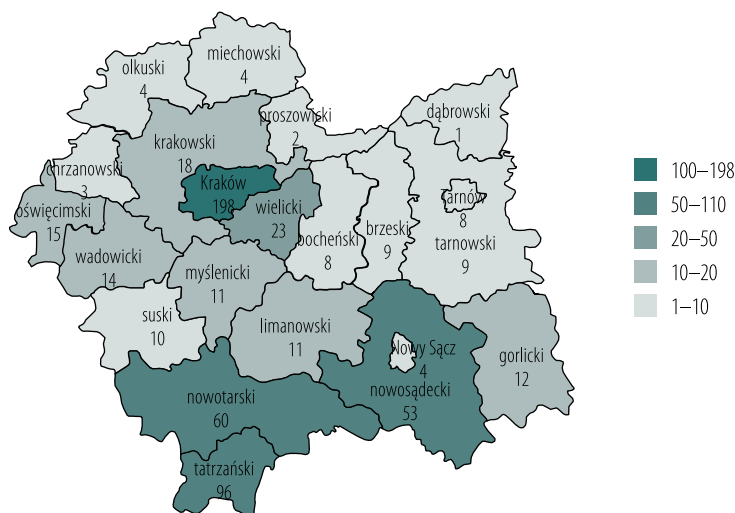
Usługi hotelarskie, oprócz podlegającym kategoryzacji obiektom hotelarskich, mogą być również świadczone w innych obiektach, których ewidencję prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce ich położenia. Na terenie gminy miejskiej Kraków do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie niebędących obiektami hotelarskimi prowadzonej przez prezydenta Krakowa zgłaszane są m.in. hostele, apartamenty, pokoje gościnne, apartotele itp. Na koniec 2020 roku ewidencja ta zawierała 1 654 obiektów na łączną liczbę miejsc noclegowych 32 191.

Południowa część województwa również dysponuje sporą liczbą miejsc noclegowych w obiektach niepodlegających kategoryzacji. Na koniec roku 2020 roku w ewidencji burmistrza Zakopanego było zarejestrowanych 2 652 obiektów o łącznej liczbie miejsc noclegowych (sezonowych i całorocznych) 35 233, w ewidencji wójta gminy Bukowina Tatrzańska 870 obiektów, tj. 16 077 miejsc noclegowych, w ewidencji burmistrza gminy Krynica-Zdrój 415 obiektów, tj. 10 245 miejsc noclegowych.

Rozmieszczenie obiektów hotelarskich w województwie

Najwięcej obiektów hotelarskich zlokalizowanych jest w Krakowie i są to w 92,4% hotele. W powiatach wokół Krakowa również przeważają hotele – powiat krakowski (16), powiat wielicki (22). Najmniej skategoryzowanych obiektów hotelarskich znajduje się na terenie powiatów: dąbrowskiego (1), proszowickiego (2), chrzanowskiego (3), miechowskiego, olkuskiego oraz miasta Nowy Sącz (po 4). W południowej części województwa działa spora część obiektów hotelarskich. W tym regionie najczęściej z nich znajduje się w powiecie tatrzańskim (96). Najwięcej schronisk znajduje się w powiecie tatrzańskim i nowotarskim.

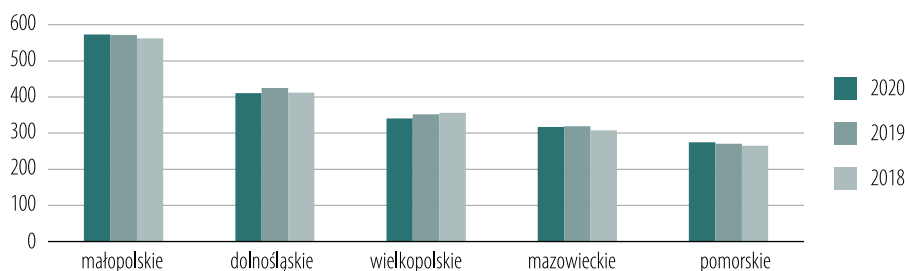
Mapa 26. Rozmieszczenie obiektów hotelarskich (stan na 31.12.2020 roku)

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałków Województw.

Województwo małopolskie ma największą skategoryzowaną bazę obiektów hotelarskich wśród wszystkich województw. W dalszej kolejności znajdują się województwa: dolnośląskie, wielkopolskie, mazowieckie i pomorskie.

Wykres 113. Liczba obiektów hotelarskich w wybranych województwach

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałków Województw.

3. Organizatorzy turystyki i przewodnicy górscy

Pod koniec 2020 roku na terenie województwa małopolskiego posiadało swoją siedzibę 587 przedsiębiorców turystycznych wpisanych do Rejestru Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych Marszałka Województwa Małopolskiego, to jest o 10,65% mniej w stosunku do 2019 roku. Jest to pierwszy zanotowany spadek liczby przedsiębiorców turystycznych w województwie małopolskim, spowodowany wybuchem epidemii wirusa SARS-CoV-2. Wśród przedsiębiorców wpisanych do rejestru 13,68% prowadzi działalność jako organizator turystyki i przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, 85,98% – jako organizator turystyki a 0,34% – jako przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych.

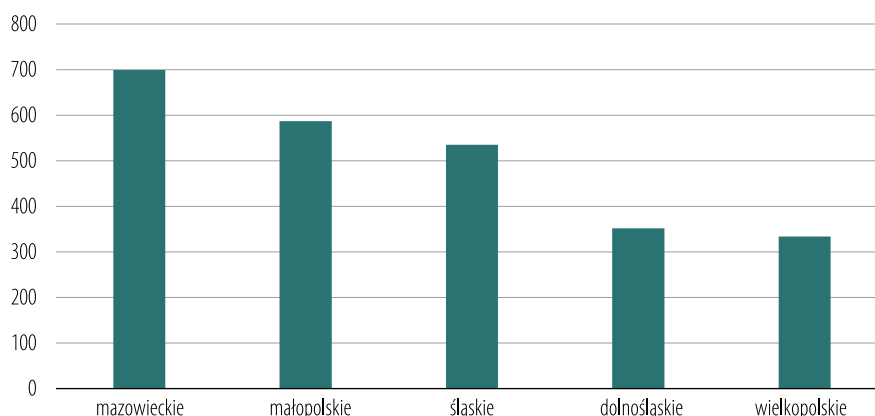
Wykres 114. Liczba organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych w województwie małopolskim

Źródło: Rejestr Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych Marszałka Województwa Małopolskiego (stan na 31.12.2020 rok).

W ciągu 2020 roku 39 nowych przedsiębiorców zostało wpisanych do Rejestru, przy 103 wykreślonych z Rejestru i 6, którzy otrzymali zakaz prowadzenia działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych.

Wykres 115. Województwa o największej liczbie wpisów do Rejestru Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych

Źródło: Centralna Ewidencja Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych (stan na 31.12.2020 rok).

Małopolska zajmuje drugie miejsce w Polsce pod względem liczby wpisów do Rejestru Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych.

Marszałek województwa małopolskiego prowadzi Ewidencję Przewodników Górskich. Na dzień 31 grudnia 2020 roku Ewidencja Przewodników Górskich Marszałka Województwa Małopolskiego obejmowała 2407 uprawnień przewodników górskich, w tym: 1667 uprawnień przewodników górskich beskidzkich, 736 uprawnień przewodników górskich tatrzańskich oraz 4 uprawnienia przewodników górskich sudeckich.

Tabela 50. Liczba przewodników górskich posiadających uprawnienia

Rok	PGB (Przewodnik górski beskidzki)	PGT (Przewodnik górski tatrzański)	PGS (Przewodnik górski sudecki)	Razem
2006	1 160	527	2	1 689
2007	1 254	543	2	1 799
2008	1 296	559	4	1 859
2009	1 309	573	4	1 886
2010	1 362	578	5	1 945

Rok	PGB (Przewodnik górski beskidzki)	PGT (Przewodnik górski tatrzański)	PGS (Przewodnik górski sudecki)	Razem
2011	1 395	604	5	2 004
2012	1 421	619	5	2 045
2013	1 448	635	4	2 087
2014	1 474	661	4	2 139
2015	1 497	677	4	2 178
2016	1 515	677	4	2 196
2017	1 538	711	4	2 253
2018	1 581	724	5	2 310
2019	1 620	734	4	2 358
2020	1 667	736	4	2 407

Źródło: Ewidencja Przewodników Górskich Marszałka Województwa Małopolskiego.

W przeciągu 15 lat (2006–2020) obserwujemy wzrost liczby osób posiadających uprawnienia przewodnika górskiego. Marszałek Województwa przeprowadza również egzaminy dla kandydatów na przewodników górskich (tatrzańskich i beskidzkich). W 2020 roku zorganizowano 5 egzaminów. Do egzaminu na przewodnika górskiego w 2020 roku przystąpiły 73 osoby.

4. Trasy VeloMalopolska

Małopolska realizuje największy w Polsce projekt budowy tras rowerowych VeloMalopolska. Przedsięwzięcie współfinansowane jest ze środków unijnych, głównie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, oraz będzie kontynuowane w kolejnej perspektywie finansowej na lata 2021–2027. Docelowo rowerzyści będą mogli skorzystać z prawie 1000 km dobrze oznakowanych tras o europejskim standardzie, które połączą najciekawsze turystycznie i przyrodniczo miejsca w regionie.

Projekt zakłada budowę ośmiu tras rowerowych. Przebieg sześciu z nich został wytyczony m.in. po wałach przeciwpowodziowych wzdłuż rzek i od nich trasy przyjęły swoje nazwy: Wiślana Trasa Rowerowa, VeloDunajec, VeloSkawa, VeloRaba, VeloPrądnik, VeloRudawa.

Kolejna z tras – VeloMetropolis – (małopolski odcinek trasy EuroVelo 4), łączy największe miasta województwa biegnąc z zachodu na wschód (częściowo po trasie WTR), a trasa VeloNatura (małopolski odcinek trasy EuroVelo11) będzie przebiegać z południa na północ po najbardziej atrakcyjnych terenach doliny Popradu i Dunajca.

Planowana długość każdej trasy:

- › Wiślana Trasa Rowerowa – 230 km (częściowo wspólnie z VeloMetropolis i VeloNatura),
- › VeloDunajec – 237 km (częściowo wspólnie z VeloNatura),
- › VeloSkawa – 126 km (częściowo wspólnie z WTR),
- › VeloRaba – 125 km (częściowo wspólnie z VeloMetropolis i VeloNatura),
- › VeloPrądnik – 57 km,
- › VeloRudawa – 45 km,
- › VeloMetropolis – 220 km (częściowo wspólnie z WTR i VeloNatura),
- › VeloNatura – 271 km (częściowo wspólnie z VeloDunajec, VeloMetropolis i WTR).

Do końca 2020 roku oddano do użytku 461 km zaplanowanych tras. Realizacja projektu skupiła się głównie na trasach Wiślana Trasa Rowerowa, VeloDunajec, VeloMetropolis i VeloNatura. Pozostałe trasy są w różnych fazach przygotowania: prace projektowe, opracowywanie dokumentacji i pozyskiwanie pozwoleń budowlanych, uzgodnienia z Wodami Polskimi, wycinki drzew itp.

Ok 65 km tras znajduje się na terenie Miasta Krakowa. Do zadań własnych Miasta należy wykonanie robót budowlanych oraz oznakowanie tras.

Odcinki o długości ok 50 km wzdłuż Popradu ujęte zostały w programie INTERREG na lata 2019–2021 (Beneficjenci: gminy Muszyna, Piwniczna, Rytro).

Na wybudowanych trasach Velo, średnio co 15 km, znajdują się nowoczesnie zaprojektowane miejsca obsługi rowerzystów (MOR) z zadaszonymi miejscami do wypoczynku, oświetleniem, stojakami rowerowymi, stacjami naprawy rowerów wyposażonymi w podstawowe narzędzia oraz pompkę, toaletami, grillami stacjonarnymi. Do końca 2020 roku oddano do użytku 27 takich miejsc.

Mapa 27. Stan prac budowy sieci tras VeloMałopolska

Źródło: opracowanie własne Zespół Małopolskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej, miip.geomalopolska.pl

Ruch na trasach Velo mierzony jest od kwietnia 2018 roku w 6 punktach pomiarowych ulokowanych na WTR i VeloDunajec. Od tego czasu – od kwietnia do grudnia 2018 roku obie trasy przemierzyło 315 661 rowerzystów, w 2019 roku pomiary wykazały 359 495 użytkowników, natomiast w całym 2020 roku w tych punktach zmierzono przejazdy 352 403 rowerzystów. W trzecim kwartale 2020 roku na wymienionych trasach dodano 5 kolejnych liczników, które wykazały 58 241 przejazdów.

W celu promowania turystyki rowerowej w Małopolsce podejmowano następujące działania: prowadzenie zakładki poświęconej turystyce rowerowej na oficjalnej stronie internetowej Urzędu, opracowanie, aktualizacja i druk map dla tras WTR, VeloDunajec, udział w imprezach dla branży turystycznej oraz partnerstwa tytularne w imprezach sportowych i kulturalnych.

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE

Rozdział I

Baza podatkowa

Opracowanie: Wojciech Rataj, Marcin Ślusarski

Dochody podatkowe z terenu województwa małopolskiego w 2020 roku wyniosły 37 248 mln zł i były wyższe w stosunku do 2019 roku o 247 mln zł, tj. o 0,7%. Głównym źródłem dochodów realizowanych na terenie województwa małopolskiego są podatki pośrednie – łącznie 62,9% (wpływy były wyższe o 38 mln zł, ale ich udział spadł w ogólnej kwocie dochodów podatkowych w stosunku do roku wcześniejszego o 0,4 p. proc.) i podatki dochodowe od osób fizycznych i prawnych – łącznie 34,7% (wzrost o 162 mln zł w stosunku do roku poprzedniego). Jedyne dwie kategorie: wpływy z PIT oraz podatek akcyzowy zanotowały niższe wpływy w stosunku do roku wcześniejszego (odpowiednio o 0,9 i 0,7 p. proc.). Natomiast wpływy z podatku od gier utrzymały się na takim samym poziomie jak w 2019 roku. Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe i Izbę Celną stanowiące dochody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w rozbiciu na rodzaje podatków przedstawia poniższa tabela.

Tabela 51. Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe i Urzędy Celné (w mln zł)

Rodzaj należności	2011	2013	2015	2017	2019	2020	Dynamika 2020/2019	Struktura w 2020
	w mln złotych						w %	
Podatek dochodowy od osób prawnych	1 539	1 402	1 527	1 973	2 693	2 943	109,3	7,9
Podatek dochodowy od osób fizycznych	4 690	5 045	5 894	7 292	10 076	9 988	99,1	26,8
Podatek zryczałtowany	390	449	405	521	717	724	101,0	1,9
Podatek od towarów i usług	8 431	8 897	10 876	11 633	13 357	13 469	100,8	36,2
Podatek akcyzowy	8 554	8 974	9 530	9 960	10 052	9 978	99,3	26,8
Podatek od gier	58	39		2	8	8	100,0	0,0
Odsetki od nieterminowych wpłat	65	71	64	83	97	99	102,1	0,3
Karta podatkowa	9	8	7			bd*		
Podatki zniszone, pozostałe wpłaty	12	0	3	12	1	39	3 900,0	0,1
Podatek od czynności cywilnoprawnych od osób prawnych oraz podatek od czynności cywilnoprawnych i podatek od spadków i darowizn od osób fizycznych	166	172	147			bd*		
Ogółem	23 914	25 057	28 453	31 476	37 001	37 248	100,7	100

* Dochody z tytułu karty podatkowej, podatku od czynności cywilnoprawnych, podatku od spadków i darowizn są rozliczane na poziomie centralnym przez Izbę Administracji Skarbowej w Bydgoszczy – stąd brak możliwości pozyskania danych dla województwa małopolskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Izby Administracji Skarbowej w Krakowie.

Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Opracowanie: Wojciech Rataj, Marcin Ślusarski

— podsumowanie

- W 2020 roku wartości dochodów i wydatków JST wzrosły w stosunku do roku poprzedniego. Dochody wzrosły przeciętnie o 12,3% w ciągu roku, a wydatki o 9,8%. W 2020 roku wystąpiła nadwyżka w wysokości 305 mln zł i był to wynik znacznie lepszy w porównaniu z rokiem poprzednim, w którym odnotowano niedobór w wysokości 269 mln zł.
- Znacznie poprawiła się sytuacja gmin, które w 2020 roku odnotowały nadwyżkę w wysokości 499 mln zł, wobec niedoboru w kwocie 110 mln zł jaki zanotowały w 2019 roku.
- Poprawiła się również sytuacja powiatów, które odnotowały nadwyżkę w kwocie 245,5 mln zł i był to znaczny wzrost w porównaniu do 2019 roku, w którym nadwyżka wyniosła 105 mln zł.
- Pogorszyła się natomiast sytuacja miast na prawach powiatu. Niedobór odnotowany w 2019 roku w kwocie 348 mln zł powiększył się w 2020 roku do kwoty 474,2 mln zł. Przyczyną tego było pogorszenie sytuacji miasta Kraków, które powiększyło niedobór o kwotę 169 mln zł. Również miasto Nowy Sącz pogorszyło swoją sytuację, notując deficyt w wysokości 26 mln zł wobec nadwyżki z 2019 roku w kwocie 5,5 mln zł. Swoją kondycję poprawiło jedynie miasto Tarnów, które w 2019 roku odnotowało deficyt w wysokości 53,7 mln zł, a w 2020 roku zanotowało nadwyżkę w wysokości 20,7 mln zł.
- Województwo odnotowało wzrost dochodów o 44,5% i wzrost wydatków o 51% w porównaniu do 2019 roku. Efektem była niższa o 48,7 mln zł nadwyżka budżetowa w 2020 roku (35 mln zł) w stosunku do nadwyżki z 2019 roku w wysokości 83,7 mln zł.

W 2020 roku dochody jednostek samorządu terytorialnego kształtowały się na poziomie 26 724 mln zł, natomiast wydatki wyniosły 26 419 mln zł. Dochody ogółem wszystkich jednostek w województwie małopolskim wzrosły w porównaniu do roku 2019 roku o 2923 mln zł, w tym dochody własne wzrosły o 10,0%, natomiast dotacje i subwencje spadły kolejno o 24% i 31,3%.

Wydatki ogółem w 2020 roku wzrosły o 9,8% w stosunku do 2019 roku, przy czym wydatki bieżące wzrosły o 10,7%, a wydatki majątkowe o 5,0%.

W gminach, powiatach, miastach na prawach powiatu oraz w województwie wydatki wzrosły odpowiednio o 7,8%, 9,2%, 6% oraz o 51%. Zmianie uległ wynik wykonania budżetów jednostek w 2020 roku. Nieznacznie zmniejszył się niedobór o 48 mln zł (tj. o 7,3%), jednocześnie zwiększyła się nadwyżka budżetowa w porównaniu do 2019 roku o 525,6 mln zł (tj. ponad dwukrotny wzrost). Ogółem budżety wszystkich jednostek ostatecznie zamknęły się

nadwyżką w wysokości 305 mln zł (wzrost o 574 mln zł w stosunku do 2019 roku, w którym zanotowano niedobór w wysokości 269 mln zł).

Gminy osiągnęły dochody ogółem w wysokości 14 128 mln zł i zrealizowały wydatki w kwocie 13 629 mln zł. Ostatecznie dochody gmin wzrosły w stosunku do 2019 roku o 12,7%, wydatki wzrosły o 7,8%, a deficyt finansowy odnotowany w 2019 roku w wysokości 110 mln zł został zastąpiony nadwyżką w kwocie 499 mln zł.

Powiaty osiągnęły dochody w kwocie 2860 mln zł, natomiast wydatki zrealizowały w wysokości 2614 mln zł. W rezultacie ich budżety zamknęły się nadwyżką w wysokości 245,5 mln zł, co stanowiło istotny wzrost w stosunku do nadwyżki z 2019 roku w wysokości 105 mln zł.

W strukturze dochodów powiatów, dochody własne stanowiły 41,5%, a dotacje i subwencje odpowiednio: 20,2% i 38,3%. Udział dochodów własnych i subwencji w dochodach ogółem wzrósł kolejno o 2,2% oraz 0,3 p.proc. Natomiast udział dotacji w dochodach ogółem spadł o 2,5 p. proc.

W 2020 roku w porównaniu do 2019 roku wydatki ogółem powiatów wzrosły o 9,2%, w tym wydatki bieżące o 12,1%, natomiast wydatki majątkowe spadły o 4%. W strukturze wydatków ogółem wydatki majątkowe stanowiły 16,1% (w poprzednim roku 18,3%). Na wydatki bieżące powiaty przeznaczyły 83,9% wydatków ogółem (w 2019 roku 81,7%).

W 2020 roku miasta na prawach powiatu osiągnęły dochody w kwocie 7690 mln zł, tj. o 4,6% wyższe niż w 2019 roku, natomiast wydatki zrealizowały w wysokości 8164 mln zł (wzrost o 6%). W rezultacie budżety miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem w wysokości 474 mln zł (w 2019 roku niedobór wyniósł 348 mln zł).

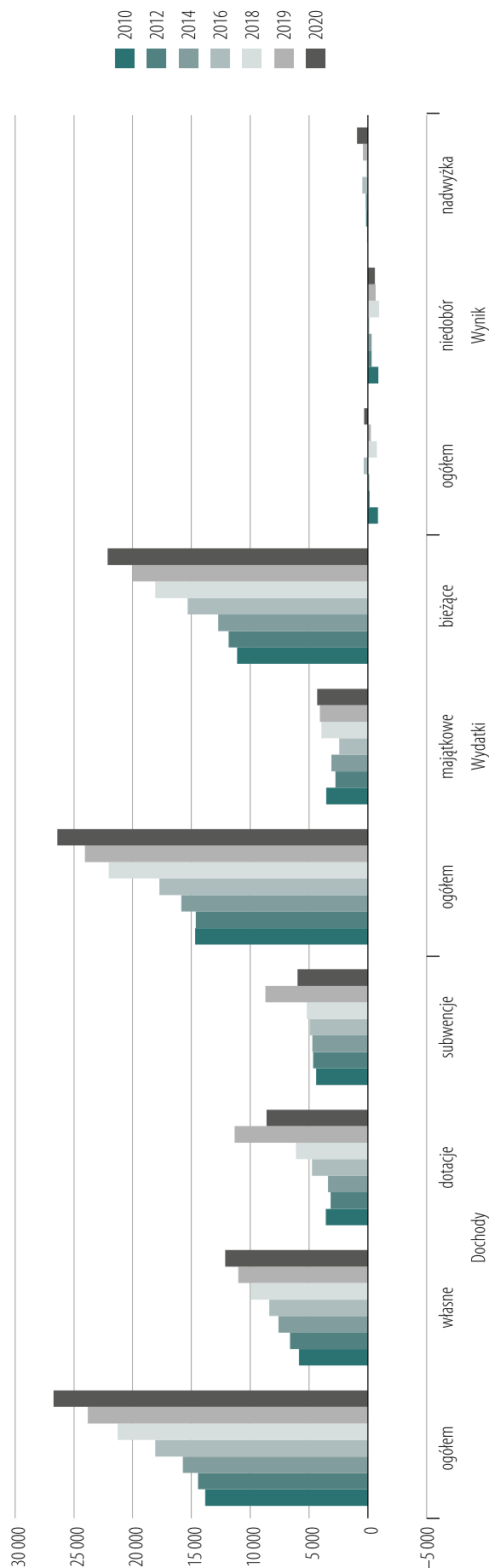
Województwo Małopolskie zanotowało wzrost dochodów o 44,5%, w tym przede wszystkim ponad dwukrotny wzrost dotacji oraz niewielki wzrost subwencji o 0,7%. Dochody własne spadły o 2%. Na wydatki majątkowe Województwo przeznaczyło o 81% więcej środków niż w 2019 roku, w strukturze wydatków ogółem ich udział wzrósł o 6 p. proc. do poziomu 36,4%. W 2020 roku budżet Województwa Małopolskiego zamknął się nadwyżką w wysokości 35,1 mln zł.

Tabela 52. Wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego (w zł)

Rok	Dochody				Wydatki				Wynik		
	Ogółem	Własne	Dotacje	Subwencje	Ogółem	Majątkowe	Bieżące	Ogółem	Ogółem	Niedobór	Nadwyżka
2011	14 455 455 305	6 622 150 742	3 345 741 437	4 487 563 126	15 073 382 920	3 710 728 373	11 362 654 547	-617 927 616	-712 368 112	94 440 496	
2013	14 811 119 713	7 067 904 785	3 025 234 194	4 717 980 734	14 725 151 236	2 549 326 024	12 175 825 212	85 968 477	-227 941 684	313 910 160	
2015	16 267 344 253	7 989 274 688	3 474 204 370	4 803 865 196	16 302 433 115	3 187 854 645	13 114 578 470	-35 088 862	-333 356 019	298 267 158	
2017	19 672 912 024	9 047 850 270	5 580 818 659	5 044 243 095	19 644 522 223	2 922 959 346	16 721 562 877	28 389 800	-267 750 748	296 140 548	
2019	23 800 911 774	11 017 272 957	11 331 409 396	8 693 495 105	24 069 905 238	4 086 348 887	19 983 556 351	-268 993 464	-665 169 891	396 176 426	
2020	26 724 226 327	12 124 358 973	8 606 866 660	5 969 072 593	26 419 157 001	4 290 808 687	22 128 348 314	305 069 326	-616 729 142	921 798 467	
Dynamika (2020–2019)	112,3%	110,0%	76,0%	68,7%	109,8%	105,0%	110,7%	-113,4%	92,7%	232,7%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Wykres 116. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego (w mln zł)

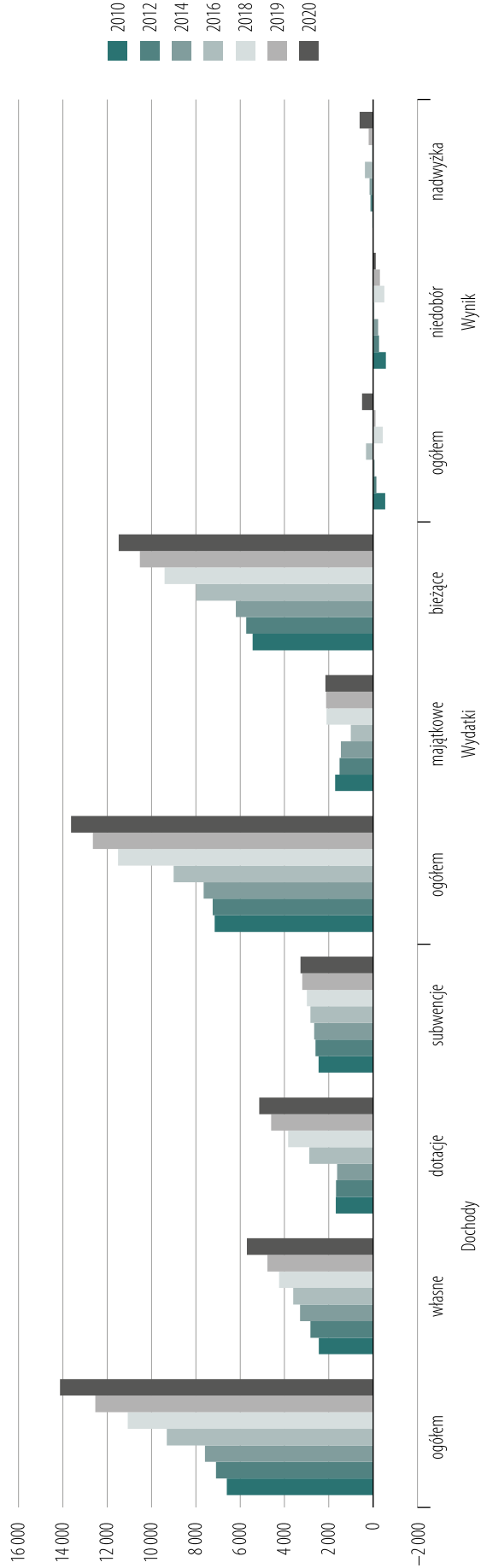
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 53. Wynik wykonania budżetu gmin (w zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik		
	Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Niedobór	Nadwyżka
		Własne	Dotacje		Subwencje	Majtkowe			
2011	6 987 303 316	2 768 929 130	1 732 093 386	7 463 370 501	1 943 585 131	5 519 785 370	-476 067 184	-532 903 123	56 835 939
2013	7 158 626 713	3 035 153 777	1 490 135 265	7 177 085 925	1 300 350 156	5 876 735 768	-18 459 212	-192 181 461	173 722 249
2015	7 956 514 209	3 500 382 038	1 714 732 213	7 910 049 433	1 550 214 517	6 359 834 916	46 464 775	-195 589 774	242 054 550
2017	10 133 102 333	3 855 620 904	3 388 280 030	10 115 275 554	1 303 954 631	8 811 320 924	17 826 778	-192 053 333	209 880 111
2019	12 533 216 957	4 767 096 942	4 601 303 045	12 642 759 904	2 120 301 372	10 522 458 532	-109 542 947	-307 182 315	197 639 368
2020	14 128 085 348	5 701 195 175	5 082 995 746	13 629 353 616	2 152 136 061	11 477 217 555	498 731 731	-112 630 706	611 362 437
Dynamika (2020–2019)	112,7%	119,6%	110,5%	107,8%	101,5%	109,1%	-455,3%	36,7%	309,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych regionalnej izby obrachunkowej w Krakowie.

Wykres 117. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu gmin (w mln zł)

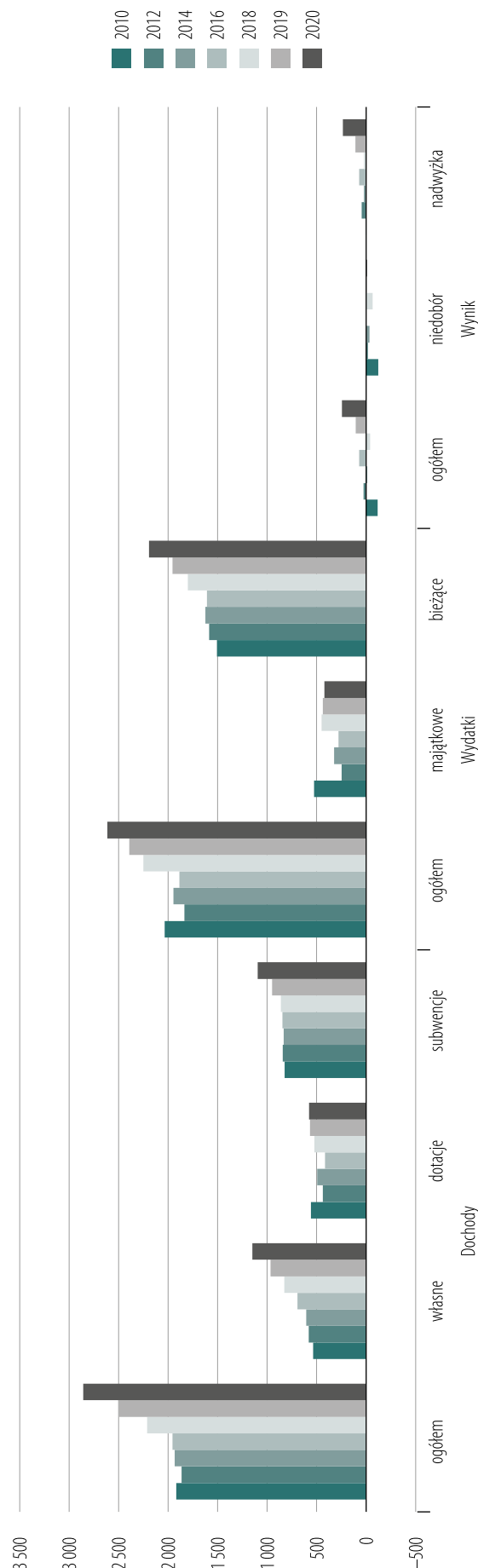
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 54. Wynik wykonania budżetu powiatów (w zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik		
	Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Niedobór	Nadwyżka
		Własne	Dotacje		Subwencje	Ogółem			
2011	1 933 253 309	605 247 369	479 848 842	848 157 099	1 993 752 289	420 730 646	1 573 021 642	-67 823 840	7 324 860
2013	1 890 640 732	571 639 514	472 004 795	846 996 424	1 875 840 391	275 866 074	1 599 974 317	-28 716 923	43 517 264
2015	1 989 864 615	645 875 726	515 101 121	828 887 768	2 001 029 408	410 892 375	1 590 137 032	-38 158 147	26 993 354
2017	2 056 192 161	749 467 092	462 126 229	844 598 840	2 036 933 411	352 593 568	1 684 339 844	-19 552 106	38 810 855
2019	2 499 484 720	965 757 437	567 444 267	950 555 194	2 394 602 057	438 564 778	1 956 037 279	-4 440 523	109 323 186
2020	2 859 811 000	1 149 880 008	577 718 740	1 096 451 937	2 614 362 812	420 990 803	2 193 372 009	-9 182 076	236 266 112
Dynamika (2020–2019)	114,4%	119,1%	101,8%	115,3%	109,2%	96,0%	112,1%	206,8%	216,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Wykres 118. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu powiatów (w mln zł)

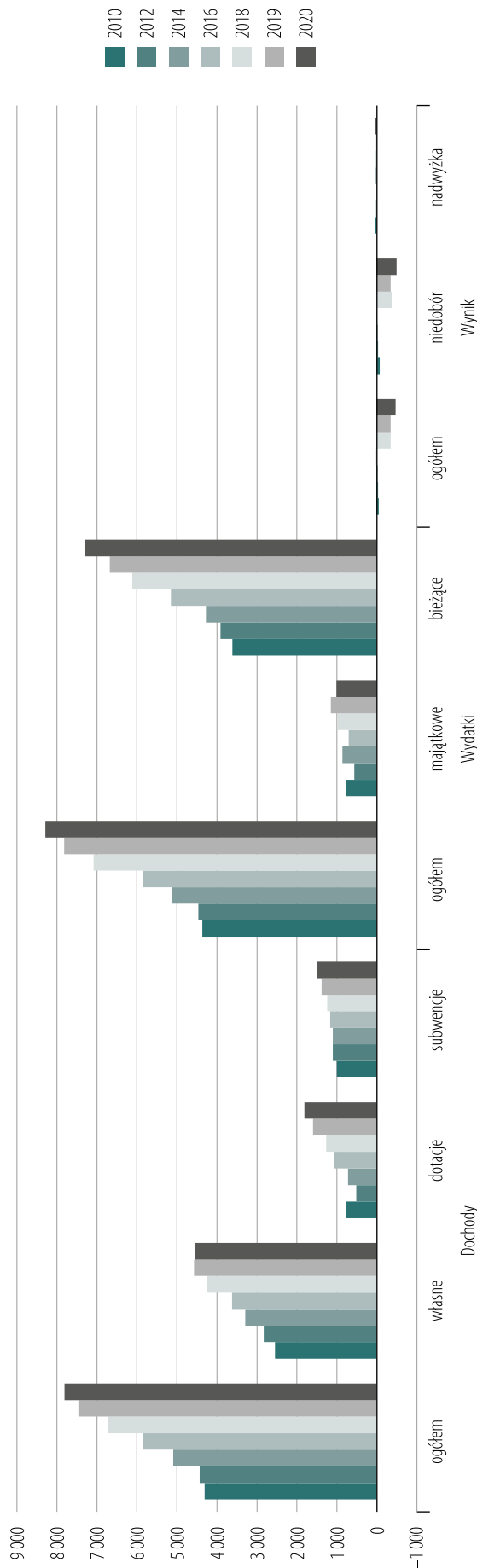
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 55. Wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu (w zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik			
	Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Niedobór	Nadwyżka	
		Własne	Dotacje		Subwencje	Majtkowe				Bieżące
2011	4 219 630 331	2 701 255 816	497 401 329	1 020 973 186	4 211 792 995	614 481 543	3 597 311 452	7 837 336	-22 442 361	30 279 697
2013	4 653 720 190	3 049 250 207	520 576 523	1 083 893 460	4 564 903 129	541 828 692	4 023 074 438	88 817 061	-7 042 300	95 860 361
2015	5 183 926 297	3 350 931 450	740 235 170	1 092 759 677	5 283 534 395	805 981 725	4 477 552 671	-99 608 098	-99 608 098	
2017	6 145 948 490	3 830 487 371	1 143 739 101	1 171 722 018	6 197 533 172	723 204 368	5 474 328 804	-51 584 682	-56 145 309	4 560 627
2019	7 352 515 580	4 493 951 034	1 561 359 039	1 351 181 555	7 700 597 559	1 123 549 983	6 577 047 575	-348 081 979	-353 547 053	5 465 074
2020	7 690 108 872	4 483 064 061	1 778 127 584	1 462 935 955	8 164 296 632	986 335 030	7 177 961 602	-474 187 759	-494 916 360	20 728 601
Dynamika (2020–2019)	104,6%	99,8%	113,9%	108,3%	106,0%	87,8%	109,1%	136,2%	140,0%	379,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Wykres 119. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu (w mln zł)

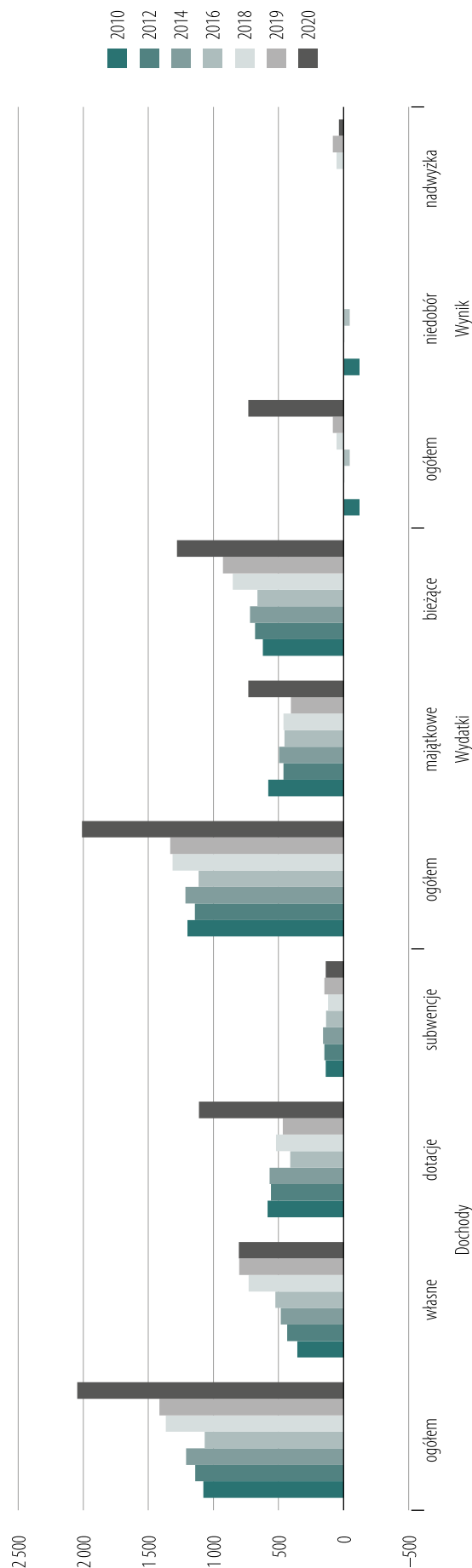
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 56. Wynik wykonania budżetu województwa małopolskiego (w zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik		
	Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Niedobór	Nadwyżka
		Własne	Dotacje		Subwencje	Majątkowe			
2011	1 315 268 349	546 718 428	636 397 880	1 404 467 136	731 931 053	672 536 084	-89 198 788		
2013	1 108 132 078	411 861 287	542 517 611	1 107 321 791	431 281 103	676 040 689	810 286	810 286	
2015	1 137 039 133	492 085 473	504 135 866	1 107 819 879	420 766 028	687 053 851	29 219 254	29 219 254	
2017	1 337 669 040	612 274 903	586 673 299	1 294 780 086	543 206 780	751 573 306	42 888 955	42 888 955	
2019	1 415 694 517	801 549 112	467 441 469	1 331 945 719	403 932 754	928 012 965	83 748 798	83 748 798	
2020	2 046 221 107	785 760 572	1 112 781 754	2 011 143 941	731 346 794	1 279 797 148	35 077 166	35 077 166	
Dynamika (2020–2019)	144,5%	98,0%	238,1%	151,0%	181,1%	137,9%	41,9%	41,9%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Wykres 120. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

1. Budżety gmin

Dochody gmin ogółem w 2020 roku wyniosły 14 128 mln zł i wzrosły w stosunku do 2019 roku o 12,7%. Najistotniejszą pozycję w strukturze dochodów ogółem gmin, podobnie jak w roku ubiegłym, stanowiły dochody własne – 41% ogółu dochodów, ich udział w stosunku do 2019 roku wzrósł o 3,2 p. proc. W strukturze dochodów spadł udział dotacji o 0,7 p. proc. oraz udział subwencji o 2,5 p. proc.

Wśród wszystkich gmin województwa małopolskiego najwyższą dynamikę dochodów ogółem (wzrost o 87%) osiągnęła gmina Sękowa, w tym dochody własne gminy w stosunku do roku poprzedniego wzrosły czterokrotnie. Gmina Sękowa zanotowała również najwyższe dochody bez dotacji na jednego mieszkańca (7551 zł). Gmina Iwkowa odnotowała największy spadek w stosunku do 2019 roku dochodów ogółem (o 10%), natomiast największy spadek dochodów własnych (o 13%) odnotowała gmina Niepołomice. Dochody ogółem gmin bez dotacji, przeliczone na mieszkańca, wskazują na duże zróżnicowanie w poszczególnych gminach i kształtują się na poziomie od ok. 2,5 tys. zł do ok. 7,6 tys. zł.

Wydatki gmin w 2020 roku wzrosły w stosunku do 2019 roku o 7,8%. Wydatki majątkowe wzrosły o 1,5% i stanowiły 15,8% wydatków ogółem (spadek o 1 p. proc. w odniesieniu do roku ubiegłego). Na wydatki bieżące gminy przeznaczyły o 9,1% środków więcej niż w roku poprzednim. Bardzo duży wzrost wydatków majątkowych w stosunku do roku 2019 odnotowała gmina Bolesław (powiat olkuski) – prawie 38-krotny wzrost. Natomiast gmina Trzyciąż zrealizowała inwestycje w wysokości niespełna 2 mln zł, co stanowi największy spadek w stosunku do 2019 roku w którym poniesiono wydatki majątkowe w wysokości ponad 12 mln zł.

W 2020 roku liczba gmin, które odnotowały deficyt budżetowy, wyniosła 34, czyli o 62 gminy mniej niż w 2019 roku. Najwyższą nadwyżką budżetową zamknął się budżet gminy Zakopane (28,7 mln zł), natomiast największy deficyt budżetowy odnotowała gmina Wieliczka (15,7 mln zł).

Tabela 57. Dynamika dochodów gmin oraz dochody na mieszkańca (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2011		2013		2015		2017		2019		2020		Dynamika dochodów ogółem (13 : 11) w %	Dochody własne na mieszkańca w 2020
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1	2													15	16
1	Alwernia	26 275 824	14 438 100	29 710 113	16 569 620	30 891 281	18 158 194	43 562 114	20 168 542	57 095 998	25 709 870	61 393 940	29 131 032	108	2 332,3
2	Andrychów	103 745 379	50 535 217	111 272 512	56 625 737	128 055 050	64 077 912	168 303 914	70 805 891	213 545 518	90 231 101	211 278 490	87 980 243	99	2 032,6
3	Babice	19 696 903	8 681 625	22 789 503	11 124 925	27 161 237	13 679 800	32 066 439	14 397 211	37 755 075	16 862 268	45 678 144	20 097 094	121	2 212,4
4	Biały Dunajec	16 992 439	3 934 648	21 099 819	5 048 419	21 083 887	5 485 923	28 429 450	6 570 816	36 549 340	8 017 324	35 911 795	9 517 870	98	1 328,2
5	Biecz	50 806 934	13 122 359	47 416 700	14 011 664	54 797 286	15 478 386	70 088 098	16 916 209	81 809 767	20 762 002	92 527 034	25 964 143	113	1 550,8
6	Biskupiec	23 662 836	7 720 902	25 415 149	10 024 818	30 725 747	14 478 709	40 168 512	13 249 268	52 948 733	19 386 548	62 630 740	24 868 783	118	2 355,9
7	Bobowa	40 033 493	7 746 361	33 833 347	7 059 075	36 472 475	8 157 003	49 230 797	8 865 070	63 999 596	10 493 205	73 274 728	17 867 236	114	1 822,3
8	Bochnia g.	48 446 221	16 596 347	50 603 742	17 762 095	52 545 263	24 880 763	79 840 621	29 795 889	95 600 823	33 959 632	108 768 778	40 734 658	114	2 021,4
9	Bochnia m.	73 697 469	47 944 595	85 789 096	55 517 951	96 579 244	63 902 290	136 266 807	83 345 507	152 000 728	81 176 555	167 719 220	86 714 338	110	2 934,1
10	Bolesław (pow. dąb.)	10 454 810	4 932 702	6 752 005	1 653 741	6 753 502	1 949 193	8 312 957	2 108 079	9 673 772	2 794 090	11 198 197	3 311 646	116	1 280,6
11	Bolesław (pow. olk.)	26 825 456	18 942 654	26 079 923	18 733 946	33 756 084	25 448 217	36 511 169	23 259 581	47 247 262	29 878 602	56 364 079	38 292 677	119	4 955,7
12	Borzęcin	34 039 796	11 479 775	32 441 582	12 298 732	29 917 601	10 721 507	32 460 333	10 919 352	47 152 344	19 112 679	46 324 550	19 120 536	98	2 312,9
13	Brzesko	87 141 476	46 373 978	93 118 798	54 277 361	102 896 674	61 661 291	128 328 140	62 924 646	164 581 366	75 692 602	177 006 667	82 659 280	108	2 279,4
14	Brzeszcze	50 840 761	35 046 294	52 646 167	35 151 959	63 361 590	43 565 499	88 509 308	53 051 111	108 688 668	64 503 369	124 382 315	74 445 726	114	3 527,7
15	Brzeźnica	24 396 980	7 616 675	29 166 743	10 715 065	30 867 706	12 949 262	41 758 290	12 790 786	54 095 592	16 472 402	59 362 925	18 671 475	110	1 774,7
16	Budzów	23 733 250	4 511 869	25 347 405	5 625 078	27 543 483	6 700 858	38 862 120	7 575 659	44 190 048	9 802 287	49 191 185	12 189 589	111	1 369,3
17	Bukowina Tatrzańska	37 042 297	13 594 117	37 533 811	15 199 619	59 236 964	23 265 197	65 089 659	26 589 080	71 813 859	31 376 549	81 181 973	36 647 519	113	2 723,7
18	Bukowno	33 544 126	22 422 912	35 870 746	25 908 621	34 354 634	26 305 595	43 744 635	30 406 480	54 327 320	34 483 706	58 043 519	35 592 300	107	3 567,8
19	Bystra-Słazina	18 762 088	3 582 858	20 720 946	4 496 181	21 857 771	5 180 375	30 934 889	6 563 876	38 310 263	7 020 667	44 300 607	13 994 126	116	2 029,6
20	Charsznica	19 533 556	7 314 145	22 932 081	9 721 461	22 008 419	9 271 146	26 944 793	7 684 807	33 485 159	9 398 744	41 089 051	16 921 407	123	2 293,8
21	Chełmek	29 532 908	16 985 014	30 830 748	17 963 690	33 585 104	20 126 886	44 087 259	23 793 847	61 822 261	28 306 089	65 803 372	32 630 729	106	2 541,9
22	Chełmiec	83 881 617	30 986 514	86 727 697	32 869 464	137 270 247	47 723 265	133 437 840	45 793 972	170 281 647	61 251 417	176 632 058	69 796 984	104	2 410,2
23	Chrzanów	154 006 907	86 310 604	146 498 836	84 636 559	140 169 081	91 562 768	177 784 122	97 999 591	208 378 849	110 999 831	231 398 511	123 307 749	111	2 662,0
24	Ciężkowice	37 393 451	7 956 471	34 319 152	7 744 578	40 204 907	9 201 185	47 225 223	10 424 906	56 120 711	12 252 633	79 810 444	19 969 900	142	1 777,2

Lp.	Wyszczególnienie	2011		2013		2015		2017		2019		2020		Dynamika dochodów ogółem (13 : 11) w %	Dochody własne na mieszkańca w 2020
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
25	Czarny Dunajec	61 344 986	10 765 963	62 872 826	11 838 508	77 320 076	20 639 747	92 140 022	16 354 535	104 009 716	19 524 878	119 998 986	29 310 478	115	1 297,4
26	Czuchów	28 369 667	7 850 498	33 596 007	11 777 250	36 022 790	11 838 428	45 704 632	11 496 695	54 768 315	16 750 671	57 761 260	17 285 238	105	1 761,3
27	Czemichów	36 941 831	16 917 742	36 035 212	15 997 671	39 508 906	18 741 925	54 684 297	21 470 685	68 424 916	28 181 279	84 525 956	36 137 150	124	2 457,6
28	Czorsztyn	23 752 008	5 391 788	22 385 589	7 882 880	25 560 163	8 051 768	32 661 492	10 507 104	46 574 973	13 157 283	45 699 718	14 327 033	98	1 869,4
29	Dąbrowa Tarnowska	61 979 126	18 749 082	59 096 473	19 031 464	64 055 443	23 640 344	81 157 690	27 995 953	92 832 109	28 981 530	103 285 580	31 971 489	111	1 509,0
30	Dębno	32 248 637	8 064 871	38 024 412	9 721 895	45 631 863	11 815 941	51 432 076	13 891 363	63 837 538	19 092 060	76 947 938	26 072 678	121	1 767,5
31	Dobczyce	63 641 797	26 329 874	54 829 451	28 018 639	68 576 625	30 894 951	70 836 741	34 224 418	103 876 097	41 406 812	105 470 311	54 620 059	102	3 559,2
32	Dobra	29 748 241	6 103 428	30 757 494	7 713 553	36 969 122	10 476 438	44 053 314	7 325 984	54 733 757	10 195 991	59 351 067	15 555 647	108	1 549,8
33	Drwinia	17 410 884	5 901 180	21 562 117	6 268 872	22 391 821	7 557 705	29 874 247	8 450 521	37 901 013	10 500 089	48 997 816	12 398 993	129	1 909,3
34	Gdów	46 125 208	13 573 123	49 618 209	17 968 995	56 210 937	18 855 624	76 737 464	23 652 204	91 824 102	29 900 283	98 989 271	35 209 622	108	1 914,8
35	Gnojnik	24 902 558	8 224 186	24 613 928	7 752 334	25 420 647	8 153 803	32 322 161	7 288 001	49 800 592	10 675 621	62 333 402	19 379 969	125	2 416,5
36	Gołcza	16 362 256	4 918 042	19 965 645	5 948 170	21 407 779	7 426 470	25 232 346	7 739 124	29 263 187	8 175 912	30 264 679	9 676 147	103	1 603,6
37	Gołnice g.	49 430 876	10 806 764	50 541 281	13 445 551	50 298 360	14 634 710	70 874 113	17 026 304	83 208 703	21 401 197	93 237 653	26 052 128	112	1 508,4
38	Gołnice m.	89 124 672	47 155 766	78 834 748	48 752 281	80 406 933	45 139 461	102 105 492	51 976 823	133 138 131	65 755 987	144 513 379	72 097 055	109	2 672,9
39	Gręboszów	12 285 383	2 216 294	9 185 480	2 231 130	9 057 741	3 032 266	10 790 795	2 823 368	11 980 391	3 743 921	18 358 285	7 160 032	153	2 159,2
40	Gromnik	27 779 398	5 143 618	25 144 075	5 300 904	28 022 971	7 993 400	35 339 856	6 131 440	43 787 759	8 576 507	44 961 764	8 914 957	103	995,9
41	Gródek n. Dunajcem	38 962 886	7 808 099	29 029 057	8 802 040	33 155 164	10 665 900	44 029 391	11 646 149	50 484 365	13 683 682	54 809 122	16 605 377	109	1 796,5
42	Grybów g.	70 496 542	13 094 530	77 391 135	15 468 511	86 581 939	17 407 489	116 450 242	23 454 957	144 000 790	30 909 201	153 113 446	40 097 909	106	1 565,2
43	Grybów m.	21 516 840	5 828 140	17 831 356	5 972 143	18 627 601	6 667 008	26 165 089	6 982 623	31 350 327	8 677 759	38 808 844	13 353 006	124	2 230,7
44	Igrodzia- -Wawrzeńczyce	23 882 102	9 658 627	22 128 249	8 362 683	22 483 457	9 656 416	32 941 152	12 240 890	38 501 918	13 359 708	44 425 207	15 963 926	115	2 065,7
45	Iwanowice	22 920 825	7 630 903	24 557 600	8 688 958	29 100 678	11 157 927	37 807 408	13 793 286	51 568 061	16 475 955	51 460 998	19 701 306	100	2 138,0
46	Iwłkowa	19 196 399	3 764 064	19 144 910	4 922 101	22 435 249	5 691 159	28 974 165	7 040 927	43 106 653	8 677 563	38 595 851	10 110 945	90	1 552,7
47	Jablonka	55 987 306	15 805 900	56 116 952	15 986 648	63 687 285	17 697 775	79 391 731	17 094 762	96 863 006	21 519 058	104 860 260	26 257 230	108	1 402,6
48	Jerzmanowice- -Przegonia	29 804 427	10 895 574	28 046 458	10 004 439	31 110 516	12 580 952	40 679 358	13 420 834	52 113 830	18 157 940	74 689 253	31 114 452	143	2 840,2
49	Jodłownik	33 040 530	8 609 430	30 148 132	9 562 939	33 918 003	11 632 762	37 188 233	7 507 564	46 711 729	10 076 208	50 179 373	13 592 254	107	1 559,3

Lp.	Wyszczególnienie	2011		2013		2015		2017		2019		2020		Dynamika dochodów ogółem (13 : 11) w %	Dochody własne na mieszkańca w 2020
		2011		2013		2015		2017		2019		2020			
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
50	Jordanów g.	28 658 425	5 900 844	31 689 762	7 626 173	35 562 589	11 326 450	45 111 953	9 290 509	53 051 154	12 315 095	62 400 680	18 440 445	118	1 640,6
51	Jordanów m.	14 966 837	7 532 603	15 137 191	8 833 204	15 985 491	9 449 288	21 375 536	10 522 816	27 978 478	12 227 613	46 899 710	18 618 036	168	3 613,7
52	Kalwaria	48 450 835	18 868 443	53 245 343	20 102 203	58 496 110	24 182 083	78 897 155	28 211 245	102 038 512	38 527 917	109 947 518	45 887 193	108	2 291,8
53	Zebrzydowska	25 063 119	6 067 255	25 164 160	5 646 790	31 012 471	9 165 190	34 993 766	6 640 047	42 673 949	7 946 143	46 607 919	9 844 378	109	1 248,8
54	Kamienica	31 832 490	7 591 926	29 621 861	6 341 268	36 050 594	8 343 721	44 584 380	9 491 745	55 082 481	13 233 432	65 607 803	21 472 992	119	2 048,0
55	Kamionka Wielka	77 095 750	42 260 145	82 175 601	45 155 237	91 256 062	53 006 754	119 966 634	59 840 808	145 459 077	74 151 111	165 646 921	78 089 156	114	2 297,4
56	Kęty	40 143 570	21 285 610	43 080 571	23 376 165	44 089 246	25 612 393	57 425 901	27 952 434	72 388 644	35 202 243	84 109 351	44 550 470	116	2 988,2
57	Klucze	24 845 725	9 489 905	30 143 780	12 769 925	31 293 057	15 163 062	42 840 773	17 270 777	50 806 397	20 918 479	67 263 546	32 657 383	132	3 013,8
58	Kocmyrzów-Luborzyca	40 902 440	11 487 774	33 014 293	14 017 400	38 064 509	17 082 215	55 580 143	21 889 262	77 689 939	32 307 194	104 823 667	56 087 896	135	3 501,1
59	Koniusza	23 440 793	5 664 727	25 022 587	7 803 265	29 914 694	9 069 385	35 952 198	9 724 081	40 223 325	12 034 328	46 829 212	15 269 910	116	1 699,1
60	Korzenna	46 569 251	8 170 434	45 487 516	7 375 429	52 869 603	8 916 822	68 065 778	9 862 232	85 095 027	15 967 703	90 359 249	18 713 957	106	1 286,5
61	Koszyce	18 544 050	8 281 967	18 389 082	7 916 885	16 960 994	5 488 634	20 782 993	5 091 084	23 579 450	6 285 621	26 141 983	7 823 184	111	1 448,7
62	Kościelisko	25 676 779	9 881 433	28 459 459	12 197 816	25 866 274	11 267 206	35 469 610	12 805 286	46 416 404	17 152 083	60 261 411	21 618 011	130	2 438,0
63	Kozłów	13 281 017	3 027 439	10 913 967	3 526 431	12 583 683	4 219 736	17 738 193	4 378 860	22 237 878	5 465 945	22 875 146	7 178 044	103	1 575,2
64	Krościenko	17 665 970	5 333 448	18 750 052	5 657 447	21 439 027	6 371 660	29 589 101	7 619 705	34 987 717	9 543 333	48 120 666	14 906 270	138	2 208,7
65	n. Dunajcem	90 522 350	47 839 393	72 457 845	43 931 862	80 236 147	47 964 310	91 947 873	52 854 554	107 386 216	57 983 654	125 214 749	66 082 840	117	3 981,9
66	Krzyszowice	81 159 829	42 381 362	78 966 571	44 679 742	89 886 059	52 452 747	112 698 785	56 313 900	152 828 549	74 204 134	162 741 007	86 214 801	106	2 685,5
67	Książ Wielki	17 119 190	6 026 826	17 244 737	6 379 508	18 608 389	7 243 760	20 562 232	6 443 627	24 750 712	7 783 373	34 399 873	11 445 355	139	2 275,4
68	Lanckorona	29 886 160	6 091 655	20 444 482	5 328 864	18 493 438	7 063 708	26 607 001	7 002 992	32 994 519	8 303 489	36 445 644	12 197 881	110	1 959,5
69	Laszkowa	35 760 968	6 042 512	27 448 965	6 358 589	30 199 613	8 041 554	39 514 577	6 866 834	45 815 373	9 433 227	52 393 654	14 730 039	114	1 797,4
70	Libiąż	50 104 132	29 917 361	54 792 274	35 070 640	61 336 026	39 815 492	84 291 982	49 563 925	96 080 079	50 378 757	98 450 017	47 250 703	102	2 134,6
71	Limanowa g.	70 446 976	18 596 584	68 000 729	19 948 707	70 086 095	21 968 681	104 214 932	25 478 234	129 294 221	32 074 596	148 540 835	43 575 923	115	1 689,2
72	Limanowa m	46 740 428	25 644 444	53 932 613	27 576 956	63 220 660	36 769 560	70 185 635	33 041 166	86 442 633	39 331 237	108 354 977	49 336 878	125	3 274,5
73	Lipinki	18 647 061	5 268 896	20 010 727	5 467 606	22 398 166	8 233 427	26 528 270	5 732 444	34 119 330	7 812 849	41 122 778	10 425 240	121	1 533,1
74	Lipnica Murowana	16 466 914	4 420 819	18 129 787	5 862 113	17 318 300	4 801 459	23 825 533	4 651 343	29 621 198	6 620 639	33 356 663	9 261 247	113	1 641,5
75	Lipnica Wielka	19 701 435	4 390 976	19 819 634	2 814 880	21 003 301	3 249 792	25 706 003	3 545 113	31 426 732	5 060 327	35 789 160	6 835 142	114	1 136,9

Lp.	Wyszczególnienie	2011		2013		2015		2017		2019		2020		Dynamika dochodów ogółem (13 : 11) w %	Dochody własne na mieszkańca w 2020
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
76	Lisia Góra	37 798 712	10 211 553	40 568 709	10 594 245	43 200 796	12 880 064	56 978 432	14 710 293	74 183 115	20 943 480	81 291 446	23 612 882	110	1 530,1
77	Liszki	35 227 165	14 944 594	53 636 734	33 989 516	50 655 457	29 446 615	66 371 727	33 772 283	83 647 946	42 143 845	99 278 995	46 832 727	119	2 676,9
78	Lubień	27 026 542	4 934 560	26 738 559	5 597 862	29 910 856	6 589 455	41 261 496	8 303 719	49 080 134	10 051 572	52 546 966	11 221 280	107	1 113,2
79	Łabowa	21 320 347	3 982 081	21 901 856	4 896 425	23 781 494	8 416 253	28 813 396	5 683 160	33 501 659	8 037 852	35 818 855	9 237 523	107	1 510,6
80	Łapanów	31 729 203	12 374 320	31 580 718	12 554 731	31 262 599	12 459 171	39 267 358	12 341 678	50 561 350	15 498 382	54 900 702	20 504 536	109	2 501,5
81	Łąskie Niżne	25 639 642	8 190 540	27 765 708	8 722 323	31 449 056	10 871 435	41 117 648	11 651 529	51 914 882	15 226 146	55 076 912	17 329 518	106	1 852,4
82	Łącko	54 333 052	10 699 606	54 579 397	12 148 787	60 002 083	15 894 990	86 662 457	14 356 254	109 597 201	18 168 259	112 409 529	26 081 988	103	1 573,2
83	Łososina Dolna	34 294 026	6 853 751	34 875 036	10 796 043	36 214 975	13 397 884	49 691 433	10 884 284	56 810 488	14 014 481	60 552 810	17 641 063	107	1 580,0
84	Łukowica	32 537 011	4 975 166	32 254 957	5 440 156	35 492 081	6 536 847	48 707 085	6 899 337	56 197 178	9 858 085	65 480 096	14 849 207	117	1 465,4
85	Łuzna	23 399 401	4 673 983	23 815 286	5 077 654	30 417 175	8 126 785	36 432 829	6 563 806	47 073 747	8 011 239	52 727 972	14 802 784	112	1 738,0
86	Maków-Podhalański	41 784 808	15 285 745	40 681 465	14 541 105	47 569 699	17 911 753	65 347 627	19 532 148	71 500 325	24 460 112	78 447 285	27 110 736	110	1 699,5
87	Mędrzechów	10 518 940	2 094 453	9 660 116	1 821 759	10 789 169	2 190 668	12 962 610	2 291 821	14 599 456	3 043 077	19 145 000	6 285 208	131	1 846,4
88	Michałowice	21 407 030	10 221 718	26 535 962	13 748 830	31 251 418	18 251 101	42 571 761	21 547 638	56 093 134	28 148 100	67 943 501	35 390 992	121	3 244,2
89	Miechów	51 544 102	23 749 011	50 836 805	24 731 205	58 573 895	26 600 964	72 536 494	29 521 632	90 032 030	33 433 736	108 364 944	43 040 692	120	2 207,9
90	Mogilany	32 347 161	19 008 314	37 824 690	23 189 078	44 295 076	29 178 369	60 346 596	32 827 958	83 825 456	44 133 404	93 089 587	50 527 386	111	3 503,3
91	Moszczenica	16 298 522	3 924 301	16 353 904	4 961 627	15 899 425	3 588 671	22 053 588	3 541 524	29 320 746	4 660 642	47 008 394	7 285 966	160	1 449,7
92	Mszana Dolna g.	45 123 717	8 270 121	49 902 622	9 331 901	58 655 192	12 579 494	78 122 109	13 189 023	91 529 406	18 162 620	95 786 675	21 263 403	105	1 206,9
93	Mszana Dolna m.	29 721 382	12 287 837	25 185 674	10 934 966	29 031 533	10 287 116	36 508 898	16 942 242	35 990 982	15 091 469	42 583 113	17 753 435	118	2 247,6
94	Mucharz	12 811 931	6 141 506	13 810 333	5 418 305	15 274 675	7 745 065	16 432 760	5 316 060	20 866 585	7 561 342	24 790 525	11 025 590	119	2 665,1
95	Muszyna	47 693 855	22 062 712	58 235 827	20 415 898	48 121 684	25 103 745	52 581 675	22 533 097	82 545 179	36 015 504	83 664 040	32 041 750	101	2 777,8
96	Mysienice	163 704 723	114 378 348	134 702 343	81 351 126	131 745 073	78 677 680	188 765 890	92 655 932	226 237 877	102 651 092	266 463 256	131 679 434	118	2 957,8
97	Nawojowa	26 307 334	6 294 722	24 539 494	6 692 143	27 751 582	8 719 324	36 337 069	9 460 626	44 285 676	12 863 800	51 526 129	15 275 557	116	1 738,2
98	Niedźwiedź	24 781 229	5 733 478	25 355 145	5 922 470	26 969 792	5 235 356	36 430 401	5 693 923	40 229 224	7 107 218	44 062 149	9 522 575	110	1 290,5
99	Niepołomice	118 243 801	65 087 812	94 959 799	58 089 344	122 264 281	65 596 244	143 038 889	74 822 275	216 560 375	123 732 741	224 453 246	107 923 952	104	3 641,4
100	Nowe Brzesko	21 999 395	4 346 102	21 027 269	5 803 049	17 505 728	6 112 463	22 998 342	7 564 135	26 548 153	9 522 021	33 692 834	14 233 144	127	2 507,6
101	Nowy Targ g. w	64 669 923	10 975 914	74 270 524	18 977 835	78 303 302	14 240 920	101 307 605	15 896 888	123 115 104	24 055 394	144 840 010	29 188 626	118	1 209,6
102	Nowy Targ m.	84 017 277	49 883 477	116 890 839	63 931 359	105 015 715	61 590 702	136 096 704	71 235 079	177 638 298	88 618 609	183 239 165	91 427 174	103	2 749,1

Lp.	Wyszczególnienie	2011		2013		2015		2017		2019		2020		Dynamika dochodów ogółem (13 : 11) w %	Dochody własne na mieszkańca w 2020
		Dochody własne		Dochody ogółem		Dochody własne		Dochody ogółem		Dochody własne		Dochody ogółem			
		ogółem	własne	ogółem	własne	ogółem	własne	ogółem	własne	ogółem	własne	ogółem	własne		
103	Nowy Mińcisz	37 212 248	13 104 240	38 715 953	14 758 674	39 613 963	15 214 345	57 955 426	18 345 218	73 234 912	22 451 629	81 813 970	27 825 364	112	1 952,7
104	Ochotnica Dolna	27 988 775	6 608 632	30 627 040	8 322 332	32 481 392	8 175 975	41 923 383	8 790 345	54 577 965	12 439 987	60 091 622	23 358 043	110	2 747,0
105	Olesno	19 998 726	3 767 591	20 735 121	4 020 622	20 061 228	4 817 525	27 089 740	5 395 535	32 667 607	6 598 734	40 046 494	12 560 771	123	1 584,4
106	Olkuszc	114 506 614	68 094 397	127 851 122	79 442 141	137 377 053	87 651 671	174 888 894	99 708 535	211 133 953	110 687 066	245 999 432	127 601 444	117	2 647,0
107	Ostek	22 233 333	8 369 672	20 691 031	9 746 758	23 545 107	11 867 457	32 017 419	14 492 186	39 565 920	17 269 650	41 984 005	17 771 263	106	2 148,6
108	Oświęcim g.	40 799 032	20 697 363	46 099 051	25 385 831	49 671 146	31 212 503	67 822 490	35 094 770	86 760 874	42 092 677	96 027 064	46 433 907	111	2 492,6
109	Oświęcim m.	128 272 012	85 333 188	145 844 547	97 298 128	149 775 298	101 821 321	195 294 422	121 114 456	221 098 741	137 262 451	232 210 446	140 738 938	105	3 746,1
110	Palecznica	15 335 121	2 257 078	14 150 852	3 225 814	21 756 972	9 851 597	18 883 972	4 249 769	28 854 917	7 075 454	32 664 443	9 858 123	113	2 762,9
111	Pcim	32 915 853	7 358 741	31 210 173	8 560 346	34 427 873	9 202 331	45 499 575	10 728 390	51 594 342	14 318 222	62 080 642	22 542 110	120	2 022,3
112	Piwniczna-Zdrój	36 956 789	16 670 196	37 854 734	12 081 100	36 258 361	13 297 048	46 864 021	13 684 278	53 295 959	15 761 105	60 773 348	19 472 301	114	1 851,0
113	Pleśna	39 426 951	6 419 282	31 997 766	7 751 442	35 872 263	10 268 553	42 830 261	10 690 493	55 364 030	13 827 592	56 829 004	15 185 719	103	1 272,9
114	Podgórodzie	36 405 757	6 974 467	39 148 465	9 561 362	51 185 354	11 950 533	60 294 164	12 584 267	67 696 787	17 527 259	75 135 086	20 173 734	111	1 506,5
115	Polanica Wielka	10 067 338	4 179 844	11 705 556	5 200 383	12 223 464	6 002 757	16 395 894	6 475 751	22 485 596	9 933 131	26 632 973	9 787 829	118	2 266,8
116	Pononin	28 938 284	8 130 219	29 655 008	9 794 763	36 514 115	14 548 573	46 369 197	13 858 706	59 132 214	19 248 951	69 826 169	27 824 063	118	2 375,1
117	Proszowice	40 784 968	16 837 732	43 100 854	18 118 147	48 424 389	21 889 912	58 566 354	22 169 986	75 203 326	28 275 513	93 014 329	35 671 995	124	2 216,1
118	Przediszów	18 003 336	6 522 626	19 301 325	9 243 241	17 583 244	8 078 212	23 301 090	7 934 052	37 501 202	13 274 505	39 101 503	15 852 628	104	2 352,4
119	Raba Wyżna	35 049 479	7 918 680	40 611 510	10 264 447	44 739 468	10 111 219	58 828 990	11 589 106	67 026 232	13 866 317	74 874 633	16 586 562	112	1 121,5
120	Rabka-Zdrój	46 701 556	19 557 500	46 297 786	19 052 489	48 980 326	20 549 423	63 419 152	22 431 640	82 284 111	29 437 407	88 552 986	34 743 967	108	2 045,3
121	Raciechowice	23 362 469	5 089 195	28 711 738	11 271 703	28 505 524	6 956 061	34 538 530	7 694 615	36 856 592	8 868 138	40 276 167	10 000 477	109	1 545,4
122	Racławice	7 890 850	1 738 033	8 231 252	2 127 345	9 443 236	3 362 428	10 730 675	2 578 898	13 242 579	2 773 610	15 795 861	4 485 959	119	1 805,2
123	Radgoszcz	26 563 688	3 127 712	25 384 036	3 244 147	26 783 687	4 667 495	31 928 715	4 329 297	34 597 274	5 541 578	39 990 160	8 097 211	116	1 086,4
124	Radłów	25 271 993	6 945 780	26 292 226	8 148 563	40 480 490	10 248 511	33 103 837	9 873 831	45 421 693	13 288 541	49 311 589	16 771 550	109	1 746,3
125	Radziemice	9 275 414	2 343 068	10 403 654	3 792 858	9 495 063	3 503 487	13 433 742	3 980 545	15 842 322	4 295 831	17 455 001	6 128 032	110	1 840,8
126	Ropa	16 896 056	2 026 926	19 185 353	3 053 852	20 261 019	4 937 276	25 901 631	3 765 057	32 513 096	5 021 707	37 592 029	8 358 660	116	1 509,9
127	Ryglice	35 723 574	6 596 368	35 189 046	7 255 099	37 828 433	8 041 873	46 828 241	8 992 785	58 240 250	12 280 694	64 570 540	16 678 049	111	1 434,9
128	Rytko	14 522 355	7 126 075	10 921 957	3 348 536	12 358 160	3 651 535	16 329 116	4 396 690	18 028 859	5 222 513	21 290 511	7 714 254	118	2 056,0
129	Rzeplennik Strzyżewski	21 537 267	3 011 266	20 066 323	3 675 020	21 507 311	4 662 652	31 111 395	4 827 267	37 517 108	6 804 671	42 748 936	11 297 738	114	1 673,7

Lp.	Wyszczególnienie	2011		2013		2015		2017		2019		2020		Dynamika dochodów ogółem (13 : 11) w %	Dochody własne na mieszkańca w 2020
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
130	Rzeszawa	28 901 076	9 237 819	35 068 858	11 406 645	34 113 314	12 691 228	44 017 770	15 091 217	55 702 742	18 771 896	65 580 539	20 889 897	118	1 827,6
131	Sękowa	17 252 271	4 738 287	17 482 648	5 030 037	20 525 091	6 990 959	21 945 046	5 142 780	27 993 450	6 523 948	52 480 894	28 331 527	187	5 738,6
132	Siepraw	24 263 258	9 865 272	24 461 904	9 967 004	34 216 820	12 274 993	37 171 527	14 447 356	47 086 284	19 507 908	52 905 396	21 626 475	112	2 384,4
133	Skala	25 300 361	11 446 497	30 357 527	11 914 328	36 771 870	14 624 271	44 483 054	16 881 566	54 307 218	20 690 866	61 158 263	25 433 688	113	2 410,1
134	Skawina	132 958 065	78 285 796	134 921 247	89 747 307	159 333 479	103 696 994	187 739 313	105 489 824	239 178 223	131 616 596	272 830 970	145 455 202	114	3 324,6
135	Skrzyszów	33 846 064	12 274 645	38 389 887	15 550 554	42 216 127	18 774 434	50 346 105	16 855 170	66 019 931	25 690 401	71 558 015	27 367 511	108	1 910,3
136	Ślaboszów	8 953 805	2 071 762	9 260 972	2 486 858	9 462 764	3 168 793	12 784 274	2 994 385	16 859 663	4 178 658	18 261 696	5 802 206	108	1 664,0
137	Ślominiki	37 118 771	12 760 213	42 852 713	14 445 920	46 038 556	17 808 695	57 097 903	20 292 199	79 506 587	25 637 910	90 297 119	35 837 975	114	2 643,5
138	Ślupnice	22 583 852	3 537 356	25 590 237	6 883 912	24 760 722	4 204 829	32 317 203	4 506 027	37 945 203	6 034 885	44 733 892	11 248 718	118	1 650,6
139	Spytkowice (pow. nowotarski)	14 078 317	4 857 306	16 288 103	7 113 133	14 158 201	4 913 504	19 667 362	4 664 648	22 670 143	5 918 537	25 610 061	8 043 114	113	1 738,7
140	Spytkowice (pow. wadowicki)	25 333 341	9 562 348	27 157 765	10 762 856	29 501 122	14 213 900	36 758 248	12 733 034	48 845 196	16 156 536	60 132 769	25 935 007	123	2 515,0
141	Stary Sącz	61 913 092	15 598 242	68 835 738	19 456 416	79 583 507	25 460 227	99 148 219	28 132 626	127 983 343	34 734 993	143 165 488	45 951 811	112	1 931,3
142	Stryszawa	31 153 945	9 814 528	32 855 906	11 625 234	36 525 071	13 697 991	48 160 338	16 231 517	56 020 983	18 638 737	59 426 583	20 658 635	106	1 732,2
143	Stryszów	16 851 265	4 987 310	18 153 199	6 406 117	21 166 834	8 791 352	27 084 887	7 653 894	36 307 151	11 200 925	45 935 335	19 154 791	127	2 797,1
144	Sucha Beskidzka	24 292 038	14 727 632	26 162 942	16 042 398	30 857 295	17 526 963	41 345 176	19 734 586	47 676 170	22 147 561	54 061 604	26 561 754	113	2 936,9
145	Sułkowice	39 219 901	13 444 084	45 924 149	13 501 207	44 167 710	14 522 513	56 432 483	17 527 273	65 457 875	22 370 680	74 293 641	25 664 598	113	1 704,0
146	Sułoszowa	17 576 311	4 147 306	19 579 699	5 243 065	23 004 810	5 682 120	23 851 260	6 164 424	30 653 128	8 105 921	34 986 956	10 447 041	114	1 799,0
147	Szaflary	31 223 416	5 336 092	26 848 720	5 721 192	31 059 222	7 537 518	45 757 369	9 337 699	55 352 780	13 003 950	63 442 779	18 616 932	115	1 674,9
148	Szczawinica	31 208 439	11 219 679	24 372 123	10 400 780	35 264 893	13 769 872	30 714 482	13 043 158	36 531 058	15 823 889	41 414 443	20 617 687	113	2 885,6
149	Szczucln	41 373 386	7 995 530	43 721 126	12 578 468	48 791 203	10 794 846	62 148 140	11 116 811	60 091 403	15 061 166	68 220 384	22 096 229	114	1 686,3
150	Szczurowa	43 016 870	14 405 113	30 266 890	9 418 544	26 516 954	8 530 772	35 995 024	9 569 331	47 810 492	13 455 624	55 435 920	19 528 372	116	2 075,9
151	Szerzyny	25 000 923	4 293 892	22 912 467	3 693 281	25 807 661	4 701 717	34 054 320	5 356 029	41 941 367	7 591 285	47 391 518	12 436 581	113	1 576,6
152	Świątki Górne	25 088 646	10 530 836	30 462 497	12 963 139	38 048 249	15 830 449	46 428 986	19 654 885	62 221 683	27 350 581	72 216 920	33 253 111	116	3 227,8
153	Tarnów	61 395 425	26 270 093	65 819 609	30 895 024	67 768 082	33 958 705	94 751 840	40 316 164	114 982 549	49 708 856	125 607 040	53 430 251	109	2 037,5
154	Tokarnia	25 416 727	4 409 257	23 966 432	5 071 708	26 401 324	5 663 042	37 314 085	6 367 590	42 326 578	8 236 143	51 569 016	14 133 875	122	1 595,2

Lp.	Wyszczególnienie	2011		2013		2015		2017		2019		2020		Dynamika dochodów ogółem (13 : 11) w %	Dochody własne na mieszkańca w 2020	
		Dochody ogółem		Dochody własne		Dochody ogółem		Dochody własne		Dochody ogółem		Dochody własne				
		ogółem	własne	ogółem	własne	ogółem	własne	ogółem	własne	ogółem	własne	ogółem	własne			
155	Tomice	17 574 573	5 308 199	19 880 143	6 992 221	23 377 387	9 701 381	30 766 864	8 827 666	39 158 321	12 032 427	41 288 653	12 590 594	105	1 531,1	
156	Trzciana	19 702 463	6 939 414	17 191 709	4 453 078	18 432 089	5 259 071	26 280 574	6 045 206	36 095 153	8 373 205	39 007 202	12 131 484	108	2 148,7	
157	Trzebinia	94 244 042	64 358 308	104 980 711	70 342 572	105 806 498	71 676 416	135 880 795	78 767 718	159 488 387	92 774 749	165 314 750	87 908 761	104	2 613,8	
158	Trzyciąż	20 665 677	6 620 629	19 754 089	5 775 609	22 225 590	8 578 781	26 222 628	7 418 751	30 872 482	9 887 330	36 821 012	14 737 617	119	2 093,7	
159	Tuchów	46 942 546	11 329 265	51 277 368	12 154 100	51 481 280	15 352 359	68 194 417	16 761 350	78 966 028	20 884 480	91 977 645	27 104 240	116	1 521,9	
160	Tymbark	20 046 041	8 263 517	20 542 938	7 713 028	22 675 226	9 709 278	27 749 410	8 543 501	33 429 713	10 743 571	36 508 879	12 508 455	109	1 892,9	
161	Uście Gorlickie	27 873 274	6 860 238	30 500 389	10 206 517	32 001 971	11 894 289	40 946 340	12 307 944	44 012 776	11 762 418	50 653 857	15 129 959	115	2 199,1	
162	Wadowice	91 760 871	49 437 583	93 400 400	52 139 884	109 536 546	60 744 447	165 477 887	87 533 409	177 613 940	88 541 558	216 568 332	117 655 865	122	3 130,4	
163	Wieliczka	148 117 288	72 622 947	172 186 519	80 800 586	216 705 940	101 708 525	249 596 622	123 094 843	324 939 152	157 927 747	389 945 115	183 208 855	120	2 992,0	
164	Wielka Wieś	33 875 828	18 837 064	34 629 211	24 943 963	55 372 706	29 413 116	58 030 865	35 788 207	78 251 656	46 134 114	96 402 458	60 527 919	123	4 598,7	
165	Wieprz	35 426 208	9 490 247	36 090 454	10 810 647	35 139 000	12 280 593	52 681 380	16 770 864	61 559 915	18 086 239	67 834 695	19 598 960	110	1 567,4	
166	Wierzchosławice	42 223 296	10 846 923	24 280 325	12 365 707	28 926 620	15 219 495	34 965 469	15 405 613	45 931 564	20 795 116	50 210 424	21 048 269	109	1 950,2	
167	Wietrzychowice	11 650 724	2 484 191	15 423 533	3 114 593	10 180 173	2 384 518	13 973 691	3 027 931	15 985 881	3 824 634	15 743 200	4 172 627	98	1 063,4	
168	Wiśniowa	21 555 276	6 436 729	20 417 862	5 868 442	25 044 455	6 769 046	32 631 793	7 693 119	42 945 131	10 299 435	48 123 858	13 240 464	112	1 784,9	
169	Wojnicz	32 767 999	10 650 873	34 332 041	12 376 939	40 301 652	14 869 706	48 019 438	15 966 348	60 273 331	20 232 447	72 701 119	29 501 050	121	2 211,5	
170	Wolbrom	54 394 768	26 961 877	57 820 099	30 411 537	64 780 963	37 019 953	91 530 512	43 006 611	111 263 548	53 165 848	114 952 941	57 464 135	103	2 541,1	
171	Zabierzów	70 565 343	44 101 295	82 181 069	53 949 234	99 351 340	68 367 660	128 306 016	77 590 936	157 652 272	92 717 491	172 606 921	95 143 983	109	3 515,4	
172	Zakliczyn	37 833 442	7 457 412	36 798 211	9 481 097	41 893 151	12 597 485	53 765 788	12 507 424	65 114 267	17 806 751	76 873 458	25 775 269	118	2 056,1	
173	Zakopane	91 361 011	71 891 905	96 303 054	75 215 767	117 994 966	94 357 228	155 392 827	104 961 869	171 276 422	114 945 467	189 072 040	127 206 654	110	4 738,4	
174	Zator	42 177 120	11 535 155	32 907 748	15 818 223	37 781 204	22 302 247	41 927 104	21 956 760	52 220 540	26 432 099	64 666 283	36 514 363	124	3 955,6	
175	Zawoja	26 319 001	6 602 569	28 544 869	9 811 075	33 727 651	12 421 332	41 331 241	10 504 031	46 817 383	12 907 587	49 111 654	14 115 232	105	1 561,6	
176	Zembrzyce	16 989 000	5 498 649	15 253 931	4 490 431	18 241 761	7 626 744	21 754 546	6 820 914	26 633 695	7 707 237	25 991 177	8 547 902	98	1 523,4	
177	Zielonki	50 038 357	30 028 133	61 575 086	35 298 495	76 537 130	45 605 741	97 774 324	56 213 268	145 114 407	74 237 961	161 007 473	84 334 535	111	3 559,9	
178	Żabno	54 114 870	18 268 218	50 756 275	19 916 847	48 586 272	21 717 913	65 587 970	23 115 285	79 291 688	29 383 874	88 530 839	35 601 802	112	1 887,5	
179	Żegocina	19 409 814	4 440 296	19 494 470	5 027 149	21 506 109	5 951 940	28 928 277	6 550 618	35 009 373	6 907 779	35 965 171	8 387 873	103	1 502,7	
Średnia dla wszystkich gmin w Województwie															114	2 176,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 58. Dochody gmin – dynamika dochodów ogółem (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2019		2020		Dynamika dochodów ogółem w % (5 : 3)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
1	2	3	4	5	6	7
I	Gminy o najwyższej dynamice dochodów ogółem w 2020 roku					
1	Kłaj	50 806 397	20 918 479	67 263 546	32 657 383	132
2	Kocmyrzów–Luborzyca	77 689 939	32 307 194	104 823 667	56 087 896	135
3	Krościenko n. Dunajcem	34 987 717	9 543 333	48 120 666	14 906 270	138
4	Książ Wielki	24 750 712	7 783 373	34 399 873	11 445 355	139
5	Ciężkowice	56 120 711	12 252 633	79 810 444	19 969 900	142
6	Jerzmanowice-Przegonia	52 113 830	18 157 940	74 689 253	31 114 452	143
7	Gręboszów	11 980 391	3 743 921	18 358 285	7 160 032	153
8	Moszczenica	29 320 746	4 660 642	47 008 394	7 285 966	160
9	Jordanów m.	27 978 478	12 227 613	46 899 710	18 618 036	168
10	Sękowa	27 993 450	6 523 948	52 480 894	28 331 527	187
II	Gminy o najniższej dynamice dochodów ogółem w 2020 roku					
1	Iwkowa	43 106 653	8 677 563	38 595 851	10 110 945	90
2	Biały Dunajec	36 549 340	8 017 324	35 911 795	9 517 870	98
3	Borzęcin	47 152 344	19 112 679	46 324 550	19 120 536	98
4	Czorsztyn	46 574 973	13 157 283	45 699 718	14 327 033	98
5	Wietrzychowice	15 985 881	3 824 634	15 743 200	4 172 627	98
6	Zembrzyce	26 633 695	7 707 237	25 991 177	8 547 902	98
7	Andrychów	213 545 518	90 231 101	211 278 490	87 980 243	99
8	Iwanowice	51 568 061	16 475 955	51 460 998	19 701 306	100
9	Muszyna	82 545 179	36 015 504	83 664 040	32 041 750	101
10	Dobczyce	103 876 097	41 406 812	105 470 311	54 620 059	102
III	Średnia dla wszystkich gmin Województwa w 2020 roku					
						114

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 59. Gminy o najwyższych i najniższych dochodach bez dotacji na mieszkańca w 2020 roku (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Dochody ogółem	Dotacje	Dochody (3 – 4)	Liczba ludności	Kwota
						w zł/mieszkańca (5 : 6)
1	2	3	4	5	6	7
I	Gminy o najwyższych dochodach na 1 mieszkańca					
1	Świątniki Górne	72 216 920	24 641 619	47 575 301	10 302	4 618,1
2	Ochoznica Dolna	60 091 622	20 675 675	39 415 948	8 503	4 635,5
3	Zabierzów	172 606 921	46 842 500	125 764 420	27 065	4 646,8
4	Niepołomice	224 453 246	86 624 537	137 828 708	29 638	4 650,4
5	Krynica-Zdrój	125 214 749	43 854 856	81 359 893	16596	4 902,4
6	Wielka Wieś	96 402 458	27 031 794	69 370 664	13162	5 270,5
7	Zakopane	189 072 040	47 521 889	141 550 151	26846	5 272,7
8	Zator	64 666 283	15 906 667	48 759 616	9231	5 282,2
9	Bolesław	56 364 079	12 004 703	44 359 376	7727	5 740,8
10	Sękowa	52 480 894	15 200 738	37 280 156	4937	7 551,2

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	Dochody ogółem	Dotacje	Dochody (3 – 4)	Liczba ludności	Kwota w zł/mieszkańca (5 : 6)
II	Gminy o najniższych dochodach na mieszkańca					
1	Wietrzychowice	15 743 200	5 977 784	9 765 416	3 924	2 488,6
2	Bolesław	11 198 197	4 109 798	7 088 399	2 586	2 741,1
3	Libiąż	98 450 017	35 154 229	63 295 788	22 136	2 859,4
4	Gromnik	44 961 764	18 750 765	26 210 999	8 952	2 927,9
5	Wierzchosławice	50 210 424	18 481 318	31 729 106	10 793	2 939,8
6	Pleśna	56 829 004	21 618 106	35 210 898	11 930	2 951,5
7	Zembrzyce	25 991 177	9 383 262	16 607 915	5 611	2 959,9
8	Maków Podhalański	78 447 285	31 165 462	47 281 823	15 952	2 964,0
9	Biały Dunajec	35 911 795	14 548 569	21 363 226	7 166	2 981,2
10	Dąbrowa Tarnowska	103 285 580	39 382 704	63 902 876	21 187	3 016,1
	Średnia na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin w województwie					3 685,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 60. Dochody gmin – dynamika dochodów własnych (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2019 rok		2020 rok		Dynamika dochodów własnych w % (6 : 4)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
1	2	3	4	5	6	7
I	Gminy o najwyższej dynamice dochodów własnych w 2020 roku					
1	Gnojnik	49 800 592	10 675 621	62 333 402	19 379 969	181,5%
2	Łużna	47 073 747	8 011 239	52 727 972	14 802 784	184,8%
3	Słupnice	37 945 203	6 034 885	44 733 892	11 248 718	186,4%
4	Ochotnica Dolna	54 577 865	12 439 987	60 091 622	23 358 043	187,8%
5	Olesno	32 667 607	6 598 734	40 046 494	12 560 771	190,4%
6	Gręboszów	11 980 391	3 743 921	18 358 285	7 160 032	191,2%
7	Bystra-Sidzina	38 310 263	7 020 667	44 300 607	13 994 126	199,3%
8	Mędrzechów	14 599 456	3 043 077	19 145 000	6 285 208	206,5%
9	Bochnia	95 600 823	33 959 632	167 719 220	86 714 338	255,3%
10	Sękowa	27 993 450	6 523 948	52 480 894	28 331 527	434,3%
II	Gminy o najniższej dynamice dochodów własnych w 2020 roku					
1	Niepołomice	216 560 375	123 732 741	224 453 246	107 923 952	87,2%
2	Muszyna	82 545 179	36 015 504	83 664 040	32 041 750	89,0%
3	Libiąż	96 080 079	50 378 757	98 450 017	47 250 703	93,8%
4	Trzebinia	159 488 387	92 774 749	165 314 750	87 908 761	94,8%
5	Andrychów	213 545 518	90 231 101	211 278 490	87 980 243	97,5%
6	Polanka wielka	22 485 596	9 933 131	26 632 973	9 787 829	98,5%
7	Borzęcin	47 152 344	19 112 679	46 324 550	19 120 536	100,0%
8	Wierzchosławice	45 931 564	20 795 116	50 210 424	21 048 269	101,2%
9	Oświęcim	221 098 741	137 262 451	232 210 446	140 738 938	102,5%
10	Zabierzów	157 652 272	92 717 491	172 606 921	95 143 983	102,6%
III	Średnia dla wszystkich gmin województwa w 2020					132,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 61. Wydatki majątkowe gmin (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
		Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	% udział w wydatkach ogółem	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach ogółem (w %)
1	Bochnia m.	10 820 245	12,94	21 555 592	20,64	6 045 344	5,41	24 445 950	17,32	27 582 494	20,96	23 110 751	13,85
2	Bukowno	11 327 328	30,04	9 650 395	25,59	4 308 057	11,40	6 214 438	14,04	16 171 309	38,37	9 281 293	16,41
3	Gorlice m.	18 394 228	22,82	11 527 257	15,22	9 074 772	9,94	13 793 103	12,80	24 913 557	23,70	24 358 082	16,47
4	Grybów m.	12 570 858	45,10	595 408	3,43	530 208	2,47	3 780 873	12,59	5 788 726	20,79	3 941 467	11,59
5	Jordanów m.	631 392	4,69	328 265	2,39	716 642	4,12	4 451 699	17,81	6 418 765	29,62	17 753 402	43,16
6	Limanowa m	12 075 501	22,49	23 995 015	32,75	7 324 024	11,00	22 420 083	24,92	23 654 087	32,57	28 910 666	26,21
7	Mszana Dolna m.	5 328 552	22,41	4 496 002	19,45	7 763 831	24,25	7 049 101	19,71	4 770 871	14,61	5 977 598	14,41
8	Nowy Targ m.	36 926 234	34,08	41 927 732	33,15	9 917 642	8,72	30 049 056	19,50	29 713 779	21,47	35 140 188	19,19
9	Oświęcim m.	24 949 571	17,67	17 756 875	11,92	43 439 089	22,47	43 641 724	20,15	32 800 717	17,23	27 288 100	12,12
10	Sucha Beskidzka	3 647 085	15,26	7 060 507	23,94	9 527 925	23,95	11 661 658	24,90	12 201 393	31,83	20 766 986	33,67
11	Zakopane	26 950 160	25,03	21 408 649	19,07	21 337 033	16,22	52 484 302	28,78	27 975 356	20,56	17 042 090	10,62
	Razem miasta	163 621 154	22,96	160 301 697	18,87	119 984 567	12,72	219 991 987	19,32	211 991 054	24,70	213 570 625	19,79
12	Alwernia	3 384 821	10,68	2 827 598	9,28	1 896 866	5,14	4 785 995	10,50	4 603 646	8,68	5 660 791	9,12
13	Andrychów	17 023 262	15,96	23 073 700	18,54	19 920 042	13,03	51 001 920	24,45	44 963 362	19,99	14 230 427	6,73
14	Biecz	10 936 345	20,12	4 361 143	9,22	6 945 996	11,41	18 244 656	20,84	6 802 658	8,65	10 965 958	12,40
15	Bobowa	9 868 256	30,80	8 023 682	21,95	3 288 343	8,12	14 501 241	24,95	7 934 568	13,99	14 642 545	22,50
16	Brzesko	7 870 774	9,12	7 118 335	7,20	5 751 318	4,71	10 139 937	7,20	14 152 215	8,55	9 222 065	5,32
17	Brzeszcze	3 410 292	6,62	4 150 773	7,99	13 842 058	18,21	40 559 997	36,07	28 350 421	25,97	31 398 793	25,64
18	Chelmek	11 433 143	31,71	3 368 735	11,59	4 340 412	11,65	13 505 560	24,54	15 155 390	24,40	13 019 160	19,99
19	Chrzanów	34 407 247	23,73	15 460 881	11,65	10 894 511	7,13	30 284 203	15,73	23 004 367	11,55	23 909 468	10,94
20	Ciężkowice	6 894 964	18,78	2 855 414	8,00	2 740 896	6,13	3 423 373	6,72	9 068 467	15,03	23 971 382	30,34
21	Czchów	6 328 946	18,58	3 413 974	9,84	2 273 165	5,43	9 725 686	17,69	7 755 470	13,62	4 630 729	8,06
22	Dąbrowa Tarnowska	8 659 315	15,29	11 584 859	19,33	8 503 815	11,85	13 341 721	15,25	6 519 863	7,31	12 142 007	12,02

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
23	Dobczyce	19 968 561	35,23	12 545 268	24,46	7 168 437	12,29	19 831 361	24,85	40 781 588	37,10	24 436 283	24,61
24	Kalwaria Zebrzydowska	10 741 492	20,72	7 133 114	12,89	9 241 491	12,68	9 843 395	11,64	13 499 969	13,64	12 642 030	12,12
25	Kęty	13 180 117	15,49	17 079 015	17,67	10 413 088	9,41	16 528 617	12,53	9 596 940	6,71	21 361 356	12,52
26	Koszyce									3 435 867	13,63		0,00
27	Krynica-Zdrój	28 680 109	34,89	6 666 180	9,07	8 079 970	9,57	15 894 634	15,59	16 396 355	65,07	19 004 754	15,96
28	Krzyszowice	16 211 593	20,41	9 035 229	11,05	9 858 049	9,65	30 139 704	21,82	30 543 194	27,35	19 931 547	12,37
29	Libiąż	6 424 116	12,93	7 113 438	12,75	7 871 203	11,19	18 889 670	19,99	16 616 128	10,87	16 916 790	15,40
30	Maków Podhalański	3 478 974	8,41	4 571 019	10,96	5 924 498	10,13	7 362 108	11,21	7 723 021	7,77	7 506 847	9,93
31	Miechów	9 082 593	17,18	6 804 209	12,80	11 285 278	16,63	11 725 559	15,08	19 425 688	27,00	33 528 130	29,03
32	Muszyna	21 129 700	37,45	14 465 040	31,27	4 422 915	9,80	20 960 510	31,25	26 799 524	28,44	25 273 118	30,70
33	Myslenice	74 609 744	50,00	50 705 797	31,89	27 684 875	16,37	25 494 313	13,18	20 841 466	26,49	33 440 106	13,91
34	Niepołomice	20 384 087	22,00	23 421 058	22,05	23 603 089	17,85	34 744 261	20,87	68 268 459	32,56	62 139 650	26,16
35	Nowe Brzesko	8 619 012	36,65	1 026 594	5,49	299 897	1,50	2 390 733	9,68	1 020 738	0,46	2 646 850	9,15
36	Nowy Wiśnicz	6 267 213	13,95	2 952 275	7,92	5 210 234	10,24	16 307 236	22,75	13 242 609	52,86	8 135 264	10,31
37	Olkusz	13 480 145	10,77	16 806 385	12,57	7 621 099	5,03	19 712 039	10,85	28 195 611	37,51	38 695 658	15,96
38	Piwniczna-Zdrój	17 857 284	39,18	12 533 763	29,22	5 366 068	12,41	8 200 582	16,99	5 850 597	2,74	12 972 862	21,83
39	Proszowice	2 960 811	6,53	4 979 825	10,45	5 567 126	9,57	8 499 185	11,67	8 355 795	16,53	23 696 033	24,90
40	Rabka-Zdrój	10 405 065	21,65	12 404 590	25,05	12 131 912	19,97	11 510 215	16,44	13 068 584	17,00	13 364 032	16,02
41	Radłów	1 714 379	5,28	4 463 899	15,76	1 334 923	4,19	3 585 257	9,56	7 493 226	9,62	6 343 784	13,37
42	Ryglice	9 030 959	24,64	6 526 953	17,55	3 218 757	7,53	7 738 013	13,75	10 422 678	22,48	7 753 487	12,01
43	Skąpa	3 359 325	10,77	7 011 751	20,35	2 409 096	6,44	7 133 720	14,80	9 649 163	15,50	6 108 131	10,64
44	Skawina	45 216 263	30,59	53 655 275	30,98	21 005 944	12,14	28 988 495	14,06	46 289 876	84,09	50 607 938	18,53
45	Słomniki	8 683 871	21,52	12 060 127	25,88	7 997 656	14,93	10 655 685	17,43	22 635 051	9,07	27 678 948	29,92
46	Stary Sącz	13 737 465	21,44	19 560 418	25,64	13 647 919	15,09	36 182 815	28,25	39 854 875	48,97	41 537 738	27,77

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
		Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w %	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w %	Wydanki majątkowe	% udział w wydatkach w %	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w %	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w %	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w %
		ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)	ogółem (w %)
47	Sukowice	10 296 983	22,61	22 058 252	37,77	8 086 149	14,85	4 796 029	8,37	3 479 691	2,49	4 361 424	6,30
48	Szczawnica	10 867 182	37,85	4 372 529	18,43	3 687 963	12,92	4 804 777	14,17	2 556 239	4,15	2 441 724	7,12
49	Szczuclin	20 947 722	41,20	3 453 172	7,91	4 166 294	6,79	7 190 337	13,19	3 236 783	9,32	7 074 093	11,03
50	Świątynki Górne	5 074 235	17,03	4 837 334	15,12	6 138 545	14,42	18 825 449	29,96	8 765 072	15,58	14 559 340	18,87
51	Trzebinia	14 925 887	15,29	15 383 809	15,68	13 776 375	11,89	21 116 595	15,25	13 945 921	23,30	11 628 012	7,28
52	Tuchów	10 429 239	22,18	9 536 959	18,02	3 029 668	5,02	7 451 560	10,24	8 661 209	5,95	6 777 332	7,99
53	Wadowice	14 785 285	14,50	8 958 918	9,24	10 048 156	8,02	26 148 154	15,11	15 144 689	18,57	27 022 495	13,08
54	Wieliczka	22 450 692	15,86	54 509 233	27,87	40 745 947	16,98	41 608 404	14,90	56 003 252	30,18	87 374 107	21,54
55	Wojnicz	5 863 047	15,42	5 708 918	15,80	2 978 910	7,01	8 008 644	15,06	8 265 422	2,48	8 855 545	13,29
56	Wolbrom	4 608 831	8,07	8 884 215	14,44	9 816 773	12,89	31 888 464	27,75	18 645 427	31,09	23 764 866	20,54
57	Zakliczyn	10 552 758	29,61	8 377 007	22,08	4 418 287	9,87	13 107 984	21,24	9 848 838	9,39	12 427 090	18,07
58	Zator	13 937 041	43,83	11 855 785	34,31	10 892 419	27,08	10 325 894	22,62	9 744 337	15,32	9 713 606	17,72
59	Żabno	21 485 953	31,80	11 762 634	21,70	4 922 366	8,51	8 489 578	12,39	7 744 360	15,44	9 747 970	11,45
	Razem miasta-gminy	651 665 096	22,01	569 459 080	17,38	414 468 798	10,93	785 594 265	17,20	814 358 667	20,31	905 262 263	15,97
60	Babice	1 407 941	7,29	6 296 921	24,03	4 380 644	14,85	5 380 457	15,58	3 371 153	8,95	4 931 282	11,28
61	Biały Dunajec	3 300 606	15,02	2 108 461	10,73	2 149 713	8,59	4 091 669	13,20	4 359 049	11,88	4 616 588	12,83
62	Biskupice	2 359 579	10,10	6 256 233	21,56	2 573 157	7,60	12 137 714	22,99	12 841 153	21,80	8 138 023	13,26
63	Bochnia g.	3 569 068	7,79	5 691 754	11,18	8 298 634	12,19	19 626 058	21,15	19 084 387	18,85	18 278 807	17,31
64	Bolesław (pow. dąb.)	2 545 492	30,32	326 087	4,96	500 189	6,30	355 422	4,24	4 704 922	10,72	1 201 318	11,63
65	Bolesław (pow. olk.)	1 554 970	6,00	3 631 143	13,44	2 560 689	7,63	10 073 656	22,60	185 421	2,03	7 013 181	13,84
66	Borzęcin	17 609 078	44,01	5 530 607	18,57	1 059 802	3,73	2 601 687	7,49	10 204 518	21,96	3 952 138	9,16
67	Brzeźnica	3 347 318	11,47	3 456 018	11,71	2 179 244	6,23	12 705 742	24,47	5 401 838	10,60	10 493 913	17,68
68	Budzów	3 889 297	15,18	2 560 697	9,65	1 537 804	4,75	6 680 829	16,07	15 554 052	28,77	8 242 598	16,47
69	Bukowina Tatrzańska	3 761 181	10,94	13 381 139	26,72	12 064 867	19,62	7 459 606	10,92	5 662 011	7,82	6 527 462	7,90

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
70	Bystra-Sidzina	1 172 169	6,16	2 886 610	12,93	2 173 441	8,14	11 034 266	25,73	4 477 819	12,85	2 241 571	6,56
71	Charsznica	5 601 107	24,37	3 619 161	15,69	1 357 297	5,56	4 885 391	16,27	4 109 107	12,89	5 917 919	16,16
72	Chełmiec	16 662 901	19,01	14 906 017	16,79	10 051 346	9,19	69 024 072	37,32	41 188 332	23,96	22 142 287	13,02
73	Czarny Dunajec	17 920 025	26,38	13 816 163	20,27	7 194 057	8,84	9 381 558	9,71	8 916 055	8,90	7 287 124	6,98
74	Czemichów	7 125 174	18,82	3 087 470	8,45	5 867 048	11,54	12 719 187	19,59	16 224 037	21,08	10 324 711	13,07
75	Czoiszczyn	3 637 973	17,48	6 849 901	26,66	6 214 574	20,56	7 977 842	21,48	21 583 932	39,47	6 641 256	16,53
76	Dębno	7 724 390	20,88	8 442 288	21,46	5 444 029	11,38	12 303 274	19,86	12 696 829	18,10	13 503 407	17,98
77	Dobra	4 804 375	16,07	10 767 215	28,25	4 118 228	10,46	11 875 593	20,62	10 831 227	18,85	4 124 653	7,49
78	Drwinia	4 283 727	20,40	5 906 136	24,75	3 628 250	13,97	7 888 315	23,03	15 803 104	35,75	10 624 459	25,46
79	Gdów	3 422 266	7,50	9 327 575	16,92	5 335 740	8,06	17 165 616	19,09	10 189 090	11,08	7 273 877	7,56
80	Gnojnik	4 688 731	20,18	3 786 510	16,06	2 434 790	8,51	8 482 828	20,00	20 820 108	35,40	16 180 386	28,74
81	Golcza	3 572 489	22,69	7 445 501	34,44	2 907 351	14,11	9 974 306	32,85	5 364 627	18,91	3 488 196	12,48
82	Gołlice g.	7 074 669	13,98	8 143 293	15,19	8 239 217	12,84	12 308 070	15,51	12 322 152	14,53	11 723 428	12,89
83	Gręboszów	4 387 580	30,31	530 079	6,91	208 050	2,13	1 393 288	12,12	386 922	3,33	3 844 890	24,51
84	Gromnik	4 445 580	16,84	703 592	3,03	2 258 614	7,07	5 936 994	14,83	6 913 301	15,38	4 287 341	9,69
85	Gródek nad Dunajcem	9 579 987	27,73	3 762 286	12,18	2 807 815	7,27	6 120 076	12,58	7 457 255	13,97	5 099 590	9,78
86	Grybów g.	13 957 322	18,26	16 774 540	20,11	16 478 126	15,44	25 176 319	19,12	21 718 672	15,28	18 714 912	12,78
87	Igołomia-Wawrzeńczyce	4 669 576	20,34	2 719 382	12,64	2 469 386	9,25	7 794 696	22,01	7 561 536	19,48	8 265 624	19,03
88	Iwanowice	2 704 987	11,18	2 543 593	10,51	3 467 601	10,44	15 118 327	31,27	15 612 200	28,99	11 297 652	21,03
89	Iwkowa	5 941 585	25,97	3 864 496	17,52	2 407 870	9,22	12 106 994	29,63	17 650 524	36,47	7 593 088	18,39
90	Jablonka	16 224 562	28,39	22 352 579	31,61	8 814 037	12,97	15 734 855	17,86	13 805 233	14,11	7 138 696	7,25
91	Jerzmanowice-Przebinia	2 058 661	7,63	1 788 459	6,87	4 527 931	12,38	8 353 511	18,25	10 104 702	19,67	17 785 616	26,89
92	Jodłownik	8 826 786	28,67	10 571 775	29,47	3 496 330	9,87	7 349 354	16,44	5 168 268	11,49	6 783 089	13,44
93	Jordanów g.	5 849 750	19,18	6 027 879	18,46	6 949 833	16,22	6 186 656	12,52	2 498 251	5,12	6 497 215	11,62

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
		Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	% udział w wydatkach w wydatkach ogółem	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział w wydatkach w wydatkach ogółem (w %)
94	Kamienica	4 978 122	19,11	7 437 610	24,77	4 218 089	12,97	6 606 092	15,88	8 115 850	18,06	7 667 990	16,15
95	Kamionka Wielka	4 097 087	14,00	4 321 957	14,32	4 926 752	12,43	7 607 300	15,20	8 330 905	14,45	7 864 869	13,24
96	Klucze	3 318 280	7,68	3 115 972	7,36	2 984 665	6,09	14 715 541	20,44	10 739 433	15,06	11 383 556	14,37
97	Kłaj	6 535 817	21,28	4 484 771	14,46	1 241 274	3,50	12 664 720	24,52	6 956 600	13,13	14 942 748	22,82
98	Kocmyrzów-Luborzyca	12 252 899	31,50	5 510 559	14,97	4 292 121	9,13	13 038 865	20,29	16 069 254	20,64	33 037 588	31,54
99	Koniusza	4 774 822	20,80	3 354 310	13,74	4 037 997	12,55	6 917 297	17,61	8 255 057	18,87	5 208 221	11,60
100	Korzenna	9 932 200	20,08	13 420 785	24,94	5 547 973	9,55	16 232 023	20,04	13 273 151	16,11	16 329 577	18,65
101	Koszyce	9 500 957	43,89	3 551 353	20,41	4 233 523	2,38	3 124 730	12,71	3 435 867	10,97	3 195 835	12,30
102	Kościełisko	5 846 773	23,39	8 980 540	29,00	3 735 607	11,40	7 207 688	17,23	4 979 548	10,97	19 253 226	31,56
103	Kozłów	1 931 040	16,94	1 031 166	8,80	308 004	2,19	3 241 814	16,92	4 454 176	20,31	1 209 139	5,85
104	Krościenko n. Dunajcem	3 616 788	18,05	3 543 145	16,92	3 707 047	14,17	4 274 513	14,06	5 885 608	16,77	15 790 878	34,32
105	Książ Wielki	2 188 794	13,86	3 178 826	18,11	2 294 687	11,61	8 353 099	31,26	5 764 291	21,23	8 619 740	26,51
106	Landkorona	3 814 036	19,66	1 200 188	7,58	993 469	4,54	3 809 268	13,29	5 577 058	17,10	5 449 678	15,98
107	Laskowa	4 584 940	17,00	2 840 297	10,71	2 354 949	6,69	3 711 117	8,65	3 697 797	8,22	4 306 205	8,93
108	Limanowa g.	15 872 687	22,70	13 658 986	19,49	11 688 426	13,00	23 912 452	20,20	23 514 599	17,99	20 903 721	15,28
109	Lipinki	2 158 274	10,95	3 222 177	15,04	939 967	4,06	1 985 189	6,95	4 686 180	13,23	9 511 539	22,83
110	Lipnica Murowana	6 088 611	28,95	2 068 264	11,18	585 235	2,77	4 483 589	16,42	5 239 743	16,75	5 751 805	17,66
111	Lipnica Wielka	6 903 199	30,64	1 338 292	7,16	917 592	4,25	5 092 497	16,81	1 355 909	4,42	2 620 009	7,62
112	Lisia Góra	5 851 665	14,74	5 984 816	14,03	5 843 324	10,94	7 005 423	10,71	7 163 196	9,77	9 050 803	11,20
113	Liszki	10 774 629	25,15	12 964 117	25,80	16 639 048	24,44	12 345 621	16,74	9 781 737	11,92	10 036 124	10,92
114	Lubień	2 713 173	10,21	1 075 465	4,02	1 721 538	4,90	5 990 434	12,96	3 833 934	8,01	3 325 159	6,45
115	Łabowa	1 046 747	5,47	4 122 470	17,63	591 934	2,33	4 713 778	13,87	4 151 336	12,19	2 384 687	6,82
116	Łapanów	9 608 342	24,92	2 283 804	7,23	1 215 872	3,31	1 852 220	4,62	7 270 071	14,61	3 287 083	6,21
117	Łąskie Niżne	9 405 528	31,77	11 222 563	34,03	4 503 232	12,78	8 766 160	19,38	11 564 762	22,52	5 983 258	13,04

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
118	Łącko	4 540 042	9,47	23 004 240	32,55	6 292 030	8,79	16 375 319	17,01	27 471 060	24,38	13 862 374	13,61
119	Łososina Dolna	11 590 524	30,70	8 919 212	23,24	4 404 629	10,36	8 155 522	14,29	8 401 638	14,50	6 051 843	10,37
120	Łukowica	4 394 947	12,96	3 407 265	9,84	3 528 119	8,45	9 781 267	17,55	6 485 368	11,58	5 104 596	8,45
121	Łuzna	3 829 392	14,99	5 135 863	17,04	2 166 230	6,78	3 892 785	9,87	11 471 058	22,32	6 017 638	12,10
122	Mędzzechów	1 976 672	18,91	852 213	8,34	715 845	6,01	321 998	2,41	279 294	2,00	596 640	3,89
123	Michałowice	5 841 877	23,21	6 967 526	24,41	5 369 078	14,48	9 936 192	19,54	8 206 856	14,53	10 081 161	15,47
124	Mogilany	5 608 069	15,10	6 311 341	15,30	6 397 880	12,29	18 286 738	24,68	23 565 130	25,87	10 588 845	12,24
125	Moszczenica	4 361 250	26,29	1 721 910	11,49	893 624	5,07	2 701 076	12,36	10 432 296	33,23	22 964 637	49,20
126	Mszana Dolna g.	3 894 109	8,82	13 975 199	22,43	4 246 766	6,36	14 080 543	16,79	10 140 060	11,32	10 273 093	11,09
127	Mucharz	3 801 561	24,55	1 885 749	12,44	894 871	5,85	724 227	4,13	1 240 195	6,11	3 015 474	12,98
128	Nawojowa	3 699 197	16,71	5 054 173	19,40	2 671 466	8,76	8 994 507	21,39	11 339 035	23,56	5 946 830	13,18
129	Niedźwiedź	4 976 583	19,70	4 868 294	18,34	2 724 607	8,55	4 713 768	12,14	4 380 758	10,68	4 088 955	9,65
130	Nowy Targ g.	13 757 280	20,89	20 605 170	26,18	9 798 478	10,96	18 419 281	16,81	30 403 228	23,15	32 297 782	23,54
131	Ochołtnica Dolna	10 934 961	34,50	2 606 393	9,44	2 584 040	7,54	6 671 086	15,31	12 142 849	22,55	9 737 553	17,49
132	Olesno	4 006 573	19,20	2 386 123	11,34	322 310	1,36	3 640 477	11,95	3 958 729	11,48	1 860 969	5,33
133	Ostek	3 433 275	15,49	4 704 740	20,40	4 547 277	16,17	4 523 362	12,69	6 550 999	15,78	1 738 505	4,37
134	Oświęcim g.	9 046 809	18,76	6 830 951	14,33	6 752 764	11,66	12 257 127	16,44	12 810 207	14,96	8 432 156	9,16
135	Palecznica	1 917 468	15,69	4 836 303	29,85	1 272 376	7,43	4 478 276	19,98	9 846 687	35,63	12 179 467	38,24
136	Pcim	2 496 131	8,04	5 216 517	15,10	1 882 281	4,71	5 964 556	11,80	3 295 579	6,41	4 127 419	7,41
137	Pleśna	5 859 301	18,14	7 356 469	20,83	5 107 806	12,72	12 092 203	22,63	7 213 984	13,30	6 577 343	12,33
138	Podegrodzie	9 417 631	23,37	14 509 352	29,85	4 760 613	9,32	10 202 044	15,67	8 587 882	12,36	4 894 628	6,76
139	Polanka Wielka	2 158 959	18,93	1 658 075	14,07	1 320 526	9,67	3 649 796	18,25	4 757 245	20,22	5 925 429	23,24
140	Poronin	2 860 292	9,97	5 423 919	14,89	1 921 171	4,55	8 907 483	15,61	4 921 760	8,31	4 528 461	7,45
141	Przecliszów	11 304 086	45,56	3 900 039	21,38	592 227	3,01	7 277 795	25,47	11 636 535	32,25	14 773 184	35,10

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
		2 527 820	7,36	10 070 649	22,90	13 287 277	22,72	10 549 572	16,08	10 002 788	14,60	7 968 409	10,79
817 457	3,11	2 718 627	10,14	1 190 616	3,77	2 045 863	5,80	6 751 171	16,06	1 311 923	3,43		
2 147 439	24,62	2 993 787	30,07	402 056	4,37	1 041 016	7,36	1 029 398	8,07	1 513 261	10,38		
6 583 289	26,47	3 054 959	12,97	1 095 619	3,73	2 213 818	7,10	1 220 584	3,61	1 918 137	5,22		
613 009	6,79	1 339 894	13,22	615 960	5,31	1 593 688	10,90	1 818 662	11,23	1 356 948	8,45		
4 678 699	24,22	9 518 672	38,02	377 443	1,69	863 231	3,12	6 195 831	18,65	6 329 215	17,98		
										7 753 487	12,58		
3 547 947	24,88	771 416,09	6,84	108 708	0,81	1 810 751	10,48	1 060 277	6,13	1 333 769	7,33		
3 803 174	17,24	3 521 448	14,70	1 863 170	6,85	8 780 643	21,99	5 124 085	13,65	5 980 328	15,13		
3 559 168	11,73	3 345 406	10,30	3 456 284	8,47	7 585 870	14,69	11 399 670	18,66	10 820 692	16,23		
7 551 496	36,67	4 304 866	23,98	2 628 892	13,30	7 196 764	25,97	6 193 960	21,41	28 722 959	55,19		
11 087 601	34,66	9 588 236	30,06	1 721 593	5,47	7 440 102	17,14	5 448 305	11,80	6 611 416	12,87		
8 533 908	22,51	11 602 557	26,68	5 253 338	10,92	9 422 603	16,11	13 583 689	19,86	11 008 216	15,97		
657 408	7,50	1 824 945	18,03	917 643	8,14	1 261 139	8,40	1 392 688	8,77	1 705 833	10,56		
3 923 731	17,82	4 424 631	19,08	6 510 396	20,32	4 623 513	12,93	3 149 731	8,25	5 629 826	14,03		
5 114 811	32,51	1 394 034	10,44	1 794 128	10,10	1 910 836	9,27	929 697	4,30	997 026	4,30		
1 892 852	7,34	5 596 309	18,38	1 903 776	5,74	16 097 179	30,41	7 088 503	14,43	6 146 909	11,97		
4 140 163	13,14	6 948 469	18,92	7 504 936	16,21	9 163 251	16,75	4 668 486	8,38	4 811 273	8,03		
4 806 105	23,60	1 147 787	6,38	1 412 296	6,01	6 291 508	19,83	8 015 482	22,19	9 571 478	23,33		
5 603 934	28,39	3 833 617	21,58	2 623 909	12,64	8 564 634	28,12	5 135 957	17,39	3 175 295	10,39		
4 367 439	14,97	2 761 852	9,61	4 144 839	10,68	10 147 593	19,27	12 961 913	22,22	9 745 138	16,22		
10 696 807	31,36	8 084 620	24,53	1 452 332	4,72	11 764 126	25,20	12 484 276	24,64	11 276 038	21,34		
4 729 972	19,53	2 254 321	9,99	4 663 240	14,79	10 786 847	25,30	4 035 503	10,37	9 152 593	20,72		

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020	
		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		% udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	
		Wydatki majątkowe	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Wydatki ogółem	Wydatki majątkowe	Wydatki ogółem
165	Tarnów	14 397 551	21,26	13 006 771	18,38	8 736 372	10,39	19 033 183	17,68	17 886 566	14,96	8 214 637	7,16
166	Tokarnia	5 173 227	18,66	1 870 881	7,53	2 552 572	7,77	1 342 213	3,47	2 426 383	5,80	6 739 576	13,86
167	Tomice	4 441 892	19,26	3 656 391	16,68	1 782 037	6,75	5 132 778	14,39	3 426 659	9,05	1 044 396	2,67
168	Trzciana	6 656 514	31,11	1 139 861	6,47	748 117	3,42	6 373 796	19,62	6 143 828	17,16	4 040 030	11,00
169	Trzygąź	3 987 246	21,79	4 390 690	22,08	1 779 829	8,33	8 522 583	28,45	12 030 378	32,66	1 951 767	6,68
170	Tymbark	3 743 799	17,21	4 281 376	18,78	2 539 427	9,71	5 324 489	16,30	1 905 861	5,91	3 099 894	8,61
171	Uście Gorlickie	11 110 288	33,78	5 242 238	16,64	3 429 647	9,49	4 416 007	9,87	2 210 230	5,21	7 276 118	14,99
172	Wielka Wieś	11 137 074	31,07	22 380 946	45,23	9 124 360	19,43	19 521 387	28,18	15 706 959	20,29	16 891 240	18,83
173	Wierpż	5 585 972	16,53	8 870 720	23,49	12 587 241	24,87	7 784 644	14,07	6 015 380	10,19	7 990 332	11,86
174	Wierzchosławice	2 587 657	10,18	2 708 725	10,33	907 497	2,89	2 439 838	6,60	3 682 983	8,45	4 584 956	9,37
175	Wietrzychowice	1 132 059	10,66	382 431	3,71	603 288	5,00	4 250 901	24,56	1 670 940	10,75	1 203 370	8,02
176	Wiśniowa	1 251 997	6,19	2 124 578	9,88	2 254 075	8,03	2 840 329	8,45	15 393 040	31,47	14 596 206	28,18
177	Zabierzów	11 115 710	15,97	18 367 701	20,45	21 747 299	18,76	28 593 173	20,44	27 613 459	17,18	28 027 550	15,89
178	Zawoja	2 005 511	7,46	7 729 280	23,58	6 571 421	17,01	8 482 817	18,95	4 467 807	10,24	8 736 813	17,62
179	Zembrzyce	2 043 714	13,68	4 687 472	22,92	3 898 994	17,97	8 998 717	30,11	6 330 729	22,17	1 314 337	5,33
180	Zielonki	11 198 936	21,47	14 870 530	23,97	8 959 131	12,00	40 439 628	33,16	39 172 154	27,73	44 223 840	26,25
181	Żegocina	4 711 406	23,09	4 239 490	19,69	744 585	3,21	8 284 384	22,92	3 207 227	9,35	1 326 715	3,85
	Razem gminy	696 848 081	19,38	726 962 212	17,44	476 929 386	9,35	1 094 038 501	17,17	1 097 387 518	15,87	1 041 056 660	14,69
	Ogółem	1 512 134 332	20,88	1 456 722 990	19,04	1 011 382 751	11,24	2 099 624 753	18,24	2 123 737 239	17,08	2 159 889 548	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 62. Wynik wykonania budżetu gmin w 2019 roku (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu
I	Gminy o najwyższej nadwyżce budżetowej			
1	Myślenice	226 237 877	209 679 850	16 558 028
2	Trzebinia	159 488 387	145 664 415	13 823 973
3	Nowy Targ m.	177 638 297	168 115 103	9 523 195
4	Chrzanów	208 378 849	199 142 827	9 236 022
5	Bobowa	63 999 596	56 709 621	7 289 975
6	Zakopane	171 276 422	164 029 903	7 246 520
7	Wolbrom	111 263 548	104 840 021	6 423 527
8	Rabka-Zdrój	82 284 111	77 891 543	4 392 569
9	Jordanów gm.	53 051 154	48 763 406	4 287 747
10	Alwernia	57 095 998	53 034 175	4 061 823
II	Gminy o najwyższym deficycie budżetowym			
1	Stary Sącz	127 983 343	139 549 313	-11 565 971
2	Andrychów	213 545 518	224 909 347	-11 363 829
3	Skawina	239 178 223	249 577 558	-10 399 335
4	Budzów	44 190 048	54 060 539	-9 870 491
5	Limanowa m.	86 442 633	96 275 001	-9 832 368
6	Gnojnik	49 800 592	58 819 371	-9 018 778
7	Czernichów	68 424 916	76 946 397	-8 521 481
8	Wieliczka	324 939 152	333 279 862	-8 340 709
9	Nowy Targ gm.	123 115 104	131 357 373	-8 242 269
10	Czorsztyn	46 574 973	54 687 347	-8 112 374

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 63. Wynik wykonania budżetu gmin w 2020 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu
I	Gminy o najwyższej nadwyżce budżetowej			
1	Zator	64 666 283	54 827 808	9 838 475
2	Wadowice	216 568 332	206 645 810	9 922 522
3	Bystra-Sidzina	44 300 607	34 146 800	10 153 807
4	Łącko	112 409 529	101 867 970	10 541 558
5	Tarnów	125 607 040	114 808 642	10 798 398
6	Limanowa g.	148 540 835	136 761 109	11 779 726
7	Chrzanów	231 398 511	218 590 643	12 807 868
8	Czarny Dunajec	119 998 986	104 430 425	15 568 561
9	Myślenice	266 463 256	240 476 214	25 987 043
10	Zakopane	189 072 040	160 411 758	28 660 283
II	Gminy o najwyższym deficycie budżetowym			
1	Wieliczka	389 945 115	405 660 163	-15 715 048
2	Niepołomice	224 453 246	237 521 974	-13 068 729
3	Libiąż	98 450 017	109 848 233	-11 398 216
4	Sucha Beskidzka	54 061 604	61 675 781	-7 614 177
5	Zielonki	161 007 473	168 444 955	-7 437 483
6	Miechów	108 364 944	115 491 836	-7 126 892
7	Stary Sącz	143 165 488	149 567 033	-6 401 545
8	Kęty	165 646 921	170 623 709	-4 976 788
9	Świątniki Górne	72 216 920	77 153 577	-4 936 657
10	Zabierzów	172 606 921	176 393 826	-3 786 905

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

2. Budżety powiatów

W porównaniu do 2019 roku dochody powiatów zwiększyły się o 360 mln zł, tj. o 14,4%. Żaden spośród 19 powiatów województwa małopolskiego nie odnotował ich spadku. Największy wzrost dochodów osiągnął powiat miechowski – o 30,4%, najmniejszy wzrost – powiat dąbrowski – o 3,5%

W 2020 roku wydatki zrealizowane przez powiaty ukształtowały się na poziomie 2614 mln zł i były wyższe niż w 2019 roku o 9,2%. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem powiatów był o 2,2 p. proc. niższy niż w roku ubiegłym. Największy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (23,4%) wystąpił w powiecie suskim, natomiast najmniejszy – w powiecie chrzanowskim (6,4%). Najwyższe wydatki ogółem poniósł powiat krakowski (235 mln zł), a najniższe powiat proszowski (45 mln zł).

Na koniec roku, podobnie jak w roku wcześniejszym, budżety dwóch powiatów zamknęły się deficytem budżetowym. Wynik wykonania budżetu wszystkich powiatów (zbiorczo) w 2020 roku był dodatni (nadwyżka) i wyniósł 245,4 mln zł.

Tabela 64. Dochody powiatów – dynamika dochodów ogółem (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2014		2016		2018		2019		2020		Dynamika dochodów ogółem w% (13 : 11)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Ogółem	1 863 643 690	580 665 728	1 933 298 904	606 272 975	1 956 581 615	692 974 570	2 212 306 001	827 849 322	2 499 484 722	965 757 438	2 859 811 000	1 149 880 008	114,4
1	bocheński	87 560 234	23 710 492	103 036 940	25 933 704	96 609 283	31 419 878	114 035 928	36 942 143	120 992 101	42 633 600	138 883 649	55 286 433	114,8
2	brzeski	75 443 156	17 490 345	75 467 786	19 911 477	71 933 603	21 076 576	85 193 014	23 428 800	96 178 496	28 953 885	103 382 070	36 776 143	107,5
3	chrzanowski	86 738 666	33 065 960	95 767 619	39 227 427	95 632 487	43 638 792	108 162 270	49 894 623	118 477 243	53 588 861	125 608 676	54 833 240	106,0
4	dąbrowski	49 326 594	9 098 145	50 271 853	7 936 336	46 437 005	9 177 895	50 435 229	10 593 851	60 723 387	14 015 612	62 818 714	18 985 972	103,5
5	gorlicki	108 216 139	24 639 931	113 738 148	25 058 342	110 956 598	28 804 986	116 865 267	34 781 354	128 818 686	39 201 842	144 531 669	42 372 152	112,2
6	krakowski	155 924 657	78 369 745	165 029 128	88 232 934	185 892 263	106 200 500	221 184 096	131 513 954	247 684 668	161 253 394	306 327 842	187 901 909	123,7
7	limanowski	111 919 093	30 220 714	122 902 281	30 454 004	124 401 657	37 171 871	138 714 769	41 595 909	162 496 251	47 515 279	178 139 468	59 965 787	109,6
8	miechowski	59 153 662	15 542 491	56 391 812	13 077 870	57 719 338	14 445 692	66 781 395	17 266 947	73 457 052	21 859 972	95 766 962	34 238 303	130,4
9	myslenicki	101 482 912	29 748 996	104 213 437	33 248 591	98 827 298	35 527 892	115 426 682	42 463 055	129 355 516	48 689 625	142 365 146	51 947 567	110,1
10	nowosądecki	134 068 823	41 142 011	136 365 564	39 958 362	131 233 844	46 813 061	156 882 296	58 484 508	165 765 460	65 929 936	189 050 370	82 588 982	114,0
11	nowotarski	169 554 815	57 912 319	164 179 664	40 322 519	159 269 959	38 110 919	164 249 131	45 358 091	207 897 050	56 967 683	224 005 016	64 804 129	107,7
12	olkuski	91 624 497	31 764 668	98 750 826	35 699 965	102 469 358	40 197 958	118 687 675	46 743 715	128 005 952	51 498 971	146 141 281	66 155 809	114,2
13	oświęcimski	139 018 353	41 087 689	151 952 813	48 243 255	156 988 981	53 428 960	163 732 465	66 018 212	191 344 974	75 952 994	205 106 227	76 343 062	107,2
14	proszowicki	35 621 317	10 024 992	34 458 166	10 810 446	39 469 537	11 921 947	44 439 428	14 139 941	49 950 417	15 341 625	54 123 301	20 572 995	108,4
15	suski	92 874 490	18 188 889	82 540 492	20 074 378	79 523 865	22 642 303	90 992 474	27 583 055	114 911 307	38 543 349	137 604 716	44 076 877	119,7
16	tarnowski	115 761 763	39 185 851	120 641 782	40 775 979	125 938 918	46 126 909	151 683 295	54 700 767	156 066 245	60 390 540	188 486 031	75 075 813	120,8
17	tatrzański	62 834 467	16 783 293	67 343 589	17 177 564	61 039 956	20 146 184	63 699 316	23 983 035	72 868 501	27 433 505	86 927 161	30 685 534	119,3
18	wadowicki	125 956 060	36 706 069	121 976 895	39 571 920	134 943 815	47 175 534	150 709 026	54 879 790	168 920 640	62 324 094	212 833 786	81 236 349	126,0
19	wielicki	60 563 992	25 983 128	68 270 109	30 557 902	77 293 850	38 946 713	90 432 245	47 477 572	105 570 776	53 662 671	117 708 914	66 032 949	111,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 65. Udział wydatków majątkowych powiatów w wydatkach ogółem (w zł)

Lp	Wyszczególnienie	2014			2016			2018			2019			2020		
		9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	18	19	20
	Wydanki ogółem	1 946 047 428	322 873 854	1 66%	1 887 216 085	278 544 211	14,8%	2 252 300 749	450 071 945	20,0%	2 394 602 057	438 564 779	18,3%	2 614 362 812	420 990 803	16,1%
	Wydanki majątkowe	104 942 741	27 378 804	26,1%	92 257 926	15 848 754	17,2%	127 142 568	39 028 052	30,7%	119 372 138	22 926 654	19,2%	131 616 952	23 851 212	18,1%
	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	5,4%	8,4%	15,7%	4,9%	5,6%	7,5%	5,6%	8,8%	18,2%	5,1%	5,2%	5,4%	5,4%	5,6%	
1	Ogółem	1 946 047 428	322 873 854	16,6%	1 887 216 085	278 544 211	14,8%	2 252 300 749	450 071 945	20,0%	2 394 602 057	438 564 779	18,3%	2 614 362 812	420 990 803	16,1%
1	Bocheński	104 942 741	27 378 804	26,1%	92 257 926	15 848 754	17,2%	127 142 568	39 028 052	30,7%	119 372 138	22 926 654	19,2%	131 616 952	23 851 212	18,1%
2	Brzeski	75 700 268	10 333 266	13,7%	71 801 753	9 449 710	13,2%	93 253 681	25 594 314	27,4%	93 883 862	18 459 956	19,7%	89 168 765	9 174 237	10,3%
3	Chrzanowski	95 100 890	10 168 304	10,7%	92 260 548	7 942 994	8,6%	106 616 315	15 949 622	15,0%	118 724 760	20 346 496	17,1%	118 645 885	7 562 207	6,4%
4	Dąbrowski	50 699 694	14 246 580	28,1%	44 022 110	5 870 815	13,3%	53 016 554	11 938 906	22,5%	55 836 302	13 405 711	24,0%	52 772 402	7 576 612	14,4%
5	Gorlicki	113 676 475	19 984 406	17,6%	101 681 945	13 089 797	12,9%	120 541 558	20 663 639	17,1%	125 731 725	15 929 665	12,7%	149 642 253	31 655 564	21,2%
6	Krakowski	161 278 907	24 073 254	14,9%	177 139 501	31 707 356	17,9%	203 230 637	40 697 345	20,0%	234 895 629	53 026 809	22,6%	234 529 207	28 585 513	12,2%
7	Limanowski	128 898 137	25 394 729	19,7%	122 271 454	23 015 771	18,8%	145 414 755	37 313 442	25,7%	151 082 830	33 908 005	22,4%	167 336 472	27 003 881	16,1%
8	Miechowski	60 324 687	5 565 748	9,2%	56 455 057	6 247 388	11,1%	68 993 367	12 899 881	18,7%	77 650 058	16 743 865	21,6%	81 942 601	16 418 641	20,0%
9	Myslenicki	108 989 239	21 723 110	19,9%	96 833 733	12 789 004	13,2%	118 428 580	23 412 751	19,8%	127 948 706	26 813 086	21,0%	135 022 104	19 920 954	14,8%
10	Nowosądecki	142 180 276	24 257 254	17,1%	119 016 621	17 255 190	14,5%	154 769 959	36 743 602	23,7%	148 315 287	21 550 653	14,5%	170 102 208	21 019 858	12,4%
11	Nowotarski	156 809 246	33 711 261	21,5%	158 991 465	31 607 279	19,9%	162 092 943	17 874 916	11,0%	203 304 756	46 904 878	23,1%	208 747 654	36 608 471	17,5%
12	Olkusi	95 924 325	6 897 881	7,2%	93 568 700	3 571 737	3,8%	119 101 810	22 319 840	18,7%	123 328 003	13 445 075	10,9%	131 532 542	17 996 132	13,7%
13	Oświęcimski	154 557 831	34 264 082	22,2%	157 345 975	33 986 127	21,6%	169 210 406	37 331 994	22,1%	180 188 968	35 685 883	19,8%	209 177 719	41 260 082	19,7%
14	Proszowicki	33 701 449	4 877 754	14,5%	38 148 091	5 409 028	14,2%	44 973 527	10 572 774	23,5%	47 690 838	10 041 944	21,1%	45 075 715	4 349 409	9,6%
15	Suski	82 223 754	12 360 983	15,0%	81 367 259	11 138 427	13,7%	90 103 008	8 119 457	9,0%	102 163 832	13 506 110	13,2%	127 091 859	29 706 672	23,4%
16	Tarnowski	120 718 703	13 576 339	11,2%	122 472 458	16 412 555	13,4%	152 259 551	30 082 156	19,8%	154 888 316	21 833 482	14,1%	175 052 950	18 874 935	10,8%
17	Tatrzanski	71 379 508	14 180 165	19,9%	56 234 363	3 010 924	5,4%	64 030 372	8 414 859	13,1%	63 152 296	4 792 107	7,6%	82 262 468	10 837 698	13,2%
18	Wadowicki	115 972 988	5 952 591	5,1%	131 032 674	17 741 417	13,5%	156 172 360	20 471 803	13,1%	162 843 542	24 723 449	15,2%	200 672 034	45 516 771	22,7%
19	Wielicki	72 968 310	13 927 343	19,1%	74 314 452	12 449 939	16,8%	102 948 798	30 642 592	29,8%	103 600 209	24 520 951	23,7%	103 971 021	23 071 957	22,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 66. Wynik wykonania budżetu powiatów (wzł)

Lp.	Wyszczególnienie	2014			2016			2018			2019			2020		
		Wynik wykonania budżetu		Wydanki	Wynik wykonania budżetu		Wydanki	Wynik wykonania budżetu		Wydanki	Wynik wykonania budżetu		Wydanki	Wynik wykonania budżetu		Wydanki
		Dochody	Wydatki	Dochody	Wydatki	Dochody	Wydatki	Dochody	Wydatki	Dochody	Wydatki	Dochody	Wydatki	Dochody	Wydatki	Dochody
	Ogółem	1 933 298 904	1 946 047 428	-12 748 524	1 956 581 615	1 887 216 085	69 365 530	2 212 306 001	2 252 300 749	-39 994 748	2 499 484 722	2 394 602 057	104 882 664	2 859 811 000	2 614 362 812	2 454 448 188
1	Bocheński	103 036 940	104 942 741	-1 905 801	96 609 283	92 257 926	4 351 357	114 035 928	127 142 568	-13 106 640	120 992 101	119 372 138	1 619 963	138 883 649	131 616 952	7 266 697
2	Brzeński	75 467 786	75 700 268	-232 482	71 933 603	71 801 753	131 850	85 193 014	93 253 681	-8 060 667	96 178 496	93 883 862	2 294 633	103 382 070	89 168 765	14 213 305
3	Chrzanowski	95 767 619	95 100 890	666 729	95 632 487	92 260 548	3 371 939	108 162 270	106 616 315	1 545 955	118 477 243	118 724 760	-247 517	125 608 676	118 645 885	6 962 791
4	Dąbrowski	50 271 853	50 699 694	-427 841	46 437 005	44 022 110	2 414 895	50 435 229	53 016 554	-2 581 325	60 723 387	55 836 302	4 887 085	62 818 714	52 772 402	10 046 312
5	Gorlicki	113 738 148	113 676 475	61 673	110 956 598	101 681 945	9 274 653	116 865 267	120 541 558	-3 676 291	128 818 686	125 731 725	3 086 961	144 531 669	149 642 253	-5 110 584
6	Krakowski	165 029 128	161 278 907	3 750 221	185 892 263	177 139 501	8 752 762	221 184 096	203 230 637	17 953 459	247 684 668	234 895 629	12 789 039	306 327 842	234 529 207	71 798 635
7	Limanowski	122 902 281	128 898 137	-5 995 856	124 401 657	122 271 454	2 130 203	138 714 769	145 414 755	-6 699 986	162 496 251	151 082 830	11 413 421	178 139 468	167 336 472	10 802 997
8	Miechowski	56 391 812	60 324 687	-3 932 875	57 719 338	56 455 057	1 264 281	66 781 395	68 993 367	-2 211 972	73 457 052	77 650 058	-4 193 006	95 766 962	81 942 601	13 824 361
9	Myslenicki	104 213 437	108 989 239	-4 775 802	98 827 298	96 833 733	1 993 565	115 426 682	118 428 580	-3 001 898	129 355 516	127 948 706	1 406 810	142 365 146	135 022 104	7 343 042
10	Nowosądecki	136 365 564	142 180 276	-5 814 712	131 233 844	119 016 621	12 217 223	156 882 296	154 769 959	2 112 337	165 765 460	148 315 287	17 450 173	189 050 370	170 102 208	18 948 162
11	Nowotarski	164 179 664	156 809 246	7 370 418	159 269 959	158 991 465	278 494	164 249 131	162 092 943	2 156 188	207 897 050	203 304 756	4 592 294	224 005 016	208 747 654	15 257 362
12	Olkuski	98 750 826	95 924 325	2 826 501	102 469 358	93 568 700	8 900 658	118 687 675	119 101 810	-414 135	128 005 952	123 328 003	4 677 949	146 141 281	131 532 542	14 608 739
13	Oświęcimski	151 952 813	154 557 831	-2 605 018	156 988 981	157 345 975	-356 994	163 732 465	169 210 406	-5 477 941	191 344 974	180 188 968	11 156 006	205 106 227	209 177 719	-4 071 492
14	Proszowicki	34 458 166	33 701 449	756 717	39 469 537	38 148 091	1 321 446	44 439 428	44 973 527	-534 099	49 950 417	47 690 838	2 259 579	54 123 301	45 075 715	9 047 586
15	Suski	82 540 492	82 223 754	316 738	79 523 865	81 367 259	-1 843 394	90 992 474	90 103 008	889 466	114 911 307	102 163 832	12 747 475	137 604 716	127 091 859	10 512 856
16	Tarnowski	120 641 782	120 718 703	-76 921	125 938 918	122 472 458	3 466 460	151 683 295	152 259 551	-576 256	156 066 245	154 888 316	1 177 929	188 486 031	175 052 950	13 433 081
17	Tatrzanski	67 343 589	71 379 508	-4 035 919	61 039 956	56 234 363	4 805 593	63 699 316	64 030 372	-331 056	72 868 501	63 152 296	9 716 205	86 927 161	82 262 468	4 664 693
18	Wadowicki	121 976 895	115 972 988	6 003 907	134 943 815	131 032 674	3 911 141	150 709 026	156 172 360	-5 463 334	168 920 640	162 843 542	6 077 098	212 833 786	200 672 034	12 161 752
19	Wielicki	68 270 109	72 968 310	-4 698 201	77 293 850	74 314 452	2 979 398	90 432 245	102 948 798	-12 516 553	105 570 776	103 600 209	1 970 567	117 708 914	103 971 021	13 737 893

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

3. Budżety miast na prawach powiatu

Dochody ogółem miast na prawach powiatu w 2020 roku ukształtowały się na poziomie 7690 mln zł. Największy udział w dochodach ogółem miast na prawach powiatu mają dochody własne (57,9% ogółu dochodów). W strukturze dochodów ogółem dotacje stanowią 23,1%, natomiast subwencje 19%.

Wydatki ogółem miast na prawach powiatu w 2020 roku wyniosły 8164 mln zł, z czego 12,1% stanowiły wydatki majątkowe (986 mln zł). W strukturze wydatków ogółem, zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu w 2020 roku, udział wydatków majątkowych zmniejszył się o 2,5 p. proc. w porównaniu do 2019 roku. Wydatki na zadania bieżące poniesione przez miasta na prawach powiatu wyniosły 7178 mln zł i stanowiły 87,9% ogólnej kwoty wydatków poniesionych przez te jednostki.

Wszystkie trzy miasta na prawach powiatu odnotowały wzrost dochodów. Jedynie wydatki miasta Tarnów zmniejszyły się w stosunku do roku 2019 roku. Miasto Tarnów jako jedyne odnotowało nadwyżkę w 2020 roku. Miasto Nowy Sącz odnotowało ujemny wynik wykonania budżetu w 2020 roku (26 mln zł), który był w stosunku do roku poprzedniego zdecydowanie gorszy (nadwyżka w 2019 roku wyniosła 5,5 mln zł). Deficyt miasta Krakowa zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego aż o 169 mln zł tj. do kwoty 469 mln zł. Sumaryczny wynik wykonania budżetów miast na prawach powiatu jest ujemny i wynosi 495 mln zł (w poprzednim roku miasta odnotowały deficyt w kwocie 353,5 mln zł).

Tabela 67. Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2019 rok (w zł)

Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	W tym:	
				nadwyżka „+”	niedobór „-”
Ogółem	7 352 515 580	7 700 597 559	-348 081 979	5 465 074	-353 547 053
Kraków	5 912 034 361	6 211 895 985	-299 861 624		-299 861 624
Nowy Sącz	640 851 286	635 386 212	5 465 074	5 465 074	
Tarnów	799 629 933	853 315 362	-53 685 429		-53 685 429

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

Tabela 68. Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2020 rok (w zł)

Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	W tym:	
				nadwyżka „+”	niedobór „-”
Ogółem	7 690 108 872	8 164 296 632	-474 187 759	20 728 601	-494 916 360
Kraków	6 198 932 720	6 667 804 265	-468 871 544		-468 871 544
Nowy Sącz	667 641 738	693 686 554	-26 044 816		-26 044 816
Tarnów	823 534 414	802 805 813	20 728 601	20 728 601	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

4. Budżet Województwa Małopolskiego

W 2020 roku w budżecie Województwa Małopolskiego osiągnięto większe dochody w stosunku do 2019 roku o 630,5 mln zł (tj. 44,5%), w tym z tytułu dochodów własnych były niższe niż w 2019 r o 2%, natomiast subwencje wzrosły o 0,7% natomiast dotacje wzrosły ponad dwukrotnie w stosunku do roku ubiegłego. W strukturze dochodów ogółem największy udział miały dotacje, ich udział wzrósł o 21,4 p. proc. do poziomu 54,4%. Dochody własne spadły w strukturze dochodów o 18,2 p. proc. do poziomu 38,4%, natomiast udział a subwencji spadł do poziomu 7,2% (spadek o 3,1 p. proc.).

W strukturze dotacji celowych, największą pozycję stanowiły dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (92,3% ogółu dotacji celowych i 50,2% dochodów ogółem), a następnie na zadania zleczone z zakresu administracji rządowej (3,7%). W porównaniu z rokiem ubiegłym znacznie wzrosły dotacje z funduszy celowych (5,7-krotny wzrost), dotacje w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (2,6-krotny wzrost) oraz dotacje realizowane na podstawie porozumień (o 25,3%), natomiast zmalały dotacje celowe na zadania zleczone (o 31,8%) oraz dotacje celowe na zadania własne (o 24,9%).

Wydatki ogółem budżetu Województwa Małopolskiego wzrosły w porównaniu do roku 2019 o 679,2 mln zł, tj. o 51%. W strukturze wydatków ogółem wydatki majątkowe stanowiły 36,4% (wzrost w stosunku do 2019 roku o 6 p. proc.). Główne kierunki wydatków budżetu Województwa to wydatki na realizację zadań z zakresu: transportu, które nadal są wydatkami priorytetowymi (33% ogółu wydatków, spadek o 6 p. proc. w stosunku do 2019 roku), przetwórstwa przemysłowego (15,5% wzrost o 12,9 p. proc.), ochrony zdrowia (14,4% wzrost o 9,1 p. proc.), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (9%, spadek o 4,8 p. proc. w stosunku do 2019 roku), pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (7,2%), oświaty i wychowania (4,1%). Pozostałe wydatki stanowią 16,8% ogółu wydatków budżetu Województwa.

W 2020 roku budżet Województwa Małopolskiego zamknął się nadwyżką w wysokości 35,1 mln zł (w roku wcześniejszym – w wysokości 83,7 mln zł).

Tabela 69. Dochody Województwa Małopolskiego według ważniejszych źródeł powstawania (w zł)

Wyszczególnienie	Dochody ogółem						Dynamika 2020/2019 w%
	2012	2014	2016	2018	2019	2020	
Ogółem	1 140 221 392	1 210 557 550	1 068 354 268	1 366 539 356	1 415 694 517	2 046 221 107	144,5%
A. Dochody własne województwa	433 396 617	482 418 009	523 291 592	729 390 899	801 549 112	785 760 572	98,0%
w tym: udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	345 775 409	378 816 373	470 163 315	614 695 686	703 463 925	707 202 494	100,5%
B. Subwencje i dotacje	706 824 775	728 139 541	545 062 676	637 148 457	614 145 405	1 260 460 536	205,2%
I. Subwencja ogólna	148 636 934	159 307 119	134 613 247	118 249 571	146 703 936	147 678 782	100,7%
› część oświatowa	61 448 752	58 063 716	59 415 472	53 236 302	55 865 091	58 863 621	105,4%
› część wyrównawcza	77 146 375	88 797 176	61 406 113	49 678 635	78 430 410	60 402 409	77,0%
› część drogowa							
› część regionalna	6 983 007	9 712 927	10 373 615	14 169 834	10 417 201	16 865 262	161,9%
uzupełnienie subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego	3 058 800	2 733 300	3 418 047	1 164 800	1 991 234	11 547 490	579,9%
II. Dotacje	558 187 841	568 832 422	410 449 429	518 898 886	467 441 469	1 112 781 754	238,1%
1) dotacje na zadania zlecone	119 671 684	162 992 240	96 846 056	56 203 019	59 565 735	40 635 600	68,2%
› bieżące	68 241 504	89 791 310	82 794 664	55 312 375	59 565 735	39 052 808	65,6%
› inwestycyjne	51 430 180	73 200 930	14 051 392	890 644	0	1 582 792	
2) dotacje na zadania własne	10 389 005	12 643 736	12 210 776	4 329 541	1 496 057	1 123 291	75,1%
› bieżące	683 312	489 000	549 239	557 000	630 000	628 433	99,8%
› inwestycyjne	9 705 693	12 154 736	11 661 537	3 772 541	866 057	494 858	57,1%
3) dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień	12 769 555	20 103 891	20 576 732	18 727 064	15 850 883	19 862 357	125,3%
› bieżące	6 194 563	5 797 721	7 024 051	8 912 508	7 045 376	10 496 925	149,0%
› inwestycje	6 574 992	14 306 170	13 552 681	9 814 556	8 805 508	9 365 432	106,4%
4) dotacje z funduszy celowych	68 022 153	45 991 877	14 475 395	170 460	424 418	24 117 629	5682,5%
› bieżące	22 586 412	2 467 463	2 032 900	170 460	174 418	1 865 032	1069,3%
› inwestycje	45 435 741	43 524 414	12 442 495	0	250 000	22 252 597	8901,0%
5) dotacje rozwojowe/dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich	347 335 444	327 100 678	266 340 470	439 468 802	390 104 376	1 027 042 877	263,3%
› bieżące	156 071 925	159 574 872	52 905 775	175 695 865	217 841 186	574 731 540	263,8%
› inwestycje	191 263 519	167 525 806	213 434 695	263 772 937	172 263 190	452 311 337	262,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego.

Tabela 70. Struktura wydatków budżetu Województwa Małopolskiego według działów klasyfikacji budżetowej (w zł)

Dział	Wyszczególnienie	2014	Struktura (w %)	2016	Struktura (w %)	2018	Struktura (w %)	2019	Struktura (w %)	2020	Struktura (w %)
1	2	9	10	11	12	13	14	13	14	13	14
010	Rolnictwo i łowiectwo	167 889 525,70	13,8	70 404 503,59	6,3	34 187 827,73	2,6	41 692 693,98	3,1	33 455 127,76	1,7
	> w tym inwestycje	113 412 930,05	-	21 776 257,68	-	8 250 449,83	-	10 669 130,90	-	7 393 785,97	-
050	Rybołówstwo i rybactwo	642 420,28	0,1	212 309,48	-	553 296,75	-	608 901,79	-	514 861,26	-
	> w tym inwestycje	-	-	15 498,00	-	0,00	-	0,00	-	-	-
150	Przetwórstwo przemysłowe	54 391 901,16	4,5	31 469 039,21	2,8	33 349 446,76	2,5	34 477 102,46	2,6	312 278 316,99	15,5
	> w tym inwestycje	13 517 562,49	-	11 194 549,04	-	5 176 513,56	-	3 569 110,97	-	5 079 587,30	-
600	Transport i łączność	454 403 086,66	37,4	583 057 584,04	52,3	559 801 331,02	42,6	519 877 420,02	39,0	663 933 034,96	33,0
	> w tym inwestycje	248 589 588,34	-	348 666 179,04	-	294 066 589,19	-	234 209 747,44	-	363 386 192,97	-
630	Turystyka	13 163 346,56	1,1	7 317 035,45	0,7	12 085 974,99	0,9	13 066 614,48	1,0	21 024 219,82	1,0
	> w tym inwestycje	8 532 355,47	-	1 892 740,56	-	5 093 887,50	-	5 755 105,72	-	4 823 426,76	-
700	Gospodarka mieszkaniowa	1 256 997,93	0,1	981 252,20	0,1	1 190 589,69	-	1 657 269,56	-	1 639 904,99	-
	> w tym inwestycje	-	-	-	-	-	-	99 630,00	-	107 954,09	-
710	Działalność usługowa	3 106 662,79	0,3	5 194 019,96	0,5	5 059 496,55	0,4	2 990 207,62	0,2	6 028 984,99	0,3
	> w tym inwestycje	74 230,50	-	130 550,74	-	2 554 649,10	-	402 275,36	-	3 967 401,20	-
720	Informatyka	1 008 287,38	0,1	1 668 748,25	0,1	31 055 183,43	2,4	6 981 822,83	0,5	3 201 257,43	0,2
	> w tym inwestycje	230 729,35	-	150 004,78	-	28 872 522,04	-	3 596 728,64	-	897 182,05	-
730	Nauka	63 951,56	-	317 567,15	-	20 777 760,32	1,6	179 325,56	0,0	18 000,00	0,0
	> w tym inwestycje	63 951,56	-	127 000,00	-	20 602 504,00	-	0,00	-	-	-
750	Administracja publiczna	103 799 337,99	8,5	115 228 349,64	10,3	148 520 996,45	11,3	145 744 635,68	10,9	144 284 181,49	7,2
	> w tym inwestycje	6 475 195,64	-	6 817 902,86	-	4 240 020,01	-	3 032 800,32	-	6 939 691,80	-
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	2 550 913,77	-	-	-	890 643,61	-	0,00	-	-	-
752	obrona narodowa	4 000,00	-	3 000,00	-	0,00	-	1 523,47	-	-	-
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	4 787 616,47	-	4 160 611,89	0,4	9 074 368,61	0,7	13 115 634,89	1,0	12 378 438,93	0,6
	> w tym inwestycje	4 067 635,10	-	2 802 911,80	-	7 506 321,50	-	9 285 175,73	-	6 503 375,62	-

Dział	Wyszczególnienie	2014	Struktura (w%)	2016	Struktura (w%)	2018	Struktura (w%)	2019	Struktura (w%)	2020	Struktura (w%)
757	Obsługa długu publicznego	6 354 684,77	0,5	4 086 174,00	0,4	4 974 693,34	0,4	4 869 807,60	0,4	3 473 085,24	0,2
801	Oświata i wychowanie	65 706 931,61	5,4	62 475 575,02	5,6	81 440 939,13	6,2	75 520 247,08	5,7	82 323 015,89	4,1
	> w tym inwestycje	10 103 056,75	-	6 065 153,04	-	7 714 471,87	-	7 314 341,09	-	2 458 886,41	-
803	Szkolnictwo wyższe	5 170 137,63	0,4	1 178 623,56	0,1	414 324,13	-	0,00	-	-	-
	> w tym inwestycje	5 177 680,13	-	572 371,14	-	414 324,10	-	0,00	-	-	-
851	Ochrona zdrowia	58 905 671,52	4,8	28 092 280,32	2,5	38 849 885,71	3,0	70 220 508,18	5,3	289 445 717,56	14,4
	> w tym inwestycje	44 544 046,62	-	18 253 139,70	-	27 748 984,00	-	60 893 442,82	-	246 160 402,26	-
852	Pomoc społeczna	25 770 488,00	2,1	11 746 708,00	1,1	10 968 219,59	0,8	18 061 810,74	1,4	18 899 529,58	0,9
	> w tym inwestycje	12 696 834,77	-	3 606 464,77	-	-	-	0,00	-	-	-
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	104 473 954,99	8,6	29 471 905,72	2,6	93 009 852,86	7,1	120 171 177,78	9,0	144 518 993,77	7,2
	> w tym inwestycje	2 387 995,04	-	1 300 953,71	-	2 083 269,40	-	1 494 115,76	-	4 086 822,63	-
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	8 829 999,93	0,7	10 386 111,59	0,9	17 716 679,13	1,3	14 628 194,56	1,1	16 225 595,49	0,8
	> w tym inwestycje	43 332,33	-	942 719,24	-	6 506 533,54	-	2 498 629,12	-	3 000 615,00	-
855	Rodzina			2 752 280,77	0,2	2 763 178,00	0,2	2 763 178,00	0,2	3 290 396,83	0,2
	> w tym inwestycje			-	-	-	-	0,00	-	-	-
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	12 651 820,48	1,0	17 100 044,70	1,5	10 208 296,08	0,8	32 903 587,36	2,5	44 886 867,74	2,2
	> w tym inwestycje	11 455 450,08	-	11 577 347,55	-	7 272 364,62	-	23 692 540,41	-	34 318 905,88	-
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	109 663 715,64	9,0	117 994 825,23	10,6	168 740 068,44	12,9	183 910 777,57	13,8	180 714 713,77	9,0
	> w tym inwestycje	8 791 971,89	-	7 172 049,98	-	25 932 890,11	-	27 966 171,86	-	28 899 010,78	-
925	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	3 702 201,65	0,3	2 784 561,38	0,2	7 560 210,88	0,6	7 784 009,66	0,6	7 094 313,17	0,4
	> w tym inwestycje	298 459,37	-	181 583,28	-	365 433,12	-	290 042,89	-	27 921,00	-
926	Kultura fizyczna i sport	7 805 305,49	0,6	9 609 642,89	0,9	19 804 877,81	1,5	20 719 268,00	1,6	21 515 383,76	1,1
	> w tym inwestycje	-	-	-	-	8 069 082,47	-	8 492 184,73	-	10 147 733,21	-
	Ogółem	1 216 102 959,96	100	1 114 940 473,27	100	1 312 987 243,78	100	1 331 945 718,87	100	2 011 143 941,42	100
	> w tym wydatki majątkowe	495 868 629,32	40,8	443 229 878,91	39,8	462 486 307,96	35,2	403 932 753,92	30,3	728 198 894,93	36,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu województwa małopolskiego

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Tabela 71. Wydatki Województwa Małopolskiego (w zł)

Rok	Ogółem w zł	Wzrost do roku poprzedniego (w %)	Wskaźnik inflacji (w %)	Przyrost realny
2012	1 142 896 204	-18,6	3,7	-22,3
2014	1 216 102 960	9,8	0,0	9,8
2016	1 114 940 473	0,6	-0,6	1,2
2018	1 312 987 244	1,4	1,6	-0,2
2019	1 331 945 719	1,4	2,3	-0,9
2020	2 011 143 941	50,9	1,8	49,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu województwa małopolskiego oraz danych GUS.

Tabela 72. Wydatki Województwa Małopolskiego na inwestycje (w zł)

Rok	Ogółem wydatki na inwestycje (w zł)	Wzrost do roku poprzedniego (w %)	Wskaźnik inflacji (w %)	Przyrost realny
2012	459 824 851	-36,8	3,7	-40,5
2014	490 463 005	14,2	0,0	14,2
2016	443 229 879	5,8	-0,6	6,4
2018	456 508 038	-15,7	1,6	-17,3
2019	396 678 174	-13,1	2,3	-15,4
2020	728 198 895	83,6	1,8	81,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu województwa małopolskiego oraz danych GUS.

Tabela 73. Wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego w (w zł)

Wyszczególnienie	2012	2014	2016	2018	2019	2020
Dochody	1 140 221 392	1 210 557 550	1 068 354 268	1 366 539 356	1 415 694 517	2 046 221 107
Wydatki	1 142 896 204	1 216 102 960	1 114 940 473	1 312 987 244	1 331 945 719	2 011 143 941
Wynik wykonania budżetu	-2 674 812	-5 545 410	-46 586 206	53 552 112	83 748 798	35 077 166
w tym: nadwyżka „+”				53 552 112	83 748 798	35 077 166
niedobór „-”	-2 674 812	-5 545 410	-46 586 206			

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu województwa małopolskiego.

Fundusze europejskie

Opracowanie: Andrzej Binda

— podsumowanie

- 7564 nabory dla beneficjentów środków unijnych zostały przeprowadzone w latach 2014–2020 w całej Polsce, w tym 882 w 2020 roku.
- 5913 umów zawartych w wyniku rozstrzygnięcia naborów w okresie 2014–2020 dotyczy realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych na terenie województwa małopolskiego, w tym 1444 w 2020 roku.
- 40,0 mld zł wynosi łączna wartość wszystkich umów współfinansowanych ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych realizowanych na terenie województwa małopolskiego.
- 23,9 mln zł to wartość dofinansowania unijnego do umów wdrażanych w Małopolsce.
- 2347 podmiotów mających siedzibę na terenie województwa małopolskiego podpisało umowy na realizację projektów wspieranych finansowo z UE.
- 1762 podmioty prowadzące działalność gospodarczą wdrażają projekty na terenie Małopolski.
- 11 750 zł wynosi wartość projektów realizowanych na obszarze województwa małopolskiego w przeliczeniu na mieszkańca, w tym 7005 zł stanowi dofinansowanie z Unii Europejskiej.
- 3892 projekty realizowane są w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego.
- Województwo małopolskie zajmuje pierwsze miejsce w Polsce pod względem wartości projektów realizowanych w ramach celów tematycznych *Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji, Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników oraz Innowacji społecznych*.
- 7 mld złotych trafiło do rolników z Małopolski w latach 2004–2020 w ramach dopłat obszarowych.
- 1,6 mld zł zostało wypłacone beneficjentom z Małopolski w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020.

1. Fundusze strukturalne i inwestycyjne

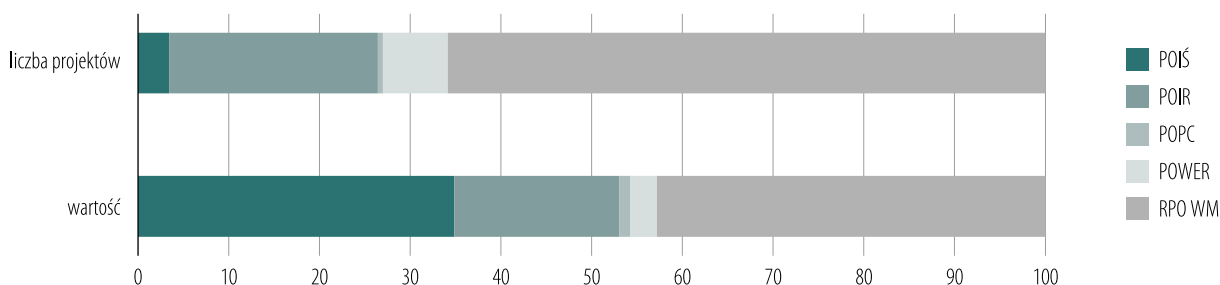
Realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych w okresie 2014–2020 podjęto się w Małopolsce 2347 beneficjentów mających siedzibę na terenie naszego województwa. W 2020 roku zbiorowość ta wzrosła o 521 podmiotów. Obecni beneficjenci stanowią 6,2% wszystkich beneficjentów w kraju, z którymi zostały zawarte umowy na dofinansowanie projektów – w 2020 roku udział ten znacząco spadł z uwagi na liczne umowy podpisane w kilku województwach w ramach regionalnych działań antykryzysowych. Wśród beneficjentów z Małopolski dominują podmioty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – łącznie 1762 podmioty (tj. 75,1%).

Na terenie województwa małopolskiego wg stanu na koniec 2020 roku realizowanych było 5913 projektów, co stawia Małopolskę na 5. miejscu w kraju. W porównaniu do stanu z końca 2019 roku liczba realizowanych (lub zrealizowanych) projektów w województwie małopolskim zwiększyła się o 1444.

Wartość projektów realizowanych w Małopolsce wyniosła na koniec 2020 roku 39 961,1 mln zł, przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w wysokości 23 893,9 mln zł, przekraczając tym samym wartości projektów zrealizowanych w poprzednim okresie finansowania (w latach 2007–2013 w Małopolsce zrealizowano projekty o wartości 37,9 mld zł dofinansowane z UE kwotą 19,9 mld zł). Małopolska pod względem wartości projektów ustępuje jedynie województwom: mazowieckiemu – 64,4 mld zł (UE: 35,2 mld zł) i śląskiemu – 49,2 mld zł (UE: 29,6 mld zł). Przyrost wartości ogółem w 2020 roku w województwie małopolskim był nieco wyższy niż w poprzednim roku i wyniósł 6545,9 mln zł (UE: 3853,7 mln zł), co dawało drugie miejsce w kraju po województwie śląskim.

Przyrost wartości projektów w 2020 roku jest m.in. wynikiem zawarcia nowych umów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na kwotę 2,4 mld zł (przy wzroście dofinansowania unijnego o 1,7 mld zł), Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na kwotę 1,9 mld zł (przy wzroście dofinansowania unijnego o 0,7 mld zł) i Programu Operacyjnego Innowacyjny Rozwój o wartości 1,4 mld zł (UE: 0,9 mld zł).

Wykres 121. Struktura ilościowa i wartościowa projektów współfinansowanych ze środków unijnych realizowanych na terenie województwa małopolskiego (w %)

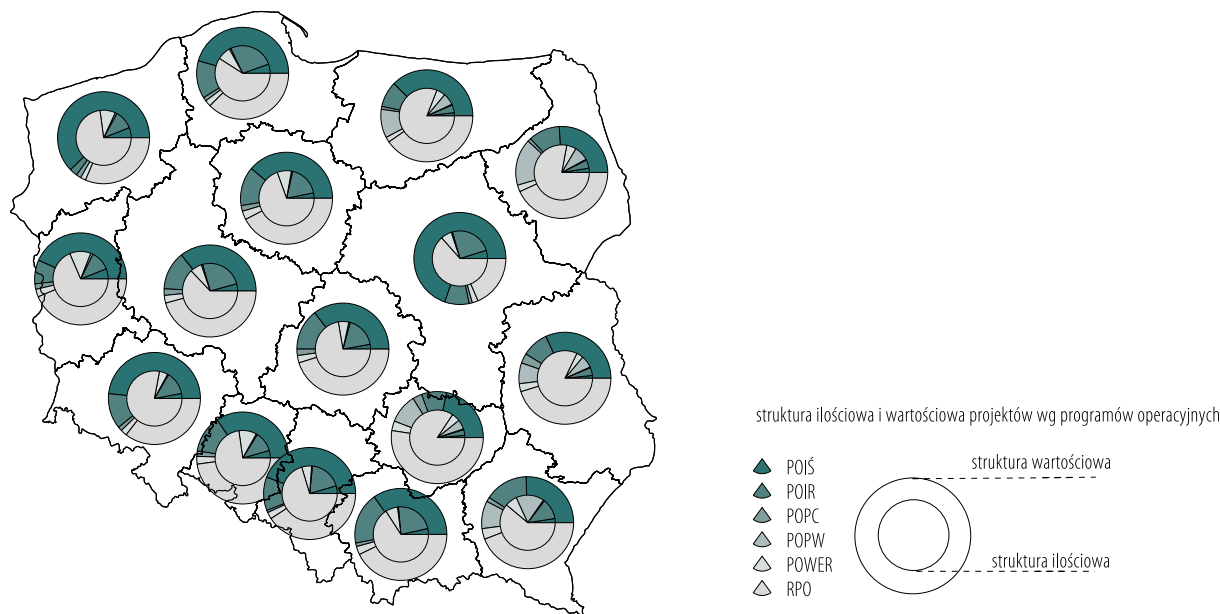
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014.

Wartość projektów realizowanych w Małopolsce w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjny Rozwój, wynosząca 7,3 mld zł (w tym dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w kwocie 3,9 mld zł) stawia województwo małopolskie na pierwszym miejscu w kraju. Ilościowo Małopolskę, gdzie w realizacji jest 1358 projektów z PO IR, wyprzedzają województwa mazowieckie (1838 projektów) i śląskie (1466 projektów).

Na drugim miejscu województwo małopolskie uplasowało się pod względem wartości projektów związanych z regionalnym programem operacyjnym. W ramach RPO Województwa Małopolskiego zawarto umowy o łącznej wartości 17,1 mld zł (w tym dofinansowanie unijne w kwocie 11,5 mld zł), ustępując jedynie województwu śląskiemu, którego regionalny program operacyjny na koniec 2020 roku zamknął się kwotą 20,1 mld zł (z tego 13,7 mld zł stanowią środki unijne). Liczba umów zawartych w ramach RPO Województwa Małopolskiego jest dopiero 7. wśród wszystkich 16 regionalnych programów operacyjnych.

Trzecia pozycja dla województwa małopolskiego przypada pod względem wartości projektów z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w ramach którego wartość umów wyniosła 1,2 mld zł (w tym 1,0 mld zł stanowią fundusze unijne). Umowy o większej łącznej wartości zostały zawarte w województwach mazowieckim i śląskim. Taka sama kolejność występuje w przypadku rankingu wg liczby projektów.

Mapa 28. Struktura ilościowa i wartościowa projektów realizowanych w województwach wg programów operacyjnych

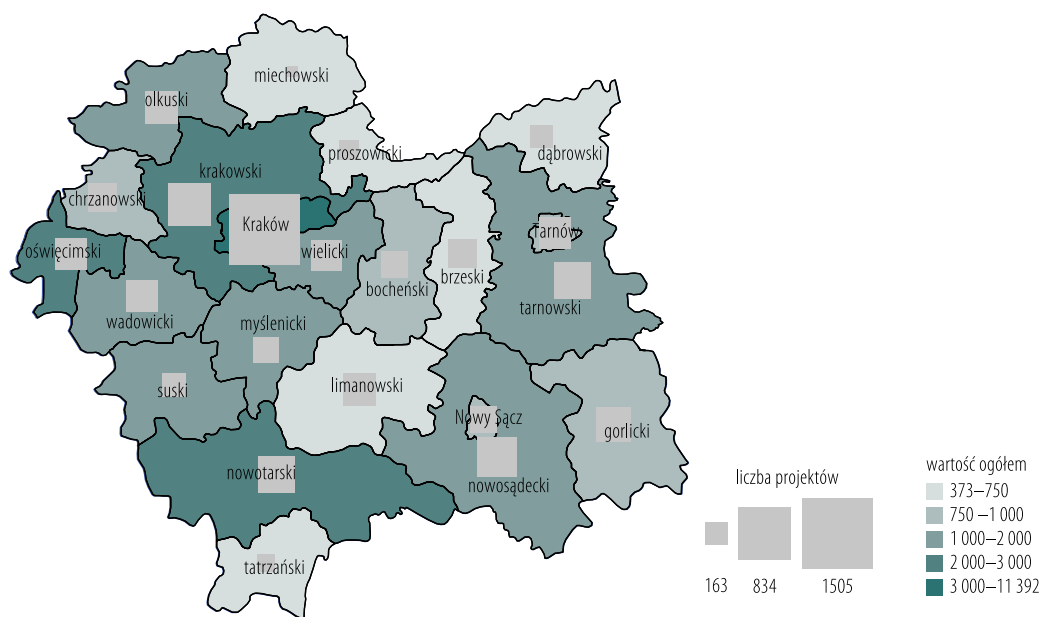

Źródło: opracowanie własne.

Samodzielnym liderem pod względem liczby i wartości projektów realizowanych na swoim terenie jest miasto Kraków, gdzie zrealizowano lub w realizacji pozostaje łącznie 1505 projektów ze wszystkich programów operacyjnych finansowanych z Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych, o sumarycznej wartości 11,4 mld zł (dofinansowanie unijne w kwocie 6,7 mld zł). Najmniejsze kwoty przypadły na powiat proszowski – 373,8 mln zł (w tym z UE 244,3 mln zł). Zróżnicowanie zatem pomiędzy powiatami jest duże.

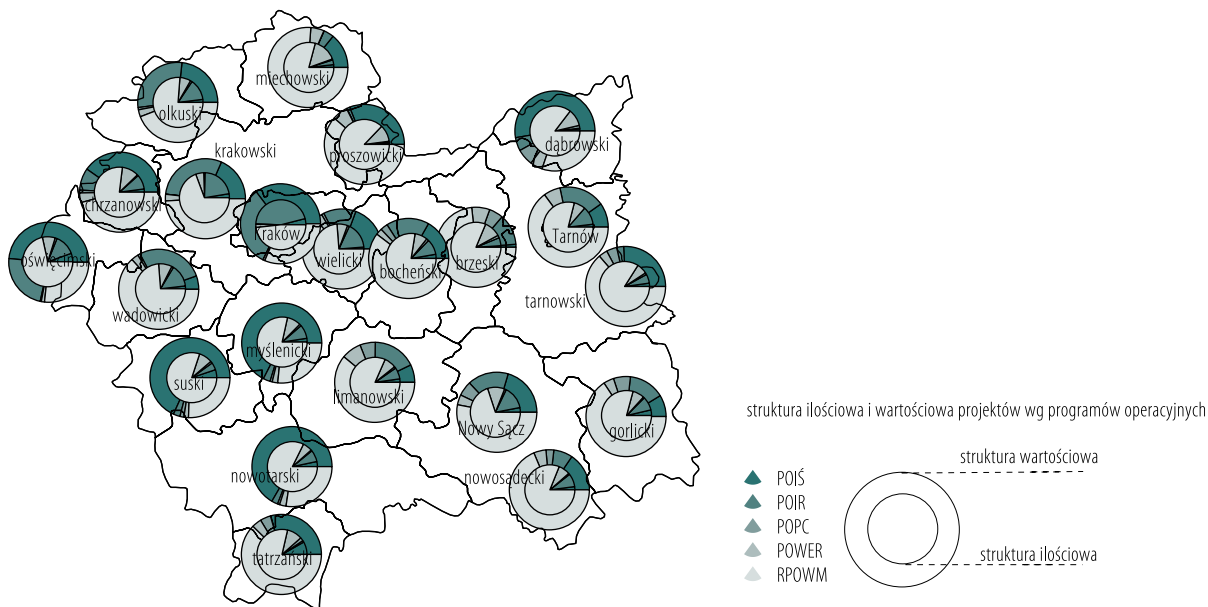
Zróżnicowanie pomiędzy powiatami wynika z charakteru projektów realizowanych w poszczególnych programach. I tak największa dyspersja występuje w przypadku PO Innowacyjny Rozwój, osiągając poziom niemal 5300 (!). W przypadku PO infrastruktura i Środowisko wskaźnik ten wyniósł 730, a najbardziej równomierny podział wystąpił w przypadku PO Wiedza Edukacja Rozwój – iloraz wartości maksymalnej i minimalnej wyniósł nieco ponad 4.

Mapa 29. Liczba i wartość realizowanych projektów współfinansowanych ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych wg powiatów województwa małopolskiego (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne.

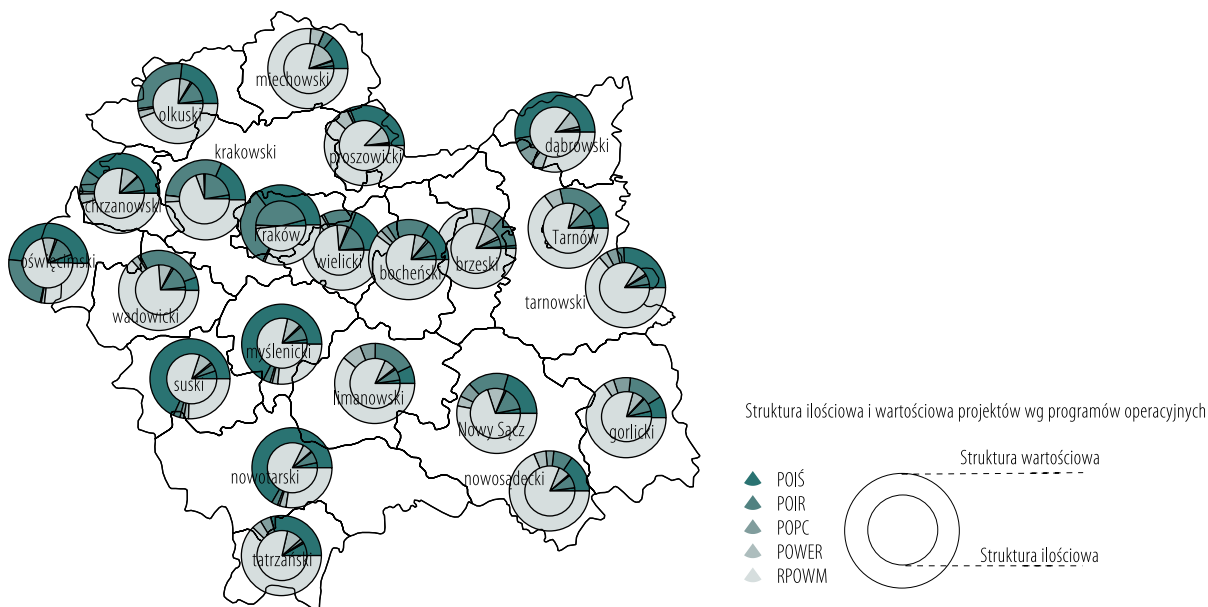
Mapa 30. Struktura ilościowa i wartościowa projektów współfinansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Z poziomu gmin największe kwoty związane z wdrażaniem projektów dofinansowywanych środkami unijnymi przypada na Kraków (11,4 mld zł, w tym dofinansowanie UE 6,7 mld zł), na drugim miejscu jest miasto Oświęcim (1,2 mld zł, w tym dofinansowanie UE w kwocie 437,9 mln zł), a kolejne miejsca zajmują pozostałe miasta na prawach powiatu, tj. Tarnów (909,6 mln zł, w tym 546,3 mln z UE) i Nowy Sącz (776,8 mln zł, w tym 489,8 mln zł dofinansowania unijnego), oraz gminy, na terenie których budowana jest droga S7: Rabka–Zdrój (939,9 mln zł, w tym 438,5 mln zł z UE), Raba Wyżna (875,5 mln zł, w tym 462,8 mln zł z UE), Lubień (869,1 mln zł, w tym 459,1 mln zł z UE) i Jordanów gm. wiejska (855,8 mln zł, dofinansowanie unijne w kwocie 448,6 mln zł).

Mapa 31. Wartość projektów dofinansowanych z funduszy UE wg gmin województwa małopolskiego (w mln zł)

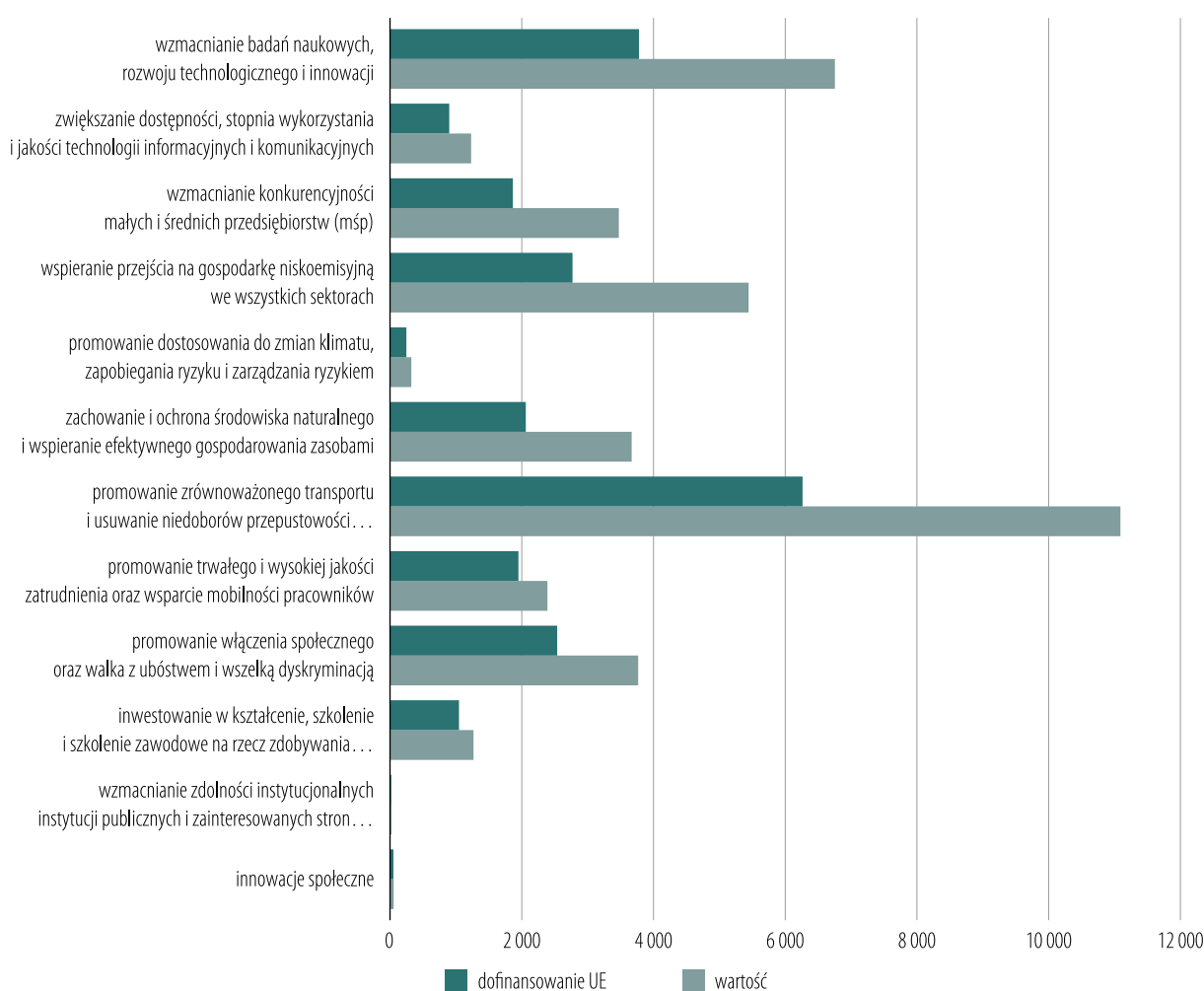

Źródło: opracowanie własne.

Przekazywane przez Unię Europejską środki są ściśle przyporządkowane do celów tematycznych określonych przez Komisję Europejską w rozporządzeniu wykonawczym. Zdefiniowane zostało m.in. 12 celów tematycznych, w które muszą wpisywać się projekty dofinansowane ze środków unijnych. Małopolska we wszystkich tych celach zajmuje

czołowe miejsca, przy czym pierwsze miejsce w kraju zawdzięcza projektom wdrażanym w ramach celów tematycznych *Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji* i *Promowanie włączenia społecznego oraz walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją*. Drugie miejsce pod względem wartości zajęły projekty z małopolski wpisujące się w cele *Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami*, *Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników* i *Innowacje społeczne*. Natomiast trzecie miejsce dla województwa małopolskiego przypadło w przypadku celów *Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych i komunikacyjnych*, *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach* i *Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej*. Świadczy to o dużym zdywersyfikowaniu kierunków działań i dużym zaangażowaniu w realizację każdego z celów.

Wykres 122. Wartość i dofinansowanie unijne projektów realizowanych na terenie Małopolski wg celów tematycznych (mln zł)

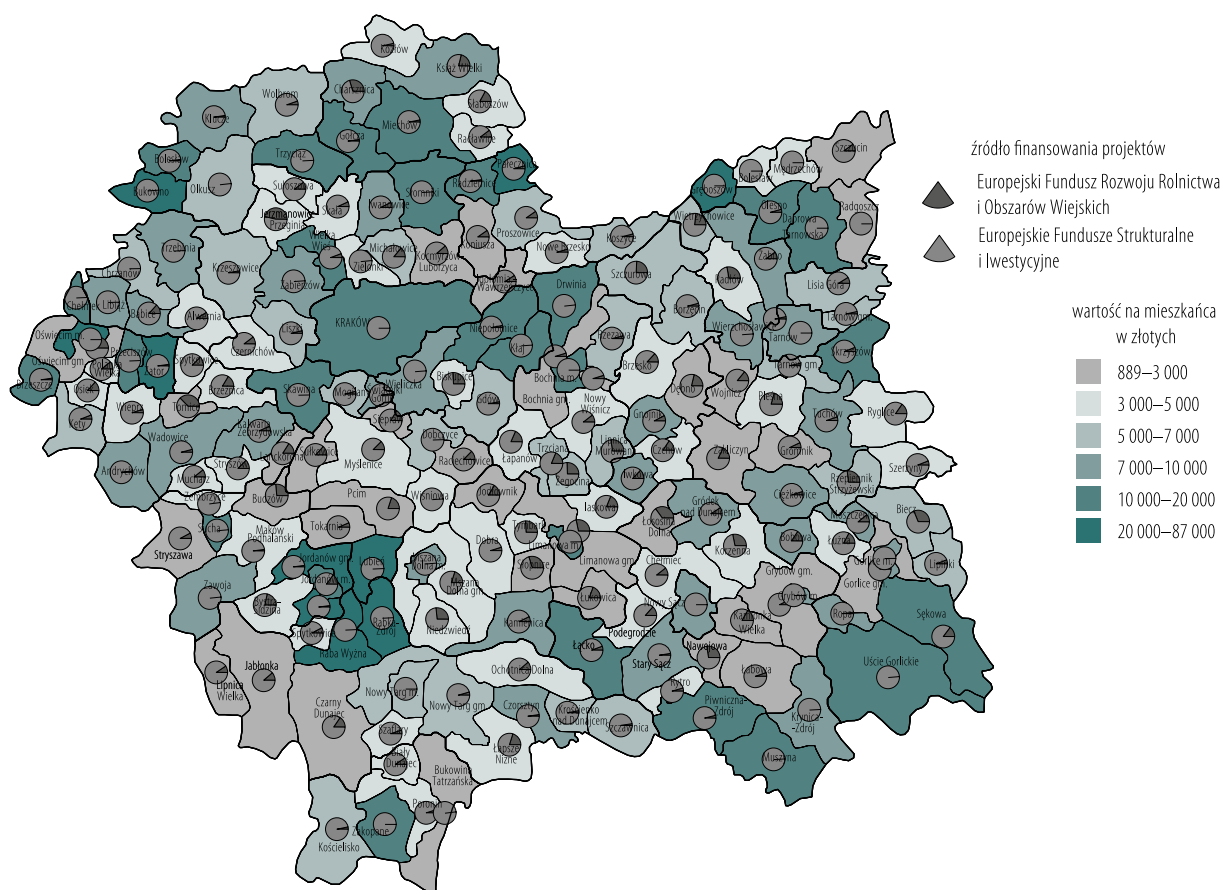

Źródło: opracowanie własne.

Kolejnym źródłem pozyskiwania środków unijnych są działania wpisujące się we Wspólną Politykę Rolną. Pierwszy filar odpowiada za dopłaty obszarowe, przeznaczone dla rolników na utrzymanie arealu we właściwej kulturze rolnej, niezwiązane z produkcją rolną na tym obszarze. W 2020 roku małopolscy rolnicy złożyli 115,7 tys. wniosków o przyznanie płatności obszarowej w ramach kampanii 2020. Łącznie w okresie 2004–2020 do Małopolski trafiło ponad 7 mld zł tytułem dopłat obszarowych, uwzględniające jednolite płatności obszarowe, uzupełniające płatności obszarowe, dopłaty energetyczne, płatności cukrowe, oddzielną płatność z tytułu owoców i warzyw, przejściową płatność z tytułu owoców miękkich, wsparcie specjalne.

Drugi filar wspólnej polityki rolnej ma za zadanie wspierać rozwój obszarów wiejskich, stwarzać sprzyjające warunki do rozwoju działalności pozarolniczej, rekompensować podwyższone koszty działalności rolniczej na terenach szczególnie uciążliwych, wspierać przywracanie właściwych parametrów obszarów rolnych i leśnych zniszczonych w wyniku klęsk żywiołowych itp. W bieżącej perspektywie w Małopolsce zostało zawartych 343,5 tys. umów / podjętych decyzji na kwotę 2,8 mld zł dotyczących współfinansowania projektów ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020. Część działań PROW wdrażane jest przez zarządy poszczególnych województw i w zakresie objętym tymi działaniami w województwie małopolskim wg stanu na koniec 2020 roku podpisane były 2222 umowy na realizację projektów współfinansowanych z PROW, o wartości 921,6 mln zł, dofinansowanych z EFRROW kwotą 525,9 mln zł. Wprowadzie środki dostępne z PROW są zdecydowanie mniejsze niż uruchamiane z funduszy strukturalnych czy inwestycyjnych, to w niektórych niewielkich gminach wiejskich właśnie one stanowią podstawę rozwoju poprzez finansowanie budowy dróg lokalnych, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, renowacji obiektów kulturowych itp.

Mapa 32. Wartość na mieszkańca projektów dofinansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych oraz z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Źródło: opracowanie własne.

Szczególnym wyzwaniem w 2020 roku było przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się oraz ograniczenie skutków epidemii COVID-19. W zgodzie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego¹ w programach operacyjnych, zarówno krajowych, jak i regionalnych, dokonano zatem zmian umożliwiających skierowanie większych środków na chronienie zdrowia publicznego, wsparcie przedsiębiorców, pomoc społeczną, edukację, zwłaszcza w jej cyfrowym

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 roku zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013 oraz (UE) nr 508/2014 w odniesieniu do szczególnych środków w celu uruchomienia inwestycji w systemach ochrony zdrowia państw członkowskich oraz w innych sektorach ich gospodarek w odpowiedzi na epidemię COVID-19 (Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa).

kształcie, rozwój przestrzeni publicznej. W wymienionych powyżej zmianach ujęte są również projekty związane z *Małopolską Tarczą Antykryzysową*, obejmujące środki unijne m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego (niemal 0,5 mld zł) i Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (prawie 50 mln zł). Są to następujące projekty:

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Przedsiębiorczość. Wartości projektu 280,4 mln zł (UE: 280,4 mln zł) w ramach RPO WM. Projektu polega na udzieleniu przez realizatora projektu – Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości wsparcia poszkodowanym przez COVID-19 przedsiębiorcom z sektora MSP z województwa małopolskiego w ramach bonu rekompensacyjnego. Wsparcie to zostanie przeznaczone na zaspokojenie potrzeb w zakresie płynności przedsiębiorców borykających się z trudnościami finansowymi, które zaistniały lub uległy pogorszeniu wskutek pandemii.

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Edukacyjny. Cyfryzacja szkół i placówek oświatowych. Wartość projektu 10,0 mln zł (8,5 mln zł) finansowana z RPO WM. Celem projektu jest umożliwienie szkołom z województwa małopolskiego przejścia z tradycyjnego, stacjonarnego modelu kształcenia na model zdalnego nauczania poprzez udzielenie grantów organom prowadzącym publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe, ponadpodstawowe oraz placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie na: zakup niezbędnego, mobilnego sprzętu komputerowego, jego ubezpieczenia, dostępu do Internetu, oprogramowania oraz innych niezbędnych akcesoriów sprzętu TIK na potrzeby prowadzenia przez 300 szkół i placówek nauki na odległość.

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny o wartości 114,1 mln zł (UE: 97,0 mln zł) oraz *Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny 2* o wartości 86,5 mln zł (UE: 69,3 mln zł). Obydwa projekty finansowane z RPO WM. Głównym celem Projektów jest rozwój usług zdrowotnych w zakresie zwalczania epidemii COVID-19 na terenie województwa małopolskiego. Działania projektowe koncentrują się na udzielaniu wsparcia podmiotom leczniczym, jednostkom systemu państwowego ratownictwa medycznego. Zakres wsparcia rozwoju usług zdrowotnych w zakresie zwalczania epidemii COVID-19 obejmuje w szczególności: zakup i dzierżawę niezbędnej aparatury medycznej i diagnostycznej, zakup środków ochrony osobistej, zakup specjalistycznych środków transportu sanitarnego wraz z aparaturą medyczną, przeprowadzenie niezbędnych prac adaptacyjno-remontowych w celu zwiększenia możliwości diagnostycznych, ratowniczych i medycznych regionu, inwestycje w infrastrukturę tlenowni w szpitalach, inwestycje w infrastrukturę zasilania awaryjnego szpitali w energię elektryczną, zakup bramek dezynfekcyjnych dla szpitali, zakup odczynników oraz materiałów medycznych, zakup środków do dezynfekcji oraz urządzeń do dezynfekcji, zakup testów na obecność koronawirusa SARS-CoV2, zakup i montaż tymczasowych obiektów kubaturowych, finansowanie usług transportu sanitarnego związanych z ograniczeniem skutków epidemii.

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Medyczny II w zakresie bezpieczeństwa – projekt RPO WM o wartości 3,0 mln zł (UE: 3,0 mln zł). Głównym celem jest wsparcie służb i jednostek działających na rzecz bezpieczeństwa i ratownictwa w województwie małopolskim realizujących działania w zakresie zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19. Działania projektowe koncentrują się na udzielaniu wsparcia: Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, Komendzie Wojewódzkiej Policji w Krakowie, Karpackiemu Oddziałowi Straży Granicznej im. 1 Pułku Strzelców Podhalańskich w Nowym Sączu, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie oraz wybranym organizacjom pozarządowym działającym w zakresie ratownictwa górskiego oraz ratownictwa wodnego.

Małopolska Tarcza Antykryzysowa – Pakiet Społeczny. Bezpieczny Dom. Projekt RPO WM o wartości 18,8 mln zł (UE: 16,0 mln zł). Celem jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, pacjentów i pracowników placówek opieki całodobowej działających w systemie pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz zakładów opieki długoterminowej w województwie małopolskim w związku z zagrożeniem i skutkami COVID-19. Zadania projektu polegają na wypłacie grantów udzielanych na realizację działań związanych z potrzebami w zakresie ochrony zdrowia i życia personelu placówek opieki całodobowej jak i osób w nich przebywających w związku z zagrożeniem

rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19. Środki grantu posłużą doposażeniu stanowisk pracy personelu tych placówek, ich mieszkańców i pacjentów w środki ochrony indywidualnej, w sprzęt i wyposażenie niezbędne do walki z epidemią i jej skutkami oraz zapewnienie tym osobom całodobowej izolacji i czasowej kwarantanny.

Bezpieczny dom – wsparcie dla kadry małopolskich domów pomocy społecznej w związku z zagrożeniem COVID-19. Projekt POWER na kwotę 26,3 mln zł (UE: 22,2 mln zł). Celem projektu jest ochrona zdrowia i życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zamieszkujących w DPS na terenie województwa małopolskiego, tj. osób najbardziej zagrożonych skutkami pandemii COVID-19, poprzez zapewnienie odpowiedniej do potrzeb liczby personelu DPS.

Podobnie jak w innych programach operacyjnych tak i w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (komponent krajowy) utworzono jednorazowo działanie mające wesprzeć rolników w ich działalności w okresie pandemii COVID-19 pn. *Wyjątkowe tymczasowe wsparcie dla rolników i MŚP szczególnie dotkniętych kryzysem związanym z COVID-19.* Jednorazowa pomoc, w wysokości do 7 tys. euro mogła być przyznana na indywidualny wniosek rolnika składany do Agencji Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa na przełomie września i października 2020 roku. W Małopolsce wniosek taki złożyło przeszło 10,1 tys. rolników, w efekcie weryfikacji podpisane zostało 9,3 tys. umów. Działanie to wpisuje się w długą listę inicjatyw na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym służących wsparciem społeczeństwu i przedsiębiorcom w okresie pandemii, nie wymienionych w tym rozdziale.

Współpraca i promocja

Opracowanie: Agnieszka Dyka, Edyta Gołaś, Robert Majtyka, Agnieszka Mazur, Aneta Smaza, Halina Sochańska-Kaczor, Katarzyna Sobczak, Bogna Stonawska

— podsumowanie

- W 2020 roku Województwo Małopolskie było aktywnym podmiotem wydarzeń w obszarze współpracy międzynarodowej – najważniejsze z nich to m.in. rozwój współpracy z regionami słowackimi oraz przygotowania do Igrzysk Europejskich 2023.
- Samorząd Województwa Małopolskiego przyznał najwyższe wyróżnienia województwa – Medal Honorowy za Zasługi dla Województwa Małopolskiego oraz Odznakę Honorową Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski.
- Działania promocyjne podejmowane w 2020 roku przez Województwo Małopolskie różniły się od lat ubiegłych. Wybuch pandemii COVID-19 oraz wprowadzone ograniczenia spowodowały, że dobór narzędzi do skutecznego przekazu kampanii został znacząco ograniczony i opierał się głównie o Outdoor i Internet. Kampanie miały charakter społeczny. Dotyczyły one w pierwszej fazie profilaktyki, jak i walki z pandemią, kolejno skupiając się na przewyżczeniu problemów społecznych będących konsekwencją trwającej pandemii.
- W 2020 roku kontynuowano działania mające na celu rozwój i umacnianie marki Małopolska, koncentrujące się głównie wokół kreowania pozytywnego wizerunku Małopolski, opartego na mocnych atutach regionu i stanowiących źródło jego rozpoznawalności. Ważnym aspektem podejmowanych działań było pogłębianie współpracy z małopolskimi instytucjami, co stanowiło podstawę kreowania spójnego i jednolitego przekazu promocyjnego, a co za tym idzie – kontynuację skutecznego budowania silnej i rozpoznawalnej marki Małopolska.

1. Współpraca międzynarodowa

Spotkanie z delegacją z Kraju Preszowskiego (Słowacja)

W styczniu 2020 roku w Starym Sączu odbyło się spotkanie przedstawicieli Samorządowego Kraju Preszowskiego i Województwa Małopolskiego. Celem spotkania było zaprezentowanie procesu planowania strategicznego rozwoju Małopolski i Kraju Preszowskiego. W obu regionach procesy te są zróżnicowane, zarówno pod względem zakresu merytorycznego dokumentów, jak i czasu obowiązywania. W związku z planowaniem nowego okresu programowania agendy współpracy przygranicznej Polska–Słowacja i możliwością ujęcia w programie obszarów funkcjonalnych zostały zaprezentowane Obszary Strategicznej Interwencji ujęte w projekcie *Strategii Małopolska 2030*, jako materiał wyjściowy do potencjalnych przygranicznych obszarów funkcjonalnych. Szeroko omówiono również zagadnienia związane ze współpracą międzyregionalną w zakresie kultury, m.in. możliwość organizacji wystawy prac Andy Warhola w jednej z małopolskich placówek czy udział artystów z Kraju Preszowskiego w organizowanych przez Instytut Europa Karpat Dniach Słowackich.

Wizyta delegacji Województwa Małopolskiego w Lyonie

W lutym 2020 roku uczniowie Małopolskiej Szkoły Gościnności im. T. Chałbińskiego w Myślenicach wzięli udział w 24 edycji targów edukacyjnych pn. Mundial Zawodów, który odbył się w Lyonie, stolicy regionu partnerskiego Województwa Małopolskiego – Owernia–Rodan–Alpy. Województwo Małopolskie brało udział w tym wydarzeniu już po raz 18. Podczas zeszłorocznej edycji Małopolska promowała branżę usługową, a dokładniej zawody związane z branżą gastronomiczną: technik żywienia i barista. Udział w Mundialu jest bardzo ciekawym doświadczeniem dla uczniów, którzy doceniają możliwość nawiązania bezpośrednich kontaktów ze swoimi rówieśnikami z Francji. Spotkania w Lyonie są organizowane w formie targów ekspozycyjnych, gdzie na poszczególnych stoiskach uczniowie prezentują zawody, które będą wykonywać w przyszłości. Podczas ubiegłorocznej edycji Mundialu Zawodów do Lyonu przyjechała także oficjalna delegacja WM na czele z wicemarszałkiem Tomaszem Urynowiczem. W czasie pobytu we Francji członkowie delegacji mieli okazję odwiedzić targi turystyczne MAHANA, spotkać się ze swoimi odpowiednikami w regionie, tj. radnymi regionu oraz dyrektorami departamentów odpowiadających za gospodarkę, edukację i kształcenie ustawiczne oraz ochronę środowiska.

Wizyta przedstawicieli Stowarzyszenia Europejskich Komitetów Olimpijskich (EOC) oraz Polskiego Komitetu Olimpijskiego w Małopolsce

W dniach 28–29 lipca 2020 roku w Małopolsce wizytę złożyły delegacje ze Stowarzyszenia Europejskich Komitetów Olimpijskich (EOC) oraz Polskiego Komitetu Olimpijskiego w związku z organizacją Igrzysk Europejskich 2023, których gospodarzem będzie Kraków i Województwo Małopolskie. W pierwszym dniu wizyty odbyło się spotkanie z marszałkiem Witoldem Kozłowskim, któremu towarzyszyli wicemarszałek Tomasz Urynowicz oraz radni województwa. Następnie gościom przedstawiono małopolską bazę sportową, zaczynając od wizyty w Centralnym Ośrodku Sportu w Zakopanem. Przedstawiciele Stowarzyszenia Europejskich Komitetów Olimpijskich odwiedzili tego dnia także Ośrodek Sportu i Rekreacji w Krakowie przy ul. Kolejnej oraz Stadion Miejski im. Henryka Reymana, Wisły Kraków oraz Stadion Cracovii im. Józefa Piłsudskiego. W drugim dniu wizyty przedstawiciele Stowarzyszenia Europejskich Komitetów Olimpijskich złożyli wizytę w Tauron Arenie Kraków, wizytowali także Centrum Kongresowe ICE Kraków, w którym odbył się briefing prasowy kończący pobyt delegacji w Polsce.

Telekonferencja dla lekarzy z Województwa Małopolskiego z ekspertami i lekarzami z Prowincji Jiangsu na temat walki z COVID-19

Z inicjatywy Województwa Małopolskiego 16 kwietnia 2020 roku zorganizowana została telekonferencja pomiędzy lekarzami/ekspertami z Małopolski oraz Prowincji Jiangsu – regionu partnerskiego Województwa Małopolskiego poświęcona metodom walki z koronawirusem. W telekonferencji wzięło udział prawie 30 lekarzy, w tym 14 z małopolskich szpitali: Krakowskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II, Szpitala Specjalistycznego im. J. Śniadeckiego w Nowym Sączu, Szpitala Specjalistycznego im. L. Rydygiera sp. z o.o. w Krakowie, Szpitala Wojewódzkiego im. św. Łukasza w Tarnowie, Szpitala Specjalistycznego im. J. Dietla w Krakowie, Szpitala Specjalistycznego im. dr. J. Babińskiego w Krakowie i Szpitala Miejskiego im. G. Narutowicza w Krakowie. Prowincja Jiangsu przesłała także listę rekomendowanych producentów/eksporterów sprzętu medycznego z regionu spełniających wymagane normy jakości, która została przekazana do wykorzystania właściwym jednostkom wojewódzkim.

2. Współpraca regionalna i międzyregionalna

Spotkania środowiskowe

W 2020 roku odbyły się spotkania Członków Zarządu Województwa Małopolskiego z parlamentarzystami z Małopolski, przedstawicielami administracji rządowej oraz przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, podczas których poruszane były kluczowe tematy dotyczące Małopolski. Członkowie Zarządu Województwa Małopolskiego, jak co roku, uczestniczyli w posiedzeniach Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski.

Charytatywny Koncert Karnawałowy Orkiestry Reprezentacyjnej Straży Granicznej z Nowego Sącza

6 lutego 2020 roku w Teatrze im. J. Słowackiego w Krakowie odbył się Charytatywny Koncert Karnawałowy Orkiestry Reprezentacyjnej Straży Granicznej z Nowego Sącza. W trakcie koncertu wsparto finansowo Polaków mieszkających na Kresach w ramach ogólnopolskiej akcji Rodacy–Bohaterom, zapoczątkowanej i koordynowanej przez wrocławskie Stowarzyszenie Odra–Niemen, a w Małopolsce prowadzonej przez Oddział Stowarzyszenia i Akademię Ignatianum w Krakowie.

Małopolski Dzień Samorządowca w Starym Sączu

W 2020 roku w Starym Sączu, w mieście św. Kingi – patronki polskich samorządowców – odbyły się po raz kolejny uroczystości Małopolskiego Dnia Samorządu Terytorialnego. Tegoroczne obchody miały szczególny charakter, bo wiązały się z 20. rocznicą ustanowienia przez Sejm RP święta Samorządu Terytorialnego oraz z 30. rocznicą pierwszych wolnych wyborów do rad gmin i miast, które oznaczały odrodzenie polskiego samorządu terytorialnego. Ze względu na pandemię COVID-19 uroczystości były dużo skromniejsze niż w minionych latach.

Medal Honorowy za Zasługi dla Województwa Małopolskiego

8 grudnia 2020 roku w Sanktuarium św. Jana Pawła II Wielkiego w Krakowie odbyła się uroczysta Gala Święta Małopolski, podczas której Marszałek Województwa Małopolskiego wraz z Przewodniczącym Sejmiku Województwa Małopolskiego wręczyli Medale Honorowe za Zasługi dla Województwa Małopolskiego. Złotym Medalem uhonorowany został krwiodawca Andrzej Lis. Zasłużony dla Województwa Małopolskiego poprzez oddanie rekordowej ilości ratującej życie krwi. Aktywne propagujący ideę krwiodawstwa i ogromnie zaangażowany w kształtowanie świadomości środowisk młodzieżowych oraz lokalnych społeczności Małopolski. Złotym Medalem został wyróżniony pośmiertnie śp. Szymon Łytek. Laureatami Medalu Srebrnego zostali: kpt. Stefan Kulig, Muzeum Narodowe w Krakowie i Muzeum Krakowa. Laureatami Medalu Brązowego zostali: Maciej Zaremba i Juliusz Bolek. Medal Honorowy za Zasługi dla Województwa Małopolskiego jest najwyższym wyróżnieniem wojewódzkim, przyznawanym od 2011 roku, mającym na celu uhonorowanie osób, organizacji i instytucji, które w sposób szczególny przyczyniają się do rozwoju województwa małopolskiego na różnych płaszczyznach, m.in. politycznej, gospodarczej, społecznej, kulturalnej i sportowej.

Odnaka Honorowa Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski

Odnaka Honorowa Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski jest honorowym wyróżnieniem, które przyznaje się osobom fizycznym, prawnym, jednostkom organizacyjnym niebędącymi osobami prawnymi, którym powszechnie obowiązujące przepisy przyznają zdolność prawną oraz grupie osób fizycznych działających wspólnie w tym samym celu za aktywne działania na rzecz społeczności lokalnych, przyczyniające się do rozwijania społeczeństwa obywatelskiego i wzbogacające tym samym dorobek regionu. Ustanawiając Odnakę Honorową Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski Samorząd Województwa daje wyraz szczególnego uznania dla wszystkich tych, którzy podejmują inicjatywy dla budowania wspólnego dobra na rzecz osób i instytucji w swoim najbliższym otoczeniu. W 2020 roku przyznano 16 odznak w stopniu złotym oraz 8 w stopniu srebrnym.

XXII Dożynki Województwa Małopolskiego

Dożynki Województwa Małopolskiego w 2020 roku odbyły się w Odporyszowie, w gminie Żabno, powiecie tarnowskim. Ze względu na pandemię COVID-19 obchody dożynek były symboliczne. W Sanktuarium Matki Bożej Zwycięskiej została odprawiona uroczysta Msza Święta w intencji rolników od Marszałka Województwa Małopolskiego. Dożynki są coroczną okazją do podsumowania rozwoju rolnictwa w Województwie Małopolskim oraz do podziękowania rolnikom za codzienny trud ich pracy. Święto plonów jest jednym z najważniejszych wydarzeń w regionie.

Małopolskie Spotkanie Opłatkowe

16 grudnia 2020 roku w Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie w symbolicznej formie odbyło się coroczne Małopolskie Spotkanie Opłatkowe. Święteczne życzenia mieszkańcom Małopolski złożyli: Witold Kozłowski – Marszałek Województwa Małopolskiego, Łukasz Kmita – Wojewoda Małopolski oraz ks. arcybiskup Marek Jędraszewski – Metropolita Krakowski.

3. Promocja

Rozwój marki Małopolska

W kreowaniu wizerunku regionu kluczowe znaczenie mają działania związane z budową i umacnianiem silnej marki. Bardzo ważnym czynnikiem powodzenia tego procesu są kompetencje oraz doświadczenie osób inicjujących i realizujących działania promocyjne. Działania realizowane w 2020 roku to działania skupione na rozwoju i wzmocnieniu wiedzy osób zajmujących się promocją regionu.

Cykl spotkań branżowych z zakresu rozwoju marki regionu

W 2020 roku zorganizowane zostało kolejne spotkanie branżowe z zakresu rozwoju marki regionu InNOWAcja. ProMOCja. Małopolska. Projekt był skierowany do pracowników instytucji współpracujących w ramach Systemu Koordynacji Marki Małopolska (departamentów urzędu, Wojewódzkich Samorządowych Jednostek Organizacyjnych, wybranych wojewódzkich osób prawnych, spółek kapitałowych oraz stowarzyszeń, w tym Małopolskiej Organizacji Turystycznej), którzy zajmują się promocją, marketingiem i zagadnieniami public relations. Tematem spotkania był marketing w covidowej rzeczywistości.

4. Budowa silnej Marki Małopolska w Internecie

Social Media

W 2020 roku kontynuowano działania związane z budową silnej marki Małopolska w Internecie poprzez prowadzenie spójnej i ciekawej komunikacji, nie tylko promocyjnej, ale również informacyjnej, na następujących kanałach społecznościowych: Facebook, Instagram oraz YouTube. W 2020 roku oficjalny fanpage Województwa Małopolskiego na Facebooku zwiększył liczbę fanów o 21 363 użytkowników (w porównaniu z ubiegłym rokiem jest to wzrost o 10,5%). Tym samym oficjalny fanpage Województwa Małopolskiego znalazł się na pierwszym miejscu wśród województw i regionów prowadzących komunikację na Facebooku. Pomimo systematycznie zmniejszanych przez Facebook zasięgów działań organicznych za sprawą wprowadzania kolejnych algorytmów udało się dotrzeć z przekazem do 7 mln UU (unikalnych użytkowników).

Anglojęzyczny kanał Województwa Małopolskiego osiągnął liczbę 7200 fanów. Instagram Województwa Małopolskiego ma obecnie ponad 24 216 osób obserwujących. Wykorzystanie kanału YouTube w 2020 roku opierało się głównie na promocji filmów wizerunkowych – od stycznia 2020 roku opublikowano 33 materiały wideo.

FotoPortal

Małopolska Baza Multimediiów pn. *FotoPortal* www.fotoportal.malopolska.pl to baza wysokiej jakości multimediiów dotyczących Województwa Małopolskiego. To kluczowe narzędzie, służące do przechowywania, katalogowania i dystrybucji promocyjnych materiałów multimedialnych wytwarzanych przez departamenty UMWM, m.in. fotografii, filmów, projektów graficznych oraz koncepcji artystycznych. Dzięki temu narzędziu w łatwy sposób można korzystać ze zgromadzonych zasobów, które są potrzebne do skutecznej promocji marki Małopolska.

W 2020 roku stworzono wersję mobilną, rozwijano narzędzie internetowe pn. *FotoPortal* w zakresie dostosowania narzędzia pod kątem dostępności (wprowadzono szereg ułatwień dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami), przeniesiono *FotoPortal* do nowego środowiska serwerowego, a także wdrożono zmiany w zakresie sposobu rejestracji użytkowników.

Z *FotoPortalu* mogą nieodpłatnie korzystać pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, pracownicy Wojewódzkich Samorządowych Jednostek Organizacyjnych niemających osobowości prawnej, wojewódzkich osób prawnych, spółek kapitałowych oraz stowarzyszeń, w tym Małopolskiej Organizacji Turystycznej, w których Województwo Małopolskie jest udziałowcem, akcjonariuszem lub członkiem, pracownicy jednostek samorządu terytorialnego, państwowych jednostek organizacyjnych i osób prawnych, a także pracownicy podmiotów prowadzących statutową działalność charytatywną, opiekuńczą, kulturalną, leczniczą, oświatową, naukową, badawczo-rozwojową, wychowawczą, sportowo-turystyczną lub na rzecz bezpieczeństwa publicznego, które dochód z prowadzonej działalności przeznaczają w całości na działalność statutową.

5. Kampanie promocyjne Województwa Małopolskiego

Dobro jest w Małopolsce. Stop Koronawirusowi!

W 2020 roku, wraz z wybuchem pandemii, Województwo rozpoczęło kampanię pod nazwą Dobro jest w Małopolsce. Stop Koronawirusowi! Kampania była odpowiedzią na trudną sytuację, w jakiej wszyscy się znaleźliśmy. Dzięki niej zjednoczyliśmy siły i pokazaliśmy, że wszyscy razem możemy więcej. W związku z ograniczoną mobilnością mieszkańców kampania realizowana była online z wykorzystaniem takich narzędzi, jak: mini serwis internetowy, w którym można było znaleźć informacje na temat działań podejmowanych przez Samorząd Województwa Małopolskiego, w tym m.in.: Małopolska Tarcza Antykryzysowa, Małopolski Bank Ofert pomocy wzajemnej przygotowanej we współpracy z organizacjami pozarządowymi z całego regionu, w którym znalazły się informacje o różnych formach pomocy oferowanej przez instytucje, firmy czy stowarzyszenia z całej Małopolski, po wsparcie producentów żywności, treści turystyczne, a także kwestie związane z kulturą w sieci czy aktywnościami dla najmłodszych. Do wsparcia kampanii zostali zaproszeni znani, cieszący się autorytetem Małopolanie – przedstawiciele środowiska lekarzy, stanu duchownego, branży sportowej, artystycznej czy kulinarnej, którzy przygotowali nagrania video motywujące Małopolanie do odpowiedzialnego i bezpiecznego zachowania w czasach pandemii. W ramach kampanii przygotowano grafiki tematyczne: informacyjne, edukacyjne, okolicznościowe, publikowane szeroko zarówno na kanałach własnych Województwa, jak również na kanałach partnerów zewnętrznych. Wśród grafik znalazły się zarówno te, które swoim przekazem nawiązywały do zachowywania podstawowych zasad bezpieczeństwa, tj. nie wychodzę z domu, noszę maseczkę, myję ręce, zachowuję dystans, uczymy się w domu, po grafiki, w ramach których Małopolanie dziękowali różnym środowiskom za trud pracy włożony w walkę z COVID-19, w tym m.in. środowisku medycznemu, harcerzom, wolontariuszom czy służbom mundurowym.

Dobro jest w Małopolsce. Ramię w Ramię

We wrześniu 2020 roku Województwo Małopolskie wspólnie z Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Krakowie zrealizowało kampanię pod nazwą *Dobro jest w Małopolsce. Ramię w Ramię*. Czas walki z pandemią COVID-19, a także okres wakacyjny sprawiły, że banki krwi opustoszały. Liczba donacji drastycznie spadła, a planowane i nieplanowane zabiegi musiały być realizowane na bieżąco. Niestety, stacjom krwiodawstwa udawało się zebrać jedynie jedną trzecią zapotrzebowania na krew, o którą apelowały małopolskie szpitale. Jej brak mógł spowodować m.in. opóźnienie zaplanowanych już operacji. Sytuacja była więc bardzo trudna i krew była potrzebna jak nigdy dotąd. Dlatego Województwo Małopolskie i Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Krakowie połączyły siły, by pomóc potrzebującym. Akcja Dobro jest w Małopolsce. Ramię w Ramię była prowadzona przez kilka tygodni i objęła szereg działań, które miały na celu popularyzację idei honorowego krwiodawstwa. Zrealizowano akcję promocyjną z wykorzystaniem m.in. billboardów czy plakatów, a także mediów społecznościowych czy dedykowanych materiałów promocyjnych. Do udziału w przedsięwzięciu zaproszono również znanych Małopolan, którzy zachęcali do podzielenia się częstką siebie. Zaangażowane zostały także punkty krwiodawstwa w całym regionie, szkoły, jak również parafie. O udział w akcji apelował do wiernych Arcybiskup Metropolita Krakowski Marek Jędraszewski. Województwo Małopolskie wspólnie z Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Krakowie kontynuuje wspólne działania o charakterze promocyjnym, mające na celu propagowanie obywatelskiej postawy honorowego krwiodawstwa wśród mieszkańców Małopolski, na podstawie przyjętego uchwałą ZWM Porozumienia o współpracy.

Kampania świąteczna Dobro jest w Małopolsce. Prosto z serca

Święta Bożego Narodzenia w 2020 roku dla wielu osób były wyjątkowo trudne i zupełnie inne. Sytuacja trwającej pandemii COVID-19 spowodowała, że nie wszystkim było dane spotkać się w rodzinnym gronie, zasiąść przy świątecznym stole i podzielić się opłatkiem. Wielu spędziło święta samotnie czy w izolacji. Pokazaliśmy, że są osoby, które o nich myślą, że *Dobro jest w Małopolsce*, a nasza pomoc płynie *Prosto z serca*. Taka właśnie idea przyświecała świątecznej akcji Województwa Małopolskiego. Kampania została zrealizowana przy współpracy z Caritas Archidiecezji Krakowskiej oraz Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Krakowie. Małopolska przygotowała na święta upominki dla 176 podopiecznych z siedmiu małopolskich domów dziecka. Dzieci znalazły w paczkach zabawki, gry, maskotki, klocki, zestawy kosmetyków, słodycze. W akcję

włączyły się również małopolskie instytucje kultury, które wzbogaciły upominki swoją ofertą. Świąteczne niespodzianki trafiły także do 150 osób z niepełnosprawnościami, podopiecznych Warsztatów Terapii Zajęciowej, prowadzonych przez Caritas w Małopolsce. Samotne i chore osoby przebywające w małopolskich domach opieki społecznej otrzymały dedykowane, indywidualne kartki świąteczne pisane prosto z serca. Pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, tym drobnym gestem chcieli sprawić, by podopieczni poczuli namiastkę tego magicznego czasu. Przygotowana została także elektroniczna wersja kartki, którą można było pobrać ze strony www.malopolska.pl. Każdy mógł ją wydrukować i napisać specjalne życzenia do swoich bliskich, sąsiadów czy pacjentów pobliskiego szpitala. Zachęcaliśmy również do włączenia się w Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom i ustawienia na wigilijnym stole świecy Caritas. Wspieraliśmy w ten sposób wakacyjny wypoczynek, posiłki, rehabilitację, leczenie, pomoc rodzinom w kryzysowych sytuacjach czy remonty placówek służących dzieciom, prowadzonym przez krakowską Caritas. Można było także wesprzeć prowadzoną w Krakowie od 27 lat, przez Caritas, Kuchnię św. Brata Alberta – bezpłatną jadalnię dla osób bezdomnych i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W ramach kampanii Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego wspólnie z Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa zorganizowały świąteczną zbiórkę krwi. Przed budynkiem urzędu czekał na pracowników krwiobus, w którym chętni mogli oddać krew dla potrzebujących. Małopolska wspierała również akcję oddawania osocza przez ozdrowieńców. Zachęcaliśmy wszystkich, którzy są już po przebytej chorobie spowodowanej wirusem COVID-19, do oddawania osocza w Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Krakowie i jego oddziałach terenowych w całej Małopolsce. W ramach kampanii, jak co roku, Marszałek Województwa Małopolskiego spotkał się z podopiecznymi domu dziecka ze Żmiącej. Spotkanie zorganizowano w formule online. W ramach promocji wydarzenia Telewizja Kraków wyprodukowała odcinek *Dobro jest w Małopolsce*, który został wyemitowany w okresie świąteczno-noworocznym w TVP3 oraz w Telewizji Małopolskiej. W Radio RDN Małopolska, RDN Nowy Sącz oraz Radiu Kraków można było posłuchać 60 spotów zachęcających do włączenia się w kampanię. W całej Małopolsce zaprezentowano świąteczne billboardy. Akcja prowadzona była także na stronie internetowej i fanpagu Małopolski.

Quiz Małopolska Poleca

Cieszący się od lat dużą popularnością internetowy konkurs wiedzy o Małopolsce zrealizowany został w 2020 roku już po raz szósty. Tym razem pod nazwą *Małopolska Poleca*, w nowej odsłonie graficznej. Edycja zakładała rozegranie w Internecie minimalnie dwóch – maksymalnie pięciu tematycznych quizów, których czas trwania każdorazowo to ok. 3 tygodnie. Pierwszy z quizów dedykowany 100. rocznicy urodzin Wielkiego Polaka – Karola Wojtyły został uruchomiony w maju, w dzień urodzin Papieża. 10 czerwca uruchomiony został drugi quiz, dedykowany Świętu Małopolski. Trzeci quiz został przeprowadzony w terminie 12–30 listopada pod hasłem *Co Ty wiesz o Regionie?*.

Konkurs wiedzy o Małopolsce ma na celu edukowanie, promowanie walorów i podkreślanie atrakcyjności Małopolski. Uczestnicy, odpowiadając na pytania związane z Małopolską, mają okazję sprawdzić oraz poszerzyć swoją wiedzę o regionie. Wszystkim quizom towarzyszy promocja w mediach społecznościowych oraz na stronie internetowej Małopolski.

Kampania outdoorowa

Kampania outdoorowa Województwa Małopolskiego na nośnikach zewnętrznych, typu billboard zlokalizowanych na terenie miasta Krakowa i Małopolski oraz na tramwajach w Krakowie wystartowała w czerwcu. Kampania miała charakter ciągły i trwała do grudnia, co miesiąc prezentując aktualne tematy i działania. Zewnętrzne formy promocji stanowią niezwykle istotne wzmocnienie działań informacyjnych i promocyjnych, przyczyniają się do budowania świadomości i wizerunku marki Małopolska wśród mieszkańców i potencjalnych turystów. W związku z wystąpieniem sytuacji zagrożenia epidemiologicznego i koniecznością komunikowania działań zapobiegających rozprzestrzenianiu się epidemii i łagodzeniu jej skutków na terenie województwa małopolskiego poszczególne ekspozycje dedykowane były kampanii społeczno-informacyjnej: *Dobro jest w Małopolsce. Stop koronawirusowi!* oraz obchodom 100. rocznicy urodzin św. Jana Pawła II.

Święto Małopolski

Święto Małopolski to cykliczne, ustanowione przez Samorząd Województwa Małopolskiego w 2009 roku święto wszystkich, tworzących silną wspólnotę Małopolan. W związku z pandemią koronawirusa organizacja wydarzenia została przeniesiona z czerwca na koniec roku i zorganizowana inaczej niż zwykle – 8 grudnia 2020 roku w Sanktuarium Św. Jana Pawła II Wielkiego w Krakowie odbyła się uroczysta msza święta wieńcząca obchody Święta Małopolski, po której wręczono tylko Medale Honorowe za Zasługi dla Województwa Małopolskiego oraz wyjątkowo nagrodę Veritatis Splendor. Uroczystościom towarzyszyła oprawa muzyczna artystów scen polskich – wykonawców hymnu „Nie zastąpi Ciebie nikt”, nagranych w 100. rocznicę urodzin św. Jana Pawła II.

6. Projekty partnerskie jako narzędzia promocji regionu

Udział Województwa Małopolskiego w Forum Ekonomicznym

Forum Ekonomiczne to największe w Europie spotkanie przedstawicieli świata gospodarczego, biznesu i polityki. To cykliczne wydarzenie, w związku z pandemią w 2020 roku zostało przeniesione do Karpacza. Mimo zmiany lokalizacji, Małopolska pozostała głównym partnerem Forum Ekonomicznego. *Europa po pandemii: Solidarność, Wolność, Wspólnota?* – to przesłanie przyświecało uczestnikom Forum Ekonomicznego 2020. Wszystkie działania promocyjne jak również wydarzenia towarzyszące sygnowane były logo partnerskim, utworzonym z logo województwa oraz Fundacji Instytut Studiów Wschodnich. W 2020 roku Małopolska Strefa Spotkań zorganizowana została pod hasłem *Małopolska. Stop koronawirusowi*. W Małopolskiej Strefie Spotkań odbyło się łącznie 9 paneli dyskusyjnych z udziałem członków Zarządu oraz zaproszonych gości, znanych osobistości świata polityki, kultury, gospodarki. Działania promocyjne realizowane były także podczas Forum Inwestycyjnego, Forum Regionów oraz Forum Młodych Liderów. W ramach forum odbyło się niemal 200 paneli dyskusyjnych, seminariów poświęconych przede wszystkim tematyce gospodarczej oraz wydarzeń specjalnych. W spotkaniach wzięło udział około dwóch tysięcy uczestników, ponad 230 akredytowanych dziennikarzy przeprowadzało relacje z obrad. W związku z wystąpieniem stanu zagrożenia epidemiologicznego i ogłoszenia szeregu ograniczeń dotyczących organizacji imprez masowych wszelkie działania dotyczące Forum Ekonomicznego i forów towarzyszących zostały zorganizowane równolegle, w miesiącu wrześniu (wraz z zaplanowanym na kwiecień Forum Innowacji).

Dożynki Prezydenckie

W 2020 roku w związku z pandemią koronawirusa wydarzenie zostało zorganizowane w Warszawie w nieco skromniejszej formie. Prezydenta Polski – gospodarza wydarzenia – reprezentowała jego żona Agata Kornhauser-Duda. Konkurs na najładniejszy wieniec dożynkowy zdobył – podobnie jak dwa lata temu – wieniec z Poręby Radlnej. Grupie z Poręby Radlnej towarzyszył w stolicy Polski zespół ludowy „Otfinowanie” z obrzędem dożynkowym opartym na autentycznych tekstach z 1878 roku, znalezionych w Muzeum Etnograficznym w Krakowie. Konkursowi przyglądali się poseł Anna Pieczarka i Rafał Kosowski, radny województwa małopolskiego.

Projekty Partnerskie

Współpraca z partnerami realizującymi różnego rodzaju wydarzenia w regionie zakładała wizerunkową obecność Małopolski, jako Partnera, podczas różnorodnych małopolskich wydarzeń, zwłaszcza tych największych, najważniejszych i najbardziej rozpoznawalnych w regionie, w większości o charakterze kulturalnym. W 2020 roku, Województwo Małopolskie zakupiło usługi promocyjne podczas wydarzeń, tj.: 48. Góralski Karnawał w Bukowinie Tatrzańskiej, cykl wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie Uzdrowiska Krynica-Żegiestów w Krynicy Zdroju, Cavaliada Kraków 2020, II. Royal Opera Festival, Prolog 30. FKŻ, 14. edycja Summer Music Festival Wieliczka 2020, XIII. Międzynarodowe Warsztaty Gitarowe w Lanckoronie, Festiwal Folkloru Polskiego 54. Sabałowe Bajania, Górale Świata Sercem w Zakopanem. Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziemi Górskich, XII. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej *Muzyka na Szczytach*, XXIII edycja Gwiazdzonego Złotu Turystycznego Szlakami św. Jana Pawła II, Festiwal Piosenki *Integracja malowana dźwiękiem*, 13th Jazz Contest Tarnów 2020, *Etapowa Triada* w Krościenku nad Dunajcem, VII Puchar Zakopanego Amatorów w narciarstwie alpejskim w Zakopanem, Gala finałowa XVII edycji Plebiscytu na Najpopularniejszego Sportowca Sądeckizny 2019 r. w Nowym Sączu, *I Ty masz superMOC...pomaganie* w Jaśkowicach, cykl wydarzeń w ramach jubileuszu 40. Rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” w Małopolsce.

SYSTEMY TECHNICZNE

Rozdział I

Transport

Opracowanie: Mirosław Markiewicz, Sylwia Zarzycka

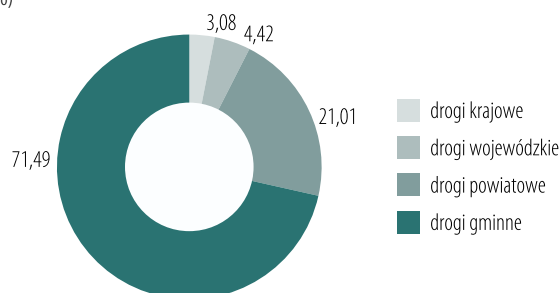
podsumowanie

- Kraków Airport łącznie w 2020 roku obsłużył 2,5 mln pasażerów, czyli o 69% mniej niż w 2019 roku – z powodu pandemii koronawirusa COVID-19.
- Największą frekwencją na liniach Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej cieszyła się linia SKA3 trasa Kraków–Tarnów.
- Zakończono szereg inwestycji drogowych, m.in. budowę obwodnicy Dąbrowy Tarnowskiej w ciągu DK 73 oraz Koszyc w ciągu DW 768, rozbudowę skrzyżowania w Giebułtowie w ciągu DK 94, rozbudowę DW 975 Paleśnica–Bartkowa Posadowa–Dąbrowa, DW 948 Oświęcim–Kęty i DW 949 Brzeszcze–Osiek, DW 965 Zielona–Limanowa etap I i II, DW 966 Muchówka–Lipnica Dolna–Tymowa, DW 968 Lubień–Zabrzeż etap I, zabezpieczono osuwisko w ciągu DW 975 w m. Bartkowa Posadowa, budowę mostów znajdujących się w ciągu dróg krajowych nr 52 i 75 oraz budowę mostu na Wiśle w miejscowości Borusowa w ciągu DW 973.
- Rozpoczęto realizację zadań, m.in. budowę S7 na odcinku Moczydło–Miechów, budowę Północnej Obwodnicy Krakowa, budowę DK47 na odcinku Rdzawka–Nowy Targ oraz rozbudowę DK94 na odcinku Giebułtów–Modlnica.

1. Infrastruktura drogowa

Sieć dróg na terenie województwa małopolskiego składa się z dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych o łącznej długości 31 536,30 km.

Wykres 123. Sieć drogowa w Małopolsce (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GDDKiA, ZDW oraz GUS.

Drogi krajowe

Sieć dróg krajowych w Małopolsce stanowi 972,00 km dróg zarządzanych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Krakowie (GDDKiA O/Kraków). Ponadto na terenie województwa małopolskiego znajduje się 35,54 km autostrady A4 zarządzanej przez Koncesjonariusza STALEXPORT oraz 13,78 km autostrady A4 zarządzanej przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie (GDDKiA O/Rzeszów).

Tabela 74. Długość dróg krajowych w Małopolsce w podziale na poszczególne klasy techniczne (w km)

Klasa techniczna	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
A	43,96	101,76	101,76	101,75	101,76	101,76	101,76
S	21,86	21,86	21,86	21,83	25,92	31,02	38,95
GP	697,16	699,03	698,73	699,33	698,66	698,41	691,99
G	147,71	147,71	147,71	144,71	144,71	139,30	139,30
Razem	910,69	970,36	970,06	967,62	971,05	970,49	972,00

Źródło: GDDKiA o. Kraków

W 2020 roku oddano do użytku zrealizowane odcinki dróg w ramach poniższych zadań:

- › rozbudowa drogi krajowej nr 94 w miejscowości Giebułtów (budowa skrzyżowania typu rondo w km 325+710),
- › budowa obwodnicy Dąbrowy Tarnowskiej w ciągu drogi krajowej nr 73 (km 0+000 – 6+918),
- › budowa mostów (przepust i most) przez potok Kleczanka w miejscowości Klecza Dolna w ciągu drogi krajowej nr 52,
- › budowa mostu na Potoku Łosie w miejscowości Nowa Wieś w ciągu drogi krajowej nr 75,
- › budowa mostu na Potoku Kotowskim w miejscowości Nowa Wieś w ciągu drogi krajowej nr 75,
- › budowa mostu na Potoku Wiśnicz w miejscowości Nowa Wieś w ciągu drogi krajowej nr 75,
- › budowa mostu na potoku bez nazwy w miejscowości Izdebnik w ciągu drogi krajowej nr 52,
- › budowa ciągów pieszych wzdłuż dróg krajowych o łącznej długości około 1,000 km.

W 2020 roku wydatki poniesione na drogi krajowe wyniosły łącznie 1480,0 mln zł, z czego najwięcej, bo 1301,4 mln zł przeznaczono na inwestycje/remonty/przebudowy itp. W 2019 roku była to łącznie kwota 1022,863 mln zł, z czego 806,55 mln zł na inwestycje/remonty/przebudowy.

Drogi wojewódzkie

Na koniec 2020 roku łączna długość dróg wojewódzkich w Małopolsce wynosiła 1393,5 kilometrów. Na sieci tej zlokalizowanych było 359 obiekty mostowe o łącznej długości 12 663 metrów. W ramach okresowego przeglądu technicznego dróg w 2020 roku dokonano oceny stanu technicznego.

Około 53% odcinków dróg ma nawierzchnię bez uszkodzeń, która nie wymaga żadnych prac remontowych ani modernizacyjnych, a jedynie zabiegi utrzymaniowe (w 2019 roku było to 56%). Około 31% dróg wojewódzkich ma nawierzchnię w zadowalającym stanie, która wymaga już pewnych prac i korekt stanu istniejącego (w 2019 roku – 29%). Natomiast około 16% dróg ma nawierzchnię w złym stanie technicznym, które wymagają przeprowadzenia niezwłocznych prac modernizacyjnych (15% w 2019 roku).

Nakłady finansowe przeznaczone na drogi wojewódzkie w 2020 roku z podziałem na źródła finansowania:

- › Budżet Województwa: 174 947 438 zł,
- › Środki Unii Europejskiej: 242 873 491 zł,
- › Gminy i Powiaty: 8 560 905 zł,
- › Dotacje Budżetu Państwa: 6 024 874 zł,
- › Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych: 1 145 256 zł.

Tabela 75. Wydatki na drogi wojewódzkie (w zł)

Wyszczególnienie	2019	2020
Inwestycje drogowe i mostowe	211 393 244	344 981 174
Utrzymanie dróg i mostów wraz z obsługą administracyjno-techniczną	81 403 424	87 435 182
Budżet Obywatelski	401 439	96 000
Razem	293 198 107	433 551 964

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie.

Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie w 2020 roku realizował drogowe projekty infrastrukturalne współfinansowane ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 o łącznej wartości ponad 263 mln zł przy poziomie dofinansowania ze środków UE w wysokości około 220 mln zł. W 2020 roku zakończono budowę obwodnicy Koszyc, rozbudowę DW 975 Paleńnica–Bartkowa Posadowa–Dąbrowa, DW 948 Oświęcim–Kęty i DW 949 Brzeszcze–Osiek, DW 965 Zielona–Limanowa etap I i II, DW 966 Muchówka–Lipnica Dolna–Tymowa, DW 968 Lubień–Zabrzeż etap I, budowę mostu na Wiśle w miejscowości Borusowa oraz zabezpieczono osuwisko w ciągu DW 975 w m. Bartkowa Posadowa.

W zakresie zadania *Małopolska Karta Aglomeracyjna – budowa systemu zarządzania transportem zbiorowym w Województwie Małopolskim cz. II* za kwotę ponad 12,5 mln zł (dofinansowanie UE 8,6 mln zł) wykonano w 2020 roku m.in. montaż systemu parkingowego Park & Ride w Oświęcimiu, montaż 9 szt. automatów biletowych oraz dostarczono 474 szt. terminali identyfikacji do montażu w pociągach i 80 szt. serwerów do obsługi przedmiotowych terminali. W ramach inwestycji pn.: *Budowa zintegrowanej sieci tras rowerowych w Województwie Małopolskim* wykonano roboty budowlane na długości ok. 23 km tras wraz z kładkami rowerowymi o łącznej wartości ponad 10 mln zł i poziomie dofinansowania 7 mln zł.

W roku 2020 realizowano projekty współfinansowane w ramach Programu Interreg V-A Polska–Słowacja 2014–2020 o wartości 7,8 mln zł przy poziomie dofinansowania ze środków UE w wysokości około 6,6 mln zł.

W 2020 roku wykonano doświetlenie na 78 przejściach dla pieszych. Koszt całej inwestycji wyniósł 2 608 858 zł z czego 1 453 588 zł pochodziło ze środków Województwa Małopolskiego, wkład JST wyniósł 1 155 270 zł.

— więcej informacji

Szczegółowe informacje o inwestycjach na drogach krajowych i wojewódzkich, a także mapy obrazujące przebieg dróg oraz kamery na drogach można znaleźć na stronach:

- > drogi wojewódzkie: Zarząd Dróg Wojewódzkich: www.zdw.krakow.pl,
- > drogi krajowe: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych Oddział Kraków: www.krakow.gddkia.gov.pl

2. Transport kolejowy

Przez obszar województwa małopolskiego przebiega 1081,522 km linii kolejowych, w tym 155,008 km linii magistralnych, 617,058 km linii pierwszorzędnych, 233,059 km linii drugorzędnych oraz 76,397 km linii znaczenia miejscowego. Pełniąc zadania zarządcy infrastruktury kolejowej Spółka PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. realizowała w 2020 roku na terenie województwa małopolskiego szereg projektów remontowych oraz inwestycyjnych, które swym zakresem objęły łącznie 87,800 km toru, tj.:

1. Modernizacja linii kolejowej E30, odcinek Zabrze–Katowice–Kraków, etap IIb.
2. Prace na linii kolejowej E30 na odcinku Kraków Główny Towarowy–Rudzice wraz z dobudową torów linii aglomeracyjnej.

3. Modernizacja linii kolejowej E30 C-E30 odcinek Kraków–Rzeszów etap III, faza II.
4. Prace na liniach kolejowych nr 62 i 660 na odcinku Tunel–Bukowno–Sosnowiec Płd.
5. Prace na linii kolejowej nr 93 na odcinku Trzebinia–Oświęcim–Czechowice-Dziedzice.
6. Prace na linii kolejowej nr 94 na odcinku Kraków Płaszów–Skawina–Oświęcim.
7. Prace na linii kolejowej nr 95 na odcinku Kraków Mydlniki–Podłęże wraz z łącznicami.
8. Prace na linii kolejowej nr 96 na odcinku Tarnów–Muszyna.
9. Prace na liniach kolejowych nr 97, 98 i 99 na odcinku Skawina–Sucha Beskidzka–Chabówka–Zakopane.
10. Budowa nowej linii kolejowej Podłęże–Szczyrzyc–Tymbark–Mszana Dolna oraz modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 104 Chabówka–Nowy Sącz – Etap I – prace przygotowawcze.
11. Rewitalizacja linii kolejowej nr 117 odcinek Kalwaria Zebrzydowska Lanckorona–Wadowice–granica województwa – etap I.
12. Zabudowa ERTMS-ETCS na liniach sieci bazowej TEN-T – IRE3.

Łączna wartość wymienionych powyżej projektów wyniosła 941,5 mln zł, a ich efektem jest:

- › budowa 2,490 km nowych torów;
- › modernizacja 85,310 km torów;
- › modernizacja 125,090 km sieci trakcyjnej;
- › modernizacja i budowa 13 szt. mostów;
- › modernizacja i budowa 11 szt. wiaduktów kolejowych;
- › modernizacja i budowa 1 szt. wiaduktu drogowego;
- › modernizacja i budowa 74 szt. przepustów;
- › modernizacja i budowa 14 szt. przejść pod torami;
- › modernizacja i budowa 17 szt. peronów.

Województwo Małopolskie, jako organizator publicznego transportu zbiorowego w wojewódzkich przewozach pasażerskich, zleciło w 2020 roku świadczenie usług przewozowych w ramach regionalnych przewozów pasażerskich trzem operatorom:

- › POLREGIO sp. z o.o. (wcześniej: Przewozy Regionalne sp. z o.o.);
- › Koleje Małopolskie sp. z o.o.;
- › Koleje Śląskie sp. z o.o.

W 2020 roku z organizowanych przez Województwo Małopolskie usług przewozowych skorzystało łącznie 7,82 mln pasażerów (w tym 4,02 mln przewiozła Spółka Koleje Małopolskie, 3,60 mln Spółka POLREGIO oraz 0,20 mln Spółka Koleje Śląskie). Z powodu pandemii zostało przewiezionych o 4,13 mln pasażerów mniej niż w 2019 roku.

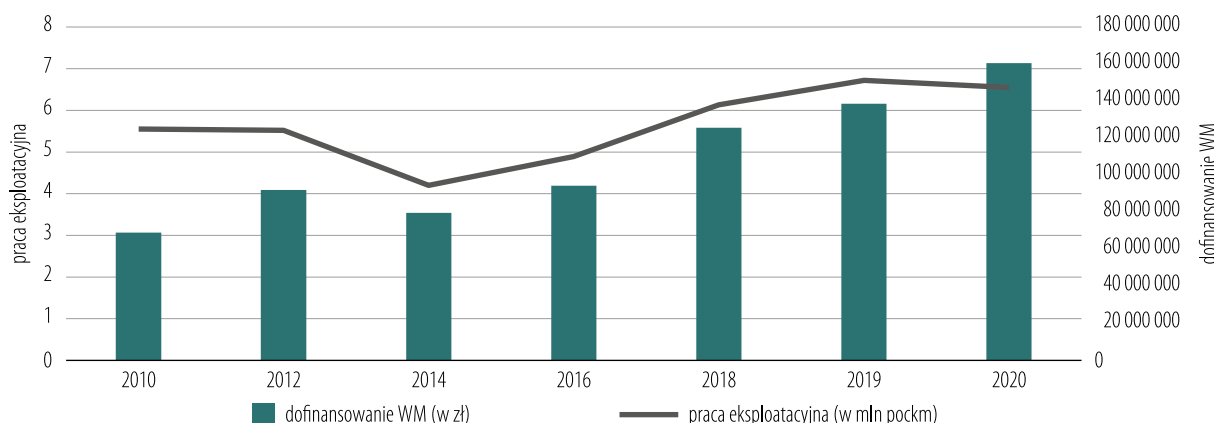
Linie Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA), zgodnie z założeniami Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie małopolskim, stanowią podstawę systemu komunikacyjnego aglomeracji krakowskiej. Frekwencja na poszczególnych liniach SKA w ostatnich latach kształtowała się następująco:

Tabela 76. Zestawienie liczby przewiezionych pasażerów na liniach SKA (w mln)

Linia komunikacyjna	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SKA1 Wieliczka Rynek Kopalnia–Kraków Lotnisko	1,62	3,40	3,64	2,51	2,58	1,18
SKA2 Sędziszów–Kraków Główny	0,89	1,33	1,70	2,31	2,18	1,21
SKA3 Kraków Główny–Tarnów	–	–	3,21	3,32	3,29	2,52
Razem	2,51	4,73	8,55	8,14	8,05	4,91

Źródło: opracowanie własne.

W 2020 roku Województwo zamówiło pracę eksploatacyjną w wysokości 6,55 mln pockm, co w porównaniu z 2019 rokiem (6,72 mln pockm) oznacza zmniejszenie o 0,17 mln pockm.

Wykres 124. Praca eksploatacyjna pociągów (w pociągokilometrach) oraz dofinansowanie przewozów kolejowych z budżetu województwa małopolskiego (w zł) na terenie województwa małopolskiego

Źródło: opracowanie własne.

W ciągu ostatnich lat w województwie małopolskim prowadzone są konsekwentnie działania mające na celu zapewnienie mieszkańcom, oraz licznie odwiedzającym Małopolskę turystom, oferty przewozowej na najwyższym poziomie.

Tabela 77. Zestawienie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań związanych z organizowaniem regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich (w zł)

Rok	Przeznaczenie środków		
	Dotowanie i organizowanie przewozów pasażerskich	Zakup pojazdów szynowych	Razem
2010	69 000 000	12 164 917	81 164 917
2012	92 000 000	4 936 787	96 936 787
2014	79 672 124	96 582 734	176 254 858
2016	94 269 006	144 092 400	238 361 406
2018	125 654 798	0	125 654 798
2019	138 530 052	0	138 530 052
2020	168 194 045	0	168 194 045

Źródło: opracowanie własne.

Ważnym elementem, uzupełniającym ofertę przewozów kolejowych, jest Małopolska Karta Aglomeracyjna (MKA). Jest to nowoczesne narzędzie oferujące mieszkańcom regionu i turystom wygodny dostęp do rozbudowanej oferty biletowej organizatorów i operatorów publicznego transportu zbiorowego. Poza biletami na pociągi organizowane przez Województwo Małopolskie, system MKA oferuje także dostęp do biletów komunikacji miejskiej w takich miastach jak: Kraków, Tarnów, Zakopane, Nowy Targ, Wieliczka, Miechów czy Oświęcim. W ramach systemu funkcjonują nowoczesne nośniki – plastikowa karta zbliżeniowa (nośnik biletów okresowych) oraz bezpłatna aplikacja mobilna iMKA (nośnik biletów jednorazowych i okresowych).

— więcej informacji

Szczegółowe informacje na temat możliwości systemu MKA dostępne są pod adresem:
mka.małopolska.pl

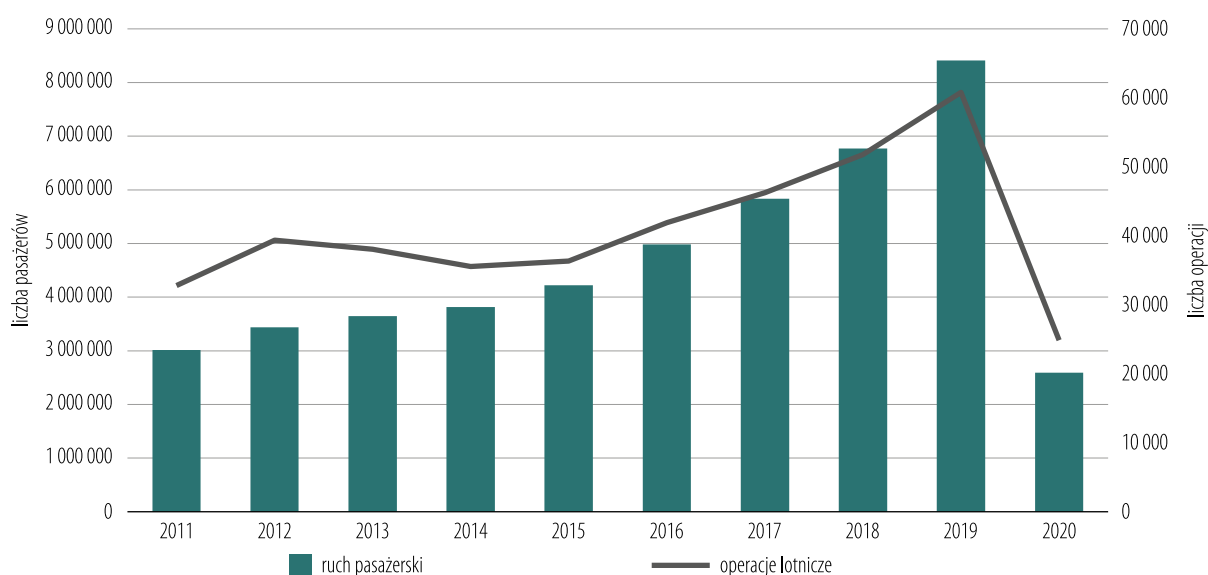
3. Transport lotniczy

Kraków Airport w 2020 roku obsłużył łącznie 2 592 972 pasażerów, czyli o 69% (tj. o 5 817 904 pasażerów) mniej niż w 2019 roku. Z powodu pandemii 2020 rok był wyjątkowo trudny dla krakowskiego lotniska. Najmniej pasażerów zostało obsłużonych w kwietniu – tylko 52, a najwięcej w lutym – 654 666 pasażerów. Przed wystąpieniem pandemii obsługiwało ono ponad 8 mln pasażerów.

15 marca 2020 roku zamknięto granice i zawieszono wykonywanie połączeń w ruchu lotniczym. Po tej dacie z Kraków Airport wykonywane były tylko połączenia o statusie rescue flight. W czerwcu nastąpiło przywrócenie najpierw krajowego ruchu pasażerskiego, a następnie ruchu lotniczego w ramach granic wewnętrznych Unii Europejskiej. Od lipca do września 2020 roku otwarto nowe połączenia wakacyjne oraz wznowiono ruch do 23 krajów. W tym okresie Kraków Airport obsłużył ponad 760 tysięcy pasażerów.

W minionym roku w Kraków Airport przeprowadzono 24 865 operacji lotniczych. Najwięcej w styczniu 4860. W lipcu AirFrance uruchomił bezpośrednie loty na lotnisko im. Charles'a de Gaulle'a do Paryża, a w grudniu Luxair Luxembourg Airlines zainaugurował połączenie z Krakowa do Luksemburga.

Wykres 125. Przewozy pasażerów w Kraków Airport (w mln) i liczba operacji lotniczych

Źródło: Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice.

W październiku 2020 roku krakowskie lotnisko otrzymało pozwolenie na realizację zadania inwestycyjnego pn. *Budowa budynku magazynowego Cargo wraz z częścią biurową oraz zagospodarowaniem terenu w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice sp. z o.o.*

W odpowiedzi na wyzwanie jakie przyniosła epidemia koronawirusa, krakowski port lotniczy, jako pierwszy w Polsce, podpisał deklarację *Aviation Industry Charter for COVID-19*, zainicjowaną i przygotowaną przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA). Głównym celem deklaracji jest stosowanie i promowanie nowych zasad bezpieczeństwa przeciwko rozprzestrzenianiu się COVID-19 przez operatorów lotniczych oraz zarządzających lotniskami. Ponadto, mimo trudności związanych z pandemią, Kraków Airport jest pierwszym portem regionalnym, który ma zatwierdzony Plan Generalny. Jest to strategia, która wyznacza kierunek rozwoju portu lotniczego na co najmniej dwie dekady.

Energetyka

Opracowanie: Paweł Godzina

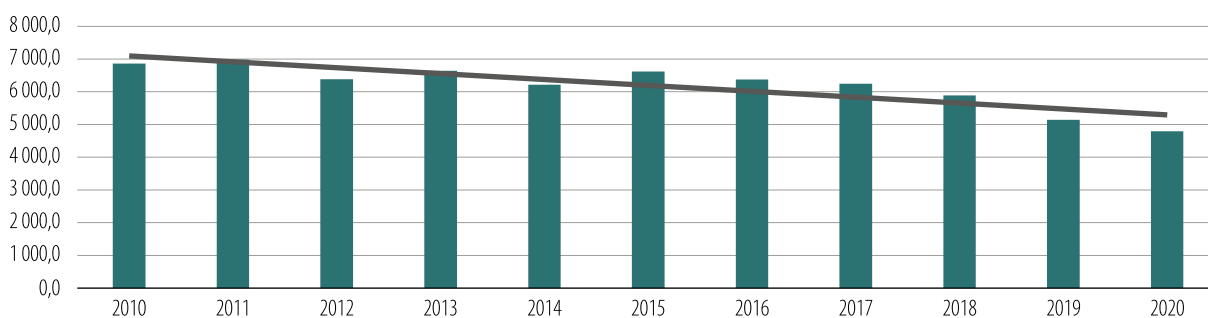
— podsumowanie

- Systematycznie spada produkcja energii elektrycznej w Małopolsce. W 2020 roku wynosiła 4,79 tys. GWh. W 2019 roku wynosiła 5,1 tys. GWh i w stosunku do 2010 roku spadła o 25%. Natomiast liczba odbiorców energii elektrycznej systematycznie rośnie, w 2020 roku wynosiła 1380,6 tys. i było to o 1,2% więcej niż w roku poprzednim, natomiast w porównaniu do 2010 roku o 15,1% więcej.
- Wzrasta liczba odbiorców gazu z 693 tys. w 2010 roku do 825 tys. w 2020 roku. Jednocześnie wzrasta liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem. W 2010 roku było to 177 tys. a w 2020 roku – 320 tys.).
- Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem rośnie od 2018 roku od 7% do 14,6% w 2020 roku. Natomiast w tym zakresie na tle pozostałych województw Małopolska zajmuje 14. pozycję. W 2020 roku wyprodukowano 697,5 GWh energii z OZE.

1. Elektroenergetyka

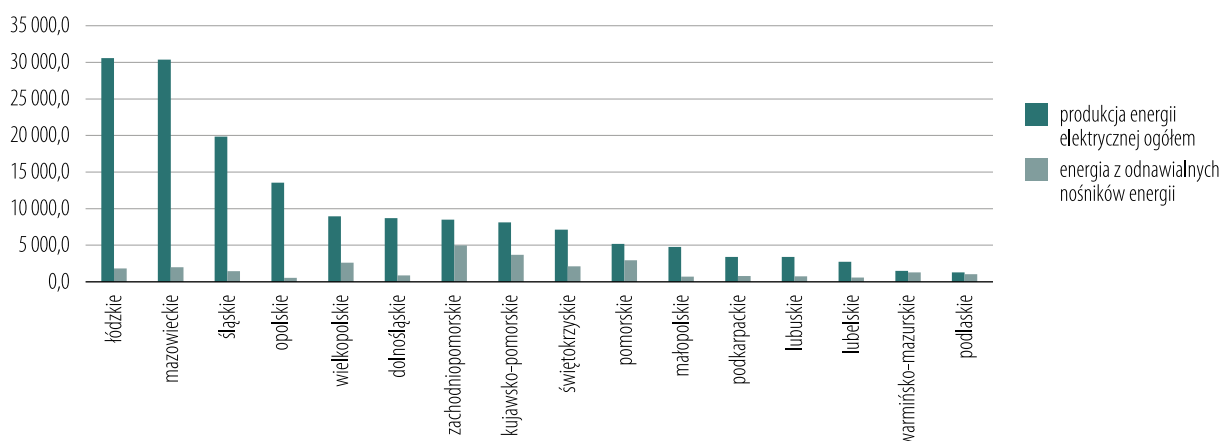
W 2020 roku wyprodukowano w Małopolsce 4,8 tys. GWh energii i było to o ponad 355 GWh mniej niż w 2019 roku. Produkcja energii elektrycznej ogółem w Małopolsce spada. W zakresie produkcji energii elektrycznej z OZE w 2011 roku w Małopolsce wytworzono 868,6 GWh energii, podczas gdy w 2019 roku wartość ta wyniosła 545 GWh energii. W 2020 roku nastąpił przyrost wyprodukowanej energii elektrycznej z OZE w stosunku do 2019 roku i wartość ta wyniosła 697,5 GWh. Województwo małopolskie w strukturze udziału energii odnawialnej w produkcji energii ogółem zajmowało w 2020 roku dopiero 14. miejsce (10,6%) w kraju, przesuując się tym samym z 7. miejsca w 2008 roku (2,5%).

Wykres 126. Produkcja energii elektrycznej ogółem w Małopolsce (w GWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wykres 127. Produkcja energii elektrycznej w Małopolsce na tle pozostałych województw w 2020 roku (w GWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W Małopolsce liczba odbiorców energii elektrycznej systematycznie rośnie od 2017 roku. W 2020 roku wzrost ten w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 1,2%, natomiast w porównaniu do 2010 roku wyniósł 15,1%. W okresie 2010–2015 nastąpił spadek zużycia energii w gospodarstwach domowych, zarówno w wartościach bezwzględnych, jaki w przeliczeniu na mieszkańca. W przeliczeniu na mieszkańca zużycie energii w gospodarstwach domowych zaczęło wzrastać w latach 2017–2020. W 2017 roku wynosiło 814,6 kWh/mieszk., podczas gdy w roku 2020 roku było to już 860,6 kWh/mieszk.

Tabela 78. Odbiorcy energii elektrycznej oraz zużycie w gospodarstwach domowych w Małopolsce

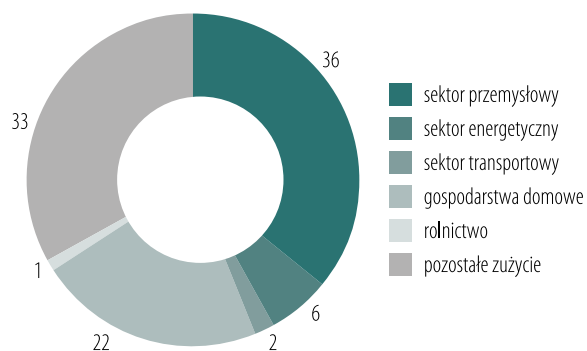
Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019	2020
Odbiorcy energii elektrycznej na ogółem (w tys.)	1 199,4	1 249,5	1 310,4	1 347,9	1 364,2	1 380,6
Zużycie energii elektrycznej (w tys. MWh)*	2 775,0	2 652,3	2 758,5	2 829,8	2 858,0	2 938,1
Zużycie energii elektrycznej ogółem na mieszkańca (w kWh)	833,1	786,9	814,6	833,3	839,4	860,6

* Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdanie do Urzędu Statystycznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Pod względem struktury sektorowej zużycia energii elektrycznej w 2020 roku największy udział ma sektor przemysłowy – 36% (4576 GWh). Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosło stanowiło 22% ogółu zużycia. Udział pozostałych sektorów, a więc m. in w handlu, usługach innych sektorach gospodarki wyniósł 33% (4273 GWh).

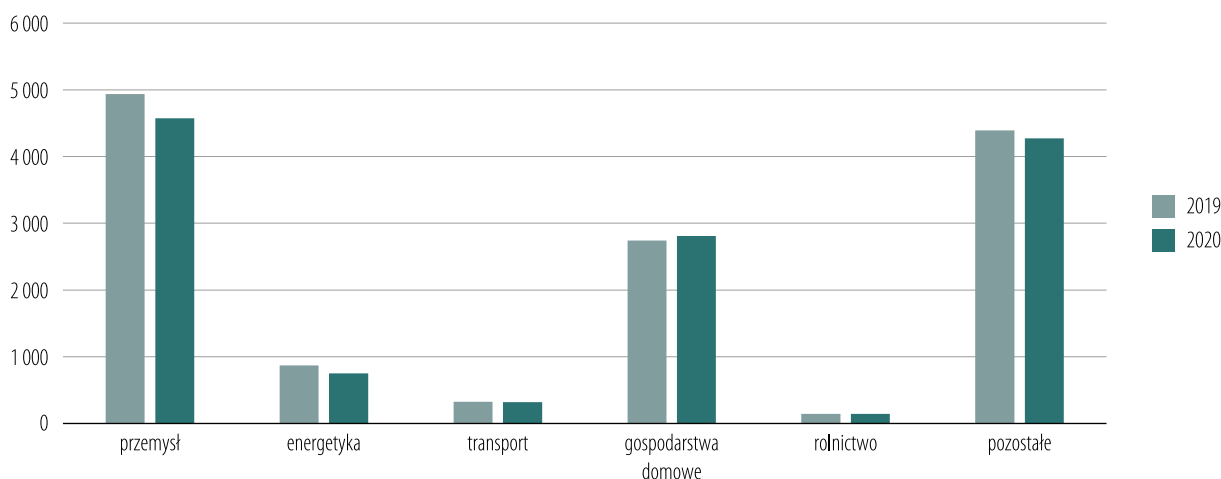
Wykres 128. Struktura zużycia energii elektrycznej w Małopolsce w 2020 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Struktura zużycia energii elektrycznej w 2020 roku jest zbliżona do roku poprzedniego, przy czym nastąpił niewielki wzrost zużycia energii w sektorze gospodarstw domowych o 64 GWh. Natomiast w sektorach przemysłowym i energetycznym zaobserwowano znaczący spadek, odpowiednio o 361 GWh i 120 GWh.

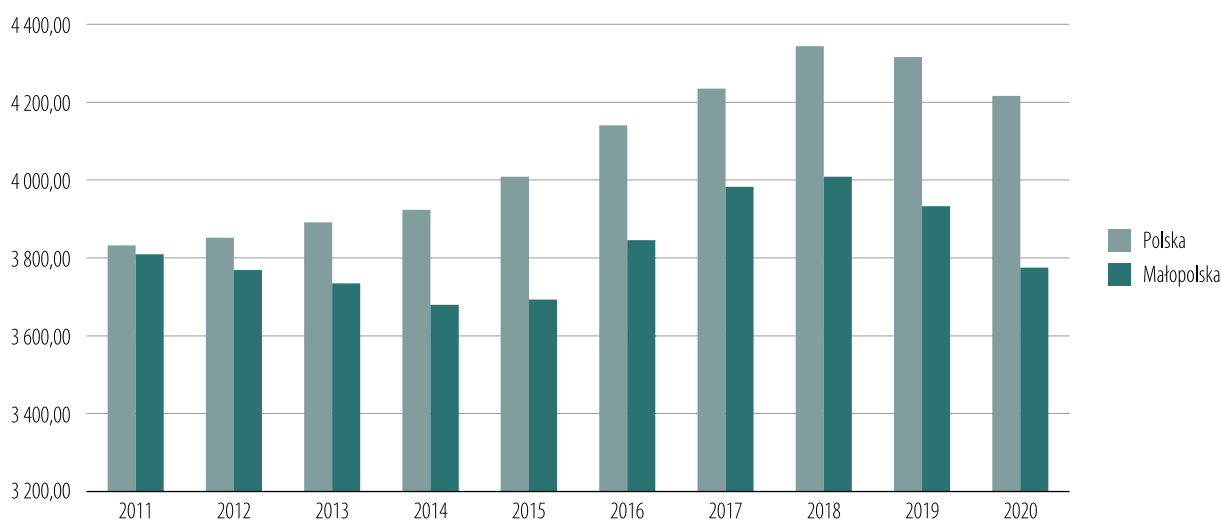
Wykres 129. Zużycie energii elektrycznej w Małopolsce (w GWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL; dane opracowano na podstawie sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Energii oraz Urzędu Regulacji Energetyki.

Zużycie energii elektrycznej ogółem w przeliczeniu na kWh na mieszkańca od 2011 roku wykazuje zróżnicowanie, przy czym w latach 2013–2015 w Małopolsce zaobserwowano spadek, a następnie od 2016 roku ponowny wzrost do 2018 roku. Od 2019 roku zużycie energii elektrycznej ponownie zaczęło spadać, co zgadza się z ogólnokrajowym trendem od 2018 roku. W 2020 roku zużycie wynosiło nieco ponad 3,7 tys. kWh na osobę i było niższe o ponad 440 kWh niż w skali kraju.

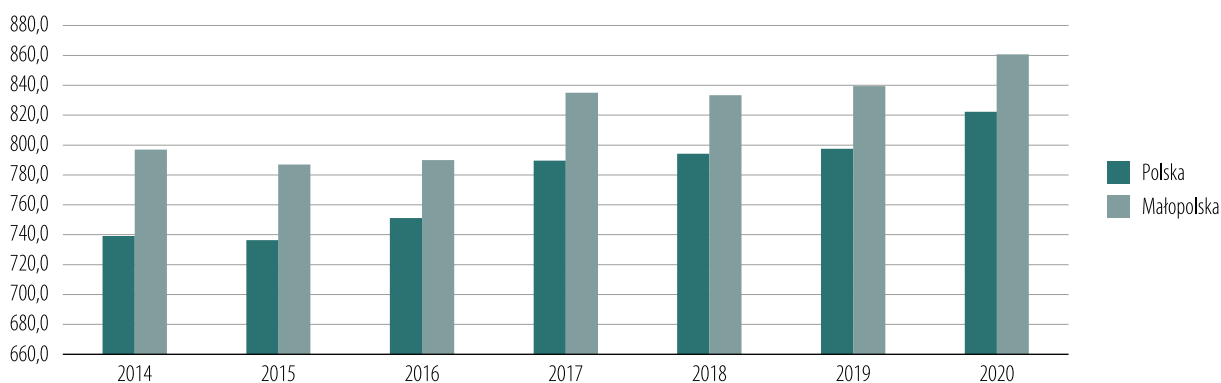
Wykres 130. Zużycie energii elektrycznej ogółem na mieszkańca (ze wszystkich sektorów gospodarki) (w kWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wzrasta zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych zarówno w Małopolsce, jak i również w całym kraju. W 2020 roku w Małopolsce zużycie to wyniosło 860,6 kWh/mieszkańca i było większe niż średnia wartość dla Polski, która wynosiła 822 kWh/mieszkańca.

Wykres 131. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca w gospodarstwach domowych (w kWh/mieszkańca)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

więcej informacji

Więcej informacji na temat energetyki znaleźć można na Stronach Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Gazownictwo

Infrastruktura gazownicza

W okresie 2010–2020 przyrosła długość sieci gazowej w Małopolsce. W 2020 roku w Małopolsce długość sieci czynnej rozdzielczej wynosiła 23 354 km, a długość czynnej sieci przesyłowej 1495 km. W stosunku do 2019 roku wzrosła długość sieci rozdzielczej o 370 km, co stanowi przyrost rzędu 1,6%.

Tabela 79. Długość sieci gazowej na terenie woj. Małopolskiego

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019	2020
Długość czynnej sieci rozdzielczej w km	20 684	21 724	22 442	22 668	22 984	23 354
Długość czynnej sieci przesyłowej w km	1 439	1 489	1 478	1 490	1 490	1 495

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Małopolsce rośnie liczba odbiorców gazu. W 2020 roku było to już ponad 825 tys., co daje wzrost w stosunku do 2019 roku o blisko 4,2% (33 799) i wzrost w stosunku do roku 2010 roku o ponad 131 tys. (19%), przy czym nadal ponad 67% odbiorców gazu stanowią mieszkańcy miast.

Tabela 80. Odbiorcy gazu w Małopolsce

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	2019	2020
Odbiorcy gazu ogółem	693 780	713 324	727 463	775 472	791 751	825 550
> w tym w miastach	472 512	474 323	479 403	521 288	531 190	549 800

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS BDL.

W Małopolsce wzrasta również liczba odbiorców gazu, którzy używają tego paliwa do ogrzewania mieszkań. W 2020 roku było to ponad 320 tys. W stosunku do 2019 roku nastąpił 7,7% przyrost (blisko 30 tys.) w tym zakresie, a w porównaniu do 2010 roku przyrost odbiorców gazu ogrzewających mieszkania gazem wzrósł o 80,4%. W tym samym okresie 2010–2020 przyrost w skali całego kraju wyniósł 57,3%.

Tabela 81. Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem

Wyszczególnienie	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Małopolska	177 423	236 860	250 451	265 193	273 463	287 021	297 060	320 006
Polska	1 759 981	1 957 017	1 936 206	2 067 874	2 135 724	2 243 417	2 527 333	2 768 423

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wzrasta zużycie gazu w sieci w gospodarstwach domowych. W 2020 roku w Małopolsce zużyto nieco ponad 2600 kWh na 1 korzystającego i jest to wynik wyższy od średniej wartości dla całego kraju – 2423,3kWh. W okresie 2014–2020 nastąpił przyrost o 651,2 kWh na 1 korzystającego, przy czym wskaźnik zużycia gazu na 1 korzystającego jest w Małopolsce wyższy w miastach, natomiast w skali całego kraju jest odwrotnie, tzn. wyższe zużycie gazu notowane jest na wsi.

Tabela 82. Zużycie gazu w Małopolsce na tle zużycia w Polsce (w kWh na 1 korzystającego)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Małopolska	1 955,2	2 072,0	2 235,9	2 395,4	2 385,9	2 502,7	2 606,4
> miasto	2 164,1	2 282,3	2 461,0	2 613,9	2 533,8	2 600,0	2 662,5
> wieś	1 663,0	1 780,8	1 929,4	2 102,9	2 187,0	2 373,5	2 535,7
Polska	2 007,0	2 036,2	2 249,0	2 347,9	2 332,8	2 357,7	2 423,3
> miasto	1 905,0	1 916,9	2 122,9	2 198,6	2 184,1	2 184,1	2 240,8
> wieś	2 504,2	2 610,1	2 840,9	3 035,0	2 996,1	3 096,5	3 140,2

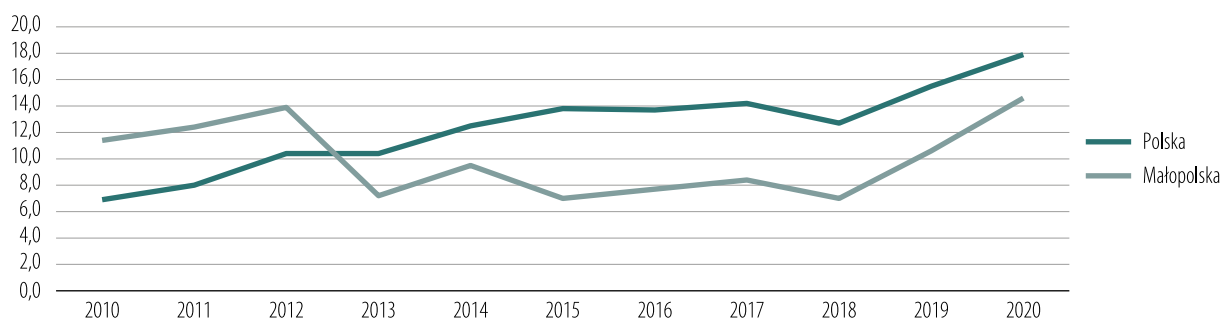
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

— więcej informacji

Więcej informacji na temat gazownictwa znaleźć na stronie Urzędu Regulacji Energetyki; Banku Danych Regionalnych, GUS Warszawa 2018 oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

3. Odnawialne źródła energii

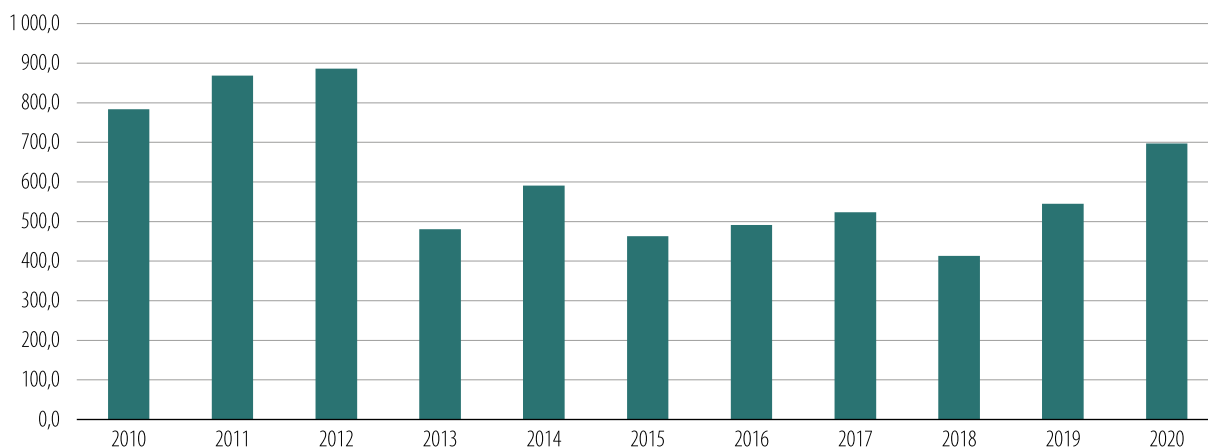
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w Małopolsce wzrastał od 6,9% w 2010 roku do 13,9% w 2012 roku. W okresie 2013–2018 udział OZE w produkcji energii elektrycznej kształtował się generalnie w granicach 7–8% (w 2014 roku tylko 9,5%), po czym wzrósł do poziomu 14,6% w 2020 roku. Udział OZE w produkcji energii elektrycznej w Małopolsce w stosunku do średniej krajowej jest niższy o 3,3 p. proc.

Wykres 132. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Produkcja energii elektrycznej z OZE w okresie 2010–2020 wykazuje dość znaczne zróżnicowanie. Najwyższa wartość produkcji wystąpiła w latach 2011 i 2012 – ponad 860 GWh, po czym nastąpił spadek – 300–400 GWh w latach 2013–2019. W 2020 roku wyprodukowano 697,5 GWh energii z OZE i jest to już drugi rok z tendencją rosnącą.

Wykres 133. Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych źródeł w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2020 roku w Małopolsce zostało zainstalowane 10 191 odnawialnych źródeł energii, przy czym najwięcej instalacji OZE zainstalowano w Krakowie (709 szt.), w Bochni (429 szt.) oraz w gminach Moszczenica (344 szt.) i w Skawina (285 szt.). Najczęściej były to panele fotowoltaiczne (5846) oraz kolektory słoneczne (2417). W Małopolsce w 2020 roku zamontowano również 208 instalacji odnawialnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej.

więcej informacji

Więcej informacji na temat odnawialnych źródeł energii znaleźć można na stronach Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Regulacji Energetyki, Polska Geotermalna Asocjacja, Kraków, <http://www.pga.org.pl>, oraz NFOŚiGW, <http://nfosigw.gov.pl>

Infrastruktura sanitarna

Opracowanie: Agnieszka Sienicka

— podsumowanie

- W Małopolsce na przestrzeni ostatnich 10 lat obserwuje się stałą tendencję wzrostową w długości budowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, choć dynamika wzrostu większa jest po stronie kanalizacji.
- Średni przyrost sieci kanalizacyjnej w tych latach wyniósł 5,7% rocznie, natomiast w przypadku sieci wodociągowej przyrost ten był mniejszy i wyniósł 2,1% rocznie.
- W 2020 roku w Małopolsce przybyło 614,4 km sieci kanalizacyjnej, najwięcej wybudowano na terenie gminy Gnojnik w powiecie brzeskim – 33,2 km.
- W 2020 roku wybudowano 368,3 km sieci wodociągowej, najwięcej na obszarze gminy Zawoja w powiecie suskim – 66,2 km sieci.
- Obszar województwa małopolskiego jest w różnym stopniu zwodociągowany, jednakże dwie gminy wiejskie: Tokarnia w powiecie myślenickim oraz Lipnica Wielka w powiecie nowotarskim są całkowicie niezwodociągowane.
- Na terenie województwa widoczny jest stały, systematyczny wzrost udziału korzystających z kanalizacji, jednocześnie całkowitego dostępu do sieci wciąż nie mają mieszkańcy 9 gmin, są to gminy wiejskie: Drwinia w powiecie bocheńskim, Borzęcin w powiecie brzeskim, Gręboszów i Mędrzechów w powiecie dąbrowskim, Libiąż w powiecie chrzanowskim, Kozłów, Raclawice i Słaboszów w powiecie miechowskim oraz Bystra-Sidzina w powiecie suskim.

1. Sieć wodociągowa

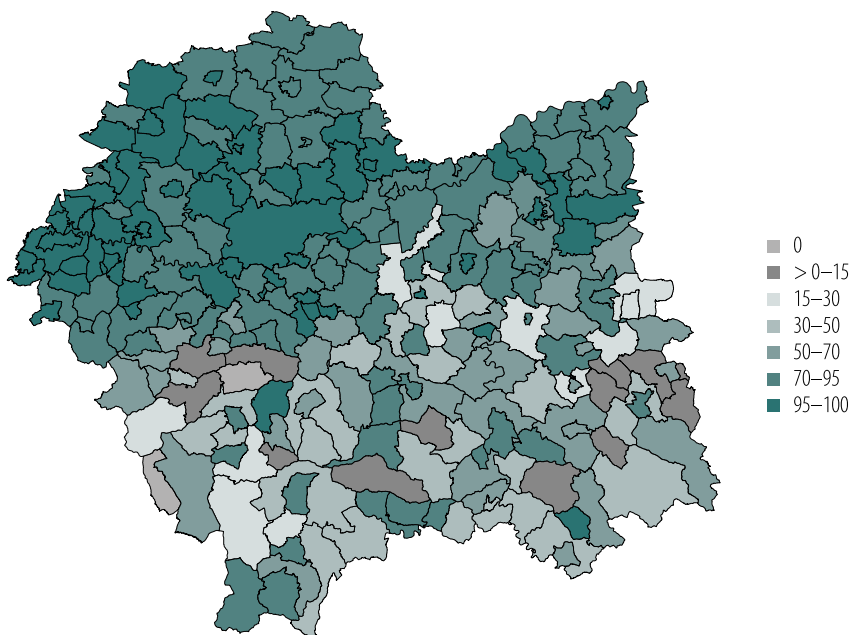
Zasoby wodne Małopolski zaspokajają z nadwyżką jej potrzeby, jednak konieczne jest wyrównywanie poziomu zaopatrzenia w wodę na całym obszarze województwa przy pomocy środków technicznych. Przyrost sieci wodociągowej w województwie małopolskim z roku na rok jest coraz wyższy. Niewątpliwie przyczyniły się do tego możliwości finansowania budowy sieci wodociągowej zarówno ze środków państwowych, jak również UE.

W 2020 roku na terenie województwa małopolskiego przybyło 368,3 km wodociągów (długość sieci wyniosła 21 660,6 km), podczas gdy w 2019 roku przyrost ten wyniósł 430,9 km. Najwięcej sieci wodociągowej wybudowano na obszarze gminy wiejskiej Zawoja w powiecie suskim – 66,2 km sieci.

Na terenie województwa z sieci wodociągowej korzysta 82,3% ludności (z czego w miastach z wodociągów korzysta 95,7% , natomiast na terenach wiejskich 69,9%), przy czym region jest pod tym względem znacznie zróżnicowany – północna część Małopolski charakteryzuje się dużym odsetkiem ludności korzystającej z wodociągów,

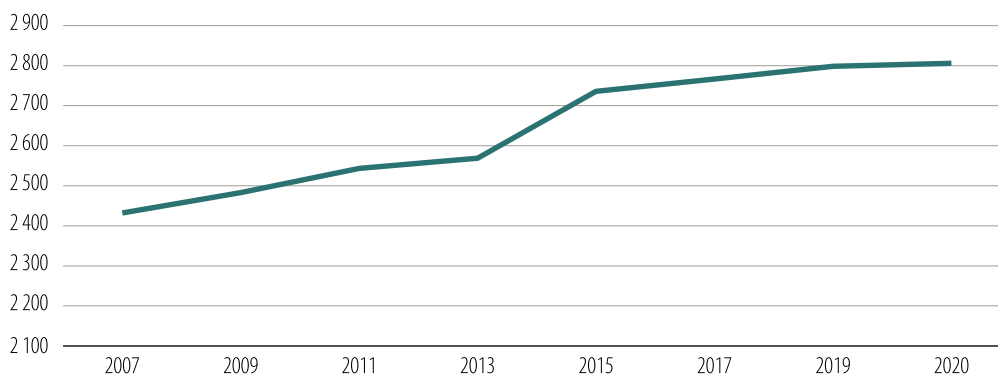
natomiast w południowej części dostęp do sieci jest znacznie mniejszy. W województwie 97 gmin przekracza próg 80% ludności korzystającej z sieci wodociągowej. Z dużych miast na prawach powiatu do najlepiej zwodociągowanych należy Tarnów (100% ludności korzystającej z wodociągu), następnie Kraków (99,7% ludności korzystającej z wodociągu) oraz Nowy Sącz (86,4% ludności korzystającej z wodociągu). Gminy, w których odsetek ludności korzystającej z wodociągów wynosi 100%, to w powiecie chrzanowskim gmina miejsko-wiejska Libiąż i gmina miejsko-wiejska Trzebinia oraz w powiecie oświęcimskim gmina miejska Oświęcim i gmina wiejska Polanka Wielka. Na obszarze województwa dwie gminy nie są zwodociągowane, są to gminy wiejskie Tokarnia w powiecie myślenickim oraz Lipnica Wielka w powiecie nowotarskim. Najmniej zwodociągowane są gminy wiejskie: Budzów (0,7% ludności korzystającej z wodociągu) w powiecie suskim, Lipinki (1,5% ludności korzystającej z wodociągu) w powiecie gorlickim, Ochotnica Dolna (4,6% ludności korzystającej z wodociągu) w powiecie nowotarskim, Łużna (4,7% ludności korzystającej z wodociągu) i Moszczenica (5,2% ludności korzystającej z wodociągu) w powiecie gorlickim. W województwie małopolskim 10 gmin nie przekracza progu 20% ludności korzystającej z sieci wodociągowej. Widoczny jest jednak stały, systematyczny wzrost udziału korzystających z wodociągów, który w ciągu ostatnich 10 lat zwiększył się o ok. 6,6%.

Mapa 33. Korzystający z wodociągów w 2020 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

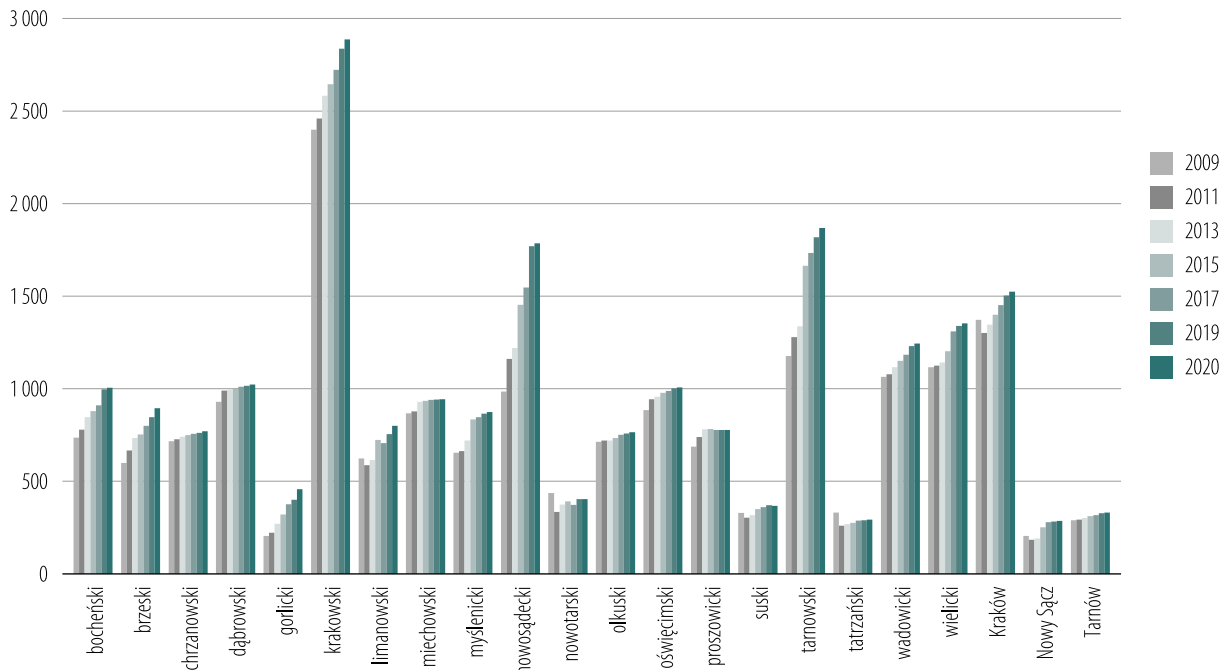
Wykres 134. Przyrost liczby mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w województwie małopolskim (tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wzrasta sukcesywnie. Największy przyrost mieszkańców można zaobserwować w 2015 roku. Liczba mieszkańców województwa korzystająca z sieci wodociągowej znacznie przerasta liczę osób korzystających z sieci kanalizacyjnej.

Wykres 135. Długość sieci wodociągowej w województwie małopolskim (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Sieć kanalizacyjna

Na przestrzeni ostatnich 10 lat przyrost sieci kanalizacyjnej był prawie 3-krotnie większy od przyrostu sieci wodociągowej. Tak duży przyrost infrastruktury kanalizacyjnej był możliwy m.in. dzięki środkom pomocowym z Unii Europejskiej. Praktycznie wszystkie inwestycje w tym zakresie były i są realizowane z użyciem całkowitym bądź częściowym wspólnotowych środków unijnych. W 2020 roku w Małopolsce przybyło 614,4 km sieci kanalizacyjnej (długość sieci wyniosła 17 361,2 km), podczas gdy w 2019 roku przyrost ten wyniósł 478,6 km. Najwięcej sieci kanalizacyjnej w 2020 roku wybudowano na terenie gminy wiejskiej Gnojnik w powiecie brzeskim – 33,2 km. Z uwagi na górskie i wyżynne ukształtowanie terenu województwa oraz występującą w wielu miejscach zabudowę rozproszoną, budowa sieci kanalizacyjnej i infrastruktury z nią związanej jest często ekonomicznie nieuzasadniona. Zgodnie z prawem wodnym, w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ten sam co systemy kanalizacji zbiorczej poziom ochrony środowiska.

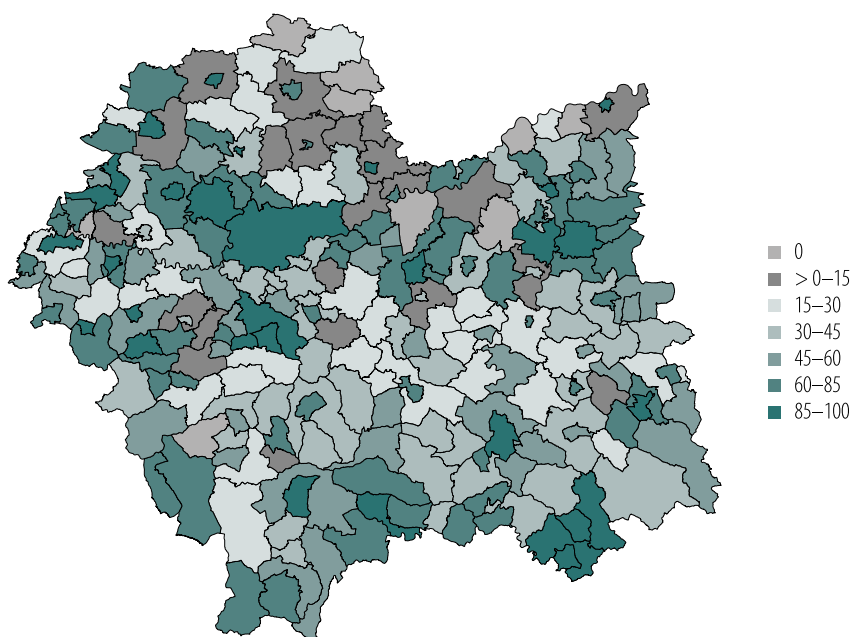
W województwie małopolskim kilkanaście lat temu występowała duża dysproporcja pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej w miastach i na wsi, lecz sytuacja ta uległa znacznej poprawie.

Na terenie województwa małopolskiego z sieci kanalizacyjnej w 2020 roku korzystało 64,6% ludności (z czego w miastach z kanalizacji korzysta 88,9% ludności, natomiast na terenach wiejskich 42,0% ludności). Odsetek ten systematycznie wzrasta z roku na rok. Należy przy tym zaznaczyć, że wzrost odsetka ludności korzystającej z kanalizacji widoczny był przede wszystkim na obszarach wiejskich (wzrost w ciągu ostatnich 10 lat o 20%). Widocznemu zmniejszeniu uległa liczba gmin nieposiadających dostępu do kanalizacji – 10 lat temu takich gmin było nieco ponad 20, w 2020 roku było ich już tylko 8.

W województwie 24 gminy przekraczają próg 80% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Z dużych miast na prawach powiatu do najlepiej skanalizowanych należy Kraków (92,2% ludności korzystającej z kanalizacji),

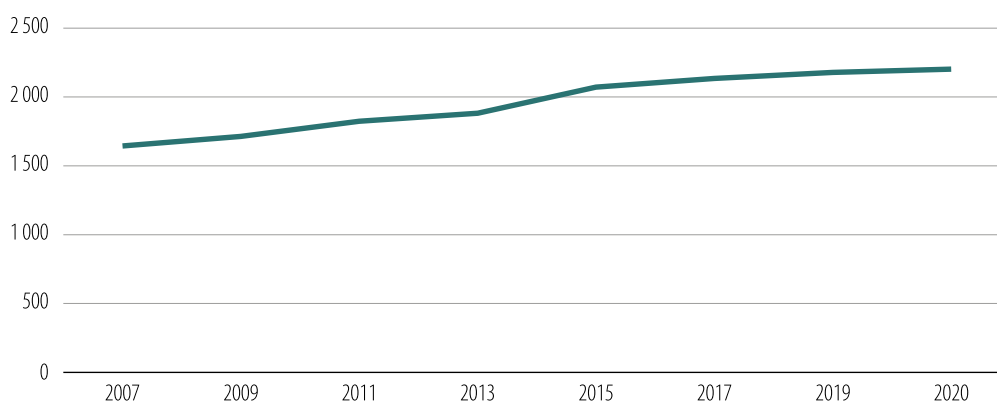
następnie Tarnów (88,0%) oraz Nowy Sącz (86,4%). Gmina, w której odsetek ludności korzystającej z kanalizacji wynosi prawie 100%, to gmina wiejska Mucharz w powiecie suskim. Na obszarze województwa wciąż nie skanalizowane są następujące gminy wiejskie: Drwinia w powiecie bocheńskim, Borzęcin w powiecie brzeskim, Gręboszów i Mędrzechów w powiecie dąbrowskim, Libiąż w powiecie chrzanowskim, Kozłów, Raclawice i Słaboszów w powiecie miechowskim oraz Bystra-Sidzina w powiecie suskim. Najmniej skanalizowane są gminy wiejskie Budzów (0,2% ludności korzystającej z kanalizacji) w powiecie suskim, Biskupice (2,8%) w powiecie wielickim, Igołomia-Wawrzeńczyce (3,9%) w powiecie krakowskim, Radziemice (4,1% ludności korzystającej z kanalizacji) w powiecie proszowickim, Łuzna (4,2%) w powiecie gorlickim oraz Pałecznicza (6,4%) w powiecie proszowickim. W województwie małopolskim 18 gmin nie przekracza progu 20% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Widoczny jest jednak stały, systematyczny wzrost udziału korzystających z kanalizacji, który w ciągu ostatnich 10 lat zwiększył się o 11,9%.

Mapa 34. Korzystający z kanalizacji w 2020 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

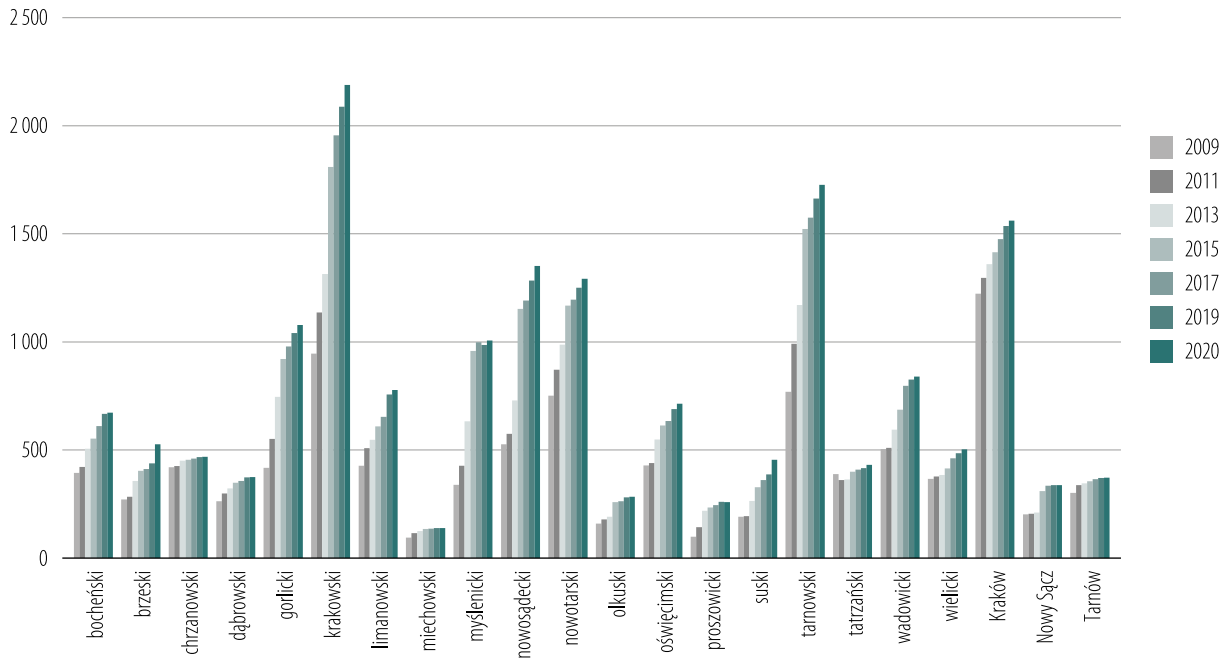
Wykres 136. Przyrost liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w województwie małopolskim (tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej sukcesywnie wzrasta. Największy przyrost mieszkańców można zaobserwować w 2015 roku. Natomiast porównując z liczbą osób korzystających z sieci wodociągowej w dalszym ciągu znaczna część mieszkańców nie ma możliwości odprowadzania nieczystości ciekłych do sieci kanalizacyjnej.

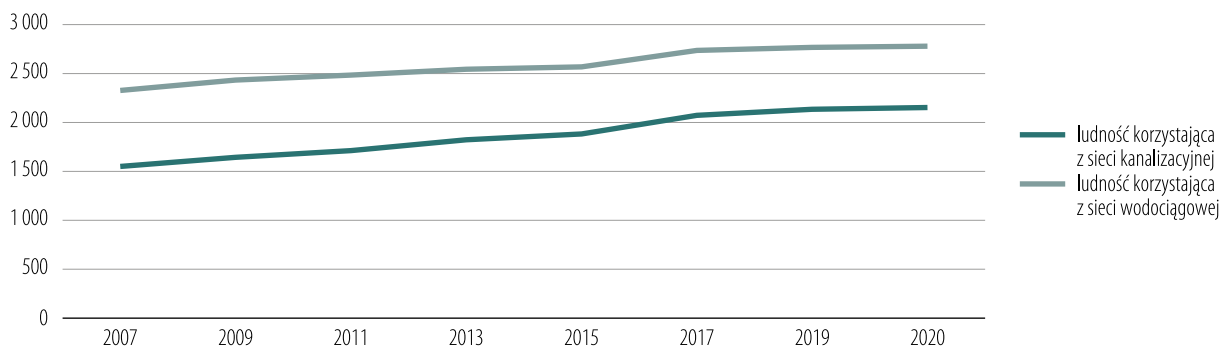
Wykres 137. Długość sieci kanalizacyjnej w województwie małopolskim (km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUSo.

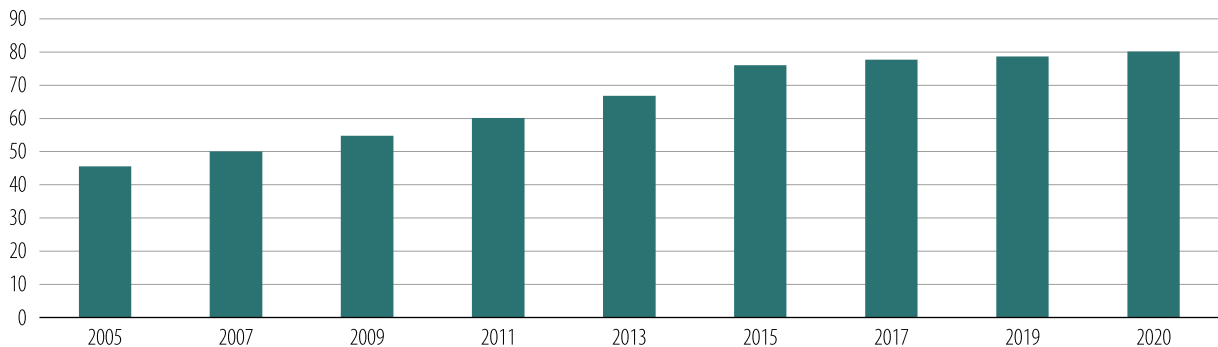
Poniższy wykres obrazuje dysproporcję, jaka występuje pomiędzy liczbą mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej, a liczbą osób korzystających z sieci kanalizacyjnej.

Wykres 138. Przyrost liczby mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w województwie małopolskim (tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 139. Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w województwie małopolskim (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba oczyszczalni komunalnych w województwie małopolskim wynosi 247, w tym:

- › mechanicznych – 0,
- › biologicznych – 179,
- › z podwyższonym usuwaniem biogenów – 68.

Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowa i modernizacja zbiorczych systemów kanalizacyjnych na terenie gmin realizowana jest w ramach *Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych* (KPOŚK). Polska przystępując do Unii Europejskiej zobowiązała się do wypełnienia wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, zgodnie z określonymi w negocjacjach i zapisanymi w Traktacie Akcesyjnym terminami i okresami przejściowymi. Dyrektywa 91/271/EWG odgrywa zasadniczą rolę w gospodarowaniu ściekami komunalnymi, a przez to w ochronie wód przed wprowadzanymi przez te ścieki zanieczyszczeniami. Dyrektywa stanowi podstawowy dokument prawny UE w tym zakresie.

Dlatego też, aby zidentyfikować faktyczne potrzeby w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregować ich realizację w taki sposób aby wywiązać się ze zobowiązań traktatowych, utworzono w Polsce *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*. Program ten został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 roku. KPOŚK stanowi wykaz aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000¹, które muszą zostać wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków w terminach określonych w Programie. Zgodnie z wymogami prawa oraz interpretacją Komisji Europejskiej należy tak planować granice aglomeracji, aby w jak największym stopniu cały produkowany przez aglomerację ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany na oczyszczalnię ścieków. Dlatego w aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi. Pozostali mieszkańcy aglomeracji, nieobsługiwani przez zbiorcze systemy kanalizacyjne, będą korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków. Jednak każdy przypadek stosowania systemów indywidualnych do odprowadzania bądź odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenu aglomeracji wymagać będzie szczegółowych wyjaśnień.

Do chwili obecnej przeprowadzono pięć jego aktualizacji w latach: 2005, 2009, 2010, 2015, 2017.

V aktualizacja *Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych* przedstawia sposób osiągnięcia celu wskazanego w dyrektywie Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i zawiera zbiór podstawowych danych dotyczących ilości, wielkości oraz planów inwestycyjnych i potrzeb finansowych aglomeracji związanych z systemami kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych. W związku z trwającymi pracami nad nową perspektywą finansową na lata 2021–2027, w celu możliwości otrzymania środków finansowych na inwestycje w gospodarce ściekowej w Polsce, podjęto prace i przygotowano w 2021 roku projekt VI aktualizacji *Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych* (VI AKPOŚK), dzięki czemu zidentyfikowane zostaną faktyczne potrzeby w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej w celu wywiązania się ze zobowiązań traktatowych. Do końca 2020 roku Rady Gmin były zobowiązane do podjęcia uchwał w celu wyznaczenia lub powiększenia dotychczasowej aglomeracji.

W związku z powyższym liczba osób podłączonych do kanalizacji w aglomeracjach w 2020 roku wyniosła 60 461 osób. Na koniec 2020 roku liczba osób podłączonych do kanalizacji w 132 aglomeracjach województwa małopolskiego wyniosła 2 257 079 (pozostaje do podłączenia ok. 6,55% ludności). Całkowita długość sieci kanalizacyjnej (sanitarna, ogólnospławna, deszczowa) wynosi 16 771,763 km.

Aglomeracje województwa małopolskiego są skanalizowane w ok. 93,22%, przy czym 64 aglomeracje osiągnęły prawie 100% skanalizowania (tj. wymagane przez UE 98%), a 4 aglomeracje nie osiągnęły 30% skanalizowania².

— więcej informacji

Więcej informacji o KPOŚK na stronie: www.wody.gov.pl

¹ Aglomeracja oznacza teren (w obszarze jednej lub wielu gmin), na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków. Przez jednego równoważnego mieszkańca rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

² Dane pozyskane od PGW Wody Polskie – Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Społeczeństwo informacyjne

Opracowanie: Beata Bańdura

— podsumowanie

- Polska w dwa lata wskoczyła na 9. miejsce z 31 w światowym rankingu e-partycypacji ONZ. Do szybkiego awansu przyczyniło się wprowadzenie i rozwój Internetowego Konta Pacjenta (IKP). Korzysta z niego już blisko 5 mln Polaków.
- W 2020 roku usługi przez Internet udostępniała większość jednostek administracji publicznej, w tym wszystkie urzędy powiatowe i marszałkowskie.
- Wśród osób w wieku 16–74 lat blisko jedna czwarta pracujących skorzystała z możliwości pracy zdalnej podczas pandemii COVID-19, w Małopolsce 14,2%. Najwyższy odsetek odnotowano w zawodach związanych z ICT (67,8%). Z możliwości nauki, korepetycji czy szkoleń przez Internet skorzystało 14,5% osób w wieku 16–74 lat.
- Polska znajdowała się w grupie trzech krajów z najniższymi cenami usług Internetu stacjonarnego. Niższe ceny oferowały jedynie Węgry i Litwa.

Społeczeństwo informacyjne funkcjonuje opierając się na szybkiej wymianie informacji, a podstawowym warunkiem jego rozwoju jest dostęp do nowoczesnej sieci teleinformatycznej oraz umiejętność wykorzystania technologii informacyjnych we wszystkich aspektach życia gospodarczego i społecznego. Umiejętność gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii wpływa na rozwój gospodarczy całego regionu oraz na jakość życia jego mieszkańców.

1. Zatrudnienie i kompetencje w sektorze IT w Małopolsce

Według danych zaprezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) w 2019 roku liczba przedsiębiorstw sektora ICT zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku o 1,9%, a w porównaniu z 2016 roku – o 5,0%. W sektorze ICT działało 2393 firm zatrudniających 10 osób lub więcej, spośród których 90,7% świadczyło usługi informatyczne. Liczba osób pracujących w sektorze ICT wyniosła 260,7 tys., z czego osiem na dziesięć osób pracowało w usługach ICT. Usługi informatyczne stanowiły również ten obszar działalności przedsiębiorstw, w którym było najwięcej pracujących wśród wszystkich zatrudnionych w usługach ICT (74,1%). Przedsiębiorstwa zaliczane do sektora ICT wykazywały się większą innowacyjnością niż przedsiębiorstwa w całej gospodarce. W latach 2017–2019 nieco ponad jedna czwarta podmiotów sektora ICT wprowadziła innowacje w swojej firmie, podczas gdy wskaźnik dla ogółu przedsiębiorstw wyniósł 15,5%.

więcej informacji

Więcej informacji o opracowaniu Głównego Urzędu Statystycznego *Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 roku* na stronie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2020-roku,1,14.html>

Według raportu Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL pn. *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2020*, jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się sektorów gospodarki jest właśnie ten. I chodzi tu zarówno o okres przed pandemią jak i w jej trakcie. Podczas, gdy w 2008 roku sektor zatrudniał w Polsce około 50 tys. osób, to już w I kwartale 2020 roku było to 341 700 osób, a na koniec I kwartału 2021 roku liczba zatrudnionych osiągnęła 355 300 osób, pracujących w ponad 1600 centrach. Liczba podmiotów wchodzących do branży w Polsce w 2020 roku zmniejszyła się wprawdzie trzeci rok z rzędu, ale jest to spodziewany rezultat wejścia sektora

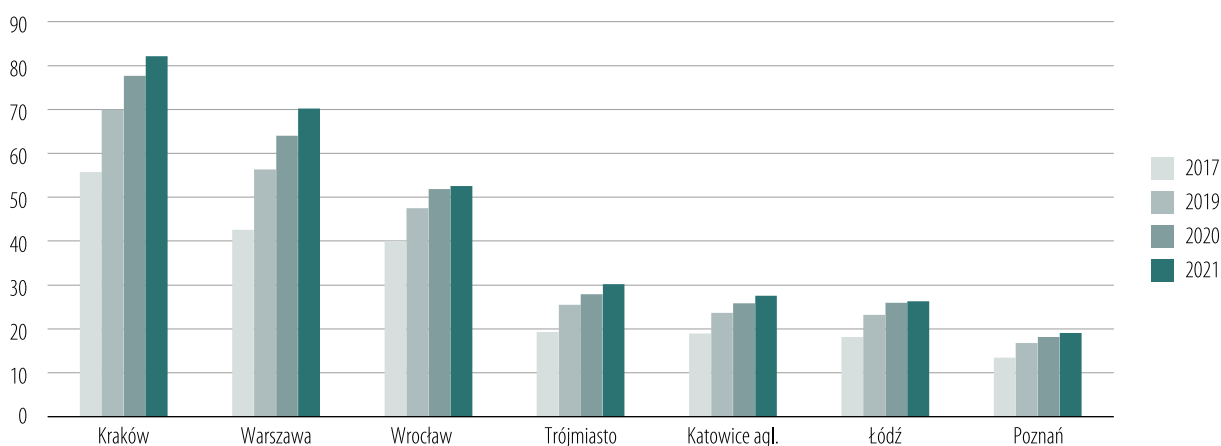
w fazę dojrzałego rozwoju, charakteryzującą się konsolidacją działalności oraz poszerzaniem wiedzy w zakresie usług biznesowych. Rozwój branży i zmiany w niej zachodzące wymagają coraz większych zasobów dobrze wykształconej i doświadczonej kadry, a tym samym pozyskiwania pracowników o bardziej zaawansowanych i nowych obszarach kompetencji oraz kwalifikacji („umiejętności przyszłości”). Natomiast kryzys wywołany przez pandemię okazał się motorem zmian, przyspieszając transformację cyfrową. Nastąpił rozwój pracy zdalnej, usług w chmurze i wideokonferencji, w których kluczową rolę odgrywa infrastruktura IT.

więcej informacji

Więcej informacji o raporcie *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2020* na stronie <https://shop-absl.pl/Business-Services-Sector-in-Poland-2021-p111>

Pod względem liczby centrów usług na koniec I kwartału 2021 roku pierwsze miejsce zajmuje Warszawa (312 centrów). Do grona ośrodków skupiających co najmniej 100 centrów należą również: Kraków (247), Wrocław (201), Trójmiasto (160), Poznań (120) oraz Katowice i GZM (115). W okresie od początku 2020 roku do końca I kwartału 2021 roku największa liczba nowych centrów powstała w Warszawie (17), Krakowie (16) i Trójmieście (8). Kolejne miejsca zajmują Katowice i GZM (7), Poznań (6), Wrocław (5) i Łódź (4). Przeważająca część największych centrów usług biznesowych należy do firm zagranicznych. 93,5% centrów zatrudnia obcokrajowców z 53 krajów, w tym z największym udziałem pracowników z Ukrainy, Włoch i Hiszpanii. Sektor świadczy usługi w 38 językach obcych.

Wykres 140. Zatrudnienie w centrach BPO, SSC, IT, R&D w poszczególnych ośrodkach usług biznesowych (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z raportów Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL pn. *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce* z lat 2017, 2019, 2020 i 2021.

Naturalnym źródłem pozyskiwania nowych pracowników dla każdej branży, ze szczególnym uwzględnieniem zaawansowanych technologii, są uczelnie. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku akademickim 2020/21 liczba studentów kształcących się w szkołach wyższych wszystkich typów nieznacznie wzrosła w stosunku do poprzedniego roku i wyniosła 1215,3 tys. osób. Jest to zmiana w stosunku do poprzednich lat, w których obserwowano spadek liczby studentów. W roku akademickim 2019/20 liczba absolwentów studiów związanych z technologiami teleinformatycznymi wyniosła 12,07 tys. osób i zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim (13,5 tys. osób). W Małopolsce w roku akademickim 2020/2021 studiowało 144 302 studentów.

2. Infrastruktura ICT w Małopolsce

Rozwijanie infrastruktury ICT w przedsiębiorstwach, instytucjach publicznych czy gospodarstwach domowych wpływa na sposób działania, zwiększa możliwości rozwoju i konkurencyjności. Jest niezbędne we współczesnym świecie, bowiem technologie ICT wykorzystywane są niemal we wszystkich dziedzinach życia. Wraz z rozwojem infrastruktury konieczne jest stałe podnoszenie kwalifikacji cyfrowych, które warunkują wykorzystanie możliwości płynących z nowoczesnych technologii i podnoszą poziom bezpieczeństwa podczas korzystania z cyberprzestrzeni.

Technologie ICT w przedsiębiorstwach

Dane opublikowane w opracowaniu Głównego Urzędu Statystycznego pn. *Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 roku* wskazują, że w latach 2016–2020 odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu w skali całego kraju przekroczył 98%. Największy odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu wystąpił w województwie warmińsko-mazurskim (99,3%), najmniejszy – w opolskim (97,4%). Małopolska osiągnęła poziom 98,7%.

W 2020 roku ponad 78,3% przedsiębiorstw wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne. Dzięki wykorzystaniu urządzeń przenośnych pozwalających na mobilne połączenie z Internetem, możliwa stała się praca poza siedzibą przedsiębiorstwa. Pracownik wyposażony w taki sprzęt może mieć bowiem dostęp do swojego konta e-mail lub aplikacji firmowych i pracować tak, jakby przebywał w przedsiębiorstwie. W Małopolsce 77,2% przedsiębiorstw wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne, pozwalające na mobilny dostęp do Internetu. W 2019 roku wskaźnik wykorzystania urządzeń przenośnych w przedsiębiorstwach w Polsce (76%) był na wyższym poziomie niż średnia dla Unii Europejskiej (69%). Najwyższy odsetek wystąpił w Finlandii (96%), a najniższy – w Bułgarii (46%).

Odsetek pracowników posiadających dostęp do Internetu w 2020 roku wyniósł 52,0%, przy czym w zależności od rodzaju prowadzonej przez przedsiębiorstwa działalności obserwuje się znaczne zróżnicowanie tego odsetka. Zróżnicowanie występuje również w ujęciu terytorialnym. Najwyższy odsetek odnotowano w województwie mazowieckim (64,3%), a najniższy – w warmińsko-mazurskim (37,3%). Małopolska z wynikiem 53,3% znalazła się na drugim miejscu zestawiania, awansując z miejsca piątego w poprzednim roku (48,2%).

Wraz z rozwojem Internetu i wzrostem liczby jego użytkowników, strony internetowe przedsiębiorstw stały się ważnym narzędziem marketingowym. Strony stają się coraz bardziej zaawansowane technologicznie i oprócz funkcji prezentacyjnych umożliwiają m.in. składanie zamówień oraz sprawdzanie stanu ich realizacji online, a także zamieszczanie informacji o wolnych stanowiskach pracy. Strony pozwalają również na nawiązanie kontaktu z jej użytkownikami, dzięki zamieszczaniu linków lub odwołań do profili przedsiębiorstwa w mediach społecznościowych. Przedsiębiorstwa oferują również swoim klientom usługę czat, na którym na pytania klientów odpowiada pracownik, czatbot lub voicebot (wirtualny doradca). W 2020 roku własne strony internetowe posiadało ponad dwie trzecie przedsiębiorstw. Liderem były firmy duże, z których dziewięć na dziesięć miało stronę WWW, podczas gdy w podmiotach małych wskaźnik ten wyniósł 67,3%. W Małopolsce 72,6% przedsiębiorstw posiadało stronę internetową.

Według *Rocznika Statystycznego Województwa Małopolskiego 2020* w 2019 roku w Małopolsce było 19,1% przedsiębiorstw kupujących usługi w chmurze obliczeniowej, podczas, gdy w 2018 roku było ich 11,1%. Przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż elektroniczną było 16,2%, a przedsiębiorstw korzystających z otwartych danych publicznych 18,1%, w porównaniu do 17,5 w 2018 roku.

więcej informacji

Więcej danych w *Roczniku Statystycznym Województwa Małopolskiego 2020* na stronie <https://krakow.stat.gov.pl/dane-o-województwie/województwo-918/>

Powoli wzrasta wykorzystanie usług chmury obliczeniowej przez przedsiębiorstwa. Podając za Głównym Urzędem Statystycznym, pod pojęciem chmury obliczeniowej rozumie się korzystanie ze skalowalnych usług ICT za pomocą Internetu. Usługi mogą obejmować dostęp do oprogramowania, korzystanie z określonej mocy obliczeniowej, przechowywanie danych. Usługi dostarczane są przy wykorzystaniu serwerów usługodawcy. W 2020 roku z płatnych usług chmury obliczeniowej korzystało 24,4% przedsiębiorstw, podczas gdy w 2019 roku było to średnio 17,5%. W Małopolsce było to w 2020 roku

24,6%, a w 2019 roku 19,1%. Spośród płatnych usług oferowanych w chmurze obliczeniowej najczęściej zakupywano te związane z udostępnieniem poczty e-mail, a także oprogramowanie biurowe.

Roboty przemysłowe znajdują coraz szersze zastosowanie w różnych dziedzinach gospodarki, choć nadal jest to niski poziom. Stosuje się je w celu zwiększenia precyzji, szybkości oraz wydajności produkcji i usług przedsiębiorstwa. W 2020 roku roboty w swojej działalności wykorzystywało 7,1% przedsiębiorstw (o 0,4 p. proc. mniej niż w roku poprzednim), w tym roboty przemysłowe – 5,9%, a roboty usługowe – 2,2%. Najczęściej z robotów korzystały przedsiębiorstwa w województwie opolskim (11,8%), najrzadziej w podlaskim (5,3%). W Małopolsce niestety wykorzystanie robotów jest niskie (6,4%).

We współczesnym świecie kwestia bezpieczeństwa cyfrowego nabrała szczególnego znaczenia. Przedsiębiorstwa mają do wyboru szereg środków i procedur służących zapewnieniu bezpieczeństwa lub przynajmniej zminimalizowaniu ryzyka wystąpienia incydentów ICT, które mogą mieć destrukcyjny wpływ na działalność podmiotu. Według GUS w 2020 roku odsetek przedsiębiorstw stosujących jakiegokolwiek środki bezpieczeństwa ICT wyniósł 95,2%. Tego rodzaju środki wykorzystywano najczęściej w dużych przedsiębiorstwach (99,6%). Jedynym województwem, w którym wszystkie badane podmioty stosowały środki bezpieczeństwa ICT było lubuskie, natomiast najmniejsze wartości tego wskaźnika odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (90,6%). W Małopolsce 96,5% przedsiębiorstw stosowało środki bezpieczeństwa. Najczęściej stosowanymi środkami bezpieczeństwa ICT w Polsce były bieżąca aktualizacja oprogramowania oraz uwierzytelnianie silnym hasłem (odpowiednio 83,1% i 78,0%). W 2020 roku 28,4% przedsiębiorstw przeprowadziło audyt bezpieczeństwa systemu informacyjnego firmy. Najczęściej przeprowadzały je podmioty duże (70,8%). W Małopolsce działa się to w 27% przedsiębiorstw.

Technologie ICT w gospodarstwach domowych

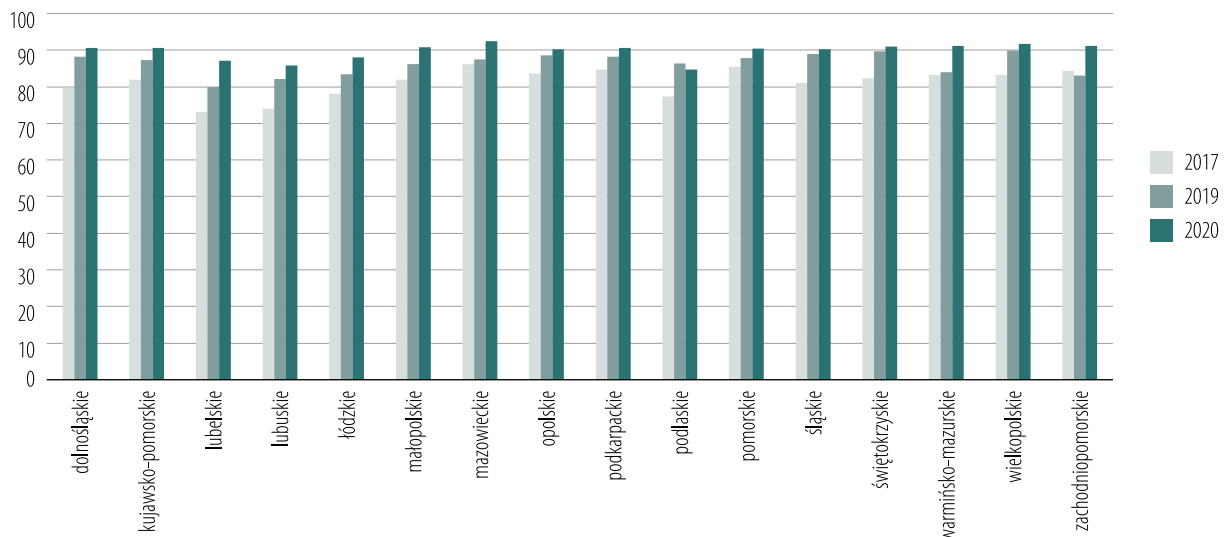
Liczba gospodarstw domowych posiadających łącze internetowe systematycznie rośnie. W 2020 roku dostęp do Internetu w domu miało 90,4% gospodarstw domowych. Poziom tego wskaźnika był zróżnicowany w zależności od typu gospodarstwa, klasy i stopnia urbanizacji miejsca zamieszkania oraz obszaru Polski. Na przestrzeni analizowanych lat zdecydowanie częściej dostęp do Internetu w domu posiadały gospodarstwa domowe z dziećmi niż bez dzieci. Dysproporcja ta w 2020 roku wyniosła 13,6 p. proc. Spośród ogółu gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu – 99,1% korzystało z łącza szerokopasmowych.

W 2020 roku w Polsce regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystało z Internetu 81,4% osób w wieku 16–74 lat (wobec 78,3% w roku poprzednim). W 2019 roku w Unii Europejskiej odsetek ten wyniósł 84%. Dystans Polski do średniej w UE utrzymał się na poziomie 6 p. proc. Największy udział regularnych użytkowników Internetu odnotowano w Norwegii (98%), Danii, Holandii, Szwecji i Wielkiej Brytanii (po 95%), a najmniejszy – w Bułgarii (67%). Uwzględniając podział terytorialny kraju, w 2020 roku największy odsetek gospodarstw domowych posiadających w domu dostęp do Internetu odnotowano w województwie mazowieckim (92,5%). Największy odsetek osób kiedykolwiek korzystających z Internetu wystąpił w województwie dolnośląskim (89,8%), natomiast regularnych użytkowników Internetu – w województwie zachodniopomorskim (86,5%). W Małopolsce udział gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu, a także osób korzystających z Internetu wyniósł odpowiednio 90,8% i 86,3%.

Udział osób regularnie korzystających z Internetu różni się w zależności od wieku, aktywności zawodowej, poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania. Biorąc pod uwagę rodzaj aktywności zawodowej, w 2020 roku największy odsetek regularnych użytkowników był wśród uczniów i studentów (99,8%) oraz pracujących na własny rachunek

(96,0%), a najmniejszy – w grupie osób emerytowanych i innych biernych zawodowo (53,5%). Podczas użytkowania Internetu w sprawach prywatnych najczęściej wykonywanymi czynnościami były korzystanie z poczty elektronicznej oraz czytanie online wiadomości, gazet lub czasopism. W 2020 roku czynności te wykonywało odpowiednio 65,9% i 65,4% osób w wieku 16–74 lat. W związku z pandemią COVID-19, w porównaniu z rokiem poprzednim, wyraźnie wzrosła popularność czynności związanych z komunikowaniem się z instruktorem, nauczycielem lub innymi uczącymi się użytkownikami stron i portali edukacyjnych (wzrost o 8,1 p. proc.).

Wykres 141. Dostęp i korzystanie z Internetu w gospodarstwach domowych według województw (w%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w opracowaniach pn. Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2013–2017, 2015–2019 oraz Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 roku.

Według *Rocznika Statystycznego Województwa Małopolskiego 2020* w 2019 roku 96,2% gospodarstw domowych wyposażonych było w telefon komórkowy, a w smartfon 67,2%. Stopniowo maleje wyposażenie w odbiornik telewizyjny, w 2010 roku posiadało go 97% gospodarstw domowych, a w 2019 roku 93,4%. Komputer osobisty posiada 76,8 gospodarstw domowych, a 66% laptop i tablet. Urządzenia z dostępem do Internetu posiadało 82,1%.

W 2020 roku ponad 17,6 mln osób w wieku 16–74 lat (60,9% populacji) dokonywało zakupów przez Internet (w ciągu ostatnich 12 miesięcy). To wzrost w stosunku do 2019 roku (53,9% populacji). Uwzględniając kryterium wieku oraz aktywność zawodową, w 2020 roku największy w skali roku wzrost udziału osób robiących zakupy przez Internet odnotowano w grupie wieku 35–44 lat (o 11,0%) oraz wśród bezrobotnych (o 22,7 p. proc.). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia największy udział kupujących w sieci w 2020 roku obserwowano wśród osób z wykształceniem wyższym (85,6%), a uwzględniając miejsce zamieszkania – wśród osób w dużych miastach (69,3%). W 2020 roku w województwie mazowieckim i dolnośląskim ponad 65% osób zamawiało lub kupowało przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego. Najmniejszy odsetek takich osób odnotowano w województwie lubelskim (55,6%). W województwie małopolskim 59,3% osób zamawiało przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego, co oznacza wzrost w stosunku do ubiegłego roku (51,4%). Najpopularniejszymi towarami kupowanymi przez Internet są odzież i sprzęt sportowy.

W odniesieniu do ogólnych umiejętności cyfrowych, w populacji osób w wieku 16–74 lat korzystających z Internetu, największą grupę stanowiły osoby, które posiadały niski poziom takich umiejętności (31,5%). Osoby posiadające podstawowe ogólne umiejętności cyfrowe oraz osoby z ponadpodstawowym ich poziomem stanowiły mniejszą część tej populacji (odpowiednio 24,1% i 26,1%). Udział osób charakteryzujących się co najmniej podstawowym poziomem ogólnych umiejętności cyfrowych wyniósł 50,3%. Poziom ogólnych umiejętności cyfrowych jest nieznacznie zróżnicowany w podziale na płeć – w przypadku osób charakteryzujących się ich podstawowym i ponadpodstawowym poziomem nieco wyższe odsetki odnotowano wśród mężczyzn niż kobiet, a w przypadku osób o niskich umiejętnościach występowała odwrotna zależność.

Poziom posiadanych cyfrowych umiejętności rozwiązywania problemów, podobnie jak w przypadku umiejętności informacyjnych i komunikacyjnych, jest mocno zróżnicowany w podziale na grupy wieku ludności. W młodszych grupach wieku odsetek osób posiadających ponadpodstawowe cyfrowe umiejętności rozwiązywania problemów jest większy niż wśród osób starszych.

Wśród osób w wieku 16–74 lat blisko jedna czwarta pracujących skorzystała z możliwości pracy zdalnej podczas epidemii COVID-19, a najwyższy odsetek odnotowano w zawodach związanych z ICT (67,8%). Spośród osób w wieku 16–74 lat, które z powodu epidemii chciały załatwić jakieś sprawy administracyjne przez Internet zamiast osobiście, ponad połowa zrealizowała w ten sposób wszystkie sprawy. Najwyższy poziom tego wskaźnika odnotowano wśród osób w grupach wiekowych 16–24 lat oraz 45–54 lat – odpowiednio 64,9% oraz 61,4%, najniższy wśród osób najstarszych – 49,2%. W 2020 roku 14,5% osób w wieku 16–74 lat skorzystało z możliwości nauki, korepetycji czy szkoleń przez Internet. Wskaźnik ten jest silnie zróżnicowany pod względem wieku ankietowanych. Korzystanie z wyżej wymienionej możliwości zadeklarowało prawie trzy czwarte osób w wieku 16–24 lat. W pozostałych grupach wiekowych poziom wskaźnika nie przekraczał 11%.

Technologie ICT w jednostkach administracji publicznej

Główny Urząd Statystyczny w opracowaniu pn. *Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 roku*, przedstawił dane, według których w 2020 roku udział jednostek administracji publicznej wykorzystujących technologię szerokopasmowego dostępu do Internetu poprzez stałe łącze wyniósł 99,9%. W odniesieniu do roku poprzedniego nieznacznie wzrósł odsetek pracowników wyposażonych przez urzędy w urządzenia mobilne z dostępem do Internetu i wyniósł 27,8%. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie mazowieckim (40,6%), najniższą – w województwie lubelskim i świętokrzyskim (odpowiednio 12,8% i 13,1%). Natomiast w Małopolsce było to 23,3%. Jednostki administracji publicznej najczęściej udostępniały pracownikom zdalny dostęp do służbowej poczty e-mail urzędu (86,8%). Możliwość wykorzystania aplikacji dedykowanych jednostce stworzyło 34,0% urzędów, a nieco mniej – dostęp do danych oraz dostęp i możliwość modyfikacji dokumentów służbowych (odpowiednio 28,7% i 28,3%).

Podając za opracowaniem Głównego Urzędu Statystycznego pn. *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach administracji publicznej w 2020 roku* usługi przez Internet w 2020 roku udostępniała większość jednostek administracji publicznej, w tym wszystkie urzędy powiatowe i marszałkowskie. 99,9% jednostek korzystało z dostępu do Internetu za pomocą stałego łącza w technologii DSL. Zdalny dostęp do zasobów jednostki umożliwiło 95,5% urzędów. Odsetek jednostek administracji publicznej korzystających z Elektronicznego Zarządzania Dokumentami w 2020 roku wyniósł 81,2%, przy czym znacznie częściej stosowano go w jednostkach administracji rządowej

(94,6%) niż w jednostkach administracji samorządowej (80,7%). Wśród jednostek, które stosowały EZD, 28,9% wskazało ten system jako podstawowy sposób dokumentowania przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw. W Małopolsce 83,2% jednostek administracji publicznej korzystało z EZD.

Wzrasta udział jednostek administracji publicznej posiadających politykę lub strategię otwartych danych publicznych. Otwarte dane publiczne (Open Data) to dane instytucji i urzędów, z których każdy może korzystać i na ich bazie tworzyć nowoczesne produkty i usługi. Analiza wyników wskazuje na duże zróżnicowanie odsetka jednostek udostępniających otwarte dane publiczne między województwami oraz między jednostkami administracji rządowej i samorządowej. W ujęciu terytorialnym w 2020 roku najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwach lubuskim (28,1%) i małopolskim (26,5%), a najniższą – w województwie śląskim (15,5%). Natomiast poziom ich wykorzystania wzrasta powoli. Podczas gdy w 2018 roku z otwartych danych publicznych w celach biznesowych korzystało 16,9% przedsiębiorstw, w 2019 roku było to 17,5%. Przedsiębiorstwa z Małopolski z wynikiem

więcej informacji

Więcej informacji o opracowaniu Głównego Urzędu Statystycznego *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach administracji publicznej w 2020 roku* na stronie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/wykorzystanie-technologii-informacyjno-komunikacyjnych-w-jednostkach-administracji-publicznej-w-2020-roku,7,3.html>

17,7% przekroczyły średnią krajową. Przedsiębiorstwa wykazywały największe zainteresowanie otwartymi danymi publicznymi z kategorii gospodarka i finanse (15,6%), natomiast najmniejsze – informacjami z danych z zakresu kultury, sportu i turystyki (2,4%).

W 2020 roku w administracji publicznej 78,3% jednostek udostępniało obywatelom dane przestrzenne. W porównaniu z poprzednim rokiem dotyczyły one informacji o ewidencji gruntów i budynków oraz danych przestrzennych w formie ortofotomap. Występuje duże zróżnicowanie odsetka jednostek udostępniających dane przestrzenne między jednostkami administracji rządowej i samorządowej. Dane przestrzenne w 2019 roku częściej udostępniały jednostki administracji samorządowej (77,3%) niż rządowej (25,7%). Największy odsetek odnotowano wśród urzędów powiatowych (95,7%). Pod względem podziału terytorialnego kraju, najwyższym wskaźnikiem dotyczącym udostępniania danych przestrzennych charakteryzowało się województwo małopolskie (87,1%), a najniższym – świętokrzyskie (68,4%).

Odsetek jednostek administracji publicznej udostępniających aplikacje możliwe do pobrania na urządzenia mobilne oferujące e-usługi wzrósł w 2020 roku i wyniósł 24,9%. Najwięcej takich jednostek odnotowano w województwie opolskim (48,8%), natomiast najmniej – w województwie łódzkim (15,5%). Małopolska, z wynikiem 26,5% znalazła się w połowie zestawienia.

Posiadanie strony internetowej nie stanowi obecnie problemu dla jednostek, natomiast uwagę zwraca jej dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z międzynarodowym standardem Web Content Accessibility Guidelines (WCAG). Stworzenie strony internetowej zgodnej z kryteriami WCAG 2.1 oznacza jej dostępność dla użytkowników niezależnie od niepełnosprawności, wieku, używanego sprzętu i oprogramowania. Szczegółowe kryteria określa wprowadzona 4 kwietnia 2019 roku Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych. W 2020 roku 91,8% głównych stron internetowych jednostek administracji publicznej spełniało wymogi tej ustawy, w tym wszystkie główne strony urzędów marszałkowskich.

W 2020 roku usługi elektroniczne oferowało obywatelom 99,3% jednostek administracji publicznej. Tak jak przed rokiem, usługi elektroniczne przez Internet świadczyły wszystkie urzędy powiatowe i marszałkowskie. Wśród zalet wdrożenia e-usług wymienia się skrócenie czasu ich realizacji, wzrost liczby usług świadczonych elektronicznie, wzrost satysfakcji interesantów, a także obniżenie kosztów oraz uproszczenie procedur obsługi. Jednocześnie stopniowo wzrasta wykorzystanie usług świadczonych elektronicznie, w tym usług z zakresu e-administracji. W 2020 roku osoby korzystające z usług administracji publicznej przez Internet w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania stanowiły 41,9% populacji osób w wieku 16–74 lat. Analizując korzystanie z usług administracji publicznej w województwach zaobserwować można, że najczęściej z e-administracji korzystali mieszkańcy województw mazowieckiego (52,4%) i dolnośląskiego (47,4%), a najrzadziej – województw opolskiego (29,0%) i świętokrzyskiego (33,8%). W Małopolsce odsetek ten wyniósł w 2019 roku 39,5%.

Województwo Małopolskie od wielu lat prowadzi Regionalny System Biuletynu Informacji Publicznej (RSBIP). Jest to największe tego typu rozwiązanie w Polsce, z którego obecnie korzysta ponad 3000 podmiotów i jednostek publicznych, zobowiązanych do prowadzenia strony BIP. System cieszy się dużą popularnością z uwagi na prostotę użytkowania, niezawodność oraz możliwość skorzystania ze wsparcia technicznego oraz szkoleń zapewnianych przez województwo małopolskie. Co roku przyłącza się ok. 140 jednostek administracji publicznej z Małopolski. Wysoka liczba odsłon serwisu (ponad 23,68 mln w 2020 roku) świadczy o dużym i stale rosnącym zainteresowaniu dostępem do informacji publicznej.

Podając za serwisem internetowym wGospodarce.pl Polska w dwa lata wskoczyła z 31. na 9. miejsce w światowym rankingu e-partycypacji ONZ. Stosowany przez Organizację Narodów Zjednoczonych wskaźnik E-partycypacji określa poziom dostępu obywateli do informacji i usług publicznych za pośrednictwem technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych. Do szybkiego awansu przyczyniło się wprowadzenie i rozwój Internetowego Konta Pacjenta (IKP). Korzysta z niego już blisko 5 milionów Polaków, a w pierwszym miesiącu obowiązywania wprowadzonych w styczniu e-skierowań lekarze wystawili przez IKP blisko 2,5 mln skierowań na konsultacje

— więcej informacji

Więcej informacji na stronie serwisu internetowego wGospodarce.pl <https://wgospodarce.pl/informacje/92350-skok-polski-w-swiatowym-rankingu-e-partycypacji-onz>

i badania. Rekordowy wzrost liczby użytkowników Internetowego Konta Pacjenta w 2020 roku najlepiej obrazują liczby użytkowników – obecnie jest ich ponad 4,7 mln wobec zaledwie 850 tys. na początku 2020 roku. Tylko w okresie październik–listopad nastąpił przyrost liczby nowych kont o 1 mln. Od początku 2020 roku lekarze wystawiają tylko zdalne e-recepty. W formule elektronicznej korzystamy także ze zwolnień lekarskich. W 2020 roku wzrosła także wartość indeksu EGDI (indeks rozwoju e-administracji, E-Government Development Index prowadzony przez Organizację Narodów Zjednoczonych) dla Polski: w 2018 roku wynosił on 0,79, obecnie zaś już 0,85. W rankingu cyfrowych administracji Polska zajmuje 24. miejsce na świecie.

Warto także odnotować, że jednostki administracji publicznej wspierają rozwój umiejętności cyfrowych wśród obywateli. W 2019 roku odsetek takich jednostek wyniósł 52,2%, przy czym częściej czyniły to jednostki administracji samorządowej (52,6%) niż rządowej (40,7%). Największą aktywność w tym obszarze wykazały urzędy marszałkowskie (68,8%). Jednostki, które deklarowały wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych obywateli, podejmowały działania w zakresie informacyjnym i szkoleniowym. W Małopolsce 53,9% jednostek prowadziło taką działalność w 2020 roku. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego także prowadzi działalność edukacyjno-promocyjną w obszarze kompetencji cyfrowych, np. podczas kampanii Tydzień z Internetem, oraz wspiera inicjatywy w tym zakresie, np. Małopolski Festiwal Programowania. Prowadzone są także szkolenia z obsługi Biuletynu Informacji Publicznej oraz z dostępności cyfrowej stron internetowych.

Dostęp do Internetu

Według *Raportu o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2020 roku*, opracowanego przez Urząd Komunikacji Elektronicznej (UKE), nadal wzrasta liczba użytkowników stacjonarnego dostępu do Internetu. W 2020 roku łączna liczba korzystających z tego rodzaju dostępu wyniosła 8,2 mln i była o 5,3% wyższa niż w 2019 roku. Stacjonarny dostęp do Internetu świadczony jest na coraz szybszych łączach. W ostatnich kilku latach ten trend jest szczególnie

widoczny. Jeszcze w 2016 roku łącza o przepływności minimum 100 Mb/s stanowiły jedynie 17,4% łączy stacjonarnych ogółem, podczas gdy w 2020 roku, już prawie 59% użytkowników Internetu stacjonarnego mogło cieszyć się szybkim Internetem. Z bardzo szybkich łączy o przepływności minimum 1Gb/s korzystało w 2020 roku 2,5% użytkowników, oznacza to wzrost o 1,1 p. proc. wobec 2019 roku. Polska jest jednym z trzech krajów UE, w której ceny usług dostępu do Internetu stacjonarnego były w 2020 roku, podobnie jak

więcej informacji

Więcej informacji o *Raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2020 roku* wydanym przez Urząd Komunikacji Elektronicznej na stronie <https://www.uke.gov.pl/akt/raport-o-stanie-ryнку-telekomunikacyjnego-w-2020-r-391.html>

w 2019 roku, najniższe. Koszt usługi, liczony według metodologii OECD, w Polsce kształtował się na poziomie 10,26 euro i był aż o 16,91 Euro niższy niż średnio w pozostałych krajach UE. Niższe ceny oferowały jedynie Węgry i Litwa. Najwięcej za dostęp do Internetu płacono w Grecji, Irlandii i Luksemburgu.

COVID-19 wpłynął również na znaczny popyt na szybkie łącza mobilne. Z dedykowanego dostępu mobilnego za pomocą modemów, kart, kluczy korzystało w 2020 roku 23,5% ludności. Oznacza to wzrost o 2,4 p. proc. w stosunku do 2019 roku. Biorąc pod uwagę wszystkie możliwe dostępy mobilne, penetracja na 100 mieszkańców Polski wzrosła o 12,1 p. proc. i osiągnęła poziom 195,3%. Użytkownicy Internetu, świadczonego za pomocą dedykowanych urządzeń, stanowili w 2020 roku 52% użytkowników Internetu ogółem. Ich liczba wykazuje stałą tendencję wzrostową. W ostatnim roku z dedykowanego mobilnego dostępu do Internetu korzystało 9 mln użytkowników, o 6,6% więcej niż w 2019 roku. Najwięcej użytkowników korzystało z dostępu świadczonego za pomocą TVK modem kablowy (35,2%). Znaczący udział (26,3%) odnotowała technologia FTTH. Światłowody należą do najszybciej rozwijających się technologii dostępowych. Zaledwie w ostatnim roku liczba użytkowników dostępu do Internetu za pomocą FTTH wzrosła o 36%, w ciągu ostatnich dwóch lat o 71%. Kolejny rok z rządu zmalała liczba osób korzystających z dostępu za pomocą technologii xDSL. W 2020 roku było ich 20,8%. Udział pozostałych łączy, m.in. WLAN i LAN, również uległ spadkowi odpowiednio o 3,1% i 9,5%.

Penetracja usługą Internetu stacjonarnego w Polsce nieznacznie wzrosła, lecz nadal kształtowała się na najniższym spośród krajów unijnych poziomie i wyniosła 20,8%. Był to wynik o ponad 13,5 p. proc. niższy od średniej krajów UE.

Najwyższa wartość wskaźnika wystąpiła we Francji (46%) i była wyższa od średniej unijnej o 11,7 p. proc. Penetracja oznacza procent populacji korzystającej z danej usługi. Natomiast w przypadku usług dostępu do Internetu mobilnego, Polska mogła pochwalić się w 2020 roku najwyższą wśród państw europejskich pozycją – z penetracją sięgającą 190,3% (wzrost w stosunku do 176% w 2019 roku) na 100 mieszkańców. Wynik ten był lepszy o prawie 83,3 p. proc. od średniej unijnej. Współczynnik penetracji oznacza tu stosunek liczby zarejestrowanych przez operatorów kart SIM do liczby ludności kraju. Polska może się pochwalić się również dobrą jakością Internetu mobilnego na tle pozostałych państw Unii. W dostępie mobilnym technologia 4G stanowiła w 2020 roku 92,3%. Ten wynik, drugi w zestawieniu po Belgii, był o 12,7 p. proc. wyższy od średniej unijnej.

Urząd Komunikacji Elektronicznej przekazał dane pochodzące z inwentaryzacji infrastruktury i usług telekomunikacyjnych. Liczba węzłów światłowodowych na koniec 2020 roku jest aż o 7% wyższa w porównaniu z deklarowaną w poprzedniej inwentaryzacji. Bardzo pozytywną tendencją jest jednoczesny wzrost długości linii światłowodowych. W zeszłym roku odnotowano 6-procentowy przyrost długości sieci w porównaniu do 2019 roku. W porównaniu z danymi z roku z 2019, do 9 spadła liczba miejscowości zamieszkałych pozbawionych dostępu do Internetu w technologii LTE. Zadeklarowana wg stanu na 31 grudnia 2020 roku liczba zakończeń sieci wyniosła 45,5 mln (wzrost o 3,7 mln). Większość, to zakończenia sieci mobilnych. W inwentaryzacji za 2020 roku podmioty sprawozdały łącznie 426 131 węzłów własnych (bez węzłów wirtualnych), co stanowi wzrost o ponad 11 tys. w stosunku do danych z 2019 roku. Obserwowany jest również wzrost liczby węzłów dostępowych, o ponad 7 tys., do 342 779 w 2020 roku. Podczas inwentaryzacji zebrano dane o 258 670 węzłach światłowodowych. Liczba takich węzłów wzrosła o 19 tys. w stosunku do 2019 roku. Tak jak w roku ubiegłym największy udział węzłów z interfejsami światłowodowymi charakteryzuje województwo podlaskie – 74%. Najmniej węzłów tego typu jest w województwie zachodniopomorskim – 46%, chociaż i tak obserwowany jest ich znaczący wzrost. W Małopolsce liczba węzłów z interfejsami światłowodowymi wynosi 54 745, a ich udział w ogólnej liczbie węzłów własnych stanowi blisko 70%.

Wskaźnik penetracji budynkowej rozumiany jest jako stosunek liczby budynków znajdujących się w zasięgu sieci o określonych parametrach do liczby wszystkich budynków na analizowanym obszarze. Internet o przepustowości co najmniej 100 Mb/s jest najbardziej dostępny w szybko rozwijających się pod tym względem województwach: śląskim (65,39%) oraz wielkopolskim (59,61%). Województwem, w którym dostrzeżono największą procentową zmianę w stosunku do danych ubiegłorocznych jest małopolskie (14 p. proc.) oraz zachodniopomorskie (13 p. proc.). Warto podkreślić, że 192 gminy w Polsce mają już dostępny Internet stacjonarny w co najmniej 95% budynków.

3. Łączność telefoniczna

Od wielu lat spada popularność a wraz z nią liczba użytkowników telefonii stacjonarnej. I jest to zjawisko obserwowane nie tylko w Polsce ale i w Europie. Rozwija się natomiast telefonia komórkowa, przynosząc z każdym rokiem nowe możliwości użytkowania telefonów.

Telefonia stacjonarna

Według raportu UKE „Badanie opinii publicznej w zakresie funkcjonowania rynku usług telekomunikacyjnych oraz preferencji konsumentów”, telefony stacjonarne nie są popularną usługą wśród Polaków. Jedynie 1/5 badanych korzysta z tego rozwiązania i to głównie dlatego, że otrzymali ją w pakiecie z Internetem lub po prostu używają telefonu stacjonarnego z przyzwyczajenia. W 2020 roku z usług telefonii stacjonarnej korzystało ponad 3,1 mln abonentów, o 12% mniej niż w poprzednim roku. Jednocześnie maleją przychody z usług telefonii stacjonarnej.

Usługi VoIP, używane wcześniej głównie do połączeń międzynarodowych jako ich tańsza alternatywa, posiadają coraz większy udział w strukturze usług telefonii stacjonarnej głównie ze względu na to, że tradycyjne usługi telefoniczne tracą na znaczeniu. Wzrasta liczba użytkowników telefonii VoIP, świadczonej w ramach własnej sieci operatorów i wyniosła w 2019 roku 2,5 mln użytkowników. W 2018 roku było to 2,49 mln, a w 2017 roku 1,23 mln osób. W 2020 roku wielkość ruchu VoIP wzrosła o 18% do 2,6 mld minut. Mogło to być wynikiem kryzysu COVID-19, który powodując konieczność pracy i nauki zdalnej oraz brak spotkań bezpośrednich, wpłynął na częstsze korzystanie z połączeń telefonicznych.

Telefonia komórkowa

Według danych UKE zamieszczonych w *Raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2020 roku* na polskim rynku telefonii ruchomej działalność prowadziło 103 przedsiębiorców telekomunikacyjnych (91 w 2019 roku). Spośród wszystkich operatorów działających na rynku telefonii ruchomej, tak samo jak w poprzednim roku, pięciu posiadało własną infrastrukturę, czyli operatorzy MNO, tj.: Orange Polska S.A., Polkomtel Sp. z o.o., P4 Sp. z o.o., T-Mobile Polska S.A. i Aero 2 Sp. z o.o., natomiast 98 korzystało z sieci wybranego partnera technologicznego (operatorzy MVNO).

W 2020 roku odnotowano wzrost liczby użytkowników telefonii ruchomej. Łączna liczba aktywnych kart SIM wzrosła do 54,1 mln. I choć jest to więcej niż w 2019 roku (52,2 mln) to nadal poniżej poziomu w 2015 roku (56,6 mln). Penetracja usługami telefonii ruchomej wyniosła 141,5%¹¹ (wzrost o 5,5 p. proc. w stosunku do 2019 roku). W 2020 roku czas trwania połączeń wychodzących wzrósł o 17,9%. Użytkownicy telefonii ruchomej wykonali połączenia o łącznym czasie trwania 123,7 mld minut. Statystycznie na każdego mieszkańca Polski przypadało 3232 minut w ciągu roku, co było wartością większą o 500 minut niż w 2019 roku. W Małopolsce liczba użytkowników telefonów komórkowych nieznacznie wzrosła w 2019 roku do poziomu 96,2%. Dla porównania rok wcześniej było to 96%.

Wzrosła o 25,5% liczba kart M2M i osiągnęła poziom 4,8 mln. Według badania UKE respondenci korzystający z rozwiązań typu Machine to Machine najczęściej decydowali się na usługę Smart Telewizji (59,9%). Respondenci rozważający korzystanie z tego typu rozwiązań chcieliby skorzystać z usługi inteligentnego domu (55,8%) oraz Smart Telewizora (52,8%). Jako korzyść z zastosowania M2M wskazywana jest najczęściej oszczędność czasu (42,8%). Wśród zagrożeń najczęściej wymieniane było mniejsze poczucie prywatności (22,5%) oraz ryzyko nieuprawnionego dostępu do danych. M2M – Machine to Machine to zdolność urządzeń do komunikowania się z ludźmi i ze sobą nawzajem online w celu przekazywania danych.

Transmisja danych w sieciach ruchomych jest od kilku lat najbardziej dynamicznie rozwijającą się usługą. W 2020 roku przesłano łącznie 5082 PB danych. Jest to wynik o prawie 40,7% lepszy od odnotowanego rok wcześniej. W ujęciu statystycznym na jednego Polaka przypadło średnio 133 GB danych. Znaczący wpływ na dynamikę rozwoju tej usługi ma oferowanie przez operatorów coraz większych pakietów danych oraz zwiększający się zasięg sieci o wysokich przepływnościach.

Urząd Komunikacji Elektronicznej opublikował wyniki *Badania konsumenckiego dzieci i rodziców oraz nauczycieli 2020*. Zgodnie z nimi ponad 80% dzieci w wieku szkolnym posiada telefon komórkowy i zaczyna z niego korzystać już w wieku 7–8 lat. Prawie wszystkie dzieci w wieku szkolnym (97%) korzystają z Internetu. Do nauki w trybie zdalnym zdecydowana większość uczniów wykorzystuje komputer/laptop dostępny w gospodarstwie domowym. Tylko 4% korzysta ze sprzętu użyczzonego przez szkołę/gminę. 2/3 rodziców deklaruje stosowanie kontroli nad korzystaniem przez dziecko z własnego telefonu. Najczęściej stosowanym rodzajem kontroli jest wspólne ustalenie z dzieckiem zasad korzystania z telefonu. Korzystanie z ustawień bezpieczeństwa czy specjalnych aplikacji służących do kontroli rodzicielskiej jest stosowane relatywnie rzadziej. 80% rodziców przyznaje, że ich dziecko samodzielnie instaluje aplikacje na telefon. Prawie 60% nauczycieli zgodziło się z opinią, że w Internecie

jest zbyt dużo nieodpowiednich treści zawierających seks, przemoc i przekleństwa. Przeciwnego zdania był co trzeci badany. Przejście na zdalny system nauki wymagało od nauczycieli przystosowania się do nowych warunków w wielu obszarach. Wcześniejsze doświadczenie w prowadzeniu lekcji online posiadał co czwarty badany.

Według raportu UKE *Badanie opinii publicznej w zakresie funkcjonowania rynku usług telekomunikacyjnych oraz preferencji konsumentów*, prawie wszyscy Polacy korzystają z telefonii komórkowej. Najczęściej wybieraną przez

— więcej informacji

Więcej informacji o *Badaniu konsumenckim dzieci i rodziców oraz nauczycieli 2020* na stronie: <https://www.uke.gov.pl/akt/badanie-konsumenckie-dzieci-i-rodzicow-ora-z-nauczycieli-2020,372.html>

— więcej informacji

Więcej informacji o *Badaniu opinii publicznej w zakresie funkcjonowania rynku usług telekomunikacyjnych oraz preferencji konsumentów* na stronie: <https://www.uke.gov.pl/akt/badanie-konsumenckie-2020-klienci-indywidualni,374.html>

badanych ofertą telefonii komórkowej jest abonament. Aż 92% badanych, posiadających telefon komórkowy, korzysta za jego pośrednictwem z Internetu. Polacy korzystają z Internetu w telefonie głównie w celu przeglądania stron internetowych, używania komunikatorów oraz odbierania maili. Najważniejszym atutem korzystania z Internetu mobilnego jest możliwość korzystania z Internetu poza domem, a tym samym większa niezależność (44,6%).

4. Trendy w obszarze ICT

Od kilku lat w rozważaniach ekspertów ICT na temat przyszłości pojawiają się niemal te same trendy, które jednak z czasem ewoluują. Wciąż podkreśla się znaczenie technologii chmurowych, analizy big data, internetu rzeczy, sztucznej inteligencji (AI), rozszerzonej i wirtualnej rzeczywistości, a także technologii blockchain oraz cyberbezpieczeństwa. Ogromny wpływ na trendy w obszarze ICT wywarł 2020 rok z uwagi na pandemię COVID-19, który przyspieszył transformację cyfrową.

Zgodnie z przedstawioną przez Komisję Europejską w marcu 2021 roku wizją i kierunkami transformacji cyfrowej w Europie do 2030 roku oczekuje się, że w perspektywie do 2030 roku 75 proc. przedsiębiorstw w UE będzie korzystała z chmury, AI czy dużych zbiorów danych, a minimum 90 proc. MŚP osiągnie co najmniej podstawowy

poziom wykorzystania technologii cyfrowych. Dodatkowo oczekuje się, że liczba specjalistów w dziedzinie ICT osiągnie 20 mln i nastąpi większa równowaga płci w zawodzie. Zakłada się także że min. 80 proc. ludności będzie posiadało podstawowe umiejętności cyfrowe.

Eksperti cytowani przez magazyn Computerworld zwracają uwagę, że w związku z pandemią COVID-19, z dnia na dzień cały świat był zmuszony zacząć korzystać z usług online na znacznie większą skalę niż kiedy-

kolwiek wcześniej. Praca, nauka, zakupy – wszystko to przeniosło się do sieci i znaczna część nowych użytkowników zostanie już tam na stałe. Kluczowe stało się w tym momencie zachowanie bezpieczeństwa połączeń, danych czy zakupów online. Wzmógł się ruch w sieci to także wzmożona aktywność cyberprzestępców, którzy szybko zaadaptowali się do nowych warunków i właśnie dlatego 2021 rok będzie stał pod znakiem bezpieczeństwa cyfrowego. Eksperti

cytowani przez serwis wirtualnedia.pl wskazują na kilka niepokojących trendów, które odegrają istotną rolę w 2021 roku. Jest wśród nich naruszenie firmowych danych w gospodarstwach domowych, co związane jest ze wzrostem znaczenia pracy zdalnej. Najbardziej

narażone na ataki będą małe i średnie przedsiębiorstwa, bowiem pospieszne przejście pracowników do trybu pracy zdalnej ujawniło istnienie wielu luk w za-

bezpieczeniach. Coraz częściej także cyberprzestępcy wykazują zainteresowanie nie tylko systemami opera-

cyjnymi czy usługami, ale również oprogramowaniem układowym, czyli firmware’em. Cyberprzestępcy zaczną

coraz częściej atakować łańcuchy dostaw. Z powodów politycznych, a także ekonomicznych, ataki na łań-

cuchy dostaw obejmą branże, które w przeszłości nie były obiektem zainteresowania cyberprzestępców, takie jak

opieka zdrowotna czy nieruchomości.

Wzrośnie wykorzystanie platform cyfrowych nowej generacji, które unowocześnią infrastrukturę i aplikacje oraz

umożliwią firmom tworzenie i dostarczanie nowych produktów oraz usług klientom i pracownikom. Zyskają na zna-

czeniu technologie, które będą upraszczać i cyfryzować procesy, w tym kanały sprzedaży. Dążenie firm do udostępniania wszystkich usług i rozwiązań oczekiwanych przez klientów na ich smartfonach będzie miało dalekosiężne

— więcej informacji

Więcej informacji na stronie Unii Europejskiej https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_pl

— więcej informacji

Więcej informacji w serwisie wirtualnedia.pl <https://www.wirtualnedia.pl/artykul/phishing-i-ataki-na-firmware-cyberprzestepstwa-w-2021-roku>

— więcej informacji

Więcej informacji w artykule opublikowanym na stronie Computerworld <https://www.computerworld.pl/news/Trendy-technologiczne-w-2021-roku,424556.html>

konsekwencje dla ich modeli biznesowych. Liderami w swoich branżach mogą stać się te firmy i przedsiębiorstwa, które nauczą się nie tylko zbierać, ale także analizować dane swoich klientów i na tej podstawie identyfikować nowe okazje biznesowe.

Nieodwracalnie zmienił się sposób pracy. Wiele osób w dalszym ciągu będzie pracować z domu, lecz zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa osób, które wrócą do siedziby firmy, będzie wymagało wysiłku. Zmieni się podejście do środowiska pracy oraz komunikacja w przedsiębiorstwach. Dodatkowo wyzwaniem okaże się dostęp do wykwalifikowanych pracowników. Dużo firm postawi na w pełni cyfrową strategię pozyskiwania personelu, aby stworzyć bardziej dynamiczne i różnorodne kadry.

Podając za raportem IDC *Cyfrowa Transformacja Pracy*, aż 60 proc. firm z listy Forbes Global 2000 zobowiązało się do 2023 roku zapewnić parytet techniczny pracownikom, którzy chcą pracować w modelu hybrydowym. Chodzi o możliwość zapewnienia członkom zespołów pracy wspólnej, osobno oraz w czasie rzeczywistym. IDC definiuje

parytet technologiczny jako „wymóg, aby wszyscy pracownicy mieli bezpieczny dostęp do zasobów niezbędnych do wykonywania swojej pracy, niezależnie od preferowanego urzędnienia oraz lokalizacji”.

Obecny od lat trend dotyczący rozwoju sztucznej inteligencji (AI) zyskał dodatkowe znaczenie, ponieważ samouczące się algorytmy i inteligentne maszyny mają do odegrania istotną rolę w ciągłej walce z epidemią, a także innymi wyzwaniami przyszłości. Już teraz moż-

na zaobserwować szerokie zastosowanie rozpoznawania mowy czy wzorców, a także prognozowania i diagnostyki. W kolejnym roku AI zyska szczególnie na znaczeniu, pomagając interpretować i rozumieć otaczający nas świat.

— więcej informacji

Więcej informacji na stronie serwisu [itbiznes.pl](https://itbiznes.pl/biznes/cyfrowa-transformacja-pracy-raport-idc-praca-hybrydowa-przyszlosc/) <https://itbiznes.pl/biznes/cyfrowa-transformacja-pracy-raport-idc-praca-hybrydowa-przyszlosc/>

ANEKS

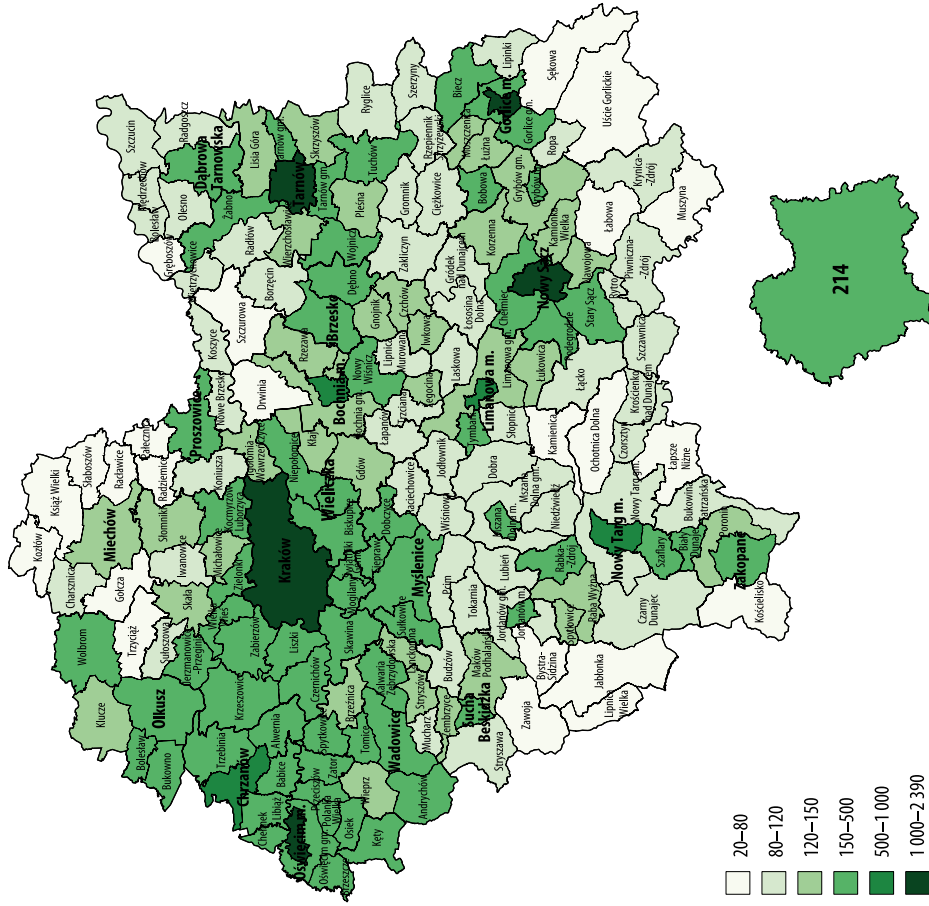
Tabela I. Pozycja Małopolski na tle kraju i wybranych województw

Wyszczególnienie	Województwa						Lokata				
	Polska	Małopolskie	Wielkopolskie	Dolnośląskie	Pomorskie	2010	2012	2014	2018	2019	2020
Ludność w tys.	38 265,0	3 410,4	3 496,5	2 891,3	2 346,7	4.	4.	4.	4.	4.	4.
Gęstość zaludnienia na km ²	122	225	117	145	128	2.	2.	2.	2.	2.	2.
Wskaźnik urbanizacji (%)	59,9	48,1	53,7	68,2	63,2	13.	13.	13.	13.	13.	13.
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-3,2	-1,0	-1,2	-4,1	-0,5	3.	3.	3.	2.	2.	2.
Saldo migracji wew. i zagr. na pobyt stały na 1000 mieszkańców	0,1	1,2	0,5	1,3	1,7	2.	2.	2ex	3.	3.	4.
Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku (%)	6,2	5,3	3,7	5,6	5,9	4.	4.	4.	3.	3.	4.
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1 ofertę pracy (stan w grudniu 2020 roku)	24	23	16	15	22	7.	5.	10.	6ex.	9.	8ex.
Przemysł											
> produkcja sprzedana w mln zł	1 509 370,9	109 398,4	182 996,2	146 202,6	91 650,4	6.	6.	6.	5.	5.	5.
> dynamika produkcji	99	98,1	98,4	105,4	101,5	2.	6.	15.	4.	8.	11.
> dynamika przeciętnego zatrudnienia	101,9	107,7	101,9	102,2	102,7	4ex.	8ex.	9.	9.	1.	6.
Budownictwo											
> produkcja sprzedana w mln zł	265 997,8	26 416,0	29 349,7	16 530,0	19 374,4	4.	4.	4.	4.	4.	4.
> dynamika produkcji	100,4	115,1	98,0	96,3	102,9	1.	13.	8.	3.	10.	3.
> dynamika przeciętnego zatrudnienia	100,2	100,7	100,5	98,6	101,6	5.	12.	5.	6.	5.	5ex.
Mieszkania oddane do użytkowania	221 978	19 734	22 434	21 742	19 181	4.	3.	2.	4.	3.	4.
Przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę	29,2	28,7	29,8	30,9	28,2	9.	10.	8.	9.	10.	9.
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. mieszkańców	43,5	40,3	37,4	45,4	36	12.	14.	14.	13.	12.	bd.
Podmioty gospodarki narodowej w systemie REGON	4 663 378	426 306	461 225	396 046	318 518	4.	4.	4.	5.	4.	4
> w tym spółki prawa handlowego	552 091	47 258	54 933	47 459	31 955	5.	5.	5.	5.	5.	5.
> z tego z udziałem kapitału zagranicznego	78 645	6 048	5 990	6 728	3 311	7.	7.	6.	4.	4.	3.
Powierzchnia użytków rolnych w tys. ha	14 681,6	548,9	1 762,6	898,0	762,9	12.	12.	12.	11.	11.	12.

Wyszczególnienie	Województwa										Lokata			
	Polska	Małopolskie	Wielkopolskie	Dolnośląskie	Pomorskie	2010	2012	2014	2018	2019	2020			
		45,8	40,0	47,0	53,0	50,5	14.	10.	12.	6.	10.	12.		
Plony zbóż podstawowych z 1 ha w dt	344,7	317,0	367,7	342,8	357,2	16.	12.	14.	10.	10.	12.			
Plony ziemniaków z 1 ha w dt	43,2	32,5	62,6	11,6	28,6	8.	8.	9.	9.	9.	8.			
Bydło na 100 ha użytków rolnych w szt.	77,9	25,8	230,9	17,5	109,0	11.	11.	12.	14.	15.	14.			
Trzoda chlewna na 100 ha użytków rolnych w szt.	775 282	95 474	37 751	72 263	115 673	3.	3.	3.	3.	3.	3.			
Miejsca noclegowe w bazie noclegowej turystyki	149 090,5	14 128,0	15 833,0	11 531,0	9 554,1	3.	3.	3.	3.	3.	3.			
Dochoody budżetów gmin w mln zł	134 883,1	10 550,0	9 721,5	9 843,1	8 990,0	3.	4.	3.	3.	3.	3.			
Dochoody budżetów powiatów i miast na prawach powiatów w mln zł	20 956,6	2 046,2	1 814,7	1 378,7	1 102,3	3.	4.	6.	3.	4.	2.			
Dochoody budżetów województw w mln zł	30 284,8	4 132,8	1 847,3	2 368,2	2 287,9	2.	2.	2.	2.	2.	bd.			
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w mln zł*	2 287 738	185 720	225 951	189 195	135 663	5.	5.	5.	5.	5.	bd.			
Produkt krajowy brutto w mln zł*	59 598	54 546	64 641	65 240	58 031	8.	8.	7.	7.	7.	7.			
> na mieszkańca w zł*														

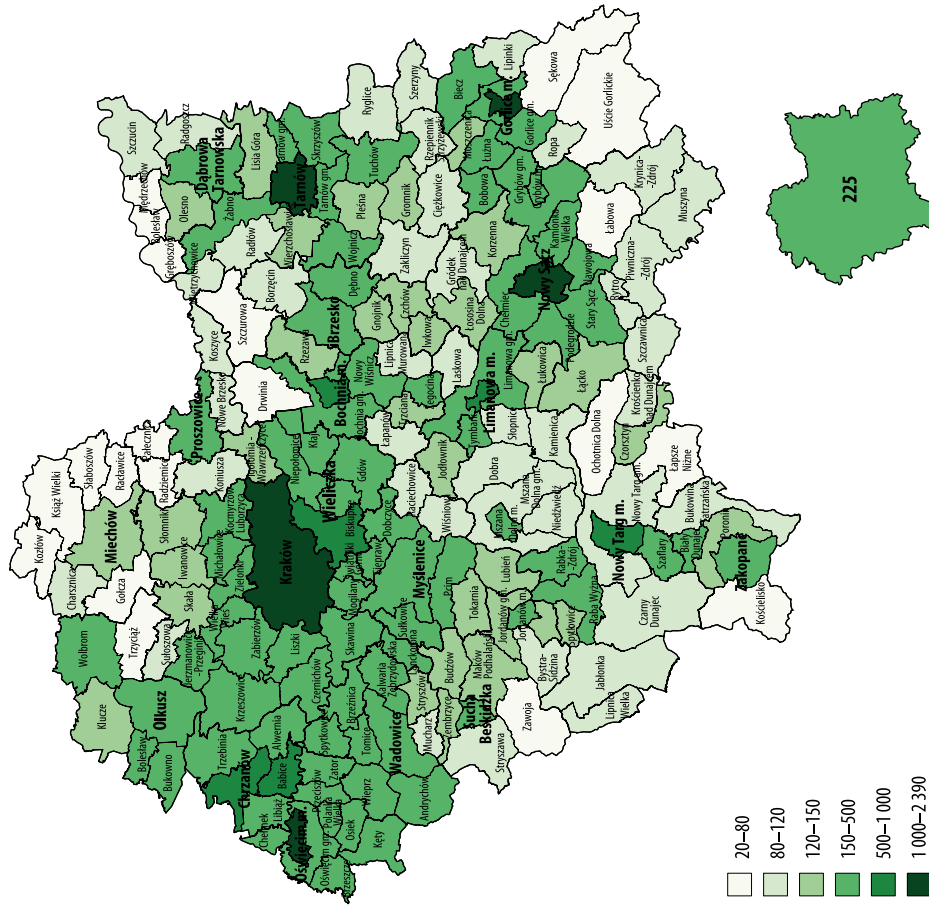
* dane za 2019 rok

Mapa I. Gęstość zaludnienia w 2000 roku (ludność na km²)

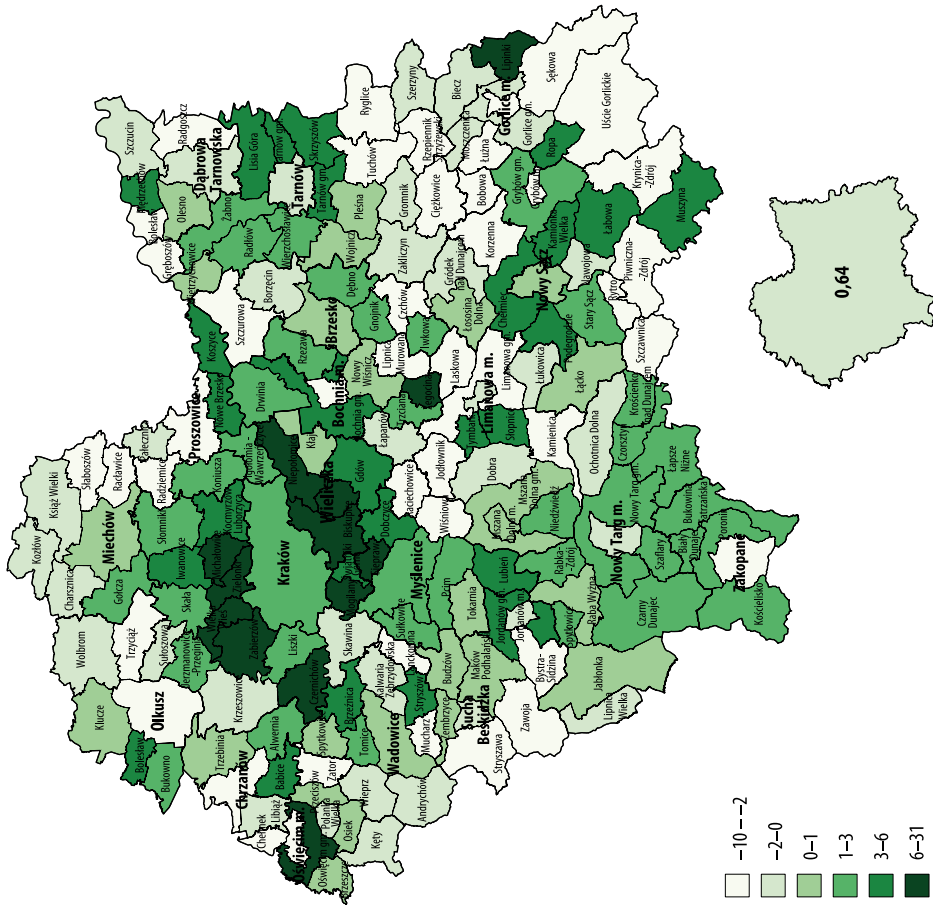
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa II. Gęstość zaludnienia w 2020 roku (ludność na km²)

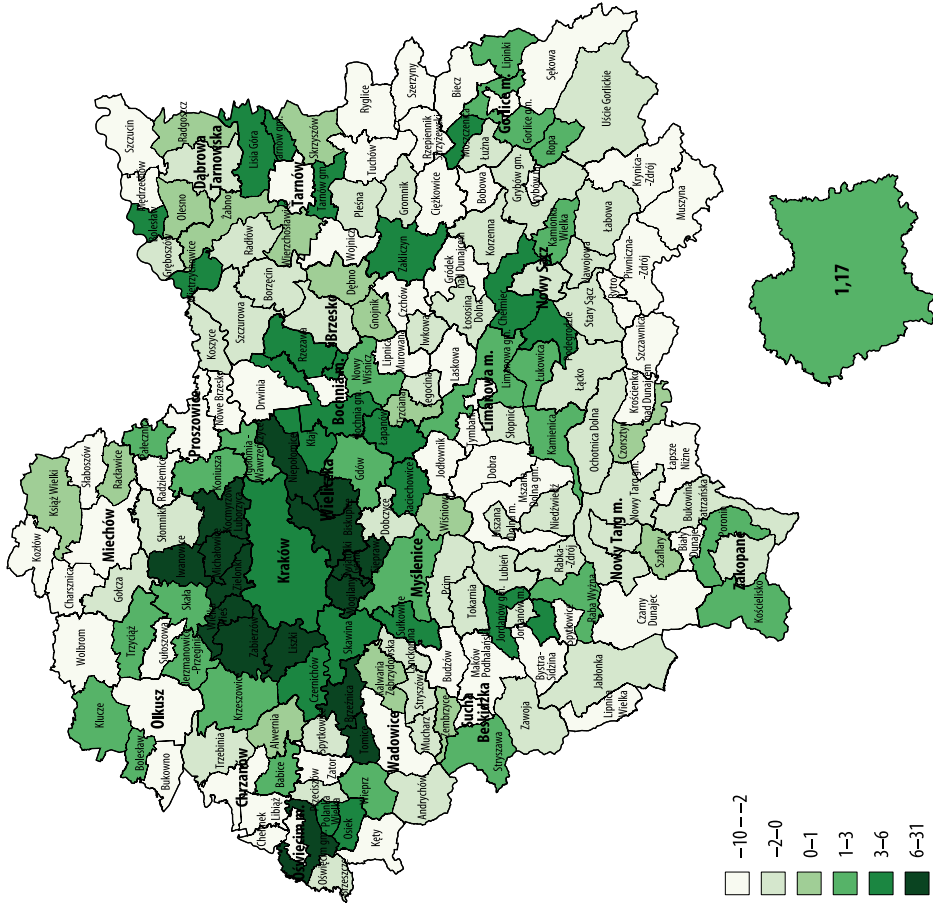
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa III. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2000 roku (w %)

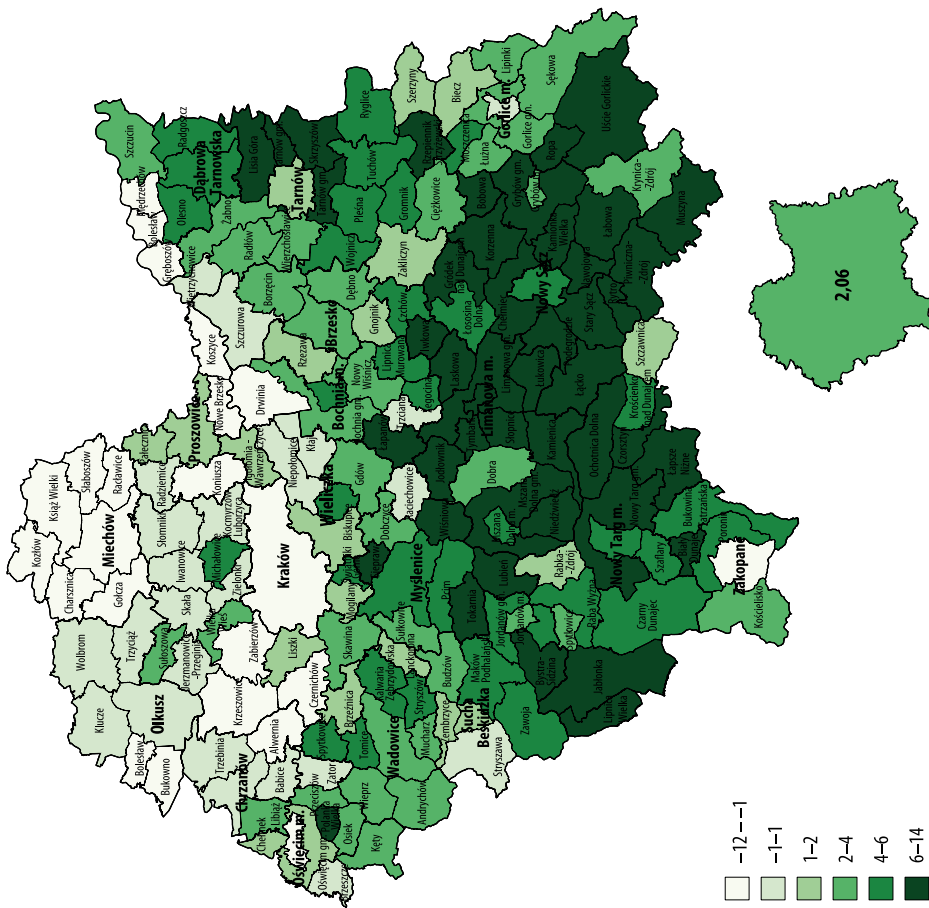
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa IV. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2020 roku (w %)

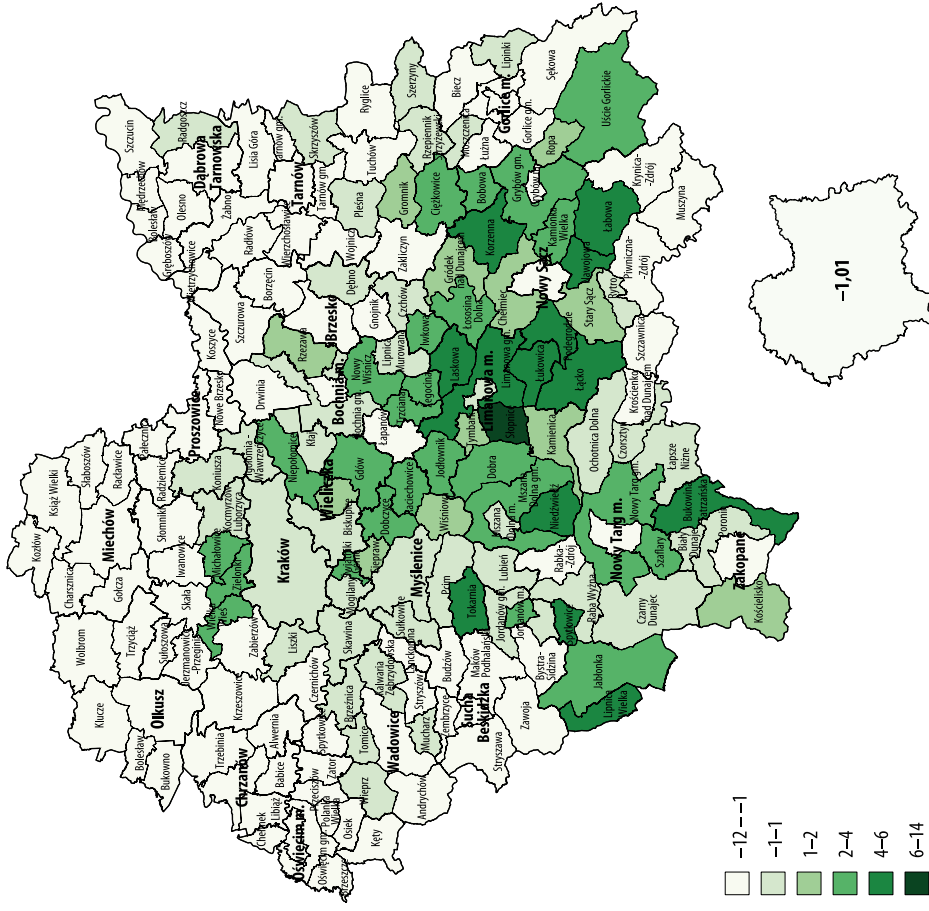
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa V. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w 2000 roku (w ‰)

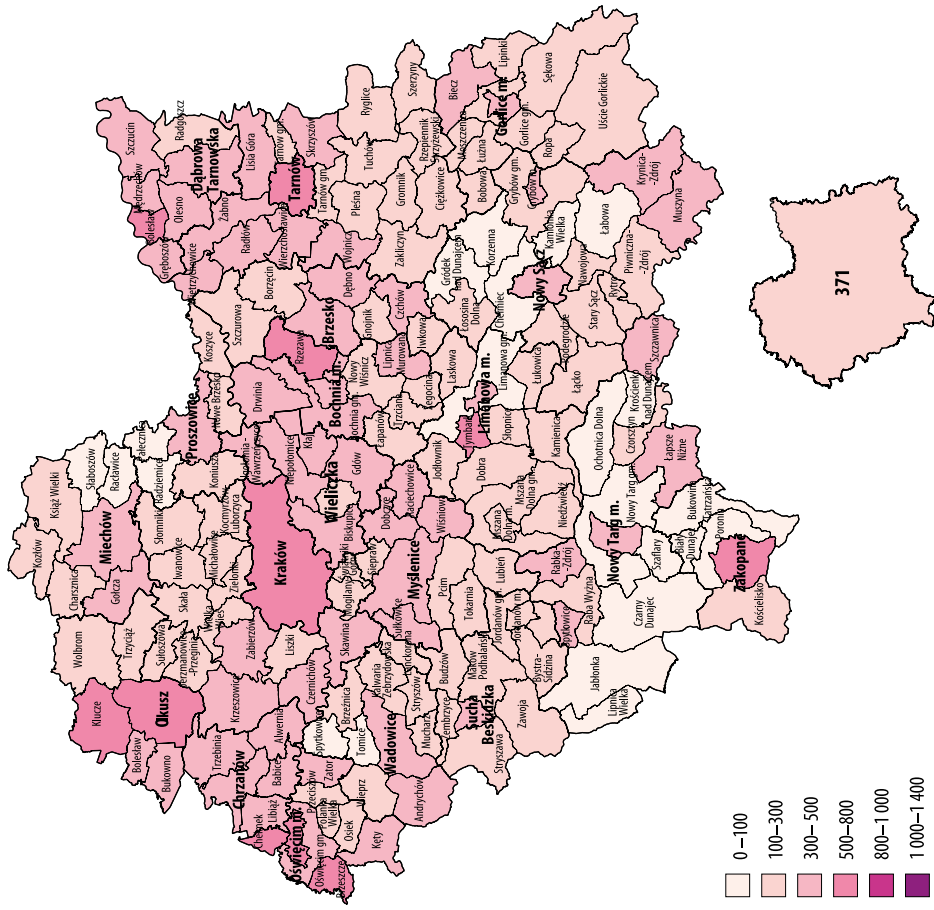
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa VI. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w 2020 roku (w ‰)

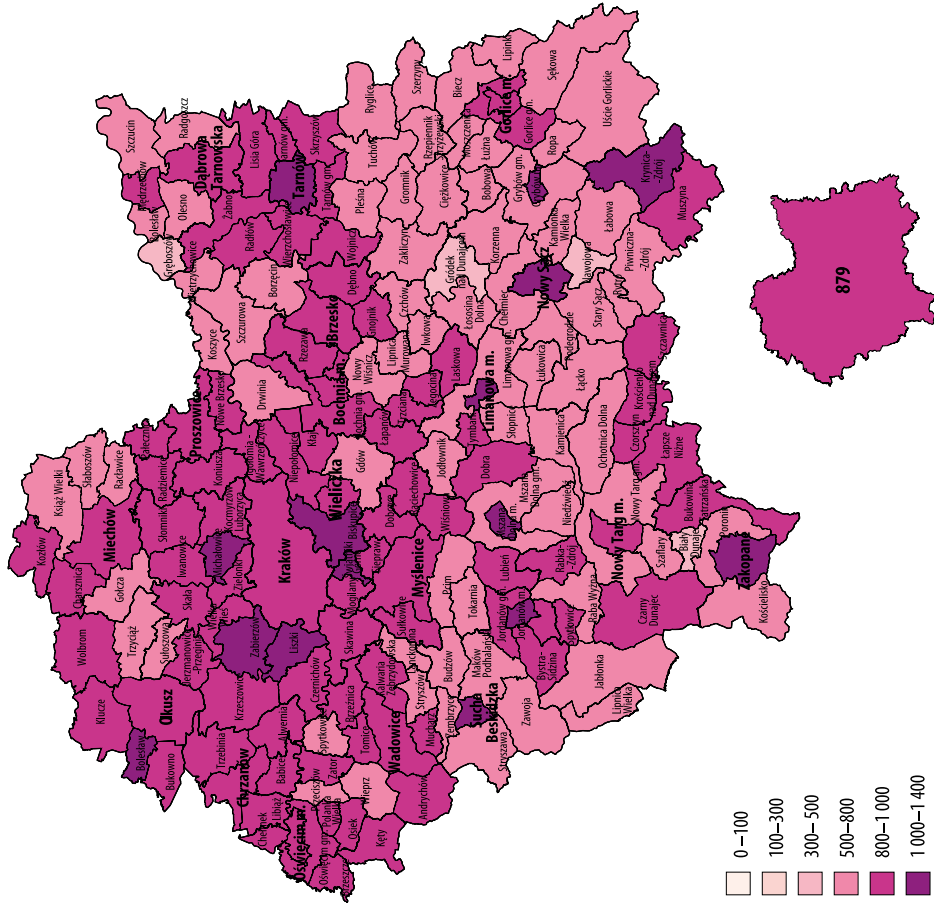
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa VII. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat w 2003 roku

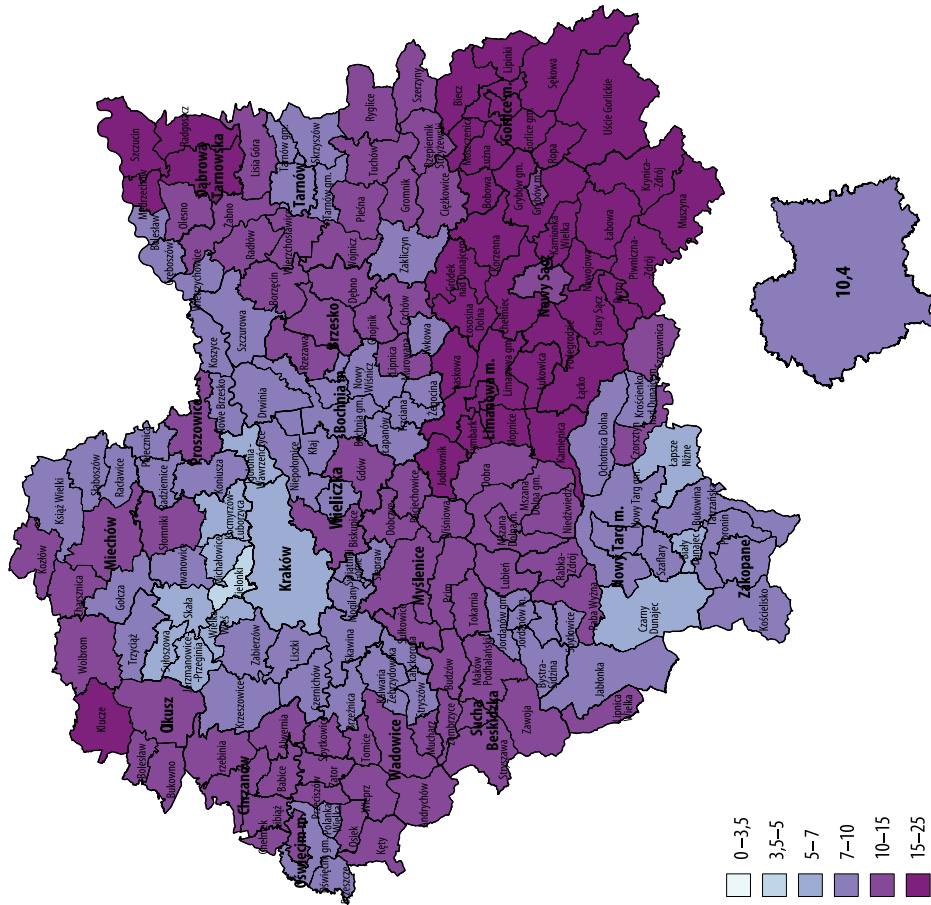
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa VIII. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat w 2020 roku

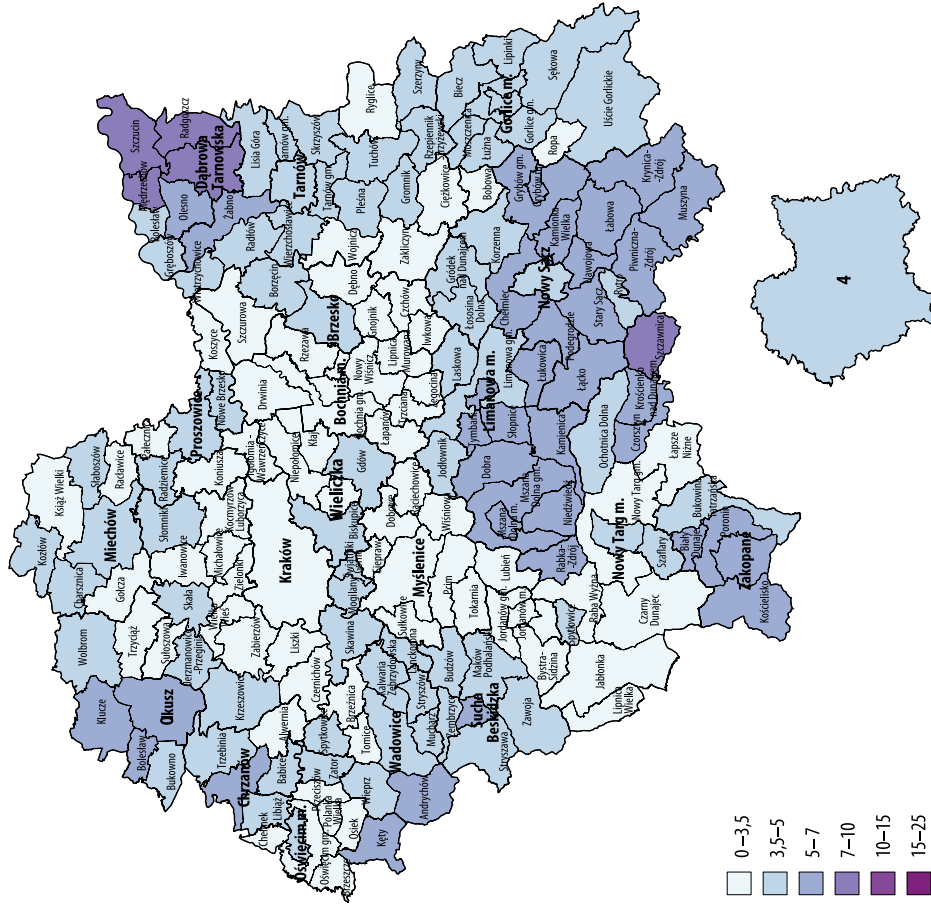
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa IX. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2003 roku (w %)

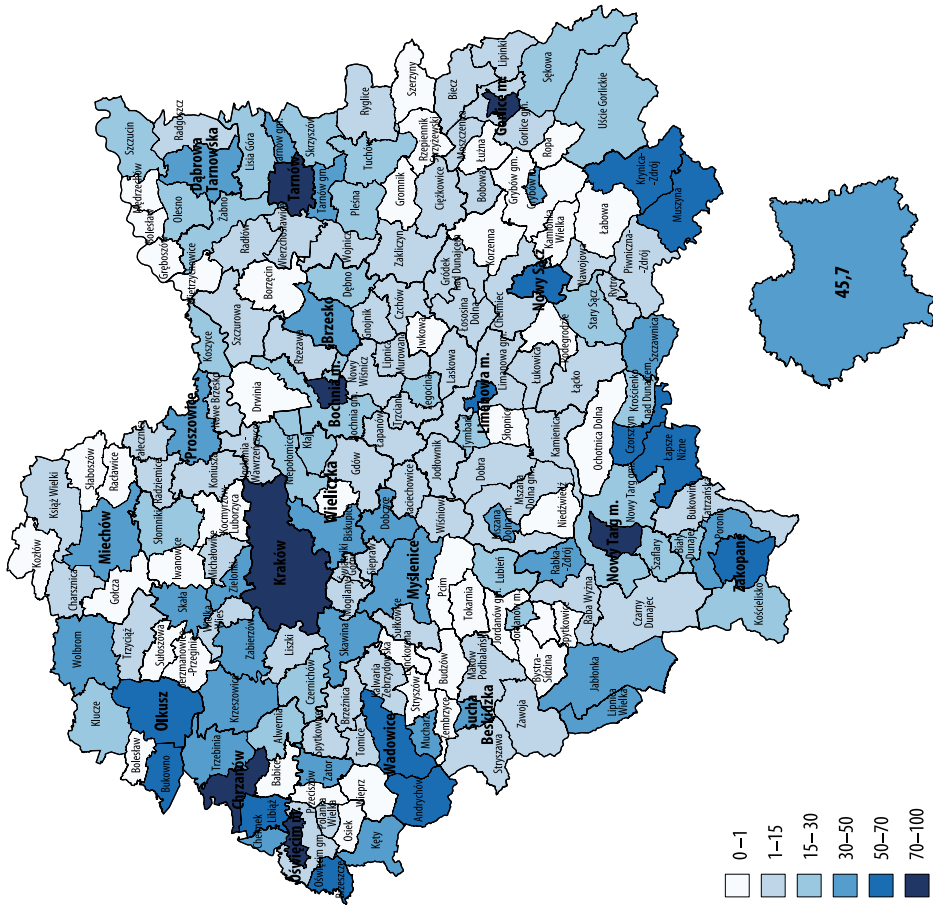
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa X. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2020 roku (w %)

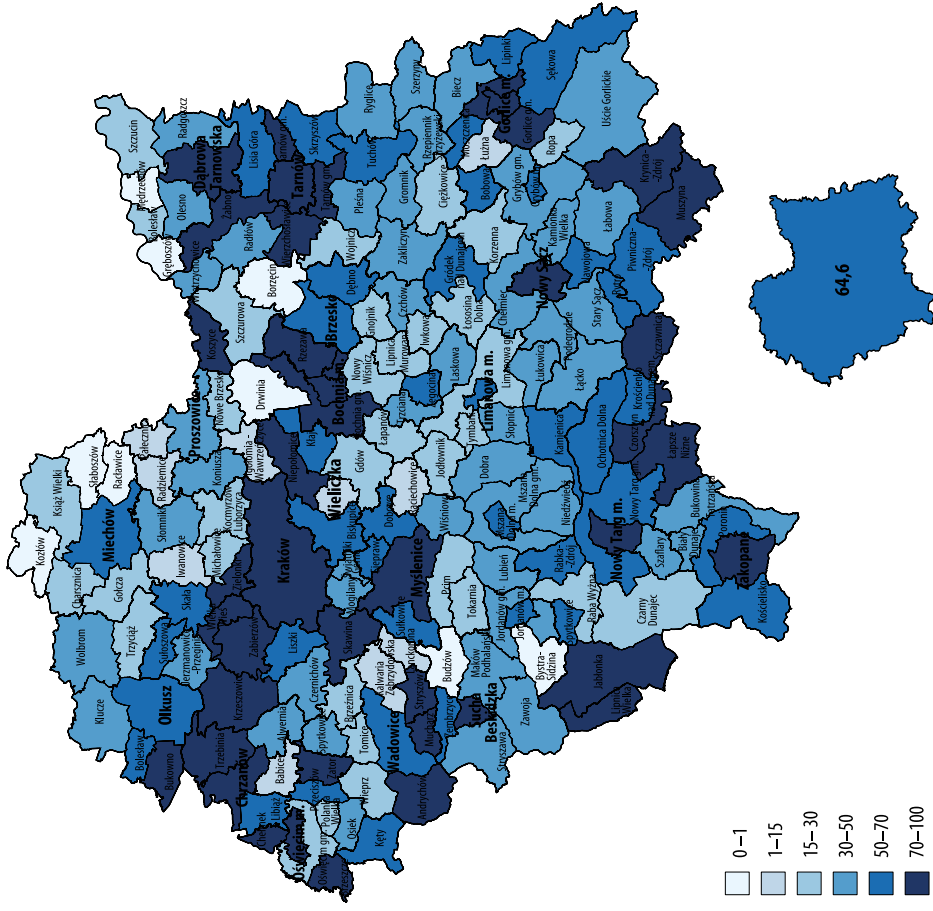
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XI. Korzystający z kanalizacji w 2002 roku (w %)

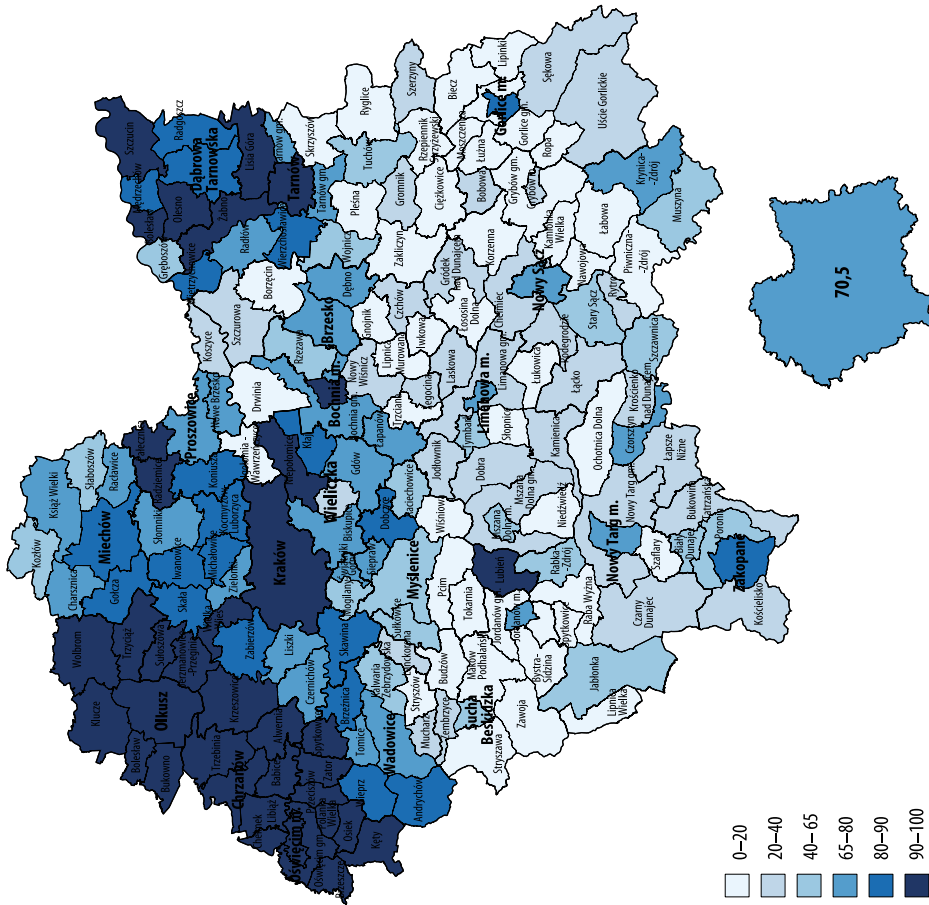
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XII. Korzystający z kanalizacji w 2020 roku (w %)

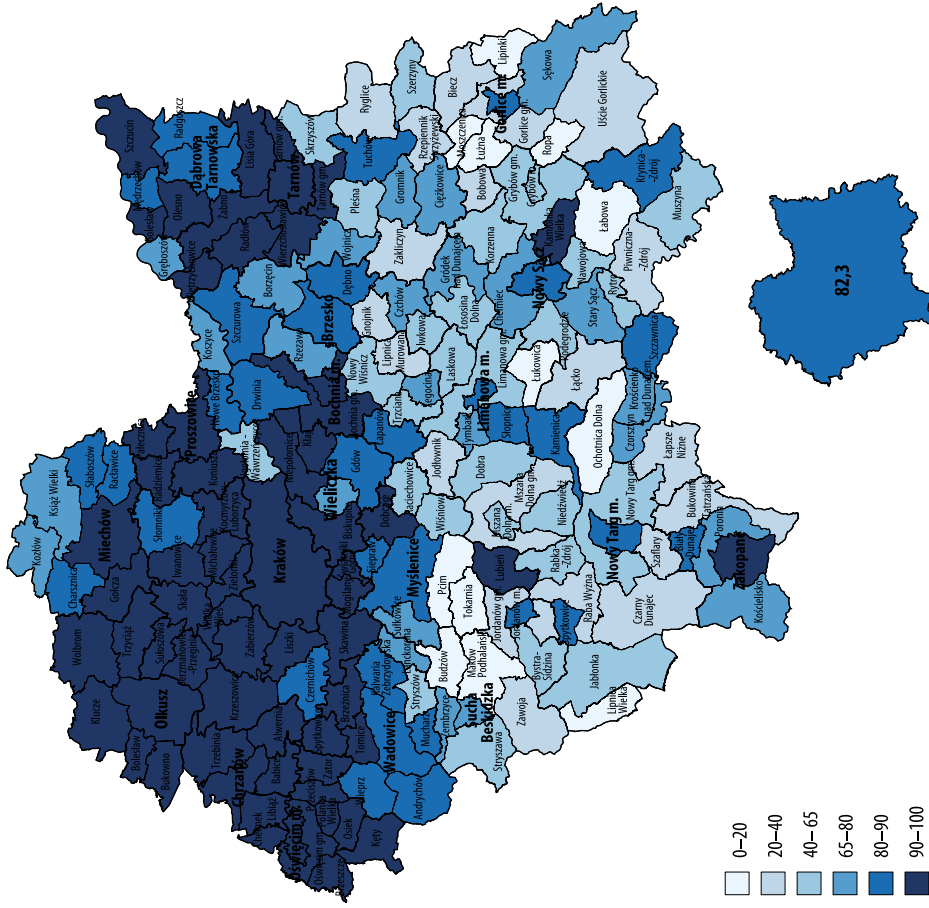
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XIII. Korzystający z wodociągów w 2002 roku (w %)

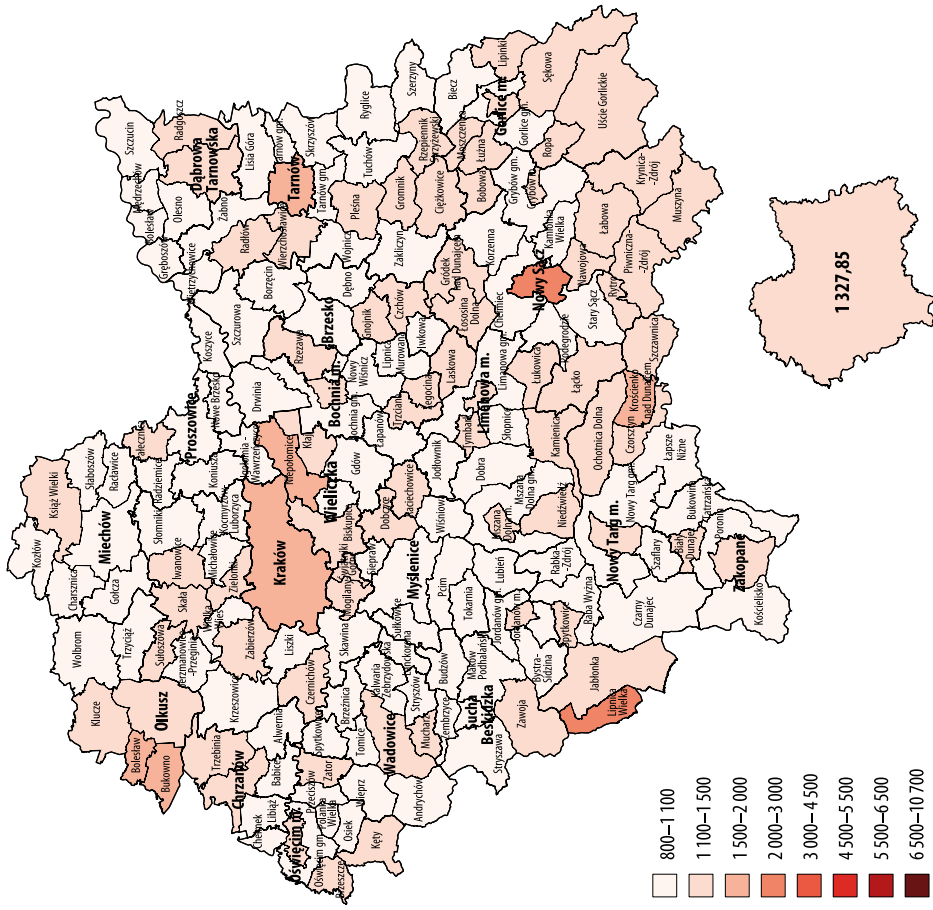
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XIV. Korzystający z wodociągów w 2020 roku (w %)

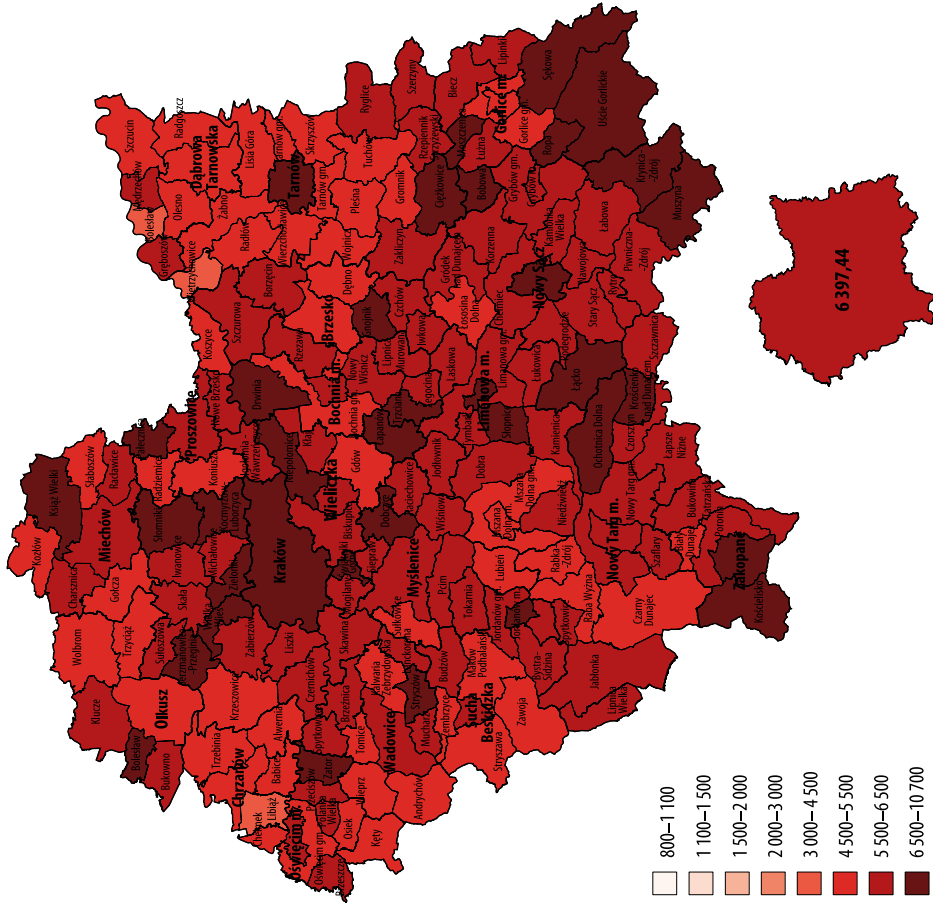
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XV. Dochody gmin na 1 mieszkańca w 2000 roku (w zł)

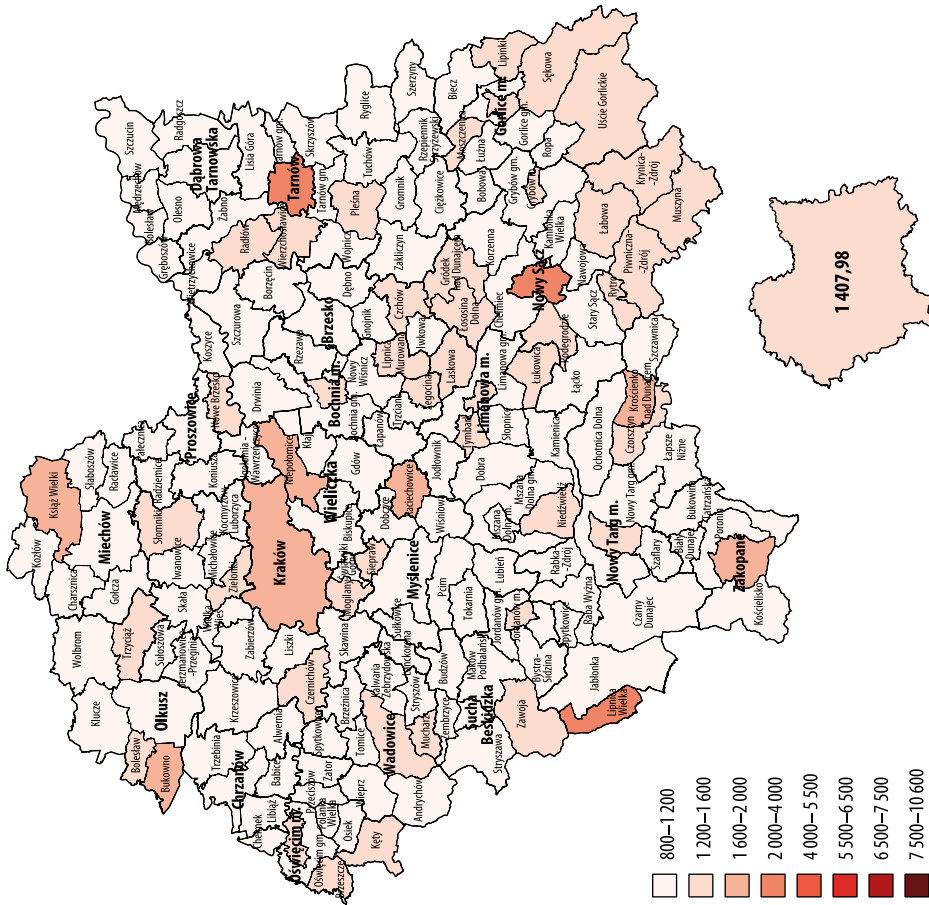
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XVI. Dochody gmin na 1 mieszkańca w 2020 roku (w zł)

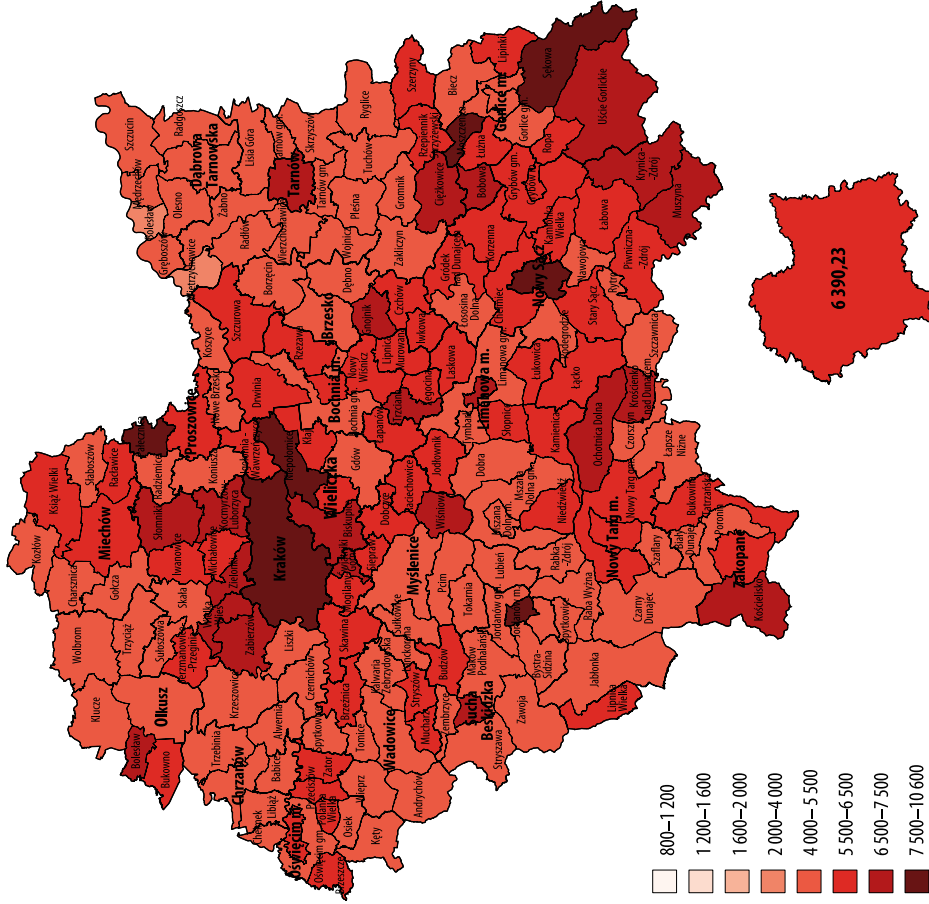
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XVII. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w 2000 roku (w zł)

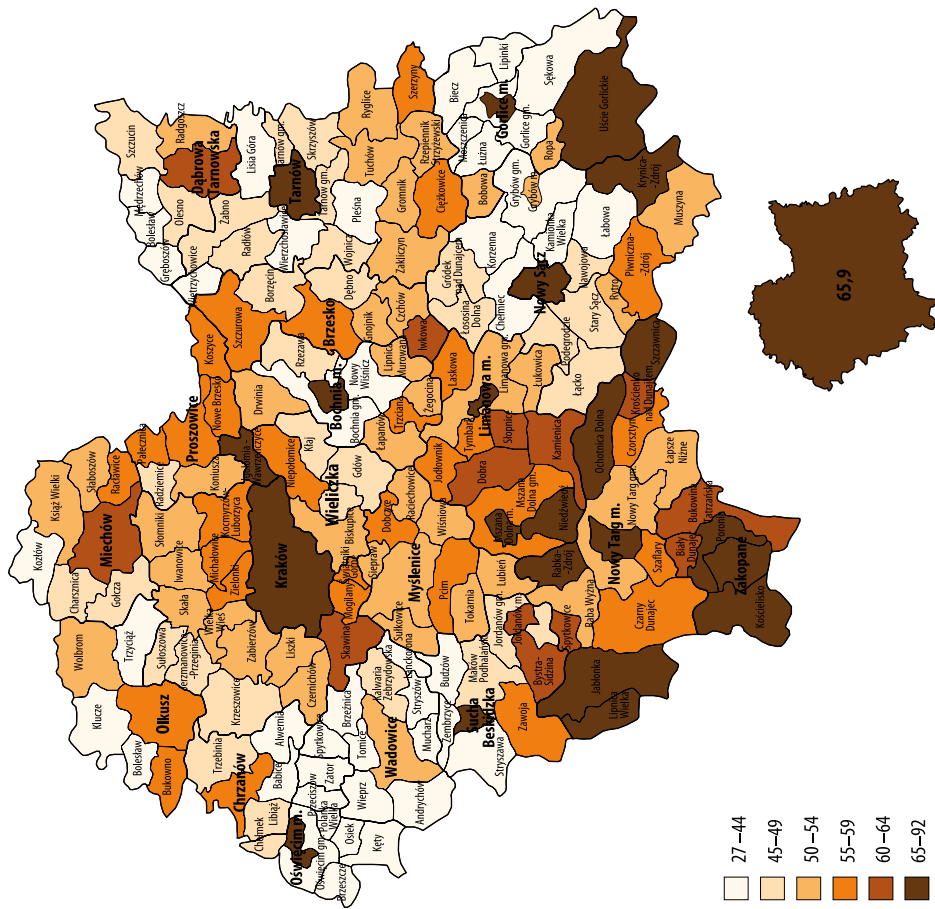
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XVIII. Wydatki gmin na 1 mieszkańca w 2020 roku (w zł)

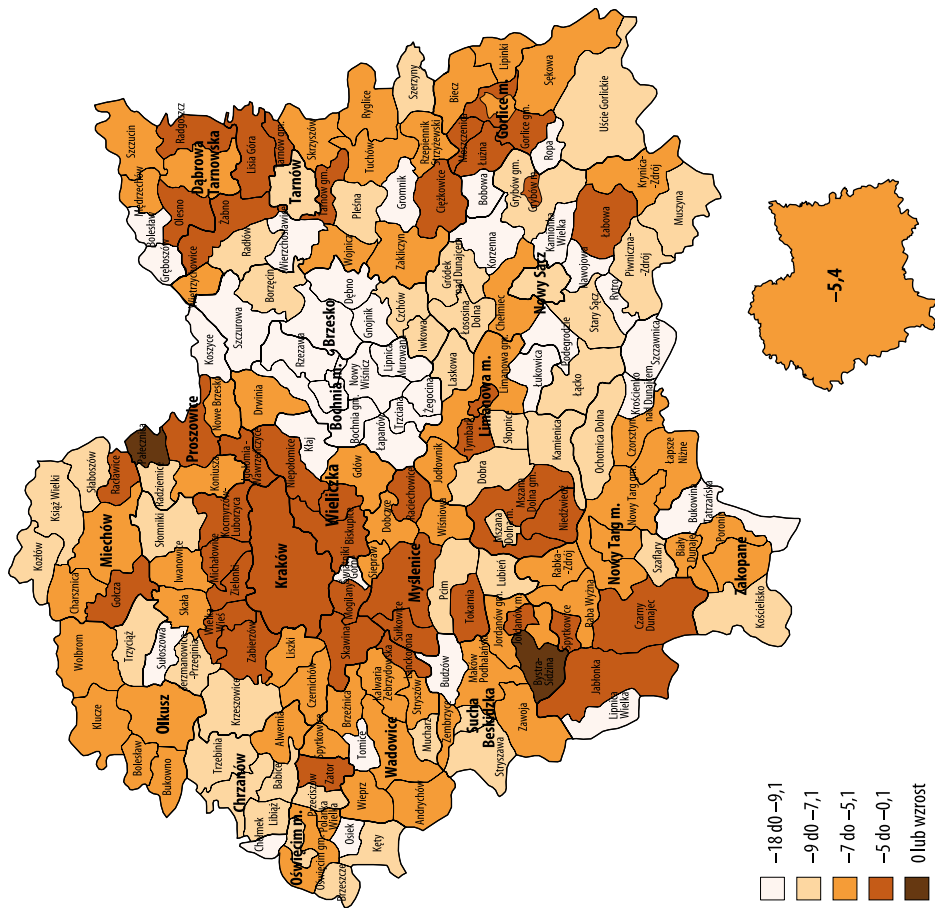
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XX. Odserek podatków podatników dochodowego od osób fizycznych (PIF-11) pracujących w miejscowości zamieszkania w 2020 roku (w %)

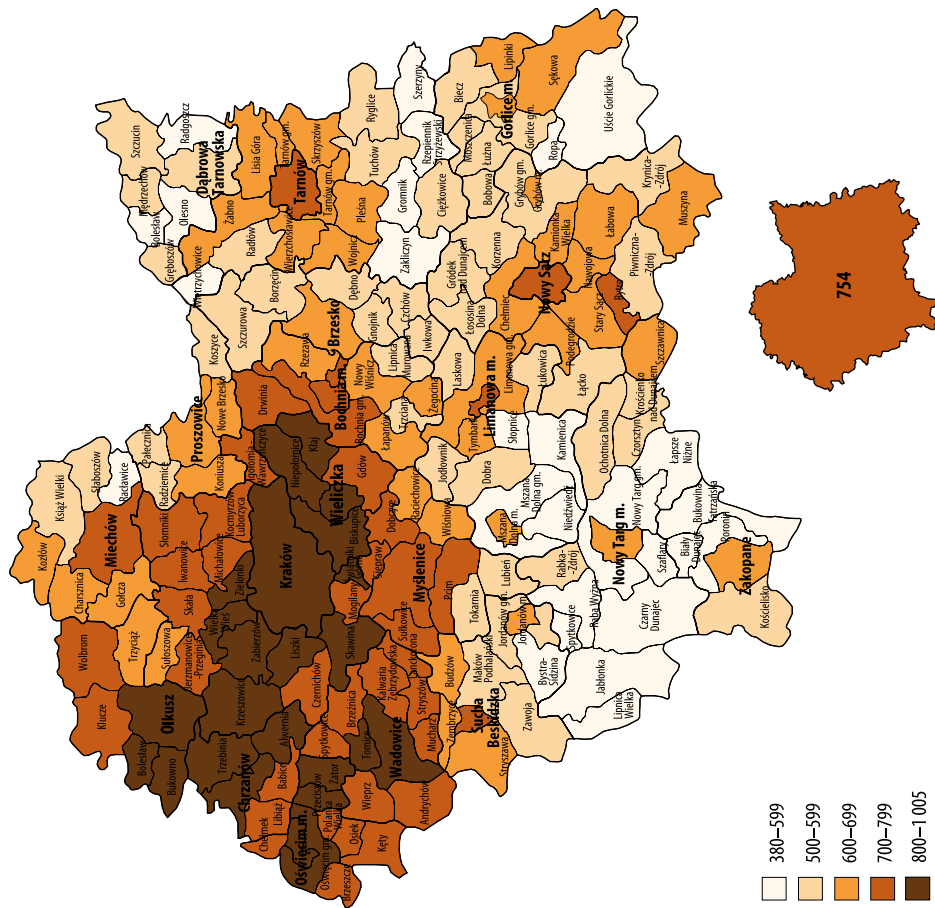
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Krakowie.

Mapa XIX. Zmiana liczby podatników podatku dochodowego od osób fizycznych zatrudnionych na umowie o pracę w 2020 roku w stosunku do 2019 roku

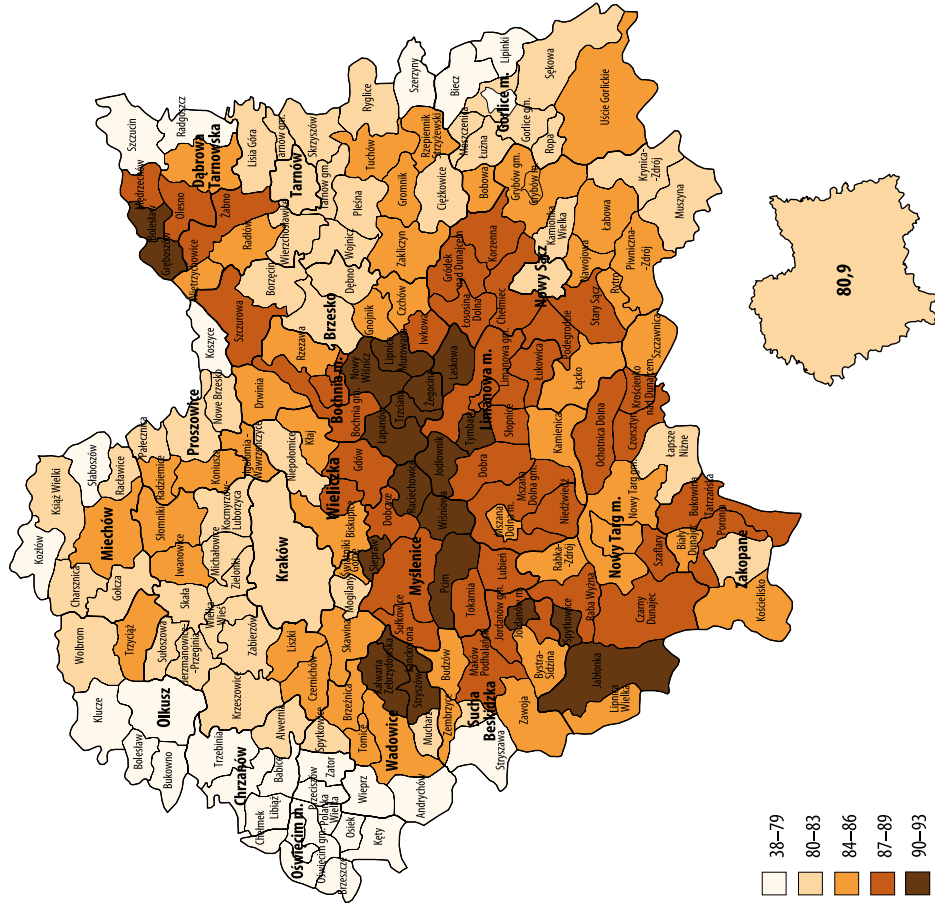
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Krakowie.

Mapa XXI. Liczba podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) na 1000 osób w wieku produkcyjnym w 2020 roku (w osobach)

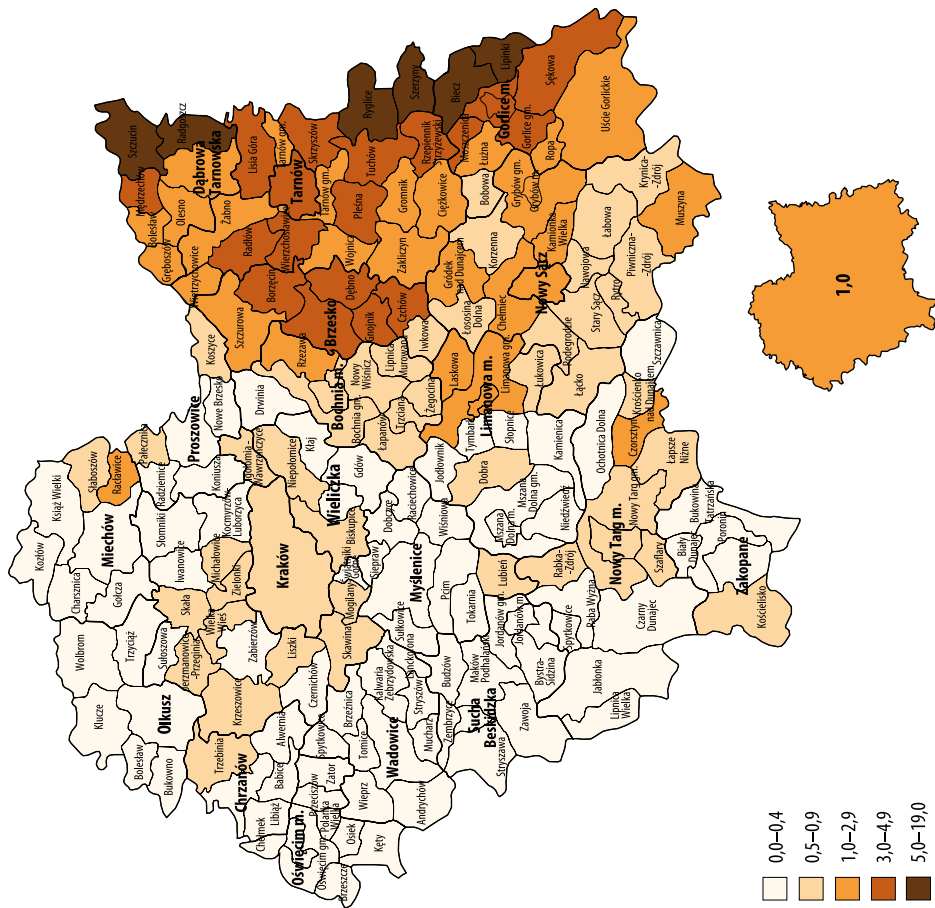
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Krakowie.

Mapa XXII. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-11) pracujących u płatników w 2020 roku (w %)

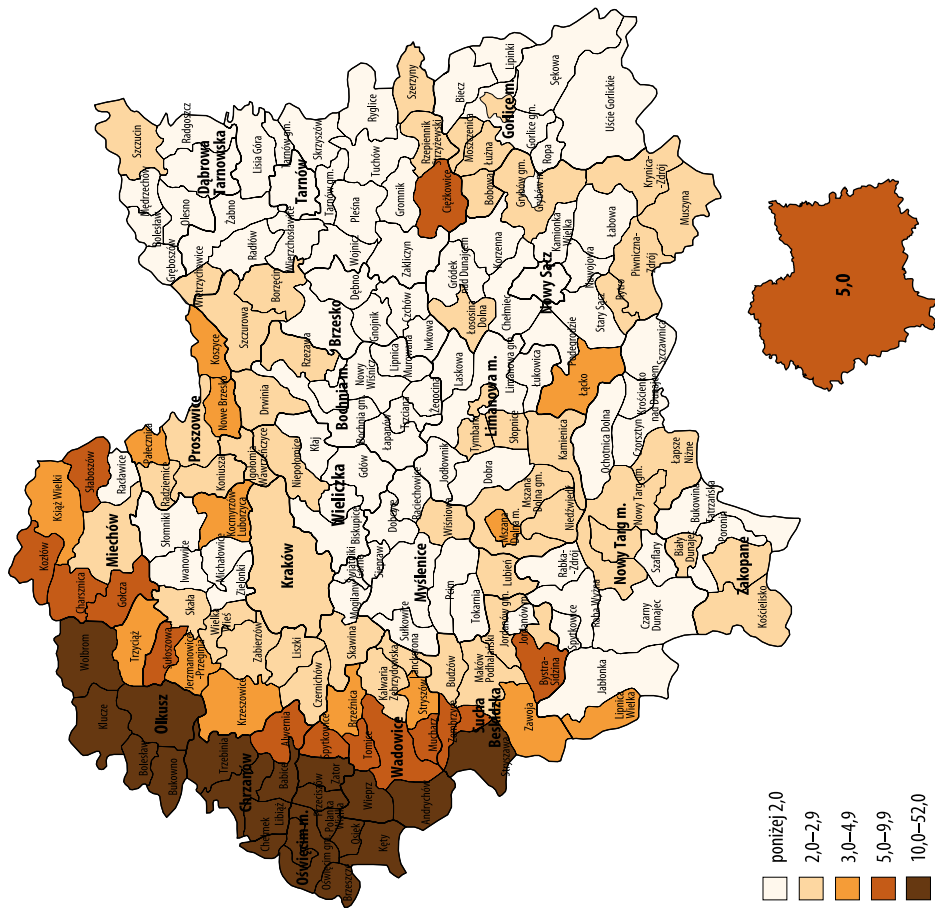
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Krakowie.

Mapa XXIII. - Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIF-11) pracujących u płatników w Podkarpaciu w 2020 roku (w %)

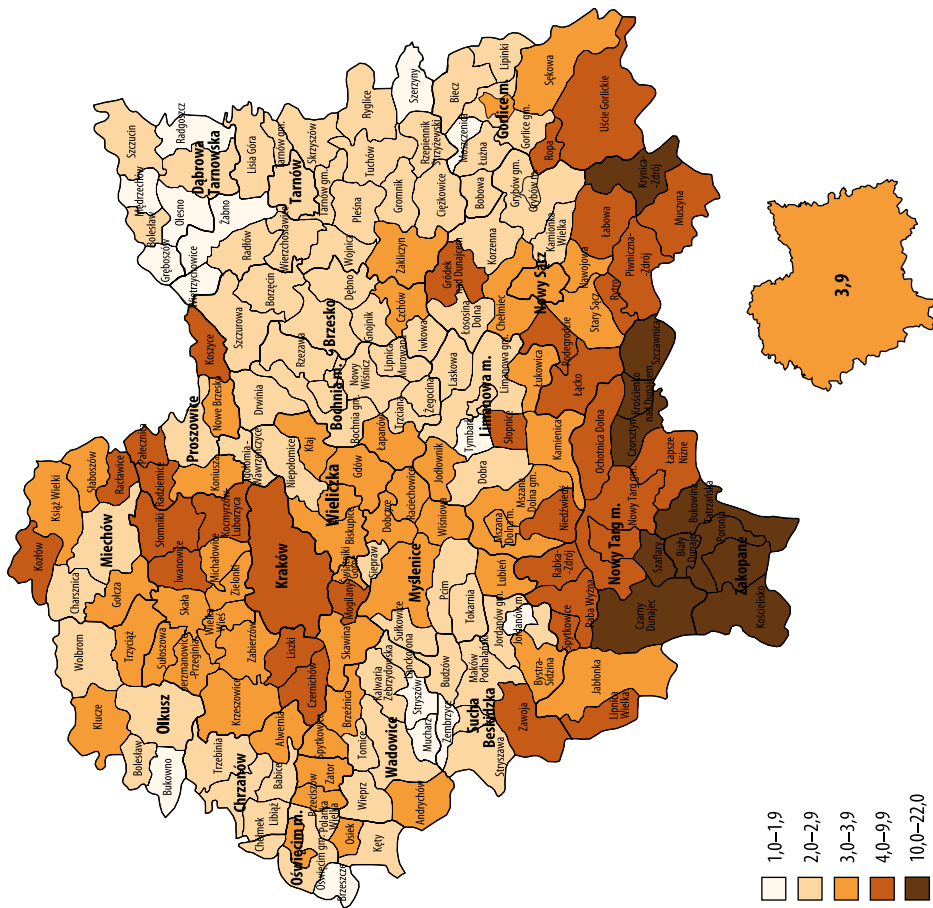
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Krakowie.

Mapa XXIV. - Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIF-11) pracujących u płatników ze Śląska w 2020 roku (w %)

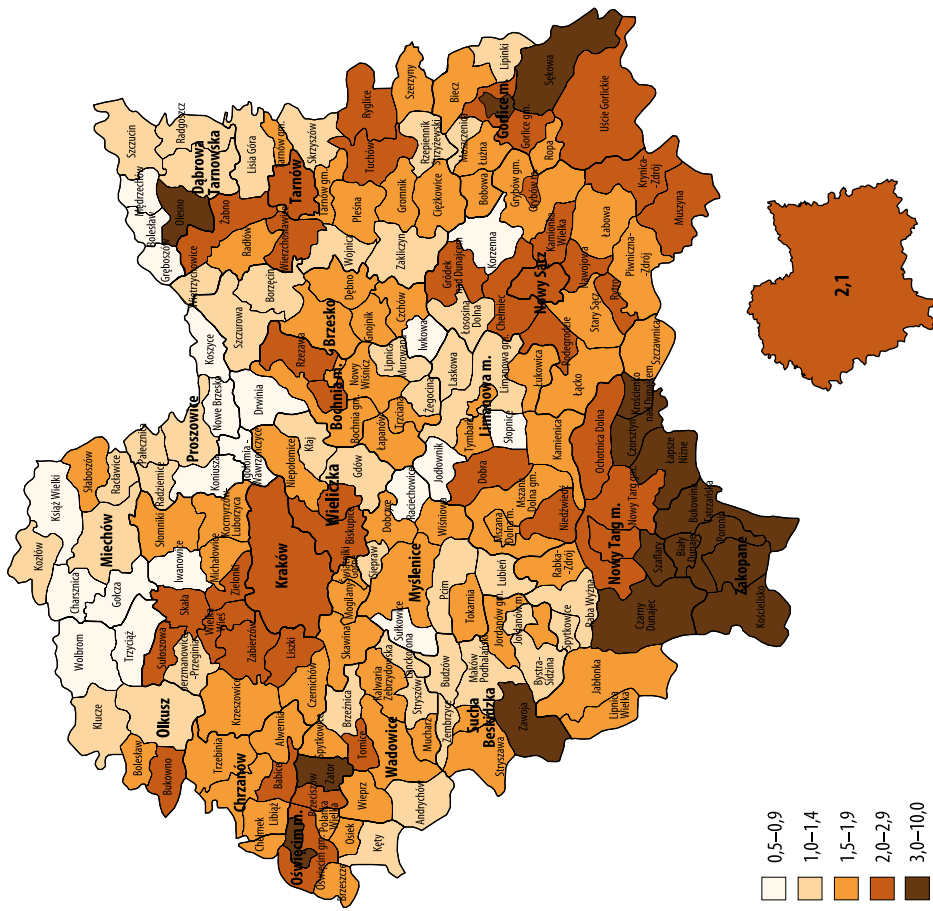
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Krakowie.

Mapa XXV. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIF-11) pracujących w sekcji I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi w 2020 roku (w %)

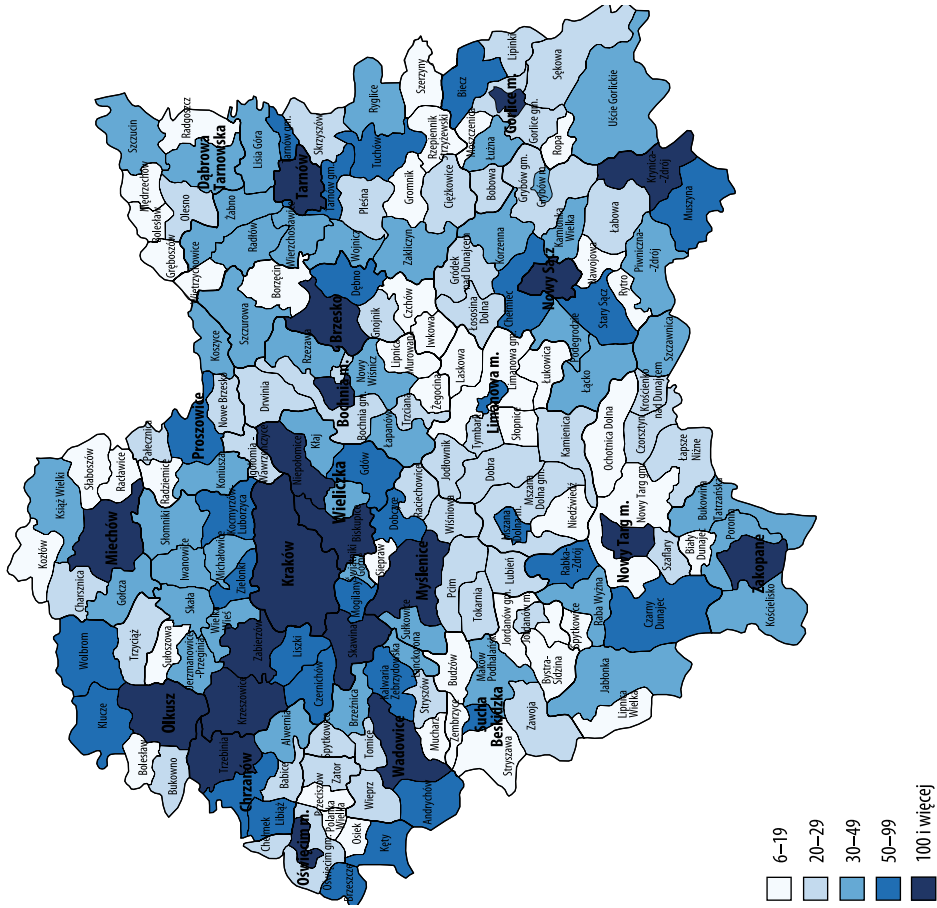
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mapa XXVI. Odsetek podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIF-11) pracujących w sekcji R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją w 2020 roku (w %)

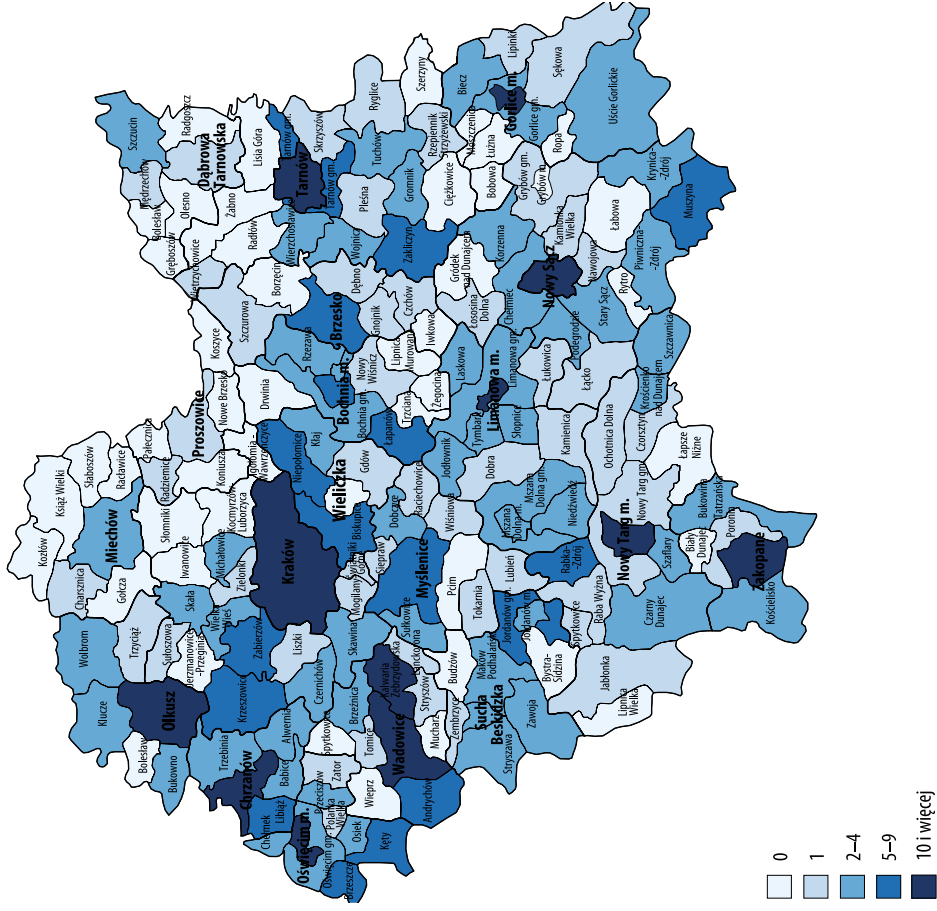

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

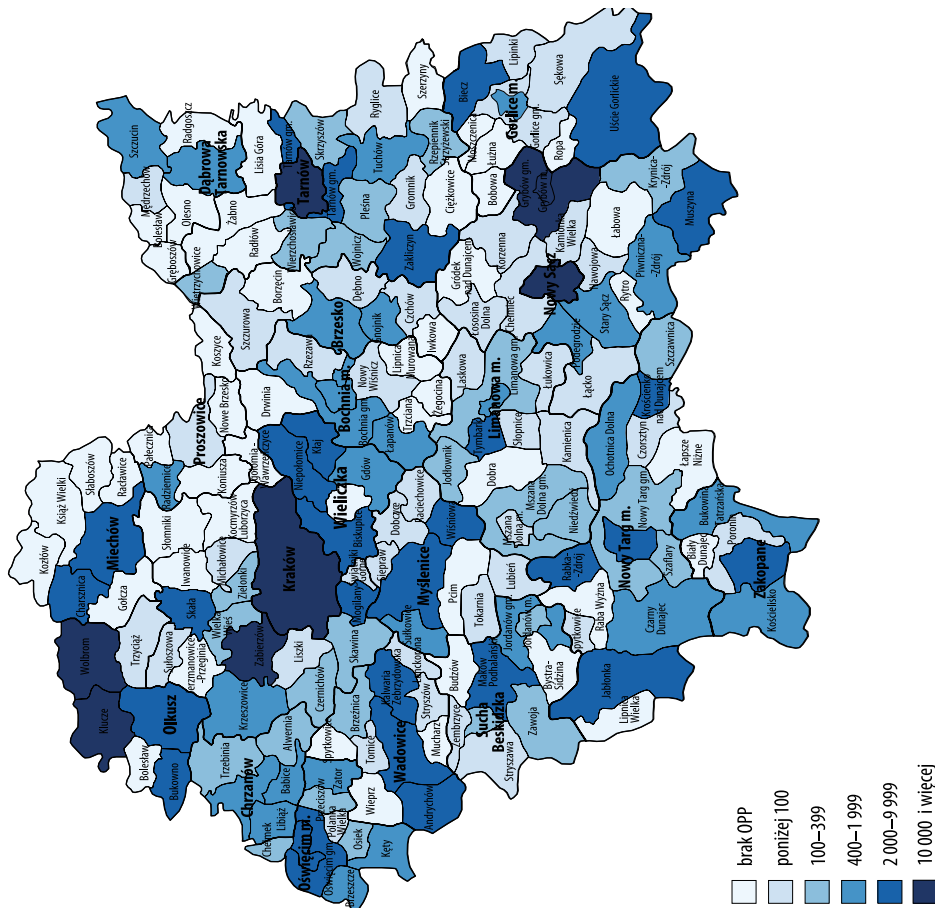
Mapa XXVII. Liczba organizacji pozarządowych w 2021 roku

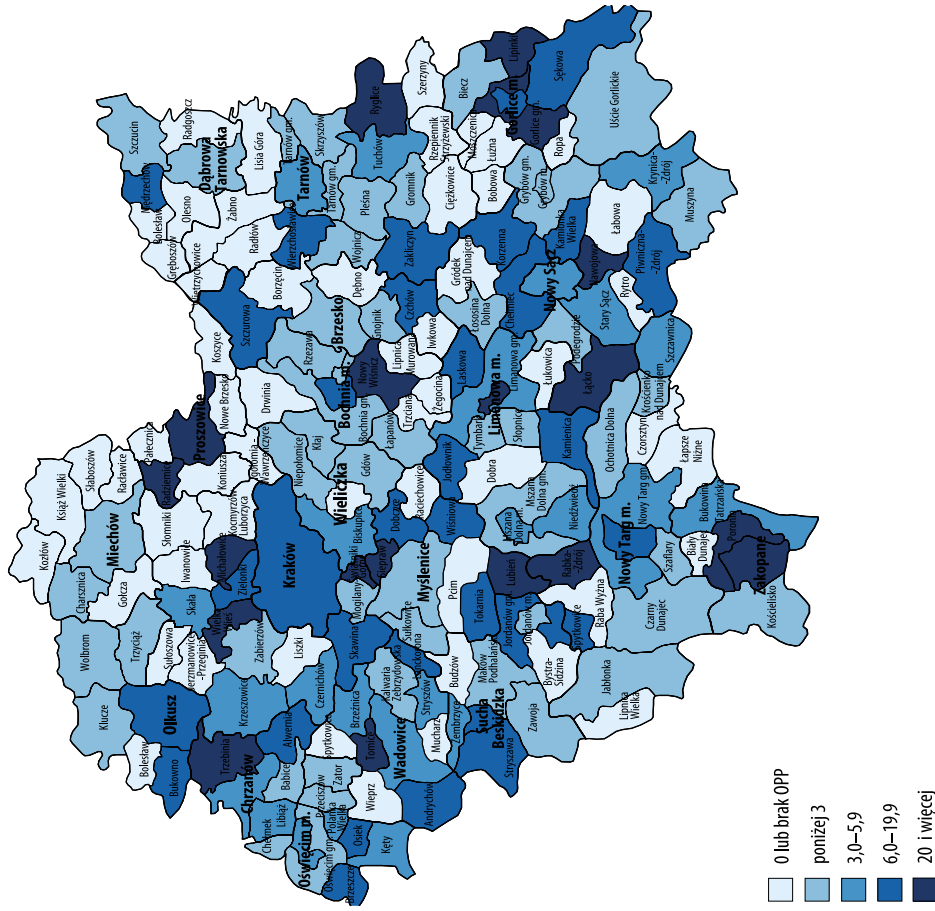
Mapa XXVIII. Liczba organizacji pożytku publicznego (OPP) w 2020 roku

Mapa XXIX. Przychody ogółem organizacji pożytku publicznego (OPP) w 2020 roku (w tys. zł)

Mapa XXX. Udział wpłat z tytułu odpisu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz OPP w przychodach ogółem tych organizacji w 2020 roku (w%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Wolności <https://sprawozdaniaopp.niw.gov.pl/>, udostępnienie 21.10.2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Wolności <https://sprawozdaniaopp.niw.gov.pl/>, udostępnienie 21.10.2021

Opisy alternatywne

Wykres 1. Pobór wody w województwie małopolskim (hm³)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli. W tytule wykresu wykorzystano oznaczenie indeksu górnego hm³//

Rok	eksploatacja sieci wodociągowej – woda podziemna	eksploatacja sieci wodociągowej – woda powierzchniowa	nawodnienia w rolnictwie oraz napełnienie i uzupełnienie stawów rybnych	cele produkcyjne – woda podziemna	cele produkcyjne – woda powierzchniowa
2005	48,3	101,1	83,1	11,2	664,6
2007	50,9	104,9	79,7	10,5	530,6
2009	53,4	105,4	76,5	9,6	250,4
2011	50,2	103,9	52,5	9,6	310,1
2013	50,6	103,8	47,8	8,9	296,4
2015	49,9	106,7	57,5	9,5	278,3
2017	54,2	108,5	53,9	9,9	288,0
2019	64,3	105,9	54,3	9,6	194,8
2020	61,3	107,4	50,7	9,4	212,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

[<powrót>](#)

Wykres 2. Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód powierzchniowych lub ziemi w województwie małopolskim (hm³/rok)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli. W tytule wykresu wykorzystano oznaczenie indeksu górnego hm³//

Ścieki	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Ogółem	898,5	764,8	486,7	588,0	556,5	511,8	522,2	434,1	447,3
Odprowadzane bezpośrednio z zakładów – ogółem	804,1	668,4	388,3	482,0	457,8	405,9	408,8	318,2	333,3
Odprowadzane bezpośrednio z zakładów – wody chłodnicze	629,7	493,4	221,7	281,1	289,4	247,9	254,0	164,3	185,8
Odprowadzane siecią kanalizacyjną	94,4	96,4	98,4	106,0	98,6	105,9	113,4	115,9	114
Ścieki wymagające oczyszczenia	268,8	271,3	265,0	306,9	267,1	263,8	268,2	269,8	261,5
Ścieki wymagające oczyszczenia – oczyszczane	266,6	269,0	264,2	302,3	262,1	250,7	254,0	255,0	247,7
Ścieki wymagające oczyszczenia – nieoczyszczane	2,2	2,4	0,0	4,6	5,0	13,1	14,1	14,8	13,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 3. Straty w rolnictwie oraz infrastrukturze komunalnej powstałe wskutek gradu, huraganu, intensywnego deszczu w układzie powiatowym w 2020 roku (w tys. zł).

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Powiaty	Straty w infrastrukturze komunalnej	Straty w rolnictwie
tarnowski	312	396
nowosądecki	11185	16769
oświęcimski	0	0
gorlicki	16444	0
brzeski	1292	7
wadowicki	3672	0
miechowski	6161	37
proszowicki	3985	474
wielicki	0	8237
bocheński	8185	1834
olkuski	3631	18
myślenicki	15511	3851
nowotarski	13366	0
krakowski	992	7724
suski	1918	0
limanowski	16077	9135

Źródło: MUW w Krakowie.

[<powrót>](#)

Wykres 4. Środki finansowe PGWWP RZGW w Krakowie przeznaczane na realizację zadań przeciwpowodziowych (w tys. zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Zadania	2017	2018	2019	2020
konceptcje / programy / dokumentacje na wykonanie inwestycji / wykupy	1826	7531	10215	12236
wykonanie inwestycji Budowa ZW Świnna Poręba na rzece Skawie	5905	530	24931	3984
usuwanie szkód powodziowych	3773	18384	5811	9342
konserwacje cieków i urządzeń wodnych	12175	15400	37018	35646

Źródło: PGW Wody Polskie.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 5. Wielkość i struktura emisji zanieczyszczeń do powietrza w tys. Mg (bez CO₂)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli. W tytule wykresu wykorzystano oznaczenie indeksu dolnego CO₂. Podane w tabeli wartości zaokrąglono do trzech miejsc po przecinku.//

Rodzaje zanieczyszczeń	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019	2020
pyły	4,561	4,357	3,340	2,297	2,243	2,091	1,874	1,278
tlenki azotu	21,313	20,639	22,024	15,432	15,466	13,761	12,490	10,899
dwutlenek siarki	29,745	28,373	30,143	12,783	13,008	11,172	8,146	5,974
metan	59,471	51,934	41,722	37,668	40,589	36,873	29,791	30,272
tlenki węgla	22,892	17,895	15,118	15,515	17,237	20,069	18,326	17,950
pozostałe	4,062	5,643	4,881	4,113	3,907	4,247	4,612	3,711

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska.

[<powrót>](#)

Wykres 6. Liczba inwestycji w Małopolsce ograniczających niską emisję

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Inwestycje	2017	2018	2019	2020
likwidacja kotłów na paliwa stałe	10081	15992	15004	10207
termomodernizacja budynków	771	1396	1339	7048
odnawialne źródła energii	1446	705	1001	10191

Źródło: opracowanie na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 7. Rodzaje nowych źródeł ogrzewania zastosowanych w Małopolsce po likwidacji starych kotłów węglowych (w %)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rodzaje ogrzewania	2017	2018	2019	2020
ogrzewanie gazowe	76%	69%	66%	61%
sieć ciepłownicza	2%	2%	2%	2%
niskoemisyjne kotły na paliwa stałe	18%	27%	27%	31%
ogrzewanie elektryczne	4%	2%	3%	1%
odnawialne źródła energii	0%	0%	2%	3%
ogrzewanie olejowe	0%	0%	0%	0%
inne źródło	0%	0%	0%	1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.

[<powrót>](#)

Wykres 8. Masa zmieszanych i selektywnie zebranych odpadów komunalnych (w tys. Mg)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Odpady komunalne zebrane selektywnie	Zmieszane odpady komunalne
2005	24,4569	605,6
2007	47,5607	677,1
2009	78,7487	686,2
2011	113,9151	636,8
2013	109,5771	592,5
2014	165,2	599
2015	190,1521	605,4
2016	266,3357	709,11354
2017	304,362	700,172
2018	348,494	724,935
2019	357,7	721,1
2020	449,5	680,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 9. Masa odpadów zebranych selektywnie w 2020 roku według rodzaju materiału (w %)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rodzaj materiału	Masa (w %)
papier i tektura	8,61
szkło	15,14
tworzywa sztuczne	17,34
metale	0,11
inne	10,01
tekstylia	0,08
odpady wielkogabarytowe	19,24
odpady biodegradowalne	29,35
opakowania wielomateriałowe	0,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 10. Urodzenia i zgony w województwie małopolskim

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli. Przyrost naturalny został przedstawiony na wykresie jako pole między linią urodzeń a linią zgonów. Dokładne wartości przyrostu naturalnego nie zostały podane//

Rok	Urodzenia	Zgony
1995	38849	30247
1996	38294	30245
1997	37138	30194
1998	36155	28653
1999	35074	29717
2000	35118	28503
2001	33779	28596
2002	32301	27805
2003	31879	28715
2004	31978	28223
2005	32477	28965
2006	32652	28697
2007	34071	29430
2008	36852	29727
2009	37286	29840
2010	37049	29633
2011	35524	29727
2012	35117	30588
2013	34307	30277
2014	34419	29611
2015	34721	31384
2016	36331	30716
2017	38161	31852
2018	37864	32467
2019	36946	32981
2020	35360	38807

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 11. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Polsce i w województwie małopolskim (w ‰)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Obszar	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
Małopolska	2,27	1,74	1,20	0,99	1,86	1,16	-1,01
Małopolska – miasto	1,40	0,78	0,22	0,05	1,06	0,38	-1,85
Małopolska – wieś	3,11	2,66	2,14	1,88	2,61	1,89	-0,23
Polska	0,86	0,34	-0,46	-0,67	-0,02	-0,91	-3,18
Polska – miasto	0,63	0,01	-0,92	-1,06	-0,48	-1,43	-3,79
Polska – wieś	1,20	0,84	0,24	-0,06	0,68	-0,12	-2,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 12. Przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn i kobiet w województwie małopolskim (w latach)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie dwóch tabel.//

a) mężczyźni

Miejsce	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
ogółem	73,10	73,90	74,80	75,10	75,40	75,30	73,83
w miastach	73,30	74,60	75,30	75,60	75,80	75,90	74,45
na wsi	72,90	73,20	74,30	74,70	75,00	74,80	73,24

b) kobiety

Miejsce	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
ogółem	81,10	81,70	82,00	82,40	82,60	82,70	81,57
w miastach	81,20	81,70	82,00	82,30	82,50	82,70	81,66
na wsi	81,20	81,70	82,00	82,50	82,70	82,70	81,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 13. Piramida wieku i płci mieszkańców województwa małopolskiego w 2020 roku w podziale na mieszkańców miast i mieszkańców obszarów wiejskich

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie dwóch tabel.//

a) miasto

Wiek	Mężczyźni w mieście (w tys.)	Kobiety w mieście (w tys.)
0-4	-45,233	-42,733
5-9	-40,614	-37,905
10-14	-40,923	-38,841
15-19	-35,634	-34,284
20-24	-37,301	-36,066
25-29	-46,613	-47,153
30-34	-64,276	-66,71
35-39	-73,825	-75,82
40-44	-67,43	-67,681
45-49	-55,269	-57,086
50-54	-45,709	-48,062
55-59	-44,246	-50,095
60-64	-49,583	-61,212
65-69	-47,006	-62,335
70-74	-35,16	-50,979
75-79	-20,284	-31,211
80-84	-14,807	-27,829
85 i więcej	-11,771	-28,09

b) wieś

Wiek	Mężczyźni na wsi (w tys.)	Kobiety na wsi (w tys.)
0-4	50,573	47,472
5-9	51,332	48,684
10-14	55,306	52,86
15-19	49,715	47,162
20-24	56,848	54,386
25-29	66,929	63,891
30-34	69,192	65,466
35-39	71,658	69,444
40-44	68,374	66,403
45-49	62,324	61,236
50-54	56,595	55,098
55-59	55,656	53,768
60-64	54,102	52,84
65-69	43,346	45,835
70-74	29,274	36,179
75-79	15,891	23,908
80-84	12,773	23,528
85 i więcej	9,375	23,242

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 14. Struktura ludności Małopolski według ekonomicznych grup wieku w miastach i na wsi w 2020 roku (w tys.)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Grupa wiekowa	Na wsi	W miastach	Ogółem
w wieku przedprodukcyjnym	363,28	288,33	651,62
w wieku produkcyjnym	1091,19	960,76	2051,95
w wieku poprodukcyjnym	316,19	390,68	706,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 15. Zgony z powodu chorób układu krążenia oraz nowotworów złośliwych na 100000 mieszkańców w Polsce oraz w Małopolsce

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Obszar i choroba	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Polska – choroby układu krążenia	440,9	460,8	460,8	441,1	469,0	437,1	434,8	437,2	421
Małopolska – choroby układu krążenia	418,3	440,7	437,4	441,0	467,3	445,8	441,6	451,4	446,5
Polska – choroby nowotworowe	239,3	245,9	244,4	248,3	261,6	260,1	259,3	263,9	261,3
Małopolska – choroby nowotworowe	220,1	225,1	224,7	229,2	248,4	240,3	230,4	237,9	237,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych), dostępne na stronie <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

[<powrót>](#)

Wykres 16. Udział procentowy zgonów według najczęstszych przyczyn w 2019 roku (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Przyczyny zgonów	Polska	Małopolska
choroby układu krążenia ogółem	39,4	46,1
choroby nowotworowe ogółem	26,5	26,4
zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu ogółem	5,0	4,1
objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane	11,0	6,9
inne przyczyny	18,1	16,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 17. Zatrudnienie lekarzy według podstawowego miejsca zatrudnienia

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Zatrudnieni lekarze
2011	7426
2012	7621
2013	7653
2014	7500
2015	7567
2016	8039
2017	8129
2018	8054
2019	8097

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

[<powrót>](#)

Wykres 18. Zatrudnienie pielęgniarek według podstawowego miejsca zatrudnienia

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Zatrudnieni lekarze
2011	16552
2012	16978
2013	17063
2014	16943
2015	17136
2016	17082
2017	17245
2018	17395
2019	17451

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 19. Lekarze uprawnieni do wykonywania zawodu – struktura wieku (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	do 35 r. ż.	35–44	45–54	55–64	powyżej 65 r. ż.
Dolnośląskie	21%	16%	19%	21%	23%
Kujawsko - Pomorskie	20%	16%	21%	20%	23%
Lubelskie	21%	14%	20%	22%	22%
Lubuskie	13%	13%	21%	26%	27%
Łódzkie	21%	15%	19%	21%	25%
Małopolskie	21%	16%	20%	19%	24%
Mazowieckie	19%	15%	20%	19%	27%
Opolskie	14%	12%	23%	25%	27%
Podkarpackie	20%	14%	21%	24%	21%
Podlaskie	20%	15%	20%	20%	26%
Pomorskie	21%	17%	21%	18%	24%
Śląskie	18%	14%	21%	24%	23%
Świętokrzyskie	17%	13%	21%	24%	25%
Warmińsko - Mazurskie	17%	13%	21%	24%	25%
Wielkopolskie	22%	14%	19%	20%	25%
Zachodniopomorskie	20%	15%	19%	20%	26%
Polska	Polska	20%	15%	20%	21%

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

[<powrót>](#)

Wykres 20. Struktura wiekowa lekarzy ogólnych uprawnionych do wykonywania zawodu w Polsce i w Małopolsce.

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	do 35 r. ż.	35–44	45–54	55–64	powyżej 65 r. ż.
Polska	20%	15%	20%	21%	25%
Małopolska	21%	16%	20%	19%	24%

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

[<powrót>](#)

Wykres 21. Pielęgniarki uprawnione do wykonywania zawodu – struktura wieku

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	do 35 r. ż.	35–44	45–54	55–64	powyżej 65 r. ż.
Dolnośląskie	7%	11%	34%	33%	15%
Kujawsko - Pomorskie	10%	13%	35%	30%	11%
Lubelskie	11%	13%	33%	32%	11%
Lubuskie	7%	10%	36%	31%	16%
Łódzkie	8%	9%	33%	32%	18%
Małopolskie	14%	16%	32%	27%	11%
Mazowieckie	13%	8%	32%	29%	18%
Opolskie	9%	17%	32%	28%	14%
Podkarpackie	15%	15%	31%	27%	13%
Podlaskie	14%	9%	31%	31%	16%
Pomorskie	9%	14%	36%	27%	13%
Śląskie	7%	11%	35%	30%	16%
Świętokrzyskie	13%	12%	29%	29%	17%
Warmińsko - Mazurskie	8%	8%	34%	35%	15%
Wielkopolskie	9%	12%	34%	28%	17%
Zachodniopomorskie	8%	11%	33%	33%	15%
Polska	10%	12%	33%	30%	15%

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

[<powrót>](#)

Wykres 22. Struktura wiekowa pielęgniarek uprawnionych do wykonywania zawodu w Polsce i w Małopolsce

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	do 35 r. ż.	35–44	45–54	55–64	powyżej 65 r. ż.
Polska	10%	12%	33%	30%	15%
Małopolska	14%	16%	32%	27%	11%

Źródło: opracowanie Departament Zdrowia, Rodziny i Równego Traktowania i Polityki Społecznej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2020.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 23. Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w Małopolsce** (tys. osób)

**liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Korzystający ze świadczeń
2012	236437
2013	234530
2014	229800
2015	217989
2016	192925
2017	174435
2018	162405
2019	151458
2020	134499

Spadek: 102 tys. osób

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań OZPS oraz informacji pozyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie

[<powrót>](#)

Wykres 24. Udział korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w liczbie ludności Małopolski (w %)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Korzystający ze świadczeń
2012	7,4%
2013	6,9%
2014	7,0%
2015	6,8%
2016	6,5%
2017	5,7%
2018	5,1%
2019	4,8%
2020	4,4%

Spadek: 3 p. proc.

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych sprawozdań OZPS oraz z informacji pozyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie. Dane dot. ludności – GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 25. Dynamika zmian – rodziny korzystające z pomocy społecznej w Małopolsce (tys. osób)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Rodziny bez dzieci	Rodziny z dziećmi	Rodziny z 3 i więcej dzieci	Rodziny niepełne
2012	60772	39646	15203	10379
2013	62000	40402	14772	10620
2014	60764	39243	14818	10318
2015	59842	37581	14579	10005
2016	59939	32953	12059	9372
2017	60733	28840	10287	8248
2018	59913	25765	9241	7783
2019	60478	23587	8498	7201
2020	55913	20891	7803	6599

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych sprawozdań MRPiPS-03 I–XII (wcześniej MPiPS-03).

[<powrót>](#)

Wykres 26. Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Małopolsce (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Przyczyny	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ubóstwo	60,3	63,1	60,4	62,0	61,3	57,9	52,1	47,2	47,9
długotrwała lub ciężka choroba	36,1	36,2	36,7	38,3	41,3	44,6	46,7	47,2	47,0
niepełnosprawność	30,5	30,5	30,9	31,1	33,0	34,5	35,6	34,8	33,4
bezrobocie	45,3	47,5	45,3	42,2	39,7	36,1	31,9	28,9	30,4
ochrona macierzyństwa	22,5	23,1	25,1	26,8	26,6	26,9	27,6	27,9	28,7
bezradność	33,0	32,0	31,1	30,9	29,2	24,4	21,0	18,8	17,7

Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny w ogólnej liczbie klientów (l. osób w rodzinach świadczeniobiorców). Podane wartości nie sumują się do 100%, ponieważ sytuację wielu osób charakteryzuje występowanie kilku problemów jednocześnie.

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań MRPiPS-03 I–XII (wcześniej MPiPS-03).

[<powrót>](#)

Wykres 27. Liczba klientów korzystających z pomocy społecznej z danej przyczyny w Małopolsce

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Przyczyny	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ubóstwo	138791	148308	137615	134668	118757	101206	84157	71461	64391
długotrwała lub ciężka choroba	82973	85120	83635	83201	80072	78025	75404	71540	63194
niepełnosprawność	70101	71708	70521	67531	63948	60362	57509	52703	44970
bezrobocie	104276	111696	103302	91531	76966	63111	51573	43761	40879
bezradność	76009	75306	70702	67188	56609	42741	33936	28541	23782
ochrona macierzyństwa	51818	54404	57148	58371	51341	47000	44602	42319	38654

Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców korzystających ze wsparcia z danej przyczyny.

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdań MRPiPS-03 (wcześniej MPiPS-03)

[<powrót>](#)

Wykres 28. Zmiany w zasobach pomocy społecznej i otoczenia w Małopolsce w latach 2012–2020 – sektor publiczny

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Placówki	Zasoby
placówki wsparcia dziennego dla dzieci	243 (+121 od 2012 r.)
mieszkania chronione	105 (+45)
środowiskowe domy samopomocy	81 (+7)
kluby samopomocy	73 (+63)
warsztaty terapii zajęciowej	69 (+4)
dzienne domy pomocy dla seniorów	40 (+33)
kluby integracji społecznej	33 (+21)
centra integracji społecznej	13 (+8)
zakłady aktywności zawodowej	11 (+5)

Źródło: opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze: Sprawozdania OZPS i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie, Sprawozdania MRPiPS-03 (wcześniej MPiPS-03), Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 1.07.2020 do 31.12.2020, Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego za okres od 1.07.2020 do 31.12.2020 oraz: wykazu ZAZ dostępnego na stronie internetowej MUW w Krakowie, danych ze Sprawozdania Klubu Integracji Społecznej za I–XII 2020 r. i Sprawozdania Centrum Integracji Społecznej za 2020 rok.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 29. Odsetek dzieci do 3 roku życia objętych opieką w żłobkach (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2012	3,8%	3,2%
2013	4,8%	4,3%
2014	5,9%	5,2%
2015	6,8%	6,3%
2016	7,8%	7,6%
2017	8,6%	8,9%
2018	10,50%	10,70%
2019	12,38%	11,99%
2020	12,90%	12,18%

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

[<powrót>](#)

Wykres 30. Liczba uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok szkolny	Uczniowie szkół podstawowych	Uczniowie szkół ponadpodstawowych
2012/2013	199069	167949
2013/2014	196735	155205
2014/2015	208722	153229
2015/2016	220561	147498
2016/2017	207268	143925
2017/2018	241730	141610
2018/2019	278111	137484
2019/2020	291941	162394
2020/2021	285782	164572

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dane.gov.pl

[<powrót>](#)

Wykres 31. Liczba nauczycieli na podstawie SIO (System informacji Oświatowej) w latach 2017–2021, wykazanych we wszystkich szkołach i placówkach (w tys. etatów)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok szkolny	Liczba nauczycieli
2017/2018	55102,72
2018/2019	55569,75
2019/2020	55870,46
2020/2021	56556,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SIO.

[<powrót>](#)

Wykres 32. Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty wg typu placówki (w %)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Typ placówki	Liczba nauczycieli
szkoły podstawowe	47,80
branżowa szkoła I i II stopnia	0,16
liceum ogólnokształcące	6,06
technikum	0,27
szkoła policealna	0,29
zespoły szkół	36,14
pozostałe	9,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Kuratorium Oświaty w Krakowie.

[<powrót>](#)

Wykres 33. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie małopolskim w 2021 r (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Przedmiot	Małopolska	Średnia krajowa
j. polski	64,00%	60,00%
matematyka	52,00%	47,00%
j. angielski	69,00%	66,00%
j. niemiecki	63,00%	49,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

[<powrót>](#)

Wykres 34. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w powiatach województwa małopolskiego w 2021 roku (w %)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Średnia krajowa język polski: 60%

Średnia krajowa matematyka: 47%

Średnia krajowa j. angielski: 66%

Średnia krajowa język niemiecki: 49%

Powiat	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język niemiecki
bocheński	62,94%	53,40%	66,92%	
brzeski	64,01%	45,67%	61,66%	56,27%
chrzanowski	62,11%	47,15%	69,17%	87,00%
dąbrowski	54,63%	45,16%	57,68%	
gorlicki	59,78%	46,32%	59,52%	57,61%
krakowski	65,45%	55,09%	72,61%	64,86%
limanowski	63,99%	48,28%	59,73%	56,94%
miechowski	59,35%	44,18%	61,21%	
myślenicki	62,81%	52,11%	68,17%	59,92%
nowosądecki	61,55%	46,57%	59,66%	
nowotarski	61,67%	47,47%	61,91%	55,07%
olkuski	63,26%	51,57%	70,14%	
oświęcimski	59,32%	50,13%	68,00%	49,09%
proszowicki	61,12%	50,02%	60,49%	
suski	62,27%	48,13%	63,48%	49,63%
tarnowski	61,89%	49,04%	62,23%	
tatrzański	61,98%	46,53%	63,07%	
wadowicki	62,74%	51,55%	66,27%	
wielicki	65,78%	54,73%	71,42%	
Kraków	69,19%	62,52%	81,57%	80,46%
Nowy Sącz	65,18%	52,74%	72,20%	
Tarnów	65,47%	53,40%	76,05%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

<powrót>

Opisy alternatywne

Wykres 35. Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych w 2020 roku (w %)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Typ placówki	Liczba uczniów
licea ogólnokształcące	39,95
technika	37,20
policealne	10,22
branżowa szkoła I i II stopnia	4,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dane.gov.pl

[<powrót>](#)

Wykres 36. Zdawalność przedmiotów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w województwach w 2021 roku (w %)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Średnia krajowa: 74,5%

Województwo	Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego
dolnośląskie	72,0%
kujawsko-pomorskie	70,0%
lubelskie	73,0%
lubuskie	72,0%
łódzkie	73,0%
małopolskie	78,0%
mazowieckie	79,0%
opolskie	73,0%
podkarpackie	75,0%
podlaskie	81,0%
pomorskie	72,0%
śląskie	73,0%
świętokrzyskie	75,0%
warmińsko-mazurskie	72,0%
wielkopolskie	74,0%
zachodniopomorskie	70,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych.

[<powrót>](#)

Wykres 37. Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w powiatach województwa małopolskiego w 2021 roku (w %)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Średnia krajowa: 74,5%

Powiat	Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego
bocheński	81%
brzeski	78%
chrzanowski	69%
dąbrowski	65%
gorlicki	77%
krakowski	73%
limanowski	82%
miechowski	68%
myślenicki	76%
nowosądecki	68%
nowotarski	77%
olkuski	79%
oświęcimski	75%
proszowicki	60%
suski	73%
tarnowski	63%
tatrzański	79%
wadowicki	82%
wielicki	78%
m. Kraków	81%
m. Nowy Sącz	79%
m. Tarnów	78%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

<powrót>

Wykres 38. Średnie wyniki z przedmiotów obowiązkowych w powiatach w ramach egzaminu maturalnego w maju 2021 roku (w %)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Średnia krajowa język polski: 55%

Średnia krajowa matematyka: 56%

Średnia krajowa j. angielski: 76%

Powiat	Język polski	Matematyka	Język angielski
bocheński	61%	60%	75%
brzeski	52%	59%	72%
chrzanowski	51%	52%	76%
dąbrowski	52%	45%	67%
gorlicki	59%	57%	73%
krakowski	54%	57%	76%
limanowski	57%	59%	71%
miechowski	53%	51%	66%
myślenicki	57%	55%	74%
nowosądecki	51%	48%	65%
nowotarski	55%	60%	76%
olkuski	53%	61%	76%
oświęcimski	51%	57%	78%
proszowicki	46%	42%	63%
suski	49%	56%	74%
tarnowski	49%	46%	64%
tatrzański	57%	56%	78%
wadowicki	61%	60%	76%
wielicki	56%	57%	80%
Kraków	58%	64%	84%
Nowy Sącz	59%	60%	74%
Tarnów	57%	60%	80%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 39. Zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w województwie małopolskim w sesji zimowej z podziałem na zdających, którzy przystąpili do obu części egzaminu w 2021 roku (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Zdający	Zdawalność egzaminu
uczniowie szkół	87,00%
absolwenci szkół	74,00%
absolwenci KKZ	96,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

[<powrót>](#)

Wykres 40. Wskaźnik intensywności prac B+R w krajach Unii Europejskiej (GERD/PKB)** (w%)

**uszerzgowane malejąco wg 2019 roku

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

UE (28) 2019 – 2,14%

Kraj	2018	2019
Szwecja	3,32	3,4
Austria	3,14	3,19
Niemcy	3,12	3,18
Dania	2,97	2,91
Belgia	2,67	2,89
Finlandia	2,76	2,79
Francja	2,2	2,19
Holandia	2,14	2,16
Słowenia	1,95	2,04
Czechy	1,90	1,94
Wlk. Brytania	1,73	1,76
Estonia	1,41	1,61
Węgry	1,51	1,48
Włochy	1,42	1,45
Portugalia	1,35	1,4
Polska	1,21	1,32
Grecja	1,21	1,27
Hiszpania	1,24	1,25
Luksemburg	1,17	1,19
Chorwacja	0,97	1,11
Litwa	0,94	1
Bułgaria	0,76	0,84
Słowacja	0,84	0,83
Irlandia	1,14	0,78
Łotwa	0,64	0,64
Cypr	0,62	0,63
Malta	0,60	0,59
Rumunia	0,5	0,48

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych Eurostat.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Mapa 11. GERD/PKB w 2019 r (w %)

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	GERD/PKB
dolnośląskie	0,99–1,69
kujawsko-pomorskie	0,62–0,82
lubelskie	0,99–1,69
lubuskie	0,48–0,61
łódzkie	0,83–0,98
małopolskie	1,70–2,23
mazowieckie	1,70–2,23
opolskie	0,48–0,61
podkarpackie	0,99–1,69
podlaskie	0,62–0,82
pomorskie	0,99–1,69
śląskie	0,83–0,98
świętokrzyskie	0,48–0,61
warmińsko-mazurskie	0,62–0,82
wielkopolskie	0,62–0,82
zachodniopomorskie	0,48–0,61

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 41. Personel wewnętrzny B+R w 2019 roku

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Personel wewnętrzny B+R ogółem	W tym badacze
mazowieckie	64400	43023
małopolskie	27955	22461
dolnośląskie	18097	13354
śląskie	18541	14161
wielkopolskie	16690	10548
pomorskie	13481	9684
łódzkie	10634	10540
lubelskie	9783	6272
podkarpackie	8047	5594
kujawsko-pomorskie	7377	5636
zachodniopomorskie	5100	3677
podlaskie	4130	2826
warmińsko-mazurskie	3720	2394
opolskie	2483	1763
świętokrzyskie	2502	1853
lubuskie	1891	1373

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Mapa 12. Liczba zgłoszeń do UPRP wynalazków i wzorów użytkowych przez podmioty krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w 2020 roku

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Liczba zgłoszeń do UPRP
dolnośląskie	12,0–14,0
kujawsko-pomorskie	10,0–12,0
lubelskie	14,0–15,8
lubuskie	6,1–8,0
łódzkie	12,0–14,0
małopolskie	12,0–14,0
mazowieckie	14,0–15,8
opolskie	8,0–10,0
podkarpackie	12,0–14,0
podlaskie	10,0–12,0
pomorskie	10,0–12,0
śląskie	14,0–15,8
świętokrzyskie	8,0–10,0
warmińsko-mazurskie	6,1–8,0
wielkopolskie	10,0–12,0
zachodniopomorskie	8,0–10,0

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Mapa 13. Liczba patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe udzielonych przez UPRP podmiotom krajowym na 100 tys. mieszkańców w 2020 roku

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Liczba patentów i praw ochronnych
dolnośląskie	6,0–8,0
kujawsko-pomorskie	4,0–6,0
lubelskie	8,0–10,0
lubuskie	2,2–4,0
łódzkie	8,0–10,0
małopolskie	10,0–10,6
mazowieckie	8,0–10,0
opolskie	4,0–6,0
podkarpackie	6,0–8,0
podlaskie	2,2–4,0
pomorskie	4,0–6,0
śląskie	8,0–10,0
świętokrzyskie	4,0–6,0
warmińsko-mazurskie	2,2–4,0
wielkopolskie	6,0–8,0
zachodniopomorskie	6,0–8,0

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 42. Liczba studiujących w Małopolsce

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	studenci ogółem	studenci szkół publicznych	studenci szkół niepublicznych
2004	190821	106917	76969
2006	203060	115297	87763
2008	211077	118545	92532
2010	211938	125057	86881
2012	202978	131137	71841
2014	183431	128125	55306
2016	169191	124949	44242
2018	150137	111155	38982
2019	145196	107560	37636
2020	146564	108362	38202

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Mapa 14. Studenci szkół wyższych na 10 tys. mieszkańców w 2020 roku

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Liczba studentów (na 10 tys. mieszkańców)
dolnośląskie	368–459
kujawsko-pomorskie	222–289
lubelskie	289–368
lubuskie	124–173
łódzkie	222–289
małopolskie	368–459
mazowieckie	368–459
opolskie	173–222
podkarpackie	173–222
podlaskie	222–289
pomorskie	289–368
śląskie	222–289
świętokrzyskie	124–173
warmińsko-mazurskie	124–173
wielkopolskie	289–368
zachodniopomorskie	173–222

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 43. Studiujący na małopolskich uczelniach wg systemu kształcenia i form własności (w osobach)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Studenci / system kształcenia / forma własności	2019	2020
studenci ogółem	142876	144302
studia stacjonarne	107006	107644
studia niestacjonarne	35870	36658
uczelnie publiczne	119579	118783
studia stacjonarne	96375	96059
studia niestacjonarne	23204	22724
uczelnie niepubliczne	23297	25519
studia stacjonarne	10631	11585
studia niestacjonarne	12666	13934

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 44. Nauczyciele akademicy w Małopolsce w 2020 roku (w tys.)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Nauczyciele akademicy	Liczba (w tys.)
ogółem	13
adiunkci	5,4
profesorowie	3,9
asystenci	2,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 45. Wydatki województwa, gmin, powiatów (bez miast na prawach powiatu) w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2020 roku (w mln zł)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Województwo	Powiaty	Gminy (bez miast na prawach powiatu)
2010	115,92	9,75	247,27
2011	108,11	10,07	220,45
2012	117,72	10,60	221,14
2013	122,74	10,46	221,26
2014	109,66	10,43	241,88
2015	114,24	9,28	226,24
2016	117,99	9,34	242,68
2017	128,39	10,72	272,17
2018	168,74	13,62	355,55
2019	185,03	22,88	366,52
2020	180,71	11,24	357,24

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

[<powrót>](#)

Wykres 46. Wydatki miast na prawach powiatu w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2020 roku (w mln zł)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Kraków	Nowy Sącz	Tarnów
2012	174,99	5,35	12,87
2013	220,83	5,30	11,78
2014	315,36	5,13	10,10
2015	191,02	5,16	11,04
2016	206,87	5,69	11,58
2017	235,42	6,68	13,26
2018	277,02	6,55	26,47
2019	298,57	6,44	26,98
2020	306,40	5,76	20,22

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 47. Wydatki powiatów w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2020 roku (w zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Wydatki
bocheński	227005
brzeski	152750
chrzanowski	121738
dąbrowski	826077
gorlicki	2005302
krakowski	622628
limanowski	617245
miechowski	553790
myślenicki	229807
nowosądecki	745110
nowotarski	2316100
olkuski	225150
oświęcimski	419378
proszowicki	70500
suski	305177
tarnowski	1234532
tatrzański	211038
wadowicki	154529
wielicki	206343

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

[<powrót>](#)

Wykres 48. Wydatki samorządów gmin (bez miast na prawach powiatu) w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2020 roku w układzie powiatowym (w zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Samorządy	Wydatki
bocheński	14935287
brzeski	10666961
chrzanowski	20930855
dąbrowski	4944976
gorlicki	12405761
krakowski	38164804
limanowski	13821360
miechowski	7358066
myślenicki	14303878
nowosądecki	30753119
nowotarski	31257217
olkuski	28773877
oświęcimski	28042763
proszowicki	4988736
suski	27989671
tarnowski	20722344
tatrzański	10771937
wadowicki	19693354
wielicki	16719609

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

[<powrót>](#)

Wykres 49. Wydatki samorządów lokalnych (j.s.t.) na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 roku w przeliczeniu na mieszkańca

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Samorządy	Wydatki
Polska	241
zachodniopomorskie	263
wielkopolskie	233
warmińsko-mazurskie	212
świętokrzyskie	181
śląskie	204
pomorskie	256
podlaskie	285
podkarpackie	201
opolskie	207
mazowieckie	273
małopolskie	258
łódzkie	255
lubuskie	220
lubelskie	220
kujawsko-pomorskie	247
dolnośląskie	271

Źródło: opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

[<powrót>](#)

Wykres 50. Dotacje z budżetu województwa dla NGO realizujących zadania z obszaru kultury fizycznej (w zł)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Kwota (w zł)	Liczba ofert
2015	5 105 828	134
2016	4 866 466	187
2017	5 585 136	170
2018	8 837 880	174
2019	8 890 439	170
2020	9 255 957	202

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 51. Przestępczość w Polsce i Małopolsce

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2013	1 061 238	86 529
2015	799 779	69 300
2017	753 963	82 410
2019	796 557	80 015
2020	765 408	69 174

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

[<powrót>](#)

Wykres 52. Liczba wypadków w Polsce i w województwie małopolskim

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2016	33 664	3 939
2017	32 760	3 612
2018	31 674	3 404
2019	30 288	3 136
2020	23 540	2 265

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz działania realizowane w tym zakresie w 2020 roku.

[<powrót>](#)

Wykres 53. Wypadki drogowe i ich skutki z udziałem uczestników ruchu będących pod działaniem alkoholu w 2020 roku

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Wypadki	Ranni	Zabici
dolnośląskie	148	172	17
kujawsko-pomorskie	80	84	13
lubelskie	167	174	22
lubuskie	66	64	8
łódzkie	229	250	30
małopolska	247	280	12
mazowieckie	281	297	65
opolskie	57	58	6
podkarpackie	115	113	13
podlaskie	53	56	6
pomorskie	184	210	24
śląskie	281	294	22
świętokrzyskie	107	122	12
warmińsko-mazurskie	135	146	22
wielkopolskie	217	221	33
zachodniopomorskie	95	107	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji, Biuro Ruchu Drogowego, Wypadki drogowe w Polsce w 2020 roku, Warszawa 2021.

[<powrót>](#)

Wykres 54. Wskaźnik liczby zabitych na 100 wypadków w 2020 roku

//Dane z wykresu słupkowego-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//
Średnia dla Polski: 10,6

Województwo	Liczba zapitych
małopolska	6,9
wielkopolskie	7,7
śląskie	7,9
łódzkie	9,1
pomorskie	9,1
dolnośląskie	10,5
zachodniopomorskie	10,9
warmińsko-mazurskie	11,1
podkarpackie	11,3
świętokrzyskie	11,6
lubuskie	12,5
opolskie	13,3
mazowieckie	16,1
kujawsko-pomorskie	16,2
lubelskie	16,8
podlaskie	18,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz działania realizowane w tym zakresie w 2020 roku.

[<powrót>](#)

Wykres 55. Liczba zdarzeń z udziałem jednostek Państwowej Straży Pożarnej w 2020 roku

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Wszystkie działania z udziałem jednostek PSP	Požary
dolnośląskie	49192	13634
kujawsko-pomorskie	28768	5612
lubelskie	27835	7593
lubuskie	17541	4731
łódzkie	37441	7164
małopolska	47599	9811
mazowieckie	86415	19087
opolskie	18687	3312
podkarpackie	35675	7157
podlaskie	15664	3428
pomorskie	32097	6497
śląskie	72095	14012
świętokrzyskie	17143	5712
warmińsko-mazurskie	19116	4811
wielkopolskie	50787	9176
zachodniopomorskie	27197	7017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KG PSP (www.dane.gov.pl).

<powrót>

Wykres 56. Liczba pożarów w Małopolsce w 2020 roku

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Liczba pożarów
Kraków	1596
krakowski	1292
nowosądecki	759
nowotarski	563
tarnowski	542
wielicki	538
chrzanowski	511
wadowicki	445
oświęcimski	435
olkuski	414
myślenicki	339
gorlicki	333
limanowski	299
suski	285
bocheński	254
tatrzański	253
brzeski	194
Nowy Sącz	182
proszowicki	175
miechowski	147
Tarnów	141
dąbrowski	112

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KG PSP (www.dane.gov.pl).

<powrót>

Opisy alternatywne

Wykres 57. Kwota przekazana z budżetu Województwa Małopolskiego na realizację zadań publicznych zleczanych na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Kwota (zł)
2012	11423210,00
2104	14116558,00
2016	18472256,00
2018	27817441,60
2020	27232983,03

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Wykres 58. Wartość procentowa środków finansowych przyznanych w ramach rocznych i wieloletnich otwartych konkursów ofert oraz tzw. małych grantów w podziale na obszary (w %)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Obszary	Wartość procentowa środków finansowych
kultura i podtrzymywanie tradycji narodowej	18%
sport	34%
polityka społeczna, ochrona zdrowia, niepełnosprawni	16%
polityka senioralna	4%
turystyka i krajoznawstwo	19%
nauka i edukacja	2%
ratownictwo i ochrona ludności	2%
wolontariat, NGO, rozwój społeczności lokalnych	1%
ekologia, ochrona zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego	3%
rozwój gospodarczy, przedsiębiorczość	1%

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Mapa 15. Środki finansowe przyznane w ramach rocznych, wieloletnich otwartych konkursów ofert oraz małych grantów (w zł)

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Środki finansowe
bocheński	334271,00
brzeski	420527,00
chrzanowski	362429,00
dąbrowski	260669,00
gorlicki	396005,00
krakowski	2880630,00
limanowski	1196427,00
miechowski	14000,00
myślenicki	648839,00
nowosądecki	1522230,00
nowotarski	960643,00
olkuski	708538,00
oświęcimski	466509,34
proszowicki	528872,00
suski	63000,00
tarnowski	1117310,00
tatrzański	487530,00
wadowicki	353771,26
wielicki	509793,00
Kraków	11691113,51
Nowy Sącz	869340,92
Tarnów	882635,00

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Wykres 59. Kwoty przekazane przez podatników z Małopolski na wszystkie OPP, w tym OPP z Małopolski (w zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Kwoty przekazane przez podatników z Małopolski na OPP w Małopolsce	Kwoty przekazane przez podatników z Małopolski na wszystkie OPP w kraju
2017	21020603	57125742
2018	22998344	66973823
2019	26259698	78501241
2020	27128589	82419103

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 60. Stan realizacji zadań z poszczególnych edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Stan realizacji zadań	1 edycja	2 edycja	3 edycja	4 edycja
liczba zadań zrealizowanych	45	43	28	67
liczba zadań w trakcie realizacji	1	1	9	8
liczba zadań niezrealizowanych	0	2	2	1
liczba zadań ze statusem odstąpiono	0	1	0	10

Źródło: opracowanie własne UMWM.

[<powrót>](#)

Wykres 61. Zadania 4. edycji realizowane w roku 2020 w podziale na departamenty

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Departament	Zadania
Departament Rodziny, Zdrowia i Spraw Społecznych	15
Departament Infrastruktury Drogowej i Transportu	5
Departament Turystyki	2
Departament Sportu i Igrzysk Europejskich	25
Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego	17
Departament Edukacji	12

Źródło: opracowanie własne UMWM.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 62. Podział zgłoszonych zadań w ramach 5. edycji BO WM z uwzględnieniem podziału na poszczególne subregiony Małopolski

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Subregion	Zadania
KOM	54
KRK	86
MZA	49
POD	67
SAD	57
TAR	48

Dane w powyższym wykresie zawierają liczbę wszystkich złożonych wniosków w ramach 5. edycji BO WM.

Źródło: opracowanie własne UMWM.

[<powrót>](#)

Wykres 63. Wartość (w zł) i dynamika (w %) PKB per capita w Polsce i Małopolsce

//Dane z wykresu słupkowo-liniowy przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	PKB per capita Polska	PKB per capita Małopolska	Dynamika PKB per capita Polska	Dynamika PKB per capita Małopolska
2015	46764	42139	104,7	105,8
2016	48368	43897	103,4	104,1
2017	51760	47250	106,9	107,7
2018	55066	50735	106,4	107,3
2019	59598	54546	107,9	107,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 64. PKB per capita w standardzie siły nabywczej (PPS) w porównaniu do średniej UE 27 (średnia UE: 100%)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo/Region	2016	2017	2018	2019
małopolskie	63	64	65	67
śląskie	71	72	74	74
wielkopolskie	75	76	77	79
zachodniopomorskie	58	58	59	60
lubuskie	58	58	58	59
dolnośląskie	76	77	78	80
opolskie	55	55	56	57
kujawsko-pomorskie	56	56	58	58
warmińsko-mazurskie	49	49	49	50
pomorskie	67	67	69	71
łódzkie	64	65	66	69
świętokrzyskie	48	50	51	52
lubelskie	48	48	48	50
podkarpackie	49	49	50	51
podlaskie	49	50	51	52
warszawski stołeczny	150	152	155	160
warszawski regionalny	59	60	60	63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

[<powrót>](#)

Wykres 65. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie REGON w województwie małopolskim

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Liczba podmiotów
2010	331363
2011	331595
2012	343375
2013	351074
2014	356785
2015	363883
2016	371107
2017	380020
2018	391539
2019	409849
2020	426306

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 66. Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w województwie małopolskim

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	Liczba wyrejestrowanych podmiotów
2015	33201	25869
2016	32451	25259
2017	34045	24948
2018	37214	25244
2019	36738	18046
2020	30844	14056

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 67. Dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w latach 2019–2020 (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Dynamika wzrostu
limanowski	6,2
nowosądecki	5,6
wielicki	5,5
krakowski	5,1
brzeski	5,1
nowotarski	4,9
tarnowski	4,6
bocheński	4,3
dąbrowski	4,0
m. Kraków	4,0
myślenicki	3,7
miechowski	3,5
m. Nowy Sącz	3,4
gorlicki	3,2
wadowicki	2,9
suski	2,8
proszowicki	2,7
m. Tarnów	2,6
oświęcimski	2,5
tatrzański	2,4
chrzanowski	2,4
olkuski	2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

[<powrót>](#)

Mapa 17. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w 2020 roku

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Liczba podmiotów
bocheński	81–97
brzeski	81–97
chrzanowski	97–114
dąbrowski	67–81
gorlicki	81–97
krakowski	114–169
limanowski	81–97
miechowski	97–114
myślenicki	97–114
nowosądecki	81–97
nowotarski	97–114
olkuski	114–169
oświęcimski	97–114
proszowicki	81–97
suski	97–114
tarnowski	67–81
tatrzański	169–196
wadowicki	97–114
wielicki	114–169
Kraków	169–196
Nowy Sącz	114–169
Tarnów	114–169

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 68. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w Małopolsce i w Polsce wg sekcji PKD w latach 2019–2020 (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Sekcja PKD	Polska	Małopolska
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,1	0,9
górnictwo i wydobywanie	-0,9	0,8
przetwórstwo przemysłowe	1,5	1,7
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	14,7	20,0
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0,7	0,5
budownictwo	7,1	7,3
handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0,9	1,3
transport i gospodarka magazynowa	1,9	2,0
zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	4,9	6,1
informacja i komunikacja	8,3	10,0
finansowa i ubezpieczeniowa	0,3	0,5
obsługa rynku nieruchomości	3,7	7,0
profesjonalna, naukowa i techniczna	4,2	4,4
w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6,0	5,5
administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,0	0,1
edukacja	2,8	4,1
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3,9	4,3
związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3,9	3,9
pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	3,2	3,5
organizacje i zespoły eksterytorialne	8,5	7,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

<powrót>

Wykres 69. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w Małopolsce i w Polsce wg sekcji PKD w latach 2016–2020 (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Sekcja PKD	Polska	Małopolska
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-6,2	-2,0
górnictwo i wydobywanie	-7,2	1,0
przetwórstwo przemysłowe	2,9	6,7
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	30,5	27,6
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	-1,0	-5,0
budownictwo	26,5	30,4
handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	-4,7	-0,7
transport i gospodarka magazynowa	8,3	10,7
zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	14,1	20,9
informacja i komunikacja	40,0	54,3
finansowa i ubezpieczeniowa	-0,4	0,8
obsługa rynku nieruchomości	14,6	26,8
profesjonalna, naukowa i techniczna	17,4	21,0
w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	23,2	25,6
administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	-1,7	0,4
edukacja	5,2	7,9
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	15,8	16,9
związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12,0	17,0
pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	14,2	21,3
organizacje i zespoły eksterytorialne	16,5	7,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

<powrót>

Wykres 70. Udział przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną – sektor usług (lewa strona), sektor przemysłowy (prawa strona) (w %)

//Dane z dwóch wykresów liniowych przedstawiono w formie dwóch tabel.//

a) Sektor usług

Rok	Małopolska	Polska
2010	10,63	11,34
2011	7,6	8,93
2012	6,48	9,22
2013	6,49	8,65
2014	7,7	8,8
2015	9,45	9,5
2016	9,91	8,12
2017	9,71	7,08
2018	12,1	9,1
2019	10	9,4

b) Sektor przemysłowy

Rok	Małopolska	Polska
2010	13,72	13,85
2011	14,66	12,8
2012	13,15	12,9
2013	13,6	13,3
2014	12,7	13,3
2015	14,5	14
2016	16,9	14,79
2017	17,3	14,68
2018	14,6	15,7
2019	15,6	14,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 71. Zestawienie udziału małopolskich przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną z udziałem przedsiębiorstw innowacyjnych – sektor usług (lewa strona), sektor przemysłowy (prawa strona) (w %)

//Dane z dwóch wykresów liniowych przedstawiono w formie dwóch tabel.//

a) Sektor usług

Rok	Innowacyjne	Nakłady na innowacje
2010	12,76	11,17
2011	11,06	10,38
2012	13,05	11,11
2013	11,81	9,59
2014	11,5	10,7
2015	10	8,6
2016	13,4	9,5
2017	9,36	8,34
2018	19,4	9,5
2019	17,2	11,3

b) Sektor przemysłowy

Rok	Innowacyjne	Nakłady na innowacje
2010	17,1	13,72
2011	16,1	14,66
2012	16,51	13,15
2013	17,13	13,6
2014	15,6	12,7
2015	20,4	14,5
2016	21,3	16,9
2017	20,74	17,3
2018	24,9	14,6
2019	21,4	15,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 72. Przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe, które w latach 2017–2019 otrzymały publiczne wsparcie na działalność innowacyjną – udział w gronie przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo/Region	Przemysłowe	Usługowe
Polska	19,6	16,1
Małopolskie	21	17,1
Świętokrzyskie	28,3	84,6
Podlaskie	17,4	58,3
Opolskie	24,5	34,7
Łódzkie	18	36,1
Śląskie	18	24
Pomorskie	28,5	13,1
Warmińsko-mazurskie	13,7	27,4
Podkarpackie	24,1	16,3
Dolnośląskie	20,9	14,2
Kujawsko-pomorskie	19,4	13,2
Lubuskie	24,5	6,7
Zachodniopomorskie	17,9	11,8
Mazowieckie	16,6	10,7
Wielkopolskie	16,6	7,8
Lubelskie	17,5	2,6
Polska	19,6	16,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2017–2019, GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa, 2021.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 73. MŚP planujące inwestować w innowację w ciągu najbliższych 12 miesięcy (w %)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Procesowe Polska	Procesowe Małopolska	Produktowa Polska	Produktowa Małopolska
2011	2011	22	21	28
2012	2012	21	22	26
2013	2013	21	20	27
2014	2014	15	17	20
2015	2015	22	20	27
2016	2016	22	22	29
2017	2017	24	25	30
2018	2018	17	12	23
2019	2019	25	24	33
2020	2020	24,1	20,2	28,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pekao.

[<powrót>](#)

Wykres 74. Udział przedsiębiorstw, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej – sektor usług (lewa strona), sektor przemysłowy (prawa strona)

//Dane z dwóch wykresów liniowych przedstawiono w formie dwóch tabel.//

a) Sektor usług

Rok	Małopolska	Polska
2010	4,4	4,4
2011	3,7	3,5
2012	5,5	3,8
2013	1,5	2,9
2014	3,4	3,0
2015	2,4	2,6
2016	4,9	3,9
2017	3,3	2,8
2018	4,4	3,6
2019	4,0	2,6

b) Sektor przemysłowy

Rok	Małopolska	Polska
2010	5,8	6,1
2011	6,1	5,5
2012	6,0	6,0
2013	6,4	5,2
2014	4,6	5,6
2015	5,7	5,5
2016	9,0	6,7
2017	8,1	5,8
2018	7,6	6,6
2019	4,8	6,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 75. Wartość eksportu i importu w 2020 roku (w mld euro)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Eksport	Import
niesklasyfikowane	65,84	46,26
dolnośląskie	22,24	19,53
kujawsko-pomorskie	6,46	4,86
lubelskie	3,45	2,27
lubuskie	6,22	3,38
łódzkie	7,93	9,98
małopolska	10,03	10,03
mazowieckie	29,17	55,81
opolskie	3,48	2,91
podkarpackie	7,18	5,20
podlaskie	2,55	1,63
pomorskie	12,54	11,51
śląskie	24,27	19,42
świętokrzyskie	2,54	1,36
warmińsko-mazurskie	3,65	1,94
wielkopolskie	22,63	21,03
zachodniopomorskie	5,83	4,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

[<powrót>](#)

Wykres 76. Saldo zagranicznej wymiany handlowej w Małopolsce (w mld euro)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli. Dane zaokrąglono do trzech miejsc po przecinku.//

Rok	Eksport	Import	Saldo
2016	8,839	8,880	-0,042
2017	9,563	9,893	-0,330
2018	11,970	12,818	-0,8480
2019	11,637	11,829	-0,192
2020	10,029	10,033	-0,004

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

[<powrót>](#)

Wykres 77. Liczba eksporterów i importerów w 2020 roku

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Eksporterzy	Importerzy
mazowieckie	9272	14312
śląskie	4685	6568
wielkopolskie	4910	5712
małopolskie	3981	4994
dolnośląskie	3021	4271
pomorskie	2882	3713
łódzkie	2898	3646
podkarpackie	2176	2050
kujawsko-pomorskie	1753	2141
lubelskie	1772	1814
zachodniopomorskie	1663	1807
podlaskie	1122	1292
świętokrzyskie	1183	1058
lubuskie	1136	1045
warmińsko-mazurskie	922	1058
opolskie	914	974
nieokreślone	297	483

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

[<powrót>](#)

Wykres 78. Najważniejsze towary eksportowe w Małopolsce (w mln euro)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Najważniejsze towary eksportowe	2019	2020
sprzęt elektryczny, oświetleniowy lub sygnalizacji wzrokowej	92098732	262133068
pojazdy samochodowe o masie całk. > 20 t	289669902	282054322
ciągniki drogowe do ciągnięcia naczep	457316773	330243279

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

[<powrót>](#)

Mapa 18. Udział podmiotów w eksporcie Małopolski (w %)

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Udział w eksporcie
bocheński	2–4
brzeski	0–1
chrzanowski	2–4
dąbrowski	0–1
gorlicki	0–1
krakowski	16–26
limanowski	0–1
miechowski	0–1
myślenicki	4–8
nowosądecki	1–2
nowotarski	1–2
olkuski	4–8
oświęcimski	4–8
proszowicki	0–1
suski	2–4
tarnowski	1–2
tatrzański	0–1
wadowicki	2–4
wielicki	8–16
Kraków	16–26
Nowy Sącz	2–4
Tarnów	2–4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych na podstawie danych Izby Administracji Państwowej.

<powrót>

Wykres 79. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w województwie małopolskim

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie ośmiu tabel.//

a) 2013

Miesiąc	Liczba bezrobotnych
styczeń	173746
luty	178015
marzec	176708
kwiecień	172396
maj	165922
czerwiec	160904
lipiec	159630
sierpień	158463
wrzesień	158792
październik	158571
listopad	161533
grudzień	164434

b) 2014

Miesiąc	Liczba bezrobotnych
styczeń	172416
luty	172374
marzec	167121
kwiecień	158987
maj	151436
czerwiec	145443
lipiec	142509
sierpień	139906
wrzesień	137262
październik	134807
listopad	136370
grudzień	139027

Opisy alternatywne

c) 2015

Miesiąc	Liczba bezrobotnych
styczeń	145843
luty	146414
marzec	142214
kwiecień	135171
maj	128584
czerwiec	122561
lipiec	119721
sierpień	118127
wrzesień	117289
październik	115640
listopad	116927
grudzień	119601

d) 2016

Miesiąc	Liczba bezrobotnych
styczeń	125 527
luty	126 541
marzec	122 040
kwiecień	115 609
maj	109 640
czerwiec	103435
lipiec	99809
sierpień	97586
wrzesień	96132
październik	94680
listopad	95019
grudzień	96531

e) 2017

Miesiąc	Liczba bezrobotnych
styczeń	100881
luty	100408
marzec	95824
kwiecień	90528
maj	86817
czerwiec	83350
lipiec	82656
sierpień	82676
wrzesień	81863
październik	78619
listopad	78410
grudzień	79430

f) 2018

Miesiąc	Liczba bezrobotnych
styczeń	83101
luty	82636
marzec	80399
kwiecień	76501
maj	73249
czerwiec	71091
lipiec	70988
sierpień	70633
wrzesień	69964
październik	69385
listopad	70364
grudzień	71489

Opisy alternatywne

g) 2019

Miesiąc	Liczba bezrobotnych
styczeń	75147
luty	74965
marzec	72428
kwiecień	69093
maj	66415
czerwiec	64076
lipiec	63655
sierpień	63206
wrzesień	61900
październik	60941
listopad	61391
grudzień	62610

h) 2020

Miesiąc	Liczba bezrobotnych
styczeń	66402
luty	66896
marzec	66861
kwiecień	73236
maj	78100
czerwiec	79677
lipiec	79801
sierpień	79765
wrzesień	80298
październik	80459
listopad	81746
grudzień	83050

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań o rynku pracy MRPIPS-01.

[<powrót>](#)

Mapa 19. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa małopolskiego (stan na 31 grudnia 2020 roku)

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Stopa bezrobocia
bocheński	4,0–5,9
brzeski	4,0–5,9
chrzanowski	6,0–7,9
dąbrowski	12–10
gorlicki	4,0–5,9
krakowski	4,0–5,9
limanowski	6,0–7,9
miechowski	4,0–5,9
myślenicki	0–3,9
nowosądecki	8,0–9,0
nowotarski	6,0–7,9
olkuski	6,0–7,9
oświęcimski	6,0–7,9
proszowicki	4,0–5,9
suski	6,0–7,9
tarnowski	6,0–7,9
tatrzański	8,0–9,0
wadowicki	6,0–7,9
wielicki	6,0–7,9
Kraków	0–3,9
Nowy Sącz	0–3,9
Tarnów	4,0–5,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 80. Zapowiedzi zwolnień grupowych (osoby)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Miesiąc i rok	Zapowiedzi zwolnień grupowych
styczeń 2019	1302
luty 2019	52
marzec 2019	231
kwiecień 2019	0
maj 2019	150
czerwiec 2019	1570
lipiec 2019	26
sierpień 2019	2187
wrzesień 2019	2117
październik 2019	390
listopad 2019	36
grudzień 2019	1
styczeń 2020	406
luty 2020	0
marzec 2020	358
kwiecień 2020	1046
maj 2020	204
czerwiec 2020	294
lipiec 2020	940
sierpień 2020	1997
wrzesień 2020	85
październik 2020	281
listopad 2020	78
grudzień 2020	76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy województwa małopolskiego.

[<powrót>](#)

Wykres 81. Bezrobotni zarejestrowani w ciągu roku, w tym bezrobotni po zwolnieniu z przyczyn dotyczących zakładu pracy

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Bezrobotni zarejestrowani ogółem	W tym zwolnieni z przyczyn zakładu pracy
2010	185863	5549
2011	179966	4022
2012	192748	7720
2013	197828	17031
2014	178299	13339
2015	170029	10906
2016	156314	8226
2017	141588	6405
2018	121286	4563
2019	109168	4185
2020	107839	6542

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych powiatowych urzędów pracy w województwie małopolskim.

[<powrót>](#)

Wykres 82. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie małopolskim i w Polsce (w %)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2010	55,4%	54,3%
2011	55,7%	55,1%
2012	56,0%	55,8%
2013	56,1%	55,7%
2014	56,3%	55,6%
2015	56,5%	56,0%
2016	56,3%	57,2%
2017	56,2%	56,5%
2018	56,1%	54,9%
2019	56,0%	55,6%
2020	56,5%	58,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w województwie małopolskim – IV kwartał 2020 roku i w Polsce – IV kwartał 2020 roku

[<powrót>](#)

Wykres 83. Wskaźnik zatrudnienia w Polsce i województwie małopolskim (w %)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2010	50,2%	49,2%
2011	50,3%	49,7%
2012	50,4%	50,2%
2013	50,6%	50,2%
2014	51,7%	51,7%
2015	52,6%	52,3%
2016	53,2%	54,4%
2017	53,7%	53,7%
2018	54,0%	52,7%
2019	54,4%	54,5%
2020	54,7%	56,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w województwie małopolskim – IV kwartał 2020 roku i w Polsce – IV kwartał 2020 roku

[**<powrót>**](#)

Opisy alternatywne

Wykres 84. Bierni zawodowo (w tys.)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Kobiety	Mężczyźni
2010	740	444
2011	729	466
2012	701	452
2013	717	458
2014	673	443
2015	678	417
2016	700	437
2017	716	439
2018	735	459
2019	721	452
2020	678	427

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Aktywność ekonomiczna ludności (dane na koniec IV kwartału każdego roku).

[<powrót>](#)

Wykres 85. Oświadczenia i zezwolenia w województwie małopolskim

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Zezwolenie na pracę sezonową	Zezwolenie na pracę	Oświadczenia
2012	–	1 976	8 392
2013	–	2 548	9 240
2014	–	2 668	20 040
2015	–	6 291	46 319
2016	–	15 138	101 479
2017	–	22 162	134 500
2018	2219	27 882	112 756
2019	2725	37 484	100 864
2020	4342	38 418	78 788

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z systemu analityczno-raportowego CeSAR.

[<powrót>](#)

Wykres 86. Struktura udziału osób bezrobotnych w formach wsparcia oferowanych przez powiatowe urzędy pracy w 2020 r.

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Formy wsparcia	Struktura udziału osób bezrobotnych
staże	40,9
szkolenia	19,0
prace interwencyjne	14,0
środki na działalność gospodarczą	16,1
prace społecznie użyteczne	3,8
środki na doposażenie lub wyposażenie miejsc pracy	4,2
roboty publiczne	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-02.

[<powrót>](#)

Wykres 87. Średnia powierzchnia użytków rolnych w Polsce i w Małopolsce w 2010 roku i 2020 roku (w ha)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Użytki rolne	Polska 2010	Małopolska 2010	Polska 2020	Małopolska 2020
ogółem	9,8	3,9	11,1	4,3
produkcja roślinna	8,3	3,6	9,6	4,0
produkcja zwierzęca	3,8	2,5	1,9	1,6
produkcja roślinna i zwierzęca	10,9	4,0	13,3	4,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z wyników Powszechnego Spisu Rolnego GUS.

<powrót>

Opisy alternatywne

Wykres 88. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych w Małopolsce w 2010 roku i 2020 roku (w tys. t)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Nawozy	2010	2020
azotowe (N)	20	21
fosforowe (P)	8	10
potasowe (K)	9	16
wapniowe	8	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z wyników Powszechnego Spisu Rolnego GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 89. Struktura powierzchni głównych zasiewów w Polsce i w Małopolsce w 2020 roku i 2010 roku (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Zasiewy	Polska 2010	Małopolskie 2010	Polska 2020	Małopolskie 2020
zboża ogółem	73,4	69,5	69,0	73,6
ziemniaki	3,6	11,4	2,1	5,8
buraki cukrowe	2,0	0,5	2,3	0,5
rzepak i rzepik	9,1	1,8	9,1	4,6
warzywa gruntowe	1,3	5,3	1,3	5,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z wyników Powszechnego Spisu Rolnego GUS.[<powrót>](#)

Wykres 90. Powierzchnia wybranych upraw w Małopolsce w 2020 roku (w ha)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Uprawy	Powierzchnia
soja oleista	1828
żyto	4101
okopowe pastewne	590
rzepak i rzepik ogółem	10031
owies	18647
pszenżyto	20388
jęczmień ogółem	31633
kukurydza na ziarno	23786
kukurydza na zielonkę	4922
pszenica ogółem	101793
ziemniaki	23506

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

<powrót>

Wykres 91. Średnie plony wybranych upraw z 1 ha w Małopolsce w 2020 roku (w dt)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Uprawy	Średnie plony
kukurydza na zielonkę	465
ziemniaki	317
kukurydza na ziarno	77,7
pszenica ogółem	42,9
jęczmień ogółem	39,6
pszenżyto ogółem	35,5
rzepak i rzepik ogółem	31,9
żyto	31,7
owies	28,5
słonecznik na ziarno	21,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL – GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 92. Pogłowie owiec w województwach karpackich według stanu na grudzień 2020 roku (w sztukach)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Pogłowie owiec	W tym maciorki
Małopolskie	76550	46130
Podkarpackie	14581	7033
Śląskie	15090	7581

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 93. Średnia obsada owiec na 100 ha użytków rolnych w Polsce i w województwach karpaccich pod koniec 2020 roku (sztuki/100 ha)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo/region	owce ogółem	owce w gospodarstwach indywidualnych	maciorki ogółem	maciorki w gospodarstwach indywidualnych
Polska	1,9	2,0	1,0	1,0
śląskie	3,9	3,9	2,0	1,9
małopolskie	13,9	14,5	8,4	8,8
podkarpackie	2,6	2,7	1,3	1,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Mapa 20. Szkody w uprawach rolnych oraz przydomowych ogrodach, na terenach wyłączonych z użytkowania łowieckiego

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Szkody
bocheński	1–5
brzeski	6–10
chrzanowski	51–109
dąbrowski	0
gorlicki	1–5
krakowski	36–50
limanowski	1–5
miechowski	0
myślenicki	36–50
nowosądecki	1–5
nowotarski	0
olkuski	1–5
oświęcimski	1–5
proszowicki	0
suski	51–109
tarnowski	1–5
tatrzański	0
wadowicki	6–10
wielicki	6–10
Kraków	11–35
Nowy Sącz	0
Tarnów	0

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Wykres 94. Środki budżetu państwa wypłacone na pokrycie rekompensat za szkody w uprawach rolnych, wyrządzone przez zwierzyńę na terenach zurbanizowanych (w tys. zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Środki z budżetu państwa
2013	12
2015	101
2017	473
2019	615
2020	574

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Mapa 22. Aktualizacja Bazy Danych Obiektów Topograficznych BDOT10k

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Aktualizacja danych
bocheński	2020 w toku
brzeski	2018
chrzanowski	2019
dąbrowski	2018
gorlicki	2020
krakowski	2020 w toku
limanowski	2020
miechowski	2021 planowane
myślenicki	2020
nowosądecki	2020
nowotarski	2018
olkuski	2019
oświęcimski	2019
proszowicki	2021 planowane
suski	2018
tarnowski	2021 planowane
tatrzański	2018
wadowicki	2018
wielicki	2020 w toku
Kraków	2020 w toku
Nowy Sącz	2020
Tarnów	2020 w toku

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Mapa 23. Opracowanie map topograficznych w skali 1 : 10 000

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Opracowanie map topograficznych
bocheński	2018, przed 2017
brzeski	2018
chrzanowski	2020 w toku, 2018, przed 217
dąbrowski	2020, 2018
gorlicki	2020, 2019, 2018, przed 2017
krakowski	2021 planowane, 2020 w toku, przed 2017
limanowski	2020, 2018, przed 2017
miechowski	2021 planowane, 2018
myślenicki	2020 w toku, 2020, 2018
nowosądecki	2020, 2018, przed 2017
nowotarski	2020, 2018, przed 2017
olkuski	2020 w toku, 2018, przed 2017
oświęcimski	2019, 2018, przed 2017
proszowicki	2021 planowane
suski	2020, 2019, 2018
tarnowski	2019, 2018, przed 2017
tatrzański	2018, przed 2017
wadowicki	2020 w toku, 2019, 2018, przed 2017
wielicki	2018, przed 2017
Kraków	przed 2017
Nowy Sącz	przed 2017
Tarnów	przed 2017

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 95. Produkcja sprzedana małopolskiego przemysłu (w mld zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Produkcja sprzedana
2015	81
2016	84
2017	93,5
2018	103,2
2019	110,3
2020	109,4

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2015 roku, 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, 2020 roku.

[<powrót>](#)

Wykres 96. Zmiany produkcji sprzedanej przemysłu w Małopolsce (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Kwartał	2016	2017	2018	2019	2020
I	2,609770282	5,926498233	4,836462288	3,545321637	2,609770282
II	10,48428723	8,069723901	10,03809258	12,24226364	10,48428723
III	8,874181965	12,98515727	10,7200274	10,35065532	8,874181965
IV	15,39198205	6,535931028	6,595680952	2,652368321	15,39198205

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2015 roku, 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, 2020 roku.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 97. Struktura produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w województwie małopolskim w 2020 roku (w %)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rodzaj produkcji	Wartość produkcji
produkcja artykułów spożywczych (17)	15485,7
produkcja wyrobów z metali (13)	11631,5
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (7)	5995,0
produkcja urządzeń elektrycznych (6)	5566,7
produkcja metali (5)	4376,6
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców (5)	4178,1
produkcja urządzeń elektrycznych (6)	4178,1
produkcja papieru i wyrobów z papieru (3)	2636,3
produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (3)	2363,1
produkcja maszyn i urządzeń	2353,2
pozostałe	33475,4

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2020 roku.

[<powrót>](#)

Wykres 98. Zarejestrowane w REGON podmioty gospodarcze prowadzące działalność przemysłową

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	2017	2018	2019	2020
mazowieckie	66111	63954	65566	66987
śląskie	47847	47239	47886	48328
wielkopolskie	42815	42205	43215	43956
małopolskie	38607	38600	39819	40588
pomorskie	32632	31663	32266	32833
dolnośląskie	29661	29106	29411	29762
łódzkie	29927	29051	29157	29379
kujawsko-pomorskie	19241	18981	19408	19831
zachodniopomorskie	19361	19115	19534	19827
podkarpackie	17850	17497	18486	19015
lubelskie	15218	15188	15410	15913
świętokrzyskie	11639	11589	11787	12093
warmińsko-mazurskie	11184	11011	11461	11743
opolskie	9592	9473	9672	9894
lubuskie	9560	9121	9355	9560
podlaskie	8989	8918	9066	9192

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Mapa 24. Podmioty przemysłowe zarejestrowane w systemie REGON na 1000 mieszkańców – stan na 31 grudnia 2020 roku

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Podmioty przemysłowe
bocheński	9–11
brzeski	7–9
chrzanowski	9–11
dąbrowski	6–7
gorlicki	9–11
krakowski	11–16
limanowski	7–9
miechowski	7–9
myślenicki	11–16
nowosądecki	7–9
nowotarski	9–11
olkuski	11–16
oświęcimski	9–11
proszowicki	7–9
suski	16–23
tarnowski	9–11
tatrzański	9–11
wadowicki	16–23
wielicki	11–16
Kraków	11–16
Nowy Sącz	9–11
Tarnów	9–11

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 99. Podmioty przemysłowe prowadzące działalność w Małopolsce

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Przetwórstwo przemysłowe	Przemysł ogółem
2017	365636	38607
2018	36583	38600
2019	37755	39819
2020	38408	40588

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 100. Wyniki finansowe małopolskich przedsiębiorstw (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Wynik brutto	Wynik netto
2015	9561,3	8441,9
2016	9808,6	8279,8
2017	11201,0	9330,1
2018	11525,2	9642,8
2019	12605,0	10687,1
2020	13933,1	11761,3

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, I kw. 2021 roku

[<powrót>](#)

Wykres 101. Rentowność obrotu brutto małopolskich przedsiębiorstw na tle kraju (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2016	5	5,2
2017	5,2	5,5
2018	4,5	5,4
2019	4,6	5,6
2020	4,4	6,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 102. Wielkość nakładów inwestycyjnych w Małopolsce (w mld zł)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Inwestycje	2016	2017	2018	2019	2020
przemysł	5,7	5,9	6,5	9,2	6,3
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	4,3	4,0	4,4	5,2	3,3
budynki budowlane	2,7	3,1	3,5	5,2	3,6
środki transportu	6,8	7,3	9,2	7,8	4,7
pozostałe	2,6	2,8	2,6	4,7	2,3

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2017 roku, 2019 roku, 2020 roku.

[<powrót>](#)

Wykres 103. Wielkość nakładów inwestycyjnych na działalność przemysłową w Małopolsce (w mld zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Działalność przemysłowa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
górnictwo i wydobywanie	3,6	3,5	2,0	5,5	3,6	3,5
przetwórstwo przemysłowe	4,2	3,5	1,8	3,1	4,2	3,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	2,7	3,8	1,8	2,8	2,7	3,8
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	3,6	4,0	2,1	3,2	3,6	4,0

Źródło: Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego IV kw. 2016 roku, 2017 roku, 2018 roku, 2019 roku, 2020 roku.

[<powrót>](#)

Wykres 104. Produkcja budowlano-montażowa w Małopolsce (w tys. zł, dynamika produkcji w %)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Wartość produkcji budowlano-montażowej (w tys. zł)	Dynamika produkcji budowlano- montażowej
2010	7786585,1	–
2011	9553968,9	123%
2012	10855495,7	114%
2013	8605774	79%
2014	8787085,1	102%
2015	9046797,8	103%
2016	8436803,6	93%
2017	9209701	109%
2018	11092252,3	120%
2019	11 506 070,7	104%
2020	11909315,9	104%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 105. Struktura produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez podmioty budowlane w 2020 roku (PKD2007)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Struktura produkcji budowlano-montażowej	Polska	Małopolska
budowa budynków	30,4%	36,3%
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	41,2%	33,7%
roboty budowlane specjalistyczne	28,4%	30,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 106. Dynamika zmian przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw budowlanych (sekcja F PKD 2007) w 2020 roku (rok poprzedni = 100) (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli. Podane wartości zaokrąglono do dwóch miejsc po przecinku.//

Województwo	Dynamika zmian zatrudnienia
opolskie	96,10
świętokrzyskie	97,54
zachodniopomorskie	98,03
dolnośląskie	98,56
warmińsko-mazurskie	98,60
śląskie	99,17
mazowieckie	99,76
kujawsko-pomorskie	100,47
wielkopolskie	100,52
małopolskie	100,67
podlaskie	100,70
łódzkie	100,83
pomorskie	101,62
lubuskie	101,80
podkarpackie	102,98
lubelskie	104,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 107. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw budowlanych w 2020 roku (w zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2011	3701,26	3388,06
2012	3702,05	3246,36
2013	3728,51	3385,8
2014	3887,65	3438,58
2015	4076,5	3701,08
2016	4252,97	3787,74
2017	4536,21	4089,12
2018	4904,64	4403,99
2019	5217,39	4748,6
2020	5402,87	4921,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 108. Mieszkania, których budowę rozpoczęto (procentowy wzrost lub spadek w odniesieniu do roku poprzedniego) (w%)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Mieszkania
bocheński	16,700
brzeski	-0,637
chrzanowski	0,413
dąbrowski	-9,778
gorlicki	-8,605
krakowski	-6,434
limanowski	3,617
miechowski	-28,125
myślenicki	0,927
nowosądecki	-2,685
nowotarski	29,910
olkuski	-34,551
oświęcimski	-38,140
proszowicki	4,380
suski	4,381
tarnowski	-5,340
tatrzański	5,213
wadowicki	-8,175
wielicki	-2,461
Kraków	-12,012
Nowy Sącz	14,085
Tarnów	140,367

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

<powrót>

Mapa 25. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców w 2020 roku

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Mieszkania oddane
bocheński	3,5–5,2
brzeski	2,5–3,5
chrzanowski	1,6–2,5
dąbrowski	1,6–2,5
gorlicki	2,5–3,5
krakowski	3,5–5,2
limanowski	1,6–2,5
miechowski	1,6–2,5
myślenicki	3,5–5,2
nowosądecki	1,6–2,5
nowotarski	2,5–3,5
olkuski	1,6–2,5
oświęcimski	2,5–3,5
proszowicki	1,6–2,5
suski	3,5–5,2
tarnowski	2,5–3,5
tatrzański	3,5–5,2
wadowicki	3,5–5,2
wielicki	5,2–13
Kraków	5,2–13
Nowy Sącz	3,5–5,2
Tarnów	2,5–3,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 109. Nowe budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w 2020 roku – dynamika zmian (2019 = 100)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli. Podane wartości zaokrąglono do dwóch miejsc po przecinku.//

Województwo	Kubatura budynków	Powierzchnia użytkowa
Polska	89,48	94,51
dolnośląskie	84,77	90,27
kujawsko-pomorskie	177,64	146,83
lubelskie	115,06	116,53
lubuskie	76,00	83,31
łódzkie	42,88	63,74
małopolskie	76,18	78,97
mazowieckie	131,77	129,27
opolskie	71,94	74,33
podkarpackie	90,52	90,59
podlaskie	75,68	83,09
pomorskie	84,68	75,65
śląskie	91,93	93,43
świętokrzyskie	73,91	78,11
warmińsko-mazurskie	62,04	76,35
wielkopolskie	90,53	90,26
zachodniopomorskie	91,57	105,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 110. Dynamika ruchu turystycznego odwiedzających krajowych oraz zagranicznych (w mln)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Odwiedzający ogółem	Odwiedzający krajowi	Odwiedzający zagraniczni
2010	11,40	8,90	2,50
2011	11,87	9,30	2,57
2012	12,13	9,51	2,62
2013	12,36	9,91	2,72
2014	13,12	10,30	2,82
2015	13,94	11,05	2,89
2016	14,90	11,74	3,16
2017	15,96	12,61	3,35
2018	16,78	13,28	3,50
2019	17,86	14,08	3,78
2020	15,37	13,93	1,44

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejziak.

[<powrót>](#)

Wykres 111. Dynamika ruchu turystycznego turystów krajowych oraz zagranicznych (w mln)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Turyści ogółem	Turyści krajowi	Turyści zagraniczni
2010	8,70	6,40	2,30
2011	8,97	6,60	2,37
2012	9,11	6,71	2,40
2013	9,39	6,85	2,54
2014	9,79	7,21	2,58
2015	10,70	7,98	2,72
2016	11,50	8,52	2,98
2017	12,27	9,11	3,16
2018	13,19	9,91	3,28
2019	13,86	10,38	3,48
2020	7,66	6,40	1,26

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejziak.

[<powrót>](#)

Wykres 112. Szacunkowe wpływy Małopolski z tytułu przyjazdowego ruchu turystycznego (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Szacunkowe wpływy
2013	10520
2014	11180
2015	13270
2016	12990
2017	13460
2018	14340
2019	15200
2020	9840

Źródło: opracowanie własne zespołu naukowego: prof. dr hab. Tadeusz Grabiński, prof. WSTiE dr Krzysztof Borkowski, prof. UEK dr hab. Renata Seweryn, mgr Leszek Mazanek, dr Ewa Grabińska, dr Bożena Alejziak.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Mapa 26. Rozmieszczenie obiektów hotelarskich (stan na 31.12.2020 roku)

//Dane z mapy przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	Rozmieszczenie obiektów hotelarskich
bocheński	1–10 (8)
brzeski	1–10 (9)
chrzanowski	1–10 (3)
dąbrowski	1–10 (1)
gorlicki	10–20 (12)
krakowski	10–20 (18)
limanowski	10–20 (11)
miechowski	1–10 (4)
myślenicki	10–20 (11)
nowosądecki	50–100 (53)
nowotarski	50–100 (60)
olkuski	1–10 (4)
oświęcimski	10–20 (15)
proszowicki	1–10 (2)
suski	1–10 (10)
tarnowski	1–10 (9)
tatrzański	50–100 (96)
wadowicki	10–20 (14)
wielicki	20–50 (23)
Kraków	100–198 (198)
Nowy Sącz	1–10 (4)
Tarnów	50–100 (8)

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałków Województw.

[<powrót>](#)

Wykres 113. Liczba obiektów hotelarskich w wybranych województwach

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	2018	2019	2020
małopolskie	562	572	573
dolnośląskie	412	425	411
wielkopolskie	356	352	341
mazowieckie	308	319	317
pomorskie	265	271	275

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałków Województw.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 114. Liczba organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych w województwie małopolskim

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Liczba organizatorów i przedsiębiorców
2005	300
2007	353
2009	375
2011	407
2013	466
2015	503
2017	601
2019	657
2020	587

Źródło: Rejestr Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych Marszałka Województwa Małopolskiego (stan na 31.12.2020 rok).

[<powrót>](#)

Wykres 115. Województwa o największej liczbie wpisów do Rejestru Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Liczba wpisów
mazowieckie	699
małopolskie	587
śląskie	535
dolnośląskie	352
wielkopolskie	334

Źródło: Centralna Ewidencja Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych (stan na 31.12.2020 rok).

[<powrót>](#)

Wykres 116. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Budżet	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
dochody ogółem	13833	14453	15735	18094	21276	23801	26724
dochody własne	5850	6621	7615	8389	9972	11017	12124
dochody dotacje	3580	3167	3392	4755	6119	11331	8607
dochody subwencje	4403	4665	4728	4950	5185	8693	5969
wydatki ogółem	14679	14616	15851	17750	22050	24070	26419
wydatki majątkowe	3561	2770	3115	2428	3968	4086	4291
wydatki bieżące	11118	11846	12736	15322	18081	19984	22128
wynik ogółem	-845	-163	-116	344	-774	-269	305
wynik niedobór	-901	-328	-302	-127	-945	-665	-617
wynik nadwyżka	55	165	186	471	170	396	922

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

<powrót>

Wykres 117. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu gmin (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Budżet	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
dochody ogółem	6602	7095	7583	9314	11074	12533	14128
dochody własne	2454	2827	3296	3609	4247	4767	5701
dochody dotacje	1682	1671	1628	2879	3839	4601	5140
dochody subwencje	2465	2596	2659	2826	2988	3196	3274
wydatki ogółem	7149	7243	7650	8997	11511	12643	13629
wydatki majątkowe	1711	1512	1457	1011	2099	2120	2152
wydatki bieżące	5438	5731	6193	7986	9412	10522	11417
wynik ogółem	-547	-149	-66	318	-437	-110	499
wynik niedobór	-577	-266	-231	-57	-506	-307	-113
wynik nadwyżka	30	118	165	375	68	198	611

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

[<powrót>](#)

Wykres 118. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu powiatów (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Budżet	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
dochody ogółem	1919	1864	1933	1957	2212	2499	2860
dochody własne	536	581	606	693	828	966	1150
dochody dotacje	557	439	494	417	523	567	578
dochody subwencje	825	844	833	847	861	951	1096
wydatki ogółem	2035	1836	1946	1887	2252	2395	2614
wydatki majątkowe	527	248	323	279	450	439	421
wydatki bieżące	1508	1588	1623	1609	1802	1956	2193
wynik ogółem	-116	28	-13	69	-40	105	245
wynik niedobór	-121	-16	-35	-2	-65	-4	-9
wynik nadwyżka	5	44	22	72	25	109	236

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

<powrót>

Wykres 119. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Budżet	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
dochody ogółem	4235	4354	5008	5755	6623	7353	7690
dochody własne	2504	2779	3230	3564	4167	4494	4483
dochody dotacje	750	499	701	1048	1239	1561	1778
dochody subwencje	975	1076	1075	1142	1217	1351	1463
wydatki ogółem	4296	4394	5039	5751	6973	7701	8164
wydatki majątkowe	744	547	840	685	956	1124	986
wydatki bieżące	3552	3846	4199	5066	6017	6577	7178
wynik ogółem	-60	-39	-31	3	-351	-348	-474
wynik niedobór	-81	-42	-31	-21	-374	-354	-495
wynik nadwyżka	20	3	0	24	24	5	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie.

[<powrót>](#)

Wykres 120. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego (w mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Budżet	2010	2012	2014	2016	2018	2019	2020
dochody ogółem	1077	1140	1211	1068	1367	1416	2046
dochody własne	355	433	482	523	729	802	805
dochody dotacje	585	558	569	410	519	467	1111
dochody subwencje	178	149	1216	135	118	147	136
wydatki ogółem	1199	1143	496	1115	1313	1332	2011
wydatki majątkowe	578	463	496	454	463	404	731
wydatki bieżące	621	680	720	661	850	928	1280
wynik ogółem	-122	-3	-6	-47	54	84	731
wynik niedobór	-122	-3	-6	-47	0	0	0
wynik nadwyżka	0	0	0	0	54	84	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

[<powrót>](#)

Wykres 121. Struktura ilościowa i wartościowa projektów współfinansowanych ze środków unijnych realizowanych na terenie województwa małopolskiego (w %)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Programy	Liczba projektów	Wartość
POIŚ	3,5%	34,9%
POIR	23,0%	18,2%
POPC	0,6%	1,2%
POWER	7,2%	2,9%
RPO WM	65,8%	42,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Mapa 29. Liczba i wartość realizowanych projektów współfinansowanych ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych wg powiatów województwa małopolskiego (w mln zł)

//Część danych z mapy przedstawiono w formie tabeli. Wartości pokazujące liczbę projektów dla poszczególnych powiatów nie zostały przedstawione ze względu na brak dokładnych danych.//

Powiat	Wartość ogółem
bocheński	750–1000
brzeski	373–750
chrzanowski	750–1000
dąbrowski	373–750
gorlicki	750–1000
krakowski	2000–3000
limanowski	373–750
miechowski	373–750
myślenicki	1000–2000
nowosądecki	1000–2000
nowotarski	2000–3000
olkuski	1000–2000
oświęcimski	2000–3000
proszowicki	373–750
suski	1000–2000
tarnowski	1000–2000
tatrzański	373–750
wadowicki	1000–2000
wielicki	1000–2000
Kraków	3000–11 392
Nowy Sącz	750–1000
Tarnów	750–1000

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Wykres 122. Wartość i dofinansowanie unijne projektów realizowanych na terenie Małopolski wg celów tematycznych (mln zł)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Cele tematyczne	Dofinansowanie UE	Wartość
wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	3780,2	6754,5
zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych i komunikacyjnych	898,8	1230,5
wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (mśp)	1864,7	3473,2
wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	2770,5	5443,2
promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	247,5	323,4
zachowanie i ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	2060,7	3668,3
promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości...	6263,4	11090,1
promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	1948,8	2390,4
promowanie włączenia społecznego oraz walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	2537,8	3767,5
inwestowanie w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania...	1047,4	1267,7
wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron...	18,1	21,5
innowacje społeczne	51,1	54,2

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 123. Sieć drogowa w Małopolsce (w %)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Kategorie dróg	Udział w sieci dróg
drogi krajowe	71,49
drogi wojewódzkie	21,01
drogi powiatowe	4,42
drogi gminne	3,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie GDDKiA, ZDW oraz GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 124. Praca eksploatacyjna pociągów (w pociągokilometrach) oraz dofinansowanie przewozów kolejowych z budżetu województwa małopolskiego (w zł) na terenie województwa małopolskiego

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Dofinansowanie WM (w zł)	Praca eksploatacyjna (w mln pockm)
2010	69000000	5,55
2012	92000000	5,52
2014	79672124	4,2
2016	94269006	4,89
2018	125654798	6,13
2019	138530052	6,72
2020	160472250	6,55

Źródło: opracowanie własne.

[<powrót>](#)

Wykres 125. Przewozy pasażerów w Kraków Airport i liczba operacji lotniczych

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Ruch pasażerski	Operacje lotnicze
2011	3014060	32803
2012	3438758	39355
2013	3647616	38072
2014	3817792	35560
2015	4221171	36345
2016	4983645	41902
2017	5835189	46264
2018	6769369	51777
2019	8410817	60794
2020	2592972	24865

Źródło: Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice.

[<powrót>](#)

Wykres 126. Produkcja energii elektrycznej ogółem w Małopolsce (w GWh)

//Dane z wykresu słupkowo-liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Energia elektryczna
2010	6859,4
2011	6984,8
2012	6384,5
2013	6640,3
2014	6216,1
2015	6621,1
2016	6374,0
2017	6244,8
2018	5888,7
2019	5146,1
2020	4790,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 127. Produkcja energii elektrycznej w Małopolsce na tle pozostałych województw w 2020 roku (w GWh)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	Produkcja energii elektrycznej ogółem	Energia z odnawialnych nośników energii
łódzkie	30 563,0	1 827,4
mazowieckie	30 365,5	1 984,1
śląskie	19 856,7	1 469,4
opolskie	13 532,7	549,2
wielkopolskie	8 962,0	2 619,6
dolnośląskie	8 706,2	885,1
zachodniopomorskie	8 508,4	4 973,7
kujawsko-pomorskie	8 134,1	3 694,0
świętokrzyskie	7 127,1	2 112,9
pomorskie	5 177,3	2 928,8
małopolskie	4 790,4	697,5
podkarpackie	3 410,1	783,8
lubuskie	3 387,5	762,3
lubelskie	2 723,8	597,3
warmińsko-mazurskie	1 485,8	1 294,0
podlaskie	1 312,1	1 047,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 128. Struktura zużycia energii elektrycznej w Małopolsce w 2020 roku (w %)

//Dane z diagramu kołowego przedstawiono w formie tabeli.//

Sektor	Zużycie energii
przemysłowy	36%
energetyczny	6%
transportowy	2%
gospodarstwa domowe	22%
rolnictwo	1%
pozostałe zużycie	33%

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 129. Zużycie energii elektrycznej w Małopolsce (w GWh)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Sektor	2019	2020
przemysł	4937	4576
energetyka	872	752
transport	328	320
gospodarstwa domowe	2744	2808
rolnictwo	145	145
pozostałe	4390	4273

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL; dane opracowano na podstawie sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Energii oraz Urzędu Regulacji Energetyki.

[<powrót>](#)

Wykres 130. Zużycie energii elektrycznej ogółem na mieszkańca (ze wszystkich sektorów gospodarki) (w KWh)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2011	3831,71	3809,61
2012	3851,60	3769,14
2013	3891,06	3735,07
2014	3923,58	3679,56
2015	4008,51	3693,27
2016	4140,66	3845,65
2017	4234,74	3983,04
2018	4343,53	4008,44
2019	4316,05	3933,27
2020	4215,73	3774,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

[<powrót>](#)

Opisy alternatywne

Wykres 131. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca w gospodarstwach domowych (w kWh/mieszkańca)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2014	739,1	796,9
2015	736,3	786,9
2016	751,1	790,0
2017	789,5	835,1
2018	794,2	833,3
2019	797,5	839,4
2020	822,2	860,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 132. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem (w %) //Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Polska	Małopolska
2010	6,9	11,4
2011	8,0	12,4
2012	10,4	13,9
2013	10,4	7,2
2014	12,5	9,5
2015	13,8	7,0
2016	13,7	7,7
2017	14,2	8,4
2018	12,7	7,0
2019	15,5	10,6
2020	17,9	14,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

[<powrót>](#)

Wykres 133. Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych źródeł w Małopolsce

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Produkcja energii
2010	783,8
2011	868,6
2012	886,3
2013	480,7
2014	590,8
2015	463,1
2016	491,1
2017	523,2
2018	413,1
2019	545,0
2020	697,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 134. Przyrost liczby mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w województwie małopolskim (tys. osób)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Mieszkańcy korzystający z sieci wodociągowej
2007	2432,2
2009	2483,0
2011	2543,5
2013	2569,0
2015	2735,7
2017	2766,40
2019	2798,6
2020	2805,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

[<powrót>](#)

Wykres 135. Długość sieci wodociągowej w województwie małopolskim (w km)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
bocheński	736,4	778,2	846,9	879,8	910,9	996,8	1006,2
brzeski	599,7	667,1	734,7	752,6	800,4	846,5	894,3
chrzanowski	716,9	727,6	741,6	749,3	756,0	762,4	769,7
dąbrowski	929,1	990,8	995,2	999,2	1011,3	1015,5	1023,4
gorlicki	204,3	222,4	270,0	320,6	376,9	401,1	456,8
krakowski	2399,6	2459,0	2581,9	2644,0	2722,5	2836,0	2886,1
limanowski	623,7	587,7	615,0	724,3	706,8	754,5	800,2
miechowski	867,2	878,4	929,0	934,8	939,3	941,9	944,0
myślenicki	653,9	663,9	720,6	834,3	846,8	864,8	873,6
nowosądecki	985,4	1161,9	1219,4	1453,6	1546,5	1769,8	1785,9
nowotarski	437,4	335,2	374,2	391,6	371,9	403,0	403,2
olkuski	713,2	720,0	720,0	733,3	752,0	758,8	765,3
oświęcimski	884,9	943,2	957,4	978,7	987,5	1002,5	1007,6
proszowicki	687,4	739,0	780,4	782,2	777,0	777,8	778,1
suski	329,4	303,4	317,0	350,8	360,8	370,7	366,8
tarnowski	1176,1	1278,6	1337,9	1664,1	1733,4	1818,0	1867,6
tatrzański	331,0	260,2	269,2	276,4	288,5	288,9	292,4
wadowicki	1064,3	1078,1	1116,2	1150,6	1184,4	1230,2	1244,2
wielicki	1116,9	1125,6	1141,9	1201,9	1309,5	1339,0	1352,5
Kraków	1372,3	1300,8	1345,7	1400,5	1450,9	1503,1	1524,3
Nowy Sącz	204,9	183,4	191,9	252,5	278,5	283,0	286,8
Tarnów	290,2	293,4	302,3	312,0	317,3	328,0	331,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

<powrót>

Wykres 136. Przyrost liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w województwie małopolskim (tys. osób) Źródło: opracowanie

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Mieszkańcy korzystających z sieci kanalizacyjnej
2007	1644,4
2009	1713,2
2011	1823,6
2013	1882,3
2015	2071,7
2017	2135,1
2019	2179,4
2020	2202,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

[<powrót>](#)

Wykres 137. Długość sieci kanalizacyjnej w województwie małopolskim (km)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Powiat	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020
bocheński	393,6	421,9	506,5	552,2	610,8	666,7	672,1
brzeski	270,9	283,1	356,4	403,7	411,4	438,9	526,3
chrzanowski	419,9	425,8	450,8	455,4	459,8	467,9	468,6
dąbrowski	262,9	299,5	321,8	348,2	356,6	372,8	375,4
gorlicki	417,7	551,6	745,8	921,4	978,9	1041,5	1078,4
krakowski	945,7	1135,6	1314,6	1809,8	1955,2	2088,6	2189,0
limanowski	427,9	508,4	547,7	608,8	653,5	757,6	778,2
miechowski	94,7	116,0	125,0	135,2	136,7	138,7	138,8
myślenicki	339,6	427,0	632,8	958,7	997,8	986,1	1006,6
nowosądecki	527,0	574,9	729,6	1152,8	1191,6	1283,2	1352,0
nowotarski	751,5	872,1	986,7	1167,8	1196,2	1250,8	1291,9
olkuski	159,9	178,3	191,5	258,3	262,8	281,4	284,4
oświęcimski	428,6	439,3	549,3	613,7	633,5	689,9	714,8
proszowicki	98,3	142,4	219,1	233,8	245,8	260,3	259,1
suski	191,0	193,7	264,7	327,3	360,8	387,7	455,1
tarnowski	769,6	991,0	1171,3	1522,2	1575,6	1663,9	1726,0
tatrzański	388,5	360,7	363,2	399,3	408,8	416,0	431,6
wadowicki	504,7	510,1	593,7	687,0	797,6	826,4	839,2
wielicki	366,8	377,1	384,4	414,9	461,6	485,3	503,0
Kraków	1223,8	1296,9	1360,0	1414,4	1476,3	1536,0	1560,6
Nowy Sącz	202,6	205,7	210,6	310,1	334,2	337,1	337,4
Tarnów	301,9	338,0	506,5	355,4	364,8	370,0	372,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUSo.

<powrót>

Wykres 138. Przyrost liczby mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w województwie małopolskim (tys. osób)

//Dane z wykresu liniowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej
2007	1644,4	2432,2
2009	1713,2	2483,0
2011	1823,6	2543,5
2013	1882,3	2569,0
2015	2071,7	2735,7
2017	2135,1	2766,40
2019	2179,4	2798,6
2020	2202,4	2805,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 139. Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w województwie małopolskim (%)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Rok	Stosunek długości
2005	45,5
2007	50,0
2009	54,8
2011	60,2
2013	66,8
2015	76,1
2017	77,7
2019	78,7
2020	80,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[<powrót>](#)

Wykres 140. Zatrudnienie w centrach BPO, SSC, IT, R&D w poszczególnych ośrodkach usług biznesowych (w tys.)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Miasto	2017	2019	2020	2021
Kraków	55,80	70,00	77,70	82,10
Warszawa	42,60	56,30	64,00	70,20
Wrocław	40,00	47,50	51,90	52,50
Trójmiasto	19,30	25,50	27,90	30,20
Katowice agl.	19,00	23,70	25,80	27,50
Łódź	18,10	23,20	25,90	26,30
Poznań	13,50	16,80	18,20	19,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z raportów Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL pn. Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce z lat 2017, 2019, 2020 i 2021.

[<powrót>](#)

Wykres 141. Dostęp i korzystanie z Internetu w gospodarstwach domowych według województw (w%)

//Dane z wykresu słupkowego przedstawiono w formie tabeli.//

Województwo	2017	2019	2020
dolnośląskie	79,70	88,20	90,70
kujawsko-pomorskie	82,00	87,30	90,60
lubelskie	73,10	79,90	87,20
lubuskie	74,10	82,10	85,90
łódzkie	78,00	83,50	88,00
małopolskie	81,90	86,10	90,80
mazowieckie	86,20	87,40	92,50
opolskie	83,60	88,60	90,20
podkarpackie	84,80	88,20	90,70
podlaskie	77,30	86,40	84,70
pomorskie	85,50	87,90	90,50
śląskie	81,00	88,90	90,30
świętokrzyskie	82,40	89,70	90,90
warmińsko-mazurskie	83,20	84,00	91,20
wielkopolskie	83,20	89,80	91,80
zachodniopomorskie	84,40	83,00	91,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w opracowaniach pn. Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2013–2017, 2015–2019 oraz Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 roku.

[<powrót>](#)

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Zrównoważonego Rozwoju
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków